

BOETII CONSOL

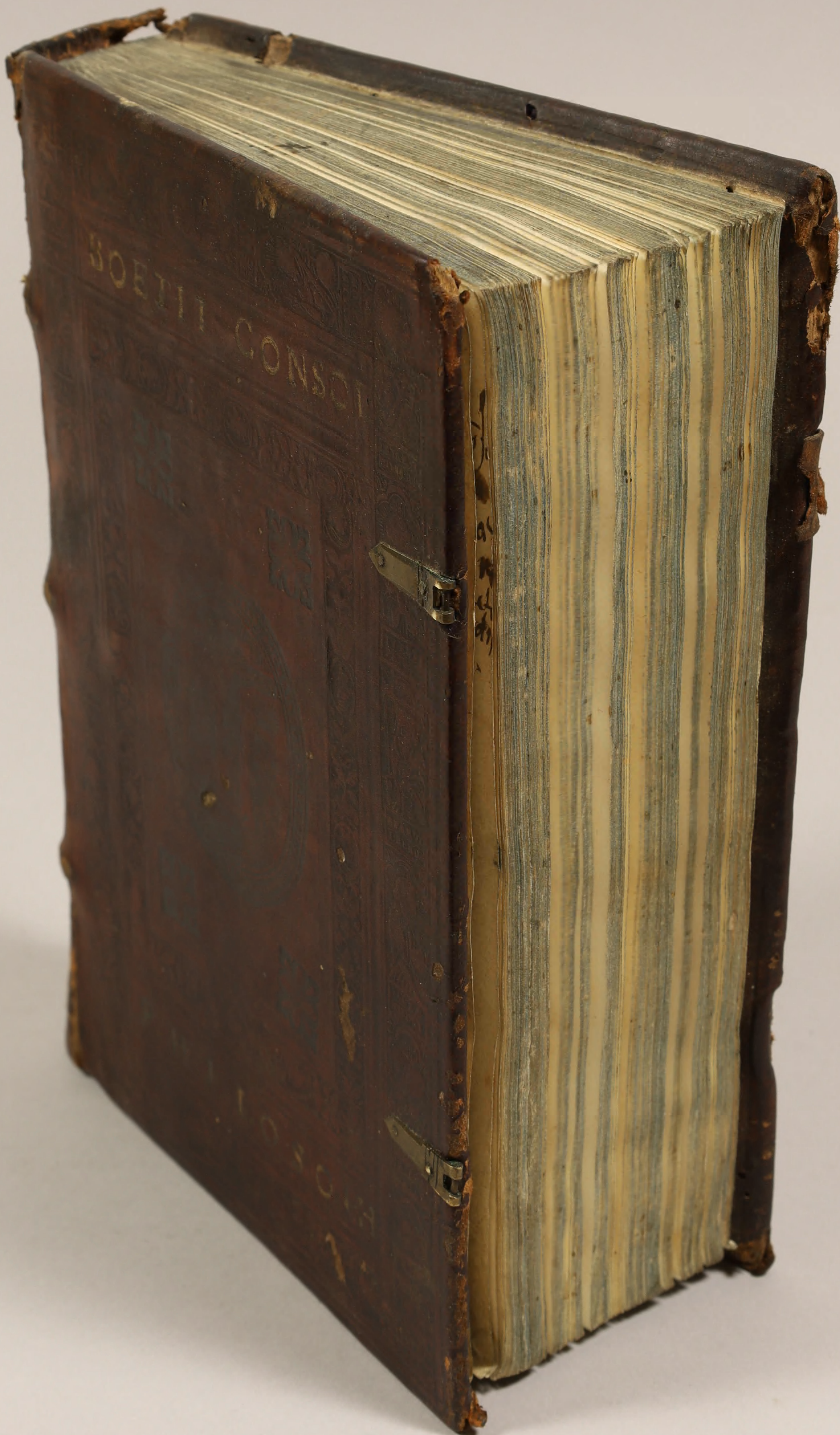
PHILOSOPH

BIBLIOT. UNIW. W POZNANIU
09 1098
INKUNABULY

BIBLIOTEKA UNIW. W POZNANIU
Inc. 33. Q
INKUNABULY

1/2 est codex Joannes Witzel

N. D. 1932, 976

Boetii viri celeberrimi de
consolatione Philosophie
liber cum optimo cōmen-
to beati Thome.

Monastery Colonia Coronament

Liber
rationis
a
gesti
fract
ard

BOETII CONSOL

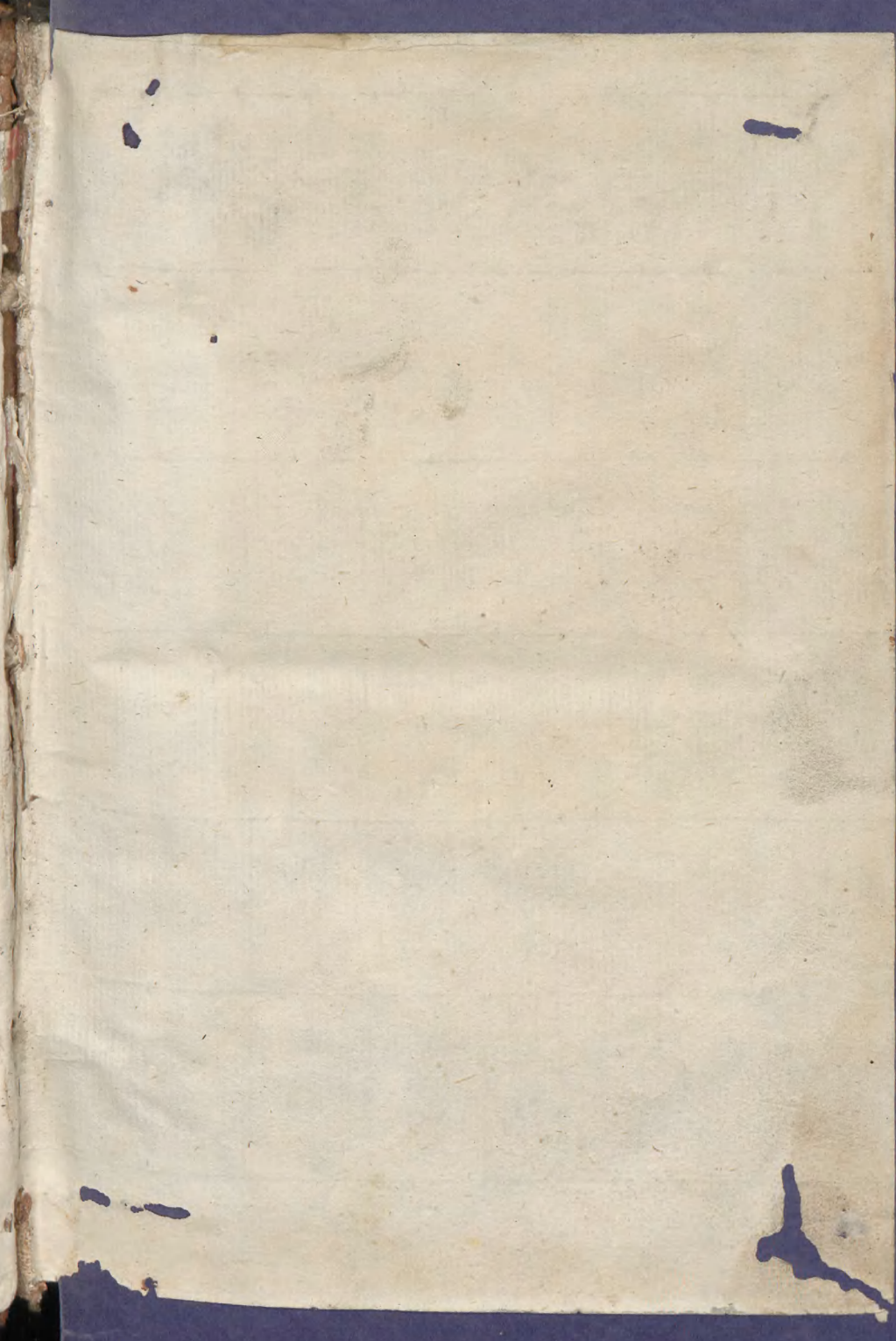

PHILOSOPH

Dar Kurat. Okr. Szk. Pozn.
Bibl. Gimn. Klas. Bydgoszcz
1932

48* 3384

A, I, β , 5

1207284(s)

1/2 est codex Joannes Wittek

N. D. 1932, 976

Boetii viri celeberrimi de
consolatione Philosophie
liber cum optimo cōmen-
to beati Thome.

Monastery Colonia Coronouens

Liber
rationis
a
q
fract
curat

Tabula

**Incipit tabula sup libros
de cōsolatione philosophie
fm ordinem alphabeti**

Leidiōsi z viciōsi arguunt
libri q̄rti merro vij
Accusatio crudel. li. i. p. iij
Accusatio boertij erga regē habuit
tria vicia li. i. pro. iij
Actus q̄libet requirit ordinē t̄pis et
loci li. i. me. vi In vere flores z au
rumno vire colligunt. ibidem
Actus sequitur p̄ditionē potētie cui
est actus li. v. pro. iij
Adversa fortuna plus p̄dest q̄. p̄
spera li. ij. pro. vij
Adversa bonis. prospera malis q̄re
p̄tingant li. iij. pro. vi
Adversa ac prospera adueniunt bo
nis z malis li. iij. pro. vij
Adversitas veros amicos ostēdit
li. ij. pro. vij
Adversitatem fortune dolendū non
est p̄pter q̄nq̄z li. ij. pro. p̄
Adversitate nō debet sapiens mo
lestari. nec fortis multitudinē hoīm
terreri li. iij. pro. vij
Adversitate z prosperitate vt se hoī
mō eq̄litter habeat hortatur exēplis
li. iij. me. vij
Affectiones q̄tuor. s. gaudiū spes ti
mor z dolor impediunt cognitionē
veri li. p̄. me. vij
Affectus q̄tuor sunt requirere cathene
Afflictis ē dolendū li. p̄. pro. iij
Ager mentē hoīs deligat li. ij. me. p̄
Aliena p̄bitas z pulchritudo hoiez
nō decorant li. ij. pro. v
Amaritudo q̄s dat legē li. ij. me. xij
Amicicia dissimilitudo dissolvit li.
p̄. pro. iij
Amicorū triplex genus li. ij. pro. iij
Amicū inuenisse est p̄ciosissimū di
uitiarū genus li. ij. pro. vij
Amicus verus requirere aduersitas
Amicos fortuna. infortunū inimici

cos facit li. iij. pro. v
Ammiratiois exēplū de septē stel
lis et de eclipsi lune li. iij. me. v
Ammiratio homines de illo quod
raro fit ibidem
Ammirari fecit senes phari ibidē
Amor diuinus tria facit in hoībūs
li. ij. me. vij
Anaxagoras phus stulticiā hoīm
solem pro deo colentiū reprehendit
li. p̄. pro. iij
Anime felicitas in morte nō terminā
tur li. ij. pro. iij
Animalū diuerse sūt figure li. v. me. v
Annimalia cetera p̄ter hoīem caput
demergunt ibidem
Anni sunt q̄tuor p̄tes li. p̄. me. v
Anni p̄tes q̄tuor requirere regimē dei
Animi trāformatio peior est q̄ cor
poris li. iij. me. iij
Aniquorū etas fuit sine cupiditate
li. ij. me. v
Appetūt oīa p̄manere requirere bonū ē
Appetitus requirere p̄manencia
Appetitus ē duplex li. ij. pro. xi
Appetitus require desiderū
Area fortune quare mundus dicit
li. ij. pro. p̄
Arima phie li. p̄. pro. ij
Artes literales dicunt lac ibidē
Asinus ad lyra est hō sine attēctione
p̄ba sacra audies li. p̄. pro. iij
Asin⁹ ē piger seu tard⁹ li. iij. p̄. iij
Auari dicunt canes li. p̄. pro. iij
Aur hoc idem habet li. ij. me. ij
Auari insatiabiles. et auaricia vag
dit in infinitū li. ij. me. iij
Aues tenebrarū requirere tenebre
Auriga requirere currus
Auarus requirere lupus
Autūnus requirere t̄ps autūnale
Auxiliū diuinū in minimis d̄z inuo
cari li. iij. pro. ix **A**uxilij diuini in
uocatio a boetio li. ij. me. ix
Arbironfor require securitas
Bte tunc resp̄ublice nō si p̄sa
p̄ietes z studiosos regant li. p̄. p̄. iij

Tabula

Beatitudo siue felicitas est duplex
li. ij. pro. iij
Beatitudo est ipse deus li. iij. p. xij
Beatitudo summa ē in deo li. iij. p. x
Beatitudo nō potest auferri p̄ tuo
lis li. iij. pro. iij
Beati sunt dii ibidem
Beatitudo nō est in dignitatibus
li. ij. pro. vi
Beatitudo siue felicitas nō p̄sistit
in bonis fortuitis li. ij. pro. iij
Et p̄batur tribus rōnibus ibidem
Beatitudinis descriptio li. iij. pro. ij
Ad verā beatitudinē omnes vocā/
tur li. iij. me. x
Beatitudinē attingere req̄re ābulare
Bēus omnis deus est li. iij. p. x
Beatitudo req̄re patriā Item oēs
Irem in p̄bo voluptas
Bellare ad mortē hoīe snō debent
li. iij. me. iij
Bellū cā est diuersitas morū ibidē
Bellū iustum licet ibidem
Bene fiunt oīa. z q̄ mala fieri vidē
tur error est li. iij. pro. vi
Belle nō beatificant li. iij. pro. vij
Bibliotheca vnde dī li. p. pro. iij
Boetio multa nomina annectunt
in p̄hemio
Boetius ordianit act⁹ suos ad cōez
utilitatē. z rexit rhomā p̄t cōe bo/
num p̄ sex exēplis li. p. pro. iij
Boetius habuit vxorē pudicā. filios
prudētes z socer⁹ sapientē li. ij. p. iij
Boetius habuit plura bona q̄ po
stea sustinuit mala li. ij. pro. ij
Boetius quare infirm⁹ indicabāt
li. p. pro. vi
Bona corpis sunt vilia li. iij. p. viij
Bona hoīs sunt rō z intellēctus. nō
spalia li. p. pro. vi
Bona spalia somniātur esse felici/
tas li. iij. pro. p
Bonum peritū torquet li. ij. p. iij
Bona spalia querens in varia inci
dit li. iij. pro. vij
Bona spalia nec sufficientiā nec

potentiā prestant li. iij. pro. ix
Boni semp sunt potentes. mali p̄o
impotētes li. iij. pro. ij
Boni nō sunt sine p̄mio. z mali nō
sunt sine pena li. iij. pro. ij
Bonis q̄re nō p̄tingit fortuna bo/
na li. iij. pro. v
Bonū est duplex li. ij. pro. vi
Bonoz p̄mia req̄re p̄mia
Boni p̄mio hīc p̄uant req̄re iusti
Boni veri hymagines vbi inueniū/
tur li. iij. pro. ix
Bonū et vniū idem sūt req̄re vnum
Bonū summū est verum z indubi/
bile li. iij. pro. ix
Bonū summū est necē esse li. ij. p. x
Bonū est qd oīa appetūt li. iij. p. xi
Bonū summū cuiuslibet videt id qd
appetit li. iij. pro. ij
Boreas ventus fecit philosophiā
li. p. me. iij
Breuitas vite hūane li. iij. pro. iij
Brutum require vixes
Alamitas vñ dicat li. ij. p. p
Canescit homo ex dolore. li. p
metro p̄mio
Canis dī rixosus z lupus auarus
li. iij. pro. iij
Caro nihil aliud est q̄ sanguis coa/
gulatus li. i. me. i.
Casus nō est euē⁹ pulsus. li. v. p. p.
Casus diffinit ibidem
Casu q̄ p̄tingit fūit sine cā ibidem
Cathene rōnis sunt q̄tuor effect⁹
li. p. me. ij
Causa mali require nihil
Causidici potius libērāt accusatos
q̄ accusandos li. iij. pro. iij
Cā p̄tingentiū que sūt li. iij. pro. vi
Celum q̄re dī stabile li. i. me. ij
Celi mouet duplici morore. ibidē
Celum quare dī stare. eiusq̄ stelle
li. p. me. ij
Circulo p̄pāt vita hoīs li. iij. me. ij
Circe regina req̄re Ulixes
Ciuitas est regenda a philosophia
li. p. pro. iij

Tabula

Claritas solis reqre puidētia dei
 Cognitione summi boni fit p creatu
 ras gdatim trāscēdēdo li. iij. me. i.
 Cognitione seqtur naturā cognosce
 ris li. v. pro. v.
 Cognitionis veritatis impedimen
 ta require Turbatiōes
 Cognitione veri repellit cecitate igno
 rantie li. iij. pro. iij
 Cognitione p̄tus alit in nobis intel
 lectina z alit sensitiua li. iij. p. iij
 Cognitione rotundū aliter visu z ali
 ter tactu li. v. pro. iij
 Cognitione hoīem aliter sensus ali
 ter h̄yminatio aliter rō aliter in
 telligētia diuina ibidem
 Color p̄hieli. p. pro. p
 Comedere parētes in certis p̄hib
 laudabile est li. ij. pro. vij
 Comprehenditur res aliter q̄ existit
 li. v. pro. iij
 Concordari non p̄t malicuz bonis
 nec etiā inter seli. iij. pro. vi
 Concordia elem̄toz reqre regn̄ dei
 Concupiscētia terrena supata hō sit
 diuinus li. iij. me. vij
 Confiteri nō abscondas si medicā
 ris opus expectas. opozz v̄r vuln̄
 detegas li. p. pro. iij
 Consciētie libertas z p̄scientia libe
 ra li. p. pro. iij
 Conscia p̄ua punit malū intrisece
 si exterius nō punit li. iij. pro. iij
 Consolatio p̄hieli. p. pro. iij
 Consules electi ducti in p̄ziū fm
 p̄suetudinē rhomanoz li. ij. pro. iij
 Cōtemplatio supnoz est nrm cō
 tra stultos p̄pugnaculū li. p. p. iij
 Cōtingens require necārium
 Cōuictus require dammari
 Crapula hoīem debilitat li. ij. p. v
 Cupiditas multoz maloz causa
 est li. ij. me. v
 Cupiditas veri boni naturalit̄ est
 inserta hoīb li. iij. pro. ij
 Currus p aurigam necārio nō ve
 hitur li. v. pro. iij

Annari nullus dz nisi cōuict
 rus li. p. pro. iij
 Dānatoz pena require Pena
 Desideriū siue appetitū eoz imple
 re soli sapiētes p̄t li. iij. p. ij
 Desiderij z libidinis dīa ibidem
 Deus ē etern⁹ z ituet oīa li. v. p. vi
 Deo sunt p̄ces offerēde ibidem
 Deus p̄sides v̄r conditor mundi
 li. p. pro. vi
 Deus cōgiscit z p̄mēdat de gub̄na
 tiōe celestīū z terrestriū li. p. me. v
 Deus siue summi bonū nō inue
 nitur in terrenis. sic nec aurū in ar
 borib li. iij. me. vij
 Deus regit oīa excepto libero arbi
 trio li. iij. me. ix
 Deus est imutabilis z mouet oīa
 li. iij. me. ix
 Deus a nullo p̄pulsus s̄ sua boni
 tate fecit oīa. z p̄mēdat ex p̄e sas
 piētie sue ibidem
 Deus oīa gub̄nat li. iij. pro. xii
 Deo oīa recta fiunt li. iij. pro. p
 Deus rotat oīem. v̄r dīr Perment
 des li. iij. pro. xii
 Deus conās require tonitru
 Deus verissime est reqre esse
 Deus fons oīs bonitatis p omni
 potentiā iudex eq̄tatis p iusticiam
 li. iij. me. vi
 Dei regimē ibidem
 Deum eternū oīes sapiētes dixē
 runt li. v. pro. vi
 Deus oīa videt ibidem
 Deus ē sol illuminās li. iij. me. x
 Dignitas siue potestas est dupl̄
 li. ij. pro. vi
 Dignitas reddit malos peiores
 v̄z de rhomanis ibidem
 Dignitas reddit malos peiores
 v̄z de Herone. cuius ponit quoz
 malicias li. ij. me. vi
 Dignitas si esset bona nō adueni
 ret pessimis ibidem
 Dignitas collata ip̄obis n̄ efficit
 dignos s̄z oītar indignos li. ij. p. vi

Tabula

Dignitas nō reddit hoīem hono-
rabilē sī nō sit p̄tuosus li. iij. p. iij.
Et probat quadruplici via
Dignitas p̄fecture. dignitas sena-
toria ibidem (pro. iij)
Dispicere malis laudabile est li. p.
Diuitie in q̄nq; p̄sistūt li. ij. pro. v
Diuitie disp̄se minuant. scia vero
disp̄sa augmentat li. ij. pro. v
Diuitie nō sunt appeterēde trib; rō-
nib; p̄batur ibidē. 2 p̄pter diuitias
multi perierūt ibidem
Diuites soli reputant honore dig-
ni ibidem
Diuitie n̄ auferūt indigentia siue
diuites sp̄ sunt indigētes li. iij. p. iij
Diminutio qd sit li. v. pro. iij
Diuina puidētia req̄re ingeniū.
Diuino amore tria regunt. s. astra
elementa 2 tpa li. ij. me. vij
Dūm? amor tā fecit in hoīb; ibidē
Dolendū non esse de mutatiōe for-
tune require Aduersitatis
Dolere faciūt tria boetiū li. i. p. iij
Dolor duo meror li. i. pro. v. (p. ij)
Dolia dno vini in lumine iouis li. ij
Duo p̄ncipia rex bonū et malum
require Pythagorici
Durare malum req̄re misereor
Brius volens ire domū sic er-
rans ad felicitatē li. iij. p. ij
Eclipsis lune est hoīb; mirabilis
require Admiratiōis
Eger ois eo qd desiderat li. iij. p. iij
Elenitor; p̄cordia req̄re regū dei
Eloq̄ntia sine sapia. 2 eloq̄ntia euz
sapia li. ij. pro. p
Epicuri stoici li. i. pro. iij
Eqliter se h̄re req̄re Aduersitate
Error sapiētis est duplici de cā pe-
tor q; insipietis li. i. pro. p
Esse malos simplr nō p̄cedit. sed
esse hoīes malos. sicut cadauer esse
hoīem li. iij. pro. ij (li. iij. p. ij)
Esse desiderat oē qd est in mundo
Esse p̄ssime h̄z p̄ ens. q̄nto Gali
q; magis p̄ vicia recedit a p̄mo eē

tanto magis desint esse li. iij. pro. ij
Etas p̄biē li. i. pro. p
Etates q̄tuor p̄ poetas distinguitur
li. ij. me. v
Eternitas deo attribuit. p̄petuitas
mundo li. v. pro. vi
Eternitatis diffinitio li. v. pro. vi
Eternitatis cognitio habet ex cog-
nitione t̄pis ibidem
Eternitatis vocabulo multi sunt
abusi ibidem
Eternū triplex li. v. pro. vi
Eternus non est mundus sed p̄pe-
tuus li. v. pro. vi
Euenire require liberū arbitriū
Euenire req̄re Casus Itē fortuitū
Exilium req̄re Miseria
Exiliū boeti; fuit ad xciij. militaria
reuthonica li. i. pro. iij
Exiliū nullib; est ibidem
Eufratis 2 tygridis duplex origo
li. v. me. p̄mo

Acies siue vult? p̄biē li. i. p. iij
Falli nō potest deus requi-
re puidētia diuina (pro. iij)
Falsa felicitas dicit mendax li. iij
Fama inspicitū vulgares. nō me-
ritum li. i. pro. iij
Fama bonā diminuit pena ibidē
Fama alicui? nondū p̄ totū mun-
dum volauit li. ij. pro. vij
Fama nō curat p̄tuosi ibidem
Fama popular; nō puenit ex recē-
ro iudicio rōnis li. iij. pro. vi
Familiaris inimicus efficacissimus
pestis li. iij. pro. v
Familiaritas p̄ncipiū est p̄nicios
li. iij. pro. vi
Fatalis ordo li. iij. pro. vi
Fatu duplex notificat ibidem
Fatu p̄paratur circulo li. iij. pro. vi
Fatu ad puidētia h̄z drām ibidē
Fatu dependet a diuina puiden-
tia. exemplū ibidem
Fati diuersi opiniōes ibidem
Fato oia q̄ subsunt. etiā diuine pui-
dētie subsunt ibidē C. iij

Tabula

Fortum se hys ad pudentiā sicut ra
tioneinatio ad intellem ibidem

Fortuna incipit vbi motus. 7 de qd
sup motū est fatū est ibidem

Felicitas ē duplex. s. politica 7 spe
culatiua li. i. me. i.

Felicitas nō est in rebz exterioribz
sed inter nos li. ij. pro. iij

Felicitas nō p̄sistit in multitudie
agroz. nec in dignitate. nec in vtili/
tate. nec in bona fama. nec in luxu/
ria. nec in bonis fortune li. ij. pro. v

Felicitas tp̄alis in tribz consistit
li. ij. pro. iij

Felicitas nemi totalr adueit. ibidē

Felicitas falsa li. iij. me. i.

Felicitatē a p̄o bono errātes in qn
q̄ posuerūt p̄sistere li. iij. pro. ij

Felix q̄ntūcūqz q̄s sit tantū alteri
status appet felicioz li. ij. pro. vi

Figura siue forma hois 7 etiā bru
roz li. v. me. v

Filius p̄bos h̄re est iocūdū 7 p op
positū nihil infelicioz li. iij. pro. vij

Finis cū sit cā cāp̄ iō nihā p̄ p̄fē
sciri nisi fine cognito li. i. pro. vi

Finis 7 p̄n̄ in vniū coincidūt. vtz
in circulo. q̄ cognito p̄ncipio cogsci
tur finis oim rez. s. deus ibidē

Fictus duplex. s. verus 7 fictus si
ue adulatori li. i. pro. i.

Fons bonitatis req̄re deus

Fortis require aduersitate.

Fortitudo siue potētia vera. requi
re Refrenare

Fortune bona trāsitoria 7 decept/
toria nulli suant fidē li. i. me. i.

Fortuna caduca p̄pter duo duplicē
h̄z facie. an albā 7 retro nigrā. ibidē

Fortuna ceca depingit duplici frō
re. capillata 7 calual li. ij. pro. i.

Fortuna nō est in prāte hois ibidē

Fortuna depingit cū rota ibidem

Fortuna nō affuecit in oppositū
nec natura ibidem (p. vi)

Fortūa gl̄bet duplr p̄siderat. li. iij

Fortūa esse bonā vel malā stat in

volūtate hois li. iij. pro. vij

Fortuna est supba q̄ nulla vere/
tur li. ij. me. i. (me. ij)

Fortuna inuehitur p̄ auariciā li. ij

Fortune bona nō efficiunt quod p
mittunt li. ij. pro. iij

Fortuna omis aut iocūda est aut
aspera li. iij. pro. iij

Fortuiti euentus declarant p̄flu/
mina padisi. s. ty grim 7 enfratē. q̄z.

duplex est origo li. v. me. i.

Fuga passionum siue affectionum
li. iij. me. vij

Fusa ex nccitate eueniūt req̄respes

Fusa deo s̄z certa. nob aut incerta

Loria mūdāna ne n̄ d̄: beatiz
tudo li. iij. pro. vi

Glandū nō est in vestibz li. ij. pro. v

Gloriandū non est in multitudine
seruoz li. ij. pro. v

Gloria siue fama nō spectat ad vir/
tuosos li. ij. pro. vij

Gloria hūana nō est appetēda p̄p̄
ter q̄tuor li. ij. pro. vij

Gloria vana ex nobilitate sanguis
est li. iij. pro. vi

Gubernatio celi 7 terre req̄re deus

Gubernaculū quo d̄s regit mūdū
est bonitas dei li. i. pro. vi

Gubernare oia require deus

Extrat 7 ingrossat mens hūa
na tp̄alis li. i. me. ij

Neculis labores xij. li. iij. me. vij

Nō diuinus req̄re p̄cupiscētia

Nōis bona sunt rō siue intellēus
et nō tp̄alia li. i. pro. vi

Nōi propriū require rōcinatio

Noies mali naturā amittūt hūa/
nā 7 in bruta quertunt li. iij. pro. iij

Nois figura celsū ad celos creata
bintroz p̄o deoz: suz ad trā. li. v. me. v

Nō nō vilis s̄ nobilis p̄o mūdi et
nihil hoie melius li. ij. pro. iij

Nō vere scit qui seipm scit. 7 igno
rat q̄ seipm ignorat li. i. pro. vi

Nō nō est hō n̄t rōnal. li. iij. p. iij

Homies nō errant nisi querēdo se

Tabula

licitatem li. iij. me. vij

Diam act⁹ regunt a deo li. i. me. v

Gnoſcētia ē duplex .i. interna
ſiue natural^r et hec eſt iuuenū

et externa ſiue extra naturā. z hec ē
ſenū z negligentū li. i. me. ij

Ignorātia ſuūpſi⁹ require hō

Ignorātia require cognitio veri

Imagines veri boni reqre veri boni

Impatientia opat mutari ſtatū
li. ij. pro. iij

Impedimēta cognitiois veritatis
require **T**urbatioes

Impunitas require **P**ena

Impuniti mali require **V**eritas

Inclinatio capitis ſignū eſt pſum⁹
de h⁹ imaginatiois li. ij. pro. ij

Inſeſticiſſimi reqre **D**ilerrimi

Infortunū ad multa eſt bonum li.
ij. pro. viij

Ingeniū hūanū nō valet ordīe diuī
ne puidēre pphēdere li. iij. pro. vi

Inimicus familiaris eſt efficax peſ
ſtis li. iij. pro. v

Inſecutiſſimē regie poteſtatis prz in
Dyconſilio ibidem

Inſpectus reqre **S**ol

Invenire deū require **D**eus

Iudex eqtatis reqre **D**eus

Inuidus ppat veſeno monti ardē
ti li. i. me. iij

Ira quid ſit li. i. pro. v

Ira non erat in antiq^s li. ij. me. v

Iudices mouent ad miſcediam duſ
plici de cā li. i. pro. iij

Iudiciū vulgariū dē infortūatū mi
ſerū. fortunatū felice ibidem

Iudiciū naturale et rōnale dñt
li. v. pro. ij

Iuſticia qd ſit li. ij. pro. p

Iuſti ſiue boni nō ſolū hic pmijs p
uant ſz a malis calcant li. iij. p. p

Iuuentus viridis z felix differunt
li. i. me. pmo

Abores duodeci reqre hercul⁹

Lac reqre **A**ſtes literales

Laborintus demus militis cūcu

lis pſtructa li. ij. pro. xij

Laici odiunt trāſos li. i. pro. iij

Laudare pñre dupl^r pñg^r li. ij. p. iij

Laus minuit pſciam li. i. pro. iij

Lectro ſiue thoro ſtudiūz aſſiſatur
li. i. pro. pma

Lethargia q̄lis infirmitas li. i. p. ij

Lethargū hō patitur reſpectu ceſ
leſtium ibidem

Leuia documenta pcedere debent
difficilia ibidem

Liberū arbitrium eſt in rōnali crea
tura li. v. pro. ij

Liberz arbitriū alit^r eſt in angel^r alit^r
in hōib⁹ bonis z alit^r in pūis ibidē

Liberz arbitriū nō necitaſ ſed deus
omnia pſpicit ibidem

Literum arbitriū ſequunt^r premia
et pene li. v. pro. iij

Literi arbitrij z puidēre diuine nō
eſt diſcordia. ſicut aliqliter apparec
li. v. me. ij

Litero arbitrio pñt res ſic et aliter
euenire li. v. pro. vi

Libidin⁹ z deſiderij dñt li. iij

Ligar⁹ catenis reqre pnceps mal⁹

Lumen require tenebre

Lupus dē auarus li. iij. pro. iij

Luxuria magis dolo^r eſt q̄ volup
tas li. iij. pro. vij

Luxuria pūgit poſt ſem li. iij. p. vi

Luxurioſi pparantur rabiei maris
li. i. me. iij

Luxurioſus require **P**orcus

Agiſtratum quare aſſumpſit
Bæti⁹ li. i. pro. iij

Mala ſunt in mūdo li. iij. pro. i.

Mali z ſtulti nō ſz timēdū ſz pūij

Mali ſunt inferiores illis q̄b⁹ inu
riantur li. iij. pro. iij

Malis nuncq̄ ē bene q̄ ſuis ita op⁹
nentur hōies li. iij. pro. vi

Malis quare cōtingit fortuna bo
na li. iij. pro. v

Mali in dignitate poſiti pēiora fa
ciūt q̄ incendiū v⁹ diuini li. ij. p. vi

Malicia neronis li. ij. me. vi

Malicia neronis li. ij. me. vi

Tabula

Mal destruit dies et noctes ibidem
Mal neq̃cia suppliciu e li. iij. me. iij
Mal amittit naturā hūanā. ibid
Mal habet diuersas naturas ani
 malū ibidem
Mal p̃ficiunt qđ delectant. nō qđ
 desiderant li. iij. pro. ij
Malis qñq̃ q̃re tene. qñq̃ male
 p̃tingit li. iij. pro. vi (ibidē)
Mal de malis qñq̃ faciūt bonos
Maloz potentia est ab impotētia
 virtutū li. iij. pro. ij (esse)
Malos eē nō simplr p̃cedit. req̃re
Malū possit sine velle req̃re posse
Malicia eternāl̃ durat li. iij. p. iij
Malū nusquā est li. iij. pro. vi
Manus phie li. i. pro. p
Malū nihil est li. ij. pro. xii
Medicus q̃liter inuestigat morbu
 li. p. pro. ij
Medica d̃z phia li. i. pro. iij
Medicus nō solū p̃ signa vr̃ne q̃
 rit morbum. sed etiā per interroga
 tiones li. i. pro. vi
Memorari req̃re Recordari
Mendaciū est triplex li. i. pro. iij
Mendax req̃re felicitas falsa
Meror require dolor
Meretricibz assimulant̃ muse poeti
 ce li. i. pro. p̃ma
Metro et phia ṽritur Boetius p̃p̃
 ter duo li. i. me. i.
Miseria et exiliū li. i. pro. v
Misericordia req̃re Iudices
Miser est ois malus li. iij. pro. iij
Miserior tanto quis quāto suppli
 cio dignior ibidem
Miseriores essent mali si non puni
 rentur ibidem
Miserrimi sunt infelicissimi si mas
 cia eternāl̃ duraret ibidem
Mors ethna sp̃ ardet li. ij. pro. v
Mors req̃re Periochi
Mors famā destruit li. ij. p. viij
Mortē refugit oia li. ij. pro. v
Mors felix et infelix s̃m vulgares
 li. i. me. primo

Mundus require Area fortune
Mundus p̃pat mari li. i. pro. iij
Mundum posuit Plato incepisse
 li. v. pro. vi
Mutabilitas rez p̃bat tribz exem
 plis. i. sole floribz et marili. ij. p. viij
Murem velle muribz dñari ridicu
 losum est li. ij. pro. vi
Mutabilia oia p̃rer deū li. iij. p. vi
Mutatio animi est maior pena q̃
 corporis li. ij. me. iij
Natura nō assuescit in oppo
 sitū nec fortuna li. ij. me. ij
Natura est triplex li. ij. me. i.
Natura nō miscet p̃ris li. ij. pro. vi
Natura humana paucis minimis
 p̃tenta est li. ij. pro. v
Natura si interdū violēter. tñ qñq̃
 ad idē redit qđ naturāl̃ sibi p̃ueit.
 Vel sic. natura aialū oim. arborū.
 fidez stat in legibz suis et non variat
 p̃suetudinē. vr̃z de de leone vegeta
 bilibz et volatilibz li. ij. me. ij
Naturale iudiciū differre a rōna.
 li. i. v. pro. ij
Necessitare require p̃ntia. Item re
 quire signum
Necessitates sunt due li. v. pro. vi
Necāriū idem p̃t esse p̃tingens ad
 diuersa relatū li. v. pro. vi (tas)
Neronis q̃tuor malicie req̃re digni
Neronis luxuria li. i. me. iij
Nescire req̃re Homo vere
Necromanticū p̃supposuerit boe
 tiū p̃pter duo li. i. pro. iij
Nihil est causa mali li. iij. pro. vi
Ex nihilo nihil fieri quō intelligi
 tur li. pro. i.
Nobilis quiuīs p̃rer illū qui est de
 dictus vicys li. iij. me. vi
Nobilitas est laus parentum li. ij
 p̃sa sexta
Nomen fecit substantiā cum quali
 tate li. iij. me. iij
Nōens est duplex li. v. pro. vi
Nouū antiquū require Pati
Nox est duplex. i. accāialis et natū

Tabula

ralis li. pmo. metro. iij.

Bediūt deo cuncta naturalr
exstia li. iij. me. vi.

Obluius est aie a corpe li. iij. me. vij.

Obluiōi tradet diuites li. ij. p. vij.

Obluiōi tradet viri mag li. ij. p. vij.

Ocium d: studium fm vulgares li.

pimo. prosa q̄rta.

Oculi phie rō z intellectu? z triplici

rōe dicūt ardētes li. p. pro. pma

Odiū nō habet locū apud sapiētes

libro. iij. prosa q̄rta

Oēs laborāt t̄z diuerso calle ad vñū

beatitudinis finē pyenire li. iij. p. ij.

Oēs tendūt ad beatitudinē vi natu

rali p̄puli sed variē li. iij. prosa ij.

Opinio vulgariū require veritas

Opus qd̄ facere vis requirit volum

ras z p̄as libro iij. psa iij.

Oro siue deprecatio qd̄ sit. li. v. p. iij.

Oros siue p̄ces sunt deo porrigē

de li. v. prosa vi.

Oratores q̄ sint li. iij. prosa iij.

Oro debet? r̄gis z loci d̄z esse in q̄

liter opere siue actu li. p. me. vi.

Odie debito suat res i suo cō. ibid

Ornamētis ornari ē error li. ij. p. v.

Ophēus cithareda li. iij. me. iij.

Ophēi fabule mortalitas. ibidem

Arentes require comedere

Passio est quidā motus cellule

appetitiue li. p. prosa vi.

Passiones ai z opinōes impediūt

rectuz rationis iudiciū li. p. p. vi

Act ibidem metro vij.

Paci sapiētes non est nouū sed an/

tiquum li. pmo. psa iij.

Patiētia pbat p̄hm li. ij. psa vij.

Patria est b̄ritudo. via ad eā st̄z p̄

tures libro q̄nto. psa pma

Paup̄tas duplex li. ij. metro. iij.

Palin? senatoz rhomanoz li. ij. p. ij.

Pax seu tranquillitas mēt̄s li. p. psa v.

Peccata require vicia

Pecunia paup̄tatē inducit li. ij. p. v.

Pecunia fecit hoiez indigētē li. ij. p. ij.

Pellēde st̄z affectōes li. p. me. vij

Pena maloz bona impunitas ma
la li. iij. prosa. iij.

Pene dānatoz siue purgādorū nō
sunt edisserende. li. iij. psa. iij.

Pene maloz q̄re fieri p̄mittūt bo
nis. z malis iocūda q̄ delectent bonis

li. quarto. psa. v.

Pene require liberū arbitriū

Pene mēt̄s specula? rōis li. iij. p. p.

Periclitari li. iij. metro. vij

Periodi mortis siue mete vite lib?

q̄rto me. q̄rto

Peripatetici li. p. prosa q̄rta

Permanētia est appetit? natural

non volūtariū li. ij. prosa. xi

Phari require ammirari

Phia d: mulier p̄t tria li. i. p. p.

Phie statura ibidem.

Phie pres tres. mathematica. na/

turalis. metaphisica ibidem

Phie vestes artes literales ibidē

Phie vestes erant filis tenuissimis

ibidem

Phia māth̄ suis texuerat vestē ibi.

Phie vestes obscurant. quia nō v̄si

tata vt gladi? in d̄ete rubiginosus

erit ibidem

Phia diuiditur in practica z spe

culatiua ibidem.

Phia practica habet in ethica. ico

nomica z politica. s̄z speculatiua seu

theorica triplex ē. s̄z phisica. mathe/

matica z metaphisica. z in talibz est

ordo p̄ modū scale ibidem

Phie vestis scindit vario mō. ibid

Phie ornāmēta ibidem

Phie ira ibidem

Phia magistra oīm virtutū z est a

deo libro p. psa iij.

Phia est via ad cognoscendū ves

tū lumē. s̄. deū z docet p̄remere ter

rena li. iij. prosa pma

Phs fuisse si tacuisses li. ij. psa vij.

Piger require asinus

Pithagorici posuerūt duo p̄ncipia

rerū bonū z malū li. iij. pro. xi.

Plato req̄re scire. Itē req̄re mūd?

Tabula

Poemata dule edie inficiunt li. p. p. i
Poeta require meretrici
Poetica ars a phia fugat li. i. p. p.
Popularis require fama
Proculus dicitur luxuriosus li. iij. p. iij.
Posse malū pei? est q̄ velle li. iij. pro
 sa q̄rta. qualiter intelligitur
Posse malū nō est posse. li. iij. p. ij
Posse implere req̄re desiderii
Potētia nō p̄t in libez arbitriū. li. ij
 p. vi. vt pz de illo q̄ momordit liguā
Potentia vera require refrenare.
Potētia sufficiētia reuerētia clarituz
 do iocunditas p̄t vñ in re li. iij. p. ix
Potētia ligata req̄re p̄nceps mal?
Potentia plus require actus.
Potētū familiaritate Senecaz plu
 res mortui sunt. li. iij. p̄sa q̄nta
Potētia prodit indignū li. ij. p. vi.
 Item li. iij. me. iij
Potētia nō est sine timore li. iij. p. iij
Potētes noiant falsū noibz li. ij. p. vi
Potētia ē occasio mali li. iij. me. iij.
Potēs est q̄ scit refrenare p̄p̄ia ma
 licia. **P**otētes huius mūdi nō sunt
 timēdi li. i. metro q̄rto.
Potēs eō patit̄ potētiā. exēplū de
 Busiride interfecto ab Hercule Itē
 de regulo thomano li. ij. p̄sa vi.
Potēs regia nō ē p̄a p̄as li. iij. p. v.
Potēs gladio sup caput pendentē cō
 paratur. ibidem
Potēs infecuritas req̄re infecuritas
Potēs p̄cedunt mal. li. iij. pro. vi.
Potēs plus require dignitas.
Precēs require orationes
Premia nūq̄ defunt bonis nec ma/
 lis sup̄p̄ia li. iij. p̄sa tertia.
Premia require libez arbitriū
Premiū extrinsecū nō curat bon? cū
 habeat in aīo intrinsecū li. iij. p. iij
Presciētia dei li. v. p̄sa iij.
Presciētia dei nullā necessitatē ipo/
 nit futuris li. v. p̄sa q̄nta
Prescia dei non mutat p̄p̄ietatē rei
 li. v. p̄sa sexta
Priualiter oīa sūt in deo li. v. p. vi.

Pretorio inducebāt p̄sules r̄hos
 mani require p̄sules
Pincipia duo req̄re pithagorici.
Pincipiū maloz potētia ligata
 est multz carpenis li. iij. me. ij.
Pro digū qd sit li. ij. pro. p̄ma.
Promittere require sapiēs
Proponū veritas est sup natu
 ra rerū li. iij. pro. ij.
Pro p̄ū bonū hoīz req̄re rō. recta.
Prosopopeya est fictio noue p̄lo/
 nel. li. p̄mo. p̄sa p̄ma.
Prosopa req̄re aduersa.
Prouidētia dei solis claritatē ex
 cellit li. v. me. ij.
Prouidētia diuina q̄ ad diuersos
 act? hoīs nō fallit li. v. p. vi.
Profa z metro vti? Boeti? dua/
 bz de causis. li. p̄mo. p̄
Prudēs tria spicit tpa li. ij. p. p.
Prudētia rex exit? meris li. ij. p. i.
Pulchritudo qd duplex li. ij. p. v.
Pulchritudo nō ē in hoīe s̄ in ve
 ste. li. p̄. p̄sa quinta
Pulchritudo corpis velociter ra
 pitur li. iij. p̄sa viij
Pulchz videri nō reddit nasa s̄
 oclorū debilitas ibid. ex^m de alcibi
Puniūt alibi q̄nt? mali b̄ (ade.
 impuniti li. iij. p. iij)
Punire intrinsece req̄re p̄scia pura.
Puniri nō require misireoz.
Pies mētis req̄re par
Puiz vñ in re req̄re potētia.
Puid nois z qd rei dicit li. v. p. i
Putio recta est hoī p̄p̄iū bonuz
 libro p̄mo p̄sa q̄nta
Pōnalis require homo
Precordari qd sit. li. iij. pro. ij
Prefrenare aīnū est potētia vera.
 libro iij. metro. v
Pregendū tria req̄runt li. ij. p. viij
Pregere require deus
Preginē dei in p̄cordia elemētōz
 apparer z in p̄tibz anni li. iij. m. vi
Prespublica require teate
Proxysus require canis

Tabula

Rotare orbē require deus rotat
 Ruge q̄re in senibz nō in iuuenibz
 libro p̄. mēro p̄mo
 Acrlēgium li. p̄mo. pro. iij.
 Sanitas corpis triduaana fe
 bris soluit li. iij. pro. viij.
 Sapiēs h̄z se vniformiter ad vtrā/
 q̄ fortunam li. i. pro. p̄ma.
 Sapiens require tetragonū
 Sapiētis nō est p̄mittere q̄ nō pōt
 implere li. iij. pro. iij.
 Sapiēs req̄re desiderū. Itē req̄re
 aduersitate. Itē require odiū
 Sapiens non odit stultuz libro. iij
 pro. quarta
 Sapiētis est declarare difficilia. li.
 iij. pro. vi.
 Sapientū est simplicibz arridere cū
 sapientiam acquirūt. ibidez
 Scia dispsa augmentat apposituz.
 de diuitijs req̄re diuitie
 Scia dina q̄l sit m̄ianda li. v. p. vi.
 Scia auferri nō pōt li. i. me. p̄.
 Scia est focia i tribulatioe li. i. p. iij
 Scia letificat li. iij. pro. i.
 Scire require finis.
 Scire seipum req̄re hō vere scit
 Scire s̄m Platonē li. v. me. iij.
 Senes quare rugosi li. i. me. p̄mo
 Senius generat tripl̄ li. i. me. p̄.
 Senū multa incommoda. ibidem
 Sensualitas p̄rariat rōi li. i. me. ij
 Sermones accipiēdi s̄z s̄m m̄ate/
 riā subiectā li. ij. me. xii.
 Serenitas vesp̄tina li. v. p̄sa. iiii.
 Seruoz improbitas dñm ḡuar li.
 scda pro. v
 Sex dolorosa req̄re dolore
 Signū oñdit signatū non necitat
 li. iij. pro. iij.
 Socrates p̄hs in noīe vni⁹ dei bi/
 bit venenū z nil sibi nocuit li. i. p. iij
 Socrates docet sp̄ pandere verita
 tē li. i. pro. iij
 Sol q̄n̄z fecit intellectu li. i. me. iij.
 Solis color li. i. me. ii.
 Solis claritas req̄re p̄uidētia dei
 Spes z dep̄catio cessarent si futu/
 ra de necitate euenirēt li. v. pro. iij
 Stat⁹ nō placēs req̄re felicitas
 Stelle septē req̄re ammiratōis.
 Stoici vñ dicant li. v. me. iij.
 Item require epicuri
 Studiū duplex flores z aridū li. i.
 me. i. Itē plus require lecto
 Item plus require orium.
 Stupor qd sit li. p̄. p̄sa p̄ma
 Stupor boetij. ibidem
 Stupor z pudor dñi li. p̄. p̄sa. ij
 Superb⁹ p̄pat fulminū li. p̄. me. iij
 Contra supbos vanam glām q̄
 renres li. v. me. vij
 Supplicia req̄re premia
 Aciturnitas dupliciter p̄us
 nit li. p̄. pro. ij.
 Taciturnitas triplex li. ij. pro. i.
 Tactus require cognoscitur
 Tardus require asinus
 T̄palia heterāt z ingrossant mēte
 humanā li. p̄mo me. ij.
 Tempus vernale p̄uenit vite hui⁹
 mane. ibidem.
 T̄palia non s̄z cā eternoz li. ij. p. iij
 T̄ps autumnale dar vias ibidem
 Tenebris assueti nō q̄unt lumē ins
 tueri vt sunt certe aues li. iij. p. iij.
 Terra habitabilis solū ad tres p̄/
 res li. ij. pro. septima
 Terrena bona excecant vulgares.
 li. iij. pro. iij.
 Testis p̄ditiones li. i. pro. iiii.
 Tetragonū corpus comp̄at sapiē/
 tiā li. iij. pro. viij.
 Tygris flumen req̄re eufratis.
 Timere nō h̄nt sci malos li. i. me. iij
 Tonitru d̄r de⁹ tonare vt sic dina
 prouidētia recogitet li. iij. me. vi
 Transformatio req̄re animi
 Transformatus req̄re Ulixis
 Tristitia sedata reditur ad studiū
 um li. i. pro. iij.
 Tullius negant prouidētia stare
 posse cū libero arbitrio. li. v. pro. iiii.
 Turbatōnes ai impediunt cognit⁹

Tabula

tionē veritatis li. p. me. vij.

Utriusque Tiresie quid dicā
Hoc erit vñ nō erit li. v. pro. iij.

Uelle malum req̃re posse

Uenēnū bibere req̃re Socrates

Uenti quatuor p̃ncipales a quatuor p̃ci
bus mūdi ql̃bet duos h̃z collatera
les z sunt duo decim li. p. me. iij.

Uentoꝝ generatio li. p. me. ij.

Uerba lenia mitigā doloꝝ li. ij. p. iij.

Veritas require Socrates

Veritas ql̃iter latet in p̃ncipio in
nostro intellectu li. iij. me. xi.

Veritas impedit a falsis opinionibz
bz z passionibz li. p̃mo metro vij.

Veritate nō oēs eodē mō capiūt nā

q̃dam demōstratiue. q̃dā autorizatiue

q̃dā p̃ modū fabule li. iij. me. xij.

Veritas p̃ponum req̃re p̃pō.

Veritas p̃rariat op̃inioni vulgari
uz q̃ purat malos impunitos felices
li. iij. p̃rofa q̃tra

Verter capitis tres h̃z p̃res. fanta/
sia in anteriori. cogitativa in medio
mōratiua in occipite li. p̃mo. p̃sa p̃.

Vesperina require serenitas

Vestibz nō est glandū li. ij. p̃sa v.

Vestis p̃riner pulchritudinē non
hō libro sc̃do. p̃sa q̃nta

Via ad beatitudinē require patria

Vicē antiq̃z fuit grossus li. ij. me. ij.

Vicia s̃z sp̃ernenda li. v. p̃rofa vi.

Vicia nō sunt sine penis li. iij. p̃sa i.

Viciosus req̃re accidiosus

Videre om̃ia require deus

Vini duo doliā in limite Iouis li.

h̃z. ij. p̃rofa. ij.

Virtutes s̃z colende. li. v. p̃sa. vi.

Virtuosi dñe eē fortissimi. li. iij. me. vij.

Virtus q̃nta sustinet. ibidem

Virtus interpretatur. li. iij. p. vij.

Virtutes sunt via ad beatitudinem

require patria

Vitus require cognoscitur

Vita humana require tempus vernale

Vita h̃ns bonā non h̃z timere. sed

engere potest vultū libro p̃. me. iij.

Vita p̃uosa est stat⁹ mediocras p̃
ter similitudinē edificij li. ij. me. iij.

Vita hoīs req̃re circulo

Vita hoīs req̃re periodi

Viris socij p̃ potū Eircis in brus

ta s̃z transformari li. iij. me. ij.

Ulixes plus req̃re aduersitas

Unū z bonū idem s̃z li. iij. pro. xi.

Unū manet interim qd ē vnū ibidē

Unū est ad qd oīa rēdūt li. iij. p. xi.

Volitū nihil nisi cognitū li. v. m. iij.

Volūtas require opus

Volūtas est occasio p̃eti li. iij. p. ij.

Volūtas z potestas requirunt ad

oēm actum li. q̃tro p̃sa ij.

Voluptas duplex li. iij. p. vij.

In voluptate nō ē beatitudo ibidē

Voluptas p̃iugalis habet anxietatem

annexam vide exemplum nos

tabile li. iij. p̃sa vij.

Voluptas est sicut stimulus apū

li. tercio metro vij.

Voluptatē qd mali sequit̃ ibidem.

Vulgi op̃inioni bz p̃les nomē mag

num receperūt li. iij. p̃rofa viij.

Vultus decere req̃re p̃fiteri

Vultus req̃re facies

Vultus reuerēdi d̃z p̃bia. qz sicut

vultus honestus facit hoīem reuere

ri sic p̃bia amatores suos li. i. p̃p.

Uxoratoꝝ infelicitas li. ij. p̃sa iij.

Uxorē habere castā z filios habere

bonos iocūdum est li. iij. p̃rofa vij.

Uxorem habere p̃uersam nihil in

felicius ibidem

U Ap̃logū p̃pendiosum z putile

fortius libri Require in fine libri

Finit tabula

Prohemium

¶ Boetij Romani et oratoris celeberrimi libri de consolatione philosophie. et commentarius primus preclarique doctoris sancti Thome super eisdem Incipiunt feliciter:

Philosophie seruias

Propter ut tibi contingat vera libertas. Nec sunt pba Seneca octava epla ad Lucillium. Quia vocari philosophia sciam veritatis recte se habet. ex secundo metas philosophice. Et phia affert delectationes mirabiles firmitate et puritate. ex secundo ethicorum. Et multis visa est phia res mirabilis et diuina. ex de celo et mundo Aristotelis. ¶ Item quod nulla scia similis est phie que clarificat animam et facit delectari eam in hoc seculo in pfectione et rectitudine. ex libro de pomo et morte Aristotele. Et phia trahit hominem ab obscuritate ignorantie ad sciam. a tenebris stulticie ad lucem sapientie et ad claritatem intellectus. ex eodem libro. Item quod phia a superstitione liberat. metu mortis non perturbat. secundum Tullium in libro de finibus. et maxima. Ideo Seneca has et similes conditiones et effectus laudabiles phie aduersus horraturos nos ad seruitutem phie in ipone pposita sic dicens Phie seruias or. Que quidem ppositio potest pbari multis rationibus. Primo sic. illi oportet seruire p cuius seruitute homini contingit vera libertas. sed phia est homini. ergo etc. Maior est nota. quod libertas est nobilissima conditio. quam natura humana desiderat et affectat. Minor per eundem Senecam. qui postquam permittit pphetam istam Phie seruias or. subiungit ut tibi contingat vera libertas. Et paucis interpositis dicit. Hoc enim scilicet ipsum seruire phie libertas est. ¶ Probat secundum do sic. Illi oportet seruire quod animi perficit. vitam disponit. actiones regit agenda et omittenda demonstrat. et sine quo nemo est securus. sed phia est homini. ergo etc. Maior est nota. nam iste conditiones sunt de pfectione hominis. Minor declaratur per Senecam. xvi. epla ad Lucillum loquens de phia de hoc animi format et fabricat. vitam disponit. actiones regit. et omittenda demonstrat. sedet ad gubernandum errantia. fluctuantium dirigit cursum. sed sine hac nemo est securus. ¶ Probat tertio sic. illi est seruendum quod tradit cognitioni ultimi finis magni incrementum. sed phia est homini. ergo etc. Maior est nota. quod cognitio ultimi finis magni incrementum confert ad vitam. ex primo ethicorum. Minor declarat. nam ultimus finis vite humane est beatitudo. cuius cognitionem phia tradit. ¶ Vnde enim phia in ista. de consolatione. p. ii. q. beatitudo est status omnium bonorum aggregatio pfectus. Et in eodem tertio ostendit phia in quo sit vera beatitudo. et quod ad eam pueniatur. ¶ Probat quarto sic. illi oportet seruire quod facit hominem parem deo. phia est homini. ergo etc. Maior est nota per se. sed minor per per Senecam. xlii. epla ad Lucillum. ubi dicit. Hoc enim mihi phia permittit ut me pare deo reddat. ¶ Probat quinto sic. illi est seruendum quod est magistra omnium scientiarum. nutrit omnium virtutum. summum solacium lapsorum animorum. quod est primum veri luminis. et cuius exhortatio est recta sui auctoritate dignissima. phia est homini. ergo etc. Maior est nota. quod rationabiliter propter has conditiones

*Phia autem phia
disponit. et
regit. et
omittenda
probat. et
nemo est s*

Prohemium

ctiones laudabiles alieni seruitur. Minor declaratur. nam phia est magis
 stra oim virtutu. ex pmo de psol. psa. iij. Ipsa est nutritrix oim virtutu. scdo
 de psol. psa. iij. Ipsa est summū solatiū lapsoꝝ animoꝝ. iij. de psol. psa. i.
 Ipsa est pꝑetua veri luis. iij. de psol. psa. i. Et eius exhortatio ē rectra sui
 auctoritate dignissima. v. de psol. psa. i. Sic ergo pꝑꝑositio declarata. q
 dicit Phie seruias oportet. Sz diceret. quid mihi pdest phia si fatū est
 Quid mihi pdest phia si deus rector est. Quid mihi pdest phia si casus
 imperat. Ad hoc respōdet Seneca. xij. epla sua Siue inexorabili lege
 fati nos stringāt. siue deus arbi ter vniuersis cuncta disponit. siue casus ac
 tiones humanas siue ordine pꝑuiscet. adhuc phie insistentū est. Phia em̄
 nos tueri habet. hec em̄ hortatur vt libet deo placeamus. vt ipm sequa
 mur. vt continue fortune resistamus. z vt casum feramus. Licet aut om
 nes hoies natura scire desiderent. tñ pauci (de quo dolor est) phie vacāt
 quod ideo pꝑingit. quia plures omisissis delectationibꝫ interioribꝫ ad dele
 ctationes refugiant corpales. Non tñ oportet delectatiōes corpales esse
 eligibiliores interioribꝫ delectationibꝫ. quia delectatiōes corpales impe
 diunt a summo bono. interiores aut ad id. pꝑmouent. Unde Boetius in
 tractatu de summo bono dicit. Dolere debent qui delectationibꝫ sensua
 libus detinent. bona interiora omittēdo. Nam dediti bonis sensualibus
 summa bona non attingūt. Quos hoies sensuales Boetius. iij. de psol.
 psa. iij. pꝑat vespꝑilionibꝫ dicens Nequeunt em̄ oculos suos tenebris as
 suetos ad lucem pꝑspicue veritatis attollere. similesqꝫ sunt auibꝫ quaz in
 tuitum noꝝ illuminat. dies excecāt. Et licet hoies sensuales z vulgares
 nō magnificent nomen phie. sed magis blasphemāt. nihilominus tamē
 ipsa phia in sua dignitate pꝑseuerat. teste Seneca. xij. epla ad Luciliū.
 Nunqꝫ inualecet ad tantū malitia. neqꝫ ad tantū exceditur pꝑra pꝑrutes
 vt non nomen phie sacrum z venerabile pꝑmaneat. Sed diceret. philo
 sophari nō valeo qꝫ pauper sum. sz si diuitias haberem totū me phie dede
 rem. z hoc videtur rōnabile. qꝫ natura p se nō est sufficiens ad speculandū
 sed oportet cibum z potum z reliquū famulatū pꝑexistere. Et pꝑtāto sa
 cerdotes egypti habitis nccārijs. pꝑpter admirari inceperūt philosophari
 Hec exculatio rōe paupꝑtatis nō valet. audi Senecā. xvij. epla ad Lu
 ciliū. qui dicit. Non est quo nos paupꝑtas a phia reuocet. tolerāda em̄ est
 fames quam tolerauerūt quidā in obsidionibꝫ. z quid aliud erat premiū
 patientie illoꝝ. qꝫ in arbitrium nō cadere. s. inimicoꝝ. quātomagis est qꝫ
 pꝑromittit pꝑpetua libertas. nullus hois timor. z quod animū liberat a furi
 roibꝫ. multis em̄ ad philosophandū obstitere diuitie. Paupꝑtas aut expe
 dita securā est. si vis animo vacari paupꝑsis. oportet aut pauperi siliis. quia
 nō potest studiū salutare fieri sine cura fragilitatis. fragilitas aut est vo
 luntaria paupꝑtas. hec Seneca. Uerum est igitur. ad philosophandū exi
 guntur nccāria. sed sufficiunt homini pauca. non em̄ oportet futurum fe
 licem deum terre z maris esse. qꝫ natura paucis minimisqꝫ pꝑtenta est. ex
 scdo de psol. psa. v. Proijce ergo omnia a te. et ad phiam magno cursu
 torisqꝫ viribꝫ attende. hec Seneca. xvij. epla ad Luciliū. Phie ergo ser
 uias oꝝ. vt tibi contingat vera libertas. vt tibi cōtingat vera securitas. vt
 tibi innoꝝtescat felicitas. vt par deo fias. z pꝑcipue vt in aduersitatibꝫ z tri

Prohemium

bulationib; positus per ipsam verissime soleris exemplo Boetij: quem
 phia in exilium relegendi ab omnib; bonis pulsum. dignitatib; exuti. mul
 tis miseris afflictu dulcissime solabatur. De cuius phie solatione agi
 tur in libro Boetij qui intitulat *Liter de solatione phie*. de quo ad pre
 sens nostra est intentio. Nec sufficiant de introductione huius libri.
 ¶ Sz anteq; ad lram accedamus quinq; sunt pmittenda. Primum est de
 causa suscepti operis. Scdm de causis huius libri. Tercium de titulo hu
 ius libri z eius expone. Quartu de causa intitulationis pntis libri. Quin
 tum de generali summa z sententia huius libri. ¶ Circa primu vide
 licet circa cam suscepti operis. quare Boetius hunc libru scripsit est scie
 dum. q; boetius vir erimius cosul rhomanus. fide catholicus extitit. qui
 disputas de fide catholica ptra duos hereticos. s. ptra Nestozu z Euti
 cem. cum nullus esset q; eis resisteret. Boetius ipsos in pmuti silio deu
 cit. sicut pzin libro suo de duab; naturis in xpo. Tpe vero Theoderici re
 gis gorthoz cu idem Theodericus tyrannide suam ptra rhomanos vel
 let exercere z quoslibet bonos opprimere. Boetius virtute dei armatus
 plus omnib; alijs sibi restitit. z quos tyrannica rabies inuaserat Boetius
 amore iusticie exponens se piculis ipsos liberauit. Videns aut Theode
 ricus rex gorthoz solum ipm boetium resistentem. cogitabat qualiter ipsuz
 pderet. Et cum iustam cam ptra eum no inueniret. duas falsas cas pmi
 nit. Dixit em boetium impediuisse quenda delatorem litteraz sibi. q; pri
 nebant accusatione senatus rhomanoz. vt sic senatus redderet reus lese
 maiestatis. Hanc cam tangit boetius pfa. iij. huius pmi. dicens Dela
 torem ne documenta deferret quib; senatu maiestatis reum faceret impe
 disse criminamur. Scdo accusabatur boetius q; quasdam lras direxisset
 ad impatorem pstantinopolitanu. p quas restitueret libertate pristina ip
 sis rhomanis. Hanc cam tangit boetius eade pfa sic dicens Na de ppo
 sitis falso lris quib; libertate arguor sperasse rhomanu quid attiner dices
 re. His de causis boetius p viles psonas z infames accusatus. indescen
 sus reus est indicatus. z a rege Theoderico Papie in exiliu est relegatus
 Boetius aut sic in exilio positus preterita pspicitate secu reputas. z pre
 sente aduersitate psiderans. ne aliquis ho in simili statu positus desperet
 sed vi solaretur haberet. philosophica solatione pposuit ptra mirabi
 litatem fortune. Ex quib; dictis pz q; causa suscepti operis est illa. quati
 nus Boetius se in exilium relegendi ab omnib; bonis pulsum. dignitatib;
 exutum videns. philosophice se tueretur. volens solari quemlibet hoiem
 in simili statu positum. ne desperet silt esse contuendu. ¶ Secundo
 videndu est de causis huius libri. cuius causa efficiens fuit Boetius. qui
 descriptes materias huius libri vtitur ta. pfa q; metro imitatus. Garcia
 num felicem capellam. qui in describendo nuptias Mercurij z Philogle
 hoc stilo vsus est. de quo fit mentio in Theodolo. vbi dr. Egregiam sobo
 lem cui per stilbonis amorem. Hi superum magna sociasti teste capella
 Licet iste liber boetij multum excedat libru martiani tam nobilitate ma
 terie q; priuilegio eloquentie Boetius em nec Tullio in prosa. nec Virg
 ilio in metro minor reputatur. Vtitur aut boetius in hoc libro prosa.
 in qua ponit rones ad solandum ipsum boetium. probando q; non sit

Prohemium

dolendū de amissione rez tpalium. Vtitur autē metro delectabili. vt dūz
audiatur meror obliuioni tradat. Causa materialis hui⁹ libri est phī
losophica solatio ordinata ad p̄emptū mundanor. ⁊ ad appetitū sum
me felicitat. vel philosophica solatio p̄suadens neminē extolli in p̄spe
ris. nec dep̄imi in aduersis. Vel aliter Cā materialis siue subiectū hui⁹ li
bri est status miserabilis boeti⁹ philosophica solatio sup̄inducra Cā
formalis tractatus hui⁹ libri p̄sistit in eius diuisione. de qua videbit post
Cā autē formalis tractādū est modus agendi boeti⁹. Et est dyalogus. i.
fmo duor. introducit em̄ boetius in h̄ libro duas p̄sonas. s. seipm suā mi
seriam deplangentē. ⁊ phiam sibi p̄dolentē. ⁊ ipm sup̄ sua miseria solan
tem hoc est rōnabile. Nam s̄m b̄m Gregoriū Vetus ordo solatiois est
vt cum volumus aliquē a merore suspēdere. p̄mo studeamus luctui eius
p̄dolere. Vel ideo cā formalis est dyalogus. qz in quadā p̄te hui⁹ primi
libri phia introducit fortunā ipsū boetiū alloquentē. vbi incidit qdam
figura tropi q̄ vocatur ethopeia. de qua dicit Grecismus. Ac introducit
aliquos ethopeia loquētes. Ut cum fortuna loq̄tur Boetius ipse Vel
potest dici s̄m cōiter loquentes. q̄ causa formalis tractandi est q̄ntuplex
scz diffinitiuā. diuisiuā. p̄batiuā. improbatuā. ⁊ exemplor. p̄posituā sicut
videbitur in p̄cessu libri. Causa p̄o finalis est. vt ipo cognito nosip̄os
et quoslibet alios in tribulatioē ⁊ aduersitatibz p̄positos philosophica so
latione tueamur. ⁊ ne extollamur in p̄speris neqz dep̄imamur in aduersis

¶ Tercio videndū est de titulo huius libri ⁊ de eius expōne. Unde
sciendū q̄ titulus s̄m Remigiū sup̄ Donato est clauis siue ingressus p̄pe
ris sequitis Et d̄i titulus a titan qd̄ est sol. sicut em̄ sol illuminat mundū
sic titulus libri. Et p̄ponitur titl⁹ libro ad p̄mendationē opis ⁊ ad lau
dem auctoris Est ergo titulus p̄ncis libri talis Anit⁹ Manli⁹ Torqua
ti Seuerini Ercōsulis Patrii Ordinari⁹ Boeti⁹ viri illustris incipit li
ber de solatione phie Sed q̄ritur. qre tot p̄pria noia ponunt in titulo
Dicūt aliqui q̄ forte p̄suetudo rhomanor vt sibi nomia ascriberēt
suor. auor. ⁊ p̄decessor. Vel aliter p̄t dici. q̄ plura noia ponunt in titulo
propter honorē ⁊ laudē ipsius Boeti⁹. qz s̄m Senecā in libro de elemen
tia ad Aeronē Ultra cognōia honorū data sunt. Sicut em̄ vltis p̄sona
nō vult noiari nisi vno nomine. qz quāto plus noiatur tanto plus cogno
scitur. ⁊ tanto magis sordescit. Sic honesta p̄sona vult noiari pluribz nos
minibz. vt sic magis innotescat ⁊ clarescat alqz sua fama. nā omne bonū
in p̄mune deductū magis elucet ¶ Exponit autē titulus sic Boe
tius dictus fuit Anitius a quodā nobili rhomano sic dicto. de cui⁹ gene
re ipse fuit. Vel dictus Anitius q̄st inuictus. ab a qd̄ est sine. ⁊ nicos vie
toria. p̄ p̄rariū Nunq̄ em̄ boetius vinci potuit vt flecteret a iure ad in
iusticiā. sicut ipse testatur. iij. p̄la hui⁹ primi dicens. Nunq̄ a iure ad in
iuriā me quisq̄ detraxit. Scō boetius dictus fuit Manlius. quia
de genere manlior. fuit qui erant nobiles rhomani. Tercio boetius di
ctus fuit Torquatus a quodā nobili rhomano sic dicto. qui cum singula
re bellum intreret cum quodā de gallia. ipm denicē ⁊ torquem in collo h̄z
bitum sibi abstulit. cuius rōne dictus fuit Torquatus. de cuius gñe fuit
boetius Quarto dictus fuit Seuerinus a seueritate seuerus cū fuit

Retrum primū

eum Theoderico regi gothorū se opposuit. Vel dictus fuit seuerinus q̄si
sequens veritatē, nūq̄ em̄ in iudicijs vel amore v̄l odio flecti potuit a ve
ritate. Quinto boeti⁹ dictus fuit Excōsul. q̄si vnus ex p̄sulib⁹ rho
manorū. vel excōsul q̄si extra p̄sulatū posit⁹. quē p̄us habuit Excōsulares
dicebant qui iā deposuerāt p̄sulatū. ⁊ licet ab honore p̄sulatus cessare
nō postea plus alijs in magna reuerētia habebant. Sexto dictus fuit pa
tricius a nobilissimo rhomano sic dicto. de cui⁹ genere fuit Boeti⁹. Vel
alio mō patricij dicebant nobiles rhomani q̄ prouidebāt reipublice sicut
pater filio q̄z noia scripta erant aureis litteris. ⁊ ideo dicebant p̄res de q̄z
numero fuit Boeti⁹. p̄ter q̄d dictus fuit patricius Septimo dicebat
ordinari⁹. q̄z reipublica ordinari⁹. Vel alit̄ ordinari⁹ dicebant q̄ tante dis
gnitatis erant vt quolibet ordine digni essent. ⁊ sic fuit boeti⁹. Octauo
noie p̄prio dictus fuit Boeti⁹. q̄d interpretat̄ adiutor. q̄z in necessitate paup̄
bus subueniebat. Quarto videndū ē de cā intitulatōis hui⁹ libri. Inti
tulat̄ iste lib de p̄solatōe philosophica ¶ Ubi sciendū. phica p̄solatio dī rō
nalis demōstratio. declarās de cui⁹ amissioe nō est dolendū. ⁊ de cui⁹ posses
sione nō sit gaudendū. ⁊ q̄ hoc peractat in p̄nti libro. iō sic intitulat̄. Qui
to videndū est de generali summa hui⁹ toti⁹ libri ¶ Ubi sciendū q̄ Bo
etius in h̄ libro ostendit bona t̄palia esse trāsitoria ⁊ nō p̄sistere totat̄ in eis
toralē ⁊ verā felicitatē. ⁊ p̄ p̄ns non est dolendū de eorū absentia. nec gau
dendū de eorū p̄ntia. ⁊ nemine debere extolli in p̄speris. nec dep̄mi in ad
uersis. Ostendit etiā in p̄nti libro qd sit summū bonū. vbi sit sitū. ⁊ quō ad
ip̄m pueniat. Cū ostendit q̄ boni sp̄ sunt porētes ⁊ mali sp̄ sunt impos
rētes. ⁊ q̄ bonis nūq̄ defunt sua premia. malis nūq̄ sua supplicia. Post
hoc ostendit qd sit diuina puidētia. qd casus. qd fatū. quid lib̄ arbitriū
¶ Et ponit boeti⁹ rōes q̄bus pbat lib̄ arbitriū nō posse stare cū puidēs
tia diuina. ⁊ ponit quorū dā falsas solutiōem ⁊ cā improbat. Postea offe
dit verā solutiōem quā rōibus confirmat Ista ⁊ alia plura pulchra det
mināt in hoc libro. sicut patebit in sequentib⁹.

¶ Anitij Danlij Torquati Seuerini Boetij Ordinarij
Patricij viri excōsul de cōsolatōe phie liber p̄mus incipit.

¶ Detrū primum heroicū elegiacū

Armina q̄ quondā studio florente peregi
Flebilis heu mestos cogor inire modos

¶ Presens liber Boetij p̄ma sui diuisione diuidit̄ in
quinq̄ p̄res s̄m q̄ ponit quinq̄ libros p̄iales q̄s p̄ci
net. In p̄mo p̄querit se miseris subiectū In scdo po
nit remedia p̄solatiua. In t̄cio determinat de vera felicitate in q̄ sit sita
et quō ad eā pueniat. In q̄rto mouet q̄sdam q̄stiones ipsi phie. In q̄nto
determinat de casu ⁊ puidētia diuina. ¶ Q̄rim⁹ liber incipit h̄ (Arminia)
Secundus liber incipit ibi (Post hec paulisp̄) Tercius ibi (Iā cantus
illa finietur) Quartus ibi (Nec cū phia. Quintus ibi (Dixerat oōs q̄s

A in.

Libër Primus

cursum. Quid z de q̄ agatur in qliter libro patebit loco suo. **P**rimus lib̄
ter diuidit̄ in tredecim pres. qz hui? p̄mi libri s̄ septem metra z sex p̄se
q̄ partes patebūt. q̄ aut̄ sic materia z intentio cuiuslibet pris s̄t̄ patebit̄.
¶ Rotandū aut̄ q̄ primū metrum hui? p̄mi libri vocat̄ elegiacū. Est aut̄
metr̄ elegiacū quod cōstat ex vno versu hexametro. i. sex pedū. z alio pen
tametro. i. q̄ngs pedū. Et d̄r elegiacum ab eleyson quod est misereri. Ele
gia em̄ est miseria. Vetrū em̄ elegiacū inuentū fuit pro describenda mise
ra. q̄uis eo hodie aliqui vtunt̄ ad alia describenda. vnde Horatius. Uer
sibus impariter iunctis querimonia primum. Post etiam inclusa est vos
zi sententia compos. Quis aut̄ fuerit adinuētor talis metri elegiaci dus
bitat̄. vnde Horatius. Quis tamen etiguos elegos emisit̄ auroz. Ḡa
matici certant z adhuc sub iudice lis est. Et diuiditur hoc p̄mum metr̄
in quatuor pres. Primo deplangit Boetius statum sue miserie ex pre
mutationis studiū. Secundo ex parte defectus corporalis. Tercio ex p̄
te prologarōis vite miserabilis. Quarto apostrophat̄ p̄ra suos amicos
sc̄da ibi. Gloria felicis. tertia pars ibi. Vozs hoim̄ felix. q̄tra ibi. Quid
me felicem. Primo facit qd̄ dictū est. sc̄do approbat̄ dictū suum ibi. Ecce
mihi lacere. Dicit̄ p̄mo Ego Boetius qui quondaz tpe prosperitatis
studio meo florente peregi. i. cōposui carmina. supple delectabilia z iocūda.
nunc tpe aduersitatis flebilis. i. dignus vt defleat̄. vel flebilis. i. tristis. cos
gor inire. i. inchoare mēstos modos. i. tristia metra de mea miseria.

¶ Rotandū sicut dictū fuit p̄us Boetius vtr̄ in hoc libro tam prosa
q̄ metr̄. metr̄ qz talis modus scribendi magis fuit p̄ueniens sue mate
rie. sicut em̄ portio curatiua q̄ amara est delectabilius sumitur si fuerit aliis
qua dulcedine p̄mixta. sic rōes phie in pla tradite litemus a Boetio sus
cipiunt̄ si fuerint iocunditate metri dulcorare. Et ideo boetius nunc me
tro nunc prosa vtr̄. qz alternatis vtr̄ delectabilius est. Vñ auctor poetice.
Quod sapie insipidū viciosa frequētia reddit. ¶ Itē nota q̄ Boetius
porius incipit lib̄ū suū a metr̄ q̄ a prosa. qz modus scribēdi metric̄ mag
is fuit vsitatus apud antiquos q̄ prosaicus. Vel ideo qz metrū est des
lectabilius prosa. vt ergo magis alliciat audietes ad suū lib̄ū. ideo in p̄m
cipio libri sui vritur metr̄. ¶ Itē nota circa lēam q̄ carminayno mo
do dicunt̄ scripta metrica certis pedibus mensurata. Alio mō dicuntur
quecūqz dicta vel scripta. etiam prosaica que sunt de re dictabili. Boet̄
aut̄ florente studio p̄posuit vt plurimum carmina prosaica de re delectabi
li. Edidit enim quedam carmina philosophica. quedā logicalia. quedam
theologicalia. sicut patet respicienti eius diuersos libros. Tpe aut̄ aduer
sitatis cogebatur boetius ad componēdum carmina metrica tristia.

¶ Item nota studium est vehemens applicatio animi ad aliqd̄ agendū
cum bona voluntate. Dico cum bona voluntate. quia in maliuolā anis
mā non introibit sapientia. Hec Salomon. Et p̄fectio discipuli in tribus
consistit. ex boetio de disciplina scholarū. In attentione. docilitate. z les
niuoslētia. homini em̄ nolenti sciam z vt opz studentī impossibilis est poss
sessio boni. Cūstratus p̄mo ethicor̄. ¶ Itē nota q̄ duplex est studiū.
florens. z aridum. Ad studiū florens tria erigunt̄. Primo requir̄ iuuēt̄. qz
iuuenes p̄spicaciores s̄t̄ senibz seues at̄ magis s̄t̄ innumeri. Secūdo.

Quid qd̄ sit.

*Ex libro d̄r
p̄m̄ in
tribz consistit*

Retrum primū

re requirit habitus necēarioꝝ. qꝫ natura p se nō est sufficiēs ad speculandū
 303 necēaria existere. ex qꝛto ethīc. Tercio requirit animi tranquillitas que
 ptingit p sedatōem passiōū. qꝫ aia in quiete ⁊ residētia sit prudens. vii.
 phisicoꝝ. Ubi em passiōes dñantur ibi intellectus obscurat. 3o boeti⁹
 in fine huius pmi hortando nos ad fugā passiōū dī. Gaudia pelle. pels
 le timorem. Spemqꝫ fugato. nec dolor adsit. Nubila mēs ē vincatqꝫ fre
 nis. hec vbi regnant. Studiū aut aridū est ad qd concurrūt oppositē pdis
 tiones. s. senectus. necēarioꝝ defectus ⁊ animi p̄turbatio ¶ Hora q
 plus de miseria dicit mēsti modi. Dicit em modi a modulādo. qꝫ pes
 dibꝫ modulāt. ⁊ dicit mēsti rōe materie. qꝫ sit de tristi materia. s. aduersis
 tare ¶ Hora q in p̄mis duobꝫ p̄sibus notat antithesis. i. p̄trapō. Dis
 tictem in pmo p̄su (qndā pegi) cui p̄traria in scdo p̄su. cogor inire. i. cho
 are. 3re dī in pmo versu (florēte studio) cui dīat in scdo flebilis. Itē dī in
 pmo p̄su carmina supple iocūda. cui dīat in scdo mēstos modos ¶ 3re
 notandū q boetius rōnabiliter deplāgit statū suū ex p̄e p̄mutatōis stus
 dī philosophici. qd versū fuit in studiū poeticū q nūc cogebat vti. p̄posus
 it em boetius dolor suū metricē p̄scribere ⁊ eū philosophice p̄solari. nam
 studiū philosophici est studiū veritatis. qꝫ scdo metaph. vocari phiaz sci
 entia veritatis recte se hꝫ. studiū aut poeticū est studiū fallitatis. nā ex p̄
 hemio metaphice p̄m. puerbiū. mentiunt multa poete Item p studiū phi
 sicum acquirit beatitudo. ex decio ethīc. Per studiū aut poeticū fallitāt
 certitudo. ex scdo metaphice

¶ Ecce mihi lacere dictant scribenda camene

Et veris elegi fletibus ora rigant

¶ Nic Boetius approbat dictū suū. Dixit em q cogat inire mēstos
 modos. hoc ip̄e probat scdo rñdet questio. ibi. Has saltem. Primo dī.
 Bene dixi q cogor inire mēstos modos. Ecce demonstratio hui⁹ ad sen
 sum Nā camene. i. muse poeice. lacere. i. lacerātes mētes hoim. ille dicit
 mihi dicra scrite da supple carmina metrica. ⁊ elegi. i. versus miserie q̄s mu
 se mihi dicant. illi rigāt. i. humectāt ora. i. facie meā veris fletibus.

¶ Notandū q p̄m poetas nouem fingunt fuisse muse in monte elicone.
 iuxta fontē catellinū. de quo fonte loq̄tur Perseus in p̄ncipio sui libri di
 cens. Fonte catellino ⁊c. Que muse fingunt poetis ministrasse sciam. cō
 ponendi carmina metrica. Et iste muse poeice vocabant camene quasi
 canentes amene. eo q multum delectant homines ratione metri

¶ Hora q ille muse poeice dicuntur lacere active. qꝫ lacerant. id est di
 strahunt mentes hominum subyēientes ipsas diuersis passiōibus. hūc
 passiōi amoris. nunc doloris sicut pꝫ p Quidium de amore tracentes.
 et p̄ alios poetas. Vel dicunt lacere passiue rāde de amore tracentes.
 mātā dicunt lacera. qꝫ non sunt firmitate rōis stabilita ¶ Ubi notādū
 q quedā carmina dicuntur itēgra quedam lacera Intēgra sūt carmina phi
 losophica nulla fallitate permixta. sed firmitate rōnum stabilita. ⁊ animū
 firmant. Lacera sūt carmina poetica. q non instruit hoim nec cōsolantur

Liber Primus

sed lacerant. i. distrahunt mentes hominum nunc reducendo hominē ad
memoriam voluptates. nunc dolorem. nunc alias passiones ¶ Item
notandum versus elegi pncipaliter inuenti fuerunt ppter miseriam descri
bendam. & quia hos versus muse dictabant Boetio p quos Boeti⁹ ma
gis suam miseriam reduxit ad memoriam q̄ p eos solaretur. ideo elegi
erant cū ipsi Boetio veri fletus ¶ Item notandū duplex est fletus adu
latorius & verus. Adulatorius qui est fictus q̄lis est flet⁹ amasie. Si em̄
dixerit amasius ad amasiā. non diligis me. ipsa incipit flere. quare vt per
fletum firmius ipsum tenere possit. cum aut nummos non poterit extor
quere ab ipso dicit. vade garrio te nō noui vere. Alius est fletus verus. q̄
ex vero cordis dolore & ex vera pietate procedit. & ad talem fletum Boes
tius pronocatus fuit p musas dictātes sibi carmina. ¶ Notandus q̄
hec dictio elegi p̄t exponi dupl^r. vno mō q̄ teneat nominatiue. & tunc est
sensus. elegi. i. versus miserie rigant ora mea fletib⁹. Alio mō q̄ teneat ges
nitine. & tunc est sensus. camene rigā veris fletib⁹ ora elegi. i. miseri hois.
q̄ elegus a um. i. miser fm Huguitionem

¶ Has saltem nullus potuit pervincere terror
Ne nostrum comites prosequerentur iter.

¶ Sic Boetius respondet tacite questioni. Quereret aliq̄s quō mus
se dictant tibi carmina scribēda cū sis in exiliū relegatus. q̄ intraſti sine om
ni comitiua. Ad hoc responder boetius. Licet omnes amici mei dereliq̄
runt me in exilio propter timorem imperialem. tamen has musas nullus
terror imperialis potuit vincere quin comites psequerentur nostruz iter.
vsq̄ in exiliū. dictantes nobis carmina. ¶ Notandum licet bona
exteriora possint auferri ab homine per violentiā sicut p furtum. per rapt
nam. per incendium. tamen scientia non potest auferri ab homine. nō em̄
scientia violentia aufertur. nec vetustate consumitur. nec tristitia minuit.
Unde Seneca. i. epistola ad Lucillum recitat. q̄ euz Stilbon capta pa
tria. amissis literis. amissa vxore sua & alijs bonis. solus ab incendio exie
rat. Requisitus fuit a Demetrio. nunquid omnia perdidisset respondit.
Nil perdidit. sed omnia bona mea mecum sunt. iusticia. virtus & prudē
tia. & hoc innuit Boetius dicens musas se non reliquisse. Unde etiam
Plautus in libro de planctu nature de scientia dr. Super omnem posses
sionem generosa emanat possessio que sparsa colligitur. erogata reuertit
tur. publicata suscipit incrementum. per quam nobilis thesaurus secre
tis penetrabilibus nascitur. effectus eterne delectationis acquiritur. Nec
est sol per quem mēs dieſcit a tenebris. cordis oculus delicioſa animi pa
radysus. hec immortalem ex mortali facit. & caducum hominem in deuz
deſſice mutationis auctoritate conuertit. ¶ Hora circa hanc dictioſ
nem saltim. q̄ tres dictioſes proferri possunt per tim que deberent profer
ri per tem. vnde proferimus saltim pro saltē. rimpus pro tempus. extim
plo pro exemplo. quod est contra Huguitōem qui dicit. Cum tria deſ
testor. extimpro timpora saltim

Retrum primū

Gloria felicitis olim viridisq; iuuentē

Solantur mesti aunc mea fata senis

¶ Hic Boetius deplāgit statū suū ex predefectu corporalis.

At pmo pponit eū in generali. scđo in speciali. scđa ibi. Venit em̄. Dicit pmo. quondā consolabant me gloria felicitis. i. pspere iuuentutis. z glā viridis iuuentē. id est delectabilis iuuentutis. sed nūc fata. i. euētus. mesti senis. i. tristis senectutis. solant. i. consolant. mea. i. meā partē. quasi diceret. p̄us consolabar dulci iuuentute. nūc autē p̄olor tristi senectute. Scđm illā sententiā sic exponit littera. Glā felicitis iuuentē. i. pspere iuuentutis. viridis id est delectabilis iuuentutis. quondā supple p̄solobat me. nūc fata. i. euētus mesti senis. i. tristis senectutis. solant mea. i. meā partē. ¶ Notandū q̄ cōiter illa s̄ra aliter exponit. referendo eā ad musas poeticas sic. Nā me q̄ quondā tpe iuuentutis erant gloria felicitis z viridis iuuentutis. qđ dicit. p̄ tanto. qz iuuenes olim solebant informari in arte poetica. in qua p̄ficiētes gloriabant in vsu metroz z richmoz. nūc autē camene solant meā fata inqm̄ mesti senis. ¶ Notandū q̄ felix iuuentus est q̄ bonis exterioribz est adornata. De q̄bus bonis loquitur Aresto. circa principiū libri de bona fortuna dicens. Sine rebz exterioribz quoz fortuna est dñā non contingit esse felicē. sed viridis. i. delectabilis iuuentus est illa q̄ est bonis nature decorata. s. fortitudine. pulchritudine. z agilitate. ¶ In Aresto. in ethi. Non omnino felix est qui specie turpis. aut solitarius. aut carēs prole est. ¶ Hora q̄ Boetius rep̄ntat in se statū miserie cū dicit. Fata mesti senis se cōsolari cū minime hoīem cōsolantur. sed magis p̄turbant. Et itaz cū dicit musas poeticas se p̄solari s̄itr rep̄ntat statū miserie. qz mule poetice nō cedent alicui in solatiū. sed potius in alimentū doloris. ¶ Itē de significacionibz fati ponit Duguitio duos versiculos dicis. Constellatio moris p̄cece r̄isq; deoz. Quentus rex signant noīe fati

¶ Venit em̄ p̄perata mal' inopina senect'

Et dolor etatem iussit inesse suam

Intēpestiui funduntur vertice cani

Et tremis effeto corpore laxa cutis

¶ Hic Boetius declarat in spēali defectū corpalem dicēs. Cū dico q̄ fata meste senectutis nūc p̄solāt me em̄ p̄ qz senect' in opina. i. inopinata p̄ apocapā. p̄pera

ra. i. festinata venit malis. i. cū suis malis z in cōmodis. z dolor supple quē patior. iussit inesse. id est induxit mihi suam etatē. Per quod innuitur q̄ non solum etas inducit dolorē. sed inducit dolorē. sed e conuerso. dolor inducit z causat etatē z senū. Et tunc Boetius ponit duo signa sue senectutis dicens. Cani supple capilli. intēpestiui. i. ante debitum rēpus. funduntur vertice. i. in capite meo. Aliud signum senectutis ibi. q̄ cutis mea laxa. id est soluta tremis corpore. effeto id est carne consumpta z euacuata. ¶ Hora q̄ hominem senem multa incommoda circumueniūe

Liber Primus

Nam pellis eius contrahitur. cor eius concucitur. pulmo eius debilitat
 lumbi eius indurantur. dorsum incuruatur. membra tremunt. Unde poe
 ta dicit. *Optamus seniu. dum venerit est male ventum.* Hoc est gibbos
 sum surdū secūq; morosum. Propter hoc dicit Boetius. q; senectus ves
 nit mihi cum suis malis ¶ **N**otandū circa illam partē (et dolor era
 tem) q; triplex est causa senectutis. scilicet. etas. infirmitas. et aduersitas. Sene
 ctus que inducitur p; etatem naturalis est. que autem inducitur per infir
 mitatem vel aduersitatē accidentalē est. qualis fuit in Boetio. qui senu
 erat propter multitudinē doloris et tristitie ¶ **N**otandū q; canicies
 Boetij fuit intēpestiua. Augustinus dicit. intēpestiuū est quod est incō
 grūū. inconueniens. inutile vel sine tempore. Unde intēpestiuū dicitur
 illud quod non habet idoneū tempus vel quod non est conueniēs pro tē
 pore. Et quia boetius iuuenis erat etate. et cum senuerat ex aduersitate
 iam canicies eius fuit intēpestiua. ¶ **N**ota q; in iuuenibus cutis est
 densa propter multitudinē sanguinis. ex quo sanguine generatur caro.
 Sed quia sanguis diminuitur in senibus. diminuitur etiam caro in eis
 ideo cutis senū est laxa ¶ **N**otandū circa hoc vocabulū (effero) q; ipm
 tractū est a mulieribus pregnantib; que cū pepererint dicuntur effere. id
 est fetu euacuare. Unde dicit Augustinus q; fetus est natus mulieris ad
 huc in vtero existens. et dicitur a foueo. eo q; ibi foueat. Inde fetus a um
 id est plenus a um. Inde effectus id est debilis. quasi sine fortitudi ne viri
 um. vel viribus euacuatus. Inde ferofus a um. id est plenus fetu Unde
 dicit psalmista. *Oues eorum ferofe.* id est plene fetu. Et senes possunt
 dici effecti quasi extra ferum positi. quia senectus non est apta ad generā
 dum ferum..

¶ **H**ic Boetius
 deplāgit statū suū
 um ex parte dura
 tionis vite misera
 bilis. Et primo p;
 mittit que mors
 hominū sit felix et
 que non. Et dicit
 sic. Illa mors hos
 minū est felix q;
 nec inferit. id ē nō
 immitte se dulce
 bus annis. i. tēpo
 ribus prosperis cū
 delectat homines
 vivere. Similiter illa mors est felix que sepe vocata venit mestis supple
 annis. id est tristibus annis. quia in annis aduersitatis miseri cōsueuerūt
 vocare mortem. Tunc ostendit que mors hominū sit crudelis dicens.
 ¶ **E**heu q; surda aure. id est reclusa aure. seu mors. id est crudelis auertit

¶ **M**ors hoim felix q; se nec dulcib; ānis
 Inferit. et mestis sepe vocata venit
 Eheu q; surda miseros auertitur aure
 Et stentes oculos claudere seua negat.
 Dū lenib; malefida bonis fortuna fauere;
 Pene caput tristis merferat hora meū
 Tunc q; fallacē mutauit nubila vultū.
 Protrahit ingratas impia vita moras

Retrum primū

id est spernit miseros hoīes. z negat. i. non vult claudere fientes oculos. eoz. quasi dicat. crudelis mors est que non pmitit miseros mori. z dicit. (claudere fientes oculos) p hoc innuens q in morte oculi hoīm claudūtur. Et tūc Boetius deplangit. plongatōem fūe vite dicens. Bū fortuna malefida. i. pīda mīhi faueret. i. arrideret. leuib. i. trāsitorijs bonis tristis hora supple mortis pene merferat. i. opprefferat meū caput. qsi dicat. tpe psp̄ peritatis sp̄ accelerauit mors opprimere me. nūc autē qz fortuna nubila. id est aduersa mutauit fallacē vultū. impia. i. misera vita p̄trahit. i. prolōgat moras supple viuendi ingratas. i. odiosas mīhi. quia p̄rer miseriaz tēdebat ipm Boetiū viuere ¶ Notandū q licet fm vulgares z fm apparetiam hec sentētia de morte felici z crudeli videat vera. tū fm rei veritatez est falsa. quia mors etiā tpe psp̄ peritatis p̄t esse bona. Nā fm Sen. Opri mū est mori cū delectat viuere. z tpe aduersitatis p̄t mors esse mala. quia aduersitas sepe inducit desperatōem. Boetius autē rep̄ntando statū miserihōis hanc sentēciam ponit tanqz verā ¶ Notandū q mors vel cōparat ad vitā p̄ntem vel futuraz. Primo mō. illa mors dī felix q fugit tpe psp̄ peritatis z accelerat tpe aduersitatis. Si autē comparatur mors ad vitaz futurā. tūc ipsa pōt dici bona z mala tpe psp̄ peritatis z etiā aduersitatis. qz si mors ducit ad glām dī bona. si ad penā dī mala ¶ Notandū fm Remigiū sup Donatū. heu est aliqñ monosyllabū. aliqñ dissyllabū. sicut requirit metri necessitas Un̄ in pposito est dissyllabū dicēdo. cheu qz surda miseros auertit aure ¶ Notandū q h̄ verbū auertor qz est passiuuz p̄structū cū ablatiue mediante prep̄oe. vt dicendo. auertor a te. z est idēz qd̄ remoueor. aliqñ est verbū deponens p̄structū cum accō. vt dicendo. auertor te. z tunc idē est qd̄ sperno te. z sic accipit in pposito. cū mors auertitur. i. spernit miseros. Un̄? In vi passiuū notat auertor remoueri. Si sit deponens auertor spernere signat ¶ Notandū Boetius appellat fortunā malefidā. quia est deceptiua. vñ Seneca. neminem aduersa fortuna cōminuit nisi quem secūda decipit. Et alibi Seneca. Fortuna nemini fidem seruat nulli semel olesse cōtēta est. quē nimīū fouit hunc stultū fas cit. Hora. fortune bona dicunt leuia quia transitoria. non em̄ perdurant circa hominem fm Senecam. Illud non est tñm quod fortuna fecit cētuum. Donum em̄ quod dare potuit. potuit z auferre. ¶ Notandū q Boetius appellat fortunam nubilam. id est obscuram siue cecam De p̄ngebatur enim antiquitus fortuna ceca. quia ex improuiso accedit z recedit. vel quia cecū reddit hominem. extollendo eum in prosperis z dep̄rimendo in aduersis. ¶ Notandum q Boeti⁹ dicit fortunam olim circa se mutasse fallacem vultum. quia fortuna olim dep̄ngebatur duplici facie. anteriori alba. posteriori autem parte nigra. p albā designat psp̄ peritatis. p nigrā aduersitas. mutauit qz fortuna circa boetiū fallacem vultū. p̄ peritatis. postea ostēdit ei vultū aduersitatis.

¶ Quid me felicē toties iactastis amici
Qui cecidit stabili non erat ille gradu.

¶ Nec boetius
deplangit statum
miserie sue. a po
strophando cōtra

Libër

Primus

amicos dicens. O amici mei quid. i. propter qđ iactastis. id est iactando dixistis me totiens felicem. frustra em hoc dixistis. quia felicitas mea non erat stabilis. quod parz ex hoc quia ego cecidi. z iste q cecidit de prosperitate in aduersitatem nō erat in stabili gradu prosperitatis ¶ *Nota* dum duplex est felicitas. s. politica que consistit in bonis exterioribz. z talis nō est stabilis. sicuti nec bona exteriora. *Alia* est felicitas speculatiua que consistit in actu sapientie. scz in speculatione substantiarum separarū et talis felicitas est stabilis z immutabilis cum sit bonū optimū pulcher rīmū delectabilissimū. ex primo ethicorū

¶ *Nic incipit prosa p̄* maius primū libz. in qua Boetius introducit philosophiam suam miseriam consolātem ¶ *Ubi* nota q boetius dolēs z ipsa philosophia ipsum cōsolās non sunt aliud nisi animus dolens ex oppressione sensuauitatis. z ratio consolans ex vigore sapientie. ¶ *Et* diuiditur. nam p̄mo ostendit Boetius quomodo philosophia sibi apparuit. Secundo quid circa ipsum egerit. secunda ibi. *Que* ubi poeticas musas p̄mo describit apparitionez philosophie. quo ad tempus z ad locū. ¶ *Et* describit eius dispositionem quo ad vultum. q ad aspectum. quo ad colorem et vigorem. z quo ad etatem. Secundo describit philosophiam quantum ad habitum exteriorē. Tercio quo ad ornāmēta z insignia que manibz gestabat. se

cūda ibi. Vestes erāt. tertia ibi. Et dextera qđem. Dicit p̄mo. dū ego Boetius hec q sup in metro dixi tacitus meū reputarē. i. cogitarē. z que rimoniam lachrymabilē. i. prouocantem ad lachrymas. designarem. i. de scriberem officio stili. *Visa* est mihi mulier astitisse supra verticem. i. supra

¶ *Prosa prima p̄mi libz.*

Ec dū mecum tacitus ip̄e reputarē. qrimoniamqz lachrymabilē stili officio designarem. astitisse mihi supra verticē visa est mulier reuerēdi admodū vultus oculis ardentibus z ultra cōem hominū valētiā perspicacibus. colore viuido. atqz inexhausti vigoris. Quamuis ita cui plena foret. vt nullo modo nostre crederetur etatis. statura descriptionis ambigue. Nam nunc quidem ad communem sese hominum mensuram cohibebat. Nunc vero pulsare celum summi verticis cacumine videbatur. Que cum caput altius extulisset ipsum etiam celū

denotat

Prosa prima

penetrabat. sese respicientiūq; hoīm
frustrabatur intuitum.

caput. ad modum. i. val
de reuerēdi vultus. ocu
lis ardētib; z pspicacib;
i. claris vltra oēm valēz

tiām hoīm. i. vltra omnes hoīes. que apparuit in colore viuīdo. i. delecta
bili. z apparuit mihi tanq; inexhausti. i. incōsumpti vigoris. q̄uis ipsa fos
ret ita plena cui. i. duratiōis. vt nullo mō crederet esse nostre etatis status
ra eius ambigue. i. dubie discretiōis. i. cognitiōis. qz nunc. i. aliqui cohes
bat. i. extēdebat sese ad cōem mensurā hominū. i. longitudinē. nunc. i. aliis
quādo videbatur pulsare. i. attingere celum cacumine summe p̄cis. i. al
titudine capitis. que cum caput altius extrulisset. ipm etiā celum sua lon
gitudine penetrabat ¶ Nota q; Boetius describit phiam sibi appa
ruisse sub spē mulieris. qz phia apud grecos z sapia apud latinos sunt gē
fei. Vel ideo. quia sicut mulier infantes lactē nutrit. sic phia minus pers
fectos nutrit. facilib; doctrinis Vel ideo. qz boetius erat eger. mulier at
magis est ppassiua z magis habilis ad p̄solandū egrum ¶ Et vir. Nā fm
Salomone. vbi non est mulier ibi ingemiscit eger ¶ Notandū q; sta
re est recto mō se habere. qz phia erigit hoīem ad delectatiōes intellectua
les faciens cadere sensuales. iō ipsa scribitur sterisse Et d; sterisse sup̄ ver
tice. qz phia est in aīa intellectiua que nō habet organū in vertice. nā ani
ma intellectiua nullius organi corp̄alis est actus Vel d; ideo stare supra
verticē. qz de sup̄no cardine delapsa venit. vt d; Boetius terciā p̄sa hus
tus p̄milib; ¶ Nota q; phia d; reuerēdi vultus. qz suos possēsores
reuerēdos facit. Nam fm Tullium sola sapia est que meretur honores
¶ Item fm Tullium. reuerētia decens ac nature grauitas. que habetur p
phiam. ergo d; reuerēdi vultus ¶ Notandū q; illud qd est. ardens
est penetratiū. z qz p̄ rōem z intellectu que sunt oculi phie penetramus
intima rez z qd ditares eaz Ideo phia d; apparuisse ardētib; oculis Et
qz p̄ phiam speculamur ea que cōes z vulgares nō speculant. ideo d; hāz
buisse oculos pspicaces vltra cōem hoīm valentiā ¶ Nota q; color vi
uidus d; color naturalis pulcher z delectabilis. qz mirabiles affert delect
ationes. ideo describit apparuisse viuīdo colore ¶ Item phia appa
ruit inexhausti vigoris. qz phia cum sit p̄petua exhauri non p̄t. Vel iō
d; inexhausti vigoris. qz q̄ntumcūq; hō cognoscat de phia adhuc restant
plura cognoscēda. Ad p̄z ex diuersitate opinionū in phia. qz vna destruit
aliā. Item qz phia est eterna z p̄cesserat ipm Boetium. ideo d; eam nō
fuisse sue etatis ¶ Notandū q; tres sunt p̄tes phie essentielles. ex se
to metaphisice. s. naturalis mathematica z diuina Scdm naturale philo
sophiā d; phia se habere ad cōem hoīm mensurā. inq̄ntū tractat de natu
ralib; que cōiter via sensus cognoscunt. inter q̄ natura homis est summū
ad qd puenitur. D; aut phia pulsare celū quo ad mathematicā. i. quo ad
astronomiā. inq̄ntū tractat de morib; z figuris astroz. Dicit aut penetra
re celum quo ad metaphisicā. inq̄ntū dirigit ad cognitiōē dei z substā
tiāz separat. Et d; phia frustrare intuitū hoīm respicientiū. qz p̄fectam
cognitiōē subaz separat in hac vita hēz nō possum. Nam sic se hz ocu
lus p̄cticoz acis ad lūmē solis. ita intellectus n̄r ad manifestissimā nature

Libeꝛ Primus

¶ Hic boetius des-
cribit pñiam quātum
ad habitū exteriorē. Pri-
mo quantū ad materiā
vestium. scđo quantum
ad picturā vestium. ter-
cio quantū ad violentiā
vestibus illatam. ⁊ legā-
tur ptes simul. Dicit p-
mo. Vestes pñie erant
pfecte tenuissimis. i. sub-
tilissimis filis. ⁊ erāt ex
subtili artificio ⁊ ex ma-
teria indissolubili. quas
vestes ipsa texuerat pro
prijs manibꝫ. vti p sicut
ego cognoui eadē pñia
pndente. i. reuelāte mihi
in terciā profa huiꝫ pñi-
spēm. i. pulchritudinē q̄
dam caligo. i. obscura ig-
norātia neglecte vetusta-
tis. i. negligentie veterū
obduxerat. i. offuscaue-
rat. veluti solet sp̄ obdu-
cere caligo fumosas hy-

¶ Vestes erant tenuissimis filis
subtili artificio. indissolubili materia
perfecte. quas (vti post eadem pden-
te cognoui) suis texuerat manibus.
Quarum spēm veluti fumosas hy-
magines solet caligo quedā neglecte
vetustatis obduxerat. Harum in ex-
tremo margine p. grecum. in supre-
mo vero T. legebatur intertū. Atqꝫ
inter vtrasqꝫ litteras in scalaz modū
gradus quidam insigniti videbātur.
quibus ab inferiori ad supius elemē-
tum esset ascensus. Eandem tamen
vestem violentoz quorundā sciderāt
manus. ⁊ particulas quas quisqꝫ po-
terat. abstulerat

Tunc ostēdit quid fuerit depictū in vesti-
bus eius. dicens In extremo margine. i. in inferiori parte harum vestiuꝫ
legebatur intertū. p. id est practica. in supmo vero margine id est in su-
periori parte vestium legebatur intertū. T. id est theorica. quod inters-
pretatur speculatiua. ⁊ inter vtrasqꝫ litteras scz T ⁊ p erant quidā gra-
dus insigniti. id est impressi ad modum scalaz. quibus gradibꝫ ascende-
batur ab inferiori littera ad supiozem Tunc tangit violentiā illis vesti-
bus illatam. dicens Eandem vestem absciderant. id est lacerauerāt ma-
nus quorundā hominum violentoz supple facientū violentiam. ⁊ vnus
quisqꝫ abstulerat pñiculas a veste quas poterat auferre ¶ Notandū
qꝫ per vestes philosophie intelliguntur partes essentiales que sunt artes
literales. Sicut enī corpus vestibus ornatur. sic philosophia suis parti-
bus decoratur. Per fila autē subtilissima intelliguntur precepta physica
lia siue pñones physicales. Sicut enī vñum filum in vestibus ordinatur
circa aliud. sic ordinatur vna propositio iuxta aliam. que pñones dicūtur
subtilissime. quia per eas homo subtilia inuestigat. Dicuntur etiam hu-
iusmodi precepta subtili artificio contexta rōne ornatus verborꝫ ⁊ senten-
tiarꝫ que in eis inueniuntur. Et sunt ex materia indissolubili. quia licet
a quibuscūqꝫ male exprimantur. tamē in seipsis habent veritatem indissol-

Prosa prima

lubilem ¶ Notandū q̄ per manus philosophiē quibus suas vestes
reuerat intelliguntur philosophi qui precepta physica cōscripserunt. et
dicuntur rōnabiliter manus philosophiē. quia nisi fuissent instructi pre-
ceptis philosophicis ea minime exprimere valuissent. ¶ Notandū
q̄ vestes philosophiē dicuntur fuisse obducte quadā caligine. quia tem-
pore boetij artes liberales ad tantā negligentia deuenerant. q̄ pauci eas
curabant. sed Boetius ipsas trāstulit ex greco in latinum. et exposuit siue
cōmentatus est. Et ideo vestes philosophiē dicuntur fuisse fumose. quia
ab antiquis obscure fuit tradita philosophia ab Empedocle poetice. et a
Platone enigmatice. ab Aristotele p̄o sub verborū obscuritate ¶ No-
tandum q̄ quia due sunt partes p̄ncipales philosophiē. s. practica et theo-
rica. ideo in veste philosophiē erant due littere intertextę. s. P et T. Sed p̄
erat in p̄te inferiori vestis. T p̄o in superiori parte Per quod innuitur q̄
practica philosophia est inferior speculatiua rōne dignitatis Per gradū
autē medios qui erant inter vtrasq̄ litteras intelliguntur scientie eloquē-
tie. que sunt scientie triuales. s. grāmatica logica et rhetorica ¶ No-
tandum q̄ dicitur ascensum fuisse per gradus a practica ad speculatiua
per hoc innuitur q̄ homo p̄mo debet esse sufficienter instructus in prac-
ticis. vt post ascendere valeat in cōtemplatiuis ¶ Notandum quid
sit scindere vestes philosophiē. Illi em̄ dicuntur scindere philosophiē ves-
tes. qui habentes vnam sciām putant se perfectos esse philosophos sine
alijs. Si autē aliqui sciāt vnam artem sine alia dūmodo se cognoscant
non esse perfectos p̄ philosophos. tales non scindunt vestes philosophiē.
Vel illi scindunt vestes philosophiē qui per extortas expositiones trahūt
veras p̄positiones ad suas falsas opiniones

¶ Et dextra quidem eius libellos
sceptrum vero sinistra gerebat

era manus philosophiē gestabat libellos. sinistra vero gestabat. i. porta-
bat sceptrum. id est virgam regalem ¶ Notandū q̄ omnis cura et in-
tentio viri sapientis versatur vel circa p̄tentionem sapientie. que de-
signatur p̄ libellos. vel circa regimen reipublice. quod designatur per scep-
trum. et quia cōtemplatio sapientie potior est q̄ regimen reipublice. ideo

¶ Que vbi poeticas musas vi/
dit nostro assistētes thoro. fletibusq̄
meis verba dictantes. cōmota pau-
lisper. actoris inflammata lumini-
bus ¶ Quis inquit has sceni-
cas meretriculas ad hunc egrum

¶ Nic boetius de-
clarat philosophiā quā
tum ad insignia et orna-
menta que in manibus
gestabat. dicens Et dex-
tra manus philosophiē gestabat libellos. sinistra vero gestabat. i. porta-
bat sceptrum. id est virgam regalem ¶ Notandū q̄ omnis cura et in-
tentio viri sapientis versatur vel circa p̄tentionem sapientie. que de-
signatur p̄ libellos. vel circa regimen reipublice. quod designatur per scep-
trum. et quia cōtemplatio sapientie potior est q̄ regimen reipublice. ideo
philosophia dicitur has-
tere in dextra libellos. in
sinistra vero sceptrū

¶ Postq̄ boetius
ostendit quomō philo-
sophia sibi appuit. Dic
ostendit que circa ipsū
egerit. Et p̄mo ostēdit

Liber Primus

quō musas poeticas fuf-
gavit. scđo ostendit quō
ipse de h obstupuit. ter/
cio quō phia sibi appro-
pinquās statum eius de-
planxit. sedā ibi At ego
tercia ibi Tum illa Di-
cit pmo. Que sp^e philo/
sophia. vbi id ē postq̃ vi-
dit poeticas musas assis-
tentes nostro thoro. i.
lecto. q̃ boetius tanq̃
eger in lecto decubuit. z
cum vidit musas dictā
tes carmina meis fletibz
ipsa phia paulisp. i. aliqn
tulum cōmora z inflam-
mata. i. incensa toruis lu-
minibz id ē crudelibz vel
terribilibz oculis. inquit
quis pmissit has meretri-
culas scenicas. i. ymbro/
sas accedere ad hunc es-
grum. que dolores eius
nōmodo. i. non tm foue-
rent. i. sanarent nullis re-
medijs. i. medicamētis
Terum. p sed alerēt sup
ple dolores eius dulcibz
venenis Ne em̃ sūt mu-
se que infructuosas spi-
ris affectuū. i. passionuz
necant. i. suffocant vberem id est fertilem segetem rōnis fructibz. i. in fruc-
tibus suis. z mentes hoim assuefaciunt morbo. z nō liberant eas. Tunc
phia alloquitur musas dicens. O muse si vestre blādicie detraxissent no-
bis quem id est aliq̃ virum. pphanum id est illiteratū. vti pro tanq̃ so-
litum id est simile vulgo. ego putarem id ferendū id est patiendū minus
moleste. quippe in hoc nihil lederent nostre opere. i. nostre sedulitates. sed
vos alleristis nobis hunc hominē enutritū studijs id est sciētijs eleatij-
cis id est aristotilicis atq̃ archademicis id est platonicijs Tunc fugat
eas dicens. Sed abite id est recidite vos syrenes dulces vsq̃ in exitum
id est in mortem. relinquit eum curandū meis musis id est doctrinis sa-
lutaris. Tunc iste chorus id est turba musaz increpitus. i. redargutus
mestior. i. tristior existens vultum suū deiecit. i. inclinavit humi id est ter-
re. z rubore confessa verecundiā tristis excessit. id est exiit limen. i. domū
in qua decubuit boetius ¶ Notandum q̃ ideo muse poetice dice-

permisit accedere. Que dolores eius
nōmodo nullis fouerēt remedijs. ve-
rum dulcibus insup alerēt venenis.
He sunt em̃ que infructuosas affec-
tuum spinis vberem fructibz rōnis se-
getem necant. hominūq̃ mentes as-
suefaciunt. morbo nō liberant. At si
quem pphanum (vti vulgo solitū) no-
bis blandicie vestre detraherent mi-
nus moleste ferendū putarem. Nihil
quippe in eo nostre opere lederentur.
Hūc vero eleaticis atq̃ archademi-
cis studijs enutritū. sed abite potius
syrenes vsq̃ in exitū dulces. meisq̃
cum musis curandū sanandūq̃ relin-
quite. B. His ille choros increpitus
deiecit humi mestior vultum. confes-
susq̃ rubore verecundiā limen tristis
excessit.

Prosa prima

hantur assistere thoro Boetij. qz boetius studuit metrice dolorem suum
 pserkere Item phia dr paulup fuisse pmore. p qd innuitur q ira imos
 derata nō debet cadere in virū sapientē. qz ptus pstitit in moderatiōe pas
 sionū. Vñ licet irasci sit hōi naturale. tñ irasci qñ oz z quantū oz est hois
 virtuosū z sapientis. vñ Seneca dr Quid crudelius ira. Sitr in de qñoz
 virtutibz cardinalibz dr Esto tardus ad iram. Item interrogatio fit
 qñqz causa ignorantie alicuius. aliquñ vt ex rñsione facta aliquid pterur.
 quadoqz fit ppter increpationē faciendā. et hoc vltimo mō phia interro
 gat dicens Quis has scenicas meretriculas zc. ¶ Notandū q mu
 se poetice dicunt meretricule. Sicut em meretrix allicit hominē delectan
 do nihil vilitatis sibi cōferendo. z commiscet se cūlibet non ex amore. sz
 spelucrit. ita poete non scribunt amore scientie. sz vt aliquid laudis vel pre
 mii cōsequantur. z delectant rōne meri modicum vilitatis conferendo
 diuersas passionēs inducendo. Appellat autē philosophia musas poetis
 cas scenicas meretriculas. quia carmina poetica in scena p̄sueuerunt pro
 nunciari. Vbi nota q scena dicebat locus vmbrosus in theatro. vbi abs
 secondebatur persone. pnunciantes carmina tragica vel comica. vnde sces
 na interpretatur vmbratio vel vmbra. ¶ Vel ideo muse poetice dicunt sce
 nice. id est vmbra tiles. quia sunt tñ vmbra sciētie. non vera scientia. cum
 obumbrant mentes hominū. Item metrica descriptio doloris non sa
 nat dolorem. sed magis auget. quia cōsideratio materie est puocatiua tri
 sticie. vnusquisqz autē cum diligentia considerat quod scribere vult Itē
 metrica descriptio dr esse dulce venenū. quia placet z nocet. Placet qdem
 rōne meri. sed ppter recordationē doloris nocet. Item affectus est
 vehemens animi passio animū torquens z verum iudicium rōnis impe
 diens ¶ Et sunt quatuor affectus animi. s. gaudium dolor spes z timor. q
 dicunt infructuose spine. quia suffocant segetem rōnis que est scia z ptus
 Item licet de omni errore dolendū sit. potius tñ de errore sapientis q
 insipientis. nam error sapientis alios exemplo corrumpit. error aut insipie
 ris non. qz ab insipiente nō trahitur exemplū. ppter quod dr Salustius
 Omnia mala exempla a rebo bonis orta sunt Ergo dicit phia magis esse
 dolendū de errore boetij q alterius prophani. Item fm Huguitiōne
 phanum idem est quod templū. Inde prophanus. i. sacrilegus quasi pro
 cul a phano. ita templo ¶ Prophani etiam dicitur quicquid nō est sacrum
 Unde omnes laici z illiterati dicunt prophani. quasi pcul a phano sapie
 tie. Item fm Huguitiōne opera opere est sedulitas in rebus agendis
 opera aut philosophie est intentio vel labor ad aliquid philosophici ad
 discendū Item Eleys est ciuitas grece in qua studuit Aristoteles. vñ
 studia sua dicunt eleatica. Achademia aut fuit ciuitas vel villa in q stu
 duit Plato. vnde sua studia dicuntur achademica. Vñ qz autē studijs
 Boetius fuit enutritus Item philosophia musas poeticas appellat sy
 renes. sicut em syrenes dulcedine cantus attrahūt naues piclitando eas
 sic muse poetice delectatione metri alliciunt homines vel mentes hominū
 et rōnem aliquo affectu submergunt z obscurant Item q vna philoso
 phia puentum musarum expulit significat q vnus sapiens sua virtute z
 sapiētia infinitos errores stultoz extinguit

Liber Primus

Nic boetius ostēdit
quō obstupuit de actu
phie dicens At ego boe
tius cuius acies. i. visus
mersa lachrymis caliga
uerat. i. obscurata fuerat
vt nec possem dinoscere
.i. inuestigare quenā. i. q̄
esset hec mulier tam im
periose autoritatis. i. po
tētie. ego obstupui. i. mi

ratus fui. z defixo. i. inclinato visu in terrā tacitus cepi expectare quidnā
deinceps. i. psequēter esset actura circa me ¶ Notandū q̄ boetius do
luit multū de amissione rex rpalium. z eius acies. i. rō z intellctus caliga
rat. ita q̄ nō potuit cognoscere phiam ¶ Hora q̄ licet boetius de ach
tu phie obstupuit. tñ tacitus expectauit qd deinceps facere veller. p hoc
innuens se esse talem qui p̄solationē acciperet. Qui em̄ refutant alios audire
nec auditis rōne acquiescunt. tales sibi p̄s obstatulū p̄solationis faciūt

Nic boetius ostēdit
quō phia sibi appropin
quās statū eius deplan
xit dicens Tum illa phia
accedes p̄pius consedit
in extrema pte lectuli. i.
cordis mei. z intuens me
um vultū grauē. i. grauā
tū luctu. atq; deiectū. i.
inclinatū in humū. i. in
terram merore. i. tristitia

p̄questa est his versib; sequentib; de p̄urbatione nostre mētis ¶ No
ta q̄ phia dicitur sedisse in extrema parte lectuli. i. cordis boetij. Nam cū
esset in tristitia magna. z doleret propter amissionē rex rpalium parū vel
nihil sapiētie habebat. quia tota cura eius erat circa terrena amissa Ideo
d; habuisse vultum merore in humū deiectum.

Nic incipit me
trum scdm̄ huius primi
qđ vocatur metrum dacti
licū a pede p̄dominante
Et d; tetrametrum a nu
mero pedū. a terra qđ ē
quor. qz quor pedes cō
tinet. Et d; hypcatalec
ticū p̄pter syllabā abun
dantē in medio versus.

At ego cuius acies lachrymis
mersa caligarat. nec dinoscere pos
sem quenā hec esset mulier tam impe
riose autoritatis. obstupui. visusq; in
terram defixo. quidnā deinceps esset
actura expectare tacitus cepi

Tum illa propius accedens in ex
trema lectuli parte cōsedit. meumq;
intuens vultum luctu grauē. atq; hu
mum merore deiectum. his versibus
de nostre mentis p̄urbatione con
questa est.

Metrum scdm̄ primi libri

Eu q̄ precipiti mersa p̄fundo

Dens hebet z p̄pa luce relicta

Tendit in externas ire tenebras

Terrenis quotiens flatibus acta

Escit in inmensum noxia cura

Retrum secundū

Verbi gratia. primus pes est *Heu* q̄. secundus precipi. s; syllaba ti hui⁹
nois precipiti supabundat. tercius pes est *merfa* pro. q̄rtus fundo *Sit* est
in alijs. In hoc ergo metro p̄bia deplangit statum Boetij dolendo de p
turbatione sue mentis. Et facit duo. nam p̄mo vlt̄er p̄bia deplāgit per
turbationē mentis hoim. Secundo specialit̄ conuertit plantū suum sup
boetium. ibi *Nic* quondā. Primo d̄r. *heu* q̄. i. quantū mens hominū he
ter. i. obscuratur *merfa* precipiti. p̄fundo. i. cura rez t̄paliū que precipitat
hoiem. z talis mens relicta propria luce. i. cōtemplatione tendit. i. laborat
ire in tenebras externas. i. in ignorātiās exteriores. *Noc* aut̄ p̄tingit ho/
mini quoties supple mens acta. i. agitata statibus. i. p̄peritatib; vel eue/
tib; cura. i. sollicitudo rez t̄paliū noxia. i. nociua crescit in immensum
id est sup̄ modum. ¶ Nota q̄ in nobis est duplex virtus. s. rōnalis z
sensualis. sensus aut̄ semp aduersatur rōni. quia caro p̄cupiscit aduersus
sp̄m. z sp̄s aduersus carnem. cum aut̄ sensualitas vincit rōem tunc ho/
mo est in malo statu regim̄is. z efficitur bestialis. vñ Albertus sup̄ de ani/
ma dicit. Turpe est nobis abijcere regimen superioris z inducere regimen
inferioris p̄ritus. quod nobis cōmune est cum bestijs. Ideo scribitur. iij.
ethicoz in antiqua trāslatione. Valde conandū z laborandū est nobis
vt p̄us nostra p̄cupiscibilis subiecta sit rōni. Quēadmodum em̄ pueri
puerſe viuunt si nō a suis pedagogis fuerint coacti ad recte viuendū. sic
appetit̄us sensualis ducit nos ad insolentiā. nisi p̄ regulam rōnis fuerit
coartatus. plures aut̄ homines sequunt̄ sensualitatē q̄ rōem. insudātes
bonis exteriorib; z delectationib; sensualib; p̄ que impediunt̄ in spectatio
ne z cognitōe summi boni. Ideo p̄bia hoc deplangēs dicit in metro *Heu*
q̄ precipiti zc. Item cum anima ingerit se curis rez t̄paliū p̄funde he/
ter z precipitatur. q̄ cognitōe rerum spiritualiū z sui creatoris destituitur
et destituta cadit in tenebras externas. i. in ignorātiās exteriores. Ubi
nota q̄ duplex est ignorātia. q̄dam em̄ est naturalis que inest iuuenib; z
decrepitis. z vocatur ignorātia interna. quia ex naturali defectu cōtingit
Alia est ignorātia que causatur ex negligētia hominis. quādo sez sollicit̄
tatur circa exteriora. z talis d̄r externa. quia est extra naturam. de qua d̄r
q̄ omnes hoies natura scire desiderant. Prima aut̄ ignorātia cum sit na
turalis nō est viciosa. q̄ turpes a natura nemo increpat. necq; bonos lau/
dat. Scda vero est viciosa cum sit p̄ hominis negligentia. de qua loq̄tur
Boetius scdo huius p̄sa. v. Ceteris animātib; sese ignorare natura est.
hominib; p̄o vicio venit. Item d̄r (noxia cura) vñ Seneca in puerb̄ijs
Magnā prem p̄urbationis sibi dedit qui exteriorib; se iniecit. Item
ratio z intellectus dicunt̄ lux hominis. q̄ illumināt hoiem ad cognitōē
creature z creatoris. Dicitur aut̄ p̄pria lux hois. q̄ solum genus hominū
arte z rōne viuūt. ex p̄hemio metaphisice

¶ Hic quondā celo liber aperto
Suetus in ethereos ire meatus
Lernebat rosei lumina solis

¶ Nic p̄bia specialit̄
puertit se ad deplangēs
dū boetij. z p̄mo ondit
q̄nta p̄p̄latōe boetius
q̄ndā vigit. scdo ondit
a uij

Liber

Primus

quō destitutus a tali cō
tēplatione solum de fre
nis cogitabat. ibi Aunc
tacer effecto. Prio pbia
pmēdat boetiū ab astro
nomia. secūdo a naturali
pbia. terciō a metaphysi
ca. secūda ibi Quinetā

causas. terciā ibi Quis voluat stabilem. Primo dr Boetius quondā li
ter. i. solutus a cura rez tpalium celo sibi apto per cognitionē fuerus fuit
ire p rōem in ethereos meatus. i. in motus corpoz celestium. z ipse cerne
bat. i. speculabat lumina. i. radios rosei solis vīseb ar. i. cum desiderio vide
bar sidera. i. pstellationes gelide. i. frigide lune Et ipse boetius victor ig
norantie habebat oēm stellam pphensam numeris. i. certis pputationibz
quecūqz stella erratica exercet. i. opatur vagos. i. varios recursus nūc pro
grediēdo. nunc regrediēdo. stella inquā flexa. i. mota p varios orbes. i. cir
culos

¶ Hora q animo literato a curis exterioribz pcessum est philo
sophari. ideo qdam artes dicuntur liberales. qz filij liberor. i. nobilium qui
erant literati a curis tpalibz. talibz vacabāt. ideo dicit pbia q boetius qn
dam liber zc. ¶ Hora q dicit celo apto. licet hō planetas celi corpalis
ter non attingat. tñ speculatione pprehēdit. hoc pulchre tangit Terenz
gustus dicens Magnū miraculū est homo. z aīal honorandū. hic anima
intellectua in naturā dei transit. quasi ipse deus sit. hic p naturā anime
dijē est pīunctus. hic demonū genus nouit. terram colit. elemētis pīmīce
tur. acūmine mentis in maris. pfunda descendit. celum qd videretur altissi
mū animi sagacitate meretur. inrentionē animi eius nulla aeris caligo cōs
fundit. Hec terre densitas eius opationē impedit. nō aque. pfunditas ass
pectū eius occumbat

¶ Hora q sol in ortu suo apparet roseus ppter
vapores interpositos inter vīsum nī. n. z solem. nā album vīsum p fumū
apparet ruber. Et iā licet in meridie vapores sint interpositi. non tñ ap
paret tunc roseus. eo q illi vapores nō sunt grossi s; subtiliari calore solis

¶ Hora q pbia dr lunam esse gelidā. quod non est intelligendū formalit
quia pīme qūitates q sunt calidū frigidū humidū z siccū non hnt lo
cum in corpoz celestibz. cum nō recipiant pegrinas īmpīssiones. sed dr lū
na gelida pīualiter vel effectiue. qz frigus z etiā humores efficit in istis in
ferioribz. ppter quod noctes quibz luna pēst sunt frigidiores z humidiores

res diebz ¶ Hora q planete dicuntur habere vagos recursus. qz mouē
tur duplici motu. s. pīmi mobilis ab oriente in occidentē. z motu pīmo ab
occidēte in orientē. Et ideo. qz qūqz apparent nobis itationarij. qūqz re
trograd. qūqz pīnqui. qūqz aliqūter remoti.

¶ Hora q stella erratica
dr flexa. i. mota p varios orbes circuloz. s. deferētis z epicycli. rōne quorū
circuloz nunc dicitur pgressiui. nūc retrograd. nūc itationarij. vt dēū est
vī. habet videri in theorica planetaz vel astronomia

Visebat gelide sidera lune

Et quecūqz vagos stella recursus

Exercet. varios flexa per orbes

Lōprehensam numeris victor hēbat

¶ Hic pbia pmēdat Boetiū ex parte naturalis pbie. dicēs Quin
etiā p certo boetius solutus fuit rimari. īqūrere cās. vnde. i. ppter qz cau

Metrum secundū

Quinetiā causas vnde sonora

Flamina sollicitant equora ponti

fas sonora flāma. i. sono-
rosi venti. sollicitat. i. p̄-
turbent eq̄ra. i. planicie.
ponti. i. maris. q̄si diceret

Boetius sciuit causas generatōis ventorū q̄ cōmouent ip̄m mare ¶ Ho-
ta q̄ ex libro metheororū parz q̄ v̄etus generat ex vapore calido sic siccō ele-
uato p̄ calore solis q̄ pueniens ad locum nubū. frigiditate nubis rep̄cuti-
tur. z rep̄cussus fertur in latus z facit sonū impellendo aerem. z q̄ aq̄ fa-
ciliter est diuisibilis de facili cedit z reuerteratur p̄ ventos. Vel aliter po-
test intelligi. Antiqui enim dixerunt q̄ ideo venti turbant mare q̄ in ip̄o
mari generant ventū q̄ non exeunt sed faciūt fluxum maris. licet hec op̄i-
nio nō sit vera. q̄ mare fluit z refluit tpe determinato. sicut bis in die na-
turali. venti autē generant tpe indeterminato

¶ Quis voluat stabilē spūs orbem

Vel cur hesperias sidus in vndas

Lasuz rutilo surgat ab ortu.

Quis veris placitas tempet horas

Vt terrā roseis floribus ornet.

Quis dedit vt pleno fertilis anno

Autūnus grauidis influat vuis

Rimari solitus. atq; latentis

Nature varias reddere causas.

¶ Hic phia p̄mendat
Boetiū a metaphisica.
et iterato a naturali phi-
losophia dices. Boeti-
etiā solit⁹ fuit rimari d̄s
spūs. i. intelligentia volū-
uat motu diurno stabilē
orbem firmamenti. v̄l eti-
am cur sidus solis v̄l ali-
ud habēs ortū z occasuz
casurum in hesperias vn-
das. i. in aquas maris oc-
cidentalis surgat. id est
iterū oriat ab ortu ruti-
lo. i. ab oriente splēdido
quasi diceret Boeti⁹ so-
litus erat inquirere cur
stelle que in occidente vi-

dentur occidere iterū resurgant in oriente. etiā erat solitus rimari quis
tempet placidas horas veris. i. t̄pis vernalis vt ornet terram roseis flori-
bus. quis dedit. i. ordinauit vt autūnus fertilis anno pleno. i. fecūdo in-
fluat. i. influentiā faciat grauidis vuis. i. botris repletis. etiā erat solitus
reddere. i. assignare varias causas latētis nature. i. rez naturalū. ¶ Hora
om̄e q̄ mouet ab alio mouet. ex. vij. phisicorū. ergo celū ab alio mouetur.
¶ Mouetur autē celū duplici motore. p̄ p̄mētatozē. x̄ij. metaphisice. ab vno
p̄iuncto z approp̄ato q̄ vocat intelligentia a quo mouet effectiue. ab alio
motore separo q̄ est deus a q̄ mouet in rōe finis. Item d̄r orbem celestem
esse stabilem. licet em̄ moueat z mutet locū fm̄ partes. nō tñ fm̄ totuz. et
quantū ad hoc d̄r esse stabilē. i. immobilis. Itē causa q̄re stelle que occidūt
iterū oriunt nō est alia nisi motus circularis p̄mi mobilis qui secum rapit
om̄es stellas tam fixas q̄ erraticas ¶ Item hesper⁹ est stella q̄ de vesp̄e
sequit solem occidentē. a qua stella mare occidentale v̄l hesperium mare.

Liber Primus

eo q̄ solet hēsp̄rus ibi se mergere. nō q̄ ita sit. sed quia vulgares sic optinātur. cum em̄ stelle occidunt p̄pter impōem maris inter visum ⁊ stellās. vis⁹ dēntur stelle mergi in mare ¶ Itē tps vernale d̄r placitū. q̄ est pueniens vite hoīs. Est em̄ tps veris calidū ⁊ humidū in quib⁹ p̄sistit vita. ex li. de morte ⁊ vita. Et ideo illo tpe. pducunt flores. nam materia florum est humidū aqueū subtile tene coctū a calido aereo. q̄ igit in vere d̄natur calidū aereū ⁊ humidū aqueū subtile quod pua indiget digestiōe. id ē in vere (cuius calor t̄patus est) flores produciūt ¶ Itē vitis multū abūdat de humido aqueo ⁊ grosso cuius signū est. q̄ tpe putationis distillat ab eis q̄st humidū lachrymabile. tale autem humidū grossum multū resistit digestiōi. ideo vne ad maturitatē tarde pueniūt. s. tpe autūni ¶ Itē Boetius p̄suenit reddere causas latētes rez naturalū. qd̄ fuit iudiciū felicitatis: nā s̄m Virgiliū. Felix q̄ potuit rerū cognoscere causas

¶ Hic ostendit p̄bia quō Boetius destituit fuit p̄dicta specularōne cum de terrenis cogitabat dicens. Nūc. i. tempore doloris. Boetius iacet. i. prostratus est. ef

feto. i. euacuato lumine id est speculatione mentis. ⁊ ipse pressus colla. id est s̄m colla grauidis cathenis passionum que mentē grauat gerensq̄ declinē vultū. id est inclinatum pondere amissionis rerū temporalium. heu cogitur cernere stolidam terram. id est bona terrena. que homines stolidos efficiunt. ¶ Hora cathena est ferreum instrumentum quo alius quid contra suā naturā detinetur. Quatuor autē affectus qui sunt. gaudium. spes. timor. ⁊ dolor. similitudinarie dicūtur cathene. quia animū hominis detinent ⁊ contra suā naturam ⁊ rationem ad illicita trahunt. nam ratio semp̄ deprecatur ad optima. ex primo ethic. Et propterea Boetius in fine huius primi hortatur ad fugā passionū. ibi. Tu q̄ si vis ¶ Hora nō est estimandū q̄ boetius sic esset ita euacuatus lumine mētis sicut lictera sonat. q̄ alius fuisset insufficiens pro compōne huius libri. sed p̄bia loquitur hoc compassiue. Ille em̄ est lumine mentis stultus qui inclinat se ad terrena diligendo ipsa. ⁊ nō eleuando intellectū suū ad speculabilia qualis nō fuit boetius. Un̄ dicit Augustinus Tales s̄t hoīes qualia s̄t ea que diligunt. quia dilectio transmutat diligentem in similitudinem rei quam diligit. Hec Barquardus.

¶ Hic incipit secunda p̄la huius primi libri. i. qua p̄bia inuestigat morbū Boetij ex quibusdā signis. Secundo consolatur ipsum ne desperet secunda ibi. Cumq̄ me

¶ Prosa secunda p̄mi libri.

Ed medicine inquit temp⁹ potiusq̄ querele. B. Tum vero

Prosa secunda

totis in me intēta luminibus. **P.** Tu
ne ille es ait. qui nostro quondam lac
te nutritus. nostris educatus alimen
tis in virilis animi robur euaseras.
Atqui talia contuleramus arma que
nisi prior abiecisses: inuicta te firmi/
tate tuerētur. Agnoscis ne me. Quid
taces. Pudore an stupore. Siluisti
mallem pudore. sed te (vt video) stu/
por oppressit.

non. **Primo** dicit phia
Boetii. ego possem mē
ta cōqueri de p̄turbatio
ne mētis tue. sed nūc po
tius medicine tps est q̄
querere. vero p̄ sed. cum
id est tūc. mulier illa intē
ta me totis luminibz. i. o
culis ait. es tu ne ille qui
quonbā tpe iuuētur? nu
tritū nostro lacte. i. fa
cilibz documētis in etas
te aut p̄fecta educatus.
id est nutrit? nostris ali
mētis. i. doctrinis diffici
lioribus. tu euaseras. id
est pueneras in robur. i.

in fortitudine virilis animi. **Atqui** pro certo nos contuleramus tibi ar
ma talia. id est documenta. q̄ nisi prior abiecisses p̄ obliuionem. ipa tuerē
tur te inuicta firmitate **Dicit** phia. agnoscis ne me. quid taces. siluisti ne
pudore. i. verecūdia. an stupore. id est mentis alienatione. ego mallem. id est
magis vellem te siluisse pudore. sed vt ego video stupor oppressit te
¶ Nota q̄ phia in deplangendo Boetium nō facit longam morā ne bo
etius desperet sup infirmitate sua. ergo dicit phia magis esse tempus me
dicine q̄ querere **¶ Item** boni medici est totis oculis diligenter respice
re faciem infirmi. eo q̄ in facie magis apparent signa p̄noscitatis infir
mitatis. iō phia d̄r esse intuita Boetium totis luminibus **¶ Item** p
arma phie intelligūtur precepta physicialia q̄ psuadent minime extolli in
psperis nec dep̄mi in aduersis. **Portatur** em̄ nos philosophia ad mag
namimitatem. magnanimus autem est qui contra difformes insultus for
tune vnanimi mentis constantia militat. **De his** z similibus preceptis
philosophicis Boetius oblitus fuit propter dolorem **¶ Nota** q̄ ra
citurritas quandoq̄s prouenit ex pudore. quandoq̄s ex stupore. quando
enim manifestatur alicui aliquid quod vellet celari. ipse efficitur verecun
dus. z oculi eius dep̄mūtur. facies eius rubez z auertitur. z lingua eius
in loquendo ligatur **¶ Item** notandum q̄ stupor vno modo est ab
undans admiratio mentis. vt ibi. **Papa** stupor mundi. **Alio** modo est
mentis alienatio. z sic accipitur in proposito. z inducit raciturnitatem **Ex**
quo em̄ motus lingue est fm conformitatem ad fantasiam. turbata fans
tasia sicut contingit in alienatione mentis p̄peditur lingua in loquēdo.
ergo dicit phia. pudore an stupore siluisti. z quia raciturnitas proueniēs
ex stupore deterior est q̄ que causat ex pudore. cuz ipsa cauferur ex aliquo
defectu interiori. ideo dicit philosophia. mallem pudore siluisses **¶ Nota**
fm **Augu**stionem. pudor est corporis. sed pudicia est mentis. **Est** autē
pudor verecundia ex aliquo casu innata non auferens memoriam. s̄ im
pediens linguam. stupor autē est casus memoriā auferēs z linguā impe

Liber Primus

diens. et peius est tacere stupore quam pudore. quia melius est memoria retinere non loqui. quam loqui et memoria carere. ¶ Nota philosophia dicit Boetium habuisse nutrimentum suo lacte. per nutrimentum lactis intelligitur triuitium. scilicet grammatica logica et rethorica. quibus iuuenes sunt seriatim informandi etiam quam facilibus documentis. sicut puer lacte nutrimento molli. et facilis digesti onis nutritur. Sed per hoc quod dicit in virilis animi robur euaseras. scilicet ad scientiam in arthematica et cetera. quam tamquam per scientiam magis subtilis homo profectus eratis efficitur. ¶ Nota philosophia prout Boetio arma non corporalia sed spiritualia. scilicet virtutes intellectuales. quas enumerat Aristoteles. vi. ethicorum. et scilicet illa. intellectus. sapientia. scientia. ars. et prudentia. Et sunt virtutes cardinales que sunt quatuor. prudentia. iustitia. fortitudo et temperantia. Et dicuntur cardinales. quia quandam principalitatem sibi vendicant. scilicet materia circa quam habent fieri. Illa enim arma abiecit quam temporalibus adhesit. appetitui sensitui annuens. Et ab attentione celestium sequestratus. Et de istis armis de apostolis. Abijcite ergo opera tenebrarum. et induimini arma lucis. et cetera.

¶ Hic philosophia consolatur Boetium ne desperet dicens. Cum philosophia vidisset me non mori. id est non tantum tacitum. sed prostratum. id est totaliter elingui. et pro et. mutum ipsa admonuit. id est apposuit peritorem meo leniter manum et inquit. id est dixit. nihil periculi est circa hunc hominem ipse pariter lethargum. id est morbum oblivionis. morbum inquam eodem mentium illusarum. id est deceptorum. et ipse paulisper. id est modicus est oblitus fui. sed facile fui recordabitur. siquidem per certo. cognouerit nos philosophiam ante. id est per nos. quod ut ipse possit facere. tergamus lumina. id est oculos eius. caligantia nube. id est obscuritate. rerum mortalium. id est temporalium. Nec dixit philosophia et veste sua contracta. id est conuoluta. in rugam siccauit oculos meos fletibus videntes. id est humectantes.

¶ Cum me non modo tacitum sed elingui perstratumque vidisset admonuit peritorem meo leniter manum. per. Et nihil inquit periculi est lethargum pariter eodem illusarum mentium morbum. Sui paulisper oblitus est. recordabitur facile sui siquidem nos ante cognouerit. Quod ut possit paulisper lumina eius mortalium rerum nube caligantia tergamus. B. Nec dixit: oculosque meos fletibus videntes contracta in rugam veste siccauit.

¶ Nota quod tacitus est ille qui non loquitur. licet habeat potestatem lingue ad loquendum. sed elinguis vel mutus dicitur ille ille qui non solum non loquitur. sed non habet potestatem lingue ad loquendum. et talis fuit Boetius. propter stuporem. id est mentis alienationem. ¶ Nota quod philosophia innuens se esse bonam medicam consolatur Boetium dicens. nihil periculi est in homine isto. quia secundum Senecam. in libro de clementia ad Peronem.

Metrum terciū

Dali medicū est desperare ne curetur eger. ¶ **N**ota q̄ lethargia est infirmitas causata ex opp̄ssione cerebri cum obliuione. z iūgitur cōtinuo somno. z sic lethargus est morbus inducens obliuione z somnū. Inde lethargicus. z est hō qui talē patitur morbū. Et d̄r a lethos qd̄ interpretatur obliuio. z lethos est fluius infernalis. Boetius ergo patiebatur lethargū. i. morbū obliuionis. quia si p̄cepta phie in memoria habuisset nunq̄ de amissione rez t̄paliū doluisset. ¶ **I**tem d̄r lethargū esse morbū illufazmentū. q̄ mens illusa est vbi rō est ligata ppter defectū fantasie. sicut in freneticis. vel ppter defectū memorie sicut in lethargicis. ¶ **N**ota q̄ hō pponitur ex aīa immortalī z corpe mortali. S̄z q̄ Boetius oblitus fuit bonoz anime. ideo d̄r fuisse oblitus sui nō coraliiter sed paulisp̄. q̄ adhuc curam habuit de bonis terrenis que respiciūt corpus. ¶ **I**tem hō per philosophiā h̄z suū p̄fctā cognitionē. ad cognoscendū aut̄ illud qd̄ per phiā cognoscit oz primo phiā cognoscere. Ideo d̄r phiā. recordabitur sui facile. si nos pus cognouerit. ¶ **I**tem p̄ vestes phie in rugā cōtractas intelligunt p̄cepta philosophica in vñū volumē p̄gregata. s̄z cur in illo libro. quibz ipsa boetiū p̄solatur. ¶ **N**ota q̄ ad medicū infirmum curare volentē plures requirunt p̄ditiōes. Primo vt q̄ntares z cōsditiones egroz respiciat. z vt humores peccātes cognoscat. Secdo vt manū quendū eum moueat. Tercio si p̄ualida egritū die obmutescat. vt manū corpi infirmo adhibeat. Quarto vt eum verbis p̄solatorijs reficiat. Sic phiā vidēs dolores boetiū p̄mo eum inspicit. scdo ad loqundū mouit. tercio manū suam corpi appoluit. z q̄rto verbis p̄solatorijs refecit.

¶ Metrum terciū primi libri

Vane me discussa liq̄runt nocte tenebre
Luminibusq; prior redijt vigor
Ut cum p̄cipiti glomerant̄ sidera coro
Flumbosiq; polus stetit ymbribz
Sollatet. ac nondū celo venientibz astris
Deluper in terram mox funditur
Hāc si trahicio boreas emissus ab antro
Verberet. z clausum referet diem
Emicat z subito vibratus lumine p̄hebus
Virantes oculos radijs ferit.

remoris impedimētis vigorem cognitionis recuperat. et talis est filius
 do. Sicut coro flante nubes generant. z p̄ interpolitiōe nubium sol z alia

¶ **N**ic incipit terciū metrum hui⁹ p̄mi libri cui⁹ p̄mus versus vocat̄ metrum dactylicū hexametrum. sc̄z cundus d̄r metrum alemanicū ab inuētoze. et trametrum a nūmero pedū. dactylicū a pede p̄ domināte. acas dactylicū q̄ nulla syllaba abūz dat nec deficit. In h̄ metro de clarat boeti⁹ p̄ qd̄dā sile. quod

Liber Primus

astra nobis occultantur. sic aduersitate imminete homo afficitur diuersis passionibus offuscantibus intellectum. Et sicut austro flante nubes dissoluntur et radij solares reuertuntur. sic aduersitate adueniente solatio philosophicae passionibus sedantur. et intellectus illuminatur. ¶ Dicit ergo in tra. Tunc cum phia reserit oculos meos tenebrae liquunt me discussa nocte. i. obscuritate. et prior vigor cognitionis redijt luminibus meis. i. oculis. ut p sicut sol latet. i. occultatur cum p qñ sidera. i. stelle glomerant. i. inuoluunt precipiti cor. i. tali vento. et polus. i. celum sterit. i. stare videbat nimbosis ymbribus. i. pluuijs nubilosis. ac p etiā nox. i. obscuritas fundit desup. i. de nubibus in terrā. nondū. i. non adhuc astris. i. stellis venientibus. i. appentibus in celo Si boreas emissus a trahicio antro. i. a tracia regione verteret. i. depellat hanc noctē. i. obscuritatē. et referet clausum diem. tūc phebus. i. sol emicat. i. lucet. et vibratus. i. fortificatur lumine suo ferit. i. percutit oculos hominum mirantes subito lumine solis post tenebras. ¶ Hora q phia trahit hoies ab obscuritate ignorantie ad lumen sapie. ex libro de pmo Aristotelis. et etiā p metristā dicentē Ars hominem forimat. nec finit esse malum. Et ergo cum phia sicasset oculos Boetij fugatis tenebris ignorantie redijt vigor intelligentie. ¶ Hora q quatuor sunt venti principales qui flant a quatuor partibus mundi. i. ab oriente occidente septentrione et meridie. quoz quibet habet duos collaterales. et sunt duodecim venti quibz parent in his versibus. Flant sub solanūs vulturū et eurus ab ortu. Atqz die medio notūsus heret affricus austro. Eurus occasum zephirusqz fauonius afflant. Sz veniūt aqulo boreas et corus ab arcto. Notus ergo est vētus quo flante generant nubes. et conglomerant sidera. sic q p nubes occultant. ¶ Hora q polus est qdam stella que semp in eodē loco videtur. sz hic polus ponitur p toto firmamento tanqz ps p toto p synodoche. ¶ Hora q polus. i. celum dicitur stare qñ est obductū nimbosis ymbribus. nō q ster. sz q mortuus eius tūc nobis nō apparet. motum em celi nō percipimus nisi p motū alicuius stelle. cum autē est celum coopertum obscuris nubibus nulla videri potest. ¶ Hora fm Hugutionē. q nimbus est nubium densitas ex interpesta re orta. Et dicit boetius hic (nimbosis ymbribus). i. densis pluuijs. Et est ratio. qz tenuis ymber nō impedit aspectū astroz. ¶ Hora q boreas dicitur flare ab antro trahicio. qz forte regio tracie est cauernosa. de cuius cauernis exit vētus generatus ex vaporibus siccis in terra. ¶ Hora q postqz phia reserit oculos boetij. et eosdē a fetu lachrymarū respiceret. ipse restituitur fuit pristino vigori. Un oculi ipsius boetij ut ratio et intellectus offuscati erant tenebris ignorantie. cum istis temporalibus adheleset ppter amissionē rerū temporalium diuersis fuit passionibus subiectus. Sed phia oculoz suoz caliginem abiicit. cum ipsius intellectum illuminauit. tenebras ignorantie fugando. et lumine spiritali (veritatis) illuminando.

¶ Nec incipit tertia prosa primi libri. in q boetius ostendit. quō phiam agnouerit. Et diuiditur qz pmo ostendit quō phis

¶ Prosa tertia primi libri

Aud aliter tristitie nebulis dissolutis. hausi celum. et ad cog

Prosa tertia

noscedam medicatis faciem, mentē
recepti Itaq; ubi in eam deduxi ocu-
los intuitūq; defixi. respicio nutrīcē
meam (cui⁹ ab adolescētia larib; ob-
uersatus fueram) philosophiā Et qd
inquā tu in has exiliū nostri solitudi-
nes. O omniū magistra virtutū sup-
no cardine delapsa venisti. An vt tu
quoq; mecū rea falsis criminationib;
agiteris. An inquit illa te alumne de-
sererem. nec sarcinā quam mei nomi-
nis inuidiā sustulisti ꝓmunicato tecū
labore partirer. Atqui phie phas nō
erat incommittatū relinquere iter inno-
centis. Meam scz criminationē vere-
rer. ⁊ quasi nouum aliquid acciderit
phorescerē. Hunc em̄ primū censes
apud improbos mores lacescitā peri-
culis esse sapientiam

losophiā cognouit. ⁊ q̄-
ter de pñtia eius admis-
rari cepit. ⁊ quō phia sibi
rñdit Scdo phia pro-
bat psecutionē sapientū
a vulgarib; nō esse nouā
scda ibi Rōne apud ves-
teres Dicit pmo. haud
p nō aliter nebulis tristi-
cie mee dissolutis. i. fuz-
gatis ꝓ solationē phie
qm̄ sicut nubes dissolui-
tur ꝓ statū boze. sic ego
boetius hausi. i. resperi
celum. i. sursum. ⁊ recepi
mentē. i. vigore rōnis ad
cognoscendā faciē medi-
cantis. i. medici. Itaq; ꝓ
ergo ubi. i. postq; ego de-
dixi. i. cōuerſi oculos. qz
ꝓ et defixi. i. stabiliui in-
tuitū in eam. resperi nutrī-
cē meā phiam. in cui⁹
larib; .i. scholis fuerā ob-
uersatus ab adolescētia
.i. a iuuetute mea. ⁊ inq;
.i. dixi o mgra oim ꝓru-
tū quid. i. ꝓpter qd veni-
sti delapsa supno cardis-
ne. i. de celesti porta in
has solitudines. i. loca
deserta nostri exiliū. i. nre

relegatiōis. an. i. nunqd ꝓpter hoc venisti vt exis rea. i. tanq; culpabil me-
cum agiteris. i. molesteris falsis criminationib;. Illa ꝓhia inquit. i. dixit
o alumne. i. ꝓ me nutrite. an. i. utrū te desererē. q. d. nō. nec prirer. i. diuiderē
tecum cōicato labore. i. diuiso conatu. sarcinā. i. pondus quā tu sustulisti
ob inuidiā mei nois. i. rōne sapie. Atqui ꝓ certe nō erat phas. i. honestū
phie relinquere iter innocentis incommittatū. i. sine comite. supple si ego te de-
reliquissem ego vererer. i. timere meam criminationē. i. meā damnationē
et valde phorescerē quasi aliquid nouū acciderit. supple circa te. em̄ ꝓ qz
num. i. nunqd tu censes. i. iudicas primā ipsā sapiam esse lacescitā. i. as-
suetam piculis. i. ꝓturbationib; apud improbos mores. i. male morigera-
tos hoies. quasi dicat hoc nō est nouū ¶ Hora q; phia d; medica. s; q;
cut em̄ medicus morbo fugato sanitatē corpori inducit. sic phia ignoran-
tia relegata vitam vtriusq; seculi cōdonat. nam habetur in libro de pomis
Arestorelis Qui philosophiā inuenerit. vitam in vtroq; seculo inueniet.

Libeꝛ Dꝛimꝛs

Et alibi Qui me inuenerit vitam inueniet. ⁊ hauriet salutem a dño. Et ideo dicit boetius (faciem medicatis) ¶ Nota q̃ boetius nō solū des-
dixit oculos in phiam. s; desiruit in eā intuitū. p qđ innuit q̃ qui vult phi-
losophari oꝝ se totū tradere phie per p̃tinuū studiū ⁊ laborē. Nam sicut
vna hyrundo adueniens nō facit ver. nec vna dies calida facit estatem. sic
nec vna speculario philosophica facit phm. ¶ Nota q̃ tps oportuū
ad philosophandū est tps adoleſcētie. qđ innues boetius dr. Cui⁹ laribz
ab adoleſcētia fuerā obuersatus. Nam eras hois assilatur cere. que si nīs
mis est mollis vel dura nimis formā sigilli nō recipit nec retinet. si autē est
tpare mollis vel dura formā sigilli recipit ⁊ retinet. Sic silt eras nimis te-
nera sicut infantia nō recipit doctrinā phie. nec eras nimū dura sicut des-
crepitus. S; eras tpara q̃lis est adoleſcētia que facili ter intelligit. ⁊ intel-
lecta memoriē p̃mendat. ¶ Nota q̃ p lares phie intelligunt diuerſe
secte phoz. sicut Aristotelis Platonis. quibz boetius ab adoleſcētia sua
fuit obuersatus Et dicit Auguſtino. q̃ obuersari idem est qđ p̃uersari.
¶ Nota q̃ phia dr. omniū virtutū magiſtra. qz omnes p̃tutes morā-
les docet. vꝝ ex ethicis Et dico morales p̃pter p̃tutes theologicales. que
sunt fides spes ⁊ caritas Et dr phia dilapsa a supno cardine. qz omis sa-
pientia a dño deo est. Nam sicut scribitur in plogo libri de regimine p̃nci-
pum. Deus est qui diuitias sue sapie influit animabz. id est studentibz tri-
buit grām cognoscēdi. cui nihil est difficile. ⁊ sine q̃ nihil est possibile possi-
deri. ¶ Nota vt postea latius patebit. q̃ boetius false criminabat de
litteris p̃positis ⁊ de impedimēto delatoris. ⁊ illud qđ faciebat sapiētia
dicebatur facere arte magica. ideo dr ad phiam. Nunqđ venisti vt tū me
cum rea. falsis criminationibz agiteris. ¶ Nota q̃ phia tangit tres rō-
nes p̃pter quas non debuit derelinquere boetium. Primo qz nutritrix nō de-
bet derelinquere suū alumnū. Secdo qz qui patitur p̃pter aliū nō decet
vt deseratur ab illo. Tercio quia nō decet phiam derelinquere innocentē
Boetius autē fuit alumnus phie. ⁊ ipse pariebatur iniurias p̃pter phis-
losophiā. ⁊ fuit innocens. ergo ꝛc. ¶ Nota fm Auguſtione. q̃ lacellō
i. cum desiderio lacero vel vexo vel iniurijs afficio.

¶ Nūc phia probat
psecutionem sapiētum a
vulgaribz non esse nouā
Et hoc primo pbat ex
emplis antiquoz Secū-
do magis exemplis mo-
dernoz. Tercio ostēdit
quid faciendū sit cōtra
insultus vulgarū. scđa
ibi ¶ si nec. tertia ibi
Qui siq̃. Primo dr. bñ
dici q̃ psequutio sapien-
tū a vulgaribz nō est no-
ua. Nōne apud veteres

¶ Nōne apud veteres q̃ ante nři
platonis etatē magnū sepe certamen
cum stulticie temeritate certauimus.
Eodēq; supstite p̃ceptor eius So-
crates iniuste victoriā moris me astā-
te promeruit. Cuius hereditatē cum
deinceps epicureum vulgus ac stoi-
cum. ceteriq; pro sua quisq; parte rap-

tum ire molirentur. meq; reclamantē
renitentemq; velut in ptem prede tra
berent. vestem quam meis texueram
manibus disciderunt. arreptisq; ab
ea panniculis totā me sibi cessisse cre
dentes abiere. In quibus quoniam
quedam nostri habitus vestigia vide
bant in eos esse familiares impruden
tia rata. nōnullos eoz prophane mul
titudinis errore peruertit

ante etatem nostri Pla
tonis nos phia sepe cer
tamus magnū certamē
cū temeritate stulticie. i.
cū stultis et temerarijs
hoibus. eodēq; Plato
ne viuente magister eius
Socrates iniuste pmes
ruit victoriz mortis ne
ne sibi astante. cui? So
cratis hereditatem. id ē
sciam hereditarie reliec
tam suis discipulis. cum
epicureū vulg? et stoycū
et ceteri molirent. i. labo
rarent ire raptū. id ē ras
pere vnusquisq; pro sua
parte. et cū ipsi traherent

me philosophiam in partem prede me reclamantē. id est contradicentem
q; pro et renitentē ipsi disciderunt vestē meā quam texueram meis mani
bus. et ablatis panniculis abierunt credentes me totam sibi cessisse. Ec
quia in istis apparuerunt quedā vestigia nostri habitus. id est prudentie.
imprudencia rata. i. opinata ipos meos esse familiares. id est meos disci
pulos ratione sapientie peruertit nonnullos eoz. id est aliquos errore. id
est persecutione prophane multitudinis. i. indocti vulgi. sicut vulgares so
lent pervertere doctos ¶ Nota q ante tempus Platonis multi sa
pientes psecuti fuerunt a vulgaribus. et tempore Platonis Socrates
magister eius interijt propter suaz sapientiā. nā ipse cognouit sua sapien
tia esse vnū deum. alios autē colentes plures deos redarguit. quod papi
ens dux arheniensū noie Aterus coegit ipm bitere venenū in nomine vni
us dei et nihil sibi nocuit. Postea coegit ipm bitere venenū in nomine plu
riū deorum et interijt. ¶ Nota mortuo Socrate discipuli sui q sciam
Socratis tanq; hereditariā sibi vendicabant inceperūt dissentire in quo
magister eoz Socrates posuisset summū bonū. Quidā eīm suoz discipu
lorū dicti epycuri dicebant ipm posuisse summū bonū in voluptatibus.
Alij sicut stoyci dicebant q in pteritis. et q̄ter eoz pro defensione sue
opinionis raperūt auctoritates phie ipsas extorze exponendo. prop̄ qd
phia dicit illud reclamasse. et sic male exponendo sciderūt vestes phie et p
riculas abstulerūt. et quis non essent veri phi. quia tamen videbant esse
multi eozum a vulgarib; occisi sunt

¶ Qd si nec Anaxagore fugam. nec
Socratis venenū. nec zenonis tor
meta qm st; peregrina nouisti. ac ca/

¶ Nec phia pbat pse
cutōem sapientiū exem
plis mag; modernis di
cens. ¶ Boeci non no
uisti fugam Anaxagore

Liber Primus

nec venenūz Socratis. nec tormenta Zenonis quoniam ista sunt peregrina. id est extranea et aliena. quomodo tu potuisti scire Oianos. id est persecutionem Laniij ac Senecas. ac Soranos. id est sequaces Soranij quorum memoria non est puerustia. id est valde antiqua. nec incelebris. id est non sine gloria. quos viros nihil aliud detrahit in clades. id est in mortem. nisi quod instituti. id est informati nostris moribus. ipsi videbantur dissimilimi studiis improborum. Itaque nihil est. id est non est causa quod tu admirare. id est delectas admirari. si in hoc salo vite. id est amaritudine nos sapientes agitemur. id est veremur. procellis. id est aduersitatibus malorum circumstantibus. quibus scilicet nobis sapientibus maxime propositum est. id est intentio displicere pessimis quorum malorum si sit numerosus exercitus. tamen est spernendus. quia nullo duce supple ratiois regitur. sed tamen rapitur errore lymphante. id est precipitante eos ad modum lymphæ temere. id est presumptuose. ac passim. id est ubique ¶ Hora quod Anaxagoras stulticiam hominum solem pro deo colentium reprehendit dicens solem non esse deum. sed lampadem ardentem propter quod reus iudicatus est et in fugam impulsus. ergo dicit philosophia Anaxagore fugam ¶ Hora dicit Socrates venenum. de quo dictum est supra quo veneno interijt. Similiter Zeno multa tormenta ratione sue sapientie sustinuit ¶ Hora quod Lanius Seneca Soranus fuerunt nobiles romani ex moribus philosophie instructi propter quod interierunt. Unde canij dicebantur imitatores a magistro suo Laniio. Similiter Soranij dicuntur a Sorano qui fuit poeta et eius sequaces. ab eo predominantur ¶ Hora de Seneca dicit Boetius in de discipulis scholasticis. quod Nero familiaris suus preceptoremque Senecam ad eligende mortis arbitrium coegit ¶ Hora quod sapientes dissiles sunt studio improborum. quod de Seneca in li. de amicitia. dispares mores disparia sequuntur studia. quod dissimilitudo dissoluit amicitiam. nec unquam improbiis nec. philosophiis amici esse possunt. non ob aliam causam nisi quod tanta est inter ipsos distantia quantum est per studiorum malorumque morum distantia ¶ Hora quod positum sapientium est displicere pessimis. quod de Seneca in de remediis fortuitorum. Valde displicere laudabile est. et alibi fortius se diligit. aspernatque malum ¶ Et poe

nios. ac Senecas. ac Soranos. quod nec puerustia nec incelebris memoria est. scire potuisti. Quos nihil aliud in cladem detrahit. nisi quod nostris moribus instituti. studiis improborum dissimilimi videbantur Itaque nihil est quod admirare. si in hoc vite salo circumstantibus agitemur procellis. quibus hoc maxime propositum est pessimis displicere. Quorum quidem tamen numero sus exercitus. spernendus tamen est. quoniam nullo duce regitur sed errore tamen temere ac passim lymphante raptatur

Prosa

Tercia

ra. O pro placere bonis prauis odiosus haberi. ¶ Nota q̄ dicit exercitū malorū esse innumerū. q̄ s̄m Salomonē. Scultorū infinitus ē numerus. 7 pueri difficiliter corriguntur. ¶ Nota q̄ mali nō reguntur rationis. q̄ rō deprecatur ad optima. mali autē opant pessima. Ducunt enim errorem sensualitatis vitā bestialem psequētes. de q̄b̄ s̄ in li. ethico. Quidā sunt hoies vitā pecudū eligentes siles sardonapalo. Et ḡ dicit philosophia. q̄ tales nō sunt timendi. quia ex q̄ nō regunt p̄ rationem tūc eorum facuitas facilliter dissipatur.

¶ Qui si quando contra nos aciem struens valentior incubuerit. nostra quidem dux copias suas in arcem contrahit. Illi vero circa diripiendas inutiles sarcinulas occupatur. Et nos desuper irridemus vilissima rerum q̄ rapiētes. securi toti? furiosi tumultus. eoq̄ vallo muniti quo' grassanti stulticie aspirare fas non sit

¶ Hic ostendit philosophia quid sit faciendū contra insultus malorū dicens. Si exercit? malorum incubuerit. i. institerit. struens. id est faciens. aciem. id est bellum contra nos sapientes. q̄ deo pro certo nostra dux id est ratio contrahit. id est colligit. copias. id est scientias 7 virtutes copiosas. in arcem id est in altitudinem speculationis celestium. vero. p̄ sed illi mali occupantur circa diripiendas. i. auferēdas.

inutiles sarcinulas. i. diuitias corpales. que sarcina 7 pondus corporis sunt inutiles. aiām submergentes. at nos sapientes in p̄emplatōe celestium p̄stituti irridemus malos rapiētes q̄q̄ vilissima rez. nos securi exētes totius furiosi tumultus. i. p̄ra furiosum tumultū malorū. q̄. i. 7 nos sumus muniti eo vallo. i. munimie q̄ nō sit fas aspirare. i. accedere stulticie grassanti id ē ipugnāti nos. ¶ Nota boetius h̄ nrām rōem appellat ducē. vñ rō diffinit sic. Est habit? dirigēs oēm actionē humanā in vitimū 7 optimū finē. ¶ Itē nota q̄ p̄ arcē ip̄e intelligit altitudinem speculationis celestium. et ad hāc ducit nos rō. Et h̄ ē vltimū bonū hūane vite qd null? auferre p̄t. Nota copie in h̄ loco dicunt appetit? sensitiui. 7 dicunt copie q̄si cupie. q̄ cupiunt res aliqui p̄ rōem. 7 tales copias d̄z regere rō 7 d̄z se munire vallo hūilitatis 7 patientie tūc omnes impugnatōes aduersitates 7 miseria equimiter sustinebit 7 tēptatōes 7 delectatōes noxias q̄s suggerit dyabol? 7 caro i pellit 7 mūd? cōmouet nō timebit. Hec Harquardus. ¶ Nota ille merito est deridēdus q̄ maiori 7 meliori bono dimisso eligit 7 occupat circa bona viliora. sed sapientes eligūt bona aie q̄ s̄z maxime bona p̄mo ethico. Et vulgares eligūt bona tpalia que dicunt vilissima rerū. q̄ impediunt hoīem in cognitōe summi boni. ¶ Notandū q̄ arx arcis est altus edificium in quo hostes pugnant. hic autē accipitur pro p̄emplatione celestium et p̄e futuroz bono. nā p̄ hec duo sapientes omne aduersitatē malorum

Liber Primus

superant. ⁊ circa premlationē diuinoꝝ tota intentio sapientis versatur
¶ An Boetius in tractatu de summo bono dicit. Phs maxime delectat
in primo principio. ⁊ in contemplatione summe bonitatis. ⁊ hoc solū ē re
cta delectatio. Nec enī est vita phoꝝ sine qua nemo uiuit vita recta.
¶ Nota de hoc noīe vallum dī Sicutū. Est vallus palus circa castrū
paciur. Nexio paloz fed mutua sit tibi vallū. ¶ Nota aspirare fm
Inquitōem est anīclare conari vel deuenire Frem fm eū grassio grassia
ris per g. inuadere crudeliter punire.

¶ Hic incipit quartus metrum huius pini quod vocat metrum valenticuz ab inuenteo. ⁊ cōstat ex spondeo dactylo ⁊ tribus trocheis. vñ potest dici metrum trochaicu a pe de predominante. In h metro p̄mia ostendit q̄li rer homo debeat se h̄ere vt persecutiōes improboꝝ non p̄ualeant cōtra ipsum. ⁊ hoc p̄mo de clarat quibuscūq̄ similibz secundo exclamat cōtra timentes tyrannos. Se cūda ibi. Quid tñ miseri. Dicit p̄mo. Quisq̄q̄ homo serenus. i. clariꝝ virtute composito.

euo. id est ordinata vita egit. i. calcavit sub pedibus superbum fatum. id est euentum rerum temporalium. z quicunq; tuens. id est respiciens vtraq; fortunam. id est prosperam z aduersam. rectus. id est non flexus potius tenere vultum. id est animum inuictum. ita q non vincatur prosperitate se extollendo nec aduersitate deprimendo. illum hominem non mouebit id est turbabit. rabies ponti. id est inmdatio maris exagitantis. id est emouentis. funditus. id est a fundo. estum versum. id est ebullitionem. versam. quia in ebullitione maris aqua vertitur per fluxum z refluxum. quasi dicat. Impetus maris faciens ebullitionem non nocebit illi homini qui non extollitur in prosperis nec deprimitur in aduersis. Nec tali homini nocebit ignis vesui montis. quotiens ille mons torquet. id est emittit ignes fumificos ruptis caminis. i. cauernis suis. quasi dicat. nec tali homini nocebit vagus vesueus suis ignibus. nec illi hoim mouebit vni ardentis fulminis soliti. i. consueti ferire cessas terras. ¶ Hora phia tria tangit que non nocent homini qui constans est in vtrags fortuna. Primum est rabies maris p qua designantur luxuriosi. sicut cum mare sole z motu suo in

¶ Detrū quartum pmi libzi

Usq; proposito serenus eio

Farū sub pedibz egit supbum

Fortunamq; tuës vtrinq; rectus.

Inuictum potuit tenere vultum.

Non illum rabies mineq; ponti

Uersum funditus agitantis estū

Æruptis quotiens vagus caminis

Torquet fumificos veseuus ignes.

Aut celsas soliti ferire tures

Ardentis via fulminis mouebit

Retrum quartū

calefcit ⁊ feter. fic luxurioſi concupiſcētia ſua inar deſcunt ⁊ pacta libidine ferent. de quibz ſic dicit ſcriptura. **D**erierunt iumēra in ſtercore ſuo. tales luxurioſi non nocebū hōi conſtanti in vtracqz fortuna. Scdm̄ quod tanq̄ git eſt ignis veſeui montis p̄ quē designant auari ⁊ inuidi. Sicut em̄ ignis veſeui montis ſp̄ ardet. ita auari ardent in ꝑcupiſcētia bonozꝝ exteriōrum. ⁊ ſicut ignis eructans qñz conſumit loca vicina. ſic inuidi quandoqz nocēt verbis ſi nō pñt factis. ⁊ tales inuidi nō nocebunt homini ꝑſtanti. **T**erciū quod tangit eſt ictus fulminis p̄ quē intelligunt ſupbi. ſicut em̄ fulmen generat in alto ſic ſupbi alte ſe extollunt. ⁊ mirabile videtur de ſupbis q̄ cū alijs hōibus habitare nolūt. ⁊ tamē ad celū volare nō poſſunt. tales ſupbi nō nocebunt homini ꝑſtanti. Alij p̄ rabiem maris intelligūt inuidos. p̄ ignem iratos. p̄ fulmē ſupbos vt dictū eſt. Alij p̄ mare intelligūt quod eſt ſonoroſum auariciam. p̄ ignem penā corpis. p̄ fulmen reruzꝝ ablationem. ¶ **N**ota veſeus eſt mons ſicilie intrinſecus ardeus q̄ qñ ruptis cauernis emittit ignem qui loca vicina ꝑſumit. ¶ **N**ota cit ea hoc quod dicit ſerenus euo. Seneca dicit. Talis eſt animus ſapientis qualis eſt mundus ſupluminatus. talis au tem mūdus ſemper eſt ſeren⁹ ⁊ ſic animus ſapientis in vtracqz fortuna ſemper eſt ſerenus. vñ **A**reſtoteles in ethicis dicit. Sapiēs bene ſcit ferre fortunas. quia ſe habet ſicut terra gorum ſine vituperio.

¶ Quid tantū miſeri ſeuos tyrānos
Mirant ſine viribus furentes
Hec ſperes aliquid. nec ex timeſcas
Ex armaueris impotētis iram
At q̄ſqz trepidus pauet vel optat
Nō non ſit ſtabilis ſuiqz iuris.
Abiecit clypeum. locoqz motus
Flectit qua valeat trahi catenam.

¶ Hic phia exclamat
cōtra timentes tyrānos
dicens. Quid. i. q̄re miſeri
homines mirantur cū
tendo ſeuos tyrannos
furētes ſine viribus. q̄ſi
diceret. tyranni ſunt im
potētes. qz nō preualent
niſi inquātū hō ſe ſubij
cit eis. Et addit. nō ſpe
res aliqd de bonis t̄pali
bus. nec timeas eos de
aduerſitatibz. tūc tu ex
armaueris. i. debilitaue
ris. iram impotētis tyrā

ni. ſed quicūqz hō trepidus pauet timore malozꝝ t̄paliū vel optat bona t̄palia. talis nō eſt ſtabilis ⁊ ſui iuris. i. ꝑprie libertatis ipſe abiecit clypeū ſecuritaris. ⁊ motus a loco ſtabilitatis ipſe necrit. i. ꝑponit catenam affec
tionū qua valeat trahi ad triſticiā ⁊ dolorē mentis. **N**ota p̄tās terrena ad
nihil ſe extendit niſi ad largiendū bona t̄palia vel ad auferendū ea. ⁊ idco
nullus ſubiaceret terrene poteſtati niſi qui ſperat talia bona vel timet eozꝝ
ablatiōem. qui aut̄ nec timet nec ſperat ipſe eſt omnino ſup̄a vel extra terre
nam poteſtatem. ⁊ p̄ p̄tās terrena p̄tās ſibi nec ꝑficere nec obſeſe ꝑt̄. **P**rop
ter quod phia exclamat contra illos tanq̄ miſeros qui ſpe bonozꝝ tam
p̄ozaliū. vel timore ablationis eozꝝ ſubijciūt ſe terrenis poteſtatibz.

Liber Primus

dicens Quid tñ miseri. ¶ Nota circa illud. Ne quisquis trepidus. Seneca dicit in libro de virtutibz cardinalibus. Magnanimitas si infirmitate tuo cum magna fiducia viues intrepidus et alacer. magni animi est non vacillare. sed stare et sine vite intrepide expectare. si magnus es nunquam iudicabis tibi promissa inferri ab inimico. sed dices nihil mihi nocuit sed animi nocendi habuit. ¶ Nota tyrannus quondam dicebat rex fortis. et dicebat a tyro. i. fortitudine. sed illud nomen est iam appropriatum principantibus pessimis. et dicitur a tyro. i. ab angustia quam inferunt suis subditis. ¶ Nota clypeus habet sumit per rōe hominis. quia sicut clypeus defendit nos ne lesamur a telis et a siliis. ita ratio hominis tuetur eum et prouidet sibi ne offendant

¶ Hic incipit psalms in qua philosophia primo inquit boetium super attentione predictorum et horatur ipsum ad sui morbi reuelationem. secundum boetius reuelat morbum suum ibi. Tum ego primo dicit. O boetius nunquid sentis. i. intelligis ea que relicta sunt atque illabunt. i. imprimuntur animo tuo. Et subiungit grecum. quod in latino valet. As ne asinus ad lyram. Quid fles. quod manas. i. fluis lachrymis Et subiungit grecum quod tantum valet. Confitere mihi ne abscondas. Si expectas operam. i. diligentiam medicantis. oia ut detegas. i. manifestes vulnus tuum. ¶ Nota quod puerbum erat apud grecos. cum aliquis audiuit verba alicuius non aduertit nec curauit intellectum verborum illi dicebat As ne asinus ad lyram. facis enim sicut asinus positus circa lyram. audit sonum lyre. sed non percipit melodiam nec proportionem sonorum intelligit. nec delectatur in ea. Sic aliquis audiens verba et non curans intellectum eorum dicit esse asinus ad lyram. ¶ Nota si quis voluerit sanari oia morbum vel vulnus suum detegere et manifestare. vñ Seneca in eadem epistola dicit. Nemo per se factus valet ut emergat sed oia ut manu porrigat et alius ipsum extrahat. tunc enim morbi ad sanitates inclinant. cum ex abditio erumpunt et vim suam proferunt

¶ Hic Boetius reuelat morbum et dolorem suum. et primo ostendit se esse perturbatum ex his que in turbose agebantur circa ipsum. scdo ex his que generaliter vidit in alijs. ibi Videre autem video.

¶ Prosa quarta primi libri.

Entis ne inquit hec. atque animo illa
bunt tuo. Exps es ne lyre als

Es ne asinus ad lyram. Quid fles. quod
lachrymis manas. Confitere mihi
et ne occultes mala tua Si opam me
dicantis expectas: oportet ut vulnus
detegas tuum

¶ Nota quod puerbum erat apud grecos. cum aliquis audiuit verba alicuius non aduertit nec curauit intellectum verborum illi dicebat As ne asinus ad lyram. facis enim sicut asinus positus circa lyram. audit sonum lyre. sed non percipit melodiam nec proportionem sonorum intelligit. nec delectatur in ea. Sic aliquis audiens verba et non curans intellectum eorum dicit esse asinus ad lyram. ¶ Nota si quis voluerit sanari oia morbum vel vulnus suum detegere et manifestare. vñ Seneca in eadem epistola dicit. Nemo per se factus valet ut emergat sed oia ut manu porrigat et alius ipsum extrahat. tunc enim morbi ad sanitates inclinant. cum ex abditio erumpunt et vim suam proferunt

¶ B. Tum ego collecto in vires animo. An ne adhuc eget ammonitione nec per se factis eminet fortune in nos senientis asperitas. Nihil ne te ipsa loca facies mouet. Neccine est bibula

Prosa quarta

theca quam certissimam tibi sedem no-
stris in laribus ipsa delegeras. in qua
mecum sepe residens de humanarum
diuinarumque rerum scientia differe-
bas Talis habitus. talisque vultus erat
cum tecum nature secreta rimarer. cum
siderum vias radio describeres. cum
mores nostros. totiusque vite rationes
ad celestis ordinis exemplar forma-
res. Heccine premia referimus tibi
obsequentes

Primo ostendit se pertur-
bari ex sui exilij relega-
tione. secundo ex meritorum
suoque frustratione. tertio
ex iniusta sui damnatio-
ne. quarto ex fame sue le-
sione. secunda ibi. Quoties
ego. tertia ibi. Quibus
autem. quarta ibi. Et pro hoc Ad
huc diuidit. primo scit quod
dictum est. secundo ridet obie-
ctioni ibi. Atqui tu.

Dicit primo sic Tu. id est
tunc ego Boetius collec-
to animo in vires. id est
resumptis viribus an-
ni dixi. an ne satis emi-
ner. id est apparz aspiras for-
tune seueris contra nos.
Aliquid adhuc eget admi-
ratione. id est declaratione. Nu-
quid facies. id est dispo-
nere huius

loci. scilicet carceris mouet te. heccine. id est nuquid hec est bibliotheca. id est locus studij
quem habui in patria. quam tu phia delegeras. id est eligisti tibi certissimam sedem
in nostris laribus. in qua bibliotheca tu mecum sedens differebas. id est disputas
bas de scientia rerum diuinarum et humanarum. nuquid erat mihi tunc talis habitus? vi-
lis et talis vultus tristis. cum ego rimarer. id est inuestigare tecum secreta nature. cum
describeres mihi vias siderum. id est cursus stellarum radio. id est per geometricam cum tu
formares. id est formare docuisti mores nostros. id est mores hominum. et rationes. id est dispo-
nem totius vite ad exemplar. id est similitudinem celestis ordinis. sunt ne ista premia
que referimus. id est reportamus tibi obsequentes. id est seruientes. ¶ Nota quod bi-
bliotheca est locus ubi reponuntur libri. et dicitur a biblio. id est iunco in quo antiqui
scribebant libros. talem bibliothecam habuit boetius rhome in marmoreis
is lapidibus politam. in qua studuit de rebus diuinis et humanis. ¶ Nota bo-
etius dicitur phiam sibi elegisse certissimam sedem in bibliotheca. hoc dicit pro-
tanto. quod licet boetius esset diuersis officiis et negociis occupatus. tamen nul-
li eorum tam certis temporibus. tamen certa intentione vacabat. sicut studio in libris
philosophicis quod in certo loco repositos habuit. ¶ Nota phia tractat de
rebus diuinis et humanis. vnde Seneca xxxi. epistola. Non potest spiritus profectus esse. nec equi-
lis tenor vite sine phia. per quam diuina et humana cognoscuntur. quod si te occu-
pas incipis esse deorum socius. Et alibi dicit. O lucille scio neminem bene viuere
posse et tolerabiliter sine studio phie. quod sine studio phie animus eger est.
¶ Nota boetius studuit in naturali philosophia. propter hoc dicit. Cum
tece nature secreta rimarer. Studuit etiam in phia morali. ergo dicit. Cum
mores nostros. Studuit etiam in astrologia. propter hoc dicit. Cum
mihi siderum vias radio describeres ¶ Ubi notandum quod radius est

Libet

Primus

Virga geometralis qua geometri describunt figuras in puluere supposito
 ¶ Nota q̄ vita humana ⁊ mores hominū debent formari ad similitudi-
 nem celestis ordinis. sicut em̄ spere inferiores planetarū obediunt spere su-
 periorū reguntur motu firmamenti. sic virtus nostra sensibilis debet obe-
 dire virtuti rationali ⁊ regi ab ipsa Turpe em̄ est abijcere regimen supio-
 ris ⁊ inducere regimen inferioris quod nobis cōe est cum bestijs. sicut dicit
 Albertus sup̄ tercio de anima. ¶ Nota ex quo Boetius ratione sue
 sapientie in miseriam fuit positus. ideo dicit ad philosophia. sunt ne hec
 premia que nos referunt obsequentes tibi

¶ Hic Boetius res-
 pōdet obiectioni pos-
 set enim philosophia
 sibi obijcere dicendo
 quale premium debu-
 isti reportare. cum tu
 non studuisti propter
 commune bonum. s.3
 propter vanam glori-
 am ⁊ propter prop-
 iam utilitatem. cui ob-
 iectioni responderet bo-
 etius dicens. ¶ phi-
 losophia. tu sanxisti
 id est confirmasti hanc
 sententiam ore Pla-
 tonis. beatas esse res
 publicas si eas sapien-
 tes regerent vel si re-
 ctiores earum conti-
 gisset studere sapien-
 tie. Et confirmasti
 ore eiusdem Plato-
 nis necessarium esse
 reipublice q̄ a sapien-
 tibus regeret. ne gu-
 bernacula. id est regi-
 mina commissa im-
 probis. q̄ id est et. fla-
 giciofis ciuibus v.3
 biū inferrent peste.
 id est discordiā. ac id
 est etiam perniciem. i.
 damnum bonis ho-
 minibus. igitur ego
 sequutus hanc au-

¶ Atqui tu hanc sententia m̄ Platonis
 ore sanxisti. beatas fore respublicas si
 eas vel studiosi sapientie regerent. vel
 earum rectores studere sapientie cōti-
 gisset. Tu eiusdem viri ore hanc sapi-
 entibus capescende reipublice necē-
 riam causam esse monuisti ne impro-
 bis flagiciofisq̄ ciuibus v.3
 gubernacula. pestem bonis ac perni-
 ciem ferrent. Hanc igitur auctoritatē
 secutus quod a te inter secreta ocia di-
 diceram trāsferre in actū publice am-
 ministrationis optavi. Tu mihi ⁊ q̄ te
 sapientū mentib⁹ inseruit deus p̄scij.
 nullū me ad magistratū nisi cōe bonū ⁊
 omnium studiū detulisse. Inde cū im-
 probis graues inexorabilesq̄ discor-
 die. Et quod p̄scietie libertas habet
 pro tuendo inre. spreta potentius sem-
 per offensio. *fuit*

Prosa quarta

horitatem. i. sententiā quod ego didicerā a te p̄bia inter secreta ocia. ego
 optavi. i. curavi transferre. i. deducere in actum. i. in opus publice admini-
 strationis. i. cōmunis vtilitatis. Tu p̄bia ⁊ deus qui inseruit. i. infudit te
 mentibus sapientum estis mihi conscij. i. testes nullum studium me des-
 tulisse ad magistratū nisi commune studium omnū bonorū. quasi diceret
 Nihil mouit me ad magistratū gerendum nisi cōmunis vtilitas. Inde. i.
 propter hoc mihi erant graues. i. difficiles. q̄ p̄ et inexorabiles. i. inexpli-
 cabiles discordie cum improbis. ⁊ semp fuit mihi sp̄ieta offensio potentū
 pro tuendo iure. i. pro iusticia defendēda. quod habet libertas p̄scientie. i.
 libera p̄scientia. sc̄z nullum timere pro tuendo iure ¶ Nota s̄m Pla-
 tonem. teata est respublica cuius dñs p̄hs est. et ve genti cuius dñs puer
 est. Et rōnabiliter q̄dem. quia p̄bia ⁊ sapientia vitam disponit. actiōes
 regit. agenda ⁊ dimittēda demonstrat. vñ Seneca. xvi. eplā dicit. Si vis
 omnia tibi subijcere. subijce te rōni. multos em̄ rexisi si ratio te reperit.
 Et aresto. in phemio metaphisice d̄r Sapientis est regere ⁊ ordinare. ex
 quib̄ patet. q̄ regimen reipublice spectat ad sapiētes. pro tanto d̄r Tul-
 lius in p̄ncipio sue rhetorice. Ad rempublicā plurima p̄tinent commoda
 si moderatrix ⁊ regulatrix omnū rerum p̄steto est sapientia ¶ Nos
 ta q̄ studiosi sapientie dicunt illi qui iam per studium adepti sunt sapien-
 tiam. Illi autē dicuntur studere sapientie qui adhuc studendo acquirunt
 sapientiā ¶ Nota q̄ Boetius studium vocat secretū ocium. quia in
 studio homo ocatur ab exteriori occupatione. de quo ocio siue quiere loq̄-
 tur Seneca. lvij. eplā. dicens Nulla placida est quies. nisi quā ratio com-
 ponit. ⁊ illa vera est tranquillitas in qua mens bona explicatur ¶ No-
 ta q̄ deus immittit sapientiā mentibus sapientiū. hoc scribitur in prolo-
 go de regimine p̄ncipū. Deus est qui diuitias sapiētie sue infuit in ani-
 mas sapientiū ¶ Nota q̄ libertas p̄scientie nullum habet metuere.
 quia dicit Macrobius. Nec habet libera p̄scientia p̄rium. q̄ si quid pos-
 sideat nullum potentē metuat ¶ Item Seneca. liij. Sapiens ex li-
 bero arbitrio nihil habēs timer imbecillitatē hominis. quia securitatē dei
 habet. Et Seneca de quatuor virtutib̄ cardinalib̄ dicit. Ut iustus sis
 non sufficit q̄ innocens sis. sed vt innocentes ab iniuria serues. Et idem.
 Iusticia est vinculū diuine ⁊ humane societatis

¶ Quotiens ego. Conigastum in
 imbecillis cuiusq̄ fortunas impetū
 facientem obuius excepi. Quotiens
 Triguillam regie p̄positum domus.
 ab incepta ⁊ p̄petrata iam proisus in
 iuria deiici Quotiens miseros quos
 infinitis calumnijs impunita barba-

¶ Hic boetius ostē-
 dit. se perturbatū ex me-
 ritoꝝ frustratione suorū
 Et p̄mo tangit meritis
 ⁊ beneficia alijs exhibi-
 ta. sc̄do tangit frustra-
 tionē eorū. ibi Sz esse
 Prima i septem partes
 s̄m q̄ recitat septē benefi-
 cia. que patebunt. Pri-
 mo dicit Ego boetius
 multotiens ipsum Coni-

Liber Primus

gastum. qui fuit officia-
lis regis Theoderici. ob
uius .i. contrarius excepi-
.i. impediui ipm facien-
tem imperiū .i. insultum
pra fortunas .i. pra bo-
na fortune cuiusq; hois

imbecillis .i. impotētis resistere ¶ Tunc ponit scdm beneficiū. dicens
Quotiens ego abiecti .i. auerti Triguillam sic dcm prepositū domus res-
gie .i. regalis aule. ego ipm deieci ab incepta z pperata iniuria ipsis pau-
peribz ¶ Tunc subiungit terciū beneficiū dicens Quotiens ego pteri
miseros .i. pauperes quos auaricia barbaroz .i. crudelium gorthoz impu-
nita .i. incastigata vexabat infinitz calumnijs .i. miserijs. illos ego protegi
autoritate mea obiecta .i. exposita periculis .i. damnis Nunq; quisquā .i.
aliquis detraxit me .i. deflexit a iure ad iniuriā ¶ Nota q; Conigast
fuit qdam nobilis familiaris regis Theoderici. qui suus officialis fuit. et
totus tyrannus. qui plures homines inuasit impotētes .i. eoz bona ipsis
auferendo. quē Boetius ipsi contrarius a suo imperu iniurioso auertit. ta-
lis etiā erat Triguilla ppositus aule regie. ¶ Nota fm Hugurionē
q; barbarus idem est quod crudelis incultus z stolidus. z est nomen cru-
delitatis Unde olim omnes ac vniuerse gentes dicte fuerūt barbare. pre-
ter grecos z latinos Et barbaria dicitur quedam terra iuxta greciam sita
propter crudelitatis excellentiā ¶ Nota q; boetius dicit (nunq; a iu-
re ad iniuriā) et hoc debet sic glosari. Ego nec sum retractus a iure ad
iniusticiā amore nec odio nec timore nec proprio cōmodo. que omnia sōs
lent impedire verū iudicium. Un dicit Laborintus Quē munus perso-
na preces de tramite recto Nō ducunt. iudex sidera lande ferit

¶ Sic boetius po-
nit quartū beneficiū. di-
cens Ego indolui sicut
illi qui patiebantur fortu-
nas .i. bona fortune pros-
uincialiu. i. illoz hominū
tum. i. aliquādo pessun-

dari. i. subijci priuatis rapinis. i. occultis spolijs. tum id est aliquādo pub-
licis vectigalibz .i. tributis. qsi di. cum puinciales nunc spoliarent. nunc in
tributis bona ipsoz auferendo. ego dolui tantū sicut qui patiebantur.

¶ Nota q; omnē ciuitatem vel regionē quam rhomani expugnaues-
runt fecerunt tributariā vel coloniā vel puinciam. Tributariā faciebāt
quādo relictis inhabitatozibz terre ad tributum soluendū homines cōs-
pellebant. Coloniam aut faciebant. cum expulsi inhabitatozibz alienos
instituerunt ad inhabitandū. Puinciā vero faciebant quādo aliquem
rhomanū illi terre pficiebant. qui collectis redditibz eos rhomā miserat.
et inhabitatores illius terre dicebantur puinciales Isti puinciales aliqui
molebantur occultis rapinis .i. exactionibz suoz prefectoz. aliqui publicis

¶ Puincialiu fortunas. tum pri-
uatis rapinis. tum publicis vectiga-
libz pessundari. non aliter q; qui pa-
tiebantur indolui

Prosa quarta

de vectigalibus. i. tributis que indebito et iniusto modo exigebant ab eis. de quo Boetius doluit ¶ Nota quod vectigal proprie dicitur tributum quod datur de vectura ¶ Nota secundum Augustinum. quod puincia est regio sub iura Roma et tributaria facta. In puincialis. i. tributarius

¶ Cum acerbe famis tempore grauis atque inexplicabilis indicta coemptio p[er]ligatura inopia campaniam pro puinciam videret. certamen aduersum prefectum pretorii communis commodi ratione suscepi. rege cognoscere contendit et ne coemptio exigatur euici

certavi rege cognoscere. et euici ne exigeretur illa coemptio ¶ Nota quod coemptio est institutio super aliqua portione danda de re emenda vel vendenda. et vocatur vulgariter vngelt. et talis fuit institutio super Campaniam puinciam destruendam. quam Boetius remouit

¶ Paulinum consularem virum cuius opes palatini canes iam spe atque ambitione deuorassent. ab ipsis hiancium faucibus traxi. Ne albinum consularem virum preiudicate accusatio nis pena corrumpere. odijs me Lypriani delatoris opposui Satis ne in me magnas video exacerbasse discor dias.

¶ Hic ponit quantum bene ficium dicit. Cum tunc magis ne famis esset indicta. i. instituta grauis coemptio. i. angaria erat p[er]ligatura. i. punitura Campaniam puinciam inopia. i. paupertate. ego Boetius suscepi certamen contra prefectum pretorii. qui indixerat istam coemptionem. et ratione communis boni ego

¶ Hic ponit sextum beneficium dicens. Ego traxi id est liberaui Paulinum virum consularem cuius opes iam deuorassent spe et ambitione id est cupiditate canes palatini. id est familiares regis. similes canibus illi traxi a faucibus hiancium id est appetentium opes Paulini ¶ Nota quod familiares regis qui presidebant palatio vocabantur canes palatini. sicut enim canes habent ora hiancia

ria ad capiendas escas. sic isti habebant ad diripiendas facultates pauperum Romanorum ¶ Tunc ponit septimum beneficium dicens. Ego in re posui me odijs Lypriani delatoris. i. accusatoris ne pena preiudicate accusatoris corrumpere. i. puniret Albinum virum consularem ¶ Nota quod Lyprianus qui fuit de familia regis iniuste accusauit Albinum consularem. qui prius iudicatus fuit ad penam quod accusatus. ne ista pena cui ad iudicatus fuerat ipsum Albinum corrigeret Boetius se opponens odijs Lypriani accusatoris Albinum saluauit a morte. ¶ Nota ex istis

Liber Primus

beneficij enumeratis apparet. q̄ Boetius non gessit magistratū pro vilitate propria. sed p̄ vilitate cōmuni. Si em̄ p̄p̄iam vilitatē intendisset utiq; odium z offensam potentū evitasset. quod non fecit. Et p̄us dixit Nunq̄ me a iure ad iniuriā quisq; detraxit. Ex quo silt apparet ip̄m nō quesivisse p̄p̄ium p̄modū. tales em̄ frequēter de iure deflectunt. Et subdit. nunquid videor in me. i. p̄tra me exacerbasse. i. irricasse satis magnas discordias opponēdo me potentib; q̄si di. ymmo

¶ **N**ic tangit frustrat̄ionē suoz beneficior; dicens. Sz ego debui esse tutior apud ceteros sup̄ple r̄omanos. quib; impendisti beneficia. z tū

non sum tutus vt postea videbitur. Licet ergo non meruerim securitatē apud aulicos. i. familiares regis aulam inhabitātes. opponendo me eis amore iusticie. ¶ Nota vna causa p̄turbationis boetij fuit frustrat̄io suoz meritor; quia amicitia z gr̄a istoz frustrabatur circa ip̄m. quib; multa beneficia impendit. et propter quos multis multa beneficia impēdit. z propter quos multa odia z indignatiōes incidit

¶ **N**ic boetius tāgit suam p̄turbationem ex iniusta sui p̄dēpnatione. Et p̄mo facit hoc. se cūdo expurgat se de quibusdā sibi obiectis. secūda ibi Quā utiq; p̄p̄mo ostendit iniustā sui p̄dēpnationē ex accusatione p̄sonaz viliū. secūdo ex falsitate criminis sibi impositi. tercio ex severitate iudicij et p̄veritate. scda ibi At cui? criminis. tercia ibi Cuius vnq; Primo dicit Nos sumus perculsi. i. percussi aulicis deferentibus id est accusantibus nos. quoz vn⁹ erat Basilii. qui p̄pter maliciā suā depulsus fuerat olim a ministerio regis. i. regis. Ille p̄pulsus pecunia susceptus est in delationē. i. accusationē

¶ **S**z esse apud ceteros tutior debui. q̄ mihi amore iusticie nihil apud aulicos q̄ magis esse tutior reservavi

¶ **Q**uibus autem deferentibus perculsi sumus. Quoz basilii olim regis ministerio depulsus in delationē nostri nominis alieni eris necessitate cōpulsus est. Op̄ilione vero atq; gaudentiū cum ob innumeras multiplicēscq; fraudes ire in exilium regia censura decrevisset. Cūq; illi parere nolentes. sacrarum sese edium defensio ne tuerentur. p̄pertumq; id regi foret edixit vt ni intra p̄scriptum diem Ravenna vrbe decederent. nōtas insigniti frontib; pellerent. Quid huic severitati posse astrui videtur Atqui eodie deferentibus eisdē nominis nostri delatio suscepta est. Quid igit. nostre

Prosa quarta

ne artes ita meruerūt. An illos accusatores iustos fecit premissa damnatio. Ita ne nihil fortuna puduit. si minus accusate innocentie. et accusantium vilitas pudori debuisset

nostri nominis. Alii duo accusatores nostri fuerunt Opilio et Gaudentius quos cum rex Theodericus propter innumerabiles fraudes ipsorum ordinasset ire in exilium. et ipsi nolent parere. i. obedire sed tuerent. i. defenderet

se intrando ecclesias. cum illud esset proprium. i. reuelatum regi. ipse rex edixit. i. precepit ut nisi infra statutum terminum decederet ab urbe Ravenna decernerent repellere. et primo signari in frontibus sicut signari solent malefactores. Et dicit Boetius. quod videtur posse asserui. i. confirmari huic severitati. quod eodem die ipsis accusantibus nos suscepta fuit eorum accusatio. Quid igitur ophia est dominum. meruerunt ne hoc artes nostre. quod. non Nunquid isti iustificati sunt propter nostram accusationem. quasi ut. immo debuit pudere fortunam. et si non puduit fortunam innocentia accusari. cum vilitas accusantium merito debuit esse pudor ipsi fortune ¶ Nota circa hoc vocabulum pectus. Duguis. rito dicit. quod pectus est ere perculi in preterito et pectus in supio est idem quod pectere. vel potius terrefacere. sed pectere pertinet ad corpus. pectere vero ad animam ¶ Nota circa hoc vocabulum deferentibus. quod defero tria significat. Primo est idem quod deporto. In delator. i. deportator. Secundo idem est quod honoro. In delator. i. honoris exhibitor. Tercio idem est quod accuso. In delator. i. accusator qui se detegit quod latebat. et hoc ultimo modo capitur hic vii. Accusator defert. dat honorem. fertur deorsum ¶ Nota quod ad testes. ydoneos septem requirunt conditiones. quae patent in his libris. Etas. conditio. sexus. discretio. fama. Et fortuna fides. in testibus ista requiruntur. Primo requiritur etas. quia pueri non possunt esse testes. Secundo requiritur libera conditio. et iohannes serui non possunt phibere testimonium. Tercio requiritur sexus masculinus. et iohannes mulieres non possunt esse testes. Quarto requiritur discretio. et ideo furiosi et stulti non possunt esse testes. Quinto requiritur fama. et ideo persone infames non possunt esse testes. Sexto requiritur fortuna. propter quod pauperes non possunt testificari. Septimo requiritur fides. propter quod infideles non possunt phibere testimonium. Insuper quas conditiones due sunt viliores. scilicet paupertas et infamia. Boetius excusantium. propter quam repellendi erant a testimonio. dicit in uno fuisse defectum fortunae. scilicet in basilio. sed in alijs duobus scilicet in opilio et gaudentio dicit fuisse viciam infamiae ¶ Nota quod nihil videtur seuerius et nequius quam personas viles et damnandas admittre in testimonium contra innocentem. quod dicit Seneca in de remedijs fortuitorum. Non potest ullam habere auctoritatem ubi qui damnandus est male de te loquitur

¶ At cuius criminis causa arguimur summam queris. Senatui dicimur saluum esse voluisse. Modum desideras

¶ Nunc boetius ostendit iniustitiam suam damnationem ex falsitate criminis sibi impositi. scilicet dicitur

Lib^r Primus

infert quandā admirā/
tionē. ibi Quā in re. Pri/
ma i duo. fin q duo im/
ponebant boetio de qbo
se excusar. scda ibi Nam
de ppositis. Prīmū qd
sibi imponebat fuit. q
impediuiſſet quendam
nunciū deferentē regi ac/
cusationē senatus. vt se/
natus redderet reus le/
se maiestatis. Dicit er/
go in lra. Sophia tu for/
te que queris summā. i.
sententiā criminā. cui?
criminis causa arguim?
Nos dicim? voluisse sal/
uare senatū. forſan deſi/
deras ſcire p quē modū
Dico q nos criminam?
i. arguimur impediuiſſe
delatorē. ne deferret do/
cumēta. i. lras regi theo/
derico. quib? faceret ſe/
naturū reū leſe maiesta/
tis. Quid igit o mgra/
censes. i. iudicas. inficia/
bimur. i. negabimus cri/
men illud ne ſimus tibi
pudori. atq. i. ſ; ego vo/
lui ſaluare ſenatū nec vn/
quā deſiſtā velle. ſ; ope/
ra. i. diligētia impediēdi delatoris ceſſabit. i. ceſſare debet. qz nō eſt verum
q impediuerim? delatorem litteraz. Nunqd eſt nephas optare ſalutem
illius ordinis. ſ. ſenatus. q. d. nō eſt nephas. Iſte vero ſenatus qui pſenſit
in meam damnationē effecerat hoc ſuis decretis. i. iudicijs. acſi eſſet ne/
phas ſaluare ipm. ſed imprudētia ſibi mentiēſ. i. in damnū ſuum men/
tiens nō poſteſt immutare merita rez. ita q illud qd prius fuit meritorij
poſtea fiat demeritorij. Nec puto eſſe licitū ſim pceptū Socratis occu/
luiffe. i. occultare veritatē. vel conſeſſiſſe mendaciū Sed quō illud ſit ego
relinquo tuo ⁊ ſapientū iudicio. veritatē autē huius rei ne lateat poſteros
i. ſucceſſores noſtros ego cōmendauī ſtilo. i. ſcripto ⁊ memorie ¶ No/
ta q accuſario Boetij fuit deteſtabilis. qz facta fuit per infames pſonas
et fuit irrationabilis. qz de bono accuſabatur. ſ. de ſaluatiōe ſenatus. qd erat
bonum Etia fuit iniuſta. qz falſa. accuſabatur enī impediuiſſe delatorem
quod falſum fuit ¶ Nota q ille dī eſſe reus leſe maiestatis qui cōtra

Delatorē ne documenta deferret. qbo
ſenatū maiestatis reum faceret. impe/
diſſe criminamur. Quid igit o mgra/
censes. Inficiabimur crimen. ne tibi
pudori ſimus. At volui nec vnqz vel/
le deſiſtam fatebimur S; impediēdi
delatoris opera ceſſa bit. An optaſſe
illius ordinis ſalutem nephas voca/
bo Ille qdem ſuis de me decretis vti
hoc nephas eſſet effecerat. Sed ſibi
ſemp mentiēſ imprudētia. rerū me/
rita non poſteſt immutare: Nec mihi
ſocratico decreto phas eſſe arbitroz.
vel occuluiffe veritatē. vel conſeſſiſſe
mendaciū. Verum id quoquo modo
ſit. tuo et ſapientū iudicio eſtimandū
relinquo Cuius rei ſeriē atq. veritatē
nec latere poſteros queat. ſtilo etiam
memorieq. cōmendauī

Prosa quarta

regem vel principem aliquē malum aliquod machinatur ¶ **N**ota q̄ inficior aris p̄me coniugationis deponētale .i. negare. vñ Huguirio Inficior aris p̄prie est nō fateri factū qđ verum est. s; p̄tra veritatē vti mendacio. vel p̄prie inficiari fm̄ eum est rem debitā denegare. cū a creditore desposcitur. z etiā est p̄cedere vel denegare ¶ **N**ota q̄ dicitur in textu (nunq̄d optare salutē senatui nephās vocabo) duplex est salus. .i. spūalis q̄ est aīe et t̄p̄alis q̄ est corp̄is Salutē spūalem tenemur oīb; velle. etiā malis rōne caritatis. p̄ quā etiā mali diligēdi sunt. licet nō in eo q̄ mali. Salutē vero t̄p̄alem tenemur velle oīb; bonis. z p̄cipue amicis. amicorū vero peccantū tū tenemur salutē velle q̄ diu sanabiles sunt vt recuperent p̄turē amicitiam. Sed si p̄pter magnitudinē malicie sint insanabiles dissoluit amicitia. nec est opranda salus eorū. z q̄ malicia senatus rhomanorū erat sanabilis. q̄a forte senatus p̄pulsus metu regis fuit p̄sentire in damnationē Boetij. tō optare sibi salutē non erat nephās. licet Boetio turbato hoc videretur

¶ **N**ota q̄ veritas nō est occultāda fm̄ Socratē. nam qui tacet veritatē alijs nescientib; mentitur. z q̄ mendacib; p̄sentit sibi facit ¶ **N**ota q̄ mendaciū non est p̄cedendū. q̄ fm̄ Aresto. in ethicis Mendaciū p̄ se p̄auū est z fugiendū Et p̄mo elenchorū dicitur. Duo sunt opa sapiētis. nūc mentiri de his de quib; nouit. z mentientē posse manifestare

¶ **N**am de cōpositis falso litteris quibus libertatē arguor sperasse rhomanā quid attinet dicere. Quorum fraus aperta patuisset: si nobis ipsoz cōfessione delatoz (qđ in omnib; negocijs maximas vires habet) vti liquisset. Nam q̄ sperari reliq̄ libertas p̄t. atq; vtinā posset vlla Respōdissez canij verbo. qui cū a Baio cesare germanici filio conscius contra se facte iurationis fuisse diceretur. Si ego inquit scissem. tu nescisses

¶ **N**icoboetius excusasse de scđo crimine sibi imposito imponēbat em̄ sibi. q̄ scripsisset lras ad imparatōrē p̄stantinō politanū. p̄liberatōe rhomanorū de manu regis Theoderici. vñ dicit in lra Nam de litteris falso p̄positis. q̄ false hoc mihi imponit. quib; lris arguor sperasse rhomanā libertatē. quid attinet dicere. cuz nō derur mihi locus defensionis Quaz litteraz fraus .i. fraudulēcia fuisse aperta. .i. manifesta si nobis liquisset vti p̄fessione. .i. alioquitōe ipsoz delatoz. .i. accusatoz. qđ scz vti

examinatione accusatoz maximas vires habet in omnib; negocijs. .i. causis iudiciarijs. nam que reliqua libertas sperari potest ipsis rhomanis. q̄si di. nulla. Tantū em̄ Theodericus rex gothorū inuoluerat. q̄ nullus poterat vel audebat contra ipm̄ vtiinā posset vlla libertas sperari. vtiq; ita prudēter egissem de negocio q̄ regi nō innotuisset. z nūc dicessem p̄bo Lanij

Liber Primus

qui cum accusaretur a Gaio cesare filio germanici. q̄ esset reus cōiuratio-
nis facre p̄ra se respōdit Lanius. Si ego scissem tu nescisses. q̄si di. Si
esset reus ita pudēter celassem negociū q̄ ad tuā noticiā nūq̄ puenis-
set ¶ Hora q̄ in causis iudiciarijs testium siue accusatorū examinatio
maximas h̄z vires. q̄ p̄ eam deuenit ad rei veritatē. sicut p̄ de Daniele. q̄
examinādo duos p̄el biteros false accusantes Susannā ipsos de falsita-
tate accusatiōis corā omni p̄p̄o p̄iuit. Sicut boetius si datus fuisset sibi
locus examinādi suos accusatores. vtiq̄ ipsos mendaces reddidisset.

¶ Hora q̄ Lanius fuit q̄dam rhomanus prudēs et sapiens. et accidit
vt q̄dam ex rhomanis p̄spiraret et faceret iurationē p̄ra Gaium cesarē
et cum cesar p̄poneret Lanius q̄ esset reus iurationis facre. r̄ndit Lani-
us si ego scissem tu nescisses Sic boetius r̄ndit regi Theoderico. si sibi im-
propasset de his p̄positis sup̄ restituēda libertate ipsis rhomanis ipse nō
sciūisset hoc.

¶ Nic boetius ex
dictis infert quandā ad-
miratiōē. secūdo inue-
nit p̄ra senatores. q̄ cō-
senserunt in suam dāna-
tiōē. ibi Sed si fas fue-
rit. Dicit p̄mo Ex quo
a malis iniuste accusat-
sum. qua in re. i. propter
quid nō ita. i. nō intan-
tū meror. i. tristitia hete-
rauit. i. oppressit sensus
nostros vt ego querar. i.
querar impios. i. ma-
los molitos. i. machinā-
tes scelerata. i. neq̄iosa
cōtra virtutē. i. p̄uolos
hoies. s̄z ego admiroz ve-
hemēter. i. fortiter effe-
cisse. i. ad effem̄ p̄duxisse

¶ Qua in re non ita sensus nr̄os
meror. hebetauit. vt impios scelerata
contra virtutem querar molitos: s̄z ea
que sperauerint effecisse vehementer
admiroz. Nam deteriora velle nostri
fuit fortasse defectus. Posse autē con-
tra innocentia que sceleratus quisq̄
cōceperit. inspectante deo monstro si-
mile est Unde haud iniuria tuoz qui-
dam familiarum quesui. Siq̄dem
deus inquit est. vnde mala Bona ve-
ro vnde. si non est

supple illa que mali sperauerint. i. cōceperint. nam velle deteriora. i. mala
fortitan fuerit nostri defectus. i. ex nostro defectu. sed posse supple p̄fice-
re malum contra innocentia. i. p̄ra homines innocētes. que quisq̄ sceles-
ratus cōceperit. i. cogitauerit. deo hoc inspectare. supple hoc est sile mon-
stro. i. admirabile Unde. i. p̄ tanto quidā tuoz familiarum. i. p̄hor que
fuit haud iniuria. i. non iniuste. Siq̄dem p̄ certo deus est. vnde mala sup-
ple p̄ueniunt. vero. p̄s vnde. i. a quo bona p̄ueniunt si deus nō est. Qua
si diceret. ex quo iniuste a malis accusatus sum. propter hoc non intantū
oppressus sum dolore. q̄ cōquerar malos machinari mala bonis. s̄z am-
miroz q̄ illi qui mala p̄cipiunt p̄ra bonos possint. p̄ducere ea ad effectū.
Nam velle malum est forte ex nostro defectu. sed q̄ malus possit p̄ficere
malum p̄ra bonos. deo hoc inspicere. est simile monstro. Unde q̄dam

Prosa quarta

phs nō iniuste quesivit. Si deus est vñ pueniūt mala. z si deus nō est vñ pueniūt bona ¶ Nota ex quarto huius duo requirūt ad aliqūe effectū producendū. s. volūtas z prās. Requirit volūtas. qz nullus aggressor quod nō vult. Requirit etiā prās. qz sine prāte volūtas frustrat. qz ac mali habent volūtatē offendēdi bonos nō est mirādum. sed qz hñc pos testarem. pducendi ad effectū suā volūtatē deo respiciēte est sile mōstro ¶ Nota simile monstro est quod cōtingit preter intentiōem nature. s. sicut ergo monstra sūt preter intentiōem nature. sic videbatur Boetio qz mala preter ordinē diuine puidētie ptingerēt. Nō videret rationabile. cū deus sit summū bonū qz aliquo mō sit causa male fieri. qz male fieri in mūdo deo inspiciente videtur sile monstro ¶ Nota qz deus nō est cā effectiua mali cū sit summe bonus. licz sit causa mali pmissiua. qz pmitte fieri malū: z sic exponit autoritas propheticē dicētis. Ego dñs faciēs omnia hec faciēs bonū z creans malū supple pmissiue. Aliter dicitur duplex est malū. scz malum pene z malum culpe. deus est causa mali pene quod punit. sed nō est causa mali culpe. qz hic est qz pccm nō fecit.

f. ¶ Sed fas fuerit nefarios hoīes qui bonoz oīm totiusqz senat⁹ sanguinez petunt. nos etiā quos ppugnare bonis senat⁹qz viderant perdit⁹ ire voluisse. Sed num idem de patribus qz merebamur Deministi vt opinor quoniam me dicturum quid facturū ve. pñs semp ipsa dirigebas. Deministi inq̃m verone cū rex audius exicij communis maiestatis crimē in Albinū delatum ad cunctū senatus ordinē transferre moliret. vniversi innocentiam senatus quanta mei periculi securitate defenderim. Scis me hec et vera pferre. z in nulla vnqz mei laude iactasse. Minuit em̃ quodam mō sese probantis pscientie secretū. quotiens ostentando qd factū recipit fa-

¶ Nic Boetius inuehit contra senatū qz consensit in suā condemnatiōē tangendo suā benevolentiaz quam habuit ad eos. z dicit. Si fas fuerit. id est ponamus fas esse nefarios hoīes. i. malos homines qd omniū bonorū z totius senatus. i. consulatus rhomane ciuitatis. petūt. i. desiderant sanguine. i. mortem. nos etiā voluisse ire perditū. id est ad perditū. quos viderant ppugnare bonis hominibus. qz pro et senatus Sz num id est nūquid nos idem scilz pderere merebamur de patribus. i. de senatorib⁹ b. qd diceret nō. Sed ophia meministi vt opinor qm me dicturū. i. volens te dicere. quid. i. aliqd ve p vel facturū. ipsa semp pñs supple existens dirigebas. i. regebas. ¶ Ergo nec verbis nec factis

Liber Primus

offendit senatuz. Veni
nisti inq̃ p̃bia Verone
id est apud veronam ci-
uitatem. cum rex Theo-
dericus auidus existēs
cōis exitij. i. tormenti se-
natoz. cum ipse crimen

lese maiestatis delatū in Albū ipse rex moliretur. i. laboraret transferre al-
lud crimē ad totū senatuz. quāta securitate. i. tutela mei periculi. defende-
rīm. i. liberauerim innocentia vniuersi senatus. i. totius p̃sulatus. O p̃bia
tu scis me p̃ferre. i. loqui vera z nūq̃ me iactasse in vlla mei laude. em̃ pro
quia. minuit quodāmodo secretū p̃scie probantis. i. laudantis se quorū
q̃s ostendādo. i. manifestādo factū. recipit p̃cium fame. i. mercedē laudis
ab hoibus. Sed tu p̃bia vides q̃s euentus exceperit. i. liberauerit nostrā
innocētiā. nos subimus. i. sustinemus penas falsi sceleris. i. false nobis im-
positi. p̃ premijs vere p̃utis. ¶ Hora s̃m Senecā. dolor duplicat cū
ab eo a quo bonū merueras malū venit. Qū igit̃ Boetius oēm tenuolē-
tiā exhibuerit senatoribus grauius doluit de sua offēsiōe. ¶ Hora in
ciuitate Verona cū Albinus esset accusatus de graui crimine. ita vt dis-
ceretur reus lese maiestatis. illud crimē rex Theodericus voluit transfe-
re ad totū senatū z ipm̃ damnare. sed Boetius exponēs se periculis sena-
tum liberauit. ¶ Itē nota q̃ secretū p̃scie est p̃ius que minuit cum ali-
q̃s virtuose operatur iactando se vt p̃sequatur famā z laudē ppli. vñ Se-
neca. p̃scientiam potius q̃ famā attende. Et dicit Macrobius. Sapi-
ens gloriā suā in p̃scia ponit. stultus autem in laude humana. vñ d̃r̃ p̃i
dorus. q̃ aliquod donum a deo largitum in laudē suāz p̃uertit. proculqu-
bio virtutem in viciū transire facit.

¶ Hic Boetius ostēdit
se p̃turbatū ex iudiciū se
ueritate z inflexibilitate
dicēs. Quis vnq̃ faci-
noris. i. peccati manifesta
cōfessio. i. cui? vnq̃ hois
p̃ctm̃ manifestū habuit
iudices ita p̃cordes in se
ueritate vt non aliquos
eoz vel ipse error huma-
ni ingenij summitteret.
id est flecteret ad miseri-
cordiā vel p̃ditio fortu-
ne. i. euentus fortunatus.
exis incerta cūctis mor-
talibz supple hoibz sum-
mitteret aliq̃s corū. Si
diceremur voluisse inflā

me p̃ciū. S̃z innocentiam nrām q̃s ex-
cepit euentus. vides p̃rovere virtutis
p̃m̃ijs. falsi sceleris penas subimus

¶ Et cuius vnq̃ facinoris manifesta
cōfessio. ita iudices habuit in seuerita-
te cōcordes vt nō aliq̃s vel ipse huma-
ni error ingenij. vñ fortune cōditio cū-
ctis mortalibz incerta summitteret. Si
inflāmare sacras edes voluisse. Si sa-
cerdotes impio ingulare gladio. Si
bonis omnibus necē struxisse dicere
mur. p̃ntem tñ sentētia cōfessuz cōmic-
tūve punissz. Nūc q̃ngētis fere passu-
um milibz p̃cul moti atq̃ idēfensi ob

Prosa quarta

studii ppenſus in ſenatum. morti p
ſcriptioniꝝ damnatur. **O** meritos
de ſimili crimine neminẽ poſſe cõuin
ci. cuius dignitatem reatus ipſi etiaꝝ
quí detulere viderunt.

mare. i. incendere ſacras
edes. i. eccleſias. 2 ſi nos di
ceremur ſtruxiſſe. i. pecu
raſſe necẽ. i. mortem bo
nis oibꝫ. 2 ſi diceremur
iugulare. i. punire ſacerd
dotes impio gladio. taꝫ
mẽ. p ſed ſentẽtia. i. iudi
cũ damnafſet me pntes

Puictum 2 pfeſſum crimẽ. ſed nos procul moti. i. abſentes qngẽtis milibꝫ
paſſum 2 indefenſi ob ppenſus ſtudiũ. i. ppter ſtudiũ nos damnatur. id
eſt adiudicatur in ſenatũ morti. qꝫ. ppter pſcriptioni. **E**t tũc exclamat di
cens. **O** meritos. i. dignos vel beatos iudicio neminẽ poſſe pvinci de ſili
crimine. ſicut nec ego iuſte puictus ſus. cuius reatus. i. criminis dignitatẽ
id eſt innocentia ipſi etiã viderũt. i. cognouerũt q detulere. i. accuſauerunt
me ¶ **N**ota q iudices qñz mouent ad miſcediam duplici de cã. pmo
appter erroꝝ humani ingenij. qz hũanũ ingeniũ ſepe fallit in iudicio. qz igit
noꝝat verrũ aliquãdo iuſte de re ſentiat vel nõ. 2 timẽs deũ ne iniuſte iud
cet mouet ad miſcediam pendo reo. Scdo iudices mouent ad miſcediaz
appter euentũ fortune q incertus eſt hoĩbus. qd em iudex in alio damnat
ſibi facit p fortuna euenit. 2 illud detet recor dari. ſed nulla illarũ cauſaz
mouit iudices ad miſerandũ boetio. ſz pcor diter ipm damnabãt. ¶ **N**o
ta q nullus detet damnari etiã p crimine quãtũcuqꝫ enormi niſi ſit pſens
puictus vel crimẽ in iudicio pfeſſus. Boetius autẽ cũ damnaret nõ erat
puictus nec crimen pfeſſus. 2 erat abſens qz in ſtudio arthenieſi. ergo in
iſte erat damnatus. ¶ **N**ota q boetius cũ damnaret diſtabat a loco
iudicij qngẽtis milibus paſſuum. 2 cũ mille paſſus faciunt vnũ miliare
ideo tene diſtabat ad qngenta miliaria ¶ **N**ota boetius dñarus fuit
pſcriptioni. **D**uguitio dẽ Proſcriptio eſt iudicialis ſentẽtia lata ptra ali
quẽ cuius nomẽ pro ſcelere de ſcriptura tabule enee debebat. Coſuetudo
em rhomana fuit q noĩa ſenatoꝝ quoz pſilio vrbis rhomana regebatur.
aureis litteris in tabula enea ſcriberent. vñ 2 patres pſcripti dicebãt. **E**t
dĩ. pſcriptus qñ. pcul a ſcriptura poſit. 2 ſic boetius erat pſcriptus qz nõ
mẽ ſuum deletum fuit de tabula enea

¶ **Q**uã vñ alicuiꝫ ſcleris admixtiõe
fulcarẽt ob ambitũ dignitatis ſacrile
gio me pſciam polluiſſe mētiti ¶ **A**tq
2 tu iſta nob oẽz rez mortalĩũ enpidi
nẽ de nřĩ aĩ ſede pellebas. ¶ **I**n tuis ocu
culis ſacrilegio locũ eſſe ſas non erat

¶ **H**ic boetius expur
gat ſe de qbusdam obie
ctis. ſcdo oñdit vñ ſump
ta fuit oĩ obiectõis ſecũ
da ibi. Sed o nefas.

¶ **N**ota boetio obijci
ebatur q ipſe vſus arte
nigromantica ſacrificas
ret demonibus pro di
gnitatibus acquirẽdis.
Oe hoc ipſe Boetius
excusa ſe dicens. **Q**uaz

supple meā dignitatem
vri pro vt offuscarent. id
est denigrarent admixti
one alicuius sceleris. me
tici sunt meam polluisse
conscientiā sacrilegio. id
est demonuz obsequio ob
ambitiū. i. ppter cupiditatem
dignitatis acquis
rēde. atqui pro certe. tu
intra. i. inserta nobis pel
lebas de sede. id est de lo
co cupiditate omnium res
rum mortalium. et sub tu
is oculis nō erat fas esse
locum sacrilegio. id ē cul
tui demonum. q. pro et.
tu instillabas auribus et
cogitationibus meis il
lud pythagoricū. Deo

non dijs seruiendū. nec pueniebat me captare. i. optare p̄sidia. i. auxilia vi
lissimoz spirituum. i. demonū quem tu componebas. i. locabas in hanc ex
cellentiam. vt similem deo faceres. Preterea innocens Penetrat. i. vxor
domus mee. cetus. i. multitudo honestissimozū amicorū. Et socer Syma
chus sanctus et eque reuerendus ipso actu defendūt me ab omī suspitione
huius criminis. ¶ Hora q. consuetudo inuidozū est cū nō possunt
alicui suam probitatem auferre. nituntur ipsam saltem aliquo vicio deni
grare. et sic fama Boetij denigrata fuit in vicio sacrilegij. ¶ Hora q.
sacrilegiū est sacre rei furtū. et ponitur sacrileg⁹ pro homine scelerato. Et
am sacrilegium est cultura demonum siue ydolorum. Inde sacrilegus. id
est ydolatra. et sic capitur in proposito. ¶ Hora q. ambitus media p̄
duca est cupiditas honoris. Sed ambitus media correpta est circuitus
Et pmo modo accipit hic. ¶ Hora q. p̄bia repellit omnē cupiditatem
bonoz exteriorū. quod scribitur in primo libro de plantis. q. p̄bia tria in
ducit. s. mentis illustratōem. felicitatis appetitum. et mollis affluentie cō
temptū. ¶ Hora p̄bia facit hōiem similem deo. nō similitudine omīs
moda. sed p̄cipatiua. ita q. hō participat aliqd condiciois diuine. s. intel
ligentie. Vñ Seneca. Hoc mihi p̄bia promittit. q. me simile deo reddat.
Et alibi dicit. Vir speculatiuus est quasi deus in humano corpore hospi
tatus. ¶ Hora sacrilegiū non hz locū sub oculis p̄bie. q. p̄bia per se
omnia agenda et facienda ordinatissime disponit. et nō permittit hōiem ad
vana declinare. Quia dicit Tullius in libro de finibus bonoz et maloz.
P̄bia a superstitione liberat metu mortis non conturbat. Et est sup̄sti
tio vana religio. scz ydolorū cultura. ¶ Hora penetrat est secreta came
ra vel locus secretus interior in domo vel in templo. vbi reponūtur clino
dia vel aliqua talia. Et ponitur hic pro vxore. Boetij per metaphoram.

Prosa quarta

ponendo p̄tens p̄tento. q̄ ipsa p̄suevit morari in penetrali ¶ **N**ota q̄ Symachus fuit quidā nobilis r̄omanus ⁊ focer boetij. cuius filiū boetius in vxorē duxerat noīe Elphia. q̄ symachus nō fuit t̄m sanctus n̄ terius in affectu. s̄ etiā reuerēdus fuit in exteriori actu. sicut d̄ Boetius

¶ **S**ed o nefas. illi vero de tetan ti criminis fidem capiunt. atq; hoc ip so videbimur affines fuisse maleficio q̄ tuis imbuti disciplinis. tuis insti/ tuti moribus sumus. Ita non est sa/ tis. nil mihi tuam profuisse reueren/ tiam. nisi vltro tu mea potius offen/ sione lacereris

tribus. ita nō est satis tuam reuerentiā n̄hil mihi p̄fuisse nisi vltro. i. spon te tu potius lacereris ab illis mea offensione. Hoc dicit boetius p̄ tanto q̄ iniuriati sunt sibi p̄pter phiā. ideo magis iniuriati sunt philosophie q̄ sibi. ¶ **N**ota q̄ Boetius vacabat studio. fugiebat consortia stult̄i/ tor. ⁊ querebat secreta loca p̄pter studium. ideo putabāt ip̄m loqui cum demonib; ⁊ eis sacrificare ¶ **I**tem quia Boetius fere omnia q̄ vole bat facere sua sapientiā faciebat. ideo putabāt eum demonē habere fami/ liarem sibi obsequentē. sicut Apuleius opinatus est de Socrate q̄ hateret deum familiārē. de quo fecit librum quē intitulauit de deo socratis

¶ **A**tvero hic etiam nostris malis cumulus accedit: q̄ existimatio pluri moꝝ non rez merita. sed fortune spe ctat euentū. eaq; t̄m iudicat esse pro/ uisa que felicitas p̄mendauerit Quo sic vt existimatio bona p̄mia omniū deserat infelices. Qui nūc populi ru mores. q̄; dissonem multiplicesq; sentē tie. piget reminisci. Hoc t̄m dixerim vltimā esse aduersē fortune sarcinam

¶ **N**ic boetius ostendit vñ fuerit rō sumpta obieci criminis. q̄ ex ip sa phiā cui deditus erat Unde exclamādo dicit ¶ **N**efas ipsi mali capis unt fidem t̄m criminis de te o phiā. ⁊ p̄pter hoc videbimur fuisse affines maleficio sacrilegij. quia nos sumus imbuti. i. ins tructi tuis disciplinis. i. doctrinis. ⁊ sumus insti tuti. i. iformati tuis moꝝ

¶ **N**ic boetius ostēdit se esse p̄urbatum ex sa/ me sue lesione dices Hic cumulus. i. augmētatio accedit nostris malis q̄ existimatio. i. iudicium plurimoz. i. vulgarium non spectat. i. nō respicit merita rez sicut hō mē retur. sed expectat euen tū fortune. id est iudis cat hominē s̄m q̄ fortu na se h̄z circa ipsum. ⁊ ea t̄m iudicat vulgus esse pulsa a deo. que cōmen/ dauerit felicitas. i. p̄p̄es

Liber Primus

ra fortuna. quo fit. i. ex q
sequitur vt existimatio bo
na deserat. **U**n me piget
.i. tederet remissi q nunc sunt
rumores ppli. z q multi
plices. q. p. z dissone id e
discordantes sententie sine
de me. Nam qdam dis
cunt me reum esse. qda
no. hoc em dixerim .i. vo
lui dixisse vltima esse sar
cinam. i. grauissimu pondus aduerse fortune. q dum aliquod crimen affi

gigitur. i. imponitur miseris. i. infelicib. ipsi creduntur meruisse supplc il
la que ipsi miseri pferunt .i. patiunt. z ego bonis omnib. pulsus qz in exi
lium relegatus. z exutus dignitatib. quia inonatione. pscriptus. z fedas
tus. i. maculatus existimatione. ego qui pus pture honestus reputabar
nunc scelere deformis reputor. z tuli. i. recepi suppliciu. i. penam ob bene
ficiu. i. propter beneficiu. ¶ Nota q vulgares no iudicant fm merita
re. vt. vtum ho mereatur aliquid vel non. sz iudicat fm euentu fortune. vti
de homine bene fortunatu iudicant felicem. male aut fortunatu iudicant
miserum. sed hoc iudiciu falsu est. **U**n dicit Seneca. xlv. epla Non se
licem hunc estimas que vulgus appellat felicem. ad que pecunia flux
it. sed illum cui omne bonum in animo est erectu z extensu. ¶ Item
bona estimatio deserit infelices. qz pimu malum quod infelices incurru
est q vulgus male de ipsis opinatur. credit em vulgus ea q miseri patiun
tur q ex merito talia patiantur

¶ **N**ic boetius ostē
dit se esse perturbatū ex
his que vidit in mundo
generalit. .i. bonos depri
mi z malos extolli dicēs
Ego videoz videre. i. p
noscere nefarias offic
nas. i. malas societates
sceleratoz hoim fluitan
tes gaudio. q. per leti
cia. z quecunq pditissi
mu. i. pessimu imminen
te. i. insistentē nouis frau
dibus delationū. i. accu
sationū. et video bonos
iacere. pstratos. i. depres
sos terroze nostri disci
minis. z etz video queq
flagiciosu. i. prauu ho

¶ **V**idere autem videoz nefarias
sceleratoz officinas gaudio leticiaq
fluitantes. perditissimu quemq no
uis delationum fraudibus imminē
tem. iacere bonos nostri discriminis
terroze prostratos. flagiciosu que
q ad audendum quidem facinus im
punitate. ad efficiendu vero premijs
incitari. Insontes autem non modo
securitate. verum ipsa etiam defensio
ne priuatos Ita q liber exclamare

Metrum quintū

in tñe incitari ad audendū. i. presumendū facinus. i. peccatū impunitate
sine pena. Vero p sed incitare p mīs ad efficiendū. i. ad ppetrandū fas-
cinus. i. peccatū. autē p sed vt ego video insontes. i. innocētes nō modo. i.
non tñ priuatos securitate. verum etiā defensiōe. Itaq; p ergo libet. i. pla-
cet mihi exclamare ad deum celi. quare talia pmittat in mundo. vt mali
exaltentur et boni deprimātur ¶ Hora q; boetio qui erat turbate mē-
tis et in statu miserie videbatur q; mali in hoc mundo essent potētes et vi-
uerent impuniti. boni autē impotētes et viuerent irremunerati. sed phia.
in quarto huius ipsum cōsolando probat malos semp esse impotentes et
bonos esse potētes. et malis nunq; deesse sua supplicia. et bonis nunq; sua
premia ¶ Hora q; officine dicuntur domus officialium. vbi reponū-
tur ea que ad ipsos spectant. et ad eorum officia. sicut sunt cellaria et gra-
naria. et alia hmo. Nō autē accipiūtur officine pro cōgregatione maloz
et dicuntur ab officio is ere. qd idem est quod nocere.

¶ Metrum quintum primi libri

o Stelliferi conditor orbis

Qui ppetuo nixus solio

Rapido celum turbine versas

Legemq; pati sidera cogis

Vt nunc pleno lucida cornu

Totis fratris obuia flamunis

Londat stellas luna minores

Nunc obscuro pallida cornu

Phebo propior lumina perdat

Et qui prime tempore noctis

Agit argentes besperus ortus

Solitas iterum mutet habenas

Phebi pallens lucifer ortu

Tu frondiflue frigore brume

Stringis lucem breniozi mora

Tu cum feruida venerit estas

Agiles nocti diuidit horas

¶ Nō incipit quintū
metrum huius primi libri.
quod dicit pindariciū ab inuē-
toze. anapesticiū a pede pre-
dominante. Est autē ana-
peustus pes cōtrarius dacty-
tilo constans ex p mīs dua-
bus breuib; et tertia longa
syllaba. et est metrum aca-
talecticiū. i. sine defectu. In
hoc autē metro Boetius
exclamat contra prouidēs
tiam diuinā. admirans q;
omnia regantur a deo pres-
ter actus humanos. licet h
falsum sit. tamē Boetio sic
videbatur fm statum rur-
batum. Et diuiditur. quia
primo cōmendat prouidēs
tiam diuinā ex gubernas-
tione celestium et terrestriu
Secūdo tangit actus hu-
manos nō regi a deo. Ter-
cio rogat deum vt regat ac-
tus hoim. scda ibi Quia cer-
to. tertia ibi Quisquis rex
Prima diuidit. primo cō-
mendat regimē diuine pro-
uidētie circa corpora celestia.

Liber Primus

Secundo magis circa terrestria. ibi **T**ua vis varium temperat. **P**rimo dicit **C**onditor. i. o. creator orbis stelliferi. i. ferentis stellas. qui mixtus. i. adiunctus perpetuo solio. i. eterne sedi. versas. i. frequenter vertis celum rapido turbine. i. veloci motu. z cogis sidera pari legem. i. debitum ordi nem. vt ipsa luna nunc. i. aliquādo lucida pleno cornu sicut in plenilunio obuia. i. opposita toris flammis. i. luminibz fratris. i. solis. ipsa luna con dat. i. abscondat minores stellas. que in plenilunio non videntur propter maius lumen. z tu cogis nunc. i. aliquādo vt ipsa luna existēs pallida ob scuro cornu. ipsa existens propior phebo. i. soli perdat. i. amittat lumina. i. lucem. q̄si di. **T**u facis vt luna quanto magis recedit a sole tanto magis illuminatur. z lumine suo obscurat minores stellas. z quāto magis appo pinquat soli tanto plus obscuratur. z tu cogis vt hesperus. i. stella vespē rina. qui agit algentes. i. frigidos ortus tempore noctis. i. in crepusculo quod est prima pars noctis sequendo solem. **I**ste hesperus de mane luci fer dictus pallens in ortu phebi iterum mutet solitas habenas. i. solitos cursus. nam cum de vespere seq̄tur solem. de mane precedit ipm. z tu strin gis. i. coartas lucē. i. diem breuiorē moza tpe brume. i. hyemis frondiflue id est facientis frondes defluere. z eum feruida estas venerit. tunc tu diui dis. i. distinguis agiles horas. i. breues horas noctis. q̄si di. tu facis q̄ tpe hyemali noctes sunt. plixiores diebus. z tempore estiuāli vt econuerio

Notandū q̄ deus dicitur conditor stelliferi orbis. quā ab ipso dependet celum z rota natura. ex. xij. metaphisice. **E**t dicitur residere in ppetuo solio. quia in celo quod est ppetuum. nam celum est locus deorū et spiritū. z omnes barbari z greci z quicūqz putant deos esse eum locū qui sursum est deo attribuant tanq̄ immortale immortalit coaptates. p̄l mo celi z mundi. **E**t dicitur vertere celum rapido turbine. motus em̄ firmas menti dicitur rapidus. quia motu suo rapit secum alias speras inferiores

Nota q̄ verso as are est pbum frequentatiuū. z sc̄at frequenter vertere. z ex hoc innuitur q̄ celum semp mouetur z non cessabit. q̄ dicit cōmentator. non est timendū q̄ celum ster. **E**t ratio est. quia mouens ce lum mouet sine fatigatione z pena. xij. metaphisice. **I**tem deus est mixtus ppetuo solio. i. cōiunctus ppetuo celo. **U**nde deus tripl̄r est in vni uerso. scz essentialit̄ seu presentialit̄ sacramentaliter seu misterialiter. z misē ricor: dialiter. **E**ssentialit̄ seu presentialit̄ in sua vera claritate. in qua ipm homo nunq̄ vidit. sicut dicit ppheta **D**eum nemo vidit vnq̄. sicut ipse est in ppetuo solio. **S**acramentaliter seu misterialiter deus est sacramento eucharistie. quod rata fide credimus. **S**ed misericordialit̄ deus est vbicqz fm̄ q̄ dicit scriptura **M**isericordia dñi plena est terra. **E**t inde prouenit dñm p̄mune fm̄ q̄ dicit scriptura **D**eus est vbicqz **N**ota fm̄ **D**is guitionē. q̄ solum est sedes regalis ex solidis lignis facta a soliditate deā id est a firmitate **N**ota q̄ deus cogit sidera pari legem. scz cogit ea vo luntaria nec coacta motione. quia nullum violentū ppetuum. scz cogit ea vo luntaria ordinatione obseruare legem. i. determinatū motum. vt tempore eis statuto oriantur z occidant. **N**ota q̄ luna de se est corpus opa cum recipies lumen a sole. z in ea parte que est versus solem illuminatur **C**um autē directe opposita fuerit soli sicut in plenilunio. tūc lumine suo

Retrum quintū

obscurat minores stellas. eo q̄ maius lumen offuscat minus. sed cū luna est in ista parte celi in qua est sol. sicut contingit in cōiunctione. tunc superior pars que est versus solem est illuminata. et inferior pars que est p̄sus nos est obscurata. et tūc nihil videmus de luna. sed cū incipit elōgari a sole. tūc p̄s elōgata incipit modicū apparere nobis. et tūc dicimus esse noui lunū. et quanto plus elongatur tanto plus apparet nobis illuminata.

¶ **N**ota Boetius dicit solē esse fratrē lune. q̄ s̄m fabulas Jupiter cōtutens cū latona genuit ex ea duos gemellos. s. p̄hebū qui d̄r sol. et dyana q̄ d̄r luna. et sic s̄m fabulas sol est frater lune. ¶ **N**ota stella q̄ de vespe sequit̄ solem et q̄ de mane p̄cedit h̄at̄r diuersa noia. p̄r p̄ versum. Lucifer auroa venus vesp̄us hesperus idē. Quō aut̄ possibile sit q̄ eadem stella de vespe sequat̄ solem et de mane p̄cedat. dicit̄ aliqui q̄ hoc nō contingit in vna et eadē p̄te anni. sed in diuersis. Dicūt em̄ q̄ in estare seq̄tur solem et in h̄yeme p̄cedat. sed hoc est p̄tra om̄es autores dicētes hoc esse in eodē tpe anni. Alij dicūt q̄ mercurius et venus sint stelle similis coloris et quātitatis. quāz vna q̄nq̄ seq̄tur solē alia p̄cedit. et sic videt̄ esse vna stellā q̄ p̄cedit et que seq̄tur. sed h̄ non est. Hugutio dicit q̄ ven⁹ est altior sole. et loquit̄ s̄m antiq̄s astrologos q̄ locauerunt venerē supra solem. Quz igit̄ contingit q̄ venus et sol simul veniūt ad occasum q̄ venus est altior diutius videt̄ in sero q̄ sol. eadem rōe citius videt̄ de mane. Quis equē cit̄o discurrat. Nā citius videt̄ ascendētia remota q̄ p̄pina. et diutius videt̄ descendētia remota q̄ p̄pina. licet equali motu incedant. sed mot̄ d̄rni astrologi locant venerē sub sole. Alij dicūt q̄ vna est stella que vno tpe sequitur solem. alio tpe p̄cedit. et dicūt s̄m Ptholomeus illā stellam ep̄yclicū in cuius circūferētia deferret̄ corpus eius. Est aut̄ ep̄yclicus circulus p̄uus cuius centrum est in circūferētia orbis deferētis. Nunc aut̄ est ita q̄ ep̄yclicus veneris sp̄ est cū sole. ita q̄ si protrahat̄ linea a centro terre p̄ centrū ep̄yclici veneris ad firmamentum. eadem linea transibit p̄ centrum solis et non multū distabit ab eo. cum aut̄ venus feratur in circuitu ep̄yclici. aliqui erit in eadem linea cū sole. aliquādo p̄cedit. aliquādo sequitur. Item mora solis super orizontē facit diem. cū dies sit latior solis sup̄ terram. Mora aut̄ solis sub orizonte facit noctē. et quia sol longiorē facit morā tpe estiuāli sup̄ orizontē et breuiorem sub orizonte. ideo dies estiuales longiores sunt noctibus. In h̄yeme aut̄ fit ecōuerso. p̄pter qd̄ dies h̄yemales breuiores sunt noctibus.

¶ **T**ua vis variū tempat annum
Ut quas borees spūs aufert
Reuehat mitis zephirus frondes
Queq̄ arcturus semina vidit
Syrus altas vrat segetes
Nihil antiqua lege solutum

¶ **H**ic Boetius commendat regimen diuine prouidentie magis circa terrestria. scilicet circa p̄tes anni dicens. O deus tua vis. i. virtus temperat. i. ordinat variū annū. i. diuersas partes anni. vt mitis zephirus. i. ventus p̄nalis reuehat. id ē

Liber Primus

reducatur frōdes quas au Linqvit proprie stationis opus.

ferr. i. destruit spūs boree
id est flatus boree. z tuavis temperat vt quecūq; seminaviderat aretur?
illa stella altas segetes. id est longas segetes vtar syrius. id est stella canis
cula tpe estivali. Et subdit. nihil solum. id est segregatū antiqua lege.
id est eterna lege diuine puidencie linqvit. i. derelinquit opus pprie statio
nis. i. ad quod opandū est statutū. ¶ Nota q; quatuor sūt partes ans
ni. ver. hyems. autumnus z estas. In vere fiat ventus q; dicitur zephyrus q; est
collateralis fauoniū. z q; flatus eius est lenis. ideo dicitur mitis z pducit viri
dia. In hyeme z maxime in pncipio viger flatus boree q; est vetus colla
teralis aqilonis. cuius flatus est fortis z frigidus. z destruit viridia denu
dando arbores ¶ Nota q; arcturus est stella circa maiorem visam. q;
dicitur videre femina. q; tpe sui ortus quo oritur cū sole tūc seminatur sicut in
autumno ¶ Nota syrius est stella q; alio noie dicitur canicula Et dicitur syrius
a syren quod est tractus ppter longū tractum caloris. z apparet cū sol est
in cancro. z dicitur vtere segetes. i. maturare ¶ Nota de arcturo dicitur Ili
dorus in libro ethimologiarū. arcturus est sidus post caudā maioris vis
se positum. z oritur tpe autūnali. sed dicitur Vegetius arcturum oriri post
vltimus septembris. xvij. kal. octobris. Itē dicitur Ildorus. canicula est stel
la. z dicitur syrius q; estiuus mensibus in medio centro celi est. z iūcta cū sole du
plicatur calor eius. z dissolunt corpora z euaporant. a qua stella dicuntur
es caniculares. in quibus moleste sunt purgationes.

¶ In ista parte boeti?
tangit actus hoim non
regi a prouidentia diuina
sed derelictos regimini
fortune dicens. O deus
tu gubernans omnia cer
to fine. id est certo ordine
ad finem z respuis. id est
spernis regere solos ac
tus hominū. z ergo o re
ctor deus. tu merito cos
hitere. id est coarcearis.
cur lubrica fortuna. id ē
instabilis fortuna versat
id est vertit tāras vices
id est alternationes. q;
ipsa premit insontes. i. in
nocentes noxia pena de
bita sceleris. i. homini sce
lerato z peruersi mores.
id est homines peruersi
in moribus residēt in cel
so solio id est in alto loco

¶ Omnia certo fine gubernas
Hominum solos respuis actus.
Merito rector cohibere modo
Nam cur tantas lubrica versat
Fortuna vices. premit insontes
Debita sceleri noxia pena.
At peruersi resident celso
Dores solio. sancta q; calcant
Iniusta vice colla nocentes
Latet obscuris condita virtus
Elara tenebris. iustus q; tulit
Crimen iniqui
Nil periuria nil nocet ipsis

Retrum quincū

**Frans mēdacij compta colore.
Sed cum libuit viribus vti
Quos innumeri metuūt populi
Summos gaudent subdere reges.**

Virtutis et bonis opibus tacet condita. id est abscondita vel nō manifesta obscuris tenebris. i. ab hominibus vicio obscuratis. et iustus hō tulit. id est sustulit crimen iniqui hominis. et perituria nil nocent ipsis iniquis. nec frans compta. i. ornata mendacij colore. i. falsa apparentia nocet ipsis. sed cum prauis libuit vti viribus. i. exercere vires. quos prauos meruunt innumeri populi. i. vulgares. tūc ipsi gaudent subdere. i. supplantare summos reges. i. bonos et sapientes quorum est regere et alios gubernare ¶ Itē deus omnia gubernat certo fine. quia dicit commentator. i. metaphisice. Deus est mensura omnium et regula et infallibiliter verum meruz. Et commentator dicit primo celi et mundi. Entia diuina nos gubernant et regunt. in nobis sunt quasi finis ¶ Item illud quod est sapientissimuz regit certo fine. cum sapientis est regere. sed deus est sapientissimus eo qd sapientia a deo processit Unde sacra scriptura Omnis sapientia a deo est ¶ Hora Boetius vidit in mundo bonos deprimi. et malos exaltari. euz tamen potius fieret econuerso. Ideo sibi videbatur qd actus et operatio nes hōim non regerentur a deo. sed magis a fortuna. que hūc humiliat et hūc exaltat. Ideo boetius deo perqueritur.

**Quam miseras respice terras
Quisquis rerum federa nectis
Operis tanti pars non vilis
Homines. quatimur fortune salo
Rapidos rector compime fluctus
Et quo celū regis immensum.
Firma stabiles federe terras.**

ris. i. mūdi. nos quatimur. i. scutimur salo. i. mari et amaritudini fortune. Ideo tu deus compime. i. restringe. rapidos fluctus. i. magnos imperus fortune. et eo federe. i. regimine quo regis immensum celū. tu firma. i. roboras stabiles terras. i. homines stabiles in terra. scz quos tu creasti vt inhabitarent terram ¶ Hora Boetius dicit hominem nō esse vilem prez mūdi. quia scribitur in prologo libri de pomo Aristotelis. Nō est dignus

et ipsi nocentes. id ē mali calcant sancta colla. id est sanctoz hōim iniusta vice. i. iniusta alternatōe qui sancti potius deberent calcare colla nocentium qd econuerso. et clara virtus. i. homo clare

¶ Hic Boetius rogat vt deus regat actus hominum et homines situr regit celum dicens. Quisquis deus es tu qui nectis id est coniungis federa. id est concordes rerum. respice miseras terras. id est homines in terris habitantes nos enim homines non sumus vilis pars sz vult de nobis tanti tui operis

Liber Primus

simā creatura similitudo oīm ad hūmaginem dei factus. ⁊ scdo de aīa q̄
dammō aīa puenit cū oīb⁹ creaturis. puenit em̄ cū angelis in intelligē
do. cū brutis in sentiēdo. cū plantis in uegerando. cū lapidib⁹ in essēdo
¶ Hora boetius pparat fortunaz salo. i. mari. Sicur em̄ nauis vndis
marinis iactatur nūc in altum. nunc in profundum. sic homo p fortunara
nūc in prosperitate leuat. nunc in aduersitate deijcitur

¶ Hic incipit quinta
psa huius primi libri. in
q̄ boetius ostendit quō
phīa se habuit ad suam
querimoniaz. ⁊ qd ex ea
cognouerit. scdo phīa q̄
dam dicta boeti⁹ irratis
onabilia paruipēdit. ter
cio sub breuitate recollis
git ea que ipsū boeti⁹
um perturbant. quarto
phīa dat modum reme
dendi ipsū boetiū. secu
da ibi. Itaq; non taz me
loci huius. tertia ibi. Et
tu quidem de tuis. quar
ta ibi. Sed quoniaz plu
rimus. Dicit primo sic
Postq̄ ego boetius des
latraui. id est contra ra
tionem locutus sum hec
supple predicta. continu
aro dolore. id est assidua
turbatiōe. illa supple phi
losophia placido vultu
nihil mora est. i. irata me
is questibus. id ē de me
is querimonijs. inquit.
id est dixit. Cū. i. quādo
ego vidissem te boeti⁹
mestum. i. tristem. q̄. p. ⁊
lachrymantē. i. flentem.
illico. i. statim pgnoui te
miserum. q̄ pro exulē
id est patientē exiliū. sed
q̄ longinquū. i. remot⁹
esset illud exiliū ego nes
ciebam. i. ignorabaz. nisi
tua orō. i. sermo mihi. p/

¶ Prosa quinta primi libri

¶ Increpatio phie cur se exulē putet
ppter longinquitatem vrbis cum eius
patria sit paradysus.

Ec vbi cōtinuato dolore dela
traui illa vultu placido nihilq;
meis questib⁹ mota. P. Cum te inq̄t
mestum lachrymantemq; vidissem. il
lico miserum exulēq; cognoui. Sz q̄
id longinquū esset exiliū. nisi tua pro
didiss; oratio nesciebā. Sed tu q̄. p/
cul a patria. nō quidē pulsus es sz ab
errasti. At si te pulsum existimari ma
uis. te potius ipse pepulisti. Nā id q̄
dem de te nunq; cuiq; fas fuisset. Si
em̄ cuius oriūdu sis patrie reminis
caris. non vti atheniēsiū quondam
multitudinis imperio regitur Sz ei⁹
vnus dñs est ⁊ vnus rex. vnus ⁊ pñ
ceps q̄ regit eam. Qui frequētia ciui
um nō depulsione letat. Qui⁹ agi fre
nis atq; obrēperare iusticie. summa li

Prosa quinta

bertas est. An ignoras illam tue ciuitatis antiquissimam legem qua scriptum est ei ius exulare non esse quisquis in ea sedem fundare maluerit.

Nam qui vallo eius ac munimine continetur. nullus metus est. ne exul esse mereatur. At quisquis inhabitare eam velle desierit. pariter desinit etiam mereri.

deris cuius patrie. id est de qua patria sis oriundus. i. natus. nō. vti pro his cuius ciuitas atheniensium quondam regitur imperio. i. ex precepto multitudine. id est multorum rectorū. Sequitur grecum quod tantū valet in latino. sed vnus est dominus et vnus rex vnus et princeps qui gaudet de frequentia. i. frequenti in habitatione ciuium. i. incolarum et nō de pulsiōne cuius regis agi. i. duci frenis. i. preceptis. atq; pro et obtemperare. id est obedire iusticie summa est libertas. an pro nūquid. ignoras illam antiquissimam legem id est statutum tue ciuitatis. i. recte rationis. quia scriptum id est confirmatum est ius non esse. id est ad eam non pertinere exulare. i. ex illū pati quisquis. i. quicumq; maluerit. i. optauerit fundare. i. locare in ea ciuitate sedem. i. habitationem suam. nam pro quia qui continetur. id est comprehenditur vallo ac munimine eius supple ciuitatis nullus meretur. id est timor est illi vt mereatur esse exul. at pro sed quisquis desierit. i. cessauit velle inhabitare ipsam ciuitatem pariter desinit etiam mereri id est meriti consequi. ¶ Nota q; delatrare proprie est canum. in proposito autem delatrare est vrgente dolore contra rationem loqui. et sic Boetius quia dixit actus hominum non regi a deo contra rationem loquebatur. ergo dicit se delatrasse. ¶ Nota nō est hominis sapientis moueri ex his que dicuntur ab insipiente contra rationem. sed magis debet insipientem instruere et consolari. ergo philosophia nō fuit mora ex questibus Boetij sed magis ipsum consolabatur. ¶ Nota philosophia cognouit boetium esse miserum et epulem. Miser est ille cuius animus sequitur mutationem rerum temporalium. ita q; extollitur in prosperis et deprimatur in aduersis.

¶ Exul in proposito est ille nō qui mutat regionem. sed qui agit contra rationem. ¶ Nota q; p lachrymas potest cognosci q; ratio hoīs sit turbata. s; quātum turbatus sit nō cognoscitur nisi sermone doletis. ergo dicit philosophia lachrymis cognoui te esse exulem. sed quātū esset exilium nesciebam. nisi tua oratio mihi prodidisset. ¶ Nota q; ille pulsus est a patria qui omnino rationem amittit. sed ille aberrat qui infra patriam in aliquo rationem retinet. et in aliquo amittit. Boetius autem non erat puls-

didisset. id est reuelasset sed tu supple boetij qdē pro certo non es pulsus q; procul. i. valde remote a patria. i. iudicio rationis. sed obtrasti. i. deuasti. at pro s; si te maior id est magis vis estimare pulsus a patria potest supple tuipse pepulisti te Boetium. Nam p q; quidē pro certo id supple repellere te a patria nūq; fuisse fas. i. licitū cuiq; supple homini. si ei remuneraris. id est rector

Liber Primus

sus procul a patria. quia nō totā rōem amiserat. credebat em̄ om̄ia regi a deo. sed in hoc aberrabat q̄ actus hoim a deo regi nō putabat

¶ Hora de patria hois que est recta ratio loq̄tur Sen. in de remedijz fortuitoz dicens. Patria est vbiq̄z hō tene est. illud aut̄ qd̄ bñ in hoie est nō in loco est. In hois inq̄m prāte est si sapiēs est nō peregrinat. si stultus exulat

¶ Hora a patria rōis nullus boetiū expulit nisi ip̄e seipm̄. qz boetius nō alieno impetu sed p̄prio defectui terminos z limites rōis exiuit

¶ Hora ciuitas Atheniensiu regēbat imperio multitudinis. p̄mo em̄ eam regēbant reges. postea succedente tpe p̄ncipes. tandē pro regimine eius singulis annis elegebant. xxxviij. sapientes. sed patria ratōis tm̄ vno p̄ncipe regitur. s. deo q̄ est regula recte ratōis

¶ Hora hō dē oriūsus a patria rōis inq̄tū aia eius intellectiua. q̄ vñ recta ratōe a deo orit̄

¶ Hora intm̄ hō manet in patria rōis inq̄atū deo subijct̄ z lesi diuine. z qz deus in subiectione suoz delectatur. ideo letat̄ in multis

hōiū. z nō in expulsiōe eoz. Repellit aut̄ aliq̄s a patria rōis deo repellendo z a recta rōe recedendo

¶ Hora q̄ obtempare se deo est summe liber. qz inq̄tū aliquis agit fm̄ rōez intantuz est liber. sed p̄ obtempare se deo homo maxime agit fm̄ rōem. ergo talis maxime liber est. vñ Sen.

liij. epl̄a dicit. Queris que sit libertas. Libertas vera ē nulli rei p̄terq̄z deo seruire. equanimit̄ prospera z aduersa ferre. z fortunā in equum ducere

¶ Hora q̄ a ciuitate rationis nullus exulat nisi p̄ affectōne r̄paliū. talis aut̄ affectio est volūtaria. z ideo sola voluntate aliq̄s exulat a tali ciuitate. et qz talis affectio nō pōt hoiem occupare q̄diu est infra terminos recte rōis. ideo dē p̄bia. Nam q̄ vallo eius zc.

¶ Nēc p̄bia q̄dam dicēta irrōnabilia boetiū p̄sui pendit dicens. Ex q̄ aberrasti a patria ratio nis. itaqz pro ergo. non tam. i. nō tm̄ facies id est dispō huius loci. i. exiliū q̄. i. q̄ntum tua facies. i. interior dispositio mētis tue mouz. i. prurbar me p̄biam q̄ delecta est ad veritatem fortune. Et quia sup̄ius conquestus fuit de carentia bibliothecēlibroz. istam carentiā parui pendēs p̄bia dicit. Nec ego p̄bia requiro. i. inuestigo parietes bibliothecē compos. i. ornatos. eboze. i. osibz elephazum. ac pro etiā vitro. id est gemmis preciosis. q̄. i. in quantum. sup̄ple requiro sedem. i. tranquillitatem tue mentis. in qua mente. non collocaui. i. non posui libros. sed illud quod facit precium. i. preciositatem libris. i. sententias meoz librozum

¶ Itaqz nō tam me loci huius q̄ tua facies mouet Ne bibliothecē potius cōptos eboze ac vitro parietes q̄ tue mētis sedē requiro. In q̄ nō libros s; id quod libris precinz facit. librozum quoudā meoz sentētiās collocaui.

¶ Hora q̄ Boetius supra conquerendo de statu suo solum deplangit incommoda corp̄alia non curans deiectionem animi sui Unde philosophia contra hoc solum deplangit animi sui deiectionem. z incommoda corp̄ozalia perui pendit. Et quia superius inq̄at

Prosa quinta

ta prosa dixit boetius. Nunquid non mouet te facies huius loci. id est phia hic tibi respondens dicit. multo plus moueo. propter animi delectiones quod propter locum exilis in quo existis. homo enim fortis animo omni loco vritur pro patria. unde Quidius in libro de fastis. Omne solum fortis patria est ut piscibus equorum. Et quod etiam conquestus fuit de bibliotheca. responder phia quod ipsa potius deplangat sententias librorum quas per obliuionem perdit quam carentiam bibliothecae et librorum.

¶ Et tu quidem de tuis in commune bonum meritis vera quidem: sed pro multitudine gestorum tibi pauca dixisti. De obiectorum tibi vel honestate vel falsitate. cunctis nota memorasti. De sceleribus fraudibusque delatorum recte tu quidem strictim attingendum putasti. quod ea melius vberiusque recognoscentis omnia vulgi ore celebrantur. Increpuisti etiam vehementer iniusti factum senatus. De nostra etiam criminatioe doluisti. Lese quoque opinionis damna fleuisti. Postremo aduersus fortunam dolor incanduit. conquestusque non equa meritis premia pensari. In extremo muse se uiuentis. ut utique celum terras quoque pax regeret posuisti

¶ Hic phia sub breuitate recolligit quae Boetium perturbauerunt dicens. Et tu boeci dixisti vera de tuis meritis. factis in commune bonis id est propter utilitatem omnium hominum. sed supple dixisti pauca supple beneficia tibi beneuolentiae pro multitudine gestorum. id est factorum tuorum. et tu memorasti. id est recensitasti. nota. id est manifesta cunctis hominibus. de honestate. de saluatione senatus. vel falsitate. id est populi ratione falsarii huius obiectorum. id est imputatorum tibi. qui de pro certo tu strictim putasti. id est existimasti. attingendum supple esse recte id est rationabiliter de sceleribus. id est de vitijs. quod pro fraudibus. id est deceptoribus delatorum. id est accusantium. quod ea. id est omnia ista celebrent. id est memorentur melius. quod per vterius. id est copiosius ore. id est sermone vulgi recognoscetis. id est memoratis omnia. etiam tu boeci increpuisti vehementer id est fortiter factum id est

opus iniusti senatus supple totius. et tu etiam doluisti de nostra criminatioe. id est vituperatione. et etiam tu fleuisti. id est defleuisti damna. id est crimina lese opinionis. id est maculare fame tue. postremo. id est ultimo dolor incanduit aduersus fortunam. id est contra fortunam. quod pro et. supple tu boeci. conquestus es non pensari. id est retribui equa. id est digna premia.

Libeꝝ Primus

meritis. i. pro meritis. In extremo. i. in fine. seuients muse. i. furientis me-
tri tu proposuisti. i. dedisti. vota. i. pces q̃ ea pax supple diuine puidentie re-
geret terras. i. hoies terrenos. vii pro sicut regit celū. ¶ Hora q̃ ista
omnia fuerūt causa perturbationis Boetij. z ptractantur ea in quarta. p̃
sa in fine metri. scilicet O stelliferi.

¶ Hic philosophia dat
modū medendi ip̃m bo-
etium dicens. Sed quo-
niam plurimus cummul-
tus. i. valde magna mul-
titudine affectuum. i. pas-
sionum incubuit. id est
institit tibi. z dolor ira z
meror. i. tristitia distra-
hunt te diuersus. i. ad di-
uersa. ideo sicut nūc men-
tis es nondum ptingit
id est respiciunt te vali-
diora remedia. id est for-
tiora medicamēta. Itaq̃
q̃ nos vtemur paulisper
id est modicum leuioꝝ
bus remedijs. vt ea que induruerūt. id est indurauerunt. in tumorem. id
est inflatūram. perturbationibus. i. tristitijs animi. influētibus. id est eue-
nientibus. z vt illa mollescant. i. mollia fiant blandioꝝ tactu. i. leuioꝝ medi-
cina ad recipiendū vim acrioris. i. fortioris medicaminis. ¶ Hora q̃
Boetius fuit distractus multitudine affectionum. scz ira. merore. z dolor
re. Nam ira trahit hominem ad vindictam. dolor ad desperationē. me-
ror ad totius mentis aggrauationem. Ideo dicit philosophia q̃ sua per-
turbatio iam non possit sustinere fortiora remedia. sed velit sibi adhibe-
re leuia. vt per talia preparatus z dispositus consequenter posset percipe-
re remedia acriora.

¶ Nunc incipit sextū
metruꝝ huius primi q̃d
dicitur metrum glyconi-
cum ab inuētoꝝ. choꝝi
ambicum a pede p̃edo-
minante. Est autē cho-
riambus pes constans ex
prima z vltima longa z
duabus medijs breuibz
Unde primus pes hu-
ius metri est spondeus.
secūduꝝ choꝝiambz. ter-

¶ Sed quoniam plurimus tibi affe-
ctuum tumultus incubuit. diuersum
q̃ te dolor ira. merorq̃ distrahūt. vii
nunc mentis es. nondū te validiora
remedia contingunt. Itaq̃ te leuioꝝ
bus paulisp̃ vtemur. vt que in tumo-
rem perturbationibus influētibus
induruerunt. ad acrioris vim medi-
caminis recipiendam tactu blandio-
re mollescant.

¶ Detrum sextum libri p̃mi.

Umphebi radijs graue
Lancrisidus incestuat

Tum qui larga negantibus.
Sulcis semina credidit
Elusus cereris fide
Quernas pergat ad arbores.

Metrum sextum

Nunq̃ purpureū nemus
 Lecturus violas petas
 Cum seuis aquilonibus
 Stridens campus inhorruit
 Nec queras auida manu
 Vernos stringere palmites
 Vuis si libeat frui
 Autumno potius sua
 Bacchus munera contulit

eius pyrrhicius. q̃ est pes
 p̃stans ex duabz breuibz
 loco eius aliqñ ponit tam
 bus. q̃ p̃stat ex p̃ma breui
 et vltima longa. In hoc er
 go metro p̃hia p̃bat dictū
 suū p̃ exempla Dicit etiā q̃
 Boetio p̃ nunc nō pueni
 rent remedia fortia. s̃z alio
 tpe. Probat ergo q̃ oia res
 quirant tempus determina
 tum. et si fiant extra suū tē
 pus nō p̃santur. z hoc p̃s
 bat tribz exēplis. sc̃do tanq̃
 git tpa nō p̃miseri q̃ deus
 distinxit. ibi Signat tpa

Prīmū exemplū est de semine. quod si seminat non debito tpe nō p̃fert
 fructū. vt si quis seminaret in iulio vel in augusto. vñ dicit sic in l̃rā Cum
 pro qñ graue sidus cancri. i. illius signi inestuat. i. inardescit radijs p̃hebi
 i. solis. Cum. i. in illo tpe q̃ creditur. i. cōmisit larga semina. i. copiosa se
 mina fuleis. i. cauernis terre negantibz supple spem messis. talis elusus. i.
 frustratus fide. i. beneficio cereris. i. de frugū. pergat. i. accedat ad arbo
 res queras. i. quercū. z vascatur fructibz eaz. Tunc ponit sc̃dm exē
 plum de floribz quos hō frustra querit tpe hyemali. cuz tps eoz sit in ve
 re. vñ dicit in l̃rā Tu lecturus. i. collecturus violas. i. tales flores nunq̃ pe
 tas. i. accedas purpureū nemus. i. floridā siluam. cum. i. qñ cāpus stridēs
 asonās campus inhorruit. i. horribilit̃ apparuit seuis aquilonibz. i. crude
 libus ventis hyemalibz Tūc ponit terciū exemplū. z est de vuis que
 macure sunt in autumno. z ideo frustra querūtur tpe vernali Vñ dicit in
 l̃rā. Si libeat frui vuis nō queras auida. i. cupida manu stringere vernos
 palmites. i. p̃nales vites. quia bacchus deus vini potius cōtulit sua mu
 nera. i. vvas autumno. i. tpe autūnali ¶ Nota q̃ sidus cancri d̃z grave
 quia sole exire in cancro homines grauant nīmio calore. quo tpe non est
 seminandū. quia ad hoc q̃ semen p̃ualeat requiritur humor. qui calore so
 lis feruidū tpe resoluitur z euaporat. ¶ Nota q̃m fabulas. cum pluto
 rapuerat proserpinā mater eius ceres q̃rens ipsaz in terris z nō inueniēs
 denegauit hominibz beneficiū frugum. z tūc homines p̃gebant ad arbo
 res quercū z comedebāt glandes. z sic loq̃tur p̃hia in l̃rā ¶ Nota de
 hoc qd̃ dicit (stridens cāpus) d̃z Huguicio q̃ strideo des. et strido dis
 est fortiter sonare. vel dentes p̃cutere. vel frendere

Signat tempora proprijs
 Aptans officijs deus
 Nec quas ipse coercuit

¶ Nec ostendit p̃hia tpa
 non p̃miseri q̃ deus distin
 xit. dicens Deus signat. i.
 ornat tpa aptans ea p̃p̃ijs
 officijs. nec ipse deus parit
 miseri vices. i. alternatōes

Liber Primus

tempor. ita q̄ tempus vni officio deputatū cōueniat alteri. quas vices tempor. ip̄e coercuit. i. distinxit. Et addit. sicut querēs aliqua rpe nō debito frustratur in querendo. sic illud qđ deservit certum ordinē precipiti

i. festina via. illud nō habet letos exitus. i. p̄sperū euentū. sic a sili si phia relicto debito rpe ministrasset boerio fortem medicinā non fuisset p̄spas ta in medicando ip̄m. ¶ Nota q̄ p̄ debitum ordinem res p̄servatur in suo esse z in sua natura. z quod deficit ab ordine etiā deficit ab esse. vñ Boetius in q̄rto huius p̄la sc̄da dicit. Est em̄ quod retinet ordinem seruatq̄ naturā. quod vero ab hoc deficit. esse qđ in sui natura sitū est deservit. p̄pter qđ debitus ordo in omnibz est observandus. vñ poeta Est ordo summa limes sapiētis in arte Ergo dicit phia. quod precipiti via

¶ Nota q̄ omne agens in agendo debet p̄stituere sibi bonū finem. q̄a rōne boni finis agens meretur. et rōne mali finis demeret. Unde poeta. Non datur exemplo bona post primordia merces Congrua. sed rectus premia finis habet Quia igitur inordinatio impedit bonitatem finis. ideo vitanda est

Disceri patitur vices
Sic quod precipiti via
Certum deserit ordinem
Letos non habet exitus

¶ Nec est sexta z ultima prosa huius primi in qua phia inquit causam radicalem infirmitatis Boetij ex quibusdam interrogationibus. Et primo phia capiat tenuiorem sententiam Boetij. sc̄do ponit suas interrogaciones ibi Tum illa Dicit primo O boeti anteq̄ adhibeam tibi remedia. ne pronūq̄ pateris. i. admittis me phiam p̄mū pauculis rogationibus. i.

interrogationibus attingere per cognitionē atq̄ temptare id est rhnari statum. i. dispoñem tue mentis. vt intelligam id est cognoscā quis sit modus tue curationis. i. sanationis. vero p̄sed ego boetius inquā. i. dixi tu philosophia rogato. i. interrogato tuo arbitratu. i. em̄ tuā voluntatē. que voles. vt pro sicut responsurū. i. volentem respondere ¶ Nota q̄ phia more boni medici nō solum scrutatur causas doloris per signa extrinseca sicut medici per vrinam z pulsum. quia hec signa quādoq̄ fallunt. s̄ etiā scrutatur causas doloris Boetij per responsionē ad questiones. Et p̄is

¶ Prosa sexta primi libri

¶ Inquisitio egritudinis

Rimum igitur inquit pateris
ne me pauculis rogationibus

statum tue mentis attingere atq̄ temptare. vt qui modus sit tue curationis intelligam. B. Tu vero arbitratu inquam tuo quem voles vt responsurū rogato

Prosa sexta

mo caprat eius tenuiuentiā reddendo ipsum attentum per hoc qđ dicitur pauculis rogationibz. ¶ Hora qđ infirmi habent naturalem impotentia nihil patiendi. ergo ex facili perturbantur. non solum p multas interrogaciones sed ex vna sola. volens ergo phia mouere paucas questioes boetio infirmo. primo caprat eius tenuiuentiā

P. Tum illa. Nunccine inquit mū dum temerarijs agi fortuitisqz casibz putas. an vllum credis ei regimē inesse rationis. **B.** Atqui inquā nullo estimauerim modo vt fortuita temeritate tam certa moueantur. Verum operi suo cōditozem presidere deum scio. nec vnquā fuerit dies qui me ab hac sententie pitate depellat. **P.** Ita est inquit. Nam id etiam paulo ante cecinisti. hominesqz tm diuine exortes cure esse deplorasti. Nam de ceteris quin ratione regerentur nihil mouebare. Pape autem vehementer admiroz cur in tam salubri sententia locatus egrotas. Verum altius pscrutemur nescio quid abesse cōiecto

¶ Nec philosophia primo facit interrogaciones. Secūdo causas totius infirmitatē ex respōsionibz boeti recolligit. Tercio ostendit ipsum curabilem esse dādo modum pcedendi circa curacionē eius. secūda ibi Quare plenissime. terciā ibi Sed sospitatz auroz. ¶ Primo philosophia querit de mūdi gubernatiōe. secūdo de curcumstātijs gubernationis. ibi Sed dic mihi. Adhuc diuidit. qz primo philosophia querit. secūdo boetius respōdet. terciō philosophia respōsionē eius approbat. Dicens ergo. o boeti putas hunc munduz agi id ē regi temerarijs qz pro et fortuitis casibz id est euentibz. Jan id est nunquid tu credis nullum regimen rōnis id ē prouidentie diuine inec et

mundo. Ego boetius inquā. i. dixi. atqui id est certe non estimauerim id est putauerim nullo modo. vt tam certa entia moueantur. i. regantur fortuita temeritate id est improuida stulticia. sed scio deum conditozem id est creatorem presidere suo operi id est sue creationi. nec dies fuerit vnquā in aliquo opere. qui dies depellat id est remoueat me boetium ab hac veritate sententie iam dicte. Tunc phia approbans eius respōsionē. Philosophia inquit. i. dixit itaqz est. nam tu cecinisti id est dixisti etiā illud paulo ante id est in quinto metro huius primi. qz per tu deplorasti id est planxisti tm id est solummodo ipsos homines esse exortes id est carentes vel nō participes diuine cure. i. diuine prouidentie. namqz pro quia tu nihil mouebz

Liber Primus

bare. (dubitaſti de ceteris ſupple creaturis. quin regerent rōne ſupple pſa
 iudicantis dei. At pſed. pape eſt interieccio admirātis. ego admiroz vehe-
 menter q tu locatus. i. poſitus in tam ſalubri ſentētia egrotas. i. lāqueas
 Verum pſed. nos pſeremur altius. i. pſundius ego nescio qd ſupple
 ſit illud. ego coniecto. i. opinor abeſſe tibi quid. i. aliqd ¶ Nota q inſur-
 mitas Boetij primū fuit ex ordinata affectiōe inquantū Boetius voluit
 de tpalium rez amiſſione. z primū fuit ex falſa exiſtimatiōe quantū ad duo
 Exiſtimabat em malos homies z potentes eſſe felices Scdo exiſtimabat
 hoies non regi a diuina puidencia. ergo pſia requirit cam radicale. p-
 ter quā Boetius incidit in iſtas incōmoditates. z qz radix totius mor-
 bi fuit ignorātia diuine gubernatiōis quantū ad homines. ideo pmo que-
 rit de mundi gubernatiōe. ¶ Nota q Boetius innuit duas rōnes
 q mundus regat a deo. primā ibi Tam certa. que talis eſt. Ea que ſunt
 certa z determiata non regunt a caſu z a fortuna. cuz regimē talium ſit in
 certū. ſz entia huius mundi ſunt certa. qz a certis cauſis. pducta. Scdam
 rōem innuit ibi Verum operi ſuo. q talis eſt. Cauſatū regitur a cauſa ſua
 ſz deus eſt cā mundi. cum ab ipſo depēdeat celum z tota natura. ergo zc.
 ¶ Nota q pſia rationabilr miratur. q Boetius credēs mundū regi
 a deo putabat hoies non regi ab ipſo. qz poſſet pſia ſic arguere. Deus re-
 git mundū ſm boetiū. ſz hoies ſunt pncipalis ps mundi ſicut pſus dixiſti
 in metro (operis tanti ps non vilis) ergo homies regunt a deo

¶ Ne pſia querit de
 circūſtātijs gubernatio-
 nis mūdi. ſcdo qz res gu-
 bernate diriguntur in ſuū
 finem. ideo ſcdo querit
 de fine rez. z qz guberna-
 tio dei ſm veritatē etiaz
 eſt circa hoies. Ideo ter-
 cio querit de cognitiōe
 hominis. ſcda ibi Sed
 dic mihi. tertia ibi Sed
 hoc qz Primo dicit Sz
 o boeti dic mihi philoſo-
 phie qm nō ambigis. i.
 non dubitas mundū re-
 gi. i. gubernari a deo Et tū

¶ P. Sed dic mihi. qm a deo mū-
 dum regi non ambigis. quibz etiā gu-
 bernaculis regat aduertis. B. Vix
 inquam rōnis tue ſententiā noſco. ne-
 dum ad inquiſita reſpondere queam
 P. Num me inquit ſefeſcit abeſſe ali-
 quid per quod velut hianti valli ro-
 bore in animū tuum perturbationū
 morbus irrepreſcit

nunquid aduertis. id eſt cognosceis quibz gubernaculis mundus regatur
 ¶ Ego boetius inquā. i. dixi vix noſco ſententiā. i. intellectū tue rogatiōis
 .i. tue interrogatiōis. nedum. i. adhuc nō queam. i. poſſum reſpōdere ad
 inquiſita. i. ad interrogata. ſupple pſia inquit. i. dixit non ſefeſcit nō dece-
 pit me ſupple pſiam abeſſe. i. deficere tibi aliquid p quod velut hianti. i.
 patente robore. i. firmitate vallia. munitionis morbus perturbationū ir-
 repleſcit. i. ſubintrauerit in tuū animū. quaſi di. Nunquid em verum fuit

Prosa sexta

quod predicti tibi aliquid abesse. p. quod atesse siue p. quem defectum dos-
lor intravit te sicut aptum ostium ¶ Nota q. deus nō regit mundū
aliquib. gubernaculis extrinsecis. qz sic nō esset p. se sufficientissim⁹. s. re-
git ipm sua potētia. que attribuit patri. sua sapia que attribuitur filio. sua
pietate z clemētia que attribuitur spūi sancto. z de h. patebit scdo huius

¶ Nota q. illud qd aliquis hō vix intelligit. aliquo mō intelligit. licet
cum difficultate. ex hoc ergo q. Boetius dē se vix intelligere interrogas-
tionē philosophie. innuit se aliquo mō intelligere. tñ cum difficultate. p-
pter dolorein opprimentē rōem. z ideo rīdere nō potuit ¶ Nota q. qñ
robur valli alicui⁹ munitionis hiat ppter aliquā rupturā in eo factā. tunc
hostes ingrediunt munitionē. sic a simili qñ munimen rōnis quo animus
munitur tanq. vallo hiat propter defectū alicui⁹ cognitionis. tūc necessa-
rio p.urbationes affectuum subintrant animū.

¶ Sed dic mihi. meministi ne qd
sit rerum finis. quo ve totius nature
tendat intentio. B. Audieram inquā
sed memoriam meor. hebetavit. P.
Atqui scis vnde cuncta processerint
B. Noui inquā. deum esse respon-
di. P. Et qui fieri potest. vt pncipio
cognito quis sit finis ignores. Se-
rum hic p.urbationū mores z ea va-
lentia est vt mouere quidem loco ho-
minem possunt. conuellere autē sibiq.
totum extirpare nō possunt

¶ Nic phia querit de
cognitione finis rerum di-
cens. Dic mihi ne i. an
meministi. i. recorderis qd
sit finis rez. supple oim
ve pro vel quo. i. ad quē
finem intentio toti⁹ na-
ture tendat id ē laboret
ego boetius inquā id ē
dixi audierā supple olim
s. meor. i. p.urbatio he-
betavit. i. obscuravit me-
moriam id est intellectū
Atqui p. certo scis vnde
cuncta. i. oia entia p. cessa-
runt. i. pncipiū suū hās
buerint. ego boetius in-
quā. i. dixi. noui. qz pro z
 respondi deū esse pnci-
piū omnū rez. Et dixit
phia. et qui. i. quō potest

fieri hoc vt cognito. i. noto pncipio. s. omnū rerum ignores id est nescias
quis sit finis rerum supple omnū Verum p. sed hī mores p.urbationū
sunt. z ea valentia id est vigor vel potestas p.urbationū est. vt quidē. i. cer-
te possunt mouere hominē loco. i. a stabilitate perfecte cognitionis. au-
tem pro sed nō possunt euellere supple radicitus. qz pro et extirpare. i. era-
dicare sibi totum ¶ Nota q. philosophia rōnabiliter querit Boe-
tium an cognoscat finem omnū rerum. quia finis est causa causaz. z est
optimū cuius gratia alia fiunt. propter quod ignorato fine nihil perfecte
cognoscitur eorum que sunt ad finem. nam fin exigentiā finis cetera mo-
derantur. ¶ Nota quādo pncipiū z finis coincidunt in vnum. s. i.
cui in circulo idem est pncipium z finis. tunc videtur mirabile q. tunc pñ

Libeꝛ Dꝛimꝛ

Optimꝛ cognoscatur ꝛ finis ignoretur. cum ergo deus sit principiiꝛ ꝛ finis
omniũ rerꝛ. cognito ipso sub rōne principijꝛ videtur etiā cognosci sub rō
ne finis. ¶ autꝛ deus sit principiiꝛ omniũ patet. quia ab ipsis deriuatũ est
singulis esse ꝛ viuere. pꝛmo celi ꝛ mundi. ¶ autꝛ sit finis omniũ patet. qꝛ
grā eius omnia fiunt. ꝛ ad ipsum ordinātur. nam in rebus constantibꝛ ex
arte ꝛ natura sempꝛ vilius est pꝛter melius. deus autꝛ est optimũ eorꝛ que
in natura sunt. ex pꝛemio metaphisice ¶ Nota qꝛ licet pꝛurbati ali
qualem cognitionē rerꝛ habeāt. tamē impediunt ne pꝛfecte cognoscant.
Licet ergo boetius aliquoter cognouerit deus esse principiiꝛ rerꝛ. tamē
quia turbatus fuit pꝛfecte naturā huiꝛ principijꝛ nō cognouit. ꝛ ideo ig
norauit ipsum esse finem rerꝛ ¶ Nota qꝛ passio est motus pꝛicule ap
petitus sub fantasia boni ꝛ mali. fm Eustratiũ scdo ethicorꝛ ¶ Et hꝛ itꝛ
morus passionũ que possunt hominē mouere a stabilitate rōnis. sed tota
liter ipsum nō possunt euellere ab omni cognitione

¶ Nīc phia facit
aliā interrogatiōē de
cognitione humane na
ture. dicens Sz ego etiā
velim tu respōdeas id ē
respōsum des. hoc id est
ad hoc. ne pꝛ nunquid tu
meministi. i. scis te eē ho
minē. Ego boetius in
quam. i. dixi quid nīd ē
pꝛpter quid nō memi
nerim. i. scio ¶ Et querit
vltꝛius phia ¶ Igitur ne
.i. nunquid poteris pꝛfer
re. i. dicere quid sit hō. i.
diffinitionē hominis. re
sponder Boetius. nun
quid philosophia tu interrogas me hoccine. i. hoc an id est verum ne sciam

¶ Sed hoc quoqꝛ respondeas ve
lim. hominē ne te esse meministi. B.
Quidni inquā meminēri. P. Quid
igitur homo sit poteris ne pꝛferre. b.
Hoccine interrogas. an esse me sciā
rationale animal atqꝛ mortale Scio
et id me esse confiteor. P. Et illa ni
hil ne te. b. Nihil. P. Jam scio inqꝛ
morbi tui aliā vel maximā causam
quid ipse sis nosse desisti.

me esse rationale atqꝛ pꝛ mortale animal. Ego boetius scio ꝛ confiteor
id est fateor me esse id supple animal rōnale ꝛ mortale. Et illa supple phis
lophosia dixit. ne pꝛo nunquid nihil nouisti te esse aliud qꝛ animal ratiō
nale mortale. ¶ Dicit boetius. nihil. supple philosophia inquit id est dixit.
Jam ego scio aliā causam supple qꝛ ignorantia diuine pꝛouidentie. vel
maximā causam tui morbi. tu desisti id est cessasti nosse id est noscere qꝛd
ipse sis ¶ Nota qꝛ licet homo sit mortalis fm corpus. non tamē fm
animā intellectiua. que est dignior pars hominis. ¶ Et quia boetius dixit
se esse nihil aliud qꝛ animal rationale ꝛ mortale. ideo non quesituit nisi bo
na mortalia. de quorꝛum bonorꝛ amissione ipse maxime doluit. non curās
partem immortālē scz animā. rōne cuius debuit appetere bona immor
talia. ¶ Ideo philosophia dicit qꝛ boetius se non nouerit ¶ Nota qꝛ cau
sa maxima morbi hominis est seipsum ignorare. quia dicit boetius secun

Prosa sexta

do huius prosa quinta. q̄ conditio humane nature est cum se cognoscat q̄ alias res excellat. Cum autē nosse se desierit eadē natura infra testias redigatur. nam ceteris animātibz sese ignorare naturale est. hominibz vero vicio venit. Et dicit Themistius sup̄ de anima Quid turpius est anime cum sit aliorum cognoscitiua q̄ suipsius est ignara Anima seipsam ignorans quō de alijs fida putabitur cognoscitiua. q̄si di. nullo mō

¶ Quare plenissime vel egritudinis tue rōnem vel aditum reconsiliā de sospiratis inueni. Nam quoniam tui obliuione confunderis. exulem te et exspoliātū proprijs bonis esse doluisti. Quoniā vero quis sit rerum finis ignoras. nequā homines atq; nefarios potentes felicesq; arbitraris. Quoniam vero quibus gubernaculis mundus regatur oblitus es. has fortunarū vices estimas sine rectore fluitare. Magnē non ad morbū modo verum ad interitum q̄z cause

¶ Hic phia ex die tis boerij recolligit omnes causas totius infirmitatis dicens Quare pro igitur ego philosophia inueni plenissime. i. p̄fectissime rōnem. i. causam tue egritudinis id ē infirmitatis. vel inueni aditum id est accessum reconsiliande sospiratis. i. recuperande sanitatis tue quod declarat. Nam p̄ quia quoniā tu cōfunderis id est cōfusus es obliuione id est ignorātia tui ipsius. tu doluisti te esse exulem. q̄z pro et exspoliatum id est priuatū proprijs bonis. id est diuitijs. quoniā p̄ quia tu ignoras id est nescis q̄z

sit finis omnīū rerum. tu arbitraris id est putas nequā id est malos. atq; pro et nefarios id est iniquos homines esse potentes. q̄z pro et felices. qm̄ pro quia tu oblitus es quibz gubernaculis id est regiminibz ipse mūdus regatur. tu estimas id est opinaris has vices. i. alternatōes fortunarū id ē rerum fortuitarū fluitare id est diuagari sine rectore. iste sunt magnē cause nō modo. i. non solum ad morbum. verum pro sed sunt ad interitum id est ad mortem vel ad perditionē anime ¶ Nota q̄ homo seipm̄ ignorans extra limites recte rōnis positus est. et talis dicitur esse exul vt p̄us visum est ¶ Nota q̄ homo seipm̄ ignorans tm̄ se existimando mortalem esse. doler de amissione bonorum temporalīū et mortalīū. ergo dicit philosophia. quia tui obliuione cōfunderis. te exulem et exspoliātū proprijs bonis doluisti. ¶ Nota q̄ ex assequutione vel p̄ditione vltimi finis homo dicitur potens vel impotens. vt patet ex quarto huius. q̄z ergo Boerius ignorauit vltimū finem rerum. ideo putabat malos esse potentes et felices ¶ Nota q̄ boerius ignorauit quibus gubernaculis mundus regeretur. ideo ignorauit q̄ deus sua bonitate omnia disponeret. ergo putabat vices fortunarū esse sine rectore.

Libeꝛ Primus

¶ Hic p̃bia osten-
dit boetium esse curabi-
lem dando modum p̃ce-
dendi circa curatoꝛes ei⁹
dicens. Tu des grates
autozī sospitatis. i. sani-
tatis. q. nondū. i. adhuc
non natura. i. vigor natu-
ralis destituit. i. deseruit
te totū. i. totaliter. Nos
p̃bia habemus maximū
fomitē. i. radicē tue sa-
lutis. i. sanitatis. i. veram
sententiā. i. intellectū de
mūdi gubernatiōe. q. tu
credis eā supple guber-
nationē non esse subditā
id est subiectā temerita-
ti casuū supple fortuitoꝝ
sed diuine rōni. ¶ Igit nī-
hi p̃mescas tā tibi boe-
tio. ex hac minima scin-
tillula. i. parua veritate il-
luxerit vitalis calor. i. ar-
dor mere veritatis animā
viuificās Tunc dat mo-
dum p̃cedendi circa cu-
rationē eius dicens. Sz
quoniā p̃ quia nōdum
id est adhuc nō est tem-
pus firmioribus reme-
dijs vri. z. constat. i. ma-

nifestum est eam esse naturam mentium. vt quoties abiecerint veras opi-
niones. induantur id est inuoluātur falsis opinionibz. ex quibz falsis opi-
nionibz caligo id est obscuritas p̃urbationū id est passionum orta id est
creata confundit illum verum inuitū id est cognitionē mentis. ego sup-
ple philosophia temptabo attenuare id est remouere paulisp̃ id est modū
cum hanc caliginem lenibus id est facilibus qz pro et medicoribz fomen-
tis id est medicinis. vt dimotis id est remotis tenebris fallacium affectio-
num id est falsaz opinionum vel passionum possis agnoscere id est intelli-
gere splendorē id est claritatem vere lucis. i. lucide veritatis ¶ No-
ta q. sicut in morbo corporali vigente principali membro pura corde pos-
test per medicinas introduci sanitas alijs membris. sed naturali calore ip-
sum cor destituente frustratur spes sanitatis. Sic in morbo spiritali ma-
nente in Boetio ex cognitione illius principij q. deus gubernat mundū
et omnia contenta in ipso potest procurari salus quantum ad errorem

¶ Sed sospitatis autozī grates q.
te nondū totum natura destituit Ha-
bemus maximum tue fomitem salu-
tis. veram de mundi gubernatiōe sen-
tentiam: q. eam non casuū temeritati
sed diuine rōni subditam credis. Ni-
hil igitur pertimescas. iam tibi ex hac
intūna scintillula vitalis calor illuxerit.
Sed quoniā firmioribus reme-
dijs nondum tempus est. z. eam men-
tium constat esse naturā. vt quotiens
abiecerint veras falsis opinionibz in-
duantur. ex quibus orta perturbatio
nū caligo. verum illum confundit in-
tuitum. Hanc paulisper lenibus me-
dicoribzqz fomentis attenuare tēp-
tabo. vt dimotis fallaciū affectionū
tenebris splendorē vere lucis pos-
sis agnoscere

Metrum septimū

in alijs. ergo dicit phia quasi 2gratulādo Boetio debes reddere grates auctori sospitatis. ¶ Nota qñ intellectus abijcit verā opinionem. statim afficitur falsa opinione. qz intellectus nō abijcit verā opinionē. nisi ppter aliquā psuasionē p 2rium. nihil autē 2rariat vero nisi falsum. idē intellectus nō potest abijcere verū nisi accipiēdo falsum. ¶ Nota tenebre affectio nū impediūt rectū iudiciū. qz tristitia stupefacit z corrūpit naturā ex ethi cis. sed amor z odiū pvertūt iudiciū sūm Dtholomeū in cētilogio. z ire z 2cupiscērie venereoz maxie trāsmutāt corpus. z qbusdā infācias faciūt vii. Ethic. z impedit ira aīm ne possit cernere verū sūm Lathone

¶ Nō incipit septimū z vltimū metrū huius pmi. qd vocat metrū adoniciū ab inuētoze. dimetx a numero pedū. dactylicū a pede pdominā te. In quo metro phia. pbat p exēpla qd dixit. Dixit em phia q caligo p turbationū impedit intuitū veritatis. Hoc pmo probat phia tribus ex emplis. secūdo hortatur nos ad fugam p turbationum. ibi. Tu qz si vis

¶ Metrum septimū libri pmi

Ubibz atris	Condita nullū
Fundere pñt	Sidera lumen
Si mare voluens	Turbid⁹ auster
Disceat estum	Vitreā duduz
Parqz serenis	Unda diebus
Dor⁹ resolutō	Sordida sceno
Visibz obstat	Quiqz vagat⁹
Montibus altis	Deflu⁹ amnis
Sepe resistit	Rupe soluti.
Obice saxi.	

¶ Prima in tres sūm tria exēpla q patebunt. ¶ Dixit pmo Sidera cōdita id ē abscondita atr⁹. i. obscuris nubibus. nullum lūmē possunt fūdere ad illuminādūz terrā. Tūc ponit scdm exēplūz. Si turbid⁹ auster. i. obscurus vētus voluens. id ē mōuēs mare misceat. i. cōmisceat cum sceno qd est in fundo estum mar⁹ id est feruorē. tunc vnda maris dudū. i. prius vitrea. i. transparentes ad modū vitri. par. i. similis seren⁹. i. claris diebz. mox id est statim supple illa aqua facta sordida p flatū venti resolutō sceno. i. eleuato luto. obstat. i. re

sistit visibz. i. oculis nō potentibus penetrare vndam maris. Tunc ponit terciū exemplū. Amnis. i. fluius qui de altis montibz vagatur. i. discurrit. ille sepe resistit. i. flectitur obice. i. obiectione soluti saxi. i. rupi lapidis rupe. id est de monte ¶ Nota similitudo quam phia pretendit est ista. Sicut sidera consueta nobis lucere z terram illuminare cessant hoc facere propter interpositionem nubium obscurarum. sic intellectus z ratio que lucent z illuminant hominem in cognitione veritatis impediuntur caligine perturbationum. ¶ Nota q similitudo secundi exempli in hoc consistit. Sicut aqua maris manente clara ad modum vitri. vi

Liber Primus

sus potest eam penetrare et videre que sub aqua. Sed si turbat illa per
tum tunc obstat visui. Sic animus hominis querens non impedit iudicium ratio-
nis. sed si moueatur turbet affectione temporalium statim obstitit rationi im-
pediens eius iudicium. ¶ Nota quod similitudo tertijs exempli talis est. Sicut
aqua currens de altis montibus libere recto tramite pcedit. et per obstacu-
lum lapidis quod resoluitur de monte. impedit ne recte pcedat. sic ratio libera non
impedita recte iudicat. Si autem ratio afficitur motibus affectuum im-
peditur in iudicio veritatis cognitione. ¶ Nota quod rupes est moles la-
pidea siue mons lapideus. sed saxum est per resoluta a rupe. id est a monte

¶ Nec philosophia hortatur ad
fugam perturbationum si-
ue affectionum animi dis-
cens. Si tu vis cernere. id
est videre vel iudicare verum
id est veritatem claram lumine
id est vera cognitione. Et si
vis etiam carpere. id est attri-
gere callem. id est viam veritatis
recto tramite. id est processu
rationis. tunc tu pelle. id est repelle

Tu quoque si vis	Lumine claro
Cernere verum	Tramite recto
Carpere callem	Gaudia pelle
Pelle timorem	Spemque fugato
Nec dolor assit	Nubila mens est.
Vincta quoque frenis	Hec ubi regnat.

gaudia supple quod sunt de bonis presentibus. et pelle. id est remoue a te timorem super
ple de futuro malo. quod per tu fugato spem supple quod est de bona fortuna.
nec etiam assit dolor supple quod est de presentium amissione bonorum. mens est. nubila.
id est obscura vel operta. quod per et vincta. id est ligata frenis. id est ligamentibus. ubi
id est in qua mente. hec supple predicta. regnant. id est dominant. scilicet gaudium de presentibus
bonis. timor de futuro malo. spes de futuro bono. dolor de presentium ma-
lo. ¶ Nota sicut prius tactum est affectio est motus periculi sensitiue sub
fantasia boni vel mali animi afficiens. et rectum rationis iudicium impediens. Et sunt
quatuor affectiones tales principales ad quas omnes alie reducuntur. scilicet gaudium spes
timor et dolor. quare sufficiencia sic accipit. Omnis passio vel est respectu bo-
ni vel mali. si respectu boni hoc est dupliciter. vel respectu boni presentis. sic est gau-
dium quod est de presentium bono. si est respectu boni absentis sic est spes quod est de
futuro bono. Si autem passio est respectu mali. hoc est dupliciter. vel respectu ma-
li presentis sic est dolor qui est de presentium malo. si est respectu mali absentis. sic est
timor qui est de futuro malo. ¶ Nota quod iste passiones non sunt pellende
verum non sunt in animo hominis. quod vix inueniuntur homo sine ipsis. sed sic sunt pellende
de verum non dominant in homine. Vnde sedare hominis passiones verum non dominantur
est hominis virtuosus. quod prius persistit in moderacione passionum. si autem regnat et do-
minant in homine tunc impediunt iudicium rationis propter quod dixit Aultrati-
us super libro ethicorum. Porter reluctari contra passiones sensitiuas. que
si preualuerint impediunt vires anime. ¶ Nota iste passiones et affectiones
si ordinantur ad terrena tunc sunt nocive. arcum esse meritorie et per
tuo se fieri iudicant ad debitos fines ordinate. Vnde Richardus in li. xij. patri-
archarum dicit. Ordinatium et verum gaudium tunc habemus quod de veris et eter-
nis bonis gaudemus. Etiam timor est virtuosus si fuerit ad deum ordinatus

Prosa prima

tus. qz scriptū est. Initiū sapiētie timor domini. Et idem Richard⁹ dicit. Prima p̄tutū proles sine q̄ q̄s ceteras habere nō p̄t est timor dei. Itē spes vt dicit idē Richardus efficit ordinata si de indulgentia venie generat. Vñ dicit. Vere ē absq̄ vllō dubio q̄nto q̄s frequētius q̄ntoq̄ vehēmentius de suo reatu interno dolore afficit. tanto certior tantoq̄ securior spem de indulgētia venie efficit. Silt̄ dolor est p̄uosus q̄n fit ad deplangendū culpā. vñ Richardus. Quāto quis vehēmentius meruit penam quā meruit. rāto acerbius deplāgit culpā quā fecit.

¶ Hic est scōs liber Boecij de consolatione phie. qui continuat ad librum precedentē in hunc modū. Postq̄ phia in primo libro inuestigauit causas radicales infirmitatū Boetij. in h̄ scōo procedit ad eius curatōem. Primo adhibendo sibi remedia leuia. secundo remedia validiora in libris sequentibus. hunc modum medicandi phia promissit Boetio. Et diuis

Finit primus liber.

Incipit secundus

¶ Prosa prima

Ostendit post monitionē fortune animum esse turbatum quem vult sanare philosophia per facundiam loquele.

¶ Ost hec paulisper obtinuit atq̄ vbi attentionem meā modesta taciturnitate colit legit sic exorsa est. P. Si penit⁹ egritudinis tue causas habirū q̄ p̄gnoui fortune prioris affectu desiderioq̄ tabescis. Ea t̄m animi tui statū sicuti tibi fingis mutata peruertit:

desta taciturnitate. i. tempato silentio exorsa est. i. inceptit loqui sic. i. taliter si. p̄ quia. ego cognoui causas. i. rōes radicales. q̄ p̄z habirū. i. dispōnem tue egritudinis. id est infirmitatis. tu boeci tabescis. id est tristitatis affectu. q̄ p̄o et desiderio prioris fortune que fuit tibi. p̄spera. ea fortuna nūq̄

dit iste liber in sedecim p̄tes. qz octo sunt. p̄se et octo metra huius secundū que p̄tes parebunt. qd aut̄ in qualiter p̄te agat silt̄ videbitur. Prima. p̄sa diuiditur. p̄mo ostendit Boetius qd phia egerit post predicta. et resumit vnā causā doloris boetij. Secūdo phia ponit quēdam effectū fortune tercio excusat se de quodam. q̄rto tangit oportunitatē medēdi boetij. quinto procedit ad leuia medicamenta eius. scōa ibi. Intelligo. tertia ibi. Sed vt arbitror. quarta ibi. Sed t̄ps est. quinta ibi. Quid est igit̄ o hōs mo. Primo dicit. Post hec que dicta sūt phia obtruncit. i. tacuit paulisp̄. id est modicū. atq̄ p̄z vbi id est postq̄ collegit. id ē intellexit meā attentios nem. i. diligentiam mor

Libec Secūdus

tata. i. variata apud te peruertit. i. mutauit statū. i. dispōnem tui animi. i. tue mētis sicut tu tibi fingis ¶ Notandū q̄ phia post p̄dicta obtricus it vt Boetius magis animo deliterato verba phie colligere posset z sibi respondere. qz fm Senecā in puerbijs. Deliterare vtilia mora tutissima est. Deliterandū est diu quicqd faciendū est semel. discute quid audias. proba qd credas. Et ideo phia obtricit tanq̄ lassata ex questionibz prius moris. vñ Seneca in li° de virtutibz cardinalibz. Nō semp in actu sis sed interdū aio tuo req̄em dato. z requies illa sit plena sapiētia. ¶ Nota de hoc q̄ dicit (molesta taciturnitate) duplex est taciturnitas. qdam moderata. alia supflua. Moderata taciturnitas est qñ tacetur qñ tacendū est. de qua loquit̄ Seneca in puerbijs dicens. Tene sp̄ vocis z silentij tēperamentū. tamen hoc libentius incumbit vt libentius audias q̄ loquaris. qui em̄ nescit tacere nescit loqui. Superflua taciturnitas est quando tacetur cū loquendum est. de qua dicit poeta. Nam nimū tacuisse nocet ¶ Nota q̄ Boetius in statu miserie non erat magnanimus. qz habuit animū peruersum fortuna. Magnanimus em̄ est qui contra diffomes insultus fortune vnanimi mentis constantia militat fm Albertum super primo libro ethicozum. Et Seneca p̄ma epistola ad Lucillū dicit. Vñ mū argumentum compositę mentis existimo posse consistere z secuz morari ¶ Nota q̄ phia dicit fortunā esse mutatā circa Boetiū sicut ipse fingit. hoc dicit z to tanto. quia fm rei veritates fortuna non erat circa ipsum mutata. sicut phia infra probabit.

¶ Hic phia ponit quēdam effectū fortune dicens. Ego intelligo. i. cognosco multiformes fucos. i. deceptōes illius p̄digij. i. fortune. z eousq̄ id ē tā diu. i. ipsa fortuna exercet blandissimā familiaritatē cū his q̄s nutrit. i. laborat eludere. i. decipere. dū. i. donec. p̄sumat. i. p̄rahat intolerabili dolore eos q̄s fortunā insperata. i. sine spe. reliquit. i. dimiserit. cui⁹ scz fortune si tu Boeci reminiscare. i. recorderis naturā mores. ac p̄ etiā meritū. i. dignitatē. nec etiā cognosces te boetiū in ea fortuna habuisse aliqd pulchz nec amisisse. z p̄ p̄ns de amissione eius nihil est dolendū ¶ Nota q̄ p̄digij est miraculū p̄ter solitū cursum nature. pueniens. z d̄z. p̄digij q̄si porro pducens hoies in admiratōem. Vel fm Nugitōez Prodigium est monstrū ad vastandū paratū. dictū a p̄digio gis. qd est vasto as. Fortuna at̄ p̄t dici. p̄digij p̄mo. qz ducit hoies in admiratōez. eo q̄ bonis mala z malis bona tribuit. vñ d̄z. p̄digij scdo mō. qz vastat aūm hois. p̄sp̄ra

¶ Intelligo multiformes illius p̄digij fucos. z eousq̄ cūz his q̄s eludere nititur blandissimam familiaritatem exercet dū intolerabili dolore confundat quos insperata reliquerit. Cuius si naturam. mores ac meritū reminiscare nec habuisses te in ea pulchz aliquid. nec amisisse cognosces.

Prosa prima

em fortuna vastat animū hominis per nimiam sollicitudinē. aduersa em per nimiam desolationē. ¶ Nota q̄ fucus in vna significatiōe dicitur color suppositus naturali colori. et ponitur pro deceptiōe. quia talis color decipit visum. cum faciat mulierē deformē apparere pulchram. ¶ Nota q̄ fortuna sua familiaritate decipit hominē et confundit. quia dicit Seneca in libro de consolatione filij Elie. Nemine aduersa fortuna cōminuit. nisi quem secūda decipit. Et dicit in puerbjs Fortuna quem nimis fortunet hunc stultum facit. fortuna nulli semel obesse contenta est. fortuna vitrea est. dum splendet frangitur. Et Seneca in quarta epla dicit. Nemis nem eo fortuna prouexit. vt non tantū illi minaretur quantū promiserat. noli huius tranquillitati confidere. memento q̄ mare eueritur. et eodem die vbi luserunt nauigia absorberetur.

¶ Sed vt arbitror haud multum tibi hec in memoriam reuocare laborauerim. Solebas enim presentem quoq; blandientēq; virilibus incesse re verbis. eamq; de nostro aditu prolati insectabare sententijs. Verum omnis subita mutatio rerum non si nequodā quasi fluctu contingit animoꝝ. Sic factū est vt tu quoq; paulisper a tua tranquillitate discesseris

¶ Nec phia excu se de quodā dicens. Sz vt ego phia arbitror id est opinor haud multum id est non multū laborauerim reuocare id est reducere tibi hec supple ps dicta de moribus fortune in memoriam. em p quia tu solebas. i. cōsuetus fuisti presentē. i. actūtem fortunam. q̄ pro et blandientē. i. applaudētem incesse id ē argue re virilibus. i. asperis verbis. q̄ p et insectabare. i. psequeris eam fortu/

nam de nostro aditu. id est de nostra informatione. prolati id est pronūciatis sententijs. Verum pro sed omnis subita id est festina mutatio non contingit id est aduenit sine quodā consuetu id est turbatiōe animoꝝ. sic id est taliter factum est scz de re. vt tu discesseris paulisp. i. modicum a tua tranquillitate id est a tue mentis quiete. ¶ Nota q̄ sapientis et in gnanimi est contra fortunā pstanter militare. et non pusillo animo succumbere. vnde Seneca in libro de clementia dicit. Magnos viros qui maligne fortune succumbere nesciunt. et aduersas res sue virtutis expugnata faciunt. Nam fm Aristotele primo ethicoꝝ. sapiens scit bene ferre fortunam. quia habet se sine vituperio sicut tetragonū. opus em tetragonū quocunq; p̄icitur firmiter stat. Sic animus sapientis constans pmanet quacunq; fortuna imminente. ¶ Nota q̄ quia animi sit per sedationem passionum. que causatur ex inordinatione. et cum deliberatio hec. sed subite mutationes preueniunt deliberatione rationis. id eo mutant et turbant animū. propter quod dicit phia. Omnis subita mutatio rerū non contingit sine fluctu animoꝝ.

Libec Bccũdus

¶ Hic phia tangit oportunitate mededi ipsum boetii dicens. Sz tepus est. i. instat te boetium haurire. i. recipere ac pro etiã gustare aliqd molle id est facile. atq. p et iocundũ. i. delectabile quod leue vel delectabile trãsmissum ad interiora. i. cui animi fecerit viã validioribz haustibz. i. fortioribus remedijs. Igit pro ergo suadela. i. persuasio rhetorice dulcedinis id est rhetorici ornatus

assit id est presens sit. que rhetorica procedit tm̃. i. solummō tunc recto calle. id est recta via. cum non deserit id est nō derelinquit nostra instituta. i. documenta. Cumqz hac scz rhetorica musica. id est arithmetica p̃nacula id est famula nostri laris id est nostre domus scz assit z succinat. i. decans ret. nunc id est aliquãdo leuiorez modos. i. faciliores versus. z nunc id est aliquãdo grauiorez. i. difficiliores ¶ Nota q phia inuitat duas sciẽtias ad curationẽ Boetij. scz rhetorica z musicam. rhetoricã quidem inuitat rōne profic in qua vtitur rationibz persuasivis rhetoricis coloribz adornatis sed musicam inuitat propter metrum. nam sicut musica vtitur arsi z thesi. id est concordie eleuatione z depressione vocis. Sic silt in metro vtimur eleuatione quãdo pducte syllate eleuantur. Et vtimur depressio ne quãdo breues syllate deprimunt quãdã concordãtia proportionali

¶ Nota q Tullius dicit in probemio rhetorice sue. q eloquẽtia si ne sapientia pleriqz obesse potest. nunquã autẽ prodesse. cum igitur rhetorica sit sciẽtia eloquendi ornare. ipsa nō prodest sine sapiẽtia. ideo dicit phia q rhetorica tunc procedit recto calle quãdo non deserit nostra instituta. que sunt instituta z documenta sapientie.

¶ Hic phia adhibet Boetio leuia medimenta. Ubi nota q leuia medicamẽta siue res media dicuntur ratiões sumptẽm p̃munẽ hominũ vsum. persuadẽtes non esse dolendũ de aduersitate fortune Remedia autẽ validiora sunt ratiões que sunt cõtra cõmuniẽm hominũ opniõ

¶ Sed tempus est haurire te ali quid ac degustare molle atqz iocundum. quod ad interiora transmissuz validioribz haustibz viam fecerit. Assit igitur rhetorice suadela dulcedis. que tunc tm̃ recto calle procedit. cumqz nostra instituta non deserit. Cumqz hac musica laris nostri p̃nacula nũc leuiorez nũc grauiorez modos succinat.

¶ Quid est igitur o homo quod te in mesticiam luctumqz deiecit: Num credo aliquod inusitatumqz vidisti Tu fortunam putas erga te esse mutatam. erras. Vñ semp eius mores sunt Ista natura seruauit circa te propriam potius in ipsa sui mutabili

tate constantiam Talis erat cum blandiebatur. cum tibi false illecebris felicitatis alluderet. Deprehendisti ceci numinis ambiguos vultus: que sese adhuc velat alijs tibi tota proorsus innotuit.

nem ostendentes quid sit summū bonū. 2 in quo consistat. et quō ad ipm pueniatur. 2 q mali sint importētes 2 boni potētes. 2 similia. Primo ergo ostendit philosophia non esse dolendū de fortuna. quia fuit ppariam naturam circa ipsum. et hoc ostendit quinqz rōni

bus psuasius. secundā ponit ibi Si probas. tertiā ibi An vero. quarā tam ibi Q si nec. qntam ibi Postremo equo rē. Prima ratio talis est. Nullus in mesticiam vel luctum deijcitur nisi propter aliquod nouum 2 inusitatum. ergo eius mutatio nullum debet deijcere in dolorem. Dicit ergo in littera. Igit o homo id est tu boeti. quid est illud quod deiecit. id est prostrauit te in mesticiam. qz pro et luctum. ego phia credo q tu boeti vidisti aliquid nouum. qz pro et inusitatum id est in consuetū supple cōtingere circa te. Tu boeti putas id est estimas ipsam fortunā esse mutatam id est pueriam a sua natura erga. i. circa te. erras id est false estimas qz hī semp sunt eius mores. Ista est natura eius. q nunc sit aduersa nūc sp̄pera. ipsa fortuna seruauit circa te potius ppariam cōstantiam in ipsa sui mutabilitate. quia mutatio fortune est sua constantia. Talis em erat scz mutabilis cum tibi blandiebatur id est adubabatur. cum tibi alluderet illecebris id est delectationibz false felicitatis id est sp̄peritatis. tu dephendisti id est cognouisti ambiguos vultus id est dubias facies ceci numinis id est cece de fortune. que scz fortuna adhuc velat id est occultat sese id est seipsam alijs hominibz. tamē appellando eis prosperitate ipsa tibi tota innotuit id est manifesta est proorsus id est omnino. scz prosperitate 2 aduersitate ¶ Hora q illecebra bre est delectatio carnalis illicita hominē alliciens. licet etiā inueniatur pro quacūqz alia delectatione ¶ Nota q sicut testia vel auicula vel piscis delectatiōis spe decipitur. sic homo delectatione sp̄peritatis fortune fallaciter irretitur. vii Seneca viij. epla. Clamo vitare quecūqz casus tribuit ad omne fortuitū bonum suspicio si pauidiqz subsistite. nam fera 2 piscis spe aliqua oblectante decipitur

¶ Hora q delectatiōes fortune sunt false. nam fm Augustinū prospera huius mundi aspiratē habent veram. iocunditatē fallam. certū dolorem. incertam voluptatē. ¶ Hora q philosophia appellat fortunam cecum numen. Huguirio em dicit q numen est virtus dei vel ipsē deus. vel dei potestas aut maiestas. hic autē accipitur pro dea. quia antiqui fortunā colebant pro dea ¶ Nota circa hoc q dicit fortunā esse cecam. dicit Tullius in libro de amicitia. Fortuna vt medicus ignarus multos epercauit. nō q ipsa ceca sit. sed eos cecos plerūqz efficit quos cōplexa est ¶ Hora q fortuna antiquitus depingebat duplici fronte. calua 2 capillata. per caluā designādo aduersitatē. p capillatā. sp̄peritatē. ergo dicit phia (dephendisti ambiguos vultus fortune)

Libecūducus

¶ Ne ponit scdm
rōnem que talis est. De
illi⁹ amissione nō est do/
lendum quod est pncipio
suz. z quo habito homo
nunq̃ est securus. fortu/
na est hmoi. vt tangit in
lra. ergo zc. Dicit ergo
Si probas. i. approbas
fortunā vt ere moribz ei⁹
ne queraris. i. pqueraris
si phorescis. i. ptimefes

pfidiam eius. sperne atq; abijce fortunā ludentē. i. ludendo inferentē tibi
pncipio. i. damno. nā fortuna que nūc est tibi cā tanti meroris p sui ab/
sentia. hec debuit esse tibi causa trāquillitatis. i. securitatis p sui presentia
sz non fuit. em̃ p quia fortuna reliquit te. quā non relicturā nemo vnquā
poterit esse securus ¶ Nota circa hoc q dicit pncipio ludentē dr Se/
neca Ludit fortuna cuz suis moribz. z q dedit aufert. z q abstulit reddit
nec vnquā rutiuz est illam expiri q̃ cum locū iniurie nō habet ¶ Nota
q securitas maxime hominē delectat. ppter qd est appetēda. vñ Seneca
vi. epla. Nec res me vlla delectabit. licet sit eximia z salutaris. q̃ q mihi
vni securus sum ¶ Nota q pspertitas fortune nō reddit hominē secu/
rum. qz dicit Seneca Vnura fortune amica putaris. insidie sunt. quibz
quis vñ tutā vitam agere volet. q̃ plurimū poreft fortune beneficia des/
uiter. in quibz miserū fallunt. habere putamus honores. in picipia cur/
sus iste deducit ¶ Nota Senecā in libro de remedijs fortuitoz. Ex/
onerauit te fortuna si intelligis. z in tutiori loco posuit. damni putas. res
medium est. clamas q opibz expoliatus es. tuo vicio ista tibi iacura tam
grauis est. nō tam moleste ferres si tanq; p diciturus habuiffes.

¶ Hic phia ponit ter/
ciam rōem que talis est.
Illud nō est putādū pre/
ciosum z carū quod nō
est mansurū. z suo recess/
su est afflicturū. sz fortu/
na est hmoi. ergo nō est

reputāda preciosa z cara. z per pñs nō est dolendū de eius amissione. nec
gaudendū de eius possessione ¶ Unde dicit in lra. Vero p sed. an tu estimas
felicitatē abituram. i. recessuram supple pciosam. z fortuna presens est ca/
ra tibi. nec est fida manendi. z cum discesserit est allatura. i. adductura me/
rorem. quasi di. nō debet estimari preciosa ¶ Nota q appellat fortu/
nam felicitatē. quia sm Aristotelē fortuna vel est felicitas vel est. prima fe/
licitati. Unde in libro de bona fortuna dicit Aristo. q non cōtingit esse
felicem sine rebus exterioribz. quaz fortuna est domina. z hoc est intelli/
gendū de felicitate politica z non speculatiua. que consistit in actu sa

¶ An vero tu pciosam estimas ab/
ituram felicitatē. Et chara tibi est for/
tuna presens. nec manendi fida. z cuz
discesserit allatura merorem.

Prosa prima

pientie ¶ Hora q̄ fortuna discedens inducit merorem. quia d̄r Se-
neca in libro de tranquillitate animi. Teriores reliquit quos fortuna nū
quā respexit q̄ mors deseruit. 2 Boetius postea dicit. q̄ infelicitissimū ge-
nus infortunij est fuisse felicem

¶ Q̄ si nec ex arbitrio retineri po-
test. 2 calamitosos fugiēs facit Quid
est aliud fugax q̄ future quoddā ca-
lamitatis indicium. Neq̄ em̄ qd̄ an-
te oculos situm est. suffecerit intueri.
Rerum exitus prudentia metitur. ea
demq̄ in alterutro mutabilitas. nec
nec formidandas fortune minas. nec
exoptādas facit esse blandicies

ric. em̄ p q̄ neq̄ sufficit intueri. i. inspicere illud qd̄ situm est. i. positū est
ante oculos. i. quod p̄s est. Verum. p sed prudentia. i. homo prudens me-
titur. i. mensurat exitus. i. fines rez. q̄. per eadē mutabilitas. i. instabili-
tas in alterutro. i. in aduersitate vel p̄sp̄ritate. nec facit minas. i. insidias
fortune esse formidādas. i. timēdas. nec facit blandicies esse exoptādas
.i. desiderādas ¶ Hora q̄ calamitas est miseria cum aliq̄s nihil habz
nec in re nec in spe. 2 est dicta a calamo. qui est vacuus 2 inanis ¶ Ho-
ra q̄ nō sufficit solum intueri p̄ntia. sed etiā futura. q̄ licet q̄nq̄s p̄ma salz
na fiant indicia. vltima tñ alterius saporis inquinamēta p̄manebū. hec
in fine de disciplina scholarū Et tullius sedo rhetorice d̄r Errant qui in
p̄sp̄ris om̄is imper? fortune putāt effugisse sapiēter cogitant. q̄ in r̄pibz
p̄sp̄ris causas aduersas reformidant. Et Seneca in de q̄tuor virtutibz
cardinalibz d̄r Si prudēs es animus tu? tribz r̄pibz dispenses. p̄ntia ordi-
na. futura prouide. 2 p̄rerita recordare. Nam qui nihil de p̄terito cogitat
perdit vitā. Qui nihil de futuro p̄meditat per omnia incautus incedit
pone ante aim tuū mala futura 2 bona. vt ista possis sustinere 2 illa mode-
rari. Et Sanfredus in poetria sic d̄r Exemplo syrenes hanc docearis in il-
lis. Sub meliore statu sp̄ peiora cauero. Nulla fides rez sequitur post mel-
la venenū Et claudit nox atra diem nebuleq̄ serenū

¶ Postremo equo animo tolere
oportet quicq̄ intra fortune aream
seruitur: cū semel iugo eius colla sum

¶ Hic ponit q̄rtam rō-
nem que talis est. Illud
qd̄ est indicium future mi-
serie. nec est carū nec pre-
ciosum. nec p̄ p̄ns de ip̄s
so est dolendū. sed fortu-
na est h̄mōi. sicut tangit
in lra. Unde d̄r. q̄ fortu-
na si nec p̄t retineri. i. h̄as-
teri ex arbitrio. i. fm̄ vo-
luntate. 2 ipsa fugiēs. i.
recedens facit calamito-
sos. i. miseros qd̄ aliud ē
fortuna fugax q̄ quodā-
dam indicium. i. signū fu-
ture calamitatis. i. miserie

¶ Hic ponit q̄rtam
rōem que talis est. Quis
cūq̄ alteri? iugo se sum-
mittit oportet q̄ mores
eius patienter sustineat.

Liber Secundus

sed homo affectione rpa
liū summittere se iugo for
tune. ergo oportet q mo
res fortune patiēter to/
leret. Quā sicut iniuste
agit qvult imponere le/
gem dñe sue. ira volens
imponere legem fortu/
ne agit iniuste. Hanc rō

nem p̄tendit in lra. Secundo declarat suum dictum p quedā similia. ibi
Si ventis. Postremo. i. ultimo dicam q oportet vt tu tolereis. i. patiaris
equo animo. i. constanti animo. quicquid geritur. i. fit intra aream fortu/
ne. i. intra mundū cum semel summisseris. i. subiugaueris colla scz tua ius/
go fortune appetendo rpalia tanq̄ premia tuoz meritorz. q pro sed si ve
lis scribere. i. scribendo imponere legem manendi z abeundi ei quā tu tibi
dominā sponte elegisti. nonne fueris iniurius. z impatiētia. i. p impatiē
tiam tuam exacerabis. i. argues sorrem. i. fortunā quam non possis per/
mutare. ¶ Nota q phia mundum appellat aream fortune. quia si
cut in area trititando torquent manipuli. sic fortuna in mundo torquet
homines nunc p̄speritate nunc aduersitate rotando. ¶ Notandū cir
ca hoc q dicit (nonne iniurius fueris) q iusticia est literas animi tribuēs
vnicuiq̄ quod suū est fm suam dignitatē. scz deo amorem z obediētiā.
maiori reuerentiā. pari concordia. z minori disciplinā. Si ergo famulus
vellet imponere legem domine sue. cui tenetur exhibere reuerentiā. opare
tur p̄tra iusticiā. ¶ Nota q q̄cunq̄ afficitur bonis exterioribz z mu
tatur fm mutatione eorum dī esse subiectus fortune. z colla sua iugo ei⁹
summittere. quia fortuna est domina bonoz exteriorum. Talis aut fuit
Boetius. ergo iniuriabatur fortune volens sibi imponere legem manen
di z recedendi

¶ Nec probat dictū
suum per qdam similia
scz q fortuna nō sit in po
testate hominis. z dicit.
Si cōmitteres vela vē
tis tu ducereris nō quo
voluntas tua peteret. i.
desideraret. sed quo fla/
tus vēti te pelleret. si cre
deres. i. cōmitteres semi
na aruis. i. agris tu pen/
sares. i. iudicares annos
feraces. i. fertiles. q̄ p et
steriles inter se. ita q nō
hies illos annos in po
testate tua a similitu de

miseris ¶ Si manendi abeundiq̄ scri
bere legem velis ei. quam tu tibi do/
minā sponte elegisti Nonne iniurius
fueris z impatiētia sortē exacerabis
quam pmutare non posses

¶ Si ventis vela cōmitteres non
quo voluntas peteret. sed quo flatus
impellerent p̄moueres. Si aruis se/
mina crederes. feraces inter se annos
sterilesq̄ pensares Fortune te regen/
dum dedisti. domine moribz oportet
obtemperes. Tu vero voluentis ro/
te impetum retinere conaris. At om
nium mortalium stolidissime si manere
incipit. fors esse desistit.

Metrum primum

disi te regendum fortune. oportet q̄ obtemperes .i. obedias moribz doli mine. Vero p̄ sed tu conaris .i. laboras retinere impetum .i. cursum voluētis rote .i. mobilis fortune. ⁊ frustra laboras. **¶** Stolidissime .i. stultissime omniū mortalium nescis tu q̄ si fors .i. fortuna incipit manere .i. stabilis esse q̄ tūc desinit .i. desistit esse fors. Sicut em̄ non simul stant q̄ aliquis sit homo ⁊ non sit rōnalis. sic non stant simul q̄ sit fortuna ⁊ nō sit mutabilis. **¶** Nota q̄ sicut cōmittens velum vento. amplius non est in potestate sua duci quo voluerit. sed sū impetum venti ducitur. ⁊ sicut cōmittens semina agro nō est in potestate eius q̄ pueniant anni fertiles vlt̄ steriles. sic a simili qui cōmittit se fortune non est in potestate sua vt habeat fortunā p̄ speram vel aduersam. **¶** Nota circa hoc q̄ dicit (volūētis rote) q̄ antiquus fortuna depingebat cum rota hac rōne. Nam in rota sunt quatuor diuersitates. vna pars est summa. alia infima. tertia qua de summo descēditur ad ymum. quarta qua de ymo ascenditur ad summum. Sūt in hominibz inueniūtur quorū varietates. quidam em̄ sunt in summa p̄ speritate. tales sunt eleuari in rota fortune. Alii sunt in summa aduersitate. tales iacent deiecti sub rota. Tercij declinant de p̄ speritate in aduersitatem. ⁊ tales descendunt de summitate rote. Quartij procedunt de aduersitate in p̄ speritatem. et tales ascendunt rotam fortune. Unde eleuatus in rota fortune dicit (gloriosus elatus) descendēs dicit (de scendo mortificatus) deiectus dicit (infimus ap̄e rotor) sed ascendēs dicit (letus ad alta vehor). **¶** Nota q̄ natura non assuecit in p̄ trariū nam si lapis millesies p̄iciatur sursum non assuecit ascendere sursum. cū ex natura sua semp̄ descendat. Sicut ergo esset stolidissimus qui laboraret auferre alicui suam naturam. vel quod sibi naturaliter p̄rium est. sic stolidus est qui laborat fortune auferre mirabilitatē que est eius natura ergo dicit p̄bia At omniū mortalium stolidissime ⁊c.

¶ Metrum primum libri secundi

Eccū supba deterit vices dextra

Et estuātis more fertur euripi

Dudū tremendos seuā proterit reges

Humilēq̄ victi subleuet fallax vultū

Nō illa mīseros audit. haud curat fletū

Ultroq̄ gemitus dura q̄s fecit ridet

Sic illa ludit: sic suas probat vires

Dagnūq̄ suis monstrat ostentum

Si q̄s visa ē vna stratus ac felix hora

¶ Nec incipit p̄mū metrum huius secūdi. qd̄ d̄r hyponauticū ab inuētoze. q̄ labor nautaz cantu h̄mōi metri subleuat. ⁊ d̄r metrum iambicū a pes de p̄ domināre. est ac iāb pes prius trocheo p̄stans ex p̄ma breui et vicia longa. ⁊ d̄r metrum trimetrum licet em̄ hoc metrum habeat sex pedes. tū p̄putando duos pedes p̄ metro erit metrum trimetrum. in q̄ metro p̄bia descabit

Liber Secundus

mores fortune dicens. Cum hec scz fortuna verterit vices. i. alternatioes prosperitatis z aduersitatis supba dextra. z cum fertur more curipi. i. maris estuantis. i. inundantis. tunc fortuna seua. i. crudelis. preter. i. pculcat reges dudū tremendos. i. metuēdos. z ipsa fallax subleuat de aduersitate huius milē vultum victi. i. depressi. nec ipsa audit fletus nec curat miseros. i. pauperes. et ipsa epas dura qz non flectit ad voluntatē hoim. rider. i. deriderit. i. spontanee gemitus miseroz qz fecit. sic illa ludit. sic pbat. i. expit tur suas vires. z ipsa mōstrat suis magnū ostentiū. i. miraculū. si quis visat vna hora stratus. i. aduersitate depressus. z felix. i. prosperitate eleuatus. q. d. fortuna videtur exultare suis. i. hoibz qui bonis eius inhiat magnū miraculū. qñ scz aliqz subito videtur mutari de aduersitate in prosperitatē. z eco uerso ¶ Nota qz fortuna dicit supba. eo qz nullū veref. nec aduerit pbitatē nec in aliciā alicui. et si vocat more supboz obaudit. ¶ Nota qz euripus fm aliqz est ventus turbinis. z dicit euripus qñ curus rapidus. et est curus non ventū. fm alios autē z forsan meit? Euripus est brachiū vel sinus maris. cui? decursus ē incertus. z ppter incertitudinē sui cursus frequēter piclitant ibi naues Et dicit ab eu qd est bonū z ripa. qñ bona ripa ppariū. Sicur g cursus euripi estuatīs est incertus sic z mutabilitas fortune ¶ Nota qz de opatiōe fortune qñter hos eleuat z hos deprimit loquitur Alanus in anticiudiano dicēs. Precipit mouet illa roram motusqz laboz. Nulla quies claudit. nec sistūt ocia motu. Hos premit. hos eleuat. hos deicit. erigit illos Cogit z in varios homies descendere casus Et samariēsis als paup Henric? Quicqd agas. quicqd dicas. quicqd pariaris. Nō facis vt retrahas q mea dextra trahit. Sic ego primatū venerandaz scepra tenebo Et pro velle meo mel tibi felix dabo

¶ Sic incipit prosa secundā hui? secūdi. in qua phia probat boetio nō esse cōquerendū de fortuna. qz nihil sibi abstinuit. z introducit fortunā alloquentē boetium Et diuidit. quia pmo psuat

¶ Prosa secunda libri secundī

Ellem autē pauca tecū fortune ipsius verbis agitare. Tu igitur an ius postulet aīaduerte

der boetio introductionē fortune. Secūdo introducūt eam. ibi Quid tu o homo. Pmo phia dicit. o boeti. ego phia vellem tecum pauca agitare. i. discurre verbis ipsius fortune. Tu vero animaduerte an ius. i. iusticia postulet hoc ¶ Nota qz similitudo orōnis qñqz generat fastidium ideo qñqz ipsam oportet mutare. vñ Tullius iij. libro rhetorice dicit Seru monē in dicendo zmutari oportet. vt facile facietas varietate viceretur. i. phia hic variat orōnem per introductionē noue persone vtendū prolopo pea. que figura a Tullio vocatur cōformatio. Persuadet igitur phia boetio introductionē fortune dicens Vellem autē zc.

¶ Sic phia introducit fortunā alloquentem

¶ Quid tu hō reā me qñdianis agis

Prosa

Secunda

querelis. quā tibi fecimus iniuriāz. q̄
tibi tua detraximus bona Quoniam in
dice de opum dignitatūq; mecū pos-
sessione p̄tende Etsi cuiusq; mortaliū
ppriūm quid horū esse monstraueris.
ego iam tua fuisse que repetis sponte
pcedam. Lū te de matris vtero natu-
ra pduxit nudum rebus omnib. ino-
pēs suscepī. meis opib. foui. z qđ te
nunc impatiētem nostri facit. fauore
prona indulgētius educaui. omniūq;
mei iuris s̄ affluentia z splendere cir-
cūdedi Nūc mibi retrahere manū li-
bet. habes grām velutī vsus alienis.
nō habes ius q̄rele. tāq; p̄sus tua p-
dideris. Quid igit̄ ingemiscis. nulla
tibi a nobis ē illata violētia. opes. ho-
nores. ceteraq; taliū mei sūt iuris Do-
minā famule cognoscunt. mecum ve-
niunt. me abeūte decedūt. Audacter
affirmē si tua forent que amissa p̄q̄re-
ris nullo modo perdidisses

et impatiētē nostri. i. cōtra nos. quia si boetius a principio nō fuisset. nū-
tritus prosperitate fortune nō fuisset ipatiens de amissione eius Et sub-
dit. Ego circū dedi te affluentia z splendere omniū bonoz que sūt mei iu-
ris. i. p̄atis. nūc autē liber. i. placet mibi retrahere manū. tu habes gratiam
id est mibi referre gr̄es. tāq; vsus alienis nō habes ius querele tāq; tua p-
dideris. Quid igit̄ ingemiscis querulando. nulla tibi a nobis illata est vi-
olentia. opes. honores z cetera taliū sunt mei iuris. id est potestatis. z fa-
mule meēq; honores z potestates recognoscūt me dominā. mecū veniūt.

Boetii q̄ oñdit q̄rimo-
nia ipsius eē iniustiaz. q̄a
nihil sibi abstulit. P̄is
mo ergo fortuna offēdit
q̄ nihil boetio iuste ab-
stulit. sedō q̄n r̄stionem
boetiū excludit ibi. An
tu mores. p̄mo facit qđ
dictū est. sedō r̄ndet r̄a-
cite q̄stioni ibi. An ego.
P̄mo d̄r fortuna ad bo-
etiū Tu hō qđ agis. i.
veras vel facis me ream
quotidianis. i. assiduis
q̄relis. q̄si diceret. facere
nō deberes. Quā tibi fe-
cimus iniuriā. q̄si diceret
nullā. Que tua bona ti-
bi detraximus. q̄si diceret
nulla Cōtēde mecū
in iudicio de possessione
opū z dignitatū corā q̄s
cūq; iudice. z si mōstra-
ueris aliqd esse ppriū ho-
rū bonoz cuiusq; morta-
liū ego spōte pcedā tibi
ea q̄ repetis fuisse tua. q̄
autē nō sint tua nec alicui
ius hois ppria. probō t̄s
bi. q̄ cū natura pduxit
te de vtero matris ego su-
scepi te nudū z inopez. i.
carentē oib. reb. z fos-
ui te meis opib. z ego p-
na. i. p̄mpta educaui. id
est nutruī te indulgēt
id ē clemētius fauore. id
est grā mea. qđ te nūc fa-

Liber Secundus

meū recadunt. audacter affirmē si tua foret que p̄queris amissa. nullo modo ea p̄didisses ¶ Hora q̄ rota rō fortune in hoc p̄sistit. Nulli magis rōnabilis q̄monia de eo q̄ nihil alioz aufert. sed p̄pria p̄ suo libito dī spoliuit. sed fortuna nihil abstulit qd̄ erat boetij. s̄ p̄pria disposuit. p̄ suo libito. ḡ 22. ¶ Hora de hoc q̄ dī. q̄ tibi tua. Sen. dī in de remedijs Rō est tuū qd̄ fortuna fecit esse tuū. Alienuū est oīe q̄cquid op̄rādo euenit. z nīhil ipsius p̄prium putari licet quod eripi potest ¶ Hora q̄ hō producit nudus ex vtero matris. p̄ h̄ innuit magna eius miseria. si em̄ hō nud⁹ nascere⁹ z nullo indigeret. minus esset miser. sed q̄ nudus nascitur nihil possidens z plurib⁹ indigens. id̄ magis miser est. vñ paup̄ Henricus Primitus in mundo tecū tua q̄nta tulisti. Audus eras p̄mo. z postea nud⁹ eris ¶ Hora q̄ bona exteriora nō s̄ p̄pria hoīs. q̄ dī Sen. Nihil p̄prium di eas qd̄ mutari p̄t fortuna. Reposcit qd̄ dedit donū. qd̄ dari potuit auferri potuit. z qd̄ fortuna nō dedit non eripit

¶ Nūc rīdet tacite q̄stioni. Diceret aliq̄s fortuna. licet bona extiora sint tua nū postq̄ ea hoī p̄tulisti nō deberes apli⁹ auferre Huic q̄stioni rīdiz fortuna dices. q̄ h̄ eēt p̄ius z p̄ natura suā quas nullus dī sibi auferre. i. / mo dī vti sic z cetera res vti suā natura. vñ dī. Nūqd̄ ego sola phiteor exercere ius meū. cū oīa alia exerceāt natura suā. qd̄ declarat. q̄ licet. i. licet tū ē celo p̄ferre lucidos dies z eos p̄dere. i. abscondere tenebrosos noctib⁹. et licet anno redimire. i. ornare vultū. i. sup̄ficies terre. nūc. i. aliq̄n florib⁹. sic in vere. nūc frugib⁹ sic in estate. nunc p̄fundere eam nimbis. i. pluuijs z frigorib⁹ sicut in autūno et hyeme. Jus. i. natura est mari. nūc. i. aliq̄uādo. i. tpe sereno blandiri. id̄ est blandū esse. egrē strato. i. pacificato. sed tpe tēpestatis inhorrescere. id̄ ē horridū apparere procellis ac fluctib⁹. i. inundationib⁹. nūquid inexplata. id̄ est insatiabilis cupiditas hoīm alligabit nos ad p̄stantiam alienā nos tris morib⁹. q̄stī diceret. non. etenim hec est nostra vis. i. natural⁹ potestas hunc ludū continue ludimus. rotā versamus volubili orbe. i. veloci circū

¶ An ego sola meū ius exercere phibeor. Licet celo p̄ferre lucidos dies. eosdēq̄ tenebrosos noctib⁹ p̄dere. Licet anno terre vultū nūc florib⁹ frugib⁹ redimire. Nūc nimbis frigorib⁹ p̄fundere. Jus ē mari nūc strato egrē reblādiri. nūc p̄cell ac fluctib⁹ inhorrescere. Nos ad p̄stantiā nr̄is morib⁹ alienā inexplata hoīm cupiditas alligabit. Hec nr̄a vis est. hūc p̄tinuū ludū ludimus. rotā volubili orbe versamus. infima summis. summa infimis. mutare gaudemus. Ascende si placet sed ea lege ne vti cū ludicri mei ratio posset descendere. iniuriā putes

Prosa secūda

latione. et nos gaudemus murare infima. i. aduersa summis. i. prosperis. et summa infimis. i. prospera aduersis. Tu boeci ascende rotā nostram si placet. sed ea lege. i. conditione. vti ne putes tibi fieri iniuriā si pringit te descendere. cū ratio mei ludieri. i. ludī iocosi hoc poscāt ¶ Hora q̄ q̄libz res in sua naturali opatione delectat. frustra ergo laborat q̄ naturā rei auferre conat. cū natura non assuescat p̄trariū. vñ paup̄ Henricus. Nonne sua licite quis sic vtit arte. Quod sibi fors dederit vtit omnis hō. Miles equis. piscator aq̄s. et clericus hymnis. Nauta fretis. pugiles Marte. poeēta meritis. Rusticus arua parat. numerat mercator auarus. Virgo legit flores. stultus amator amat Semiat in spinis nature iura retractās ¶ Hora q̄ dicit cupiditatē hominū esse inexpletā. q̄ dicit Aresto. ij. politici. Infinita est concupiscētia hoīm. ad cuius repletionem multi viuūt ¶ Sic Auecna. xvi. epla. Naturalia desideria finita sunt. ex falsa autē opinatione nascentia vbi desinant non habent. et lxviij. epistola. Omnia aliq̄s cōtemnere potest. oīa autē habere non potest.

¶ An tu mores ignorabas meos. Resciebas Cresū regē lydorū. Cyro pauloan̄ formidabilē. mox deū miserandū rogi flāmis tradito misso celit̄ imbre defensum. Nū te p̄terit Paulū p̄si regis a se capti calamitatibz pias impēdisse lachrymas. Quid tragediarū clamor aliud deflet. nisi indiscreto icutū fortunā felicia regna vertentē. Nōne adolescētulus ayon eyo. id ē duo dolia vini. alterz q̄dē malū. aliud aut̄ bonū in Jouis limine iacere didicisti. Quid si vberit̄ de bonoz pte sūpsisti. Quid si tenō tota discessi. q̄d si hecipsa mei mutabilitas iusta tibi cā est sperande meliora. tñ ne aīo p̄rabescas. Et intra cōe oībus regnū locatus. pprio iure viuere desideras

¶ Nec fortuna exclusit quādā r̄sionē Boetij. possz em̄ dicere boetius. ¶ Fortuna ego cōq̄stus sum de tua mutabilitate. quia ignorauī mores tuos. hanc r̄sionem excludit fortuna p̄plura nota boetio. ex quibz poterat p̄p̄dere mores et stabilitatē suā et dicit Nūquid tu ignorabas mores meos. q̄si diceret nō. Resciebas quō Cresus rex lydorū q̄ pus erat formidabilis Cyro regi persarū. s̄ postea captus fuit a Cyro et traditus ignibz ad cremandū. s̄ imbre misso celit̄ fuit defessus et euasit. nū q̄d etiā p̄terit te quomō Paulus p̄sul romanus fuit pias lachrymas sup calamitatibz. i. miseris p̄si regis quē captiuauerat Quid em̄ aliud deflet clamor tragediarū. i. poematū resp̄dentū vicia hoīz. nisi fortunā subuer

Liber Secundus

rentem felicia regna indifferēto icru. i. incerto euentu. Nonne existēs ad o-
lescēcululus didicisti iacere in lumine. i. in domo iouis duo dolia. vnū bo-
nū aliud malum. de quibus oportuit vnūquēq; intrantē gustare. Quid
conqueris si vterius de bonorū parte sumplisti. Quid cōquereris si a te nō
tota discessi. Quid pquereris si hec mei mutabilitas est tibi iusta cā spe-
randi meliora. i. prospera. tamen ne pro nō contabescas. i. deficias animo.
et tu locatus infra cōe regnū oibus. i. in mundū desideras viuere ppro tu-
re. qz hoc esse nō potest. vt eximaris a cōi lege hoīm. ¶ Nota qz cū Cres-
sus rex l y dorū esset pgnaturus ptra regē psarum ipse pfuluit Apollinez
de succēssu pene. qui respondit sibi hmoi versiculo. Cresus perdet alim
transgressus plurima regna. Alim est fluuius quidā. Quem versiculum
Cresus sic intellexit. qz Cresus transgressus alim perdet. i. destruet plu-
rima regna ipsi? Lyri. Sed apollo sic intellexit. Cresus trāsgressus alim
perdet. i. amitter plurima regna sua. z hoc pigit. nā ipse euz transgressus
esset alim victus est a Oyro z in ignē positus. sed tanta inūdatio pluuię
facta fuit qz extinctus fuit ignis z euasit. de quo cū mltum gloriaret. dixit
filia sua nomine Haulia. Pater expecta vltimū diem ante quem nō est
glorizandū. Quadā vero nocte vidit Cresus in somno qz esset super altā
arbozem vbi Iupiter eū rigabat. z phebus eum siccabat. quod somniū
cum recūlisset filie sue. respondit filia. Tu eris captus a Oyro z in cruce
suspensus vbi Iupiter. i. pluuiā te rigabit. z phebus. id est sol te siccabit.
quod ad vltimū contigit. ex quo potest perpendi mutabilitas fortune
¶ Nota qz Paulus consul rhomanus missus fuit pugnare contra re-
gē persarum qz erat supbissimus hoīm. Cum autē ipm deuicisset conside-
rans prosperitatem pteritā z aduersitatem pntem eius. morus pie-
tate fletit sup ipm z dimisit euz. ex quo silt ppendit mutabilitas fortune
¶ Nota qz tragedia est carmen rephensiuū viciozū incipiens a prosperi-
tate. desinens in aduersitate. Et dr a tragos grece quod est hyrcus latī-
ne. z odos cantus. qz cantus huiusmōi carminis hyrcō remunerabit. In
dicūtur tragedi poeti qz antiq gesta z facinora sceleratoz regum lucruoso
carmine ppo spectante. i. respiciente pcinnebant sicut dicit Zsidorus li-
erthimologiaz ¶ Nota Homeris volens oñ dere mutabilitatē fortu-
ne describit in domo Iouis iacere duo dolia vini. vnū bonum aliud ma-
lū. et omēs intrantes domū de vtroqz oportebat gustare. sed quosdā pl-
de bono. quosdā vero plus de malo. Et hec descriptio publice depingebat
batur athenis in tēplo Iouis. vbi Boetius studuit adolescens exis. si-
cut ipse testatur in de disciplina scholarū. Per domū autē iouis homeris
significabat mundū. p duo dolia. psperitatē z aduersitatē. z omēs qz viuūt
in mūdo de vtroqz gustant. qdā plus de psperitate. qdā plus de aduer-
sitate. ¶ Nota dr fortunā subuertentē felicia regna. dr Banfred? in
poetria. Hoc vnū pscire potes qz nulla potestas Ollē morosa pōt. qz res
fortuna secūdas Impar esse breues. si vis exēpla. priores. Respice fortu-
nas. enarrat illa priorū. Florida prosperitas. minos subuertit athenas.
Zlion attrides. magne carthagini arces Scipio. sed multi rhomani fuit
alea fari. Tpe versa breui breuis est distantia leti. Omis z melli nox est
vicina diei. Nec aliena docent. z te tua fara docebūt.

Metrum secundū

¶ Istud est scđm metrum huius scđdi. quod dicitur asclepiadiū ab in-
uentore. choriambicū a pede predomināte. Quis sit pes choriābus pūis
habitū est. et constat istud metrum ex pmo spondeo et duobus choriambis
et pyrrhikyō vel iambo. quale metrum est illi? huius Sanctoꝝ meritis

Metrum scđm libri scđdi

Intas rabidis flatibus incitus

Pontus versat arenas

Aut quot stelliferis edita noctibus

Celo sidera fulgent

Tātas fūdat opes nec ftrabat manū

Pleno copia cornu

Humanū miseras haud ideo genus

Cesset flere querelas

Quāuis vota libens excipiat deus

Multi prodigus auri

Et claris auidos ornet honoribus

Nil iam parta videntur

Sed quēsitā vorans seu rapacitas

Alios pandit hiatus

Que iam precipitē frena cupidinem

Lerto sine retinent

Largis cum porius muneribus fluēs

Sitis ardescit habendi

Nunq̃ diues agit q̃ trepid⁹ gemēs

Sese credit egentem

inclita gaudia. Scđdū
metrum dicitur serregatiū
ab inuentore cōstans ex
primo spōdeo. scđo dac
tilo. et tercio spondeo vel
trocheo. In hoc ergo me
tro fortuna cōquerit de
inexplata cupiditate ho
minū. dicens Si copia
.i. fortuna quā gentiles
deam copie appellabāt
pleno cornu fundat ho
minib⁹ tātas opes quā
tas arenas versat. i. vol
uit pontus. i. mare incē
tus id est cōmorus rabi
dis flatibus. i. impetuosus
ventis. et si fundat tan
tas opes quot sidera ful
gent in celo edita id ē or
ta stelliferis noctibus. et ip
sa copia nō retrahat ma
nū auferēdo opes. haud
pro nō ideo humanū ge
nus cessat flere. i. scđdo
ponere miseras queres
las. et quāuis deus prodi
gus id ē diues multi au
ri. id est ad modū prodi
gi multū aurum diffund
ens. ipse deus libens ex
cipiat vota hoīm. et or
net auidos id ē cupidos
claris honoribus. tñ iam
parta. i. acquisita et poss
sessa nil videntur eis. sed
seua rapacitas vorans q̃

sita. i. acquisita pandit id est manifestat alios hiatus. i. receptacula cupi
ditatis. Et tunc querit fortuna. que iam frena retentēt id est detineant
terro sine cupidinē. i. auariciam hominū precipitē. i. precipitante hominē
cum sitis. i. desiderium habendi fluens largis muneribus ardescit in homi
nē. et ideo ille qui trepidus terroꝝ aduersitatis et gemens credit se egentē

Libec Secũdus

ille nunq̃ diues agit. i. vitam ducit ¶ Hora circa hoc q̃ dr̃ pleno cos-
pia cornu. q̃ cum Hercules quodã tpe lucraret euz Achilles. z achilleus
muraret se in thaurũ. Hercules apprehendẽs ip̃m p̃ cornu effregit illud
et repletũ pomis z canibz odoriferis sacri leauit illud fortune. quod cos-
nu dr̃ fortuna quibusdã p̃pinare plenũ. quibusdã vacuum. quibusdã ses-
miplenũ. fm̃ diuersum statum p̃sp̃eritaris z aduersitat̃ hoĩm ¶ Ho-
ra q̃ fortuna inuehitur p̃tra auariciã hoĩm. quod Tullius in libro tuscũ
lanaz questionũ dicit. Auaricia studiũ pecunie hz. quã nemo sapiẽs p̃cus-
piuit. ea em̃ q̃si malis venenis imbuta corpus animq̃ virilẽ offendit. ipsa
em̃ infaciabilis manẽs neq̃ copia neq̃ inopia minuit. Et in eodẽ hoc dr̃
Quid est q̃ multi cupiditate pecunie ferunt. quoz ita perturbant animi
vt nõ multũ absint ab infamia. Et dr̃ Seneca lxxv. epla. Auaricia nunq̃
habet magis malũ nisi q̃ ingrata est. Et lxxviij. epla. auaros p̃par canibz
dicens. Vidisti aliquẽ canẽ missum a dñõ panis frustra aut carnis aperto
ore captantẽ. quicqd̃ arripit. prius integrũ deuorat. z semp̃ ad sp̃em su-
turi inhiat. Idem euenit nobis. quicqd̃ nobis fortuna expectantibz por-
rigit. illud sine omni volũtate dimittimus. z statim ad rapinã alteri⁹ eris-
gimur ¶ Hora q̃ qui credit se egenrẽ non est diues sz pauper. qz dicit
Seneca p̃ma epla. Non q̃ parũ hz sed q̃ plus cupit paup̃ est. Quid em̃ re-
fert q̃tum illi in arca. q̃tum in horreis iaceat. si alieno hiatu imminet

¶ Hora q̃ diuitie nõ tollunt auaricã sz magis augmentãt. vñ Sene-
ca. xvi. epla dr̃. Congrat̃ in te quicqd̃ locupletes possederũt. vltra p̃uas-
tum pecunie modũ fortuna te p̃uehat. auro regat. purpura vestiat. terrã
marmoribz abscondat. accedãt statue z picture. z quicqd̃ vlla ars elabora-
uit. maiora cupere ab his desistes. vñ Funerale Interca pleno dum tur-
get sacculus ere Crescit amor nummi q̃tum pecunia crescit.

¶ Hic incipit terciã
prosa huius secũdi. in q̃
phia probat Boetium
nõ delere p̃queri de for-
tuna. qz multa bona sis-
bi conculit. Et p̃mo in-
quiris phia quid sentiat
de dictis fortune. secũdo
bona fortune sibi collas-
ta enumerat. ibi Gerũ-
tamẽ. P̃mo ondit phi-
losophia q̃ Boetius ni-
hil habeat loqui p̃tra for-
tunã. secũdo Boetius
respõdet. terciõ phia ei⁹
responsione approbat. si-
cut parebit. Dicit p̃mo
Si fortuna loq̃retur te
cũ his verbis pro se pro

¶ Prosa terciã secundi libri

Is igitur si pro se te cũ fortuna
na loq̃retur. quid p̃fecto cõ-
tra hĩsceres nõ haberes. Aut si quid
est quo querelã tuam iure tuearis. p̃-
feras oportet. dabim⁹ dicendi locũ
¶ Tum ego. speciosa q̃dem ista sunt
inquam. oblitaq̃ rhetorice ac musice
melle dulcedinis. Tum tm̃ cum au-
diuntur oblectãt. sed miseris. maloz
altior est sensus Itaq̃ euz bec auri-
to

Prosa tercia

insonare desierint. insitus animū me-
ror p̄grauat. P. Et illa. ita est inquit
Hec em̄ nondū morbi tui remedia. s̄
ad huc p̄umacis aduersus curationē
doloris fomenta quedā sunt. Nam q̄
in pfundum sese penetrēt. cum tēpesti-
uum fuerit admouebo

fecto p̄ certe. tu nō habes
res qd cōtra hīceres. nō
hateres vñ ap̄res os
ad r̄ndendū fortune. atq̄
quid est quo tuam quē-
relā iure tuearis. opoz
.i. necesse ē vt p̄feras. da-
bimus tibi locū dicendi
Tūc boetius respondet
Speciosa qdē sunt ista
q̄ fortuna dicit. 7 s̄ ob-
lita. i. delimita melle. i. de-

lectatiōe rhetorice dulcedinis. s̄. q̄tum ad p̄sam. ac p̄t musice dulcedis
s̄z q̄tum ad merrū. 7 tūc tunc delectant aīm meū cum audiunt. s̄z sensus
p̄ceptio maloz est altior. i. pfundior miseris q̄ ista possint attingere. q. d
quis p̄ba fortune superficialiter me delectent. tū ad pfunditatē mei dolo-
ris nō attingūt. Itaq̄. i. ergo cū hec verba fortune desierint. i. cessauerint
insonare aurib̄ meis. meror insitus. i. immissus p̄grauat aīm meū. Tunc
p̄bia approbat r̄sionē Boetij dicens. Ita est. hec em̄ verba fortune non
dū sunt remedia tui morbi. s̄ sunt qdā fomēta. i. lenimēta aduersum cura-
tionē. i. p̄ra sanationē p̄umacis doloris. nā remedia q̄ penetrēt. i. immit-
tant se in pfundū p̄urbationū expellēdo cām radicālē tui morbi. ista ad-
mouebo. i. apponā cum fuerit tempestiuū ¶ Hora q̄ boetij nihil ha-
buit loqui p̄ra p̄ba fortune. q̄ vix dicit. 7 p̄ra veritatē nō est loquendū
Nā vero oīa vera p̄sonāt. 7 vixas sibi p̄si attestat s̄m Gressio. ¶ Hora
q̄ hīscere est p̄ra inchoare. 7 p̄fertur p̄ synopā. q̄ regularit̄ diceret hīasco
Cū hīscere est hīatū inchoare. cū s̄z aliq̄s aperit os ¶ Hora q̄ oblitus
media p̄ducta est p̄ri^a a p̄bo obliuiscor S̄z oblitus media correpta descē-
dit a p̄bo oblitio is ere. 7 oblitus idē est qd macular⁹. vñ Immemor ob-
litus notat. oblitus ē macularus ¶ Hora circa h̄ q̄ d̄t (insitus meror
aīm p̄grauat) q̄s nō doleret de infortunio qd nullū p̄tingit nisi aīo multū
elevator sup fortunā. q̄ d̄t Seneca lxx. eplā. plus eq̄ te dolere nolo. s̄ vt
nō doleas vix erigere audeo. nulli aut̄ ista firmitas at p̄tingit nisi multū
sup fortunā elevator Et subdit. illd agam⁹ vt iocūda fiat nobis amissioz
recordatio. nemo lib̄ter ad id rēdit quod nō sine tormēto cogitatur⁹ est.
¶ Hora q̄ p̄ rhetoricā 7 musicā dulcedinē fortune boetius adhuc nō
fuit restituit⁹ p̄ruet 7 sapie. qd attestat eius meror agguans aīm. nā p̄rus
et sapia dolorē 7 merorē opprimūt. vñ Sen. lxx. eplā. Quēadmodū minu-
talūa claritas solis obscurat. sic dolores 7 mesticias sapia 7 p̄rus sua m̄g-

nitudie elidit 7 opprimūt
¶ Verum tū ne te miserū existimare
velis. an numez modūq̄ tue felicitā-
tis oblitus es. Taceo q̄ desolatū pa-
rente summoz te viroz cura suscepit

¶ Nec p̄bia enume-
rat bona fortune boetio
collata. rōne quoz non
debit se estimare misē-
rum. et primo enumerat
bona p̄renta que ip̄m se-

Liber Secundus

licem fecerunt. Postea enumerat in quarta p[ar]te bona que ip[s]m in p[ar]te felicem ostendūt. Primo igitur p[ar]tia describit felicitate suam p[re]terita. secundo excludit quandā ob[ie]ctionē. ibi Quod si idcirco. Primo enumerat quedā bona p[ro]munia. secundo q[ui]dā specialia. scilicet ibi Præterea licet

Primo dicit. o boetii nō velis te estimare miserum. nunquā oblitus es numerum et modum felicitatis tue. taceo. i. p[ro]transco q[uod] te desolatu[m]. i. p[ri]uatis parente. i. patre et matre. cura summo[rum] viro[rum]. i. solum romanor[um] te suscepit. et tu delectus. i. de alijs electus in affinitate principu[m] ciuitatis cepisti. Quis nō predicabit te felicissimu[m] cum tanto splendore socio[rum]. cū coniugis pudore. cū masculine quoq[ue] proles oportunitate predicauit

¶ Delectusq[ue] in affinitate principu[m] ciuitatis quod preciosissimu[m] p[ro]pinquitat[is] genus est. prius carus q[uam] p[ro]p[ri]us esse cepisti. Quis nō felicissimu[m] cum tanto splendore socio[rum]. cū coniugis pudore. cū masculine quoq[ue] proles oportunitate predicauit

¶ Nota q[uod] triplex est genus p[ro]p[ri]uitatis. p[ri]mu[m] est q[uod] p[ro]trahitur ex genealogia. et in tali p[ro]p[ri]uitate aliquis simul efficitur p[ri]us et carus. nam frater fratri est carus et p[ri]mus Alia est p[ro]p[ri]uitas que p[ro]trahitur ex matrimonio. et vocatur affinitas. et in tali p[ro]p[ri]uitate aliquis p[ri]us efficitur p[ro]p[ri]us q[uam] carus. Tercia p[ro]p[ri]uitas p[ro]trahitur ex bonis moribus et virtutib[us]. et hoc est preciosissimu[m] genus p[ro]p[ri]uitatis et in tali p[ro]p[ri]uitate aliquis p[ri]us efficitur carus q[uam] p[ro]p[ri]us. et sic boetius p[ri]us factus fuit romanis principib[us] carus rōne virtutis. q[uam] p[ro]p[ri]us quia matrimoniu[m] p[ro]trahendo cum eis

¶ Nota q[uod] philosophia dicit boetium fuisse felicem splendore socio[rum] suor[um] in plurali numero. cum tamē non habuerit nisi vnum socerum. Nam socer dicitur cuius filiam alius quis duxerit. et nō legitur q[uod] boetius habuisset duas vxores. Ad hoc potest dici q[uod] hic accipitur socer large non t[ame]n p[ro] patre vxoris. sed etiā p[ro] fratre. qui large loquendo etiā potest dici socer. ergo dicit pluraliter socio[rum]

¶ Nota q[uod] ex tribus philosophia dicit boetium fuisse felicem scilicet ex honestate socio[rum] suorum. ex pudore coniugis. et ex oportunitate masculinæ proles. id est filio[rum] suorum

¶ Nec p[ar]tia enumerat quedā bona specialia ex quibus boetius nō desinit se estimare miserum. Et dicit. ego p[ro]pterea id est p[ro]transire volo. quia mihi licet p[re]terire communia bona. et delectat

¶ Præterea. libet em̄ p[re]terire cōta sumptas in adolescētia. negatas senibus dignitates. ad singularē felicitatē tue cumuli venire delectat. Si q[ui]s rex mortaliū fructus vllū beatitudi-

Prosa tertia

nis pondus h̄z. poterit ne illius me-
moriam lucis quātalibet ingruentium
maloz mole deleri. Cū duos pariter
psules liberos tuos domo puebi sub
frequētia patrū. sub plebis alacritate
vidisti. Cū eisdem in curia curules in-
sidentibz Tu regie laudis orator. in-
genij gloriā faciēdieqz meruisti. Cū
in circo duoz medius cōsulū circūsu-
se multitudinis expectatōem triūpha-
li largitōe satiasti. dedisti (vt opinor)
verba fortune. dū te illa demulcet: dū
te vt suas delicias fouet. Nunus qd
nulli vnqz puato cōmodauerat ab-
stulisti. Vis ne igit cū fortuna calcu-
lū ponere. Nūc te primū liuētī oculo
perstringit. Si numerū modūqz letozū
tristium ve consideres. adhuc te felī-
cem negare nō possis.

me venire ad specialem
cumulum tue felicitatē
scz ad sumptas dignita-
tes in adolecētia negas
tas senibus. Et subdit
Si quis fructus rerum
mortalū hāter vllū pon-
dus te atitudinis. i. si p̄t
aliquod tpale bonū ho-
mo debet dici felix potes
rit ne memoria illius lu-
cis. id est tue felicitatis.
quā iā dicā deleri quan-
taliter mole. i. quocunqz
pondere ingruentū ma-
lorū. q̄si diceret nō p̄t de-
leri. Et q̄ illa felicitas
cum tu vidisti liberos tu-
os. id est filios tuos pas-
siter consules. i. in cōsul-
les electos. pronepi. id ē
duci de domo tua s̄b fre-
quētia. i. diligentia parz
scz seniorum. z sub ala-
critate. i. sub gaudio ple-
bis. z cum tu eisdem fil-
ijs tuis insidentibus cus-
rules. i. sedes iudiciarias
orator. id est predicator
regie laudis meruisti gēti-
am ingenij z faciēdie cū
tu medius in circo. i. in
circundatione duorum

psulum. scz filiorum tuozū satiasti expectationem circūfuse multitudinis
triūphali largitione. id est victoziali triumphatione vt ego opinor. tu des-
disti verba. i. deceptiones fortune. cum te illa demulcet dum te fouet vt
suas delicias. tu abstulisti munus quod nūqz cōmodauerat vlli. alicui
puato. i. extraneo. vis ne cū fortuna ponere calculū. id est cōputationez
nūc ipsa fortuna primū perstringit te oculis liuentibz. id est inuidijs. si cō-
sideres numerū z modū letozū z tristium. id est prosperitatis z aduersita-
tis adhuc nō potes te negare felicem. ¶ Nota phia p̄ hoc qd dicit. pre-
terito z p̄sens dixit taceo vtitur quodā colore rhetorico qui d̄r occupatio. et
diffinitur sic a Tullio. Occupatio est cum dicimus nos prererire aut nes-
scire aut nolle dicere illud quod tamen maxime dicimus. ¶ Nota qd
mōs erat rhomanoz ante tricesimū annū nulli conferre aliquā dignitatē
te nisi p̄pter singulare dignitatē vel p̄bitatē. vel p̄pter publice reiciēditez

Liber Secundus

vtilitate. Boetius aut in adoleſcētia ante triceſimū annū electus fuit in
 conſulē ⁊ hoc p̄bia vocat felicitatē cōem. nō q̄ cōiter omib⁹ h̄ pcederetur
 ſed q̄ nō ſolū boetio ſed alijs paucis hoc accidit. Refert em̄ Tullius in
 li. de amicitia q̄ Scipio añ triceſimū annū bis fact⁹ eſt p̄ſul. ſilr Germaſ
 nicus inuenis factus eſt p̄ſul añ triceſimū. ſed ſingularē felicitatē boeti⁹
 tangit dicens. Qū duos pariter conſules ¶ Hora q̄ ſm Iſidorum
 in li. ethimologiā. curules erant ſedes in quibus migrātus ſedentes tu
 ra reddebant. ⁊ dicūtur curules a curru. quia tali ſede vtebant in curru tu
 dices quo vehebant vt expeditius p̄lo iudicia redderent. ¶ Hora
 q̄ ſuetudo erat apud rhomanos in electione conſulū habere ſermonem
 ad populū de laudib⁹ regum ⁊ electorū in magiſtratuū. eſi bene p̄dicauit
 inde gloriā conſequebatur. Huiusmodi ſermonē fecit boetius in elec
 tione ſuorū filiorū in conſules. ⁊ exinde ſua gloria fuit geminata. Et quia
 p̄ſimilis ſermo p̄ſuevit fieri in triumphis in laudem eorū qui obtinuerant
 victoriā. ideo hui⁹ ſermonē vocat triumphalē largitiōē ¶ Hora q̄
 bonum aliquod promittit ⁊ nō adimplet ille dat verba ⁊ nō rē. ⁊ ſic deſi
 pit. ergo dicit p̄bia. dedisti fortune verba. i. deceptōes. p̄mitte dō ei aliqd
 boni q̄ ipſa te ita fouet ¶ Hora q̄ calculus in vna ſignificatiōe eſt p̄
 aius lapillū q̄ calcando nō ledit. ⁊ quia talibus lapillis vtebātur antiqui
 in computando. ideo calculare vel calculum ponere ponitur pro compū
 tare vel pro rationem facere. ergo dicit p̄bia. Vis ne cum fortuna calculū
 ponere. quaſi diceret. non debes. ſi cōputabis cū ea ipſa inueniet te multo
 feliciorē q̄ miſerum.

¶ Hic philoſophia ex
 cludit quandā obiectō/
 nem. poſſet aliq⁹ dicere
 hec p̄dicta bona nō faci
 unt me felices. quia ſunt
 p̄transita. Nunc obiect/
 tōnem excludit p̄bia di
 cens. q̄ p̄ ſed. ſi non eſti/
 mas te fortunatū. id eſt.
 felices quia illa abierunt
 que tūc videbantur leta
 etiā nō debes te eſtimā/
 re miſerū. quia que nunc
 credunt. i. videntur me/
 ſta p̄tereūt Nunqd tu
 veniſti primū in hanc ſce
 nā. id eſt vmbra vite ſub
 itus. i. improuiſus ⁊ hoſ
 pes. i. aduēa tu ignoras
 que gerantur in hac vi/
 ra. Ne pro nunqd reris.
 id ē opinaris vllā p̄ſtan/

¶ Q si idcirco te fortunatum eē non
 eſtimas. quoniam que tunc leta vide
 bant abierūt. Non eſt q̄ te miſerū pu
 tes. qm̄ que nūc credunt meſta p̄te/
 reūt. An tu in hanc vite ſcenam nunc
 primū ſubitus hoſpeſq̄ veniſti. Al/
 lam ne humanis rebus ineſſe conſtā/
 tiam reris. cū ipm̄ ſepe hominē veloc/
 hora diſſoluat Nam eſi rara eſt for/
 tuitis manendi fides. vltimus tamē
 vite dies. mors quedam fortune eſt
 etiam manentis. Quid igitur refer/
 re putes. Tu ne illā moriēdo deſeras

Metrum

terciū

nā inesse humanis rebus cum ipm hoīem sepe dissoluat velox hora mor-
tis: nā si fortuitis rebz est fides pmanēdi. licet rara. tñ vltimus dies vite ē
qdam mors fortune. etiā manentis fortune. Quid igit putas referre id
est distare. ne. an tu deferat illam fortunaz moriendo. an pro vl. illa te de-
ferat fugiendo. quasi dicat nihil refert quantū ad inconstantiā fortune. si
ue fortuna hoīem deferat siue deferatur manifestū est q manere non pōt

¶ Notandū q in rebus humanis nō est pstantia. cuius rō. In isto
quod est genitū nulla est constantia. quia nihil est genitū quod nō sit cor-
ruptibile z nō permanēs. sed res humane sunt genite z producte. g rē

¶ Notandū q nō est durabilis fortune prosperitas. qz ipam cito fugat
aduersitas. vñ Banfredus in poetria. Omnibz ne crede tuis si tpe paruo
Illuxere tibi mox sunt clausura serenum. Rubila fata diē inducentz cre-
puscula noctem. propter quod non est adhibenda fides rebus fortuitis.

¶ Nota q pbia tangit vnam rōem q fortuna nō est constans que cas-
sus est. Homo non est constans ergo nec fortuna. An s parz. quia hoīem
sepe dissoluit hora mortis. Consequētia probatur ex hoc quia fortuna
non habet esse nisi circa hominem cum sit in agentibus a proposito. secun-
do phisicor. ergo dicit philosophia. nihil differt quo ad inconstantiā for-
tune siue fortuna derelinquat hominem fugiendo siue homo derelinquat
ipsam moriendo quocunqz modo fiat semper ipsa est inconstans et non
permanens.

¶ Metrū terciū libri secundi

Am polo phely roseis qdrigis

Lucez spargere cepetit

Pallet albētes hebetata vultus

Flammis stella prementibus.

Lū nemus flatu zephiri repentis

Vernis irruuit rosīs.

Spīret insanū nebulosus auster

Jam spinis abeat decus

Sepe tranquillo radiat sereno.

Immotis mare fluctibus

Sepe feruētes aquilo procellas

Verso concitat equore

Rara si constat sua forma mūdo

Si tantas variat vices.

¶ Istud est terciū
metrum huius secundi
cuius primus versus di-
citur saphicus ab inuen-
toze. trochaycus a pede
predominante. Metrū
autem secūdi versus dz
glyconicum ab inuētoze
choriābicum a pede pre-
domināte. In hoc g me-
tro pbia declarat tribz
exemplis mutabilitates
mūdanor. Prīmū exē-
plū est de corporibus ce-
lestibz talz. Sole lucen-
te in celo tunc obscuraz
sur lumen aliarum stel-
larū. Ecce mutatio stel-
larum quo ad lumē qz
tamen prius apparebat
tempore noctis. Sed so-
le nobis lucente non ap-
paret. vnde dicit in litz

Libecūducus

tera. Qū phēbus. id est
sol cepit. i. inceperit spar
gere. i. emittere lucem ro
seis quadrigis. id est ro
seo curru stella hebetata
id est obscurata flāmis.
id est luminibus solis p
mentibus ipsa paller. id

Crede fortunis hominū caducis

Bonīs crede fugacibus

Cōstat eterna positūq; lege est

Ut cōstet genitum nihil

est pallida sit sū alientes vultus. Secundū exemplū est in terrenascen
tibus tale. zephyro flante ornatur terra floribus. sed austro flāre flores de
ficiunt. ecce mutatio in terrenascensibus. vnde dicit in littera. Qum id ē
quando nemus irruit vernis. i. vernalibus rosis flatu zephyri repentis
id est calentis. si auster nebulosus spirer. i. flare inceperit insanum. id ē in
sane. iam decus rosarum atear spinis. i. recedat de spinis. Tercū exemplū
est de mari tale. Quando mare non agitur ventis apparet tranquillū
sed ventis agitur efficitur tempestuosum. ecce mutabilitas maris. vñ
de dicit in littera. Sepe mare radiat. i. splendet tranquillo sereno. i. serena
tranquillitate immotis. i. non motis fluctibus. sepe aquilo cōcitat. id est
prouocat feruentes procellas. id est tempestates verso equore. id est mos
to mari. Tunc horatur philosophia ne credamus bonis fortune dicēs
Si mundo constat. id est permanet sua formā rara vñ ex dictis patet. Esi
mundo variat tantas vices. i. alternationes. tunc crede caducis. i. tran
sitorijs fortunīs hominū id est noli credere. z loquitur hyzonice. debet em
intelligi per contrarium. crede. id est noli credere bonis fugacibus quas
ita sunt bona fortune. quod patet ex hoc quia constat. i. manifestum est. z
est positum. i. stabilitū eterna lege. id est diuina lege. vñ nihil genitum cons
tat. id est immutabiliter permaneat ¶ Hora q; poete attribunt soli
quadrigam que ē a numero quatuor equorū. poete em fingūt currū sol
lis trahi quatuor equis ppter quatuor diuersitates solis. Nas sol cum ori
tur est rubeus. hora tertia splendens. hora meridiei est feruens. sed hora ves
pertina est tepens. Lune vero attribunt bigam propter duas proprie
tates lune. nā luna virtualiter est frigida z humida. ¶ Hora circa h
q; dicit crede fortuitis bonis. Seneca in li. de solatōe filij Elje. Nunq
ego fortune credidi que cū mecū videretur pacem agere omnia quecūq; in
me indulgentissime conferebat. pecuniam. honores. gratia. eo loco posui
vnde posset sine motu meo repetere. Intervallū magnum inter me z ips
sambabus. itaq; nec illa abstulit nec auulsit. Nemine aduersa fortuna
communuit nisi quem secūda decepit. Fortuna fortes meruit. ignauos
expauit. opes auferre potest. aīm aut surripere non pōt. ¶ Hora q; phia
bona fortune appellat caduca. qz de Sen. lxxij. epla. Omnia ista in que
fortuna dominūz exercet sua sunt. sicut pecunie. honores. intecilla sunt
fluida. mortalia sunt z passiones incerte. ¶ Hora dicit nullū genitūz
esse cōstans dicit Seneca. epla pallegata. Omnia mortalia minuantur
caduca deferuntur. decrescunt exhauriuntur. itaq; in illis in forte causa in
certa inequalitas est. diuinoz aut vna natura est.

Sequitur prosa quarta secundi libri.

Prosa quarta

¶ Prosa quarta scđi libri.

Am ego. vera inquam cōme/
moras. O virtutum omnium
nutrix nec inficiari possum prosperita
tis mee velocissimum cursum. Sed
hoc est quod recolentem vehementi/
us coquit. Nam in omni aduersitate
fortune infelicissimuz genus est infor
tunij fuisse felicem

hoc est quod coquit. i. anxiat vehemēter me recolētem p̄teritam. p̄sp̄erita
tem. nā in omī aduersitate fortune infelicissimū genus infortuniū est fuisse
se felicem. z iā non esse. ¶ Hora p̄bia d̄r nutritrix oīm virtutū. qz oīm vir
tus consistit in medio. mediū non attingit nisi recta ratione. q̄ recta rō est
sapientiē z p̄bie. ¶ Itē cū p̄bia diuidat in practicā z speculatiuam. ipsa
inducit prudentiam que est recta rō agibiliū. ex. vi. ethic. Prudētia autē
colligata est oīmibus virtutibz. ex eodē. vi. p̄pterea p̄bia d̄r nutritrix oīmū
virtutū. ¶ Itē nota q̄ recordatio p̄terite felicitatis coquit hoiem. Itē d̄r
Seneca. lxx. ep̄la. Illud agamus vt iocūda nobis fiat amissorū recordat̄
tio. hoc autē contingit cum animus p̄paratus est ad amissionem eorū
¶ Hora q̄ duplex est infortuniū. quoddam continuū. aliud interpolatū
siue discontinuū. p̄mum infortuniū est felix. secundū est infelicissimū.
Infortuniū cū continuū ex consuetudine minus nocet. quia dicit Se
neca in libro de tranquillitate animi. Tolerabilius est bona non acq̄re
re q̄ acquisita amittere. ideoqz letiores videbis quos fortuna nūq̄ respe
xit q̄ quos deseruit. Itē dicit in libro de solatione filij Olye. Unū haz
let bonum assidua infelicitas. q̄ illos indurat quos vexat. Infortuniū
autē discontinuū est cum aliquis mutatur de aduersitate in prosperitatez
et iterū de prosperitate in aduersitatem. z tale est infelicissimum g n̄. q̄a
sepe deficit hoiem in desperationem. Un̄ Samaritensis als paup̄ Henr̄
ricus. O bona. p̄sp̄eritas vbi nunc es. nūc mea versa est. In lucū cythas
ra sic lachrymosa lyra. O mala dulcedo subito q̄ sumpta venenas. Que
ve recopēnas mellea felle graui

¶ Sed tu inquit false opiniōis sup
plicium luis. id rebus iure imputare
non possis. Nam si te hoc mane for

¶ Nec est quarta p̄sa
huius scđi. in q̄ p̄bia. p̄
bat Boetij nō esse con
querendū de fortuna p̄
ter p̄sentia bona q̄ tibi
dereliquit. Et p̄mo bo
erius p̄fitetur se fuisse fe
licē deplangens p̄ntem
infelicitatē. secūdo p̄bia
ostendit ip̄m esse felicē
in p̄nti tibi. Sz q̄ tu. Di
cit ḡ Boetius. O p̄bia
nutrix oīm virtutū tu cō
memoras vera. nec poss
sum inficiari. i. negare ve
locissimū cursum. i. reces
sum mee p̄sp̄eritatis. Sz

¶ Hic philosophia oī
dit Boetium in p̄sen
ti esse felicem p̄pter mul
ta bona que adhuc poss
sider. secūdo probat se

Liber

Becūdus

licitatem fortuitam nullipossē totaliter euentre
Tercio probat veram felicitatem in bonis fortuitis non consistere. **Secūda** ibi. **Quis** est em. **tercia** ibi. **Ac** vt cognoscas
Primo ponit philosophia. q. non detet querulari **Boetius** de infortunio euz adhuc abundet pluribus bonis. illa bona philosophia enumerat. scdo ipsa solat eum ibi. **Cū** igit. **Dicit** pmo. o boeci. q. tu luis. i. pateris supplicium false opinionis illud non potes iure imputare rebus. naz si moaet te inane nomen fortune felicitatis. licet. i. licetū est vt tu reputes. id est pputes mecu qplurimis. q. pro 2 maximis bonis abundes. si igit illud bonū tibi seruat diuinitus illesus. 2 inuolutū qd tu possidebas pcciosissimū in omni censu. id est thesauro tue fortune poterisne retinēs. queq. meliora iure causari. i. cōqueri de infortunio. q. si diceret nō. **Tūc** enūerat bona eius. **arqui** pccerte illud pcciosissimū decus humani generis. s. **Symachus** socer tu? iste viuit incolumis. i. san? qd in quā decus non segnis. i. nō tardus emerēs pccio vire. q. si diceret. tu. tū diligis eum q. vitā tuā pro eo exponeres. **Symachus** vir totus fact? ex sapientia 2 pccutibz ille secur? suarū iniuriarū ingemiscat de tuis iniurijs viuit vxor tua modesta ingenio. pccellens pudore pudicitie. 2 vt includā breuiter omēs dotes. i. virtutes eius. ipsa est similis patri suo. s. **Symacho** 2 ipsa exis exosa. i. tediosa huius vite tū tibi seruauit spiritum. id est tū ipa viuit propter te in quo vno ego pcedo tuam felicitatem minui q. vxor tua

tuite nomē felicitatis mouet qplurimis maximisq. abundes mecu reputes licet **Igitur** si quod in omni fortune tue cēsu pcciosissimū possidebas. id tibi diuinitus illesum adhuc inuolutūq. seruat. **Poterisne** meliora queq. retinens de infortunio iure causari. **Arqui** viget incolumis illud pcciosissimū humani generis decus. **Symachus** socer. 2 qd vite pccio non segnis emerēs. vir totus ex sapientia virtutibusq. factus. suarū securus. tuis ingemiscit iniurijs **Viuit** vxor ingenio modesta. pudicitie pudore pccellēs. et vt oēs eius dotes breuiter includā patri simil. viuit inq. tibi que tū vite huius exosa spm̄ seruat. **Quoq. vno** felicitatē minui tuā vel ipa cōcesserim tui desiderio lachrymis ac dolore tabescit. **Quid** dicam liberos consulares. quorum iam vt in id etatis pueris: vel paterni vel auiti specimen elucet ingenij.

Prosa

quarta

releceit id est tristatur lachrymis et dolore desiderio tui. Quid dicā lile-
ros tuos psulares qz specimen. i. similitudo ingenij paterni. i. tui vel aut/
ti. i. aui ipsoz scz Symachi. q. fuit auus ipsoz. ex parte matris elucet. vt in
id etatis pueris. quasi diceret literi tui sunt similes patri et auo ipsoz in
prudencia inquantū eras pmitit. ¶ Notandū sicut inferius probas
bitur. q. in rebus fortuitis non potest consistere vera felicitas. Ideo illi q.
adoptione talium rerum felices se existimabant. et ex amissione earū infelices
falsa opinione decipiebantur. et licet in opinione eoz sic esset. nō tñ erat in
re. iō dicit phia ad Boetium. q. tu false opinionis supplicium luis id rebo im-
putare nō potes. ¶ Nota supplicium false opinionis est in animo nō in
re. vñ Sen. viij. epla. Vltis parasse diuitias nō fuit finis miseriarum.
sed mutatio diuitiaz. nec hoc miror. non em̄ in rebo est viciū sed in animo
sepius em̄ opinione qz re laboramus. ¶ Infortunium boetij non erat impu-
tandū rebus quia non erat. sed imputandū fuit sue false opinionis. ¶ No-
ta q. phia ostendit pūtem felicitatem in tribus psistere. i. in amicis. in vx-
ore pudica. et filioz suozum prudentia. Primo em̄ ad felicitatē requi-
rūtur amici. nā amicus est p̄ciosissimum genus diuitiarum ex octaua. p̄sa
huius secundi. et Aristot. ix. ethic. Nemo eligit viuere sine amicis habēs
reliqua bona. et fin Tullium in libro de amicitia. Qui amicitia tollit de
mundo solem tollere videtur. et Seneca iu de reme. for. Nichil est p̄cius qz
amicos nō habere. si amicum perdidisti alium quere et ibi em̄ queras vbi inue-
nias. quere inter artes liberales. inter recta et honesta officia. quere in las-
boribus. ad mensam ista res non queritur. Secūdo requiritur ad felicitate
tem politicam vxor pudica que rara ē. vñ Seneca in de reme. for. Vult
te inter probas matrimonialis ordinis. ceperūt esse exempla meretricula-
rū. qz multas ex piugibus optimis pessimas videmus. ex diligentissimis
dissolutissimas. ex liberalissimis rapacissimas. Etiam si bonam vxorem
habuisti non potes affirmare eam esse permansturam in illo proposito. nī
hil tam mobile. nihil tam vagum qz feminarum voluntas. Tercio requi-
ritur ad felicitatem politicam proles. quia fin Aristot. i. ethic. Nō om-
nino felix est quis specie turpis est. aut solitarius. aut prole carens. ¶ No-
ta fin Inguitionem specimen est pulchritudo vel similitudo vel signus
vel bymago vel noticia vel experimentum vel bonū operis documentum.
sed in proposito accipitur pro similitudine. Item fin eundem auctus ra-
tum. id est ab auo habitus vel possessus vel ad ipsum pertinens. et ponit-
tur quandoqz pro antiquo

¶ Cū igitur p̄cipua sit mortalibz vite
cura retinēde o te si tua bona p̄gscas
felice. cui suppetunt etiā nūc q. vita ne-
mo dubitat eē chariora. Quare sicca
lā lachrymas nondum est ad vnū ois

¶ Hic philosophia ex
dictis consolatur Boes-
tium dicens. Ex q. hoc
minibus est p̄cipua cu-
ra id est maxima cura.
retinēde vite. id est sal-
uandē vite. o te felicem si
p̄gnoscas tua bona cui

Liber Secundus

etiam nunc superant. i. abundante talia bona. qz nemo dubitat esse chariora ipsa vita. quare itaqz sicca lachrymas et noli flere. nondum enim omnis fortuna est tibi exosa. id est aduersa ad vnu. id est omnino. nec tibi incubit. id est instet. tempestas aduersitatis nimium valida. qm tenaces ancores. i. amici inseparabiles herent. i. firmiter manent. que scz ancore non patiuntur tibi esse solamen pntis temporis nec spem futuri repositis. Et de Boetius pcor vt herent. i. maneat ille ancore. quia ipsis manentibus vrcungz. i. qualitercuqz. res se habeat nos enata-

bimus euadendo aduersitatem fortune. Sed o phia tu vides quantum decus nris ornamentis bonoz exteriorz qbus ornabamur decesserit Subdit phia. Nos pmouimus aliquantu animu tuu ad cosolacoem si nondum piget te totius tue sortis. qz maior pars salua tibi manet. sed non possum ferre tuas delicias. q tam lucuosus. i. plenus luctu atqz anxius pquerar aliquid abesse tue beatitudini. i. tue felicitati ¶ Nota q sicut mors e omniū amarissima. qz omnia abscindit. omnia deuorat. et qz aliqui iudicat se non timere morte et tñ timent fm Seneca in dereme. for. Sic vita est omniū dulcissima. omnia em appetunt esse et viuere. id vniūquodqz naturalr nitit ad saluandum vitā qua nihil est charius. Si g boetius possedit bona. q chariora sunt vita non debuit se estimare miserum sed magis felicem ¶ Nota q phia amicos appellat ancoras. Sicut em tempestate incūsciente p ancoram nauis retinetur et a periclitacione saluat. sic imminere aduersitate fortune homo fidelibz amicis ne succubat infortunio subleuat. fideles em amici retinent hoīem imperu fortune agitati ne totalr deiciatur a sua stabilitate ¶ Nota fm Nugitōnem supererere. summum strare vel superabundare. sed pigere est pigru esse vel penitere. vel grauare vel offendere

¶ Nec phia probat felicitate nulli posse totaliter euenire. scdo ostēdit q quanto aliquid est felici-

exosa fortuna. Nec tibi nimium valida tempestas incubuit qniaz tenaces heret ancore. q nec presentis solamē nec futuri spem tpis abesse patiantur. B Et hereant inqz pcor. Illis naqz manentibus vrcūqz seres habeant. enatabimur. Sed (quantū ornamentis nostris decesserit) vides. p. Et illa. Promouimus inquit aliquantu. si tenondū totius tue sortis piget. Sed delicias tuas ferre nō possum. q abee aliquid tue beatitudini tā lucuosus atqz anxius pqueraris.

¶ Quis est em tā composite felicitatis vt nō aliq ex parte cū status sui qualitate ripetur. Anxia em res e humano

Prosa quarta

rum conditio bonorum. et que vel nunquam
tota pueniat. vel nunquam perpetua sub/
sistat. Huic sensus exuberat. scilicet est pu/
dori degener sanguis. Hunc nobili/
tas notum facit. sed angustia rei fami/
liaris inclusus esse mallet ignotus. Il/
le utroque circumfluus vitam celebem de/
ret. Ille nuptiis felix. orbus liberis.
alieno censum nutrit heredi. Alius pro/
le letatus. filij filieque delictis mestus
illachrymat. Idcirco nemo facile euz
fortune sue conditione concordat. In/
est enim singulis quod inexpressus ignoret.
expertus exhorreat

cior tanto leuiori aduersi/
sitate perferitur. tercio
concludit ex his felicitas
tam fortuitam amarum esse
et miseram. quarto inue/
nit contra homines. scilicet ibi
Adde quod felicissimi. ter/
cia ibi Quam multis. quia
ta ibi Quid igitur o mort/
tales Primo dicit. quis
est homo tam propositus felici/
tatis. id est. tam copiose felix
ut non rixetur. id est. discordet
ex aliqua parte cum qualitate
re. id est. cum dispositione sui sta/
tus. id est. sue fortune. quasi di/
nullus est ita felix. quia
conditio. id est. status huma/
norum bonorum est anxia res
id est. misera res. que homini/
ni nunquam tota proueniat
vel nunquam perpetua sub/
sistat. Tunc declarat quod
non tota pueniat homini

quia huic. id est. alicui homini exuberat census. id est. abundat pecunia. scilicet alius. sibi
deficit. quod degener sanguis. id est. ignobilitas est sibi pudori. hunc autem. id est. alium
hominem nobilitas facit notum. scilicet ipse inclusus angustia rei familiaris id est
paupertatis mallet. id est. magis veller esse ignotus. Ille. id est. alter homo circumfluus
id est. circumdatus utroque. id est. tam diuitiis quam nobilitate ipse deslet celibem vitam
id est. castam vitam. quod non potest forsitan ducere uxorem. Ille. id est. alter homo fes/
lix nuptiis. id est. habendo uxorem orbus. id est. carens liberis. id est. pueris. ipse nutrit. id est.
congregat censum alieno heredi. Alius autem letatus prole ipse mestus il/
lachrymat. id est. ingemiscit delictis. id est. pro criminibus filij vel filie sue. Idcirco ne/
mo facile concordat cum conditione sue fortune. Inest enim singulis homini/
bus aliquid quod ipse inexpressus ignoret vel expertus ipsum exhorreat. et
sic rixatur cum qualitate sui status ¶ Nota quod non est homo tam fes/
lix quin inueniat aliquam conditionem in se quam veller non habere. propter quod
misera est conditio humanorum bonorum. quia nunquam homini tota puenit. quod
aliquis cōtemnere omnia potest. scilicet omnia habere nemo potest. ¶ Et elicit
una ratio ex ista que talis est. Illi conditio humanorum bonorum non tota pro/
uenit cui suus status in aliquo displicet. scilicet nullus inuenitur tam felix cui
status suus non displiceat in aliquo. sicut declarat in ista. ergo etc. ¶ Item
sanguis seruilis conditionis dicitur degener. quod homines naturaliter liberi sunt. scilicet per
seruitutem degenerant a natura. ¶ Nota quod vita casta dicitur vita celebs
quasi celestis. quod in carne viuere proter carnem est vita celestis et angelica ¶ No/
ta secundum Augustinum quod illachrymari est intus lachrymari. vel cum dolore las/
b i

Liber Secundus

thy mari. et est deponentis generis. licet fm antiquos inueniat neutrum generis. et sic boetius ponit hic in neutro gie. cum dr melius illachymas

¶ Nicōdit phia qd hō magis felix leuior aduerfitate pferitur cuq hoc pando boetiu ad alios. Et dicit. adde pdictis qd sensus cuiusli ter hominis felicissimū. i. fortunatissimū est delicatissimū. i. impatiētiſſimū nisi ad nutū suū cuncta suppetant. i. abū dent. ipse erit insolens. i. impatiens ois. aduerſitatis. et pſternitur a sua felicitate quibusqz minimis aduerſitatibz. adeo perigua sunt. i. valde exigua. q fortunatissimis detrahūt. i. auferūt summa. i. pfectionē beatitudinis. ¶ boeti qd multos esse cōiectas. i. opinaris. q se arbitrent proxi mos esse celo. i. deo. si eis pgeret minima ps de reliquīs id est de pſiculis tue fortune. hic locus

¶ Adde qd felicissimū cuiusqz delicatissimū sensus est. et nisi ad nutū cuncta suppetant. omnis aduerſitatē insolens minimis quibusqz pſternitur. Adeo perigua sunt que fortuna tissimis beatitudinis summā detrahunt. Quā multos esse cōiectas qui sese celo pxi mos arbitrent. si de fortune tue reliquīs ps eius minime cōtingat. Hic ipse locus quē tu exiliū vocas incolentibz patria est. Adeo nihil est miserū nisi cum putes Cōtraqz beata sors omnis est eqnimitate tolerantis. Quis est ille tam felix qui cū dederit impatiētie manus statū suū mutare non optet

quē tu vocas exiliū est patria incolentibz. i. habitantibz. et ita eorū iudicio spectat ad felicitatē. ¶ Uniuersalit̃ ergo de rebz fortunatis cōtulit. adeo nihil est miserū nisi cum tu putes. i. nisi ex reputatiōe animi tui estimes. et cōtra. i. per pſtratiū omnis sors est beata eqnimitate. i. patiētia animi tolerantis. Quis est ille tam felix qd cum dederit manus impatiētie. i. cum scīs fuerit impatiens quin ipse nō optet mutare statū suū. q. d. nullus tam felix.

¶ Nota qd forsā aliqz diceret. nulli hōi placet status suus si deest si bi in igni fortunū. si defect⁹ modici boni nō impedit pſtatiū status si deest si quin hō rosaliter sit felix. Hoc excludit phia dicens. qnto aliqz est felicioz tanto est delicatior. et qnto est delicatior tanto magis gtuatur ex defectu modici boni. et sic felicissimis detrahūt pplementū beatitudinis. ¶ Nota qd vna et eadē res quā vnus iudicat spectare ad miserā. alius iudicat spectare ad felicitatē. Ergo dr phia. qd locus quē tu exiliū vocas incolentibz est patria.

¶ Nota qd quātumcūqz hō sit abundās rebz fortunatis si ali quid displicet sibi in statu suo. ipse optat statū suū mutari p̄mendādo statū alterius. ¶ Un miles emeritus laudat statū mercatoris. eō cōtra merca

Prosa quarta

for expertus pīcula marina laudat militiā. Sicut legipitū laudat agricolās
et agricolae vrbānos Sicut exemplū patet in de scholarīū disciplina de si-
lio in cōstantie. qui habens displicentiā vnius status semp alium ⁊ alium
assumpsit ¶ Hora q̄ dicit (nihil est miserū nisi cum putes) Quī dicit
Seneca .ix. eplā. Miser est qui se beatū non iudicat. licet mundo imperet
nō est beatus qui se beatū non esse putat.

¶ Quā multis amaritudinibz hu-
mane felicitatis dulcedo respersa est.
Que si etiā fruēti iocunda esse videa-
tur. tamē quominus cum velit abeat
retineri non possit. Liqueat igitur q̄z
sit mortalium rerum misera beatitu-
do. que nec apud equānimos perpe-
tua p̄durat. nec anxios tota delectat

talium. que nec p̄petua p̄durat apud equānimos id est cōstantes vel pa-
tientes. nec ipsa tota .i. simul delectat anxios id est miseros ¶ Nota
q̄ felicitas ⁊ dulcedo humana nō est sine amaritudine. quia dicit beatus
Bernhardus Nunq̄ in honore sine labore. nunq̄ in p̄elatione sine tri-
bulatione. nunq̄ in sublimitate sine vanitate quis esse potest. Item Bla-
nus in antici audiano dicit Sed nihil inuenio quod in omni parte beate
¶ Quia. quin multas nobis deferre querelas Possit. si nostram velit ac-
cusare minervam

¶ Quid igitur o mortales extra
petitis intra positam felicitatē. error
vos inscicia q̄z confundit. Ostendam
breuiter tibi summe cardinē felicitatē.
tis. Est ne aliqd̄ tibi teipso preciosi⁹
¶ Nihil inquires Igitur si tui compos
fueris possidebis. qd̄ nec tu amittere
vnq̄z velis. nec fortuna possit auferre

tranquillitatē animi tu possidebis quod nunq̄ amittere velis. scz delecta-
tione in cōgatione perfecte p̄tutis. nec fortuna poterit tibi vnq̄z auferre

¶ Nec p̄bia ostendit for-
tuitā felicitatē esse amari-
rā ⁊ miserā. dicens Quā
multis amaritudinibz dul-
cedo humane felicitatis
est respsa .i. p̄mixta. que
etiā si videat iocūda hōi
fruēti. tñ non p̄t retineri
quominus. put hō habe-
at eam cūz velit abeat .i.
nō potest retineri ad vo-
luntatē hominis. ⁊ liqueat
.i. manifestū est q̄z misere-
ra sit beatitudo rez mor-

¶ Hic p̄bia inuehit
extra homines. ⁊ dicit sic
¶ Mortales errare peti-
tis .i. queris extra id est
in rebus exterioribz felici-
tatem positā intra vos
error ⁊ inscicia id est igs-
norantia confundit vos
ostendam tibi breuiter
cardinem id est radicem
summe felicitatē Est ne
aliquid tibi p̄ciosius te-
ipso. nihil inq̄es. Si igitur
fueris compos tui p̄-

Libec Secūdus

¶ Nota q duplex est beatitudo. s. pfecta z impfecta. pfecta beatitudo habet post hanc vitā. z est vita eterna. de q loquitur Iohānes dicens Hec est vita eterna vt cognoscāt te solū verū deū. z quē misisti ihm xpī. Alia est beatitudo impfecta quē pr esse in pnti vitā. quā phi posuerūt p̄sistere in opatione optime p̄turis. Vñ radix talis beatitudinis est trāquillitas animi ex moderatōe z sedatione passionū per habitū p̄turis. p talem aut trāquillitatē homo efficitur sui ppos vt non deiciat passionibz. ista aut trāquillitas nō est qrenda in rebus exterioribz. s. solum hz esse in animo hoīs. de qua beatitudine z trāquillitate hic loquitur phia dicens Quis igitur o mortales zc. Ut Seneca loquēs de eadem felicitate. ix. eplā. dicit. Summū bonū extrinsecus instrumēta nō querit. domi colitur. ex se totū est. incipit fortune esse subiectū. si quā prem sui foris querit Item Seneca. xxiij. eplā dr. Felicitas auiditas tuta est. q si aut vnde pueniat qris ex bona p̄scia. ex honestis p̄silijs. ex rectis actionibz. ex p̄emptu fortuitoz. Et. xxxi. eplā dr Illud bonū est querendū quod nō fiat de die in diem peius. qd est hoc. animus s. hic rectus. bonus. m̄gnus. qd aliud vides hunc aīm q̄ deum in corpe humano hospitari. Et xli. eplā dr. Laus da bonum in hoīe quod eripi nō potest. quod est p̄rium hoīs queris qd sit illud. animus z rō pfecta. rōnale namq̄ aīal est homo

¶ Hic phia pbat verā felicitatē non posse p̄sistere in rebus fortuitis tribus rōnibz. scōz az ponit ibi Ad hec. terciā ibi Et qm̄ p̄ima rō talis est. In illo nō p̄sistit felicitas hoīs. qd potest auferri ab hoīe. s. bona fortune s. h̄mōi. q̄ zc. Vñ not est nota. qz summū bonū est p̄rium hominis. bonū aut qd auferri potest non est summū bonum. qz illud qd auferri nō potest melius est eo qd auferri p̄r. Vñ not pater. qz bona fortune pnt auferri cū sint mutabilia. Vñ dicit in lra Ut agnoscas beatitudinē nō posse p̄sistere in rebus fortuitis. sic collige p tales rōnes Si beatitudo est summū bonū nature degentis rōne. i. nature rōnalis. nec illud est summū bonū quod vllō mō potest eripi. i. auferri. qz illud bonū quod nequeat. i. nō possit auferri hoc precellit. i. melius est eo qd potest auferri. Et q manifestū est. qz instabilitas fortune nō possit aspirare. i. accedere ad beatitudinē accipiendam

¶ Nota qz vt cognoscas in his fortuitis rebus beatitudinē p̄sistere non posse. sic collige. Si beatitudo ē summū nature bonum rōne degentis. nec est summū bonum quod eripi vllō mōdo potest. quoniā precellit id quod nequeat auferri. manifestū est quin ad beatitudinem percipiendā fortune instabilitas aspirare non possit

¶ Nota qz beatitudo est summū bonū. qz in terciō huius p̄osa scōa dr qz beatitudo est status pfectus aggregatiōe omnū bonoz. et beatitudo est summū bonum nature degentis. i. viuentis rōne id est nature rōnalis

Prosa quarta

sicut hominis. qz hominū genus arte z rōne viuūt. ex phemio metaphis-
ce. Nullum em̄ alioz animalū est felix. ex decimo ethicoz. Bruta em̄ ani-
mantia nemo felicitabit. pmo ethicoz. Et talis beatitudo nō consistit in
bonis exterioribz. sed in actu sapiētie. quia dicit Aresto. in libro politicoz.
Testis est mihi deus qz in bonis exterioribz nō p̄sistit summū bonum.
Et idem in eisdē. Nos sumus felices z dii. dii autē nō sunt felices bonis
exterioribz. ergo nec homines. Nota qz licet in bonis exterioribz fortu-
tis nō consistit felicitas formaliter z essentialit. tamē felicitas consistit in
eis organice. quia deseruiūt ad felicitatē veram. sine em̄ rebus exterioribz
quaz fortuna dñā est nō contingit esse felicem supple organice. ex libro
de bona fortuna. z ex decimo ethicoz. Opus est exteriori p̄speritate om̄i
ni enti. Natura em̄ p se nō est sufficiens ad speculandū. s̄ oportet cibum
et potum z reliquū famulatum preexistere

¶ Ad hec. quem caduca ista felici-
tas vehit. vel scit eam. vel nescit tam
esse mutabilem. Si nescit. que nā bea-
ta fors esse potest ignorantie cecitate
Si scit. metuat necesse est. ne amittat
quod amitti posse non dubitat. Qua-
re continuus timor nō finit esse feli-
cem. An vel si amiserit. negligēdum
putat. Sic quoqz perepile bonum est
qd equo animo feratur amissum

¶ Nec phia ponit ses-
cundā rōnem que talis
est. Ille qui felix ē fortu-
ta felicitate aut scit eam
mutabile esse aut nescit.
Si nescit est ignorās. z
p p̄ns est infelix. Si scit
eam esse mutabile. necē
est qz timeat ne eā amittat.
cui at inest p̄tinuus
timor felix esse nō potest
Un̄ dicit in lra sic. Ad
hec scz p̄dicta addā aliā
rōnem. homo quē vehit
id ē ducit ista caduca. i.
fortuita felicitas. v̄l scit
eam esse mutabile. v̄l ne

scit. si nescit quenā fors beata. i. que felicitas beata potest esse cecitate ig-
norantie. q̄si di. nulla. Si scit eam esse mutabile. necesse est vt metuat ne
amittat illud quod nō dubitat posse amitti. quare cōtinuus timor nō fi-
nit ipsum esse felicem. Et forsan diceret. homo nō timer amissionē fortu-
ne. quia nō curat vtrum eam amittat vel non. Hoc excludens phia dicit
si amiserit bonum fortuitū. z putat illud negligendū. i. non curandū. tunc
illud bonum erit valde exile. quod amissum feratur equo animo. i. equa-
li animo. sicut cōseruatū. z per cōsequens illud nō est summū bonum

¶ Nota ex tercio huius prosa. ix. qz vera z p̄fecta felicitas facit hos
minē potentem. reuerendū. celebrem z letum. ergo vera z p̄fecta felicitas
excludit timorem. z per cōsequens p̄tinuus timor qui excludit leticiam
nō finit hominē esse felicem. vnde Seneca. ix. epla dicit Ille beatissimus
est z securus sui possessor. qui crastinū diem sine sollicitudine expectat.

¶ Item nota. ex quo felicitas p̄sistat in speculatione dei z substantiaz sepa-
raz. ipsa excludit cecitatē ignorantie. in qua ignorantia felicitas esse non p̄-

Libecūdu

¶ Hic ponit phia/ter/ etiam rōem que talis est Si beatitudo cōsisteret in rebus fortuitis . cum bona fortuita finiuntur morte hoīs . sequitur q omnis hō in morte fies/ ret miser . qđ nō est verū quia multi p morte ples/ quiti sunt felicitatē . sic martires et alij sancti . q ppesti sunt maxima toz/ menta vt psequerentur beatitudinē in aīa Dicit ergo sic in lra . Quonā tu idē es hō . cui ego scio esse psum p multis . i . valde multis demōstra/ tionibz mētes . i . animas hoīm nullo mō esse mor/ tales . z cum sit clarum . i . manifestū fortuitā feli/

citatē finiri . i . terminari morte hoīs nequit . i . nō potest dubitari si hec for/ tuita felicitas potest asferre . i . dare beatitudinē quin omne genus mortu/ lium . i . hoīm labatur in miseriam in fine mortis . Sz si scimus multos scz sanctos quesisse fructum beatitudinis nō solum morte . verumetiā dolo/ ribz z supplicijs . quonā modo . i . per quē modum presens vita supple bo/ nis fortuitis ornata potest facere beatos . que vita transacta . i . terminata non efficit miseros . qđ di . nullo modo ¶ Hora q cuius pntia est cau/ sa felicitatis . eius absentia est causa miserie z infelicitatē . Sicut em nauis/ ta per sui presentia est causa felicitatis nauis . sic eius absentia est causa pe/ riclitationis eius . ex scđo phisicoz . Si ergo bona fortune per sui presentia essent causa beatitudinis . per sui absentia essent causa miserie ¶ Cum autē in morte hominis bona fortune relinquunt hominē fugiendo . z homo re/ linquit ea moriēdo . omnis homo post mortem esset miser z infelix . quod falsum est . nam multi post mortem psequunt beatitudinē Et quia forsan aliqđ diceret . mortuo homine moritur z anima eius . z sic post mortē nul/ lam psequetur beatitudinē . Hoc excludēs phia dicit ad boetii . tu es idē ille cui psum est multis demōstrationibz animas hoīm esse immortas/ les ¶ Hora q omnes leges in hoc cōueniunt q anima intellectua hoīs sit immortalis . sepatur em ab alijs sicut ppetuū a corruptibili . ex . iij . de aīa . z hoc est rōnabile . qz anima intellectua immaterialis nō est edue/ ta de potētia materie . sz ab extra . i . a deo . ipsa em fm Augustini creādo in/ funditur z infundēdo creatur . ppter qđ cum abscisio materie sit causa ppe/ tuitatis fm ¶ Commentatorē primo celi z mundi . Anima intellectua im/ materialis existens ipsa est immortalis .

¶ Et quonā tu idem es cui psum atqz insitum p multis demonstra/ tionibz scio . mētes hominū nullo mo/ do esse mortales . Lūqz clarum sit for/ tuitam felicitatē corporis morte fini/ ri . Dubitari nequit si hec asferre bea/ titudinē potest . quin omne mortaliūz genus in miseriā mortis fine labatur ¶ Si si multos scimus beatitudis fruc/ tum nō morte solum . verumetiā do/ loribz supplicijsqz quesisse . quonā mō presens vita facere beatos pōt . que mi/ seros transacta nō efficit

Metrum quartū

¶ Hic incipit quartū metrum huius secundi quod ēz metrum anacrusi-
tū ab inuētoze. iambicū a pede p̄domināte. dīmetrum a numero pedū. cas-

¶ Verz quartū secundi libri

Uisquis volet pennem

Lautus ponere sedem

Stabilisqz. nec sonori

Sterni flatibus euri

Et fluctibus minantem

Lurat spernere pontum.

Montis cacumen alti

Bibulas vitet arenas

Illud proteruius auster

Totis viribus viget

He pendulum solute

Pondus ferre recusant

Fugiens periculofam

Sortem sedis amene

Humili domū memento.

Lertus figere saxo

Quamuis tonet ruinis

Discens equora ventus

Tu conditus quieti.

Felix robore valli

Duces serenus euum

Ridens etheris iras

talecticū quia deest vna
syllaba ad p̄plemētū me-
tri. Neic metro adiun-
git metz. feregratuz sic
dictū ab inuētoze. de q̄
supius dictū est. In hoc
ergo metro philosophia
p̄mendat vitam medio-
crē p̄ talem metaphoraz
Edificiū constructuz in
loco nimis alto viget tēs
pestibus ventoz. z sun-
datū in loco arenoso de-
fluit. sed fundatū in loco
humili z saxoso vtrunqz
vitat incōmodū. sic vita
p̄is nimīū eleuata p̄spe-
ritate vel nimīū dep̄ssa
aduersitate frequēter eue-
tu inopinato calamitati-
bus defluit. mediocris
autē securā manet. Dis-
cit ergo in littera. Quis-
quis hō cautus volz po-
nere sedem pennem. id
est firmā mansionē z ipe
stabilis existens nec ves-
lit sterni. id est deſci. so-
noris flatibz euri. i. illius
venti. z q̄sqz curat sper-
nere pontū minantē fluc-
tibus. i. mare fluctuans
ille vitat cacumen. i. sum-
mitatē alti montis z vi-
tet arenas bibulas. i. sic-
cas. Tūc assignat cām
q̄re debeat vitari in edifi-
cando cacumē alti mon-
tis. qz illud. i. cacumē al-
ti mōtis viget. i. manife-

stat auster proteruius. i. ventus impetuosus. Tunc assignat causam qua-
re debeat vitari arene quia he arene solute. id est disſuncre per siccitatem
recusant ferre. i. nolunt porcare pendulum pondus. i. labile pondus. Tu
ergo fugiens periculofam sortē. i. euentū amene sedis. i. amene māisiois z

Liber Secundus

certus etis memento figere. i. stabilire domū tuā in humili saxo. i. de p̃ssio lapide q̃uis ventus miscens equora. i. voluens maria tonet. i. seuiat rui/nis. i. statibus ruinosis. tu felix conditus roboze. i. firmitate quieti valli. i. munitionis z tu serenus. i. tranquillus duces. i. ages eū. i. vitā tuā. ridēs id est deridens z pro nihilo habens iras. i. p̃secutores etheris. i. aure seuiēs ris venti ¶ Hora q̃ om̃is virtus sup̃fluitate corrūp̃it cū virtus const̃tat in medio. Est em̃ virtus habitus electius in medietate p̃sistēs res et̃a rō ne determinatus. iō ois sup̃fluitas tanq̃ viciosa vitanda est Phia q̃ docet vitare sup̃fluat̃ prosperitatē quā designat p̃ cacumen alti moñtis. q̃ prosperitas plerūq̃ impugnat inuidia z potētia magnatū q̃ p̃ven tū impellentē designat. Docet etiā vitare nimā paupertatē quam desig nat bibula arena. q̃ paupertas recusat ferre indigentia necēriorū que p̃ pō dus pendulū designat. indigentia em̃ grauat hoīem ad modū pedulū p̃p̃ deris ¶ Hora securitas s̃m Tullii in rethorica sua est p̃tus incōmo ditates imminētes z inchoate rei affines nō formidās. que securitas ma xime appetenda est. p̃pter quod phia docet appetere vitā mediocrē q̃ red̃dit hoīem securū s̃m illud poeticū. Medio tutissimū ibis. z Caro Tu ta imago puppis est medio que flumine fert. Quā vitā mediocrē designat p̃ humile saxū. in quo edificū impetu venti nō deſcit. nec inundatō ibi tā q̃ bibula arena dissoluit ¶ Hora q̃ duplex est paupras. voluntaria z lera. alia inuolūtaria z tristis. Prima paupras est appetenda. sc̃da fugiē da. De prima loquit̃ Sen. in eplā. Honesta res est lera paupras. paup ras em̃ expedita secūra est. Et xviij. eplā. O lucille incipe cum pauprate h̃re p̃meritū. aude p̃remnere opes. nemo alias est deo dign⁹ q̃ opes p̃remp̃lerit. Sc̃da paupras. s̃. inuolūtaria z tristis fugiēda est. q̃ morra lis est z rōe tristitie stupefacit z corrumpit naturam

¶ Nūc incipit q̃nta. p̃sa huius secundi. in qua phia ponit remedia ma gis mouentia Boetius ad ostendendum q̃ bo na fortune sunt contem nenda z minus esse do/ lendum de amissione eo rum. Ista autem reme/ dia sunt rationes sump te ex conditionibus par ticularium bonorum for/ tune. scilicet diuitiarum bonorum. potestatum z glorie. Ex primo ost̃dit hoc de diuitijs. q̃ non sunt magnopere appetende ponendo vnam rationem generalē respiciē/ tē om̃ia bona fortune. Sc̃do ponit rationes de diuitijs ibi. Diuitie. Pri mo intendit̃ talē rōem. Nullus magnopere dēt̃ illud appetere qd̃ nō pō

¶ Prosa quinta libri secundi

Ed quoniam rationum iāz in te mearum fomēta descendūt paulo validioribus vtendum puto. Age enim si iam caduca z momenta ria fortune dona non essent. Quid in eis est quod aut vestrum vnq̃ fieri q̃/ at aut non perspectum consideratum q̃ vileſcat

¶ Nūc incipit q̃nta. p̃sa huius secundi. in qua phia ponit remedia ma gis mouentia Boetius ad ostendendum q̃ bo na fortune sunt contem nenda z minus esse do/ lendum de amissione eo rum. Ista autem reme/ dia sunt rationes sump te ex conditionibus par ticularium bonorum for/ tune. scilicet diuitiarum bonorum. potestatum z glorie. Ex primo ost̃dit hoc de diuitijs. q̃ non sunt magnopere appetende ponendo vnam rationem generalē respiciē/ tē om̃ia bona fortune. Sc̃do ponit rationes de diuitijs ibi. Diuitie. Pri mo intendit̃ talē rōem. Nullus magnopere dēt̃ illud appetere qd̃ nō pō

Prosa quarta

test esse suū z quod in se p̄sideratur est vile. sed oīa bona fortuita s̄ h̄mōi qz sunt mutabilia. ideo non p̄nt esse p̄pria hoīs z in se p̄siderata vilescūt. ḡ zc. vnde d̄r in littera. **Q**uā foimenta. i. medicamēta mearū rōnum vrent dū validioribz rōibus. i. magis mouentibus. Age est aduerbiū hortandi si em̄ dona fortune non essent caduca. i. casualia z momētaria id est transitoria ad modū momenti quid est in eis quod vnqz queat fieri vestrū aut p̄spectū z in se cōsideratū non vilescat. q̄si diceret nihil. ¶ **N**ota qz bona fortune sunt caduca z transitoria. qz dicit Sen. lxxvi. epla. Om̄ia bona fortune nobis accidunt. sed nō adherent et si abducant sine vlla r̄ti las chymatione discedunt. ex quo pz si mutabilia sunt qz nō sunt p̄pria bona hoīs. qz fm̄ eundē Senecā. Nihil p̄rium dicas quod mutari potest. ¶ **N**ota qz bona fortune in se p̄siderata vilescūt. qz d̄r Jōhēs chris̄. Bona fortune in seipsis veterascunt z p̄sumunt aut ab extraneis dolo vl' violentia vel calumnia diripiuntur.

Quiuitie ne vel vestra vl' sui natura p̄ciosa sunt. Quid eaz potius. an v' ne. an vis p̄geste pecunie. Atqz he effundendo magis q̄z coarctando meli⁹ nitent: Siquidem auaricia semper odiosos. claros largitas facit. Ex si manere apud quenqz nō potest. quod transfertur in alterum tunc est p̄ciosa pecunia cū translata in alios largienti vsu. desinit possideri

¶ **H**ic p̄bia ponit rōnes de diuitijs in specia li. qz nō sunt magnopere appetende. Scdō. pbat hoc generaliter de diuitijs ibi. Quid autē Prima diuidit in quinqz p̄tes fm̄ qz quinqz s̄z gēnera diuitiaz. que pbat nō multū esse appetēda scz pecunia. gemme. possessiones. vestes. z famuli. Primo ostendit p̄positū de pecunia. secundō de gemmis ibi. An gemmarū. terciō de possessionibus ibi. An vos Quarto de vestib⁹ ibi. Jam vero. Quinto de

famulis. ibi. An vero Primo duabus rationibz probat diuitias nō multum esse appetendas. secūda ibi. At eadem. Prima ratio talis est. Illa non sunt multuz appetenda. que nec ex sui natura nec ex natura vrentis sunt p̄ciosa. diuitie sunt huiusmodi. ḡ zc. Maior est nota quia nihil ap̄petitur nisi bonum z p̄ciosum. Vni⁹ declaratur. diuitie non sunt bonū ne ex sui natura. quia non faciūt bonum eum cui adueniunt. Nec sunt bonū ne ex parte vrentis. quia non inquantū conseruantur. sic enim faciunt hominem avarum. nec inquantum distribuuntur. quia sic relinquūt hominem. Dicit enim in littera. Diuitie vel sunt p̄ciosae sui natura aut natura vestra vrentium eis. z quid earum est potius. id est p̄ciosius an auris aut vis congeſte pecunie. id est congregare. atqui pro certe. he scz diuitie non sunt p̄ciosae conseruando eas. quia melius nitent. effundendo. id est

Libe

Secūdus

distribuendo eas q̄s coacervando. i. retinendo eas. siquidē avaricia q̄ pes
cunī coacervat sp̄ facit hoīes odiosos. z largitas que pecuniaz effundit
facit claros. i. honestos. Subdit. etsi illud quod trāsferret in alterū nō po
test manere apud quē q̄ tunc est pretiosa pecunia loquendo hyronice cur
ipsa vsu largiendi translata in alios desinit possideri. ¶ Notandum
q̄ aliquid est bonū dupl'r. vel ex natura sui vel ex natura vtentis. Illō d'r
bonū ex natura sui quod a se vel in se habet vnde sit bonū. z cuiusq̄ adue
nit facit ipsum bonū sicut ratio recta. pax z similia. sed illud d'r bonū ex p
te vtentis quo si aliquis pueniēter v'tat aliquid inde puenit. ¶ Nota
fm Bernhardū. Solus error hoīm facit q̄ aurū z argentū reputant pre
ciosa. cum sint nisi terra rubea z alba. ¶ Nota q̄ Seneca. lxxxviii. epla
probās diuitias nō esse bonas sic arguit. Quod bonum est bonos facit.
Diuitie nō faciunt bonos. q̄ diuitie bone nō sunt. Irē bonū ex malo nō fit
diuitie autē sūt ex avaricia que mala est. q̄ bone nō sunt.

¶ Hic ponit scđam ra
tionem que talis est. Illa
nō sunt multū appere
da que a pluribus non
possunt possideri. z non
transcunt ad aliū sine
paupertate aliorum. di
uitie sunt huiusmōi. ex
go rē. Unde dicit in lra
Si eadē pecunia quāta
est vbiq̄ gentium. i. apd
oīes gentes si illa pge
ratur apud vnum hoīez
ipsa facit ceteros hoīes
inopes sui. i. carentes. et
vna vox pariter tota. id
est simul replet audituz
multoz. diuitie autē non
possunt trāsire in plures

¶ At eadem si apud vnū quāta ē vbi
q̄ gentiū congeratur. ceteros sui ino
pes fecerit. Et vox q̄dem tota pariter
multotū replet auditū Vestre vero di
uitie nisi cōmūte in plures transire
nō possunt. Quod cū factū est. paupe
res necesse est faciāt quos relinquunt
D igitur angustas inopesq̄ diuitias
quas nec habere totas pluribus licz
et ad quemlibet sine ceterorum paup
tate non veniunt

nisi commūte. i. diuise in pres. quod cū factū est. s. q̄ minute transcunt
in alios. necē est vt illos faciāt paupes quos relinquūt. Et tūc exclamat
Pera diuitias dices. ¶ igit supple dico diuitias esse angustas. i. artas. z in
opes q̄s nō licet pluribz habere totas. z q̄ nō veniūt ad quēlibet sine paup
tate ceteroz. i. alioz hoīm. ¶ Nota q̄ diuitie nō veniūt ad quēlibet sine
alioz paupertate. vñ Sen. in de re. for. Pecuniā pdidisti quaz vt haberes
alius aū te pdidit. pdidisti pecuniā habēs vno piculo min⁹. q̄ re felice si cū
illa avariciā pdidisti. Et idē. lxxxviii. epla d'r. Diuitie aīos inflant. super
biā pariunt. inuidiā p'trahūt. mēte alienāt. timorem inducūt. insolētiā fa
ciūt. nihil āt aliū insolētiā ē q̄ spes falsę magnitudinis. q̄ diuitie bone nō sūt

Prosa quinta

¶ An gemmarum fulgor oculos trahit sed si quid est in hoc splendore precipui gemmarum est lux illa non hominum. Quas quidem mirari homines vehementer admiro. Quid est enim carere anime motu atque propage. quod animaterationabilique nature pulchre esse iure videatur. Que tamen si conditoris opera suisque distinctione postreme aliquid pulchritudinis trahunt. infra vestram tamen excellentiam collocare admirationem vestram nullo modo merebantur.

mas vehementer admiro homines mirari. id est mirando desiderare tanquam bonum suum. Quid est enim carens motu anime atque propage. id est coniunctione membrorum quasi diceret. quod recipitur in rebus inanimatis. quod iure videatur. id est videri debeat esse pulchrum rei animate et rationabili nature. quasi diceret nihil. quod gemme tamen si propriis trahant. id est recipiant aliquid postreme pulchritudinis operis. id est diligentia conditoris et sui distinctione. id est specifica formatione. tamen ipse collocare infra vestram excellentiam. id est dignitate nullo modo merebantur vestram admirationem.

¶ Nota quod non est gloriantium de gemmis tanquam de proprio bono. quod dicitur Seneca. Epi. 1. Nemo gloriari debet nisi de suo. quod enim est stultius quam in homine aliena laudare. quod est eo demeritius qui ea miratur quod ad alium transferri potest. prout philosophus. Non faciunt equum meliorem aurei freni. **¶** Nota quod quadruplex est pulchritudo. Prima est animalium rationalium. secunda est brutorum sensibilibus. tertia plantarum vegetabilium. quarta est rerum inanimatarum. in quo genere gemme collocantur propter quod dicit philosophus. Si gemme trahunt aliquid postreme pulchritudinis. id est ultime pulchritudinis.

¶ An vos agrorum pulchritudo delectat. B. Quidni. Est enim pulcherri mi operis pulchra portio. Sic quondam sereni maris facie gaudemus. Sic celum sidera lunam so-

¶ Nec philosophia ostendit quod gemme non sunt appetende tanquam proprium bonum hominis. interdens talem rationem. Quicquid bonitatis vel preciositatis est in gemmis. hoc consistit in luce et splendore gemmarum sed lux gemmarum non est proprium bonum hominis. sed est bonum ipsarum gemmarum. ergo etc. Unde dicit in littera. An fulgor gemmarum trahit oculos hominum super ple ad concupiscendum eas tanquam proprium bonum. sed si quid est preciosi. id est preciositatis in hoc splendore. illa lux est gemmarum et non hominum. quas quidem gemmas

¶ Hic philosophia idem intendit de possessionibus sicut de agris. et intendit hanc sententiam. Bonitas agrorum vel consistit in pulchritudine eorum que delectant aspectum. et talis pulchritudo non magis est ipsorum

Liber Secundus

hōis q̄ pulchritudo flo-
rum vel stellarū que etis-
am delectant aspectum
hōis. z tamē nihil ad ho-
mines pulchritudo isto-
rū. Vel bonitas agroꝝ
consistit in utilitate eoz
que est ad sustentatōes
hominis. s; hec possessio
agrorum non est multū
appetenda vt sit ampla
quia natura paucis ē cō-
tenta. Unde dicit in li-
tera. An pulchritudo
agrorū delectat vos vt
gaudeatis de ea canq̄m
de bono vestro. Et dē
boetius. Quidni. i. qua-
re non delectaret. est em̄
pulchra porro operis pul-
cherimi. i. mundi. Sic
nos gaudemus facie. id
est aspectu maris ferent.
id est trāquilli. sic. i. eadē
rōe miramur celum. si de-
ra. solē z lunam. Respō-
det pbia. Nunquid ali-
quid horum lattingit te
tāq̄ propriū. q̄si diceret
nō. Nūquid audes gloriari splendore alicuius taliū tanq̄ tuo q̄si diceret
nō. Nūquid tu distingueris. i. ornaris vernis florib; certe nō. Nūquid tua
vbertas. i. fertilitas intumescit. i. supbit in estiuos fructus. i. p estiuos fru-
ctus. q̄si diceret nō. Quid raperis. i. circūdaris inanib; gaudijs supple res-
putando ista esse tua bona. Quid amplexaris externa bona p tuis. q̄si di-
ceret frustra s; facis. qz fortuna nūq̄ faciet esse tua q̄ natura rerū a te fecit
aliena. Tunc dē pbia. Nō nego quin ista pnt tibi esse vtilia fruct? em̄ ter-
raz proculdubio debent alimentis animantiū. i. animalib; pro alimentis
Sed si velis replere indigentia nature qd̄ satis est. i. ad sufficientia nihil ē.
id est nō oꝝ q̄ petas. i. desideres affluentia fortune supple ad dilatandū
et ampliandū agros. natura em̄ paucis cōtenta est cuius satietatem si vel
virgere. i. cogere supfluis cibis z potibus illud qd̄ infuderis ventri super-
flūū aut fiet inuocūdū. i. triste. aut fiet noxiū. id est periculosū

lemq; miramur. P. Num te hoz ali-
qd̄ attingit. Nū audes alicuius taliū
splēdore gloriari An vernis floribus
ipse distingueris. aut tua in estiuos fru-
ctus intumescit vbertas. Quid inani-
bus gaudijs raperis. Quid externa
bona p tuis amplexaris Nūq̄ tua fa-
ciet esse fortuna. q̄ a te natura rerū fe-
cit aliena. Terrarū quidē fructus ani-
mantiū. pculdubio debent alimentis
Sed si qd̄ nature satis ē replere indi-
gentia velis. nihil est qd̄ fortune affluē-
tia petas Paucis em̄ mīmisq; natura
cōtenta est. cuius satietatē si supfluis
virgere velis. aut inuocūdū quod infu-
deris fiet aut noxiū

¶ Nota q̄ ex littera p̄t formari talis rō. Si illud qd̄ magis videt inesse
tū inest. nec illud quod minus s; magis videt q̄ hō debet glari de pulchri-
tudine celi z stellarū. z non oꝝ. qz nihil hoz est suū. ergo minus debet glo-
riari de pulchritudine agrorum z aliarū possessionum ¶ Nota q̄ na

Prosa quinta

tura non est oneranda supfluis. sed est alenda paucis. qz paucis ptena est
vñ Seneca epla. xvi. Si ad naturā vixeris nuncq pauper eris. si ad opī
nionē nuncq diues eris. **O**rigeniū natura desiderat. opinitio vero immensū
sum. Et brūs Aug⁹ dicit. Sumenda sunt alimenta tanq medicamēta
Bego. Dñ venter nimia facietate extendit aculeus libidinis fuscitatur.

Nota q Aristoteles in quadā epla ad Alexandrū dicit. Qui trās
greditur debitū modū in pleno z vacuo nō poterit euadere furore egritū
dinis z molestias infirmitatū. Qui ergo appetit viuere z dominari renū
cier desidcrio proprie voluptatis. nec comestione comestioni supaddat.
quia omnis incōtinens volūtariē est egrorās. ij. ethicor. Et subdit Au
dini ab Hypocrate. q pseruauit dietas pro quibz debilitatē corporis susti
nebat. Cui dixit discipulus Doctor egregie si velles bene comedere non
sustineres tantā corporis debilitatē. Qui respōdit hypocrates. Ego cōe
do vt viuā. non viuo vt comedā. Vñ dicit Aristoteles ibidē. Alimentū
ppter durabilitatē est querendū. non durabilitas ppter alimentū. Sub
dit. Dulcos noui qui diminuerūt de alimento z comestione. abstineres
a suis appetitibz z parcētes gule viuentes tpare per dietas qui fuerūt sa
nissimi corporis longioris vite z boni appetitus

Jam vero pulchrū varijs fulgere
vestibz putas. quarū si grata intuitu
species est. aut materie naturam. aut
ingenium mirabor artificis

Nec phia ostēdit q
nō sit gaudendū de pul
chritudine vestī tanq
de pprio bono. z arguit
sic. De illius pulchritu
dine non est gaudendū
que non est homis pul
chritudo. sed pulchritu
do vestī non est homis

pulchritudo. sed est ipsaz vestium. ergo non est gaudendū de ea. Unde
dicit in lra. Jam putas pulchrū esse. i. tue pulchritudini ascribendū fulge
re varijs vestibz. qsi di. nō debes hoc putare. quaz scz vestium si spēs id est
pulchritudo. est grata id est delectabilis intuitu. ego mirabor naturā ma
terie vestī. aut mirabor ingenū id est subtilitatē artificis vestem formā
tis nihil ascribēdo tibi. **N**ota q splendor habitus exterioris nō fas
cit hominē meliorem. nisi fulgeat habitus mentis interior in eo. Unde
Seneca Nullus dicit gladium esse bonū. si balteus eius deauratus est.
et vagina gemmis distincta. sz gladius bonus est qui bene incidit z bonū
acumen habet. Et mucro bonus est qui omne munimē rupturus est. vñ
sunt plus. Aurea nobilitas luteā si vestiat ollam. Non ideo sequitur hanc
minus esse lutum. Item poeta Oinge caput lauro. tege gēmis corpus
et auro. Si fueris pridē remanebis rusticus idem

Nec phia ostēdit q
nō est gloriandū de mlti
tudine famuloz tanq
de pprio bono. z arguit
sic. Famuli aut sunt p
ueri in moribz. z sic sunt

An vero te longus ordo famuloz
facit esse felicē. Qui si viciosi moribz
sunt. pnciosa domus sarcina. et ipsi

Libec Bccūduc

nocui. aut sunt lene mo-
riggerati. tunc nihil ad te
qz hec pbitas est famu-
loz et nō tua. **U**n dicit
in lra. An vero lōgus oz
do famuloz facit te esse
felicem. qui scz famuli si
sint victosi moribz. tunc
sunt pnciosa sarcina .i.
pnciosum pōdus ipsi?
domus. z sunt vehemē-
ter inimica sarcina ipsi
dño. Si vero sint probi
quonā modo .i. p quem
modū aliena pbitas nu-
merabit .i. cōputabit in
tuis opibz. q. d. nullo
mō **E**t tūc pcludit de
omnibz pdictis. dicens
Ex quibz omnibz pdic-
tis mōstratur liquido. i.
apte nihil hoz esse tuū
bonū. que tu pputas in
bonis tuis. quibz si nihil
inest appetēde pulchri-
tudinis. sp^e q tibi affert
bi poterit. qd est .i. quare est q tu doleas de amissis. vel leteris de retētis
Quod p sed si pdicta sunt pulchra naturā .i. propter naturā ppiam. quid re-
fert id tua. id est quid pner hoc ad te. q. d. nihil. nam hec sequestrata .i.
diuisa a tuis opibz per se placuissent. non em idcirco sunt preciosa q in tu-
as venire diuitias. sed qm tibi videbant preciosa. ideo maluisti ea annu-
merare tuis diuitijs. **N**ota q serui pueri in moribz sunt familiares
inimici domini z totius domus. de quibz postea diceret tēcio huius qn
ta prola. Non est pestis efficacior ad nocendū qz familiaris inimicus. et
si videntur aliqui amici. hoc est rōne vtilitatis. non rōne virtutis **D**e qui-
bus loquitur Seneca in de remedijs fortune. dicens. Vel misce sequi-
tur. cadauera lupi. frumēta formice. predā sequitur ista turba. non hoiem
Item Seneca dr. xli. epla. In homine illud laudandū est qd ipsius est. si
familia formosam hz z domū pulchrā. si multū ferit. si multum venerat.
nihil hoz in ipso est. sz circa ipm. lauda in illo qd ppiū est. qd nec auferri
nec eripi potest

Nic phia ostēdit ge-
neralit^r diuitias non esse
appetēdas magnopē. z
facit hoc tribus rōnibz.

domino vehemēter inimica. Sin ve-
ro pbitas. quonā modo in tuis opi-
bus aliena pbitas numerabit **E**x q/
bus omnibz nihil hoz que tu in tuis
cōputas bonis tuū esse bonum liqui-
do monstra. Quibz si nihil inest ap-
petende pulchritudis. quid est q vel
amissis doleas. vel leteris retētis **E**t
si natura pulchra sunt. quid id tua re-
fert. Nam hec per se a tuis quoqz opi-
bus sequestrata placuissent **N**eqz em
idcirco sunt preciosa q in tuas vene-
re diuitias: sed quonā preciosa vide-
bantur. tuis ea diuitijs annumerare
maluisti.

Quid em tanto fortune strepitu de-
sideratis fugare credo indigentia co-
pia queritis. At qui hoc vobis in cō

Prosa quinta

trarium cedit Pluribus quippe admi-
niculis opus est ad tuendam preciose
supellectilis varietatem. Verumque illud
est. multis eos indigere qui multa
possideant. Contraque minimum qui abun-
dantiam suae naturae necessitate. non ambi-
tus superfluitate metiantur

diuitias. sicut declarat Iulius dicens. Quid autem tanto strepitu. i. tanto labore
desideratis. i. cum desiderio insistitis fortune. credo vos queritis fugare
indigentiam copiam. i. diuitijs. q. d. Ideo desideratis diuitias ut suppleatis
vestram indigentiam. sed hoc cedit vobis in prarium. quia pluribus adminicul. i.
adiutorijs opus est ad tuendam varietatem preciose supellectilis. i. possessio-
nis. verumque illud est multis eos indigere qui multa possident. et etiam
contra. i. per prarium illi minimum indigent qui metiantur. id est qui mesurant
sua abundantiam non superfluitate ambitus. i. cupiditatis. sed necessitate na-
ture ¶ Hora fin Seneca. multis indigent qui multa possident. pro-
pter quod multe diuitie non fugant indigentiam sed magis excitant. Unde
poeta Nulla ditari ratione potestis auari. Vos faciunt inopes quas cumu-
latis opes ¶ Hora circa hoc quod dicit (minimum indigent) dicit Seneca
Iuxta epistolam. Thaurus paucissimorum iugerum pascuis impletur. et vna silua
pluribus elephantibus sufficit. homo terra pascitur et mari: quid igitur tam
insatiabile ventrem natura dedit nobis. cum tam modica corpora dede-
rit nobis. ut vastissimorum edacissimorumque animalium auaritatem vincere
mus. quantum est quod naturae datur. paruo illa educatur. non fames
nostri ventris nobis magno constat. sed ambitio. ventri autem obediens
loco animalium annumerantur. non hominum.

¶ Ita ne autem nullum est proprium vo-
bis atque insitum bonum. ut in exter-
nis ac sepositis rebus bona vestra que-
ratis Sic rerum versa conditio est. ut
diuinum merito rationis animae non aliter si-
bi splendere nisi in avaritia supellectilis pos-
sessione videatur. Et alia quod suis praeterita
sunt. Vos autem (deo mecum persilens) ab re

secundam ponit ibi Ita ne.
tercia ibi Ego hoc nego
Prima ratio est ista. Illa
non sunt multum appeten-
da propter quod homo non consequitur
ea propter quod appetunt. sed
propter diuitias homo non consequi-
tur ea propter quod diuitie ap-
petunt. appetunt enim di-
uitie propter fugam indi-
gentie. quam fugam indi-
gentie homo non consequitur propter

¶ Hic ponit secundam
rationem. secundocludit manifestum
errorem hominum
ibi Quam vero late. Et
ratio talis est. illa non sunt
appetenda quibus appeti-
tis homo putans se tali-
bus ornari facit iniuriam
suo creatori. sed bona ex-
teriora sicut diuitie sunt
hominum. ut declarat in li-
tera. ergo ratio. Et dicit
¶ homines nunquam nul-
lum bonum est proprium atque

Liber Secundus

insitum. i. naturale et in
trinsecū vobis. ita ut q̄
ratis bona vestra in ex
ternis rebz. i. in extrinse
cis rebz et in rebz sepositis
.i. a vobis seorsum positi
tis. q. d. ymmo in vobis
est bonū si considerare vul
tis. S; sic est versa. i. mu
tata cōditio rez. v. r. aial
diuinū scz hō. qui est si
milis deo. nō aliter vide
atur sibi splendere nisi in
possessione supellectilis
inaiate. i. bonoz exte
riorum que sunt inaiata. et
alia q̄dem ab hōie pten
ta sunt suis bonis. Glos
autē hōies deo similes
mente captatis. i. q̄ritis
ornamēta vestre excellē
tis nature a rebz infimis
scz inaiatis. q̄s est erro
neū. nec intelligitis quā
tam iniuriā faciatis vō
cōditori supple puer ten
do ordinem ab eo insti
tutū. ille em̄ p̄ditor vole
bat humanū genus pre
stare. i. p̄cellere omnibz
terrentis. s; vos detruditis vestrā dignitatē infra queqz rez infima. quod
p̄batur ex hoc. nā omne bonū est p̄ciosius eo cuius est bonū. cum vos iu
dicatis vilissima rez. sicut sunt dona fortune esse vīa bona. vos summitti
tis. i. subiicitis vosmetipsos eisdē vestra existimatōe. i. opinione. et hoc nō
inmerito accidit hōi. nā illa ē hūane nature p̄ditio q̄ tūc tūc excellat ceteris
rebz cū se cognoscit. eadē tū natura humana redigat infra bestias si desie
rit se nosse. Nā ceteris animātibz natura est ignorare sese. s; hōibz venit. i.
puenit ex vicio ¶ Nota q̄ hōi est insitum p̄rium bonum q̄s est recta
ratio que semp depeccatur ad optima. in cui⁹ actu et speculatione p̄sistit fel
citas. q̄ sapiēs maxime est felix. x. ethicorū. Et homo curās intellectū. deo
amārtissimus videtur. ibidē. ideo nō est querendū bonū hōis in rebz exte
rioris ¶ Nota q̄ hō mente et rōne est similis deo. q̄ s̄m Senecā ratio nihil
aliud est q̄ p̄s diuinū spūs mersa in corpus humanū. Et idem dī. q̄ ant
mus rectis est q̄si deus in hūano corpe hospitat⁹. Et dī idem. discite potius
aīm extollere in immensum. nobilis em̄ et generosa res ē aīm us ¶ Nota
q̄ homo seipm ignorans deterior est bestia. vnde Boetius in tractatu de

bus infimis excellentis nature orna
menta captatis. nec intelligitis quā
tam conditori vestro faciatis iniuriā
Ille genus humanū terrenis omnibz
prestare voluit: vos dignitatē vestrā
infra infima queqz detruditis. Nam
si omne quod cuiusqz bonū. id eo cu
ius est constat esse p̄ciosius. cum vi
lissima rerum vestra bona esse iudica
tis. eisdem vosmetipsos vestra existi
matione summittitis. Quod quidem
haut immerito cadit Humane quip
pe nature ista conditio est. ut tum tū
ceteris rebus cum se cognoscit excel
lat. eadem tamē infra bestias rediga
tur. si se nosse desierit. Nam ceteris
animantibz sese ignorare natura est.
hominibz vicio venit

Prosa quinta

summo bono allegans pmentatorē sic dicit. **De vobis hominibz** qui de numero testiaz pputati estis. diuinū quod in vobis est non cognoscētes ppter qđ ad supiora ascēditis et deo siles estis. Et subdit **Diuinū** autē in homine vocat intellectū et rōnem ¶ **Nora** qđ nihil phibet vñū et idem esse nobilius et ignobilius. quod diuersificat fm pditione seu pslideratio/nem Unde qđuis homo fm se et simplr sit nobilior testijs. tamē inquantū deficit ab aliquo quod sibi debetur fm naturam. sc. cognoscere se. quod nō debetur testijs. sic homo est ignobilior testijs.

Quā vero late patet vester hic error qui ornari posse aliquid ornamentis existimatis alienis. At id fieri nequit **Nā** si quid ex appositis luceat. ipsa qđ dem qđ sunt apposita laudant. in sua nihilomin⁹ feditate pdurat

qđ est velatū et tectū. appositis illis nihilomin⁹ pdurat. i. pseuerat in sua feditate. i. turpitudine ¶ **Nora** si aliqd est feridum in se. eius feditas nō tollitur p ornatum extrinsecū. vnde dī poeta **Aurea** nobilitas luteam si vestiat ollam. **Nō** ideo seqtur hanc minus esse lutum. Et qđam cleris cus respōdens mulieri qrenti. vtrum esset pulchra. dixit **Domina** pulchra sunt tibi appensa.

Ego vero nego vllum esse bonum quod noceat habenti. Num id mentior. Minime inquis. Atqui diuitie possidentibz per sepe nocuerunt. cum pessimus quisq; eozq; alieni magis audus. quicqd vsquā auri gemmarūq; est se solum qui habeat dignissimum putat. Tu igitur qui nunc contū gladiūq; sollicitus ptimefcis Si vite bui⁹ callem vacuus viator intrasses coram latrone cantares. O preclara opum mortalium beatitudo. quam

Nic phia concludit manifestus errorē hominum dicens. **O** homines qđ late patet error vester qui existimat. aliqd posse ornari ornamentis alienis. sz illud fieri nequit. nā si aliquid lucet ex opz positis sibi et nō ex propria pulchritudine. tūc opposita illa laudant. sz illud

Nic ponit secundā rōem que talis est. Illud nō est multum appeten dū quod nocet possidēt sz diuitie sepe nocēt possidentibz. qđ declarat ex duobz **Primo** qz diuitie faciunt possidētes de se falsa opinari vexistuna re **Secūdo** qz faciūt possidentes amissā securitate timere. vnde dī in trā **Ego** phia nego illd esse bonum qđ nocet habēt Num id mentior. inq; minime. Atqui p certo diuitie psepe nocuerunt possidentibz. qz quisq; hō ex eo qđ ipse est audus magis alieni eris ipse pu

Liber Secundus

eat illum hominē solum dignissimū qui hz. i. pos-
sident quicquid vīquā est
auri et gemmarū. Tu igitur

homo qui in diuitiis constitutus nunc primescis gladium et contrā si in-
traffes callem. i. semitam huius vite tanq̃ viator vacuus corā latrone ses-
curus cātares. Tunc inuehitur et tra diuitias. O preclara teatitudo opū
mortalium. et loquitur hyronice. quasi di. minime preclara. quā tu homō
cum adeptus fueris securus esse desistis. ¶ Hora q̃ diuitie nocent
habenti. vñ Aristoteles pmo ethicorū dicit. Talem q̃dem errorem habēt
dona q̃ multis pringunt detrimenta ex ipsis. multi em̃ propter diuitias
perierūt. ¶ Hora q̃ mali tm̃ diuites reputant esse dignos. vñ de dicit
Ambrosius. Ita incubuerūt mores hominū in admiratiōe diuitiarū vt
nemo nisi diues putetur dignus. ¶ Hora q̃ diuitie nō reddunt hos
minē securum. vñ Iuuenalis poeta. Pauca licet portes argenti vascula
puri. Hocce iter ingressus contum gladiumq̃ timebis. Et more ad lunā
trepidabis arundinis umbram. Cantabat vacuus coram latrone viator
¶ Et Seneca. xliij. epla dicit. Audum latro transmittit. et in obfessa via
pauperi pax est. Et lxxvi. epla dicit. Quisquis se multū fortune dedit in
gentem sibi viam prurbarionis fecit. Una hec via est ad tuta vadendi. et
terna despiciere. et honesto cōtentum esse.

¶ Nec incipit qn-
tum metrum huius ses-
cundi. quod dicit pentis-
thacū ab inuente. ana-
pesticum a pede pedos-
mināte. et est dimetrum
quia q̃tuor pedum. nā
duo pedes vnū metrum
constituunt. et est catalecti-
cū. quia in quarto pede
vna syllā deficit ad cō-
plementū metri. In quo
metro phia p̃mendat p̃-
mam etatem. que erat si-
ne cupiditate diuitiarū.
deplāgēdo presentē eta-
tem. in qua dñatur et re-
gnat auaricia. Primo er-
go p̃mendat etatē anti-
quorū. sedō nostram eta-
tem deplangit. ibi Tri-
nam modo Primo dicit
Prior etas nimīū felix
fuit contenta fidelibus

cum adeptus fueris. securus esse de-
sistis. . . .

¶ Metrum quintū libri secundi

Felix nimium prior etas

Contenta fidelibus amnis

Nec inerti perdita luxu

Facili que sera solebat

Ieiunia soluere glande

Nec bacchica munera norat

Liquido confundere melle

Nec lucida vellera serum

Tyrio miscere veneno

Somnos dabat herba salubres

Potum quoq̃ lubricus amnis

Umbra altissima pinus

Flondum maris alta secabat

Metrum quintū

Nec mercibus vndiqꝫ lectis
Noua litora viderat hospes
Tunc classica seuā tacebant
Odijs neqꝫ fufus acerbis
Cruor horrida tinxerat arma
Quid em̃ furor hoflicus vlla
Vellet prior arma mouere
Cum vulnere seuā videret
Nec premia sanguinis vlla

aruis. i. fideli agricultur
 ra. nec fuit perdita. i. des
 puata inerti luxu. i. gra
 ui fupfluitate. q. etas so
 lebat foluere. i. remoue
 re fera. i. tarda letumta fa
 cili glande. i. vili fructu
 nec illa etas nozat. i. no
 uerat pfundere. i. mifce
 re bacchica munera. i. vi
 na liquido melle ad fa
 ciendum mellitratū. fū
 cur modo fit Nec etiam
 nouerat mifcere. i. intrin
 gere lucida vellera. i. al

bam lanam. ferum. i. illoꝝ populorꝫ tyrio veneno. i. sanguine conchilioꝝ
 quoz copia apud tyrum inuenitur ad faciendū purpureū colorem. **N**eu
 ba dabat eis falubres fomnos. non em̃ dormiebant in lectis eburneis. fz
 in herbis. z. labilis armis id est labilis aqua dabat eis porum. z. pinus
 id est illa arbor altiffima dabat eis vmbrias. id est vmbrosas habitatiōes
 non enim habitabant in domibus z. in curiosis edificijs. sed sub arboribꝫ
 nondum em̃ hospes aliquis exiftens fecabat id est diuidebat nauigando
 vltā id est profundū maris. quia adhuc non erat vſus nauium. nec merci
 bus id est mercimonijs vndiqꝫ lectis. id est collectis viderat noua litora
 id est alienas terras. quia manebant in propria terra vel patria vbi creſce
 bant. **T**unc in illa etate tacebant seuā classica id est horrendē tute vel coꝝ
 nua vocantia homines ad bellum. **D**icta classica a calo quod est voco. vl
 a classis quod est collectio multaz nauium. vel cōgregatio multoz equi
 tum simul equitantiū. **N**eqꝫ cruor fufus id est effusus acerbis odijs. i. di
 ris guerris tinxerat id est madidauerat horrida arma. quia tunc nō erat
 vſus armorꝫ. **Q**uid em̃ id est propter quid hoflicus furor vellet prior ar
 ma mouere. cum videret seuā vulnere. nec videret vlla premia sanguinis
 quia nihil erat pro quo pugnarent ¶ **N**ora circa hoc qđ dicit (prior
 etas) q. quatuor etates diſtinguuntur fm poetas. In prima em̃ etate fue
 runt homines boni z. ſimplices paucis contenti. qui comedebāt glandes
 et bibeant aquā. non colebant vineas. z. hanc etatē vocant poete aureā
 et erat ſub ſaturno. de qua loquitur Boetius in littera. **S**ecūda etas di
 cebatur argentea. que erat ſub iōne. tunc em̃ homines magis aſtuti inue
 nerunt agriculturā. z. ceperunt inhabitare domos z. plantabant vineas.
Terciam etatem vocabāt eneam. in qua homines ppter curam rerū ſuarꝫ
 ceperunt alios depellere. z. ſe aliqliter malicie dare. **Q**uartā vero etatem
 vocabant ferrea. qñ inrantū abundabat malicia hoīm q. nec fides nec iu
 ſticia manſit in terra. in qua etate nos ſumus. quā in fine Boetius deplā
 git. ¶ **N**ora circa hoc qđ dicit (inerti luxu) q. inertiā z. ocium ſunt cau
 ſa luxurie. vñ poeta **O**cia ſi tollas. perire cupidinis artes. **I**tem **O**ratius
Queritur egiſſus quare ſit factus adulter. In pꝛoptu eſt. q. deſidiōſ

Liber Secundus

his erat. Est autem triplex luxuria ex de seholariū disciplina. quedā p̄sistit in coitu. q̄dam in crapula. ⁊ q̄dam in vestitu. ⁊ q̄libet est fugienda ¶ Hora circa hoc qd̄ dicit (lucida vellera serū) q̄ serēs sunt q̄dā hoies apud q̄s p̄teritur lana de arboribz. fila ḡ que a vermibz q̄ dicunt bombices opantur. illa vocat hic lucida vellera ¶ Hora q̄ tyrys est vermis venenosus. in cui⁹ sanguine intingit purpura. Alij dicunt q̄ sit genus p̄chiloz in q̄z sanguine intingit purpura. quoz p̄chiloz copia inuenitur apud tyrum insulam

¶ Hic p̄bia deplangit presentē etatem dicens. Utinā nostra t̄p̄a. i. cōsditiones nostri t̄pis redirent mō. i. redigerent in p̄scos mores. i. i mores antiquos. S; heu n̄ est ita. s; amor. i. desiderium habēdi feruens seruior. i. piculiosior ignibz ethne. i. illi⁹ montis ardēt Heu q̄s fuit ille qui primus fodit. i. effodit

pondera tecti auri. i. absconditi. ⁊ effodit gēmas volentes latere. q̄ sunt p̄ciosa picula. q̄ multi p̄pter eoz p̄ciositatē picula incidunt ¶ Nota q̄ Seneca in libro de diuisione sciāz p̄mendās priorē etatem dicit. Q̄ felix prior etas que tor p̄luit sapiētes. quibz velut stellis fulgentibz mundi tenebras irradiaret. s; heu nunc ali⁹ terrenis curis inferuūt. ali⁹ t̄p̄alis dignitatis ambitione inardescūt. omnes fere circa studiū sapie clanguescūt.

¶ Hora q̄ ethna est mons sicilie qui frequēter ignibz inardescit. ad cuius similitudinē habet se auaricia ⁊ cupiditas hoīm. que insatiabilis nunq̄ penitus exstinguit. vnde Tullius i libro de finibz bonoz ⁊ maloz d̄t Cupiditates hoīm sunt insatiabiles. que nō modo singulares s; vniuersas familias euertūt. Et cupiditatibz em odia seditiōes bella discordie nascūtur. ex quibz vitam amarissimā necesse est effici.

¶ Hec est sexta pars huius secundi. in qua philosophia ostendit. q̄ dignitates ⁊ potestates non sunt magnopere appetende. Et primo probat intentum de dignitate ⁊ potestate sit. Secundo de potestate diuifun. ibi Que vero. Tertio boetius iterato sum

¶ Utinam mō nostra redirent
In mores tempora p̄scos
Sed seuior ignibus ethne
Feruens amor ardet habendi
Hec primus quis fuit ille
Aurisque pondera tecti
Gemmaeque latere volentes
Preciosa pericula fodit

¶ Prosa sexta secundi libri

Uid autem de dignitatibus
potentiaque differam. Quas
vos vere dignitatis ac potestatis in
scij celo exequatis. que si in improbi
sumum quemque ceciderint. Que in
cendia flammis ethne eructuantibus

Prosa sexta

quod diluuium tantas strages dede-
rit. Certe (vti meminisse te arbitror)
consulare imperiū (quod libertas) pn-
cipium fuerat) ob superbiam consu-
lum vestri veteres abolere cupierunt.
Qui ob eandem superbiam prius re-
gium de ciuitate nomen abstulerant.
At si quando (quod perrarus est) pro-
bis honores deferantur. quid in eis
aliud q̃ probitas vtentium placet.
Ita sit vt non virtutibus ex dignita-
te. sed ex virtute dignitatibus honoz
accedat.

de dignitate et potestate
ibi. Ad hec. Primo in-
tēdit rōnem talem Illa
nō s̃ multū apperenda
q̃ cū adueniūt malis fa-
ciunt ipsos deteriores et
bonos nō efficiūt melio-
res. Sed dignitates et
potestates h̃mōi sunt s̃
cut declarat in lra. igitur
zē. vii dicit sic. Quid dī-
serā. i. dicā de dignitati-
bus et potestatibz quas
vos insc̃i. id ē ignari ve-
re dignitatis et p̃tatis ve-
re exēctis. i. assimularis
celo. i. summo bono. que
si ceciderint in quēq̃ im-
probissimum. i. viciossimū.
que incendia eth̃e
illius mōtis dederint tā-
tas strages. i. picula flā-

mis eructuantibus. i. exēctibz. et qđ diluuiū dederit tātas strages. sicut
illi mali q̃bus adueniūt dignitates. q̃si diceret. plura mala pueniūt ex dig-
nitatibz et p̃tatis maloz q̃ ex incendio ignis vel diluuiū flum̃i. Et sub-
dit ph̃ia. Sicut arbitror te meminisse vestri veteres. i. antiquiores rhomas
nī cupierūt abolere. i. delere imperiū p̃sulare. i. dignitatem p̃sulare p̃pter
superbiā consulū. quod imperiū p̃sulare fuerat principiū libertatis. q̃z rho-
mani literius vivebant sub p̃sulibz q̃z sub regibus. qui rhomani etiā p̃-
us abstulerāt de ciuitate nomē regū. p̃pter eandē supbiā. i. regū. Et q̃ p̃-
q̃ dignitates faciūt malos deteriores. Si autē p̃tates et dignitates deferā-
tur p̃bis (qđ raz est) quid in eis aliud placet dignitatibz q̃z probitas vtē-
tiuz. q̃si diceret. nihil Ita fit. i. p̃pter hoc fit vt virtutibz nō accedat honoz
ex dignitate. sed honoz accedit dignitatibz ex p̃te vtentū eis. et ita dig-
nitates nihil boni adiiciūt ipsis bonis. ¶ Hora duplex est dignitas et
potestas. quedā mūdāna siue tēporalis que p̃sistit in bonis t̃pālibz exte-
rioribz. et in tali non consistit vera felicitas cū sit res p̃sa multis amaritu-
dinibz. Alia est dignitas et potestas anime siue spūalis que consistit in sci-
entijs et p̃tutibz. et illa non p̃t supari vicio. nec aduersitatibz. nec prosperis
tatibz. in qua p̃sistit beatitudo et beata vita. Vñ Amb. in libro de officijs
dicit. Oico beatā vitā p̃sistere in altitudine sapiētie. i. suauitate cōiciētie
et in virtutis sublimitate. ¶ Hora q̃ insc̃i dignitates et p̃tates mūdā-
nas adequant celo. q̃z non recte iudicant. Iudicāt em̃ fm̃ p̃cupiscentias
et nō fm̃ rei veritatē. Imperiti em̃ velut a longe distantes a veritate spe-
culant p̃mo elenchoz. ¶ Hora q̃ mali dignitatibz et potestatibz predi-
ci plus nocent q̃ ignis vel diluuiū aquarū. q̃z mali dignitate sua et p̃tate

Liber Secundus

extollunt in superbia. alios iugo seruitutis opprimendo. p quo exequen
do mouent bella quibz humanū genus plus offendit q̄ igne vel diluuiō.
¶ Nota q̄ ciuitas rhomana a tēpore rhomuli sui p̄ditoris a regibz erat
gubernata. postea rhomani exigente malicia z supbia regū ipsos deleuerūt
et cōsules instituerūt. qui etiā propter eoz supbia erāt abiecti. Ex q̄ p̄z q̄
dignitas z potestas maloz eos efficit peiores ¶ Nota honor nō debet ali
tui rōe dignitatis. sed potius rōe virtutis. vñ Aresto. q̄to ethic. Nō erit
v̄t̄is dign⁹ honore p̄ius ex̄tis. p̄tutis em̄ p̄mū honor ē. Vñ fm̄ p̄tate
solus bonus ē honorād⁹.

¶ Dic philosophia p
bat specialiter de pote/
state q̄ non sit multū ap/
petenda duabus ratōni/
bus. scda ibi. Quid autē
est. Rō talis est Illa po/
testas nō est multū appe/
tenda que non est mag/
ne z fortis reputatō nis.
sed tm̄ est fragilis z im/
becillis. Sed prās tpa/
lis est hm̄i. q̄ p̄ eaz hō
non potest supra animā:
sed tm̄ supra corp⁹ z sus/
per ea bona que corpis
sunt. humano autēz cor/
pore nihil est imbecillius
¶ Dicit q̄ in littera. Quē
est ista vestra experibilis
id est desiderabilis ac p̄
clara. i. nobilis potentia
quasi dicerz nulla est. nō
ne consideratis terrena
animalia quibus videā
mini p̄esse. Si enim in
terminis videres vnuz
p̄e ceteris sibi vendican/
tem. id est vsurpantem
ius ac potestatem super
alios mures. ¶ Quanto
cachinno. id est risu. tu
mouereris. quia derisibi/
le esset. et talis est pote/
tas terrena. scilicet deri/
sibilis que non extendit
se nisi ad corpus Quid
vero si tu spectes. id est consideres corpus est imbecillius. id est debilius

Que vero est ista v̄a experibil⁹ ac p̄cla
ra potētia. Nonne o terrena aīa lia cō/
sideratis q̄bus qui p̄sidere videamini
¶ Nū si inter mures videres vnū ali/
quē ius sibi ac potestātē p̄e ceteris v̄m
dicantē. quāto mouereris cachinno.
Quid vero si corp⁹ spectes: imbecilli/
us hoīe repire q̄as. q̄s sepe musculaz
q̄z vel morsus. vel in secreta q̄qz rep/
tātū. necat introit⁹ Duo p̄o q̄sqz ius
aliq̄ in quēpiā nisi in solū corp⁹ z q̄
infra corpus ē (fortunā loqr) possit ex/
ercere ¶ Nū q̄cqz libero impabis aīmo
¶ Nū mentē firma sibi rōe coherētez de/
statu pprie q̄etis amoueb Lū liberuz
quēdā virū supplicis se tyrānus adac/
tuz putaret. vt aduersum se facie p̄u/
rationis p̄scios p̄deret. linguā ille mo/
mordit atqz abscidit. z in os tyrāni se/
nientis abiecit. Ita cruciatus q̄s pu/
tabat tyrannus materiā crudelitatis.
vir sapiens fecit esse virtutis.

Prosa sexta

homine. quasi diceret nihil. quos homines sepe necat. i. interficit morsus muscularum. i. paruorum vermium vel etiam introitus in secreta. i. in interiora hominis queq; reptantium. id est serpentium. Quo vero. id est quomodo quisq; possit exercere ius aliquod in quēpiam nisi in solū corpus et in fortunā. id est in bona fortune que sunt infra corpus. quasi diceret nullo modo. Nunquid tu vñq; imperabis libero animo. q̄si diceret non. Nunquid tu amovebis de statu proprie quietis mentem sibi firma ratioe coherentē. quasi diceret non. Et hoc probat exemplo cuiusdam philosophi qui nullis tormentis ad hoc potuit compelli vt illud faceret quod ratio naturalis iudicabat non faciendum. vnde dicit. Cum quidam tyrannus putaret se adacturū. i. compulsurū supplicij quendā liberum virū. i. philosophum vt ipse proderet consciōs facere coniurationis aduersum se. ille liber homo linguam momordit atq; abscidit et abiecit eam in os. i. in faciem seuiētis tyranni. Ita illos cruciatus quos tyrannus putabat ēē materiam. i. causam crudelitatis. vir sapiens fecit esse materiam virtutis. q̄ hoc pro virtute non pro crudelitate ei reputatū est. ¶ Nota q̄ muscula est diminutiū huius nominis musca. et per musculam dat intelligere q̄ cuncta animalia venenosa vel vermes venenosos. et ab isto loco recepit auctor floz cum dixit. Debilius quid sit mare necesse muscula perdit. ¶ Nota q̄ animus hominis liber est et cogi non potest. vñ Seneca. Orat si quis seruitutem credit transire in totum hominē. non em̄ transit in animā. quia libertas est in anima. ¶ Nota q̄ homo liber et constans nullis supplicij vinci potest. quia dicit Seneca in libro de clementia. Dignū animi proprium est placidum esse et tranquillū et iniurias et offensio- nes supbie despiciere. Et. xxvij. epla. triginta tyranni Socrate circumfesi tenit. nec potuerūt animū eius infringere.

¶ Quid autem est quod in alium facere quisq; possit quod sustinere ab alio ipse non possit. Busiridem accepim⁹ necare hospites solitum. ab Hercule hospite fuisse mactatū. Regulus plures penoz bello captos in vincula cōiecerat. sed mox ipse victorū cathenis manus prebuit. Vllā ne igitur ei⁹ hominis potentiā putas. q̄ qd ipse i alio p̄t ne id in se alter valeat efficere nō possit

¶ Hic phia ponit sed eūdam rōem que tal' est. Illa prās nō est multuz apperenda p̄ quā nemo potest facere q̄ alius nō possit in ipm qd ipse potest in aliū. sed potestas tēporalis est h̄mōi. sicut in littera dclarat ponēs duo exēpla de Busiride et regulo. Prīmū est de Busiride. Busirides fuit fili⁹ neptuni ex ma- tre Libya q̄ hospites suos mactabat. Hercules autem apud ipsum hospitatus ipsum econtra mactabat. Scdm̄ ex

emplū est de Regulo. Regulus iste de q̄ hic fit mērio fuit p̄sul roman⁹

Liber Secundus

qui cum multa bella gessisset cum karthaginensibus. multos ex eis captiuauit. tandem ab eis fuit captus. Ex quo patet quod quicquid potest aliquis in alium facere potest etiam illud ab alio pati. unde Cato. Victor a victo recte. et per consequens nulla est potentia humana que hoc interciperi possit. unde dicit in littera. quod est quod quisque potest facere in alium quod ipse non posset sustinere ab alio. quasi diceret. nihil. postea declarat. Nos accepimus. id est cognouimus Busiridem solui. id est suum necare hospites. ipsum fuisse mactatum ab Hercule hospite supplicis sui. Aliud exemplum ponit Regulus consul romanus plures per nos. id est carthaginensium captos bello piecerat. id est posuerat in vincula. sed mox ipse prebuit manus carthenis victoribus. id est carthaginensium. Nunquid igitur vllam putas esse hominum potentiam quam non possit efficere ne alius valeat in se quod ipse potest in alio. quasi diceret nulla reputanda est hec potentia.

¶ Hic probat philosophia similitudinem de dignitatibus et praetribus quod non habent in se alius quod naturale bonum. propter quod sunt appetende. Secundo ostendit quod idem potest concludi de omnibus bonis fortuitis. ibi. Postremo. Primum facit quod dictum est. Secundo ostendit falsam notionem bonorum exteriorum ibi. De quibus etiam illud. Ratio quam intendit est illa. Illud quod in se naturaliter est bonum non potest adiungi pessimis. sed dignitates et potestates pessimis adueniunt. ergo recte. Maior declaratur in littera. Unde dicitur. Si ipsis dignitatibus

¶ Ad hec Si ipsis dignitatibus ac praetribus inesset aliquid naturalis ac proprii boni. nunquam pessimis prouenirent. Neque enim sibi solent aduersa sociari. Natura respuit ut contraria quoque iungantur. Ita cum pessimis plerumque dignitatibus fungi dubium non sit. illud etiam liquet natura sui bona non esse quae se pessimis herere patiantur. Quod quidem de cunctis fortune muneribus dignius existimari potest quae ad improbissimum quoque vberiora proueniunt.

et potestatibus inesset aliquid naturalis et proprii boni nunquam prouenirent pessimis neque enim aduersa. id est opposita solent sibi sociari. quia natura respuit ut quae contraria coniungantur. id est stent simul. Cum ergo non sit dubium pessimis plerumque fungi. id est vti dignitatibus illud etiam liquet. id est manifestum est ipsa non esse bona sui natura quae se pessimis patiantur herere. id est permanere. Quod quidem dictum de dignitatibus et potestatibus dignius potest existimari de cunctis muneribus fortune. quae scilicet munera vberiora. id est copiosiora proueniunt ad quoque improbissimum. ¶ Nota quod duplex est bonum. vnum quod conuertitur cum ente. et sic dignitates et potestates licet malis adueniant. tamen sunt bone. Aliud est bonum quod est quedam qualitas. derelicta ex bonis operationibus. et vocatur bonum moris. et sic dignitates et potestates bone non sunt. quia ut plurimum pessimis sociantur.

Prosa sexta

Hic phia probat q bona fortuita non possunt in suum effectum. & sic per psequens habet falsam denominationē sic arguēdo. Omne quod est naturalit̃ bonum efficit quod est ei ppiūm & expellit p̃trariūm. sicut fortitudo facit fortem. velocitas velocem. Sed bona fortune nō efficiunt

De quibus illud etiam p̃siderandū puto. q nemo dubitet esse fortem cui fortitudinē inesse cōspexerit. Et cui/ cuiq; velocitas adest. manifestum est esse velocem. Sic musica musicos. medicina medicos. rhetorica rheto/ res facit. Agit em̃ cuiusq; rei natura quod ppiūm est. nec contrariū rerū miscetur effectibz. sed vltro que sunt aduersa depellit. At qui nec opes in/ expletam restringere auariciā queunt Nec potestas sui p̃potem fecerit nūc viciose libidines insolubiles astrictū retinent cathenis. Et collata impro/ bis dignitas. nō modo nō efficit dig/ nos: sed prodit potius & ostentat in/ dignos. Cur ita puenit. gaudet em̃ sese aliter habētes: falsis cōpellare no/ minibz: que facile ipsaz rerum redar/ guntur effectū Itaq; nec ille diuitie nec illa potentia. nec hec dignitas iu/ re appellari potest.

quod videtur esse p̃p̃iū quia diuitie non faciunt diuitem. cum nō restrin/ gant auariciā. nec poten/ tia facit potentē. nec dis/ gnitas dignū. p̃ter qd diuitie false nominātur. Tū dicit in lra De qbz bonis fortuitis illd etiā puto p̃siderandū. q nē/ mo dubitat illum ēē for/ tem cui p̃spexerit inesse fortitudinē. & illum esse velocem cuiq; inest ve/ locitas. & sic musica mu/ sicos facit. medicina me/ dicos. rhetorica rheto/ res. Natura em̃ cuiuscū/ q; rei agit qd sibi est pro/ p̃iū. & nō miscetur effect/ ibz p̃trariōz. et vltro. i. sponte expellit q sunt ad/ uersa. i. contraria. Atqui p certo nec opes. i. diui/ tie queūt. i. p̃nt restringe/ re in expletā auariciā ho/ minū. i. insatiabilem. nec p̃tās facit illuz p̃potē. i. potentē sui. que viciose libidines retinent astric/ tū insolubilibz cathenis. i. passionibz. & dignitas collata improbis nō mo/ do. i. non solū non efficit dignos. sed p̃dit & ostē/ rat indignos. Cur ita p/ uenit q bona fortune nō efficiūt quod videt̃ eis.

esse p̃p̃iū. hoc est ideo. q: vos hoīes gaudetis res sese aliter h̃ntes q vi/ deant̃ p̃pellare. i. denotare falsis noibz. que notiones facile redarguntur effectū ipsaz rez. Ideo nec ille diuitie iure possunt appellari. cū nō faciūt diuitē. nec illa potentia nec hec dignitas iure appellari potest.

Libeꝛ Becũdus

q̃ diuitie non faciunt diuitem. quia non reſtringunt auaricia. Nam diuſ
tie ſim Seneca. xxiij. epla. ſunt cõpoſita paupertas in lege nature. talis
autẽ paupertas ſim legem excludit auaricia que inſaciabilis eſt. Natura
ẽm paucis contenta eſt. ¶ Hora q̃ dignitas improboꝝ oſtentat im/
proboſ. quia improbus tanto a pluribꝫ cognoscitur quanto magis inno/
teſcit eiꝯ viciũ. ⁊ quanto aliquis in maiori dignitate cõſtituitur. tan/
to plus cognoscitur. Propter quod dicit. Seneca in. puerbijs. Loco igĩ
nomine apud indignum eſt dignitas.

¶ Nec phiã oſtẽdit idẽ
poſſe ꝓcludi de omnibꝫ
bonis fortuitis. dicens
Poſtremo. i. finaliter li/
cet hoc idẽ cõcludere
de tota fortuna. in q̃ ni/
hil eſt appetendũ. i. deſi/
perandũ. nihil ineſſe ſibi
natiue bonitatis. i. natu

ralis. manifeſtum eſt que fortuna nũ adiuungit ſe ſemp bonis. ⁊ quibꝫ ſue
rit adiuncta bonos non efficit ¶ Hora q̃ bonum fortune non facit il/
lud bonum cui additur. ſicut muſica facit muſicum. ⁊ virtus facit virtu/
ſum. Sed q̃ fortuna malos quibus aduenit non facit bonos patet quia
nihil natiue bonitatis ſibi ineſt Qualiter autẽ mali malos faciunt bonos
parebit in quarto huiꝯ proſa ſexta.

¶ Iſtud eſt ſextum
metrum huiꝯ ſecundi.
quod dicitur ſaphicum
ab inuẽtore. trochaicu
a pede predominãte. ⁊ e
vndecasyllabu. qꝫ quili/
bet verſus cõtinet vnde/
cim ſyllabas Et eſt aca/
lecticum. quia nulla ſyl/
laba deficit ad pfectõẽ
metri. In q̃ metro phiã
declarat per exemplũ q̃
dignitates ⁊ poteſtates
malis aduenientes nõ fa/
ciunt eos bonos Et hoc
declarat per Heronem
qui quanto fuit potenti/
or tanto fuit peior. Ta/
git autẽ philoſophia q̃/
tuor malicias Heronis
in hoc metro. quaz pã

¶ Metrum ſextum ſecũdi libri

Quinũ q̃ntas dederit ruinas
Urbe flãmata patribꝫqꝫ ceſſis

Sratre qui quondã ſerus interẽpro
Matris effuſo maduit cruore
Corpus ⁊ viſu gelidum perrans
Dra non tinxit lachrymis. ſ; eſſe
Lenſor extincti potuit decoris
Victamẽ ſceptro populos regebat
Quos videt ꝓdẽs radios ſub vndaſ
Phebus. extremo veniens ab ortu
Quos premunt ſeptẽ gelidi triqnes

Retrum sextum

Duos notus sicco violentus estu
 Torret. ardētes recoquēs arenas
 Celsa num tandem valuit potestas
 Uertere prauī rabiem nerōnis
 Deū graue sortem: quotiēs iniquus
 Additur seuo gladius veneno

est. q. vrbem rhomanā incendit. que septe dies bus ⁊ septem noctib⁹ ar sit. v. spectaculo illi⁹ ignis cognosceret quātus olim fuerat ignis quando Troia capta arserat Scdm malum est. q. nero magnam ptem senatus sine vlla causa interfecit. Terciu⁹ est. q. pros

prium fratrem suum occidit. vt solus securus regnaret. Quartu⁹ est. q. matrem suam occidi fecit. vt videret locum ventris in quo iacuit. Dicit ergo in littera. Nouimus quantas ruinas. id est qnta pericula dederit Nero vrbē supple rhomanā flāmata. id est incensa. ⁊ celsis id ē occisis patrib⁹ id est senatorib⁹. qui nero quondā ferus id est crudelis interempto fratre suo. Ipse etiā maduit cruore matris effuso. Et designans eius crudelitatem circa matrem dicit. Et ipse nero perrans id est ptransiens visu gelidum corpus. id est in frigidatū corpus matris sue. non tinxit. id est non madidauit ora. id est faciem suam lachrymis. sed ipse potuit sine omnib⁹ lachrymis esse censor. id est iudex extincti decoris. id est interfecte matris que decora fuit. Tameñ hic nero licet adeo malus esset regebat populos sceptro. id est imperiali dignitate Hos inquit populos rexit quos phebi⁹ id est sol veniens ab ortu extremo videt. id est aspicit. condens id est abscondens radios suos sub vndas Et loquitur more poetarū. quasi diceret Ipse rexit omnes populos qui erant ab ortu solis vsq; ad occasum. Si militer regebat populos quos gelidi id est frigidi septe triones id est septem stelle in maiori vrsa collocare. que dicuntur triones quasi teriones. qz illam plagam terre terunt ⁊ premunt. scz magna frigiditate. Plaga em̄ septentrionalis frigida est. quasi diceret Ipse regebat omnes populos aquilonares. Et istos populos regebat quos notus. id est ille ventus collate rālis austro violentus existens torret. id est cremat sicco estu. id est magis calore. notus inquit recoquēs arenas ardētes. id est calidas. venit em̄ ille ventus a torrida zona. ⁊ ideo calidus est. qñ di. Nero etiā regebat omnes populos australes. ⁊ sic per quatuor plagas mundi ostendit eius potestatem sup omnes populos. Tandem celsa. i. magna potestas. Nō valuit uertere id est mutare rabiem id est crudelitatem prauī nerōnis. Et tñc deplangit punctionē magne potestatis cum magna maliciā. quia multa mala ex ea pueniunt. dicens Deū supple dico esse grauem sortem. id est euentū. quotiēs iniquus gladius. id est iniqua potestas additur seuo veneno. id est venenose crudelitati. ¶ Nota fm̄ Aresto. v. ethicoz. pncipatus virum ostēdit maliciā em̄ hominis vel pbitas ostēdit principatus sicut pz in nerone. cuius maliciā ⁊ crudelitas in imperio sue dignitatis apparuit. ppter qd dixit Aresto. Semissima est iniusticia hñs. Et vij. ethicoz. dr. Simile est igitur pparare iniusticiā homini iniusto. Etenim detestior testia decies milles. plura em̄ mala facit homo malus q testia.

Libér Secūdus

Nota q̄ propter hec mala Heronis que tangūt in littera multo plura ipse p̄perrauit. nam dicit p̄bia tercio huius. p̄rosa q̄nta. Nero Sēs necam familiārē suum p̄ceptorē ad eligende mortis coegit arbitriū. et quia Nero fuit crudelissimus hominū. ideo Seneca scripsit quendā libellum ad ipsum qui incitulat liber de clementia. in quo horzatur eum ad suam crudelitatem. et ad usum clementie. qui q̄dem liber sic incipit. Tibi scribere de clementia Nero cesar institui rē.

Nic incipit septima prosa huius secūdi libri. in qua oñdit p̄bia q̄ gl̄a mūdāna nō sit multum appetēda. et p̄mo inducit Boetii cōfiterē se non multū desiderasse p̄dicta. s. p̄tates et dignitates. nisi inquārū sunt materia rerū gerendaz.

Secūdo oñdit p̄bia q̄ gl̄a sit p̄xile bonum. et q̄ nō sit multuz appetēda. scōa ibi Et illa dicit p̄mo Tum p̄ tunc ego boetius inquā. i. dixi. o p̄bia tu scis ambitionē. i. cupiditatem rez mortaliū. de quibz dixisti minimū nobis fuisse dominatā. s. tene optauimus materiā rebz gerēdis. quo ne put nō p̄senesceret in nobis virtus tacita. i. nō excitata.

Nic p̄bia oñdit gl̄oriā mūdānā nō esse appetēdā. Et p̄mo p̄mitrit q̄ cupido gl̄ie mltos allicit. scōo p̄bat eā esse exilē et vanā. ibi Omne terre ambitū. Prīmo de sic Ex quo boetius q̄nq̄

Prosa septima secūdi libri

Um ego scis inquā ipsa minimū nobis ambitionē mortalium rez fuisse dominatā S; materiam gerendis rebus optauimus. quo ne virtus tacita p̄senesceret.

Nota q̄ in sapiente non dñatur cupiditas rez tpaliū. q̄ p̄bia inducit mobilis affluētie p̄emptū. ex libro de planitis. Et socrates cū arthenis ad studiū p̄geret. magnū pondus auri in mare piccit. dicēs Vergā te ne mergar a te

Nota q̄ materia rez gerēdaz sunt ista sine quibz res p̄ueniēter geri nō p̄nt. et sunt tria. s. sapia auctoritas et potētia. Sine sapia em̄ nihil p̄ueniēter geritur. vt de se p̄z. res etiā gerenda auctoritate or̄natur. q̄ homo autēticus libētius auditur et facili⁹ ei creditur. Potētia vero mali deprimunt et boni extollunt. hanc materiā Boetius desiderans potētiā et dignitates quesiiuit

P. Et illa. Atqui hoc vnū est qd p̄stantes qdē natura mētes. s. nondū ad extremā manū virtutū p̄fcone p̄ductas (allicere possit) gl̄orie sēs cupido. et optimoz in rempublicam fama

Idrofa septima

meritorum. Que quæ sit exilis et totius vacua ponderis: sic considera

quesiuit dignitates et potestates. ne prius sua tacentia cõsenseret. Uides quod ista propter laudem et gloriam

quam quæsiuit. ideo dicitur philosophia. hoc unum est. scilicet cupidus glorie et fama optimorum meritorum in rem publicam. que fama solet allicere mentes hominum natura prestantes. id est excellētes. sed nondum. id est non adhuc productas ad extremam manum perfectione virtutum. id est ad summam perfectionem. que fama et gloria quæ sit exilis et vacua totius ponderis. id est preciositatis sic considera ex sequentibus. ¶ Hora quod cupidus vane glorie multos allicit et delectat. unde Seneca. lxi. epistola sic dicit. Illud precipue nos impedit quod cito nobis placemus si inuenimus qui nos bonos viros dicant. qui prudētes. qui scōs. non sumus modica laudatione contenti. quicquid in nos adulatio sine pudore proferat tanquam debitum putamus. optimos nos esse sapientissimosque affirmantibus assentimus. cum sciamus nos sepe multa mentiri. adeo quod indulgemus nobis ut laudari velimus in id cui peritum maxime fecimus. ¶ Hora quod duplex est bonitas mentis. scilicet naturalis et acquisita. Naturalis bonitas est finis quam aliqui naturaliter sunt per se. mansueti. sobrii et casti. sed hec bonitas si non emendat virtute et sapientia cito extollit hominem ad inanem gloriam. Alia est bonitas acquisita exercitio virtutum et scientiarum. que non permittit hominem extolli per vanam gloriam. quod sapiens ponit fructum suum in scientia. stultus autem in laude finis. Macrobius. Ideo dicitur philosophia quod cupidus glorie allicit mētes natura prestantes nondum adhuc virtutibus perfectas. ¶ Hora quod laus est frequens fama optimorum meritorum in rem publicam gestorum. sed gloria est clara notitia cum laude. Vel gloria est late patens preconium. id est annuntiatio

¶ Omne terre ambitum sicuti astrologis demonstrationibus accepistis ad celi spacium puncti constat obtinere rationem. Id est ut si ad celestis globi magnitudinem referatur. nihil spacii propter se habere iudicet. Huius igitur tam exigue in mundo regionis quarta fere portio est. sicut Ptholomeo probante didicisti. que nobis cognitis animam tibi incolat. Huic quater se quantum maria paludesque premunt: quantumque sui vasta regio distenditur cogitatione subtraxe

¶ Nec philosophia ostendit gloriam mundanam esse exilissimam. nec multum appetendam. primo hoc ostendit ex parte spacii in quo dilaturatur. secundo ostendit hoc ex diuersitate nationum ad quas non divulgatur. tercio ostendit idem ex diuersitate morum propter quos de eodem parte iudicatur. quarto ostendit idem ex breuitate durationis. propter quam non perpetuat. secunda ibi addit de quod hoc ipsum. tertia ibi. Quid quod diuersarum quater ibi. Sed quod multos. Primo intendit talem rationem. latitudo fame commo-

Liber Secundus

sistit in latitudine terre. sup quā dilataratur. s; terra nō est lata sup quā fit dilatio fame. sicut declarat i lra. ergo fama late nō potest diffundi. et p pns est exilis. nec multum appeterda. Tū dicitur in lra. Tu accepisti. i. didicisti astrologici demonstrationib; oem ambitum terre. i. spaciū terre obtinere. i. habere rōez puncti ad spaciū. i. ad magnitudinē celi. quod magis exponens dicit. Et si terra pferatur. id ē pparetur ad magnitudinē celestis globi. ipsa iudicetur prolixius nihil spaciū habere. Huius igitur tam exigue regionis. i. terre in mundo fere quarta porcio. i. quarta pars est que incolatur. id est inhabitatur ab animatib; nobis cognitis. sicut tu didicisti a Ptholomeo hoc pbante. Si subtraheris cogitatione huius quarte terre quantū maria et paludes premunt. i. occupant. et quantū vasta. i. ampla regio distenditur siti. i. siccitate. tunc vix relinquetur hominib; angustissima area. id est artissimus locus inhabitare. In hoc ergo quodā minimo pūcto puncti. id est minima porzione terre vos homines circūsepti atq; conclusi cogitatis de puulganda fama. de pferendo id est extollendo nomine. i. fama. et hoc fit inutiliter. Sed quid habeat. i. quid potest habere gloria amplum et magnificū. que artata est tam angustis et exiguis limitib; id est terminis. qsi dicitur: nihil habet magnificum. ¶ Nota q; terra respectu celi non est alicuius quantitatē sensibilis. sed habet se sicut punctus. quia orizon qui terminat visum nostrum diuidit celum in duo media. quod non esset si terra in cōparatione ad celum haberet aliquam quantitatē. Item si terra esset alicuius quantitatē sensibilis respectu celi. tunc stelle nō apparerēt nobis eiusdem quantitatē. quod patet falsum. quia in ea parte vbi terra esset magis gibbosa et ppinquior celo apparerēt stelle maiores. et in opposita parte minores. ¶ Tercia minima stella fixa visu notabilis est maior rota terra. Si ergo talis stella appareret nobis existentib; in terra sicut punctus. multo magis terra respectu celi erit sicut punctus. ¶ Item punctus est quoddā indiuisibile. a quo linea equaliter distans facit circuli. et quia celum ex omni parte equaliter distat a terra. ideo terra respectu celi habet se sicut punctus. ¶ Nota q; tres partes terre sunt inhabitabiles. vna ppter nimium calorem. et due ppter nimium frigus. Sed quarta pars que est temperata inhabitatur. et frigiditate a nobis inhabitatur. s; quia adhuc non tota inhabitatur. ppter maria et paludes et ppter nimiam siccitatē. Ideo dicitur pbia q; quarta pars fere est habitabilis. Unde dicitur fere fm altos. quia estus solis non facit torridam zonam totaliter inhabitabilem. cum quedā ciuitas dicta zenith (supra quā Ptholomeus dicitur fundasse astrolabii) direct

ris. vix angustissima inhabitadi hominib; area relinqueretur In hoc minimo igitur puncti quodā puncto circūsepti atq; conclusi. De puulganda fama. de pferendo nomine cogitatis. At quid habeat amplum magnificū et gloria tam angustis exiguisq; limitibus artata

Prosa septima

te sit sub equinoctiali posita. sed dicitur inhabitabilis. quia est gravis in-
habitatio. Sed ultra equinoctiale omnino est inhabitabilis propter
nimium calorem. ¶ Item dicitur quodam preteritum terre inhabitari ab anima-
tibus nobis cognitis. hoc forte dicitur propter antipedes si sunt. qui nobis
sunt omnino incogniti

¶ Adde quod hoc ipsum brevis habita-
culi septem plures incolunt nationes
lingua. moribus. totius vite ratione distan-
tes. Ad quas tum difficultate itineris
tum loquendi diuersitate. tum com-
mercij insolentia. non modo fama hominum
singulorum. sed ne urbium quidem pueni-
re queat. Etate denique marci tullij (si-
cut ipse quodam loco significat) nondum
caucasum montem rhomane reipubli-
ce fama transcendere: et erat tunc adul-
ta parthis etiam ceterisque id locorum gen-
tibus formidolosa. Vides ne igitur
quod sit angusta quod compressa gloria quam
dilatare ac propagare laboratis An
vbi rhomani nominis transire fama
nequit. rhomani hominis gloria pro-
gredietur . . .

¶ Nec proba ostendit glo-
riam non esse appetendam ex diuersitate na-
tionum ad quas non di-
uulgatur. et intendit ta-
lem rationem. Diuersae na-
tiones et diuersa ydeos-
mata non solum impe-
diunt promulgationem fa-
me hominum sed etiam ur-
bium. sed in terra habi-
tabili sunt diuersae natio-
nes diuersorum ydeomatum
ergo promulgatio fame p-
talia impeditur. et per con-
sequens non est multum
appetenda Unde dicit in
littera. Adde praedictae ra-
tioni quod hoc ipsum septem
id est spacium terre est bre-
uis habitaculi. id est par-
ui spacij in quo nos ha-
bitamus incolunt id est in-
habitantes plures nationes
id est plures gentes dis-
tantes id est differetes
lingua id est ydeomate
et moribus. et ratione totius
vite. id est ratione modi vi-
uendi. ad quas non pos-

test peruenire non modo id est non tantum fama singulorum hominum. sed etiam nec fas-
ma urbium. tum id est tam difficultate itineris id est viae. tum id est tam diuersitate
loquendi id est ydeomatum. tum id est tam insolentia id est inconsideratione commercij. quod alij
qui homines non conueniunt cum alijs concitare in commercijs. quod etate id est ipse
Marci Tullij (sicut ipse marcus tullius fecit quodam loco. id est in quibusdam
suis scriptis) fama rhomane reipublice nondum transcendere caucasum mon-
tem. et tamen fama rhomanorum erat adulta id est ab antiquo nota. etiam formido-
losa parthis. id est illis hominibus. et ceteris gentibus id est locorum. id est circa
caucasum montem. Vides ne igitur quod angusta id est coarctata sit gloria
quod compressa id est in modicum redacta. quam gloriam laboratis dilatare

Libeꝛ Becũdus

et propagare. an p nunquĩ gloria vnius hominis rhomani illic pgre-
tur .i. pueniet. vbi fama rhomani noĩs .i. rhomane vr̃bis nequit transire
q. p. non ¶ Nota q. prem terre habitabile vocat septũ. quia est septa .i.
circũdata mari. vñ Linconieĩs in tractatu suo de spera. z etiã Sacro-
bins dicunt. q. quarta porcio nostra habitabilis vndiq. cingitur mari.

¶ Nota q. insolentia fm Senecã est sp̃s false magnitudinis. S3 fm
Huguitone insolentia est supbia vel fatuitas In pposito asit potest expo-
ni pro incõsuetudine. z tunc d̃r ab in qd̃ est non. z soleo quod est cõsue-
lco

¶ Nota q. caucasus est mons qd̃ situs in parte septentrionis. ad quẽ
non puenierat fama rhomane vr̃bis. licet parthys z alijs gentibz circũa-
centibz fama rhomanoꝝ erat formidolosa. id est formidabilis

¶ Nic ostendit gloria
mundanã esse exilem ex
parte diuersitatis motũ
propter quos de eodem
apud diuersos cõtrarie
iudicatur. z intendit ta-
lem rõnem. Cõtrarieta-
tes z institutionũ z legũ
impediunt fame dilata-
tionẽ. s3 homines p̃tra-
riaz institutionũ z legũ
terrã inhabitãt. ergo di-
uersitas institutionũ z le-
gum impediunt dilata-
tionẽ fame. z per p̃ns nō
est multum appetenda
vnde d̃r in l̃rã. Quid sp̃e
est iudicandũ. q. mores

et instituta z leges diuersaz gentium inter se discordãt. vt illud qd̃ apud
alios iudicatur dignũ laude. apud alios iudicetur dignũ supplicio Quo
.i. ppter qd̃ fit vt si p̃dicatio .i. dilatio fame delectet quẽ .i. aliqũ nullo
modo pducatur. i. laborer pferre noĩe. i. famã suam in plurimos p̃pos. qz
licet ab aliquibz laudaret. ab alijs tñ vituparet. Erit igit quisq. p̃tentus
gloria puagata. i. dilataa inter suos. Est ista p̃clara immortalitas fame
(hic loq̃tur hyronice. qz nō est p̃clara nec immortalis illa) coartabit. i. cõ-
stringetur intra terminos vnius g̃tis. i. vnius ydeomatis ¶ Nota q.
tanta est diuersitas moꝝ in gentibz. q. illud qd̃ reputatur apud alios lau-
dabile. apud alios reputat vitupabile. Reputat em̃ apud syros lauda-
bile cõcedere parentes moꝝtuos. ne comedant a vermibz in terra. qd̃ apud
alios extraneos ẽ execrabile. Sũt apud iudeos reddit laudabile ducere
vfores p̃sanguinitate. p̃imas. qd̃ apud xp̃ianos phibetur ¶ Item in
triuallis laudabile ẽ occidere p̃m̃ sexagenariũ z cremare ip̃m. qd̃ apud
alios est vitupabile. Vñ dicit poeta Sũt loca sunt gentes quibz et mac-
tare parẽtes Est phas z pietas dum longa supuenit eras

¶ Quid q. gentium diuersaz mores
inter se atq. statuta discordant. vt qd̃
apud alios laude. apud alios suppli-
cio dignũ iudicetur. Quo fit vt si quẽ
fame p̃dicatio delectet. huic in pluri-
mos populos nomẽ pferre nullo mō
cõducatur Erit igit puagata inter suos
gloria quisq. p̃tentus. et intra vnius
gentis terminos p̃clare illa fame im-
mortalitas coartabitur

Prosa septima

Hic phia ostendit exilitatē glorie ex breuitate duratiōis ppter quā non ppetuatur. Et diuidit in tres pres. pmo ostendit hoc ex hominum obliuione. scdo ex tpiis breuitate. ibi. Vos vero. tercio ostendit gloriā a uiris uirtuosis nō esse appetendam. ibi. Vos autē. Qmo dicit q fama

Sed q̄ multos clarissimos suis tpi
bus viros: scriptoz inops deleuit ob
liuio. Quāq̄ qd ipsa scripta proficiāt
que cū suis autoribus premit longior
atq; obscura vetustas.

et gloria nō sint immor/
tales p̄ q̄ multos viros
clarissimos. id est glorio
sos suis tpiis deleuit i
ops. i. defectuosa obliuio
scriptoz quāq̄ etiā ipsa
scripta pficiāt quid. i. pa
rū. que scripta longior et
obscura vetustas tpiis p
mit. i. consumit euz suis

autozibus. quoz sunt scripta **N**ota q p scripturam fama gestozum
transmittitur ad posteros. talis at scriptura quādoq; deficit vel propter
inopiā scriptoz. vel quia ipsa scripta in se vetustate consumuntur. z ideo
fama z gloria in obliuionem perueniunt. vnde Salustius in catilinario
conqueritur res gestas rhomanorum minus esse famosas. propter inopi
am scriptozum. Arheniensium vero in aiores fame q̄ rhomanorum prop
ter scriptozum copiam

Vos vero imortalitatē vobis ppa/
gare videmini. cum futuri famā tem/
poris cogitatis. Quod si ad eternita
tis infinita spacia ptractes. quid ha/
bes q de nominis tui diuturnitate
leteris. Unius etenim mora momen
ti si decem milibus conferatur annis
quoniam vtrunq; spaciuz definitum
est. minūam licet habet tamen ali/
quam portionem. At hic ipse nume/
rus annozum. eiusq; quantūlibz mul
tiplex ad interminabilem diuturnita
tem ne comparari quidem potest. Et
enim finitis ad seinuicem fuerit que/

Hic phia ostendit fa
mā z gloriā non esse du/
rabilem z imortalē ex
tpiis breuitate dicens.

Vos vero homines vi/
demini vobis propaga/
re. id est facere immorta
litatem eū cogitātes fas
mam futuri temporis. z
in hoc frustra cogitatis.
quia exilis est duratio fa
me per tempus. quod. s.
tempus si pertractes. id
est compares ad infinita
spacia eternitatis. quid
hates q leteris de diu/
turnitate tui nomis. id
est tue fame. quasi dices/
ret. nihil est etenim mo/
za vnius momenti si con
feratur. id est compare/
tur decem milibus an
nis hater aliquam pro/
portionem licet minūā

Liber Secundus

Id est valde paruus. quoniam
vtriusque spatium temporis est. si
necesse. sed hoc numerus an-
norum. scilicet decem milia vel
eius numeri quantumlibet
multiplex. sicut duplex
vel triplum non potest
comparari ad interminas-

biles diuturnitatis que
est eternitas. quia finitum ad seipsum quedam fuerit collatio. id est comparatio
infiniti vero et finiti nulla unquam potest esse collatio. id est comparatio. Ita fit ut
fama temporis quantumcumque prolixi si cogitetur. comparando cum inexhausta. id est infi-
nita eternitate. ipsa videatur non parua sed plane nulla esse. ¶ Nota
omne quod incipit in tempore necessario habet finem in tempore. cum tem-
pus sit causa corruptionis temporalium quarto philosophorum. Cum igitur
tur fama sit temporalis incipiens. ipsa desinet in tempore. et per consequens
non est perpetua. ¶ Nota quod tempus quantumcumque magni comparat
tum ad eternitatem minimi reputatur. et quasi nullius momenti. licet enim
finitorum ad seipsum possit esse comparatio. et inter ipsa possit esse pro-
portio. tamen finiti ad infinitum nulla potest esse comparatio. Cum igitur
etur eternitas sit duratio infinita tota simul existens. et tempus quantumcumque
et magnum sit finitum. tempus nullam habebit proportionem ad eternita-
tem. et per consequens fama quantumcumque prolixi temporis comparata ad
eternitatem nulla videtur esse.

dam. infiniti vero atque finiti nulla un-
quam poterit esse collatio. Ita fit ut qua-
ticumque prolixi temporis fama si cum inex-
hausta eternitate cogitur non parua.
sed plane nulla esse videatur

¶ Sic philosophia ostendit
gloriam a viris virtuos-
is non esse curandam.
et hoc duabus rationi-
bus. secunda ibi. Quid
autem est. Prima ratio
est illa. Illud quod spec-
tat ad leuitatem arrogan-
tie a sapientibus non est
curandum. sed gloria pro-
pter quam homo recte fa-
cit. propter laudes homi-
num illa spectat ad leui-
tatem arrogantie. et est di-
gna derisione. § 22. quod at-
talis arrogantia sit que
dam derisio declarat in
littera. et dicit. Vos ho-
mines nescitis recte fa-
cere nisi ad populares aus-
uras. id est ad populorum com-

¶ Vos autem nisi ad populares auras
inanesque rumores recte facere nescitis
Et relicta per se virtutisque presentia de
alienis primis sermunculis postulatis
Accipe in homini arrogantie leuitate
quod festine aliquis illuserit. Nam cum quod
dam aduersus esset hominem prume-
liis quod non ad vere virtutis visum sed ad
supbam gloriam. falsum sibi philoso-
phi nomen induerat. adiecit etiam iam
nescitum an ille philosophus esset. si quod
de illatas iniurias leuiter patieretur

Prosa septima

tolerasset. Ille patientiā paulisp assum
psit. acceptaq; cōtumelia velut insul/
tans iam tandē inq̃t: intelligis me eē
phm. Tū ille niniū mordaciter In/
tellexeram inq̃t si tacuisses

considera q̃s festine. i. gloriose aliquis illuserit. i. deriserit quendā dicentes
se esse phm in leuitate hmoi arrogātie. Nam cū qdam tyrannus eēt adh
orsus contumelijs. id est incepisset alloqui contumeliose quēdam hoīem
qui induerat. i. usurpauerat sibi falsum nomē phi. non ad vsum vere viri
tutis. sed ad supbam gloriam. et tyrannus adiecit. i. dixisset se iam scire
rū an iste esset phs siquidē illas sibi iniurias patienter leuiterq; tolerass
set. ille qui dixit se phm paulisp patientiā assumpsit. scz in principio. et ac
cepta contumelia a tyranno velut sibi insultans inquit ad tyrannū. In
telligis ne me esse phm. tunc ille tyrannus mordaciter inquit. intellexerā
re phm esse si tacuisses ¶ Hora fm pmentatorem in prologo. viij. phi
sicoz. Verus phs debet esse perfectus omnibus generibus virtutū. et p
consequens debet esse magnanimus. Sed fm Sen. an libro de clemētia.
Magnanimi est iniurias et offensiones supbi despiciere. et p consequens
verbis pumeliosis puocari nō dz. ¶ Item veri phi est nō vinci a passio
nibus. s; potius dz moderare et refrenare passiones. cū virtus p̃sistat in mo
deratōe passionū. vii. Aresto. iij. ethicoz. dicit. Mansuetus vult imperi
turbatus esse et non duci a passione. Un qdam phs pumeliose sibi insul
tanti dixit. Tu didicisti maledicere s; ego didici maledicta p̃enere.

¶ Quid autē est quod ad p̃cipuos vi/
ros (de his em̃ sermo ē) q̃ virtute glo
riam petūt. qd inquam est qd ad hos
defama post resolutū morte suprema
corpus attingat Nam si (quod nostre
rationes credi vetant) toti moriuntur
homines. nulla est om̃ino gloria cum
is cuius ea esse dz nō extet oīno Sin
fo bene sibi mens p̃scia terreno car/
cerē resoluta celū libera petit nōne om̃

placētias et ad ianes ru
mores et laudes. et vos
postulatis. i. desideratis
premia de sermunculis
alienis. relicta id ē post
posita p̃stantia. i. digi
nitate vestre p̃scie et vir
tutis. ppter quas debere
tis recte opari. accipe. i.

¶ Hic philosophia po
nit secundam rationem
que est talis. Homines
virtuosi vel totaliter mo
riuntur corpore et anima
vel anima viuit post mor
tem. Si totaliter mori
untur. nihil spectat ad
eos de gloria post mor
tem. Si anima eorū vi
uit post mortem illa pe
rit celum spernens an
ne terrenum negocium.
et si nihil ad eā de terref
na gloria. Gap. d. p̃tuo
sos homines nulla debet
esse cura de glia. Dicit

Liber

Becūdus

ergo in lra. Quid est qđ
ad p̄cipuos. i. ad virtuo
sos viros attineat de fa
ma post resolutū corpus

extrema morte. quasi diceret nihil. de his em̄ viris est sermo n̄ qđ petūt. i.
querūt gloriā p̄rite. i. opibus p̄ruosis. Nā si hoies toti moriunt corp̄ et
aia vt quidā putāt. qđ tñ nostre rōes. i. philosophice rōes verāt. i. phibēt
credi. qz s̄m p̄biaz aia intellectiua est immortalis. nulla est oīno glā post
mortē cū iste oīno non extet. i. nō sit cuius ea glā esse dī. Sīn p̄o mens bñ
sibi p̄scia. i. illefa resoluta. i. literata terreno carcere. i. a corpe. post mortē lī
bera petit celū. Nonne ipsa aia que celo fruēs gaudet se exemptā terrenis
ipsa spernit oīne terrenū negociū. 7 p̄ p̄ns terrenā glām. q̄si diceret sic.

¶ Nota qđ ad p̄ruosos nihil spectat de fama nec in p̄nti vita nec in fu
tura. non in presenti. qz dicit Seneca in puerbijs qđ plurimi curant famā
pauci autem consciām. 7 tales pauci curantes p̄sciam sunt virtuosī 7 p̄hi
de q̄bus loquitur Boetius in fine tractatus de summo bono dicens. Pau
ci sunt viri honorandi sicut p̄hi qui contemnūt desiderū sensus 7 sequūt
desiderū intellectus. Plurimi autē sunt qui curāt famam. sicut s̄z vulga
res qđ relicta virtute conscie. p̄pter laudes hoīm recte faciunt. De quibus
d̄t scriptura. Amē dico vobis receperūt mercedē suam. Nec etiaꝫ fama
spectat ad viros virtuosos in futura vita. qđ p̄ruosi si totaliter moriunt nī
hil ad eos de fama. Si autē aia viuit post mortē ista euolat ad celū 7 nihil
curat de fama. spernit oē terrenū negociū. 7 potius gaudet. qz est exēpta a
curis terrenis. 7 gaudio celesti fruīt in eternum

¶ Hic incipit metz. se
primū hui⁹ scđi. qđ dī ar
chilogicū ab inuētoze.
iambicū a pede p̄domi
nāte. 7 p̄stat ex p̄mo ver
su trimetro. secūdo dime
tro. In quo metro phia
docet q̄tio glā sit p̄rems
nenda ex p̄sideratōe am
plitudinis celīz stricritu
dinis terre dicens. Qui
cūqđ petit. i. desiderat p̄
cipiti mente solā gloriāz
et credit istā eē summūz
bonum. i. p̄cipuū inter
appetenda. iste cernat. i.
consideret plagas et̄ es
ris. id est partes celī late
patentes. 7 cernat artūz
sitū terrarum. i. stricrum
spaciū terre in comparatō

ne terrenū negocium spernit. qđ se celo
fruens. terrenis gaudet exemptā

¶ Detrū septimū libri secūdi

Vicūqđ solā mēte p̄cipiti petit
Summūqđ credit gloriām

Late patētes etheris cernat plagas.
Artūqđ terrarum situm
Breuē replere non valentis ambitus
Pudebit aucti nominis
Quid o supbi colla mortali iugo
Frustra leuare gestiunt
Diffusa linguas explicet
Et magna titul⁹ fulgeat claris dom⁹
Dors spernit altam gloriām

Retrum septimū

Inuoluit humile piter ⁊ celsus caput
 Equatq; summis infima
 Ubi nūc fidelis ossa Fabricij manēt
 Quid Brutus aut rigidus Latho
 Signat supstes fama tenuis paucul
 Inane nomen litteris
 Sed qđ decoza nouimus vocabula
 Num scire consumptos datur
 Iacētis ergo prozsus ignorabiles
 Nec fama notos efficit
 Ex si putatis longius vitā trahi
 Mortalis aura nominis
 Eū sera vobis rapiet hoc etiā dies
 Jam vos secunda mors manet

one ad celū. ille pudebit.
 id est verecundabit auc
 ti nominis. i. aucte fame
 sue non valentis replere
 breuē ambitum. i. puuz
 spaciū terre. Et tūc ex
 clamat dicens. Opprer
 hoc mitoz qđ. i. propter
 qđ supbi gestit. i. cupi
 unt frustra leuare. id est
 tollere colla sua mortali
 iugo. i. mortali fama. li
 cer em fama diffusa me
 ans. i. trāsiens p remof
 tos populos explicet lin
 guas. i. per linguas pos
 populoz. ⁊ licet magna
 domus tua. i. nobilis pa
 rēcla vel familia tua ful
 gear claris titulis. i. lau
 ribz. tamē mors spernit
 altam gloriam. ⁊ mors
 pariter. i. simul inuoluit
 humile caput. i. miseruz

hominem ⁊ celsum. id est nobilem vel diuitem. ⁊ mors equat infima sum
 mis uulli parcendo quod declarat dicens. Ubi nunc manēt ossa fidelis
 Fabricij. Quid Brutus aut rigidus Latho supple ē. quasi diceret. qđ
 manet de gloria eorum post mortez. vtiq; modiciū. s. illud manet quod te
 nuis fama. id est exilis supstes. id est manens signat inane nomen eorum
 pauculis litteris scriptis in epitaphijs eorum. sed quid. id est ad quid no
 uimus decoza vocabula scripra. nunquid intelligitur per ea ipsos esse cō
 sumptos. id est mortuos. quasi diceret immo. Iacētis ergo mortui proz
 sus ignorabiles. nec fama efficit vos notos. Et quia aliquis diceret. licz
 ipsi sunt mortui corpore. tamē viuunt fm famā. dicit philosophia. Si pu
 tatis vitā vestram longius trahi. i. prolongari aura mortalis nominis. id
 est splendoze mortalis fame. cum sera. id est vltima dies vobis hoc rapiet
 id est famam auferet iam vos manet. i. expectat secunda mors. quasi dis
 ceret. si estis prius mortui corpore ⁊ fama manēs est vita vestra illa cessan
 te secundario moriemini ¶ Notandum Fabricius fuit consul rhoma
 nus qui cum mitteretur pugnare contra Pirrhum regem epirotaruz rex
 promissit sibi partem regni sui vt transiret ad ipsum. quod Fabricius eo
 tempse. sequenti anno Pirrhus obtulit sibi magnam pecuniam auri vt
 traderet rhomanum imperiū. cui ait Fabricius. Rhoma non vult auz
 rum. sed vult imperare habentibus aurum. propter quod ipse dictus fuit
 fidelis Fabricius. Oicitur etiam de Fabricio q̃ cum quidam ad euz
 venisset promittens se Pyrrhum regem occisurum si Fabricius sibi pe

Liber Secundus

tunā aliquando dare vellet. ipse vero Fabricius hunc traditorem misit ligatum ad Pyrrhū pro tali scelere puniendum. cui tunc pyrrhus dixit. Possibilis est solē a suo tramite deuiare q̄ fabriciū a via recte rationis discedere ¶ Hora & Brutus fuit p̄mus consul rhomanus qui amor libertatis & iusticie ppter stuprum Lucrecie plurima egit. & multa bel̄ la pro rhomanis inijt. propter quod etiā famosus fuit ¶ Hora & Laro dictus est rigidus propter rigore animi sui qui ad nihil turpe flecti potuit & tante iusticie fuit. vt Lucanus ipm d̄ys compararet in iudicanda cā que fuit inter Iulium cesarem & Pompeyū dicens. Gecit̄ causa d̄ys placuit sed victa Cathoni. Et de hoc magis patebit quarto huius pro sa sexta.

¶ Ista est octaua & vltima prosa huius secūdi. & quia phia ofidit bona fortune non multū esse appetenda. aliquis putaret q̄ in fortuna nihil

¶ Prosa octaua libri secundi

**Ed ne me ineroxabile contra
fortunaz gerere bellum putes.**

Est aliquando cuz de hoibus illa fallax nihil bene mereat. cuz scz cū se aperit. cum frontem detegit moresq̄ profitef. Nondū forte quid loquar intetligis. Mirum est quod dicere gestio eoq̄ sententiam verbis explicare vix queo. Etenim plus hominibus reoz aduersam q̄ prosperam prodesse fortunam.

mores suos per instabilitatem. Et subdit philosophia. Nondum forte intelligis quid loquar. quia mirum est quod ego gestio id est cupio dicere eoq̄ id est ideo vix queo explicare sententiam verbis. Etenim ego reoz. i. opinor aduersam fortunam plus prodesse hominibus q̄ prosperam.

¶ Hora quandocūq̄ in aliquo dicto videtur esse repugnantia illud videtur esse quod a repugnātia in dicto. nā esse aduersum alicui & sibi p̄desse ad inuicem repugnant. ideo dicit phia. mirum est. quod gestio dicere. scz fortunam aduersam magis pdesse q̄ prosperam

esset boni. ideo iā ostendit phia cuiusmodi bonū sit in fortuna. & pbat fortunā aduersam plus esse bonā q̄ prosperā. et p̄mo premittit suā intentionē. Scdo pbat intentum ibi Illa em̄ p̄mo dicit ¶ Boeci ex dictis p̄t q̄ fortuna est premittenda. sed ne putes me gerere. i. facere bellū ineroxabile cōtra fortunam supplicias q̄ aliquādo est. i. aliqui trigit q̄ ipsa fortuna nihil fallax. i. nihil fallaciter agens tene mereat de hominibus. eo q̄ aliquod bonū euenit hominibus p eam cum scz cum fortuna se aperit manifestādo suā falsitatem. cum proficetur

Prosa

octaua

¶ Illa enim semper specie felicitatis cum videtur blanda metitur. Nec semper vera est cum se instabilem mutatione demonstrat. Illa fallit hec instruit. Illa mendacium specie bonorum mentes fruuentium ligat. hec cognitio ne fragilis felicitatis absoluit. Itaque illam videas ventosam fluentem. sui que semper ignaram Hanc sobriam succinctamque et ipsius aduersitatis exercitatione prudentem

¶ Hic philosophia probat interum. quod fortuna aduersa melior sit quam prospera tribus rationibus. Secunda ibi. Postremo. tertia ibi. an hoc. Primo dicit. Illa fortuna prospera se mensuratur cum videtur. apparet blanda specie felicitatis. prosperitatis. sed hec id est fortuna aduersa se vera est cum demonstrat se esse instabilem sui mutatione. Ostendit enim se esse tale qualis est. citra per eam non decipiuntur homines. sed illa se prospera fortuna confidens in se fallit. Nec autem aduersa fortuna hominem instruit ostendendo quod non sit providendum. prospera fortuna ne propter eius mutabilitatem. Illa se prospera fortuna ligat se fallendo mentes fruuentium hominum specie bonorum mendacium. hec se aduersa fortuna absoluit. liberat se mentes hominum cognitione fragilis. id est transitorie felicitatis. Et tunc recolligit effectus utriusque fortune dicens. Itaque illam se prosperam vides ventosam. instabilem fluentem. prodigam et sui ipsius ignaram. nam homines in prosperitate continua se ipsos non cognoscunt. hanc se aduersam fortunam tu vides sobriam et succinctam. instabilem non superbam et prudentem exercitacione aduersitatis

¶ Nota quod ex ista littera possunt formari tres rationes quod aduersa fortuna melior sit prospera. Prima ratio est ista. Bona fortuna in specie vere felicitatis decipit habentem ipsam. sed fortuna aduersa non decipit. sed vera est ostendens se talem qualis est. ergo aduersa melior est quam prospera. Secunda ratio est. Prospera fortuna ligat mentes hominum mendacibus bonis. sed aduersa liberat mentes a falsa felicitate. ergo est melior. Tertia ratio. prospera fortuna reddit homines sui ignaros. sed aduersa facit homines sapientes. ergo melior est quam prospera.

Postremo felix a vero bono deuotus blanditijs trahit. aduersa plerumque ad vera bona reducens vincto retrahit.

¶ Hic philosophia ponit secundam rationem quod talis est. Quicunque fortuna trahit ad inquisitionem veri boni. illa melior est quam que retrahit a vero bono. sed fortuna aduersa est homini. ergo

¶ Unum dicit infra. Postremo felix. id est prospera fortuna cum suis blanditijs trahit deuotus. id est errantes a vero bono. sed aduersa fortuna plerumque retrahit vincto. id est tenaculo reducens ad vera bona. Nota quod prospera fortuna videtur esse in inquisitione felicitatis

Liber

Secūdus

titari eo q sine bonis fortune non ptingit esse felicē. extra de bona fortuna. ideo suis blandicijs trahit hominē sensuale a vero bono quod cōsistit in speculatiōe dei. aduersa autem fortuna. quia ostēdit. psp̄ra fortunā cōmutabile ipsa reducit hoīem ad vēr. bonū qd est immutabile

¶ Hic philosophia ponit vltimā rationē que talis est. Illa fortuna est melior p quā cognoscunt veri amici. sed aduersa fortuna est talis. igit̄ rē. vnde in littera dicit. An p nūquid putas hoc esse estimandū inter mīnima bona q hec aduersa fortuna detexit. i. monstraui tibi mentes. i. cor̄s d a fidelīū amicor̄. quasi

diceret. illud est bonū de maioris bonis. r hec supple aduersa fortuna. se creuit. i. diffinit tibi certos amicos r abiguos vultus sodaliū. i. amicor̄. rū. q̄si diceret. aspera fortuna docuit te discernere inter veros amicos et falsos. qz prospera fortuna a te discedens abstrulit suos. i. qui erāt amici ratione. psp̄ritatis r reliquit tuos amicos qui te dilexerūt non ppter tuā. **¶** Quāti. i. q̄nto p̄cio tu emisisses hoc integer. i. in

tegritate fortune pstitutus cū videbaris tibi fortunatus vt potuisses cognoscere veros amicos. nunc desine. i. cessa querere opes. i. diuitias amissas. quia inuenisti veros amicos qui sunt preciosissimū genus diuitiar̄.

¶ Hora in aduersitate falsi amici fugiunt. sed in tempore prosperitatis manent. vnde Seneca in li. de re. Quem tu felicem credis. illuz multi comitantur. vt melius sequeuntur. eadē l. lupi. frumenta formice. p̄cedam ista turba sequit̄ nō hominē. **¶** Hora q aduersa fortuna ostendit fideles amicos. vnde Seneca. xx. epistola. Turba familiaris cum a te pasci deserit ipsa te non pascet. r quod tu beneficio tuo scire nō poteras paupertate scies. illa veros amicos retinebit. discedit quicunqz non te. s. alius ud sequebatur. est autem propter hoc vñ amanda paupertas q a qbus amaris ostendit. Vnde pauper Henricus Breualter hoc solo malo fors q monstrat amicos. Qui boni qui mali monstrat verāqz viam. Item poeta. Tempore felici non cognoscuntur amici. Sorte pater. misera que sit dilectio vera. Item alibi. Cum fueris felix multos numerabis amicos. Tempora si fuerint nubila solus eris. Item Thobias. Fluctuat ad centum venalis amicus egenū. Sed verus resonet vt fabricat̄ amor. **¶** Hora q fidelis amicus est preciosissimū genus diuitiar̄. qz amic⁹. i. amicor̄ est alter ego. i. amicor̄ est idē velle r nolle. Nemo enim elegit viuere

An hoc inter minūma estimandū putas q amicos tibi fidelīū mentes hec aspa. hec horribilis fortuna detexit. Hec tibi certos sodaliū vultus ambiguosqz secreuit. discedens (suos abstrulit) tuos reliq̄t. Quāti h integer et vt videbaris tibi fortunatus emisisses. Desine nūc amissas opes querere qd preciosissimū diuitiarum genus est. amicos inuenisti

Metrum octauū

sine amicis habens reliqua bona. Et Seneca. ix. ep̃la dicit. Sapiens est si contentus sit seipso. tamē amicum habere vult propter nihil aliud nisi vt exerceat amicitia. ne tam magna p̃tus lateat. Et Tullius in libro de officiis d̃r. Honores diuitie ⁊ dignitates nunq̃ sunt amicitie antepone de

Metrum octauū secundi libri

Uod mundus stabili fide
Concordes variat vices

Q̃ pugnancia semina
Fodus p̃petuum tenent
Q̃ phebus roscum diem
Curru prouehit aureo
Ut quas duxerit hesperus
Phebe noctibus imperet
Ut fluctus auidum mare
Certo sine coarceat
Ne terris liceat vagis
Latos tendere terminos
Hanc rerum seriem ligat
Terras ac pelagus regens
Et celo imperitans am o

¶ Hic incipit octauū ⁊ vltimū metrum huius secūdi libri. quod dicitur glyconici ab inventorē. amphimacri a pede predomināte. ⁊ est amphimacrus pes anstiquorū constans ex p̃ris ma ⁊ vltia longis. ⁊ duabus breuibz medijs syllabis. dictus ab amphiquod est circum ⁊ macros longum. quasi hās circūquaqz longam syllabā. In quo metro philosophia p̃mendat amorem. ex quo dixit q̃ amici sunt preciosissimū genus diuitiarū. Et p̃mo p̃mendat amorem diuinum. sc̃do ostendit quō humana natura amicitia p̃seruatur. ibi Hic sancto. P̃mo facit hoc quod d̃m̃ est. secundo ostendit q̃ ablato diuino amore omnia corrūp̃untur. ibi Hic si frena

¶ P̃mo dicit. q̃ amor diuinus regens terras ac pelagus. ⁊ imperitās id frequenter imperans celo. ille amor ligat hanc seriem. id est cōcordiam rerum. q̃ mundus stabili fide variat concordēs vices. id est alternationes temporū anni. id est noctis ⁊ diei. ⁊ q̃ semina pugnātia. id est elementa cōtraria tenent p̃petuum fedus. id est cōcordiam ne ynum totaliter aliud corrumpat. q̃ phebus id est sol curru aureo prouehit. id est producit roscum diem. i. clarum diem. Idem amor facit vt phebe id est luna imperet id p̃sistat noctibus. quas noctes hesperus id est stella vesp̃ina duxerit. i. adduxerit. ⁊ vt auidum mare ad exēundū coarceat fluctus suos certo finē. id est determinato fine. ne liceat sibi tendere id est extendere latos terminos vagis terris. id est amplis terris supple totaliter coopiendo terrā.

¶ Nota q̃ Tullius loquens de amicitia dicit. Amicitia est p̃tus mouens superiora ad protectionē inferiorū. ⁊ inferiora ad subiectionem

Liber Secundus

superior. Amicitia em̄ sublata om̄is in vita tollitur iocunditas. ¶ **N**ota q̄ elementa appellat semina. q̄ ex ipsis tanq̄ seminibz elementata p̄ducuntur. sicut em̄ semen est principiū fructus. sic elementa sunt principia corporum mixtorū. et dicit elementa pugnantia propter ipsorū contrarietatem. nam aliqua sunt calida. aliqua frigida. quedā humida. quedam sicca. Nec elementa diuino amore ordinate tenent propriū fedus. quia grauitas inferiorum non aufert leuitatem superiorū. nec e conuerso. et semine totaliter non corrumpunt.

¶ **H**ic ostendit q̄ amore diuino subtratto om̄nia corrumpunt. dices Si hic amor diuinus remiserit frena. i. legem gubernandi res. quicquid nunc amat inuicem. i. concordat illud continuo geret bellum. et ipsa elementa certant. i. litigant soluerē. i. destruere machinam scz mundanā. quā nunc socia fide. i. cōcordi federe incitant pulchris motibus. id est faciunt ordinate mouere. ¶ **N**ota q̄ sublato amore et concordia om̄ia dissolunt. vnde Alanus in anteclaudiano loquens in persona amoris et cōcordie dicit. Si mea iura. meas leges. mea federa mundus olim seruasset. vel adhuc seruaret amoris Vincula. nō tantis gemeret sub cladibus orbis

¶ **H**ic ostendit p̄bia. quō per amorem cōseruatur et cōciliatur amicitia humana. dices Hic amor continet. i. p̄seruat populos iunctos sancto. i. vir tuofo federe. s. amicitie et hic amor necit sacrum id est sacramentū coniugij castis amoribz viri et vxoris. et h̄ amor dicitat sua iura. i. imponit legē amicitie fidis sodalibz. et quia ista proueniūt ab amore diuino tanq̄ a principio suo. Ideo subiungit. O felix genus hominū supple dico. si amor scz diuinus quo celum regitur regat animos vestros supple causando in eis cōcordiam amicitie

¶ **H**ic si frena remiserit
Quicquid nunc amat inuicem
Bellum continuo geret
Et quam nunc socia fide
Pulchris motibus incitant
Lertant soluere machinam

¶ **H**ic sancto populos quoq̄
Iunctos federe continet
Hic et coniugij sacrum
Castis necit amoribus
Hic fidis etiam sua
Dictat iura sodalibus
O felix hominum genus
Si vestros animos. amor
Quo celum regitur. regat

¶ **N**ota q̄ amor dicitat sua iura fidis sodalibz. Iura autē amicoz et so-

Prosa prima

balium inuit Seneca. lxx. epla. dicens Diu cogita an aliquis in amicum sit tibi recipiendus: sed cum placuerit fieri toto illum pectore admittere. tam audacter cum illo loquere sicut tecum. Tu qdem ita viue. vt nihil tibi committas. nisi quod etiam amico tuo committere possis. Cum amico tuo omnes curas. omnes cogitationes misce si fidelem putaueris. Sunt em qui dam qui que amicis sunt tm mittenda omnibz narrant. quida carissimoz pscientia reformidant nulli credituri. neutrum faciendū est. vtrūq; em vicium est z omnibz credere z nulli. ¶ Hora circa pdicta q amicitia proprie dicta tm inuenitur in rebus rationalibz. z vt sic amicitia ē par voluntas bonoz inter aliquos. sz large accipiendo amicitia sic etiā est in irrationalibz. z vt sic amicitia est cōcordia diuersaz rez ad inuicem

¶ Anicij Danlij Seuerini Boetij viri excōsulis patricij ordinarij phie p̄solationis liber scōs explicat

¶ Incipit liber tercius eiusdem

¶ Prosa prima

¶ Animo solato mulcedine philoso-
phie. merore pulso antiquo introdu-
citur felicitas vera. . . .

Am cantum illa finire/
rat. cum me audiēdi ani-
dum stupentēq; arrect

adhuc auribz. carminis mulcedo de-
fixerat. Itaq; paulopost. O inquā sū-
mum lassoz solamen animoz. quan-
tum me vel sentētiāz pondere. vel ca-
nendi etiā iocūditate refouisti Adeo
vt iā me posthac imparē fortune icti-
bus nō arbitrer Itaq; remedia q pau-
lo ante acriora esse dicebas. nō modo
non phorresco. sed audiendi audis
vehementer effragito

diuidit in tres ptes. pmo ostendit Boetius quō post pdicta alloquitur
fuit ipsam phiam. scōs ponit rāsiōne phie. tercio dirigit boetius quandā

¶ Iste est tercius
liber Boetij de p̄solatione
ne phie. z p̄inuat ad li-
bros p̄cedentes in hunc
modum Postq; phia in
p̄mo li. scrutata est cās
doloris Boetij. z in scōs
libro adhibuit sibi reme-
dia facilia. In p̄m li. libro
et sequētibz phia adhi-
bet boetio remedia gra-
uiora. sunt autē re media
gruiora rōes p̄tra cōem
opinione hoim. p̄bātes
q in bonis exterioribz nō
p̄sistit p̄a felicitas. ostē-
dendo in q sita sit felicitas
p̄a. z quo mō ad ip-
sam pueniat. Et diuidit
liber iste in xxiij. pres. qz
h^o libri sunt xij p̄e z xij
metra. q pres patebūt
in p̄cessu libri. Quid at
et de q determinet in q
liber sitaz p̄m silt pate-
bit. Prima p̄sa h^o terciū

Liber Tercius

petitione ad ipsam. secūda ibi *Tum illa*. tertia ibi *Tum ego*. Dicit ergo primo. Jam illa p̄bia finierat cantum. i. metrum quod erat de cōmendatione amoris diuini ⁊ amicitie. Et cum ego boetius essem allectus dulcedine metri ad audiendū cum auiditate ⁊ admiratione verba p̄bie. auribus arrectis ego dixi. O p̄bia que es summū solamen animoz lassoz quantū me refocillasti tuis prois ⁊ metris intantū q̄ iam bene possum resistere in fultibus fortune. Et ideo dicit. remedia que prius dixisti esse graua nō timeo. s; ea audire diligēter expecto. ¶ Nota q̄ Boetius vocat metrum cantū. sicut em̄ in cantu est eleuatio ⁊ depressio vocis. sic sūt in metro rōne quātitatis correpte ⁊ producte syllabaz attenditur q̄dam eleuatio ⁊ depressio. quia rōne quātitatis producte fit eleuatio. rōne quātitatis correpte fit depressio. ¶ Item quia metrum est subtilius ⁊ delectabilius prosa. ideo animū demulcet. Unde auctoz poetrie metrum cōparat domicellam. dicens. Vultq; venire metrum tanq; domicella compra crine. nitente gena. subtili corpore. forma egregia. Ideo d̄r boetius. mulcedo carnis i. metri. ¶ Item hō debet esse auidus ⁊ stupēs circa p̄biam. Auidus in quā. quia dicit Seneca. xviij. epla. Proijce om̄ia ista si sapias. ymmo vt sapias. ⁊ ad p̄biam magno cursu totiq; vinib; tende. Et iā hōmo debet esse stupens. i. admirans de p̄bia. quia ipsa est res mirabilis ⁊ diuina s̄m Aristotele in p̄ncipio libri sui de celo ⁊ mundo. ⁊ p̄bia confert mirabiles delectationes. x. ethicor. ¶ Item animi lassi sunt graui cura vel aduersitate aliqua oppressi. hōz p̄bia est summū solamen. q̄ ipsa p̄suadet magnanimitatē. quā p̄tra aduersitates fortune hōmo instāter debet militare. ¶ Item p̄ p̄biam hō bene potest resistere ictibus fortune. q̄ p̄mo ethicor. d̄r Aristot. Sapiens bene scit ferre fortunas. ⁊ h̄z se sine vituperio sicut tetragonū. Unde d̄r in lra. Jam illa supple p̄bia finierat cantū. i. metrum de amore diuino. ⁊ cuz mulcedo. i. suauitas carminis defixerat. i. statibilierat me auidū. i. cupidū audiendi. ⁊ stupentē. i. admirantē supple p̄bia p̄bie auribus meis arrectis. i. eleuatis ad hec scz verba. Itaq; paulopost ego in quā. i. dixi. O summū solamen lassoz animoz supple p̄ aduersitatē quantū me refocillasti pondere sententiaz supple profe. vel etiā iocunditatē canēdi. i. metri. adeo. i. intantū vt iam post hac nō arbitrer me eē imparē. i. dissimilē in resistēdo ictibus. i. insultibus fortune. Itaq; remedia illa q̄ paulo ante dicebas esse acriora. i. grauiora nō modo. i. non t̄m non phorresco. i. timeo. sed ego auidus audiendi supple ea vehemēter efflagito. i. expostulo. ¶ Ubiscindū est q̄ s̄m Huguitiōne efflagitare est valde flagitare expostulare. petere cum clamore. poscere.

¶ Nec ponit r̄sionem p̄bie dicens Ego bene sensi illud cum tu tacit⁹ et attentus receperisti verba nostra. cuz ego p̄fecti mentē tuā. talia em̄ sunt remedia que adhuc resstant vt ipsa degustata

¶ P. Tum illa Sensi inquit cū verba tacitus nrā attētusq; rapiebas. cū qz tue mētis habitū vl' expectaui. vl' qd est verius ip̄a p̄feci Talia s; quip̄ p̄ q̄ restant. vt degustata q̄dem mor⁹

Prosa prima

deant. interius autem recepta dulcescant. Sed q tu te audiendi cupidum dicis. quanto ardore flagrares si qnā te ducere aggrediamur agnosceres. B: Quoniam inquā: Ad verā inquit felicitatem quam tuus quoq somniat animus. sed occupato ad hymagines visu. ipam illā nō p̄intueri.

primo sint amara. s; postea dulcescant. Sed q tu dicis te esse cupidum audiendi verba nostra. Q quanto desiderio arderes si agnosceres quod laboramus te ducere. et dicit Boetius. qvis me ducere. Respōder p̄bia ad cognitōem vere felicitatis quam animus tuus quasi somniat ad huc vir cognoscit. q est occupatus hymaginibus

falsae felicitatis ¶ Nota q Boetius tacitus verba philosophie rapiebat consilia Seneca dicentis. Quid verborū tacitus auditor. auditorū promptus repertor ¶ Nota q precepta physicalia primo sunt amara. postea dulcescunt s̄m illud poete. Dulcere fit charum q̄uis primo sit amarum. Et Eustratius primo ethicorum dicit. Sciunt doceri quoniam laboriosa est possessio virtutum. sed propter eius amaritudinem philosophia non est abijcienda. quia non est dignus dulcoris acumine qui amaritudinis nequit inulscari gravamine s̄m Boetium in de disciplina sc̄losarum ¶ Nota sicut somnians putat fantasmata sibi occurrentia esse veras res de quibus somniat. et tamen nō sunt ipse res. Sic Boetius in istis temporalibus rebus putavit esse veram felicitatem. que tamen non est. sed tantū sunt quedam similitudines vere felicitatis. sicut fantasmata somniorum sunt similitudines rerum. ¶ Nota q Boetius bona exteriora vocat hymagines vere felicitatis. sicut enim hymago est rei imitago et non ipsa res. sic bona exteriora videntur expr̄imere formam vere felicitatis. sed vera felicitas non est in ipsis Unde dicit in littera. Cum p̄ tunc. illa supple philosophia inquit. ego sensi. id est novi intentionem tuam cum tu tacitus et attentus rapiebas verba nostra. q pro et. cum ego expectavi. Alia littera habet expediui. id est reuocaui habitum tue mentis. vel quod est verius dicere cum ego ipsa habitum tue mentis perfecti quippe mirum talia sunt supple remedia que restant supple sumenda vere ipsa quidem degustata primo mordeant. id est displiceant. interius aure recepta dulcescant. sed q tu dicis te cupidum audiendi. supple illa remedia. Q quanto ardore. id est desiderio flagrares. id est arderes. si cognosceres quoniam. id est ad quem locum aggredimur. id est incipimus te ducere. Ergo Boetius inquā. id est dixi. quoniam supple vis me ducere. Inquit supple philosophia. ad veram felicitatem supple ducere te gestio quam supple felicitatem tuus animus somniat. id est perfecte cognoscit. sed visu. id est cognitōne occupato ad hymagines. id est ad bona tp̄alia que bona temporalia sunt hymagines et similitudines vere felicitatis. tu supple Boeci. non potes intueri. id est inspicere. ipsam supple veram et infallibilem felicitatem

Liber

Tercius

¶ *N*ec Boetius dirigit petiōem p̄bie. et ponit consensum sue petitiōis dicens. *¶* Philosophia rogo ut sine dilatio ne demonstrēs mihi que sit felicitas vera. *¶* Et philosophia p̄sentiens dicit libenter faciam tui causa sed prius ostēdā tibi falsam felicitatē tibi notiorē. ut illa cognita per contrariā possis postea agnoscere verā felicitatem.

¶ *N*ota circa hoc quod dicit (faciam tui cā libenter) quod philosophia petitiōnes hominū admittit. *¶* Ubi Seneca. Nulli preclusa est p̄tus sapiētie. omnibz p̄z. oēs inuitat. oēs admittit. nō eligit donū neqz censum. s; nudo hominē p̄tenta est. **¶** *N*ota innata est nobis via p̄cedendi ex nobis magis notis ad minus nota. p̄mo p̄hisi. et scdo de aia. *¶* Cum igit bona exteriora sint magis nobis nota in quibz aliqui posuerūt consistere felicitatē q̄z bonis interiora. s̄o p̄bia p̄mo vult determinare de falsa felicitate nobis magis nota q̄ ponit in bonis exterioribz ipsam extirpādo. ut p̄ eam cognoscamus veram felicitatē tanq̄z p̄trarium. **¶** *N*ota quod Seneca in de virtutibz cardinalibz dicit. Scire debes quod quedā nō vident esse bona et sunt quedā videntur bona et non sūt. quēcūqz aut ex rebus trāscitorijs possides nō hec magna existimes. non mireris quod caducū est. Ex quo p̄z quod vera felicitas nō p̄sistit in bonis exterioribz que vident esse vera bona. et tū non sit. *¶* Ubi dicit in l̄ra. Tū p̄ tunc. ego supple Boetius dixi. *¶* P̄bia obsecro id est sine mora. que sit illa vera supple felicitas. *¶* Illa p̄bia inquit. faciā libenter tui causa. sed ego p̄us conabor. i. laborabo tibi designare p̄bis. atqz. p̄ er informare que cā. i. que felicitas h̄ns rationē cause finalis sit tibi notior id est manifestior. ut ea supple falsa felicitate p̄specta. i. cognita possis agnoscere specimen. i. similitudinē vere beatitudinis. cū flexeris oculos supple cognitōis in contrariam partem vere felicitatis

¶ *I*stud est primum metrum huius tercij. quod dicitur metrum choristū ab inuatore. dactylicū a pede predominante. et primum versus huius metri est hypercatilacticus quia post primum pedē abundat vna syllaba. scilicet. In hac dictione sere

¶ *B.* Tū ego. fac obsecro. et quod illa p̄bia sit sine cunctatōe demonstra. *¶* *P.* Faciam inquit illa tui cā libenter. *¶* Sed que tibi cā notior est eā prius designare verbis. atqz informare conabor. ut ea p̄specta. cū in contrariā p̄tem flexeris oculos. vere specimen beatitudinis possis agnoscere.

¶ *¶* Metrum primum libri tercij

¶ Viserere ingenuū volet agnū
Liberat arua p̄us fruticibus.

¶ Falce rubos filicemqz resecat
Ut noua fruge grauis ceres eat

Retrum primū

Dulcior est apium mage labor
 Si malus ora prius sapor edat
 Gratius astra nitent. vbi nothus
 Desinit umbriferos dare sonos
 Lucifer vt tenebras pepulerit
 Pulchra dies roseos agit eqs.
 Tu q̃s falsa tuens bona prius
 Incipe colla iugo retrahere
 Vera debinc animum subierint

re. 7 quia philosophia p̃
 dixit q̃ prius eēt osten-
 dendū que sit falsa felici-
 tas. 7 postea que sit pa-
 tiō phia in hoc metro cō-
 mendat hūc ordinem p̃
 exempla quorū. Primū
 est. Quicūq̃ vult semis-
 nare bonum agrū optet
 prius extirpare nociuas
 herbas vt ager bene fru-
 ctificet. Similiter aliq̃s
 volens cognoscere veraz
 felicitatem oportet prius
 us extirpare falsaz. *Uñ*
de in lra. Qui vult sere

re agrum ingenuum. i. nobilem prius literat arua. i. agros fruticibus. id ē
 radicibus que impediūt ne semen crescat 7 ille resecat. i. p̃scindit filices. i.
 herbam inuicilem falce. i. falcastro vt noua ceres eat. i. proficiat. *Quis id ē*
onusta fruge. Scdm exemplū est. Sicut p̃gustando aliq̃d amarus mel
 apparet dulcius. sic propter cognitōem false felicitatis magis p̃gnoskitur
 vera felicitas. *Uñ dicit in lra.* Labor apium est mage dulcior. i. mel ē ma-
 gis dulce si in alius sapor prius edat. i. inficiat ora. Tercium exemplū est.
 Sicut post tempus nebulosum gratior est serenitas sic post cognitionē
 false felicitatis gratior est cognitio vere felicitatis. *Unde dicit in littera.*
Ubi pro postq̃ nothus. id est ventus australis desinit. id est cessat. dare
 umbriferos sonos. id est flatus producentes imbres. tunc astra niret gra-
 tius. id est delectabilius. Quartum exemplū est. Sicut pulchra dies se-
 quitur tenebras noctis. sic cognitio vere felicitatis sequitur cognitionem
 false felicitatis. *Unde dicit in littera.* vt. id est postq̃ lucifer. i. stella mari-
 tina pepulerit. id est fugauerit tenebras noctis. tunc pulchra dies agit. i.
 ducit roseos equos solis. Tunc applicat exempla ad propositum dicēs.
 Tu prius debes considerare falsa bona. 7 ipsi extirpatis debes cognos-
 cere vera bona in q̃bus p̃sistit felicitas. *Unde dicit in littera.* Tu quoq̃
 prius intuens. id est respiciens falsa bona incipe retrahere colla iugo. id ē
 a iugo false felicitatis. dehinc. i. postea vera bona subierint. i. subintrabūt
 animū tuum. ¶ Nota q̃ sicut prius extirpanda sunt vicia. 7 postea in-
 serende virtutes. sic ager prius est purgandus 7 postea seminandus. *Uñ*
Thobias. Spinis 7 tribulis purgare noualia debes. Agri vt semen fru-
 ctificare queat. ¶ Nota q̃ frutex p̃m Inquitōem est diuersitas p̃gularū
 vel arborū vel spinarū. vel p̃m alios frutex est arbor parua que terrā fron-
 de gerit. ¶ Nota q̃ filix est inutlis herba h̃ns folia ad modū filiorū. de q̃
 dicit Persius. Nō enī ista filix nrō mānescit aratro. ¶ Nota q̃ p̃ ama-
 ritudine dulcedo est gr̃ior 7 sensibilior. vñ poeta. Dulcia nō inemunt q̃
 nō gustauit amara. Nāq̃ p̃ oppositū nōscit oē bonū. Nec paup̃ Dericus
 Nota q̃ Boen^o h̃ de apū pro apū in gr̃o plurali. q̃d est p̃ra Alexad^o.

Liber Tercius

quis dicit. *Am dat apis rē. Et q̄ hic dicat apū z non apum pr̄ p̄ metru*
qd̄ sp̄ stat ex tribus dactylis trinuis. Si aut̄ poneret apū nō cent tres
dactyli trinui. posset tñ dici q̄ cā metri ponit apū, papum

¶ Nec est prosa secun-
da huius tercij. in q̄ phi-
losophia ponit diuersas
opinionēs circa falsaz fe-
licitatem. z primo Boe-
tius ostendit quomō se-
phia habuit post p̄dic-
ta. Scđo phia ostendit

¶ Prosa secūda libri tercij

t *Am defixo paululū visu z ve-*
lut in angustā sue mētis sedem
recepta sic cepit.

q̄ omēs hominēs nitunt̄ puenire ad beatitudinē quam ipsa diffinit. Ter-
cio ostendit q̄ hominēs sepe abducunt a vera felicitate diuersis erroribz
Quarto ponit errores siue opinionēs circa felicitatem. secunda ibi. *Dis*
mortalū. recia ibi. Hunc vti. quarta ibi. Quoz quidem. Dicit primo
Postq̄ phia p̄misit ordinē. p̄cedendi de falsa felicitate ad veraz. Tunc
pro tñ ipsa paululū defixo visu. i. inclinatis oculis z recepta velut in angu-
stā. i. nobilem sedē mētis sue sic cepit. i. incepit loqui. ¶ Hora q̄ capis
tis inclinatio est signū subtilis h̄yminatiois. p̄pter quod subtiliter z p̄
funde h̄yminatiōes caput inclinant. z qñz non vidēt delata p̄tra oculos
ideo phia volēs subtiliter speculari de felicitate. cui⁹ speculario difficilis
est. ipa inclinatio visu p̄traxit se in nobilem speculatōem sue mētis

¶ Hic phia ostēdit q̄
omēs hoies nitunt̄ pue-
nire ad vnū finē beatitu-
dinis quā beatitudinē ipa
etiā diffinit z dicit sic.
Dis cura. i. sollicitudo.
mortalū. i. hoim. quam
curā exercet labor multi
pliciū studiozū. qz aliq̄
studēt in l̄atura. aliq̄ in
mercantia. r̄c̄ys alla cus-
ra. p̄cedit diuerso calle. i.
diuerso mō viuendi. sed
tñ nitit̄ puenire ad vnū
finē beatitudinis. Illud
aut̄ ad quod hoies nitū-
tur puenire ē tale bonū
quo q̄s adepto nihil vl-
terius q̄at desiderare qd̄
sc̄z bonū est summū om-
nū bonoz p̄tinens in se cuncta bona. cui sc̄z bono. si qd̄. i. aliquid abforet
id ē deesset. non posset esse summū bonum. quia relinqueret aliquid ex

p. Omīs mortalū cura. quā multi/
pliciū studiozū labor exercet. diuerso
q̄dem calle p̄cedit. sc̄z ad vnū tñ beati/
tudinis finē nitit̄ puenire. Id aut̄ est
bonū. quo quis adepto nihil vlt̄erius
desiderare queat. Qd̄ quidē est oīm
summū bonozū. cunctaqz intra se bo-
na p̄tinēs. Cui si qd̄ ab foret summū
esse nō posset. qm̄ relinqueret extrinse-
cus qd̄ posset optari. Liqueat igit̄ esse
beatitudinē statum bonoz oīm p̄gre-
gatione p̄fectum

Prosa secūda

transsecus id est exera illud bonū quod posset optari. Ex quibus dictis philosophia concludit diffinitionē beatitudinis dicens. Liqueat. manifestū est beatitudinem esse statū pfectum congregatione omni bonorū.

¶ Nota cognitio vltimi finis magnū incrementū confert ad vitam. pmo ethicorū. qz fin exigentiam finis cetera moderantur fin Lyncone sem pmo posteriorū. ideo phia tradit nobis cognitōem vltimi finis. scilicet beatitudinis. ¶ Nota finis magis est eligēdus hīs que sunt ppter finē. v. p. 2. Aristo. tercio ethicorū. Itē ibidē. Quis finis est bonus ipm quo qz bonū. Item omnia denomināda sunt a fine. Vñ poeta. Si finis bonū totum laudabile tunc est. ¶ Nota finis in agibilibus habet se sicut principii in speculabilibus. sicut ergo intellectus noster naturaliter adheret primis principiis. sic appetitus noster naturaliter adheret vltimo fini qui est summū bonū. ¶ Nota qz duplex est finis. scilicet finis quo. et finis gratia cuius omnia fiunt. Ille est em vnus sicut deus vel beatitudo. et iste finis appetitur ab omnibus sub vna ratione inquantū est bonū satisfaciens appetitum hominis. Finis autem quo est opatio qua homines nituntur adipisci finē gratia cuius et talis finis non est vnus. sicut non est vna opatio omnium. ideo dicit phia qz cura hominū procedit diuerso calle ad consequendū vltimū finem. ¶ Nota illud ad quod omnes hoies nituntur peruenire est bonum. quia bonū est quod omnia appetunt. pmo ethicorū. ¶ Nota qz beatitudo habet rationē vltimi finis. ipsa em est tale bonū qz adepto nihil vltius desideratur. nā de ratione finis est esse vltimū. et vltimū illud quod est vltimū nihil est. ergo etiā oportet illud esse summū bonum. quia illud quod adepto nihil vltius desideratur est summū bonū. tale est autem beatitudo. ¶ Nota qz beatitudo est bonum optimum pulcherrimū et delectabilissimū. ideo beatitudo est status perfectus congregatione omnium bonorum continēs in se omnia bona. si em aliquod bonū sibi deficeret non esset summū bonum.

¶ Hunc vti diximus diuerso tramine mortales omnes conāt adipisci. Est em mentibz hoim veri boni naturaliter inserta cupiditas. scilicet ad falsa deuius error abducit

¶ In ista pre omne phia qz hoies a vera felicitate diuersi erroribz abducuntur. dices. De hunc. scilicet statū beatitudinis omnes mortales sicut diximus conātur adipisci diuerso tramine. i. via. qz cupiditas id est appetitus veri boni

naturaliter est inserta mētibz hoim. scilicet beatitudo est verū bonū. qz summū sed deuius error abducit hoies ad falsa bona. ¶ Nota qz beatitudo aggregat in se omnia bona. ideo eius cupiditas naturaliter est hominibus inserta. Vbi tamen sciendum qz beatitudinem continere omnia bona potest intelligi dupliciter. vno modo formaliter sic non continet omnia bona. quia felicitas formaliter et essentialiter potest esse sine bonis exterioribus vt sine diuitiis et ceteris bonis. Alio modo intelligitur continere ea

Liber

Tercius

virtualiter ita q̄ beatitudo excellat om̄ia bona. z sic est vera ¶ Nota
ph̄ia hic videtur quādā figura q̄ dicitur epitheton. dicēdo deuius error. nullus
em̄ error est q̄ non sit deuius. vñ Alexander. Hic epitheton si dicas tri-
stia bella ¶ Nota cum mens humana naturaliter desideret verū bonū
nunq̄ tendit in falsum bonū nisi inquātū ip̄m estimat esse verum bonū.
tal' aut estimatio est deui' error. q̄ deuius error ad falsa abducit

¶ Hic ph̄ia ponit dis-
uerfas opinioēs circa fe-
licitatē ostēdēs q̄modo
hoies per errorem ad fal-
sa bona ducebant. secun-
dū ostēdit q̄mō qdā in talibz
bonis posuerūt beatitudi-
dinē. terciō ostēdit q̄ na-
turaliter eoz intentio tē-
debat ad verā beatitudi-
nē. scdā ibi. Quibz om̄z
nibus. terciā ibi. S; ad
hoim studia Primo ostē-
dit q̄mō homies errabāt
circa falsa bona. statuen-
do in eis finem. Secun-
do ostēdit quomō qui
dā fines ad inuicem per-
mutabant. Tercio alia
bona fortuita fducit ad
predicā. scdā ibi. Sunt
etiam. terciā ibi. In his
igit. Primo dicit. Quoz supple hominū qui ducūtur ad falsa bona. alij

¶ Quozū quidē alij summū bonū ēē
nihilō indigere credentes vt diuitijs
affluant elaborāt Alij p̄o bonū qd sit
dignissimū veneratione iudicātes ad
eptis honoribz reuerēdi ciuibz suis
esse nitunt. Sūt q̄ summū bonū in sū-
ma potētia esse p̄stituāt. hi vñ regnare
ipsi volūt. vel regnātibz adherere co-
nāt. At q̄bz optimū qd dā claritas vi-
det. hi vel belli. vel pacis artibz glori-
suz nomē p̄pagare festināt. Plimi p̄o
boni frēm gaudio leticiaqz metiunt hi
felicissimū putāt voluptate diffuere

credentes summū bonū esse nihilō indigere ipsi elaborant vt affluant. id
est abundant diuitijs ponendo omnē sufficientiā esse in diuitijs. z in hoc
errabant. Alij vero summū bonū iudicantes quod dignissimū est vene-
ratione. i. honore. tales adeptis honoribus nituntur esse reuerendi suis ci-
uibz. putantes in honoribus repositis veram dignitatem p̄sistere. et
in hoc errabant. Sunt alij qui summū bonum p̄stituunt in summa potē-
tia. hī conant regnare vel adherere regnantibz tanq̄ p̄siliarij vel familia-
res eorum. per hoc putantes se esse vere potentes. z in hoc decipiunt S;
quibz claritas. i. fama videtur esse optimū bonū illi festināt propagare
id est claritatem gloriofum nomē. i. pulchram famam artibus. i. studijs tel-
li. sicut viri militares. vel artibus pacis sicut sapientes mundi credētes se
per hoc acquirere gloriā immortale. z decipiuntur per hoc. Plurimi vñ
p̄o. i. multi metiunt. i. mensurant fructū boni gaudio z leticia exteriori. hi
p̄sunt id est estimāt felicissimū diffuere. i. abundare voluptate. i. delecta-
tione corporali. estimantes in hoc consistere verum gaudium. quod ē ē

Prosa secunda

tionem ¶ Nota quinq; sunt in quibus errantes a vero bono posse-
runt consistere veram felicitatem. scz diuitie. honores. potestates. gloria.
et voluptates. Quorum sufficientia sic accipitur. Cum finis habeat ra-
tionem boni fm diuersitatem boni diuersificatur finis. Est autem tri-
plex bonum. s. vrile. delectabile. et bonum honestum. et illi qui intendebat
bono vrili posuerunt felicitatem in diuitijs. sed qui intendebat bono de-
lectabili colebant voluptates. et in illis posuerunt finem et felicitatem.
Qui autem intendebant bono honesto isti diuersificantur. quia bonum
honestum est bonum fm rationem. Ratio autem est duplex. scz specula-
tiua et practica. De bono honesto quod consistit in speculatione non loq-
bantur isti. quia tale bonum est latens. ipsi autem posuerunt felicitatem
in bono honesto quod est bonum rationis practice. Tale ergo bonum vt
consistit in opinione hominum. et sic est gloria. vel consistit in exercitio ac-
tus realis. et hoc est dupliciter. vel enim consistit in exercitio proprii actus
circa alios. et sic est potestas. vel consistit in exercitio actus aliorum circa
se. et sic est honor.

¶ Sunt etiā qui horum fines cāsq;
alterutro pmutēt. vt qui diuitias ob
potentiam voluptatesq; desiderāt vel
qui potētiā. seu pecunie causa. seu p
ferendi nominis petunt

luptates. sunt alij qui potentiam petunt. i. desiderant causa pecunie. id ē
ppter diuitias. vel causa proferendi nominis. i. causa dilationis fame.

¶ Nota fm Aristotelem tercio ethicorum. Qualis vnusquisq; est. tal
finis videtur ei. fm q diuersam dispositionem hominum diuersi fines eli-
guntur. Illud autē eligitur ppter aliquē finem per quod aliquis videtur
posse consequi illum finem. Cum igitur ponentes finem esse diuitias ma-
gis putabant se diuitias consequi per potentiam. ipi appetebant potent-
iam ppter diuitias et e conuerso. quibus videbatur se posse consequi poten-
tiā per diuitias ipsi appetebant diuitias propter potentiam. et sic posue-
rūt pmutationem istorū finū ad inuicem

¶ In his igit ceterisq; talib; hūanoz
actuū votozūq; versat intentio. veluti
nobilitas fauorq; popularis. q vidēt
quandā claritudinez cōparare. Vt/

¶ In ista pre ostendit
quomodo quidam isto-
rum fines iam dictos p-
mutabant. et dicit. Sūt
etiam aliqui qui fines et
causas finales pmutāt
alterutro. id est ad inui-
cem desiderātes vnum
ppter alterum. nam qui
dam desiderāt diuitias
propter potentiā et vo-

¶ Hic philosophia re-
ducit omnia bona fortie
in quib; ponit homines
felicitare ad p dicta qn-
q; et dicit. In his igitur
q; bonis et ceteris ta-
lib; scilz reducibilib; ad

Liber

Tercius

predicta versat intentio
actuum humanorum et voto
rum. i. desideriorum. et ma
nifestat exemplariter. quod
alia reducuntur ad ipsa
dices. Teluri nobilitas
et fauor popularis que
videntur comparare quadam
claritate. i. gloriam. ideo
supple reducitur ad glo
riam. Ut autem et liberi
id est filii sunt qui appetunt
gratia iocunditatis
id est causa voluptatis. ideo
ad voluptatem reducuntur
sed sanctissimum genus
amicorum non numeratur

inter bona fortune. sed numeratur inter virtutes. Reliquum vero quod ca
dit sub exteriori fortuna illud assumitur vel causa potentie sicut est admi
nistratio officiorum. vel assumitur causa delectationis sicut exercitum ludos
rum. Sed bona corporis promptum est ut referantur. i. reducuntur etiam ad su
periora bona. quia robur et magnitudo que est signum fortitudinis corpora
lis videntur prestare valentiam. i. potentiam. et sic ad potentiam reducuntur
sic pulchritudo et velocitas videntur prestare celebritatem. i. gloriam ad quam
reducuntur. Salubritas autem. i. sanitas videtur conferre voluptatem ad
quam reducitur. et sic omnia bona fortune reducuntur ad predicta quinque.

¶ Nota indigentia alicuius boni figit desiderium illius boni. ideo
fit variam indigentiam hominum variam eorum desiderium. Unde Aristoteles. primo
ethicorum dicit quod egrotans sanitatem. mendicus diuitias. ceterique autem sibi ipsis
ignorantibus eos qui magnam aliquod habent supra se admirant. Item quod diuersas
dispositionem hominum felicitas ponebat in diuersis bonis fortune que tamen sub
predictis bonis quinque comprehenduntur. ¶ Nota licet amici afferant iocundi
tatem. tamen non sunt reputandi inter bona fortune. cum enim amicitia sit per
se ipsis et quod amici per se acquirant. quod autem virtute acquiratur per virtutem
preservat. et tale non potest esse bonum fortuitum. ¶ Item amicitia fundata super
bono honesto est sanctissima et virtute numeratur. sed amicitia fundata su
per bono utili et delectabili fortuita est

¶ In ista parte probat
ur per philosophiam quod omnes predicti que
runt beatitudinem in his
bonis. et dicit. Omnibus
desiderantibus predic
ta bona liquet. id est ma
nifestum est ipsos deside
rare beatitudinem nam illi

Quibus omnibus sola beatitudine de
siderari liquet. Nam quod quisque pre ceteris
petit. id summum iudicat esse bonum. sed
summum bonum beatitudinem esse defini
uimus. Quare beatum iudicat esse statum

Prosa secunda

quē pre ceteris quisq; desiderat. Da-
bes igitur ante oculos ppositam fere
formam felicitatis humane. opes ho-
nores. potentiā. gloriā. voluptates
Que quidem sola cōsiderans Epicu-
rus. cōsequenter sibi summū bonum
voluptatem esse constituit. q; cetera
omnia iocunditatem animo videan-
tur asferre.

Illud bonū quod quisq;
petit id est desiderat pre
ceteris illud iudicat esse
summū bonum. sed nos
diffinim⁹ summū bonū
esse beatitudinē. q;
re statū illū quē quisq;
desiderat pre ceteris illū
iudicat esse statum. i. bea-
ritudinē. Et tunc recol-
ligit bona falsē felicitatē
dicens Dares ante ocu-
los ppositam formā hu-
mane felicitatē. scz opes
honores. potentiā. glo-
riā. voluptates. q; p sibi

derms Epicurus constituit voluptatē esse summū bonum. eo q; omnia
cetera videantur asferre. i. dare animo iocunditatē. ¶ Hora q; om-
nes appetentes predicta bona appetebāt beatitudinē. nam quicqd aliq;
est p pre alijs hoc videtur esse sibi summū bonum. sed aliquis pre ceteris
eligit diuitias. ergo diuitie videbant sibi summū bonum. aliquib; hono-
res. z sic de alijs. ergo omnes predicti appetebant beatitudinē ¶ Ho-
ra q; predicta bona videntur esse ordinata ad iocunditatē. quia in volup-
tatibus est maxima iocunditas. ideo Epicurei posuerunt felicitatē con-
sistere in voluptatib;. s. in crapula luxuria. z sic de alijs

¶ Sed ad hominū studia reuertor
quorum animus etsi caligāte memo-
ria. tamen bonum summū repetit. s;
velut ebrius. domum quo tramite re-
uertatur ignorat

¶ Hic ostēdit phia q;
licet homines in pdicto
modo errent. tamē eorū
intentio semp fertur ad
verā beatitudinē. Secdo
ostēdit vnde hoc pueni-
at. ibi In quo quāta sit
Primo pmittit intentū
suum. secundo declarat

ibi Num em̄ Primo dicit Ego reuertor ad studia id est ad intentiones
hominū quorū animus etsi pro q;uis memoria caligante. id est obscura-
ta supple desiderio presentū bonorū. tamē semp repetit per naturālē incli-
nationem ad summū bonum. s;
ignorat quo tramite id est qua via reuer-
tatur domum ¶ Hora q; sicut ebrius scit se habere domū. sed prop-
ter defectum rōnis que pre nimia potatiōe offuscata est nescit quō ad eā
redeat. Sic homines aliquo modo in generali sciunt z cognoscūt summū
bonum. z naturaliter inclinantur ad illud summū bonum tanq; ad prin-
cipium a quo ipsi. pcesserunt. sed illi homines qui fuerint inebriati amore
temporalū bonorum nesciunt quo modo ad illud summū bonum perue-
nire possint.

Liber Tercius

¶ Sic declarat in
tentum scz q omnes que
rentes predicta bona q/
rebant aliquid quod p
prie cōuenit summo bo
no Et primo ostendit hoc
deductiōis. dicēs Num
pro nunquid isti viden/
tur errare per intentio/
nem a summo bono. qui
nituntur nihilo indige/
re. rōne cuius querebāt
diuitias. qst di. nō errāt
a summo bono. quia ni/
hilo indigere maxie spe
creat ad summū bonum
Unde dicit. Atqui pro
certe nō est aliud quod
eque possit pficere beati
tudine q status copio/
sus oīm bonoz. nec alie
nigens. sz ipse sibi suffi/
ciens Tunc ostendit
idem de honoribz dicēs
Num pō labunt spē ab
intentione summi boni.
qui illud qd est optimū
putant id etiā esse dig/
nissimū cultu reuerēcie.
id est honoris. z respon/
det minime supple labū
tur. Neqz em est vile et
p̄temnendū quod intē/
tio omnīū mortalium la
borat adipisci. Et sic q
rentes honorem quere/
bant aliquid quod ē in
summo bono. eo q sum
mum bonum est hono/
rabilissimū. Tunc osten
dit idem de potentia di
cens. An p nunquid in
bonis id est inter bona
non est numerāda potē
tia. qst di. sic. Quid igit/
tur est dicendū nisi q q

¶ Num enim videntur errare hī
qui nihilo indigere nituntur. Atqui
non est aliud quod equi perficere bea
titudinem possit. qz copiosus bonoz
omniū status. nec alieni egens. sed si
bi ipse sufficiens. Num vero labūtur
hī. qui quod sit optimum. id etiā
reuerēcie cultu dignissimū putent. mi
nime. Neqz enim vile quiddā p̄tem/
nendum est. quod adipisci omniū fe/
re mortalium laborat intentio. An in
bonis nō est numerāda potētia Quid
igitur Num imbecillum ac sine viri/
bus estimandū est. quod omnibz re/
bus constat esse prestantius. An cla
ritudo nihili pendenda est. Sz seque
strari nequit. quin omen quod excel/
lentissimū est. id etiā videat esse cla
rissimū: Nam nō esse anxiam tristēqz
beatitudinē. nec doloribz molestisqz
subiectam: quid attinet dicere. quan
do in minimis quoqz rebus id appe/
titur. quod habere fruiqz delectat At
qui hec sunt que adipisci homīes vo
lunt. eaqz de causa diuitias. dignita
tes. regna. gloriam. voluptatesqz de/
siderant. q per hec sibi sufficientiā. re
uerentiam. potentiam. celebratē. lei

Prosa secunda

ticiam. credant esse venturam. Bonū est igitur quod tam diuersis studijs homines petunt

rentes potentiā etiā tendunt ad summū bonū cum summū bonum sit potentissimū. Num em̄ est illud estimandū in becillum ⁊ sine viribz id

est sine potentia. quod constat esse prestātius. id est potentius omnibz rebus. Tunc ostendit idem de gloria dicens An claritudo id est gloria est vilipendēda. ita vt querentes gloriā non tendant ad summū bonum. quasi di. non est nihilipendēda. sed nequit id est non potest sequestrari. id est negari quin omne quod est excellentissimū illud etiā videatur clarissimū. id est gloriōsissimū. Tunc ostendit idem de voluptate dicens. Quid attinet dicere. quasi di. de se manifestum est beatitudine non esse anxiam et tristem nec subiectam doloribz ⁊ molestijs. sed supple magis est plena voluptate ⁊ iocunditate. ⁊ per consequens querentes voluptatē ⁊ leticiam tendunt ad summū bonum. Quā autē voluptas ⁊ iocunditas includatur in summo bono probat per locum a minori. dicens Quoniā in minimis rebus scz appetendis patet qd aliquid appetitur quod delectat haberi et ipso frui. Nec igitur sunt que homines volunt adipisci. ⁊ ea de causa querunt diuitias. dignitates. regna. gloriā ⁊ voluptates. quia p hoc credūt sibi esse venturam sufficientiā. reuerentiā. potentiā. celebritatē ⁊ leticiā. Bonum igitur est qd homines appetunt diuersis studijs. i. intentionibz.

¶ Nota qd ex ista tota littera potest formari vna ratio. scz qd querētes predica bona querunt beatitudinē. Ratio est ista. illi tendūt ad beatitudinem qui tendunt ad sufficientiā. reuerentiā. potentiā. celebritatē et leticiam. sed appetentes predica bona scz diuitias. dignitates. regna. gloriā ⁊ voluptates tendunt ad sufficientiā. reuerentiā. ⁊ sic de alijs. ergo tendunt ad beatitudinē. Maior est nota. quia sufficientia reuerentia potentia ⁊c. sunt conditiones beatitudinis. que pfectissime reperiuntur in beatitudine. Querentes igitur proprietates beatitudinis tendunt ad beatitudinem. Minor patet ex littera ¶ Nota qd querentes diuitias ppter sufficientiā ferebantur in summū bonum naturali appetitu. qz in summo bono est vera sufficientia. ⁊ in hoc non errabant. sed quia sufficientiā que est nullius indigentia putabant sibi prouenire per diuitias. et in hoc errabant. Similiter querentes dignitates ppter reuerentiā naturali intentione ferebantur in beatitudinē. eo qd beatitudo est reuerendissima. sed quia summā reuerentiā putabant sibi subuenire per dignitates temporales. ideo in hoc errabant. ⁊ sic intelligitur de alijs

¶ In quo quanta sit nature vis facile monstratur. cum licet varie dissidentesq; sententie. tamen in diligendo boni sine cōsentiunt

¶ Sic ostendit philosophia vnde hoc pueniat qd quantumcūq; in tentio hominū sit diuersa. tamē intendit in beatitudinem. ⁊ ostendit qd

m ij

Liber Tercius

hoc prouenit ex vi naturalis inclinationis. que nulli auferri potest. et dicitur
 In quo scilicet appetitu boni vel beatitudinis facile monstrat quanta sit vis
 nature. cum licet sint varie et dissidentes. id est discordantes sententie hominum
 de summo bono. tamen homines sentiunt. id est concordant in diligendo
 id est diligenter appetendo fine boni id est beatitudinis. ¶ Nota quod
 fine existente vno possunt diuersificari actiones tendentes in illum finem
 Si enim propter diuersitatem actionum esset diuersitas finium non esset deue
 nire ad vnum finem. sed prederetur in infinitum in finibus. quod patet fal
 sum esse ex secundo metaphisice Et hoc est verum de fine cuius gratia om
 nia fiunt quod ille est vnus. et non de fine quo. vt prius visum est. licet ergo sint
 diuerse sententie et studia hominum. tamen conueniunt in appetendo vnum
 finem scilicet beatitudinem

¶ Hic incipit secundum
 metrum huius tercij. quod
 dicitur pyndarici ab inue
 tore. anapesticu a pede
 predominante. et est dyme
 trum. quod constat ex quatuor
 pedibus. quorum duo
 constituunt vnum metrum.
 In quo metro quia phi
 losophia superius dixerat. quod
 vis nature opatur quod in
 sentio hominum semper re
 dit in bonum. Ideo hic co

¶ Detrum secundum tercij libri

Vantas rex flectit habenas

Natura potes: quibus immensus

Legibus orbem puida seruet

Stringatque ligans irrisoluto

Singula nexu. placet arguto

Fidibus lentis promere cantu

mendat vim nature ostendens quod tanta est vis nature quod quantumcumque res
 abducatur assuefactione vel violentia ad aliquid quod est sibi preter natu
 ram. tamen sibi ipsi derelicta semper redit ad illud quod inest sibi secundum natura
 et premitit suam intentionem. secundo manifestat propositum. ibi Quauis
 Primo dicit. mihi philosophie placet promere. id est manifestare cantu argu
 ro id est sonoro lentis fidibus. id est cordis lente sonantibus. quantas habenas
 id est naturales inclinationes potens natura flectat. id est regat quibus legi
 bus prouida natura seruat. id est conseruat immensum orbem. et quibus legibus
 natura stringat ligans singula irrisoluto nexu. id est coniunctione indissol
 ubili. ¶ Nota quod triplex est natura. scilicet natura naturans sicut est deus
 a quo dependet celum et tota natura. Alia est natura naturans et natura
 ra simul. sicut celum quod dicitur natura naturata in quantum dependet a
 deo. et dicitur natura naturans in quantum influit naturis istorum inferiorum.
 Tercia est natura naturata tamen. quam beatus Augustinus sic diffinit. Na
 tura est quedam vis et potentia diuinitus insita rebus creatis. que unicuique
 suum esse tribuit. qua cum quisque male vitur malus esse videatur. In pro
 posito dictum philosophie potest intelligi de natura tercio modo dicta. li
 cet quidam exponant pro natura primo modo sumpta ¶ Item leges
 nature hic vocat determinaciones et proprietates naturales cuiuslibet
 rei a deo sibi constitutas.

Retrum secundū

¶ Hic phia manifestat. posittum per quatuor exempla. secundo generaliter concludit similiter esse in omnibus alijs. ibi. Repetunt. Prima in quatuor partes fm quatuor exempla que parebunt. Primum exemplū est de quadrupedibus. sicut de leonibus. qui licet ex quadam assuefactione

Quāuis peni pulchra leones
Vincula gessent: manibusq; datas
Caprent escas. metuantq; truce
Soliti verbera ferre magistrū
Si cruoz horrida tingerit ora
Resides olū redeunt animi
Fremituq; graui meminere sui.
Laxant nodis colla solutis.
Primusq; lacer dente cruento
Domitor rabidas imbuir iras.

ne domentur. ita vt mis-
tescant metuēdo suum
magistrū. tamen si mul-
tū offendantur redit eo-
rum crudelitas natura-
lis. ita vt pmo lacerant
dentibus magistrū suū.
Un̄ dr in littera Quā-
uis leones peni. id est ly-
bici gessēt. i. portent pul-
chra vincula. i. catenas
in collo. z capient. id est
recipiāt escas datas. id
est porrectas eis mani-
bus sui magistrī z quibus
metnant truces. i. crude-
lem magistrum. leones
inq; soliti ferre. id ē pati
p̄tera magistrī. sed si cru-

oz tingerit. id est madidauerit horrida ora. i. colla leonū p nimia verbera
tunc animi leonum resides. i. quieti redeunt ad naturalem crudelitatem
et leones meminere sui. i. sue nature graui fremitu. id est magno rugitu ip-
si laxant. i. soluunt colla solutis nodis. id est ruptis vinculis. z primus su-
us domitor. scilicet magister ille imbuir. id est recipit. lacer id est lacerat
rabidas iras cruento dente scilicet leonis ¶ Nota fm Isidorum in li-
bro ethimologiarum. peni sunt homines cartaginenses. Est autē car-
thago ciuitas lybie. propter quod leones lybie vocat leones peni. et hus-
iusmodi leones lybie facilius domantur q̄ alij leones. ¶ Nota q̄
quātūcūq; leones domentur z assuefactione ducantur a sua crudelita-
te. si tamen afficiantur cruore vel sanguine redeunt ad suam naturalem
crudelitatem

Que canit altis garrula ramis.
Alles cauee clauditur antro
Huic licet illita pocula melle.
Largasq; dapes dulci studio
Ludens boīm cura ministret

¶ Hic ponit secū-
dum exemplum quod ē
de volatilibus. et est cas-
le. Auicula capta que p-
ter naturam domesti-
catū quantūcūq; fos-
ueatur delicijs hominū
tamē habita oportuni-
tate redit ad aeris vasti-
tate. Unde dicit in li-
ris

Liber

Tercius

gera. **A**les garrula q̄ ca-
nit altis ramis. si illa cas-
pra claudit in antro cas-
tee. i. domuncule supple
ve ibi maneat ad solatiū
hominum. licet ludēs cu-
ra hominū ministret hu-
ic aui pocula illita. i. lini-
ta melle z largas dapes
ministret dulci studio. si

tamen illa auis saliens ex arto tecto. id est ex arca domūcula viderit gras-
tas umbras nemozum ipsa proterit pedibus suis escas sparsas z ip̄a me-
sta quia fuit dērenta requirit siluas z dulci voce susurrat. id est cantat in
siluis ¶ **N**ota natura non assuescit in contrarium. si em̄ lapis centis
es millesies propiciatur sursum non assuescit ascendere sursum. licet ergo
aliqua consuetudine vel violentia natura possit ad tempus impediri. ta-
men semper inclinatur ad proprium opus

¶ **N**ic ponit terciū ex
emplū de vegetabilibz si-
cut de virga crescēte qđ
tale est. **L**icet p̄gula ere-
cta p̄ violentiam incur-
uetur. tñ relicta p̄prie na-
ture ip̄a sursum erigitur

Unde dicit in lra. **V**ir-
ga quondam acta. id est coacta validis viribus supple hominis incuru-
tis eam. ipsa flectit prouum. i. flexum cacumē. sed si dextra curuans remis-
serit hanc. ipsa spectat. i. respicit celum recto vertice: quasi diceret. depōsi-
ta violentia incuruantis virga redit ad naturalem rectitudinem ¶ **N**o-
ta licz natura rerum inanimatarum non facile assuescat in contrarium. ta-
men in hominibus rationabilibus multum facit assuescendo vel consue-
tendo. quia licet aliquis sit male complexionatus. tamen per vsum z consue-
tudinē habilitatur z complexio mutatur. **U**nde Seneca. **C**onsue-
tudo est altera natura.

¶ **N**ic phia probat in-
tentū suū ponēdo quar-
tum exemplū in corpōbz
celestibus. **E**t est tale.

Sol motus ab oriente
in occidentē cadit in ma-
re hespericum. sed natu-
rali inclinacōe redit ad orientē sub nostro hemispherio. **U**nde dicit in littera
Phebus. i. sol cadit in vndas hesperias. i. occidentales. sed secreto trami-
te. i. secreta via. i. sub terris. rursus. i. iterum p̄rit currum suū ad solitos

Si tamē acto saliens tecto
Nemorum gratas viderit umbras
Sparsas pedibus proterit escas
Siluas tñ mesta requirit
Siluas dulci voce susurrat.

¶ **V**alidis quondā viribus acta
Prouū flectit virga cacumen
Hanc si curuans dextra remisit
Recto spectat vertice celum.

¶ **C**adit hesperias phebus in vndas
Sed secreto tramite rursus
Currum solitos vertit ad ortus.

Prosa tercia

ortus. id est partes orientales ¶ Nota q̄ Boetius hic loquit̄ more poetarū. q̄ dicebant solem tpe vesprino descendere in mare occidentale vr̄bi lauaretur a sordibus ⁊ a puluere quo maculatus fuit existēs in nostro hē misperio. s; h̄ non est vez. qz sic apparz ruditari hōim

¶ Repetunt pprios queq; recursus

Redituq; suo singula gaudent

Nec manet vlli traditus ordo

Nisi q̄ fini iunxerit ortum

Stabilemq; sui fecerit orbem

Id est quelibet entia repetūt pprios recursus. i. naturales motus ⁊ singula. i. omnia entia gaudent suo reditu supple redeundo ad illud quod conuenit eis fm naturam. nec vlli manet. i. adest traditus ordo. nisi quod suo fini iunxerit ortum. i. principium ⁊ fecerit stabilem orbem. i. circulationem sui coniungendo finem pncipio ¶ Nota q̄ orbis in proposito est circulus vel linea circūducta rediens ad idem punctum vnde incipit. equasliter distans a medio. Facit autē homo stabilem sui ortē procedēs a deo tanq; a suo principio ⁊ transiēs p tpalia in illis nō sistsit. sed redit ad deū tanq; ad suū finē p contemplatōem mentis.

¶ Prosa terciā terciū libri.

Latens argumentū

Os q̄ o terrena aīalia. tenui licet hymagine vñ tñ pncipiū
sonnatis. verūq; illū brūtudinis finē
licet mīme pspicaci. q̄licūq; tñ cogita
tōe pspicitis. eoq; vos ⁊ ad vez bonū
natural' ducit intērio ⁊ ab eodē mul
tipler error abducit. Cōsidera nanq;
an per ea quib; se homines adeptu/

¶ Nec philosophia ostendit idem esse in omnibus alijs entibus. videlicet q̄ omnia entia q̄ cūq; modo p violentiam seu assuefactionem a sua abducantur naturā cuius sibi derelicta semper redeunt ad illud qd̄ inest eis p naturam. Vñ dicit in littera. Queq;

¶ Ista est terciā p huius terciū in qua et in alijs sequentibus ostendit q̄ vera felicitas non consistit in illis que quidam putauerūt esse summa bona. sed tamen est falsa felicitas in ipsis Et primo phia ea que dicta sunt in metro adaptat specialiter ad homines. et cū h̄ pponit intentū suū. scō probat intentū. ibi. Prīmū igit. Dicit primo. Dicitū est q̄ oīa repetūt suū finē. vos q̄ o terrena aīalia. i. vos homines qui estis dediti terrenis sonnatis id est impfecte agnoscitis res

Liber Tercius

Antū principū. licet tenui
hūmagine. et exili silitudi
ne. et spicillis illū vix. si
nē beatitudinis. licet cog
nitōnem minime perspi
caci. tū qualicūq; agni
tione. eodq; i. ideo natu
ralis intentio ducit vos
ad verū bonum et multi
plex error ab eodem vos
abducit. Et tunc ponit
intēptū suū dicens. **L**o
sidera nāq; o Boeci an
homines valeant perue
nire ad destinatū finem.
id est ad beatitudinē per

ea quibus putant se adepturos beatitudinē. si em̄ pecunia vel honores et
cetera aff. runt quid. i. aliquid tale cui nihil bonorum videat atesse nos fa
teamur aliq; fieri felices adeptione horū bonorū. sed si non valent efficere
id ē facere qd. p. mittunt et careant plurib; bonis. nonne liq;do. i. manifeste
falsa spēs beatitudinis in eis dephendit. q̄si diceret sic. ¶ Nota p̄ncipiū
oīm rerū qd. est deus est vera beatitudo. vt postea patebit. tale p̄ncipiū
quasi somniādo cognoscit et difficulter ad ipm̄ deuenit. non em̄ p̄fecit in
p̄nti statu ipm̄ cognoscimus. qz intellectus noster hz se ad ipm̄ sicut oculus
noctue ad lūmē solis. ex. ij. meraph. Etia ad talē beatitudinē cū difficul
tate puenit. vñ Alanus in anti-claudiano dr. Difficilis accessus ad hāc. fa
cilisq; recessus. Accessus paucis. casus pz oibus. inq;. Uix aliq; trāsire
valet. valet oīs ab illa. Declinare vīa. q. paucis puta. multis. Claudij. ar
ta nimis. intranti larga ruine.

¶ Hic p̄bia. pbat intē
tū suū q. ista bonanō ef
ficiār qd. p. mittunt. et p
p̄ns in eis est falsa beati
tudo. Et p̄mo ondit h
de diuitijs. post idē de
alijs bonis. Primo g. p
bat q. diuitie nō p̄ferūt
sufficiētiā quā videtur
p. mittere. et p̄pter quam
appetunt. Secdo probat
q. diuitie p̄ferunt indigē
tiaz. Tercio. pbat q.
indigētiā non auferūt.
secunda ibi. Atqui. ter
cia ibi. Quis autē mos

ros beatitudinē putant. ad destinatū
finē valeant puenire. Si em̄ vel pecu
nia vel honores ceteraq; tale qd. affer
rūt. cui nihil bonorū abeē videat. Nos
qz fateamur fieri aliq; horum adepti
one felices. ¶ Si neq; id valent effice
re qd. promittūt. bonisq; plurib; carēt
nonne liq;do falsa in eis beatitudinis
species deprehenditur

¶ Primū igit̄ teipm̄ q. pauloan̄ diui
tjjs affluebas interrogo iter illas ab
undatissimas opes. nūq; neaīm tuijs
cōcepta ex q̄libet iniuria. confudit an
xietas B. Atqui inq; libero me fuisse
animo. quin aliquid semper augeret
reminisci nequeo. P. Nōne qz vñ ab
erat quod abesse nō velles. vel aderat
quod adesse noluiesses B. Ita est inq;

P. Illius igitur presentia. huius ab
sentia desiderabas. **B.** Confiteor in/
qua. **P.** Eget vero inquit eo quod quod
desiderat. **B.** Eget inquam. **P.** Qui
vero eget aliquo. num est usquequaque
sibi ipsi sufficiens. **B.** Minime inquam
P. Tu itaque hanc insufficientiam ple/
nus inquit opibus sustinebas. **B.** Quid
ni inquam. **P.** Opes igitur nihilo
indigentem sufficientemque sibi face/
re nequeunt: et hoc erat quod promit/
tere videbantur.

Q. **Primo** interduca
literationem In illis non
posuit vera felicitas que
non reddunt homines sibi suf/
ficientem. sed diuitie sunt
huiusmodi. **g. 2c.** Maior
est nota. quia felicitas est
bonum sufficientissimum
nullius egens. **Minore**
declarat in littera. et pro
cedit phia more didas/
calico. id est interrogans/
do et respondendo. et dicit
sic **Primum** igitur teipsum
Boetius interrogo qui
paulo ante diuitijs afflu/
ebas. id est abundabas
nunc te anxietas. id est tri/
sticia concepta ex aliqua
iniuria confundit animum
tuum inter opes abunda

tissimas. et rident Boetius. Atqui per certo ego nequeo reminisci me fuisse
tam libero animo quam semper angerer. id est offenderer aliquo. **Et** de phia
Nonne tibi aliquid aterat quod atesse non velles. vel tibi aliquid aderat quod
adesse noluisses. Respondet Boetius. Ita est inquam. Tunc phia pelus/
dit dicens. Ideo illius quod aterat presentiam desiderabas. huius autem quod ade/
rat desiderabas absentiam. Dicit Boetius. Confiteor inquam. **Et** phia
inquit. Eget vero id est caret quod quod desiderat Dicit Boetius. Eget **Et**
phia. Qui vero eget. aliquo modo non est usquequaque sibi sufficiens. **Et**
phia. Tu itaque hanc sufficientiam sustinebas plenus opibus Concludit **g.**
phia ex concessis dicens. Igitur opes nequeunt facere nihilo indigentem et si/
bi sufficientem: et hoc erat quod promittere videbantur **¶** Nota quod omni/
nis appetitus est ratione carentie. unde illud quod quis habet. propter non desi/
derat sed magis amat. **Ubi** Aug. ix. li. de tri. dr. Ideo appetitus quod quis
inhiat rei cognoscende fit amor rei cognite. ideo dicit phia. eget pro quod quod
desiderat **¶** Nota phia dicit. quod eget non est sibi sufficiens. Contra hoc di/
ceret aliquis. Sapiens eget quia indiget bonis exterioribus sine quibus viue/
re non potest. et tamen sapiens est sibi sufficiens. per Sen. ix. epla. quod dicit. Sapiens se/
ipso preteritus est. Ad hoc dicitur quod sapiens indiget quibusdam ad viuendum
sed non ad beatum viuendum. Ad viuendum enim multis rebus illi est opus. sed ad beatum
viuendum tamen preteritus est animo sano et erecto et despiciente fortunam.

¶ Atqui hoc quod maxime considerandum
puto quod nihil habeat suapte natura pe

¶ Nec perbar philosophi
phia quod diuitie preteritus in/
digerent. et persequens non
consistit in eis felicitas.

Liber

Tercius

tū felicitas sit bonum si ne omī indigentia. Probat aut in littera q̄ pecunia p̄fert indigentia per hoc. q̄ pecunia facit vt homo indigeat alieno p̄sidio quo pecunia suam tueat ne p̄ violentiam auferat. **U**n subdit in lra Atqui p̄ certe. ego p̄to hoc maxime p̄siderā dū q̄ pecunia nihil habet suapte natura. i. sua natura vt neq̄at auferri his inuitis. i. nolentibz a quibus possidet. Dicit Boetius. Fateor inq̄ Oct̄phia. Quidni fateare. q̄si diceret. oz vt fatear cū quotidie aliquis valētor. i. fortior eripit at eam inuito. i. nolenti. **U**nd em sunt querimoniae forenses. i. iudiciales nisi q̄ pecunie crepte vi vel fraude repetūt in iudicio. Respondet Boetius. Ita est inq̄a. Oct̄phia. Egebit igit quisq̄ p̄sidio. i. auxilio intrinsecus petito quo tueat suam pecuniam quas posset amittere. Respondet boetius. Dubitari nequit. Tunc philosophia concludit ex dictis dicens. **I**gitur res est relapsa. i. mutata in contrarium. nam opes que putabantur facere sufficientes faciunt potius indigentes alie no p̄sidio ¶ Nota illud quod p̄ violentiam acquiritur per violentias potest auferri. sed pecunia per violentiam acquiritur. **U**n dicit **A**resto. primo ethicoz. q̄ omīs pecuniosus est violētus. q̄ violēter aufert pecunia propter quā violētia fiunt querimoniae forenses **U**bi sciendū q̄ forum est locus rerū venaliū. sed forus est locus exercedarū litiū coram iudicio. **I**n de forensis quod idem est q̄ iudicialis.

¶ **H**ic p̄bia pbat q̄ diuitie nō auferūt indigentiam. 7 sic p̄ns nō consistit in eis felicitas. 7 dicit. **Q**uis est modus q̄ indigentia depellat diuitijs. nunquid diuites nequeunt esurire. q̄si di-

cunia vt his a quibz possidetur: inuitis nequeat auferri: **B.** Fateor inq̄a **P.** Quidni fateare. cū eā quotidie valentior aliq̄s eripiat inuito **U**n em forenses q̄rimonie. nisi q̄ vel vi vel fraude nolentibz pecunie repetunt crepte **B.** Ita est inq̄a **P.** Egebit igit inq̄t extrinsecus petito p̄sidio quo suā pecuniam quisq̄ tueat. **B.** Quis id inq̄m neget. **P.** Atq̄ nō egeret eo nisi possideret pecuniam quā posset amittere. **B.** Dubitari inq̄s neq̄t. **P.** In p̄trarius igit relapsa res est. **N**ā que sufficientes sibi facere putabant opes alieno potius p̄sidio faciunt indigētes

¶ **Q**uis aut modus est q̄ pellat diuitijs indigentia. **N**ū em diuites esurire nequeunt. **N**ū sitire nō p̄nt. **N**um frigus hibernū pecuniosoz mēbra non sentiūt: **S**ed ades inq̄s opulentis q̄

Retrum

terciū

fames satiēt. quo sitim frigusq; depel-
lant. Sed hoc mō psolari qdem diui-
tīs indigētia potest. auferri penitus
nō potest. Nam si hec hās semp at/
q; aliquid poscēs opib; expletur. ma-
neat necesse est que possit expleri Ta-
ceo q; nature nūmū. q; auaricie nihil
satis est Quare si opes nec summoue-
re indigētiā pnt. z ipse suam faciunt
quid est q; eas sufficientiam prestare
credatis.

ceret sic. nūquid nō pnt
sentire. qsi dicerz immo.
nunqd membra pecuni-
osoz nō sentiūt frig? hi-
ternū. i. hyemale. qsi dice-
ret sic. Sz tu inqēs. i. di-
ces opulentis. i. diuitib;.
adeſt aliquid quo famē
satiēt z frigus depellane
Respondet phia h mō
Indigentia pōt psolari
diuites. sed penitus auſ-
ferri nō pōt. Nā si hec in-
digentia ſemper hās. i.
deſiderans z poscēs aliſ;
quid explet opibus. neſ-
celle est tamen vt mane-
at indigētia q; poſſet ex-
pleri. quia quātūcūq; ſiſ;

tis diuitis vel fames mitiget. adhuc diues poſt ſitiet z eſuriet. z qd natu-
re nūmū est. auaricie nihil ſatis est. Quare si opes non pnt ſummouere. i.
replere indigētiā. ſed faciūt indigētiā. qd est. i. qūo eſſe poſeſt q; creda-
tis eas preſtare. i. dare ſufficientiā. qsi diceret nullo modo debet credi.

¶ Nota q; omnis indigentia vel est indigentia nature vel auaricie In-
digentia nature pauciſſimis ſuppleri poſeſt. eo q; natura paucis minimū
q; pnta est. Cū ppter naturā non oportet multū q̄rere diuitias. nec per
diuitias indigētia nature amoueri poſeſt. ſicut nec ipſa natura mutari pōt
Indigentia vero auaricie est que nullo modo expleri poſeſt. z ita diuitie
eā amouere nō pnt. ideo plus augent. q; d; Auarus nō implebit pecu-
nia ¶ Nota q; diuitie nō ſolū nō inducūt ſufficientiā. ſ; nec inducunt
ſapientiā. q; dicit Seneca. Quid proſunt ſtulto multe diuitie dūz p eas
nō poſſit fieri ſapiens

¶ Detrum terciū terciū libri.

Vānis fluēte diues auri gurgite
Nō expleturas cogat auarus opes
Queret baccis colla rubri littoris
Ruraq; cētēno ſcīdat opima boue
Nec cura mordax deſeret ſupſitē.
Deſunctūq; leues nō comitant opes

¶ Iſtud est terciū metz.
h? terciū qd d; archigoli-
cū ab inuētoze. iābiuz a
pede pdomināte cui cō-
iūgit metz elegiacū. In
quo metro phia inuehit
pra auaros. q; in pnti
vita ſollicitudo diuitiaſ;
rū affligit z in morte deſ-
relinq; z dicit. Quāuis
diues auarus fluente. i.
abundāte auri gurgite
id ē multitudine cogat
i. pgreget ſine coacerues

Libeꝛ Terciuꝛ

opes non expleturas suam cupiditatē. ⁊ q̄uis diues oneret. i. premat colz la sua baccis. i. gemmis preciosis rubri litoris. i. rubri maris. quia gemme colligunt in litore rubri maris. ⁊ q̄uis scindat. i. diuidat arādo rura opī mīa. i. agros secundos centeno boue. i. cum centū bobus. adhuc cura mor dax. i. sollicitudo non deserit ip̄m sup̄stitem. i. viuētē. ⁊ leues opes q̄ leui ter transeunt non comitant ip̄sum defunctū. i. mortuū. ¶ Nota q̄ cir ca litterā gurgēs s̄m Nequitionē ⁊ Isydoꝛū libro etymologiarū est lo cus altus. i. profundus in flumine. ⁊ in proposito signat abundantiā affluē tiam auri. ¶ Itē s̄m Nequitionē bacca p̄ duplex c. inuenit̄ posituz pro fructu oliue vel lauri. vel pro quolibet fructu. aliquādo aut̄ inuenit̄ p̄ gem ma preciosa. ⁊ sic capis̄ hic. ¶ Itē diues auarus duplici malo premis̄. in p̄nti vita sp̄ sollicitat̄. ⁊ post mortē nihil ip̄m de diuitijs comitat̄. de quo diuite loquit̄ Alanus in libro de planctu nature dicens. Ut loculis vas ria nūmorum fercula donet. Imponit̄ pp̄rio diues ieiunia vētri. ¶ Itē io cular̄ ocellis diues in argēto. s̄z venter philosophari cogit̄

¶ Ista est q̄rta prosa huius tercij libri. in q̄. p̄s bar phia q̄ dignitates p̄pales nō p̄ferūt honorē et reuerentiā quam pros mittere vident̄. ⁊ p̄ p̄ns non est in eis beatitudo. Et p̄mo p̄ponit̄ q̄ dig nitates faciūt honorabi lem. Sc̄do improbat̄ illud ibi. Num vis. Quis mo dicit. Sed dignitas res reddūt hoīem hono rabilē ⁊ reuerendū cui p̄ uenerint. ¶ Nota ho nor est exhibitio reuerentie alicui in testimoniū p̄tutis sicut accipit̄ ex q̄r to ethicoꝝ. Vel aliter honor est opinionis b̄n̄factiue signū. vt d̄t Aresto in li. rerhoꝝ. Quā em̄ opinamur nobis posse benefieri ab aliq̄. ip̄m honora mus. S̄z reuerētia est decēs ac matura gūtras s̄m Tullii.

¶ Hic phia improbat̄ p̄positum quadruplici via. s̄. q̄ dignitates non conferunt honorē ⁊ reue rentiā. Primo q̄ ma lis sepe eneniunt. secun do. quia per dignitates vicia improboꝝ innoce scūt. Tercio quia opimi one hoīm vilesūt. q̄rto

¶ Prosa quarta tercij libri

E eo satis dixit q̄ p̄ diuitias suff. cientia adipisci non p̄t nūc vult ostendere q̄ dignitas p̄ magno nō est habenda. q̄ malum magis ocio sum q̄ clarum efficit̄.

Ed dignitates hōrabilē reue/ rēdūq̄ cui puenerint reddunt.

¶ Num vis ea est m̄gratibus vt vte tium mētibz p̄tutes inserāt. vicia de/ pellant. Atqui nō fugare. s̄z illustrare potius nequiciam solent. Quo fit vt indignemur eas sepe neq̄ssimis hoī/ bus contigisse. Quā Catullus licz in

Prosa quarta

curuli Noniū sedentem. strumaz tñ
appellat. Uedesne quātū malis dede
cus adijciat dignitates. Atq̃ minus
eorū patebit idignitas si nullis hono
ribz inclarescāt Tu q̃z num tandē tot
periculis adduci potuisti vt cum De/
corato gerere magistratū putares. cū
in eo mentē nequissimū secure delato/
risq̃ respiceres Nō em̃ possumus ob
hōres reuerētia dignos iudicare. q̃s
ipsis hōribz iudicamus indignos At
si quē sapientia p̃ditum videres. num
posses eum vel reuerentia. vel ea q̃ est
p̃ditus sapientia non dignū putare
B: Minime. P̃ Inest ei dignitas. p̃
pria virtuti. quā p̃tinus in eos quibz
fuerit adiuncta transfundit. Quod qz
populares facere nequeunt honores.
liquet eos propriam dignitatis pul/
chritudinem non habere

qz tpm mutatoe splēde
re desinunt. scda ibi. In
quo. tertia ibi. At qui
vt agnoscas. quarta ibi.
Sed hoc apud exteras
Primo de Nū p̃ nūqd
ea vis. i. talis p̃tus ē mā
gistratibz. i. dignitatibz
vt inferat p̃tutes mētis
bus vtētū eis. vt depel
lant vicia. q. d. nō. vnde
subdit Atq̃ p̃ certe dig
nitates nō solēt fugare
nequitia. sed potius il/
lustrare. i. manifestare. q̃
fit. i. p̃pter qd̃ fit. vt nos
indignemur eas sepissimē
cōtigisse hōibz nequissi
mis. vñ Catellus qui
erat vir sapiens z p̃tuo
sus Noniū q̃ erat hō
viciosus appellat stru
maz licet viderit ipsum
sedentē in curilu. i. in se/
de dignitatis iudiciaria
Vides igit̃ quantū des
decus dignitates adijci
ant malis hōibz z mani
festant eos eē p̃empti/
biles a bonis atq̃ p̃ cer/
te indignitas. i. malicia
eorū min⁹ patebit si nul
lis honoribus inclarescāt.

ēat. i. splēdeat. o Boeti nunquid tu potuisti tot periculis adduci id est
affligi. vt Decorato id est tali viro magistratum gereres cum in eo respi
ceres mentem nequissimū scurre z delatoris quasi diceret non Nunquid
possumus iudicare dignos reuerentia ob honores id est propter digni/
tates quos iudicamus indignos ipsis honoribus. id est dignitatibz. q.
d. non Et si quem videres p̃ditum sapientia licet non haberet digni/
tatem nunquid posses eum nō putare dignum reuerentia vel sapientia
qua p̃ditus esset. q. d. non possis eum iudicare indignū sapientia z vir
tute sua. quia propria dignitas inest virtuti quam virtus transfundit in
eos quibz fuerit adiuncta. z quia populares honores hoc facere nequeunt.
liquet id est manifestum est eos propriam pulchritudinem dignitas
tis non habere ¶ Nota ex littera potest formari talis ratio. Illud
quod adueniens alicui non confert. z non adueniens non aufert hono

Libert Tercius

rem. illud non facit vere honorabilem. sed dignitates non conferunt honorē cui adueniunt. nec tollunt si non adueniunt. ergo rē. Vnoz proz batur quia honor sequitur virtutem ex. iiii. ethicozum. Unde viciolus nullo honore dignum reputamus in quacūq; dignitate fuerit. sed solū virtuosum etiam si non sit in dignitate. Cum igitur dignitates temporales non conferant virtutem nec tollant vicia. manifestum est q̄ honorabilem non faciunt. ¶ Nota Catullus erat vir sapiens et virtuosus qui Nonium sedentem in curuli ex animi indignatiōe vocabat strumam eo q̄ viro tam malicioso collata fuit dignitas. Est autē struma congeries humorum in collo. sub hac autem similitudine ipsum appellabat strumam. quia in pectore habuit congeridnē viciozum. ¶ Nota q̄ rex Theodericus voluit quendam nomine Decoratum violenter intrudere in magistratū vt vna cū Boetio rempublicā gereret. cuius nequitiam Boetius detestatus accusauit sibi associari. ppter quod Boetius multis iniurijs afflictus fuit a rege Theoderico. ¶ Nota q̄ scurrā p̄m Duguitiōē idem est qđ leccator vel vaniloqus. p̄rie autē dī qui sequitur curiam gratia cibi. ¶ Nota q̄ virtus facit hoīem reuerendū et nobile. non dignitas qz dicit Seneca. xliiij. ep̄la. Virtus nō accipit Platonem nobilem et reuerendum sed fecit. quis em̄ est generosus: virtuosus et dignus nisi qui ad virtutem est bene dispositus. Non facit hominem nobilem atrium plenū famosis imaginibus et nummis. sed animus et virtus supra fortunam surgens

¶ Nicphīa pbat scda via q̄ dignitates nō faciunt hoīem nobilem et honorabile. qz vicia improboz manifestant dicens In quo. i. q̄ dignitas aduenit malis illud est aduertendum q̄ si aliquis eo ē abiectior. i. vilior quo. i. quanto magis contemnit a pluribz cū dignitas nequeat facere improbos reuerendos quos facit despectiores quos pluribus ostētat. verū pro sed. hoc non est impune. i. dignitas non facit hec impunita. qz improbi parem vicem reddunt dignitatibus quas ipsi p̄maculant sua contagione. q. d. sicut dignitas maculat improbos. qz eoz maliciā manifestat. sic econtra improbi p̄maculant dignitates. ¶ Nota q̄ dignitates vicia improboz innotescūt. qz p̄ncipatū virū ostendit. cū igit viciū faciat hoīem p̄tempibilem. tp̄alis dignitas adueniens improbis facit eos despectiores. Cū Iuuenalis poeta Omne animi viciū tanto p̄spectius in se crimen h̄z. quāto qui peccat maior habetur. Et Seneca Loco ignominie apud indignum est dignitas

¶ In quo illud est aduertendū magis. Nam si eo abiectior est quo magis a pluribz quisq; p̄tēnit. cū reuerendos facere nequeat q̄s pluribz ostētat despectiores potius improbos dignitas facit. Verū nō impune Reddūt namq; improbi parem dignitatibz vicē quas sua contagione p̄maculant

Prosa quarta

¶ Hic phia pbat tertia via q dignitates non faciūt reuerendum q opinione hoim vilesunt. qui eīm dignitatibz fungunt q̄uis a suis ho noient tñ apud extraneos hoies nō curant. vt ab illis qui s̄ alteri? diocellis. vñ dī Atq; vt tu pgnoscas verā reuerentiā q̄ est bñtudo nō posse

Atq; vt pgnoscas veram illam reue/ rentiam per has vmbrailes dignita tes non posse contingere. sic collige.

Si quis multiplici p̄sultu functus. in barbaras nationes forte deuenierit venerandum ne barbaris honor faci et. Atq; si hoc naturale munus digni tatibus foret. ab officio suo quoquo gentium nullo modo cessaret. Sicut ignis vbiq; terrarum nunq̄m calere desistit. sed quoniam id eis non ppria vis. s; hoim fallax adnectit opinio va nescūt illico cum ad eos venerint qui dignitates eas esse non estimant

cōtingere alicui hōi per has dignitates vmbra riles. id ē trāsitorias ad modū vmbre. sic collige **S**i q̄s homo functus. i. vñs multiplici p̄sultu i. dignitate. deuenierit forte in barbaras natio nes. i. extraneas gentes facit ne honor p̄sultus ipm venerandū barba ris. q. d. nō Atqui p cer te. si hoc. s. facere reuerē s dū est naturale munus dignitatibus nullo mō cessarent ab officio suo quoq; i. q̄cunq; loco gen tiū sicut ignis vbiq; terz raz nunq̄ desistit calere i. cremare. S; qm id. s. reuerendū facere eis an necrit fallax opinio hoim z non ppria vis illico. i. statim vanescūt cum ad

eos venerint qui nō estimant eas esse dignitates sicut s̄ nationes barz barice. i. extranee **¶** Hora q res non destituit a sua ppria opatione cū eīm opatio sit finis habentis opationem sc̄do celi z mūdi. res destituit a sua ppria opatione destituet a suo fine. z sic esset frustra. Si q̄ facere reuerendū esset naturalis opatio dignitatū vbiq; gentiū faceret hoim reuerendum. sed videmus q dignitates faciunt aliquem reuerendum apud suos. apud extraneos non faciunt reuerendum

Sed hoc apōd exteras natiōes Inter eos apud q̄s or̄te sunt. Num ppetuo p̄durant Atqui pretura. magna olim potestas. nūc inane nomē. z senatoriū census grauis sarcina Si quis quon dam populi curasset annonā. magn⁹

¶ Hic phia pbat quar ta via q̄ sumit ex hoc q dignitates tpm mutari one fordescunt. q̄d enim magna olim fuit digni tas moderno tpe pro ni hilo reputat. vnde dicit Sed hoc quod dixi ves rum est apōd exteras natiōes. id est extraneas. sed inter eos apud

Liber Tercius

quos digitates ore sis
non ppetuo durant Et
qui p certe.nā prefectu
ra olim erat magna po
restas apud rhomanos
sed nūc est inane nomen
et census. i. piositas ses
natorij nunc est grauis
sarcina q̄ olim erat mag
na dignitas Et si quis
quondā curasset annos
nam populi qui dicebat
pfectus annone. ille ma
gnus habebat. nunc illa
prefectura quid est abie
ctius. q. d. nihil. Et em̄
paulo ante dixim⁹ nihil
h3 ppij decoris qd̄ opi
nionē vrentium nunc ac
cipit splendorem nunc a

mittit Et tunc epilogat dicens Igit si dignitates nequeunt facere reue
rendos vt patet ex prima via si fordescunt contagione id est vicio impro
borum vt patet ex secunda via. si desinunt splendere mutatione tempo
rum vt docet quarta via. si vilescunt estimatiōe gentium vt patet ex ter
cia via. quid est quod habeant in se expetende id est desiderāde pulchri
tudinis. ne dum alijs prestent. quasi diceret nihil habent pulchritudinis
et ideo nec eā alijs p̄stare p̄nt ¶ Hora q̄ pfectura quondā erat ma
gna dignitas apud rhomanos. ⁊ dīle pfectus qui ceteris mgr̄atib⁹ p̄e
fuit ⁊ oēs dignitates in ciuitate rhomana antellebat. sed postq̄ Julius
cesar imperiū inuaserat talis ad impatorem transferebat. ⁊ diminuebat
eius p̄tās. ita q̄ nomen illius dignitatis mansit sine re ¶ Irē sena
toria dignitas magna fuit apud rhomanos. qz officiū senator. pus fuit
honestum. s. vtiliter p̄sulere reipublice. sed postea cūpuli fuerunt senator
res ad seruendum voluntati principis in damnum reipublice.

¶ Nunc incipit quartus
metrum hui⁹ tercij qd̄
dicit metrum fallentiu ab
inuenore dactylicum a
pede predominante tes
trametrum a numero pes
duz. In quo metro phia
p̄firmat p̄ exēplū q̄ dig
nitates nō faciunt vere
reuerendum. ⁊ per p̄ns
nō est beatitudo q̄reda

habebat Hunc ea p̄fectura quid ab
iectius Et em̄ paulo ante dixim⁹. qd̄
nihil h3 ppij decoris. opinione vren
tiū nūc splendore accipit. nūc amittit
Si igitur reuerendos facere neque
unt dignitates. si vltro improboz cō
tagione fordescunt. si mutatione tem
porum splendere desinunt. si gentius
estimatiōe vilescunt. quid est quod in
se expetende pulchritudinis habeant
nedum alijs prestent

¶ Metrum quartum libri tercij

Quāuis se tyrio superbo ostro
Comeret. ⁊ nūcis lapillis

Inuisus tū omnibus vigeat
Luxurie Nero senientis

Sed quondā dabat iprobo verēdis

Prosa quinta

Patribus indecores curules
Quis illos igitur putet beatos
Quos miseri tribuunt honores

in eis . qz dignitates ad
ueniebant Heroni qui
pessimus erat . z ab eo
alijs conferebantur . vñ
dicit in littera Quauis

supb Hero sententis luxurie comeret . i . ornaret se ostro tyrio . i . purpura
tincta in sanguine cyri . z quis comeret se niueis lapillis . i . albis margari
tis . tñ ipse vigebar omnibus inuisus id est odiosus . nam improbus He
ro dabat verendis patribus id est reuerendis senatoribus curules id e
tales dignitates propter quas sedebant in curulibz indecores . quia ab
indigno dabantur . Quis igitur putet id est reputet istos honores beas
tos quos miseri id est improbi z viciosi tribuunt . quasi diceret nullus .

¶ Hora dicit Hero em sententis luxurie . qz eps Lincomensis nos
mine Deculfus narrat q Hero oia theatra ytalie z grece perlustans
assumpto vario decore vestit cytharistas tragedos z aurgias sepe sup
asse visus est tantis libidimbz exagitatus vt nec a matre nec a sorore ab
stinuisse videbatur reuerentia z sanguinitatē . virum in vxorem duxerat
et ipse a viro in vxorē receptus est . z tuit luxurie eam ineffrenate vt retiba
dureis piscaretur que purpureis fimbis extrahebantur z lauabant ea
frigidis z calidis vngentis que nūq minus q mille talentis cōfecit . nē
hominus ipse Hero tam viciosus dignitatem imperialem adeptus est
ymmo etiam alijs dignitates largitus est .

Prosa quinta tercij libri

¶ Regno vel potentatu brōs nō fieri

¶ Vero regna regūqz familiari
tas efficere potentē valēt Quid
nī qñ eoz felicitas ppetuo pdurat At
qui plena est exēplorū vetustas . plena
etiā pñs etas . q reges felicitatem ca/
lamitate mutauerint . O preclara po
tentia . que nec ad pseruationē quidē
sui . satis efficax inuenitur

¶ Hec est qnta psa
hur tercij in qua ondit
phia q regnum z regni
familiares non pferant
veram potentiaz quam
pmittūt z ppter quā ap
petūtur Et pmo ondit
verā potentia nō esse in
regnātibz . scdo q nō in
regum familiaribus ibi
¶ Na qd ego . q ac in reg
nātibz nō sit vera potia
z p pñs nec bñtudo ps
bat quatuor vsz Pñia
famif ex puitate durati
onis regnantū . scda luf
mit ex puitate extensio
nis . tertia ex annexione
timoris . quarta ex defe

ctu securitatis . scda ibi q si hec . tertia ibi Exptus sortis . quarta ibi At
qui vellent Pñio pponit intentū p modum questionis dices . An regna
et regum familiaritas valent efficere potentē . z rñdet ironice . quidnī . i .
quare nō efficerēt qñ eoz felicitas . i . pñas perpetuo perdurat qd supple
dunt ptingit . vñ subdit Atqui p certe . vetustas plena est exēplorū

Libertercius

et etiā pñs eras qui reges mutauerint suā felicitatē calamitate Et sub
dit **O**pelara est potētia loquendo yronice q̄ nec inuenit satis efficax ad
pseruationē sui ¶ **N**ota nulla felicitas ppetuo pdurat saltem tpa
lis. hoc patuit pus exēplo vetustatis posito de Ereso rege lydoz. **H**oc
etiā patet exēplis eorū q̄ erāt tpe Boerij sicut de ipatoribz rhomanis q̄
crebro circa tpa sua mutabantur: nūc bellis. nūc insidijs oppressi vel alio
modo abiecti Et idem testat Banfridus in poetria dicens. **N**oc vnus
pscire potes q̄ nulla ptās **E**lle morosa p̄t. si vis exempla poris **R**espice
fortunas emicuit illa poz. **F**lorida pspitas **S**inos subuertit arhenas.

¶ **H**ic ostēdit q̄ ptās re
gia nō est vera ptās nec
beatifica ppter puitatez
extensionis eius dicens
q̄ si hec ptās regnorū ē
auctor. i. cā beatitudis
nonne si qua pte defue
rit regia ptās ipsa minū
at felicitatem ⁊ inducat
miseriam. q. d. sic. **S**ed
q̄uis humana imperia
late tendantur. tñ necē
est plures gentes relinq̄
quibus quisq̄ regū nō
imperat **N**on enim po
test esse q̄ vnus omnibz
imperet. qua autē parte
desinit ptās faciens beatos. hac parte sub intrat impotentia faciens mi
seros. hoc ergo modo necesse est in regibus esse maiorem portioem mise
rie q̄ felicitatis cum in maiori parte sint impotentes ¶ **N**ota
si potestas regia efficit beatum. ergo vbi est defectus potestatis regie ibi
erit defectus beatitudinis. cum igitur plures sint gentes super quas nō
est potestas vnus regis q̄ que subiaceant sue potestati sequitur rex in
maiore parte erit miser ⁊ non beatus. igitur in potestate regia non consistit
vera beatitudo.

Hic ostēdit q̄ in regnat
bus nō sit vera ptās p
ter annexionem timoris
per exēplum dicens. **Q**ui
dā tyrann⁹. s. **D**yonisi⁹
expertus sue sortis. i. for
tane optum esset anxia.
piculum metus. i. timo
ris sui. ipse simulauit id
est similitudine demoni

O si hec regnorū potestas britudi
nis auctor est. nonne si qua pte defue
rit. felicitatē minuat miserā importet
Sed q̄uis late humana tendant im
peria. plures necē est gentes relinqui
quibus. regum quisq̄ nō impet **Q**ua
vero pte beatos faciens desinit ptās
hac impotētia subintrat que miseros
facit **H**oc igitur mō maiore regibus
inesse necē est miserie portionem

Expertus sortis sue periculorum ty
rannus regni metus pendentis supra
verticē gladij terrore simulauit. **Q**ue
est igitur hec potestas que sollicitudi
nuz morosus expellere que formiduum
aculeos vitare nequit

Prosa

Quinta

strauit terrore gladij supra verticez pendentis. Que est igitur hec ptas q̄
necq̄ expellere morlus. i. corrosiōes sollicitudinuz. nec p̄ vitare aculeos
id est stimulos formidini. i. timor. q. d. exilis. i. pua est talis ptas.

¶ Nota q̄ dyonisiū fuit q̄dam rex q̄ cū requireret a q̄da suo famit
ari quare sp̄ tristeret cū tñ sp̄ haberet vitā beatā. Iste dyonisiū volēs
sibi designare cām sue tristitie iussit eū poni inter epulas lautas z sibi su
pra verticē iussit suspendere gladiū acutū tenui filo. Iste viso gladio p̄
territus nec epulari nec lerari potuit. Cui dixit dyonisiū. Talis est em̄
vita mea quā tu beatā purabas sp̄ em̄ mortē mihi imminētē preuidio.
Cōsidera q̄ quō felix esse poterit q̄ timere nō desinit

¶ Hic phia oñdit idē quarta rōe q̄ sumit ex defectu securitatis dices.
Atqui p̄ certe ipsi reges vixisse securi sed nequeūt. i. nō pnt de hic

Atqui vellent ipsi vixisse securi. sed ne
qunt. Dehinc de ptate. glant. An tu
potētem censes quez videas velle qd
nō possit efficere. Potentem censes q̄
satellite latus ambit. plus quos terret
ipse metuit. q̄ vt potens esse videat. in
seruientiū manu situm est

id est ex q̄ seqt q̄ securi
essenō pnt quō glorian
de sua prate qd nō ē fa
ciendū qd pbat dicens
An. i. nunqd tu potētē
censes. i. iudicas illū quē
videas efficere. i. pficere
velle qd non p̄. q. d. non
est potēs An. i. nunqd il
lum censes potētē quē
ambit. i. circūdat latus
suū satellite. i. multitudi
ne milituz. qui plus me

tuit illos quos ip̄e terret q̄ vt videat potens. sitū. i. locatus. est in manu
seruientium. quasi dicat non est potens. ¶ Nota ex ista potest for
mari talis ratio. Illud qd non facit hoīem securū hoc nō facit vere beatū
sed potentia tpalis est hmo i igit rē. p̄na est nora. qz quāto maior poten
tia tanto minor securitas ¶ Nota reges securi esse nō pnt. qz incom
moditates imminētes non pnt non formidare. Narrat em̄ Valerius de
Dyonisio supradicto q̄ intantū timuit tonfores barbaz q̄ filias suas
docuit decondere barbas Ipsis at̄ senescētibz p̄cepit vt barbā z capil
los sibi aburerēt z lectū cubiculārē in lata fossa fecit in quē se ligneo pō
te recepit. qz satellites z barbaros timuit

Nā qd ego de fgū familiaribz disserā
cū r̄gna ip̄a tāte ibecilitat̄ plēa demō
strē. q̄s qdē regia ptas. sepe icolumis
sepe at̄ lapsa p̄sternit. Hero Senecaz
familiarē preceptorēq̄ suū. ad eligēde

Dicoñt q̄ i familiaribz
nō p̄sistit p̄a poña. scđo
excludit quā obiectōes
ibi An p̄sidio. pbat q̄
familiaritas reguz facit
esse vere potētē cū hmo i
familiaritas nō possit re
tineri ad nutū z ip̄a rerē
ta frequēter vergit in no
cumentum. Dicit ergo

Tercius Liber

Nam quid ego differas
i. dicā de familiaribus
regū cum ipsa regna de
monstrē esse magne ibe
culturis quos scz fami/
liares reguz regia prās
incolumis. i. sana sepe p
sternit. z ipsa regia pote
stas lapsa etiaz psternit
ipos. Quō autē regia po
testas incolumis destru
at suos familiares docz
p exēpla dicēs Nero co
egit Senecam familia/
rem suam preceptorem
id est magistrū ad arbi/
trium eligende mortis.
Anthonius imparor ob
iecit gladijs militū Pa

pinianum suum familiarem diu potentem inter aulicos. Cum autē vter
qz Seneca z Papinianus vellent renunciare sue potentie propter crude
litate principum voluerunt se subtrahere ab eis. quorum duozz Se
neca conatus est opes suas tradere Neroni vt ipsum placeret et voluit
se conferre in ocium id est in vitam solitariam, sed dum ipsa moles id est
magnitudo potentie trahit ipsos ruituros. id est casuros. neuter effecit
quod voluit. Que est ergo ista potentia quam habentes perimēscunt
quam cum habere velis non sis tutus. et cum deponere cupias vitare
non possis. vt patuit de Seneca et Papiniano.

¶ Hora Nero sūgebat se magistrum suum Senecā timere post/
qz imperator factus est sicut in puericia. vnde mandauit sibi vt genus
mortis eligeret. quia viuere nō posset. Seneca cibo et potu faciat^r ape
rire fecit venam. z bibens de anulo venenoso interijt. Atqui em̄ potens
res z nobiles sub gemma anuli venenuz portabant. vt si quid aduersit
eos cōrigisset ad mortē cōfugerēt. ¶ Itē Anthonius exis imperator
in suos tyrānisauit qui Papinianū suū familiare diu inter aulicos porē
tem gladijs militū occidi fecit. Ex qbus prz qūo regia prās incolumis
sepe suos familiares psternit. Quō autē regia prās lapsa psternit suos
familiares et hoc pz. Cum em̄ familiares imitantē regiā prātem necesse
est vt ipsa deficiente etiā ipsi familiares deficiant.

¶ Nicphīa excludit
obiectionē. Posset enim
aliquis dicere qhō pos
test conseruari in sua po
tentia per amicos. En
de q aliqui perdunt po

mortis coegit arbitriū. Papinianum
diu inter aulicos potentē. milituz gla
dijs Anthoni⁹ obiecit. Atqui vterqz
potētie sue renūciare voluerūt Quozz
Seneca opes etiā suas tradere Ne/
roni seqz in ocium cōferre conatus est. sz
dum ruituros moles ipsa trahit. neu
ter quod voluit effecit Que est igit^r ista
potētia quam ptimefcunt hñtes quaz
nec habere cū velis (tutus sis) z cum
deponere cupias vitare non possis

An p̄sidio sunt amici quos non virt⁹
sed fortuna pciliat. Sed quem felici/
tas amicū fecit. infortunius faciet ini/
mi

Metrum Quintū

micum. Que vero pestis efficacior ad
nocendū q̄s familiaris inimicus

testatem p̄pter defectus
amicorum. hoc excludit
phīa dicēs q̄ hoc nō p̄t
esse ver. de amicis q̄ for

tuna cōciliant. de amicis autē q̄ virtute p̄ciliant nō est h̄ loquendū. cū nō
computent̄ inter bona fortune de q̄b̄ h̄ loq̄mur. Un̄ d̄r in l̄ra An p̄st̄
dio. i. auxilio sunt amici q̄s nō virt̄ sed fortuna p̄ciliat. q̄ dicat non. h̄ p̄
bat p̄ locū ab oppositis sic. Quē felicitas. i. fortuna fecit amicū. illum in
fortunium faciet inimicū. q̄ vero pestis est efficacior ad nocendū q̄s fami
liaris inimicus. q̄. d. nulla. q̄ inimiciam illius cauere nō possumus. euz
ei cōstent secreta nostra p̄pter familiaritatem

¶ Hora de amicis sophisticis loq̄tur Sen. i. epla Qui vilitatis
cā assumptus fuerit tam diu placebit q̄s diu utilis fuerit. Amicorū tur
ba florentes circūsedit. sed circa euerfos solitudo est Un̄ poeta. Nam p̄
cio q̄situs amor cū munere cedit Inquantū durat largitio. durat amic̄
Alter poeta. Un̄ fortuna tonat fugiētes terrer amicos. Nam q̄s amet
q̄s nō. vera. p̄cella docet Et alter poeta Dum zephyrus flabat multis co
mirabar amicis Ast oīs adlo turbine flante fugat Et Quidius Noz
rea formice tendunt ad inania nunq̄. Nullus ad amissas ibit amicis
opes. q̄ s̄t familiaris inimicus multum noceat d̄r poeta Plus nocet vt
noīstis ad cūcta domesticus hostis Et res ip̄a docet qualiter ip̄e noceat

¶ Hic incipit metrum q̄ntum hui⁹ tercij q̄s d̄r paramenticū ab inuē
toze. anapesticū a pede p̄domināte. catalecticū. q̄ vna syllaba deficit

De q̄ntū tercij libri

Uise volet esse potentē

Animos domet ille feroces

Nec victa libidine colla

Fedis summittat habenis

Eteñ licet indica longe

Tellus. tua iura tremiscat

Et seruiat vltima thyle

Tamē atras pellere curas

Miserasq̄ fugare querelas

Non posse. potentia nō est

errendar se ad indiā. et licet tibi seruiat vltima thyle que est insula vltima
Britāniā vbi sol facit solsticiū estiuū et vltimū p̄gredit̄ tñ n̄ posse pelle

ad metri p̄fectionez. In
quo metro phīa ostēdit
quō vera poēa sit acq̄re
da dicēs q̄ vera potētia
p̄sistit in rep̄mendo vici
osos motus vel cōcupis
centias inordinatas. q̄a
sine h̄ nullus est verē po
tens q̄ntūcumq̄ domine
tur. d̄r q̄ Ille qui volet se
esse potentē domet ant̄
mos feroces. i. crudeles
q̄ crudelitrate hō afflāt̄
tur feris. nec summittat
colla victa libidine con
cupiscentie fedis habes
nis. i. viciosis morib̄. li
cer cū tellus indica. id ē
terra idie tremiscat tua
iura lōge. i. licz p̄as tua

Libe

Tercius

re atras curas .i. obscuras sollicitudines. 2 fugare miseras q̄relas sup̄ne
mētes ex aduerſitate fortune nulla est poſſa ¶ Hora q̄ vere potēs est q̄
ſenſualitate ſubijcit rōnī. Un̄ Sen. Si vis oīa tibi ſubijcere ſubijce te
rōnī. Multos em̄ reſeris ſi rō te reſerit Et Aresto. iij. ethicor. Quēad
modū puez oz viuere ſm̄ p̄cepta pedagogi. ita oz ꝑcupiſcibile ꝑſonare
rōnī. Irē Sen. Magnū imperiū regit q̄ ſibi ꝑi dñat. Fortior est q̄ cupi
ditate vincit q̄ qui hoſtē ſubijcit. Eſt em̄ dulciſſimū vincere ſeiꝑſum:
Et Salomon. Fortior est expugnator animi expugnatoꝝ vbiuꝝ

¶ Iſta eſt ſexta. pſa h^o
terciū in qua p̄bia oñdit
q̄ gl̄ia mūdāna nō ſpec
tat ad verā b̄ritudinē
nec facit vere b̄tin. Et
primo oñdit hoc de glo
ria ꝑrie ꝑtutis. Sc̄do
de gl̄ia que puenit ex no
bilitate ſanguinis. ibi.
Jam vero. Primo oñ
dit int̄rum de gl̄ia que
puenit ex laude falſe vir
tutis. Sc̄do de illa gl̄ia
que ex veris meritis ꝑ
cedit. ibi. Que ſi etiā.
Primo intendit talē rō
nem. Illud q̄d eſt fallax
non ſpectat ad b̄ritudinē. nec facit b̄ratū. ſed gl̄ia falſe acquiſita eſt fal
lar. i. q̄d. vñ d̄r in l̄a. Gl̄ia vero q̄ fallax ſit 2 q̄ turpis ſupple ſatis ꝑ
q̄ aut ſit fallax ꝑbat auctoritate cuiſdā poete qui tragedias compoſ
ſuit dicens. Un̄ tragicus quidā exclamat. 2 ponit auctoritatē e^o in gre
co que r̄m ſonat in latino ¶ Gl̄ia gl̄ia in millibus hoīm nihil aliud ſacta
es q̄ magna auriū inflatio. q̄d manifeſtat dicens. Plures em̄ magnum
nomē. i. gl̄iam abſtulerunt. i. falſe receperunt falſis opinionibz vulgi Et
oñdit q̄ h̄mōi gl̄ia ſit turpis dicens. Quo ſc̄z iā dicto. ſ. h̄z gl̄iam falſis
opinionibz q̄d turpius excogitari ꝑt. q̄d. nihil. Nam q̄ falſo ꝑdicantur
id eſt laudant neceſſe eſt vt erubeſcāt ſuis laudibz. ¶ Hora ſm̄ Tul
liū gl̄ia eſt frequēs fama cū laude. Et eſt duplex. vana et vera. Vana
gl̄ia eſt q̄ nullo cōſciente ꝑcedit in eſſe. Vera eſt q̄ nullo ꝑſciente nō ꝑ
cedit in eſſe. Fama aut eſt cognitio alicuius nō ſolū in ꝑpinquo ſz etiaꝝ
in remoto ¶ Hora q̄ fama inducit falſam gl̄iam. falſa gl̄ia erubeſcentiaꝝ
Nā erubeſcentia eſt crimē ingloriationis cauſatū ex aliq̄ turpi ꝑpetrato.
Lū āt aliq̄ ſe cognoſcit falſe acquiſiſſe gl̄iam. tūc hoc timet manifeſta
ri. Ex cuiꝝ manifeſtatione incidit ingloriationē 2 verecundiā

Proſa. vi. Gl̄ia b̄rōs fieri nō poſſe.

Loria vero q̄z fallax ſepe q̄z tur
pis ē Un̄ nō iniuria tragicus ex
clamat. O gl̄ia gl̄ia millibz hoīm mor
taliū nihil aliud ſacta niſ. auriū infla
tio magna Plures em̄ magnum ſepe
nomē. falſis vulgi opinionibz abſtule
runt. Quo q̄d turpius excogitari ꝑt
Nam q̄ falſo ꝑdicant. ſuis ip̄e neceſſe
eſt laudibz erubeſcant.

¶ Dic p̄bia ꝑbat q̄
gloria mentis acquiſita
nō ſpectat ad b̄ritudi

Que ſi etiā meritis cōqueſite ſint. q̄d
tamen ſapientis adiecerint cōſcientie

Prosa

sexta

qui bonū suum non populari rumore
sed conscientie veritate metitur. **¶** Si
hoc ipsum propagasse nomē pulchz
videtur cōsequens est vt fedum nō ex
tendisse iudicetur. Sed cum (vt pau
lo ante disserui) plures gentes esse ne
cesse sit ad quas vnus fama homi
nis nequeat peruenire. sit vt quem tu
estimas esse gloriosum pro maxima
parte terrarum videatur inglorius.
Inter hec vero. popularem grām nec
cōmemoratione quidem dignam pu
to. que nec iudicio vero prouenit. nec
vnq̃ firma perdurat

men non propagasse. Sed cum magna parte
men non esse. propagatum necesse est pro maiori pte miserum esse. Dicit **¶**
q̃ si hoc ipm pulchrum videt scz propagasse id est diuulgasse nomen id est
glām. Hīs est vt iudicet fedum non extendisse nomen. sed sicut paulo a
te disserui necesse est esse plures gentes ad quas fama vnus hominis
nequit puenire. sit id est contingit vt pro maxima parte terraz ille vide
atur inglorius quē tu estimas glōsum. Et quia aliquis diceret. suffi
cit ad beatitudinē q̃ hō sit glōsus in populo suo habendo fauorem po
puli. Dicit phia. inter hec bona que sunt in opatione virtuosa non pui
to grām popularem dignā cōmemoratione que nec iudicio recte ratio
nis prouenit nec vnq̃ firma pdurat. **¶** Nota q̃ sapienti non est cu
ra de glia. quia dicit Macrobius Sapiens fructum in conscientia po
nit. stultus autem in glia. Et Sen. Consciam potius q̃ famā attende
sed pleriqz famam. pauci conscientiam verentur. **¶** Nota q̃ fama
popularis non prouenit ex recto iudicio rationis. Plus em̃ populus scz
quitur inclinationem sensus q̃ iudiciū rationis. Nec etiam fama eorū
perpetue durat. quia fm̃ diuersas passionēs vulgi variatur fama popu
li. vnde vulgares iudicant fm̃ concupiscentiā non fm̃ rei veritatez. pro
tanto similes sunt auius quarum inturum noxilluminat z dies cecar
ex quarto huius prosa quarta.

¶ Tā vero q̃ sit inane q̃z futile nobilita **¶** Dic pbat q̃ gloria
prouenit ex nobilitate

nem intendēs talem rō
nem. Illud non spectat
ad beatitudinē de q̃ nul
la est cura sapienti. sz de
glia etiam meritis acq̃
sita nulla est cura sapie
ti. ergo zc. Dator ē nos
ra. Nam sapiens maxie
curat beatitudinem cur
sit maxime felix. x. et h. t.
Vniorem ponit in lirs
tera dicens. Que sez lau
des spectantes ad gliaz
licet sint pquisite meri
tis quid tamen adieci
runt conscientie sapiens
tis qui bonum suū meri
tur non rumore populi.
sed veritate conscientie.
q. d. nihil. Secūdo pro
bat idem per locum ab
oppositis dices. q̃ si pul
chrum est propagasse nos
men. ergo miserū est no

Libe

Tercius

sanguis etiā nō spectat
ad veraz beatitudinem
Et primo oñdit vanita
tez hmoi glorie. sed oñ
dit quid boni sit in nobi
litate. ibi. q. si qd. Dicte
primo. Jā vero quis nō
videat q. mane q. futu
le. i. labile sit nomē nobi
litaris. q. d. manifestum
est que scz nobilitas si re
fert ad claritudinem. id
est ad glam. aliena est ab illis. qui se nobiles esse gloriantur. quod pro
bat per diffinitionē nobilitatis dicens. Nāq. nobilitas videt esse qdaz
laus veniens de meritis parentū. q. si p. dicatio. i. laus facit claritudines
necesse est ut illi sint clari q. predicant. i. laudant hmoi aut sunt parentes
non tu. quare si nō habes tuā claritatē que ex laude tua pueniat. aliena
claritudo non efficit te splendidū. i. glōsum ¶ Notandū q. nobilitas
sanguinis est inane et futile nomen. qz nihil vere nobilitat hoīem nisi
virtus. ¶ Alianus in li. de planctu na. Quid tibi nobilitas qd clarus
nomen auoz. Si tuus vicij factus es ipse tuus. ¶ Itē Nobilis est em si
quos virtute refulget. Degener est solus cui mala vita placet. Et paup
henricus. Non p. ligne genus nec claz. nomen auoz. Sed probitas ve
ra nobilitate viger. ¶ Et Sene. Nemo est melior altero nisi qui rectius
ingenium habet altero et ad bonas artes aptius

tis nomē quis nō videat. q. si ad clari
tudine refert aliena est Videt nāq. eē
nobilitas qdā de meritis veniens laus
parentū ¶ Si claritudinē p. dicatō facit
illi sint clari necesse est qui predicatur
Quare splendidum te. si tuam nō ha
bes aliena claritudo nō efficit

¶ Nec oñdit cuiusmo
di bonū sit in nobilitate
dicens. Si quid bonum
est in nobilitate istud so
lū esse arbitroz vt nobili
bus videat esse impos
ta necessitudo ne a vir
tute maior. i. p. genitor. degenerent supplē p. mores viciosos. Delit. est ei
a p. ignobili dūdere et morigeratū esse q. a nobili et p. vicia degenerare
¶ Notandū q. glanduz nō est de nobilitate. qz de Sen. Si pulcher
es lauda naturā. si nobilis lauda parentes. si virtuosus et sapiēs lauda
te ipm si dives lauda fortunā. si potēs expecta paulisp. et nihil est ¶ No
tandū fm Tullii optia hereditas a patrib. tradit liberis omi patrimo
nio pstantior. i. gla. virtutū et decor rex gestaz.

¶ Si qd est in nobilitate bonū. id arbi
troz esse solum vt imposita nobilibus
necessitudo videat. ne a maior. virtu
te degenerent

¶ Istud est sextū merrū
huius tercij quod dicit
alemanicū ab inuencore
daerpicum a pede p. do
minante. trimet. a nu

¶ Metrum sextum libri tercij
¶ Vne hoīm genus in terris
Simili surgit ab ortu

Metrum

sextum

Unus enim rerum pater est

Unus qui cuncta ministrat

Ille dedit pbebo radios

Dedit ⁊ cornua lune

Ille homines etiam terris

Dedit. ⁊ sidera celo

Hic clausit membris animas

Celsa sede petitos

Mortales igitur cunctos

Edit nobile germen

Quid genus ⁊ paucus strepitis

Si primordia vestra

Auctoremq; deum spectes

Nullus degener extat

Ni vicijꝫ peiora fouens

Proprium deserat ortum

ad quid strepitis id est cum strepitu iacetis genus vestrum ⁊ proavos vestros. si em̃ tu spectes id est consideres auctorem deum ⁊ primordia vestra nullus extat id est ē degener id est ignobilis nisi fouens id est operans peiora vicijꝫ suis deserat proprium ortum id est deum a quo processit.

¶ Nota q̃ omnes homines ex ea pte qua sunt homines sunt eque nobiles. cū em̃ nobilitas sit quedam excellentia contracta ab origine. nobilitas hois precipue debet attendi ex ea pte qua est homo scz ex parte anime. Cum igit in oibꝫ hoibꝫ sit eadem origo anime quia omnis animus me sunt a deo. omnes homines sunt eque nobiles. solum aut illi sunt ignobiles qui degenerant a sua origine. anima aut a sua origine producta est a deo ⁊ similis est deo. ideo illi soli a nobilitate degenerant qui vicijꝫ suis moribus similitudinem dei deturpant quam ex origine traxerunt.

¶ Nota dicit animos celsa sede petitos. hoc loquitur more platonico qui voluit omnes animas simul esse creatas in celo. ⁊ postea mitterentur in corpora quod non est verum. sed anime creantur in corporibus. ḡ loquitur more platonico q̃ deus animas receptas in celo clausit membris corporis. ⁊ de hoc magis videbitur. ix. metro huius tercij

metro pedum. hypercata leccicū. qz vna syllā sup̃ abūdat. In quo metro phia pbat oēs hoies ēē nobiles pter viciosos dicens Omne genꝫ hoim in terris cuiuscūq; sit cōditionis surgit ab ortu simili. qz fm̃ animam omnes sūt ab vno creatore.

Unus em̃ est pater rex. i. vnꝫ creator supple nobilis q̃ cuncta ministrat supple gubernando. Ille vnꝫ pater dedit pbebo radios suos. dedit lune cornua. dedit hoies terris. i. habitare in terris dedit celo sidera propriꝫ ter ornamentū eius. Hic pater clausit animas membris supple corporis. animos inq; petitos. i. accēptos celsa sede. i. in celo. Igitur nobile germen. i. nobile principium edit id est producit cunctos mortales id ē homines.

¶ homines quid id est

Libert Tercius

¶ Nota q oim hoim est vna origo. qz a deo sunt quem patrem oēs vocamus. z oēs aīe sunt a deo. g nullus est nobilior alio fm creationem licet fm ingeniū bene. qz soli illi sunt ignobiles qui degenerāt suā genera logiam cum discedunt a virtutibus z adherent vicijs.

¶ Ista est. p̄sa septima hui⁹ tercij. in qua p̄bia oñdit b̄ritudinez non eē in voluptate Et primo oñdit hoc de voluptate generaliter. Sc̄do de q̄dam voluptate speciali ter. sc̄da ibi. Non est illi⁹ ma quidem. Primū pro bar dupliciter. fm qd̄ ponit duas rōnes. secūda. ibi. Que si beatos. Primo intendit talem rationē In illis non p̄sistit beatitudo ad que se quuntur multe incōmoditates: sed ad voluptates sequuntur multe incōmoditates sicut declarat in littera. z d̄t Quid loquar de voluptatib⁹

corporalibus quarū appetentia. i. cupiditas plena est anxietatis. qz homo anxietatē cū caret eo qd̄ cupit. facietas vero. i. plenitudo voluptatū plena est penitētia. i. pena. cū igit⁹ voluptatibus sit coniuncta anxietas z penitētia in eis nō p̄sistit beatitudo. z addit quantos morbos ille voluptates z q̄ intolerabiles dolores solent afferre corporibus fruētū eis quasi quendam fructū nequicie suppletis pater. quaz voluptatū motus. i. affectus quid habeat incūditatis. i. voluptatis ignoro. quisquis autē volet reminisci suarū libidinis. i. voluptatū ipe intelliget. i. cognoscet exitus. i. fines voluptatū eē tristes **¶** Nota q duplex est voluptas. i. intellectualis z corporalis Prima est p̄sequenda. i. intellectualis qz p̄sistit in speculatione aīam beatificans Sc̄da est fugienda qz p̄sistit in delectatione sensuali corpus mortificās Un̄ Sēn. li. eplā d̄t Voluptates p̄cipue extirpa q latronū more nos amplectunt vt strangulent Et Tullius Voluptas ipedit oē p̄siliū. atqz (vt sic dicā) oculos p̄stringit mentiū. z inimica est rōni. mnl tum vult cū p̄tute habere p̄merciū **¶** Nota q voluptas plena est penitētia Narrat em̄ Valerius q cū. Demosthenes p̄bs qreret amorem Thaidis meretricis vt sensum ferret ei. centū talenta petebat De mosthenes aspiciens in celū r̄dit. pro tanto p̄cio nō emam tm̄ p̄me. sciebat em̄ q voluptatē insepabiliter sequit penitētia **¶** Nota q voluptas

¶ Prosa septima libri tercij

De voluptatibus enarrat

Uid autem de corporis voluptatibus loquar. quarū appetentia quidem plena est anxietatis: facietas vero penitentie. Quātos ille morbos. q̄z intolerabiles dolores q̄si quendam fructū nequicie. fruētū solent referre corporibus quarum motus quid habeat incūditatis ignoro Tristis vero esse voluptatum exitus. quisquis reminisci libidinum suarum vollet. intelliget

Prosa septima

tes multos morbos afferunt. qz dicit Seneca quadā epla. multos morbos multa fercula fecerunt. z vult Aristote. in ethicis. q laborantes in passionibus veneris z crapule maxime transmutantur in corpus. crapula enim plures occidit qz gladius

¶ Hic phia pbat pclusionē huius positam alio modo deducendo ad incōueniens. z est ratio ista Si in voluptatibus pssisteret beatitudo seqretur q pecudes essent beate qd est falsum. pecudes enī laborant ad explendam corporis voluptatē. vnde dicitur Que voluptates si possunt expli-

Que si beatos explicare possūt. nihil cause est qn pecudes quoqz beate esse dicantur quarum oīs ad explendam corporale lasciuia laborat intentio.

care beatos. nihil cause est id est nihil impedit quin pecudes iudicent esse beate. quarum omnis intentio festinat ad explendam corporalem lasciuia.

¶ Notandum q cū felicitas sit bonum nature rōnalis. nullus bestias felicitabit. qz tū gen^{us} humanū viuit arte z ratione ¶ Notandum q ad fugam bestialū voluptatum hortatur Aristote. Alexandrū quadā epla dicens O Alexander declina a conatibz bestialū voluptatū que corruptibiles sunt. carnalis enī appetitus inclinat ad corpales voluptates que pstant inellectum Et lubdit Conatus voluptatum generat carnalem amorē. hic generat desiderium diuitiarum que generant inuerecundiam. inuerecundia presumptionem. presumptio infidelitatem. infidelitas latrocinium. ppter que mala vitanda est voluptas

¶ Hic phia ostēdit q virtudo nō pssistit in quadā speciali voluptate. i. in matrimonio que licita est. ppter generatōem. plis intēdens tales rationem. In illa voluptate nō consistit felicitas que habet anxietatem

Honestissima quidē coniugis foret libertasqz iocunditas. sed nimis e natura dēm est. nescio quē filios iuēnisse tortores. qz qz sit mordax qcuqz pditio/ neqz alias expertū. neqz nūc anxii necesse est admonere In quo Euripidis mei sententiam pbo. qui carentem liberis in fortunio dixit esse felicem

sibi annexam sed voluptas matrimoniū est huiusmodi sicut tangit in littera. vnde dicitur Locū ditas coniugis z liberorum foret honestissima. sed nimis est extra naturam dictum. qz natura abhorret quod volo dicere. qz nescio id ē taceo quem. i. aliquē. inuenisse. i. habuisse filios tortores quorum filiorū qz sit mordax. i. anxia quecumqz pditio siue bona siue

mala non necesse est te admonere. alias expertum est. Neqz necesse est admonere te nunc anxium In quo ego approbo sententiam Euripidis mei philosophi qui dixit. carentem liberis infortunio felice esse ¶ No

Liber tercius

tandum q̄ anxietas inest patribus ppter maliciā filioꝝ. Narrat eſſi **Eu**
ripides tropius in hitoria rhomanoz. q̄ Demetrides in ſuos ſeuens
filios duos ex eis interfecit. z cū pſequeret terciū ille ꝑgregato exercitu
obſedit patrem Pater autē videns ſe non poſſe euadere ſeipm interfecit.
Actiā pater anxiat de bonis filiis ppter intenſam dilectionem eoz z ꝑ
mortionē quibus ſi aliquid aduerſi ꝑtulerit. pater reputat ſe infelicē **Et**
quo ꝑꝑꝑ q̄ voluntas ꝑiugalis hꝫ anxietatem ſibi annexam

¶ Iſtud eſt metꝝ ſeptri
mū huiꝫ terciꝫ qđ dicit
anacreuntū ab inuento
re. iambicū vel anapeſti
cum a pede ꝑdomināte
qꝫ hꝫ ꝑmū pedē anapeſ
tum. z reliquos iābos
z eſt dimetrū .i. quatuſ
or pedū. catalecticū. qꝫ
deſicit ſylſa. Nam poſt
tres pedes remanz vna
ſylſa de quarto pede In
quo metro ꝑhiā oſſēdit

Metrum ſeptimū libri terciꝫ.

**Abet hoc voluptas ois
Stimulis agit fruētes**

Apiumqꝫ par volantum

Ubi grata mella fudit

Fugit. z nimis tenaci

Ferit icta corda morſu

quid mali ꝑſequat oēm voluptatē. ois em voluptas pter anxietatem ſi
bi annexa eſt trāſitoria qđ ꝑfirmat ꝑ quoddā exemplū. Ois voluptas
hꝫ hoc qđ dicā qꝫ voluptas agit. i. vexat fruētes ſtimulis. i. puniſoibꝫ
et eſt par. i. ſimilis ſtimulis apū volantū. vbi ꝑꝑꝑ. apis fudit gra
ta mella fugit z ferit corda icta. i. ꝑcuſſa anxietate nimis tenaci morſu. q
d. ſucunditas voluptatis nimis eſt trāſitoria ſed anxietas quam aſſert
nimis eſt ꝑmanſura ¶ Notandū licet ois voluptas corpꝫ ſꝑmo
delectet z poſtea pungat ad modū apū. tū hoc maxime inuenit in volup
tate venerea ad cuius fugā Areſtoteles hortabat Alexandrū dicens
¶ Clemēs impatoꝝ noli te multū inclinari ad coitū. qꝫ coitus eſt quedā
ꝑprietas porcoꝝ. Que igit tibi gloria ſi exerceſ viciū beſtiarū z actꝫ ꝑꝑꝑ
toꝝ. Crede mihi ſi indubitat q̄ coitꝫ eſt deſtructio corporis abbrevia
tio vite corruptio ꝑtutum. legis trāſgreſſio. z generat femineos moꝝes.
Qualiter autē ſit fugienda delectatio venerea docet Alanus in de plan
ctu nature dicens Si venerē fugare velis loca tꝑa vita. Nā locus z tꝑs
pabula donat ei. Et paup henricꝫ loquēs de amore dꝫ ꝑꝑꝑribat igit
gladijs z fuſtibus ipſum Et fugiendo fuga quē fuga ſola fugat

¶ Iſta eſt octaua ꝑroſa
huiꝫ terciꝫ in qua ꝑhiā
oñdit quātū malis ſint
implicita ꝑdicta bona.
in qđꝫ aliqui poſuerūt
felicitatem. ſcđo oñdit
qđ exilia ſunt corpꝫ boꝫ

Proſa octaua libri terciꝫ

**Ventio ſu ꝑꝑꝑa noiatoꝝum id eſt diu
tiarum. dignitatum. regnoꝝum. glo
rie. voluptatum**

Retrum

Octauū

Thiligitur dubium est quin
he ad beatitudines via deuia
quedam sint. nec perducere quēq; co
valeant ad quod se perducturas esse
promittunt. Quantis vero implicite
malis sint. breuissimē monstrabo Quid
enim pecuniam ne congregare cona/
beris. sed eripies habenti Dignitati
bus fulgere velis: danti supplicabis.
Et qui preire ceteros honore cupis
poscendi humilitate vilescēs. Poten
tiam ne desideres. subiectorum insi/
dijs obnoxius. periculis subiacebis
Gloriam petis. sed per aspera queq;
distractus. securus esse desistis Uo/
luptariam vitam degas. sed quis nō
spnat atq; abijciat vilissime fragilissi
meq; rei corporis seruum

vilissime et fragilissime rei scz corporis ¶ Notandum q; homo que
rens pecuniam incidit in malum violentie. quia omnis pecuniosus est vi
olentus primo ethicorum. Sed querens honores et dignitates humiliā
do se alijs supplicabit Sed dicit Seneca in libro de beneficijs. Vole
stum est verbum et onerosum demisso vultu dicere rogo. Querens autē
potentiam et gloriam oportet q; propter potentiam et gloriam defendē
dam persecutionibus improborum se obijciat. et sic securus esse desistit.
Querens autem vitam voluptuosam oportet q; corpori seruiat. Sed
dicit Seneca Maior sum et ad maiora genitus sum q; q; sum mancipiū
id est seruus mei corporis quod non aliter aspiciam q; aliquod vinculū
meē liberrari circumdatum.

Jam pō q; bona pre se corpis ferunt

na ibi. Jam vero Prio
dr Nulli dubiū est pdis
era pſideranti qn he vie
quib; nituntur hoies ad
beatitudinē puenire sz
quedā deuia nec valeāt
qucūq; pducere eo id ē
illuc ad qd pmittūt se cē
pducturas. Quāt; pō
malis sint implicite bre
uissimē monstrabo Quid
em supple istoz est sine
malo. q. nihil. vnde sub;
dit pecunā congregare
ne conaberis id est labo
rabis sed eripies haben
ti et ita implicaberis ma
lo violentie Vis fulges
re dignitatib; danti sup
plicabis et qui cupis ce
teros pre honore tu vis
lesces humilitate poscēs
di. Potentiā ne desides
ras. subiacebis pericu
lis subiectorum. Gloriā
petis. sed per aspera dis
tractus securus esse de
sistis Voluptariam vi
tam degas. sed quis nō
spnat atq; abijciat tā
q; cōtempnibilem seruū

¶ Nec philosophi pa
bat in speciali q; vilia it;
bona corpis que aliqui
o iij

Liber tercius

reputant eximia bona. Scdo breuiter recollis-
git supradicta. ibi. Et
quibz oibus Prio ostē-
dit intentū de magnitu-
dine. firmitudine. z cor-
poris agilitate. scdo de
pulchritudine. ibi. For-
me vero Prio ostēdit
q homo non dz mirari
de magnitudine. fortitu-
dine. z agilitate corpo-
ris. quia illa excellentis-
us inuenitur in brutis

q in hominibus dicens. Jam vero qui ferunt. i. cupiunt bona corporis
pre se id est grā sūt tanq sint optima. q̄ exigua. id ē valde vilia. q̄ fragili
possessione nitunt. i. laborant. Num em̄ elephantes mole. i. magnitudi-
ne. superare. i. excedere poteris. z tauros robore. i. fortitudine. Nū tigris
prebitis velocitate. Respicite spaciū. i. magnitudinē celi. firmitatem. i.
fortitudinem celi. celeritatem. i. velocitatem eius. z aliquando desinire
id est cessare mirari villa. i. inferiora bona. quod quidem celum nō his p̄-
dictis potius immo multo minus mirandū est. q̄ sua rōne. i. intelligentia
qua regitur. Sic similiter in homine multo magis laudanda sunt bona
rōis q̄ bona corporis. ¶ Nota q bona corporis sicut magnitudo
fortitudo agilitas non multum sunt miranda. Quia dr Seneca Non
magnitudine z co. pis velocitate magne res geritur sed virtute. Unde
Oarho Consilio pollet cui vim natura negauit Item Sen. Excel-
lentia ingenij p̄ latere sub quacūq pelle. ¶ Nota fm̄ Isidorus in li. ethi-
mologiaz. Elephante greci a magnitudine corporis putāt dictū eo q for-
mā montis pferat. Apud indos vero dr barro eo q vox eius barritus dr
dentes eius ebur. rostrū eius promuscida dr. ¶ Nota fm̄ Isidorū
Tigris est bestia varijs coloribz distincta mirabilis velocitatis. ex cui-
noie quidā fluuius tigris appellatur qui rapacissimus est oim fluuiorū.
¶ Et sciendum q pro bestia dr hec tigris. in grō tigris vel tigridis.
sed pro fluuio dr tū hic tigris. z in grō huius tigris.

¶ Nicphileosophia oñ
dit intentū de pulchritu-
dine forme. supple q sit
exile bonum. quia est
transitoria. z qz est tan-
tum superficialis. Et di-
cit. Vero pro sed nitor
id est pulchritudo for-
me. vt. i. q̄ rapidus est.
vt id est q̄ velox z q̄ ve-

forme vero nitor vt rapid⁹ est. vt ve-
lox z vernalium floz mutabilitate su-
gacior. ¶ Si (vt arestoteles ait) liceis
oculis hoies vterentur vt corū visus
obstātia penetraret. Nōne itrospect⁹

Prosa octaua

visceribus Alcibiadis superficie pulcherrimum corpus turpissimum videretur. Igitur te pulchrū videri non tua natura. sed oculorum spectantiū reddit infirmitas. Sed estimate quā vultis nimio corporis bona. dum scitis hoc quodcumque miramini. triduanē febris igniculo posse dissolui. Ex quibus omnibus illud redigere in summam licet. quod hec nec prestare que pollicetur bona possunt. nec omnium bonorum congregatione perfecta sunt. ea nec ad beatitudinem: quasi quidam calles ferunt. nec beatos ipsam perficiunt.

lociter est transiens. et est fugatior id est mutabilior mutabilitate fluxus versus malum. quasi diceret satis evidens est Unde est homines videntur lineis oculis ut ait Aristoteles. ita ut eorum visus penetraret obstantia. scilicet corpora nonne illud corpus Alcibiadis superficie pulcherrimum introspectis visceribus turpissimum videtur quasi diceret sic. Ex quo concludit philosophia. Igitur te pulchrū videri non facit tua natura. sed infirmitas oculorum spectantiū Et subdit Sed estimate quā nimio vultis bona corporis dum scitis hoc quodcumque fuerit de bonis corporis posse dissolui igniculo. scilicet calore febribus triduanē. Febris enim acuta sine medicos

quā tertio die perimit. Et tunc breuiter recolligit supradicta dicens Ex quibus omnibus licet redigere in summam quod hec scilicet predicta bona non possunt prestare ea que pollicentur id est promittunt nec perfecta sunt congregatione omnium bonorum nec ad beatitudinem ferunt quasi quidam calles id est viae nec ipsa perficiunt beatos

¶ Notandum quod pulchritudo corporis non est durabilis. quod dicit Virgilius. Formosus puer nimium ne crede colori Alba lignustracadaū vaccinea nigra leguntur ¶ Notandum quod communiter dicitur quod visus lineos obstantia corpora penetrat. sed illud nec ab Aristotele neque ab aliquo autentico inuenitur. Unde Isidorus in libro etymologiae loquens de lince dicit. quod lince dicitur quia in luporum genere numeratur. bestia maculis distincta tergo ut pardus. sed similis lupo. cuius vinam conuerti in duriciem preciosi lapidis dicunt qui ligatus appellatur. nihil autem dicit Isidorus de penetratione visus

¶ Nota quod Alcibiades mulier fuit pulcherrima quam videntes quidam discipuli Aristotelis duxerunt eam ad Aristotelem ut ipsam videret: qua visa dixit Si homines lineos oculos haberent ut quaeque obstantia penetrarent. introspectis visceribus corpus quod apparet pulcherrimum turpissimum videretur

¶ Sequitur metrum octauum tercij libri

Liber Tercius

¶ Istud est octauum
metrū hui⁹ tercij. cuius
primus p̄sus ē: metrū
asclepiadicū ab inue-
toze. choriambicū a pes
de predomināte Secū-
dus p̄sus ē: metrū ar-
chilologicū ab inuento-
re. iambicū a pede p̄do-
mināte. In quo metro
phīa deplangit errorem
hoīm qui in querendo
minima bona sunt pru-
dentes. sed in querendo
summū bonū abducit
ignorantia Primo fa-
cit hoc. sc̄do precatur vt
hoīes tediati falsis bo-
nis redeant ad verū bo-
num. sc̄do ibi Quid dig-
num Dicit ḡ. Neū est
interiectio dolentis est
dyssillaba. p̄ter metrū
que ignorantia abducit
miseros deuio tramite
id est transuersa via sup-
ple a p̄o bono. vos hoī-
mines nō queritis aurū
in viridi arboze. nec car-
pit̄ gēmas in vite. vos
non abditis. i. non abs-
conditis laqueos p̄ cap-
tura piscū in altis mon-
tibus. vt dixeris dapes
piscē. ⁊ si vobis liceat se-
qui capreas non capra-

tis. i. non acceditis vada tyrrena. i. mare tyrrenū qđ est in Italia. qñ
etiā pro certe homines norunt id est nouerunt ipsos recessus abditos
id est absconditos fluctibus equozis. etiam homines norunt que vnda
sit feracior rubentis purpure. i. conchiliorū quozū sanguine fit purpura.
¶ Et hoīes norūt que litora p̄stant. i. abundant. tenero pisce vel aspersis
echinis. i. talibus piscib⁹. sed quonā id est mihi lateat bonū. s. beatificū
qđ cupiunt. nescire sustinet cecī existentes. ⁊ illud bonum qđ abijt trans
polū stelliferū illud hoīes demersi cecitate ignorātie petunt tellure id est
querunt in terra **¶** Notandum fm̄ Isidor⁹ libro etymologiāz.
Caprea est agrestis capra que qz acutissime vider. greci eam pondo idā

Neū q̄ miseros tramite deuio
Abducit ignorantia

Non aurum in viridi queritis arboze

Nec vite gemmas carpitis

Non altis laqueos montib⁹ abditis

Ut pisce dixeris dapes

Nec vobis capreas si libeat sequi

Tyrrena capratis vada

Ipsos qñetiā fluctib⁹ abditos

Norunt recessus equozis

Que gemmis niucis vnda feracior

Vel que rubentis purpure

Necnō que tenero pisce vel asperis

Præsent echinis litora

Sed quonā lateat qđ cupiunt bonū.

Nescire cecī sustinent

Et qđ stelliferū trans abijt polū

Tellure demersi petunt

Prosa nona

appellauerant ¶ Notandū fm Isidorum q echinus est piscis par-
uus semipedalis qui adherendo videtur retinere nauem. z est piscis as-
perrimus admodum cricij ad edendum satis suavis

¶ Hic p̄catur phia vt post cedium falsoz bonozum homines re-
deant ad verum bonum z dicit. Quid dignū ego imprecer stolidis mē-
tibus hominū. q. d. nihil

Quid dignū stolidis mentibz imp̄cer

Opes. honores. ambiant

Et cum falsa graui mole parauerint

Tum vera cognoscant bona

¶ Notandus q ista deprecatio phie non est ex ma-
litiolentia sed ex benignitate. z ideo non oprat q homines permaneāt in
desiderio bonoz temporalū. sed vt illud desiderū magis sit eis mediū
perducendi ad verū bo-
num. Nec ipsa impreca-
tur cupiditatem vl am-
bitionem honoris ad eē
sed vt quibus adest per
hoc ad verū bonum de-
deducantur.

Prosa nona libri tercij

De terrenis actibz. de veris in antea

Actenus mendacis formā felici-
tatis ondisse suffecerit. quā si p

spicaciter intueris ordo est deinceps
quesit p̄a mōstrare. B. Atq̄ video in
quā nec opibz sufficientiaz nec regnis
potētiā. nec reuerētiā dignitatibus
nec celebratati glām. nec leticiā volup-
tatibz posse p̄tingere. P. An etiā cau-
sas cur id ita sit deprehēdisti. B. Te-
nui quidē veluti rimula mihi videoz
intueri sed ex te cognoscere apertius
malim. P. Atq̄ p̄mptissima ratio est

¶ Ista est nona prosa
huius tercij in q̄ phia
vult ostēdere que sit ve-
ra beatitudo. Et primo
continuat dicta dicen-
dis. scdo assignat causā
falsē felicitatē. tercio on-
dit que sit vera felicitas
secunda ibi. Quod enī
tercia ibi. Hates igitur
Primo dicit. Hacten⁹
id est hucusq̄ sufficiat.
formam mendacis felici-
tatis. id est falsē. quā
si perspicaciter intueris
id est consideres. ordo ē
.i. restat monstrare des-
inceps id est postea que

sit vera felicitas. Et dicit Boetius Ergo video nec opibz sufficiens
tiam posse contingere. nec regnis potentiam. nec dignitatibus reueren-
tiam. nec celebratati gloriā. nec leticiā voluptatibus que tamen vi-

Liber Tercius

Dentur promittere. & sic falsa felicitas est in eis. Et dicit phia. Numquid tu deprehendisti causas cur ita sit. Et dicit Boetius. Ergo vides ut intueri id est cognoscere tenui rimula. q. d. non plene sed imperfecte ut deo illas causas sed apertius cognoscere malle id est magis vellem ex te. Et dicit phia. Atqui pro certe ratio. i. causa false felicitatis promptissima est. ¶ Nota q. falsa felicitas dicitur mendax ex eo q. non adimpler quoddam promittit. Divitie enim promittunt sufficientiam. reverentiam. quas non conferunt sicut patet ex predictis. ¶ Nota q. cognitio false felicitatis utilis est. quia cognitio mali expediens est ad cautelam. Item Alanum in de placitu nature. q. malum non vitatur nisi cognitum & quia noticia mali ducit in cognitionem boni. per oppositum igitur vult phia primo assignare causas false felicitatis. & tunc ostendere que sit vera felicitas.

¶ Sic phia assignat causas false felicitatis & declarans eam ostendit q. sufficientia. potentia. & reverentia. gloria & leticia sint unum in re. secundo ostendit quomodo homines ista separant ab invicem. secunda ibi. Hoc igitur quod est unum. Primo dicit q. causa false felicitatis est q. error humanus id quod est simplex & indivisum natura separat. i. dividit. & error humanus traducit a vero bono & perfectio ad falsum & ad imperfectum bonum. Et tunc declarat istam causam ostendens q. reverentia. potentia. et omnia talia sunt unum et idem in re. & primo ostendit potentiam idem esse cum sufficientia. & dicit. An tu arbitraris illud quod nihil indigeat illud egere potentia. Et respondet Boetius. Minime inquam. Phia approbat dicens. Recte tu quidem respondes. nam si quid est quod valentie imbecillioris. i. potentie debilis in vlla

¶ Quod enim simplex est indivisumque natura. id error humanus separat et a vero atque perfecto ad falsum imperfectumque traducit. An tu arbitraris quod nihil indigeat egere potentia. B. Minime inquam. P. Recte tu quidem. Nam si quid est quod in vlla re imbecillioris valentie sit. in hac presertim necessario necesse est egeat alieno. B. Ita est inquam. P. Igitur sufficientie potentieque una est eademque natura. B. Sic videtur. P. Ex vero huiusmodi sit spernendum ne esse censes an contra omnium rerum veneratione dignissimum. B. At hoc inquam ne dubitari quidem potest. P. Addamus igitur sufficientie potentieque reverentiam. ut hec tria unum esse iudicemus. B. Addamus si quidem vera volumus confiteri.

Prosa nona

Id est in aliqua re necesse est qd hoc egeat alieno presidio. Et dicit Boetius Ita est in qua. Concludit ergo phia di. Igitur vna et eadem est natura sufficientie et potentie. et de Boetius. sic videtur. Tunc ostendit di dignitatem esse eandem cum predictis dicens. Quod vero hmoi est scilicet sufficiens et potens nunqd illud censet id est iudicas spernendu tanq indignum. an contra no spernendu sed dignissimum omni veneratione. Rndit Boetius Non pt dubitari quin hoc sit dignissimu omi veneratone. Et phia. addamus q sufficientie et poterie reuerentia q hec tria vnu iudicemus. Et dicit Boetius Addamus q si volumus vera cofiteri. ¶ Notandū q potentia eadem est sufficientia. q em aliquid omnino sit sufficiens ita q nullius egeat tñ careat potentia. contradiectionem includit. si careret potentia respectu alicuius possibilis non esset omnino sibi sufficiens. ¶ Notandū cuiusq inest summa sufficientia et summa potentia. eidem inest et summa reuerentia. Inquantum em ali quid habet rōnem principij. tantum est dignum reuerentia. vñ filij reuerentur patres quia sunt principium esse eoz. et serui dominos. qz sunt principia seruoz in mandato mouentia eos per imperium. et reueremur viros virtuosos quia sunt principia gubernantia vitam politicam potestencia autem dicit rōnem principij. vnde illud est maxime principius qd est potentissimum. et ideo tale reuerendissimum.

P. Quid vero inquit obscurū ne hoc atq ignobile censet esse. an omni ce lebritate clarissimum Considera ve ro ne qd nihilo indigere qd potentissi mus. quod honore dignissimum esse cōcessum est. egere claritudine quam sibi prestare non possit. atq ob id ali qua ex parte videatur abiectius. B. Non possum inquam quin hoc vti est ita etiam celeberrimū esse cōfitear P Consequens igitur est vt claritudinē superioribus tribus nihil differre fa teamur. B. Consequitur inquam. P Quod igitur nullius egeat alieni: qd suis cuncta viribus possit. quod sit

¶ Hic ostendit pdictū esse annexā glām et leticiam dices Quid vero iudicas. Illud qd est suf ficientissimū. poterissimū reuerendissimū. est ne h obscurū et ignobile. vel est clarissimū omni cele britate. id est glia. Rndit Boetius. ego confi teor illud esse celeberrimū. id est glōsissimū. si cur est Tunc phia peltu dit dicens Consequens igit ē vt fateamur clari tudinem id est glām nih il differre a tribus superi oribus. Et dicit Boetius Consequenter ins q. Tunc ostendit idē de le ticia dices. Illud quod nullius alieni egeat et qd cuncta suis viribus possit qd est reuerendū et claz nō ne hoc est letissimum.

Tercius Liber

Ridet Boetius. non possum cogitare vñ tali vll' meror obrepatur. i. intret. Tunc concludit phia dicens. Si supiora manebunt vera necesse est illud plenū esse leticie p eadem concessa necesse est esse nomia diuersa sufficientie. potentie. claritudinis. reuerentie. et iucunditatis. sed substantiam eoz nullo modo discrepare. qd concedes Boetius dicit. Necesse est inq.

¶ Notandū q omnes creature comparantur ad deū sicut effectus ad suam causam. 7 quia noticia cuiuslibet cause relucet in suo effectu necesse est ipsius dei habere noticiā p effectum et noticiā cū laude. qz effectus dei repñt ant ipm sub rōne bonitatis 7 pfectionis q est materia laudis. cū igit glā sit clara cū laude noticia necesse est principii oim rez qd est sufficientissimū. potētissimū. 7 reuerētissimū. etiam esse glōsissimū ¶ Notandū q sufficientissimo nullū bonū deest. et tale hz appetitū quietatū in bono adepto. qes aut appetitus in bono adepto est leticia. 7 bonū sufficientissimū etiā est letissimū ¶ Nota q oia ista sufficientia. potētia. reuerētia. glā 7 leticia. sunt vnū in substantia. non aut sunt vnū in suba sicut aggregatū ex diuersis rebz. tūc em esset ibi 2 positiō qd repugnat potētissimo 7 dignissimo eo q simpliciora digniora s 2 positiō. sed de hoc postea melius patebit.

Hic phia ondit q̄liter hoies illud qd est vnū re diuidit. scdo mouet dubitatōem. ibi. Quid igit inq. Primo ostēdit qūo hoies diuidit illud qd est vnū. 7 dicit. Illud qd est vnū 7 simplex natura illud dispertit. i. diuidit prauitas humana. i. prauus error hoim qrendo vnum sine alio et dum hoies conant. i. laborant adipisci prem rei que tribus caret. hō

clarū atq reuerendū. nonne hoc etiā constat esse letissimū. B. Sed vnde huic inq. tali meror vll' obrepatur. nec cogitare qdem possum. P. Quare plenū esse leticie siqdem superiora manebunt necesse est cōfiteri Atqui illud qz p eadē necessariū est sufficientie. potentie. claritudinis. reuerētie. iucunditatis nomina quidē eē diuersa: nullo modo vero discrepare substantiā. B. Necesse est inq.

P. Hoc igit qd est vnū simplex natura. prauitas humana dispertit Et dū rei que partibus caret. partem conatur adipisci nec portionem que nulla est. nec ipsam quam minime affectat. assequitur. B. Quo nam inquam modo. P. Qui diuitias inquit perit. penurie fuga: de potentia nihil laborat vilis obscurusqz esse mauult.

Prosa nona

Aultas etiam sibi naturales quoque subtrahit voluptates ne pecuniā quā parauit amittat. Sed hoc modo nec sufficientia quidem contingit ei quę valentia deserit. quę molestia pūgit quem utilitas abijcit. quem recondit obscuritas. Qui vero solū posse desiderat. profligat opes. despicit voluptates. honoremque potentia carentem glām quoque nihilipendit. Sed hunc quoque quę multa deficient vides. Fit enim ut aliquā necarijs egeat. ut anxietatibus mordeat. Cumque hec depellere nequeat. etiam id quod maxime petebat potens esse desistat. Similiter ratio cinari de honoribus. gloria voluptatibus licet. Nam cum vnūquodque horum idem est quod cetera sit. quisque horum aliquid sine ceteris petit. nec illud quidem quod desiderat apprehendit.

nō assequitur vllam portione. i. ptem. nec ipsam re integrā quā affectat. Et querit boetius. Quidmō diuidunt hoies ista. Dicit phia qui petit diuitias propter fugaz penuriam. i. causa sufficientie nihil laborat de potentia sed mauult. i. magis vult esse vilis. i. indignus et obsecurus. i. inglorius. et ita nihil curat de dignitate et gloria. talis est subtrahit sibi multas voluptates naturales ne amittat pecuniā quā parauit. i. lucratus est. Sed hoc modo ne sufficientia contingit ei quem valentia. i. potentia deserit quę molestia pungit. quę utilitas. i. reuerentia abijcit quem obscuritas. i. infamia recondit. q. d. non tūc ostendit idem de potentia dicens. Qui solum desiderat posse. i. potentiam ille profligat id est dissipat opes. despicit voluptates et honorem carentem potentia. et nihilipendit gloriā. scilicet vides quę multa huic deficient. Fit enim aliquādo.

Quo ut talis egeat necarijs. ut mordeat anxietatibus ista depellere etiā illud quod maxime petebat desistit esse potens. Similiter licet ratio cinari de alijs tribus scilicet de honoribus. de gloria. de voluptatibus. sicut de predictis duobus. nam cum vnūquodque horum pfecte acceptum sit idem quod cetera ut declaratum est. quisquis petit aliquid horum sine ceteris non apprehendit illud quod desiderat.

Morandum qui querit partem rei indiuisibilis partem non inueniet nec ipsam rem cuius partem querit. quia in rerum natura indiuisibile partem non habet. cum igitur predicta quatuorque scilicet sufficientia. reuerentia et cetera ex parte rei sint vnū et indiuisibilia. licet differant nominibus. qui querit vnum sine alio non inueniet.

Lib^r Tercius

¶ Notadū q̄ ista quinq; put inueniunt in rebus sensibilibus in quibus hñt esse mō imperfecto ⁊ diminuto. sic vnū inuenit sine alio Inq̄rum autē accipiunt fm esse pfectū ⁊ fm esse summū put inueniunt in beatitudine. sic sunt idem indiuisibiliter ⁊ vnū nō inuenitur sine alio. qz summa sufficientia est beatitudo. summa reuerētia ē beatitudo. summa potētia est bñtudo. ⁊ c̄is ¶ Notandū qz hō naturaliter desiderat bñtudinē tūc vnūqđq; p̄dictorū quinq; desiderat fm q̄ spectat ad bñtudinē hoc autē est fm eē pfectū inq̄rum eadē sunt bñtudinē. ⁊ qz bñtudo cū sit deus est indiuisibilis. oīa quinq; p̄dicta sūt vnū indiuisibiliter. Ex quo patet qz qz hoīes querunt ista fm q̄ imperfecta inquantū sunt in sensibilibus. ⁊ tamen desiderant ea fm perfectionem. ideo homines non assequuntur per ea quod desiderant.

¶ Hic phia mouet dubitationē. qz dictū est tā qz hō querendo singulū hōz diuissim ipse frustra tur beatitudine. p̄t ergo dubitari vtrum querendo oīa simul querat beatitudo. Dicit ḡ Boetius in lra. Quid igit inq̄. q. d. licet non querat bñtudo. querendo vnū qđq; diuissim. quid igit si quis cūcta simul cupiat adipisci. nunquid ille velit summā beatitudinis. nunquid beatitudinem reperiet in his bonis que demonstrauim⁹

B. Quid igitur inq̄ Si quis cuncta simul cupiat adipisci. summā quidem ille beatitudinis velit. Sed num in his eā reperiet. que demonstrauimus id quod pollicentur non posse conferre B. Vinime inquam. P. In his igit que singula quedam expetendorum prestare creduntur: beatitudo nullo modo inuestiganda est. B. Fateor inquam. ⁊ hoc nihil dici verius potest

non posse conferre. quod pollicentur id est promittūt Et respondet Boetius Vinime inq̄. Concludit ergo philosophia dicens. In his ergo nullo modo est inuestiganda beatitudo que creduntur prestare singula expetendorum id est desiderandorum. quod Boetius concedit dicens. Quod fateor id est affirmo inq̄ ita esse. ⁊ hoc nihil verius dici potest ¶ Notandum si aliquis querit omnia quinq; ille querit beatitudines in vniuersali. sed errat in particulari querendo eam in istis temporalibus bonis in quibus non inuenitur. non em̄ summa sufficientia nec potentia inuenitur in eis. ⁊ sic patet qz querēs vnum illorum vel omnia simul scdm qz inueniuntur in rebus sensibilibus. cum habeāt esse in eis modo imperfecto non consequitur beatitudinem. querens autem vnū istozum scdm esse perfectum cū omnia sint vnum indiuisibiliter. omnia querit ⁊ querit beatitudinem

Sequitur prosa.

¶ Postq̃ philosophia assignauit causam falsę felicitatis. hic osten

¶ **P.** Habes igitur inquit et formam falsę felicitatis et causas. Descecte nũc in aduersum mētis intuitum. Ibi em̃ veram quam pm̃issimus statim videbis. **B.** Atqui hec inquam vel ceco p̃spicua est. eamq̃ tu paulo ante monstrasti. dũ falsę cās aperire conabaris. Nam nisi fallor ea vera est et p̃fecta felicitas que sufficientē. potentem. reuerendum. celebrem. letiq̃ p̃ficiat. Atq̃ vt me inter? aĩ aduertisse cognoscas que vnũ horũ qm̃ idem cūcta sunt veraciter prestare potest hanc esse plenā beatitudinem sine ambiguitate cognosco. **P.** O te alumne hac opinione felicem sentio siquidē hoc inquit adieceris. **B.** Quidnā inq̃. **P.** Esse negli quid in his mortalibz caducisq̃ rebz putas quod hm̃oi ūatũ possit asserre. **B.** Minime inq̃ puto. Idq̃ a te nihil vt amplius desideret ostensum est. **P.** Hec igit̃ vel imagines veri boni vel imperfecta quedā dare bona mortalibz vident̃. Ver̃ aut atq̃ p̃fectũ bonũ conferre nō possunt. **B.** Assentior inquam.

dit que sit vera felicitas. Secũdo oñdit in quo sit p̃stituta. ibi Qm̃ igitur agnouisti. Primo p̃bia dicit. Habes igit̃ iam causas et formam falsę felicitatis. nũc descecte in intuitum mētis tue in aduersum. i. in contrarium falsę felicitatis hoc ē ad veram felicitatē ibi statim videbis veram felicitatem quā pm̃issimus. Et dicit Boetius. Atqui pro certe. vera beatitudo p̃spicua id est est manifesta ex dictis. etiā homini ceco. q. d. tam manifestā est vera beatitudo ex dictis q̃ etiā ceco si aliqd̃ posset videre pareret. et tu paulo ante monstrasti eam sup̃ple veraz felicitatem dum conabaris aperire id est declarare causas falsę felicitatis. Et dicit Boetius. Nisi ego fallor ea est vera et p̃fecta felicitas que perficiat sufficientem. potentem et reuerendum. celebrem et letum. Et etiam tu philosophia cognoscas me Boetium interius id ē plenius animaduertisse que sit p̃a felicitas. ego sine ambiguitate cognosco hanc plenam beatitudinem que vnum horum scilicet predictoruz veraciter potest prestare quoniam idem cuncta sunt. Et de p̃bia q̃

Liber tercius

congratulando Boetio. **O** alumne hac opinione te felicem supple dico siquidem hoc adiceris supple qđ mō dicā **E**t dicit Boetius Quidā dicam **D**icit phia Putasne aliquid eē in his rebz mortalibz z caducis. i. transitorijs qđ possit asserre. i. dare hūmōi statū **R**ūder Boetius **S**ini me puto **E**t illud ostēsum est a te vt nihil āptū discederet beatitudine **C**oncludit g phia dicens **H**ec igit scz sufficientia. reuerentia. zc. que in rebus caducis inueniunt vel sunt imagines. i. similitudines veri boni et vident clare mortalibus imperfecta bona. verū aut z pfectū bonū pferre nō pnt **E**t dicit Boetius **A**ssentior inqz **N**ota sufficientia imperfecta que plderaf in rebz tpalibz non est vera sufficientia sed tm similitudinaria **S**ufficientia aut pfecta includit oia alia quatuor z singulū aliorz quatuor pfecte alia includit. z ideo illud qđ dat vnū pfectū dat oia. sed illud qđ dat oia facit vere pfectum. **E**t dicit Boetius **I**llud qđ potest veraciter vnū pferre illud cognosco esse beatitudine **I**tem assentior est verbū depōnētale z idem significat cū verbo neutrali quod est assentio.

Nec ostēdit phia in quo vera felicitas sit cōstituta **E**t pmo tangit ordinē huius partis ad precedentia. z docet d/ uiuū auxilium eē implorandū vt cognoscat in quo sit vera beatitudo. **S**cdo inuocat diuinū auxilium. tercio ostēdit intērum. in quo sit vera beatitudo. scđa. ibi. **O** qui perpetua. tertia ibi. **Q**uā igit. **P**rimo dicit phia **O** boeti qm agnouisti que sit illa pā beatitudo. z agnouisti q mētriant beatitudinē: nunc supest vt agnoscas. vñ illam veram beatitudinem petere possis. **E**t dicit Boetius **I**llud iā dudum a te vehemēter expecto. **E**t dicit phia

P. Qm igit agnouisti que pā illa sit que aut beatitudinē mentiantur: nūc superest vt vnde veram hanc petere possis agnoscas. **B.** Id quidem inqz iādudū vehementer expecto. **P.** **S**cum vti in **T**himeo platonī inqz nrō placet in minimis quoqz rebus diuinū p̄sidium debeat implorari. quid nunc faciendū censēs vt illius summi boni sedē reperire mereamur. **B.** **I**n uocandum inqz rex oīm patrem quo p̄termisso nullū rite fundat exordiu **P.** **R**ecte inqz. ac sil' ita modulata est

Cum diuinū auxilium in minimis rebus debeat implorari (sicut placet Platoni nro in **T**himeo) quid nūc censēs faciendū supple in tā arduo negotio **R**ūder boetius **I**n uocandū supple cenſco. patre oīm rerum scz deū. sine quo nullū exordū rite fundat. qđ approbat phia dicens **R**ecte tu inquit censēs. z simul sine interuallo phia ita modulata est. i. p̄posuit inuocationem dei metrica modulatione **N**ota g in oibz diuinū

Metru

nonu

auxilium est implozandū. qz deus est q̄ diuitias sue sapēte trāst in al
mas sapientū. z tribuit studētibz grām p̄gnoscedi. cui nihil est difficile
er sine q̄ nihil possibile est possideri. Ita scribit in plogo de regimie p̄nci
pum. z om̄e datum optimū z om̄e donū p̄fectū defursum est defecēdens
a p̄eluminuz vr̄ de alia scriptura. Et d̄r beatus Augustinus Nemo
tam eruditus. nemo tā doctus q̄ sup̄na illustratōe nō indigeat. Et bea
tus Auḡs. Nisi intrus sit q̄ doceat. inuanū lingua doctoris laborat. Jo
ph̄a volens oīd̄ere in quo sit vera beatitudo. inuocat diuinū auxilium
quo p̄remisso nullum r̄ice fundatur exordium

¶ Istud est metru nonū tercū qd̄ d̄r homericuz ab inuentoze. q̄a
homerus ipsum adinuenit. z d̄r heroicū a materia. qz gesta herozū id
est viroz illustrū hoc metro describebant. z d̄r dactylicū a pede p̄re
domināte. hexametrū a numero pedum. qz constat ex sex pedibus. In q̄
metro ph̄a inuocat diuinū auxilium ad ostendendū in q̄ sit vera bea
tudo z q̄no ad ip̄m pueniatur. Primo q̄ ph̄a capiendo tenuolētiā
dei ip̄m multipl̄r p̄mendat. sc̄do petitiōem suā exprimit ibi. Da p̄r. Et
ca primū sciendū q̄ r̄ia
requirunt ad petitiōem ex
audiendā. Primo requi
tur potentia exaudiēdi.
Sc̄do volūtas. Tercio
scientia. De p̄mis duo
bus z̄ in q̄ro hui⁹ p̄sa
iij. Duo sunt in q̄bus
ois humanoz actū eff
fectus cōsistit. volūtas

Metru nonū tercū libri

Qui ppetua mūdū rōe gubernas.

Terraz celiqz sator. q̄ ip̄s ab euo

Ire inbes stabilisqz manens das cū/
cta moueri

et p̄as. quoz si al̄ey desir nihil est qd̄ explicare queat. De sc̄ia pz. q̄a si
ne ea n̄ h̄l rōnabiliter geritur. Volens q̄ ph̄a oīd̄ere q̄ deus possit ve
lit z sc̄iar exaudire suā petitiōem oīd̄it ip̄m esse potentē ex mundi guber
natione. ex celi z terre creatione. ex r̄pis. p̄ductione Sc̄do oīd̄it ip̄m vo
lentem siue tenuolūm ex sui bonitate z clementia qua produxit cuncta.
Tercio oīd̄it ip̄m eē sapientē ex quadā effectū specialituz. p̄ductiōe. sc̄s
cūda ibi. Quem nō ex̄terne. tertia ibi. Tu numeris. Primo d̄r q̄ p̄as
ter q̄ gubernas mūdum ppetua rōne id est ppetua. puidētia tua. q̄ es
sator id est creator terrarum z celi. q̄ iutes r̄pus ire. i. pedere ab euo. i. a
ppetua tua duratione tu manēs stabilis. i. im̄mutabilis. das. i. facis cū
cta moueri ¶ Notandū q̄ ista tora s̄ra. q̄ ppetua. vsqz ad illas p
tem. Da pater. debet legi suspensue. z p̄o hic teneri vocatiue admi
stratiue vel deprecatiue. ¶ Notandū q̄ gubernare est rei indebituz
sui finem ordinare. qd̄ spectat ad diuinā bonitatē. regit aut̄ prima causa
omnes res p̄ter hoc q̄ p̄misceatur cum eis influendo super eas virtu
tem vite z bonitatis s̄m auctore libri de causis. ¶ Notandum q̄
mōs s̄m Ar̄s. in libro de celo z mōdo est p̄situr⁹ ex celo z terra z naui
ris q̄ in eis sunt. quē mūdū de⁹ gubernat ppetua rōe. i. sua puidētia. p
petua que non est transitoria sicut p̄ouidentia humana. sed permanet

Liber

Tercius

duratione infinita ¶ Notandū sicut aliqd dicitur sator q semina plantarū et arborū producit. sic deus dicitur sator inq̄ntū celū et terrā creauit et produxit. Per celū at̄ et terrā etiā intelliguntur elemēta q̄ sunt in medio. dicitur etiam ponēdo numez plurālē p̄ singulari p̄ antithesim ¶ Notandū q̄ tps est duratio successiua cū sit numerus motus sūm p̄us et posteriorius. ex. iij. phisicorū q̄ duratio differt ab euo. Vbi notandū q̄ eū ē duratio p̄manēs tota sit nullā h̄ns successione vel mutabilitatē annexā. est idē q̄ eternitas q̄ est p̄pria duratio dei sūm quāz deus est cā ip̄is. sicut em̄ deus p̄ suū esse est cā cuiuslibet esse. et p̄ suā bonitatē est cā cuiuslibet boni. ita p̄ suā durationē est cā cuiuslibet durationis ¶ Notandū q̄ deus est stabilis. i. immutabilis qz nulla sp̄s motus mouet. nō ḡnatio ne et corruptione cū sit ingenerabilis et incorruptibilis. nec augmentatio ne et diminutio cū nō sit q̄tus. nō alteratione nec loci mutatione cū sit imp̄tibilis. Et p̄bat Aresto. viij. phisicorū. ex ordine mouentū et mobilū q̄ necesse est deuenire ad aliqd p̄mū oīno immobile. et p̄ se et p̄ accidens ¶ Notandū q̄ oīa a p̄mo sunt mutabilia vel sūm ee vel sūm operationē. Si sūm esse hoc est dupl̄. vel sūm esse substantiale sicut entia ḡnabilia et corruptibilia. vel sūm esse accidentale sicut corpora celestia q̄ licet non mutantur generatione et corruptione. tñ mutant sūm esse locale. Si autē est mutatio sūm operationē. sic intelligentie sunt mutabiles. qz in ip̄is est successio intellectiōnū. licet q̄ nō mutant q̄ ad esse tñ q̄ ad operationē. Aliter exponitur. Stabilsqz manēs das cūcta moueri. vel oīb̄ sp̄s motū vel aliq̄bus sp̄s motū. accipiendo motū striete vel large. Aliter exponitur. Stabilsqz manēs das cūcta moueri. non q̄ oīa moueantur. sed q̄quid mouetur de dante mouet et simile genus loquutionis. habet Joh̄anis p̄mo illam. nat oēm hoīem venientē in hunc mundū. nō q̄ oēs sūt illuminentur. sed oēs q̄ illuminant a deo illuminantur

¶ Nōc p̄p̄ia oñdit deū esse tenuioli ex bonitate clementie q̄ oīa produxit. et dicit. Quem. s. deum externe. i. extrinsece causae non pepulerunt. i. non coegerūt fingere. i. componere opus. i. creaturā fluitatis materię q̄ fluit de esse ad non esse. et eō uerso. de non esse ad esse forme. vey pro sed. in sūra. i. intrinseca. forma sūmi boni. id est sūme rē bonitatis. scz pepulit re fingere opus fluitatis materię. ¶ Pater tu ducta id est producta cūcta. exemplo superno id est ab exemplari perpetuo Tu ip̄e pulcherrimus ab omni deformitate elongatus gerēs. nēre id ē memoria plenū mundū seu pulchz mundū. s. archetipū et formā sūmā. p̄ dū

Quē nō externe pepulerūt fingere cāe
Datie fluitat̄ opus. vey insita sūmi
Forma boni liuore carens. tu cuncta
superno
Ducis ab exemplo. pulchrū pulcher
rimus ip̄se
Mundū mente gerens similisqz imago
gine formans

¶ Perfcāsqz in b̄s p̄fcm̄ absoluerē p̄tes
¶ Pater tu ducta id est producta cūcta. exemplo superno id est ab exemplari perpetuo Tu ip̄e pulcherrimus ab omni deformitate elongatus gerēs. nēre id ē memoria plenū mundū seu pulchz mundū. s. archetipū et formā sūmā. p̄ dū

Metrum nonū

Tens ipm mundū sensib āle simili imagine sicut pfuit in mēte tua. 2 tu ius
tes mundū pfectū. i. pfecte pductū absolucere id est absolutū tenere sine
defectu alicuius pfectas pres. i. elementa 2 elemērata q spectant ad ius
regirarem mūdi. ¶ Horandū q omne qd necessitatur a cā extrinse
ta necessitatur ab efficiente vel a fine. qz non sunt plures cause extrinse
ce. Officiens aut necessitat duplr. vel violentiam inferendo vt pñelēs
lapidem sursum. vel aliqd pferendo q naturaliter moueatur. sicut gene
ras dans formā lenitatis mouet ignē sursum de necessitate nature de
āe nō necessitat ab efficiente pmo mō scz necessitate nature cū nihil sit po
tentius eo nec necessitate scdo mō cū nihil ab alio recipiat. nec etiā neces
satur necessitate finis. qz qd necessitatur ab alio tanq a fine pparatur
ad ipm sicut imperfectum ad perfectum. eo q finis est bonum 2 pfectio
illius quod est ad finem. deus aut a nullo extrinseco perficitur.

¶ Horandū q sola bonitas diuina coegit ipm ad pducendū op?
fluētis materię. nō āt coegit ipm necessitādo sed libere mouendo.

¶ Horandū q inuidia facit q aliqs bonū alteri nō cōicari. qz inui
dia est tristitia de bono alterius. Et qz talis inuidia in deo nō est ideo
summam bonitatem p creatōem alijs cōicauit. Unde dr Plato in Ti
meo Ab optimo inuidia longe relegata est. 2 p pñs sibi dissimilis. put
naturaliter cuiusq capax bñtutinis esse poterat. efficiqz uoluerit

¶ Horandū q sicut in agentib p naturā formā rei fiēde preexistit
in agente fm esse reale. sic in agentib fm intellectu formā rei pducende
peristit fm esse intellectuāle. Sicut areifex volēs pducere domū oportz
formā domus pmo in mēte peristere tanqz exēplar ad cui? mutationēz
faciat domū in materia. cū igit deus sit agens p intellectu pducēs mun
dum ipse phabuit in mēte sua exemplar mūdi 2 oim pñs eius. ad cui?
mutationē pduxit mundum ad extra. q mūdos in mēte diuina preexis
tens dr architypos. ab archos qd est princeps 2 typos silitudo quasi
pncipalis silitudo cui? imago dr esse mūdos sensiblis

¶ Dic phia pmendat deū ex pre sapiētie q ad specialū effectū p
ductionē. Et pmo ex pductōe elementoz. scdo ex pductione aīe mūdi.

Tu numeris elementa ligas vt frigo

ra flammis

Arida pueniāt liqdis. ne purior ignis

Euolet. aut mensas deducant ponde

ra terras.

tercio ex pductōe aīaz
nostraz. scda ibi Tu ri
plicis. tercia ibi Tu cau
lis. Primo dr. Opater
tu ligas elemēta nume
ris. i. pportionibz nume
ralibz vt elementa frigi
da pueniāt. i. cōcordēz
flāmis. i. calidis elemē
tis 2 arida id est sicca elementa pueniant liquidis. i. humidis. elemēz
tis ne ignis purior inter elemēta euolet. i. creat sperā suā magis ascen
dedo. 2 nepōdera. i. gūitates deducāt. i. magz deorsuz ducāt tras mer
sas. i. depīllas ¶ Horandū q elemēta hñt pportionē numeralem inter
se. sicut cū duo numeri quadrati pueniūt in vno numero medie pportio
nali. sic duo elemēta pparata duabz qualitatibz pueniūt in vno elemē

Tercius Liber

in medio proportionabili verique. ubi gra. Numerus quadratus est qd constat ex ductu sui ipsius in seipsum. dicendo bis duo ter tria. bis duo in quaternarium et ter tria in huiusmodi. et accipe unum numerum medium proportionabile. scilicet senarium qd secundum eandem proportionem excedit quatuor in qd excedit a nouem. sic enim nouem continent sex et mediam partem sex. ita sex continent quatuor et mediam partem quatuor. Sic sicut est in elementis. Nam ignis et aqua in duabus quantitatibus contrariatur. ignis enim est calidus et siccus. aqua frigida et humida. et colligantur in uno medio. scilicet aere qd puenit cum igne in caliditate et cum aqua in humiditate. sicut milium est de aere et terra respectu aque. Secundum hanc sententiam ista sic exponatur. Tu ligas elementa numeris. id est proportionibus numeralibus. ut frigida. id est aque qd frigide sunt pueniant flammis. id est ignibus qd calidi sunt. per unum elementum medium quod est aer. et arida. id est terre que aride sunt pueniant liquidis. id est peribus aeris qd humide sunt per elementum medium quod est aqua

¶ Hic probat ostendit sapientiam ex arte mundi productione. Et sciendum quod ista sententia contra exponitur ad intentionem Platonis in Timaeo. scilicet quod ista expositionis est difficillima et modice utilitatis ego eam pertransseo et ponam faciliorem expositionem quam de mente Aristotelis. Ad id quod euidentiam

Tu triplicis medium nature partem mouetur
Connectens animam per consona membra
resoluis

Quae cum secta duos motum glomerat
in orbes

In semet redita meat in teque profunda

Circuit. et sicut puerit imagine celum
nam est notandum quod per animam mundi hic intelligitur intelligentia mouens orbem quod motum virtutis suae influit inferioribus. et hec intelligentia dicitur media inter deum et animam humanam. Sicut enim in dignitate et perfectione excedit a deo. sic ipsa excedit animam nostram

¶ Notandum quod intelligentia huiusmodi dicitur esse triplicis nature propter tres operationes quas habet. scilicet mouere orbem. intelligere deum. et intelligere seipsum
¶ Notandum quod orbis celestes dicuntur persona membra intelligentie. quia per ipsos tanquam per organa et instrumenta intelligentia influit inferioribus. Licet enim intelligentia prima intentione moueat propter se. tamen secunda mouet propter inferiora. Nisi premissis ista plana erit. Unum dicitur sic. Tu deus animam supple mundi quod est intelligentia media supple inter deum et animam humanam triplicis nature. id est triplicis operationis mouerem cuncta supple inferiora per influxum illam tu pcreans resoluis. id est distinguis eam per personam membrum. id est per puenientes orbem. quod anima cum secta. id est diuisa quantum ad operationes glomerant. id est implebit motum in duos orbem supple in orbem primi mobilis et in orbem planetarum. ipsa reditura. id est reflexa meat. id est pcedit in semetipsum supple intelligendo quod est una operatio. et ipsa circuit mente profunda. id est diuinam. deum intelligendo quod est alia operatio. et ipsa puerit. id est mouet celum sicut imagine. id est intellectus quod est tertia operatio eius
¶ Nota licet corpora celestia sint diuersa. tamen ratione unitatis prout dicitur unum corpus. Sicut intelligentie sunt diuersae tamen prout dicitur una intelligentia propter unitatem ordinis in operationibus mouendi. ergo dicitur in singulari animam et non animas

¶ Notandum quod orbis celestes dicuntur persona membra intelligentie. quia per ipsos tanquam per organa et instrumenta intelligentia influit inferioribus. Licet enim intelligentia prima intentione moueat propter se. tamen secunda mouet propter inferiora. Nisi premissis ista plana erit. Unum dicitur sic. Tu deus animam supple mundi quod est intelligentia media supple inter deum et animam humanam triplicis nature. id est triplicis operationis mouerem cuncta supple inferiora per influxum illam tu pcreans resoluis. id est distinguis eam per personam membrum. id est per puenientes orbem. quod anima cum secta. id est diuisa quantum ad operationes glomerant. id est implebit motum in duos orbem supple in orbem primi mobilis et in orbem planetarum. ipsa reditura. id est reflexa meat. id est pcedit in semetipsum supple intelligendo quod est una operatio. et ipsa circuit mente profunda. id est diuinam. deum intelligendo quod est alia operatio. et ipsa puerit. id est mouet celum sicut imagine. id est intellectus quod est tertia operatio eius
¶ Nota licet corpora celestia sint diuersa. tamen ratione unitatis prout dicitur unum corpus. Sicut intelligentie sunt diuersae tamen prout dicitur una intelligentia propter unitatem ordinis in operationibus mouendi. ergo dicitur in singulari animam et non animas

¶ Hic phia commēdat sapientiā dei ex aīaz nostraz creatōne dī
cens. *Opī tu prouehis. i. producis aīas hoīm z mīores vīras. i. aīmas*
bzuroz z plantaz paribz causis qbus aīaz mūdī. p dūxisti. scz tu aprās
sublimes. i. aīas rōnales hoīm leuibz curribus. i. celestibz stellis. tu seris

Tu caus aīas paribz vītasq; mīores
Prouehis et leuibz sublimes curri
bus aptans

In celū terrāq; seris. q̄ lege benigna
Ad te pueras fducī fac igne reuerti

eas in celum z terrā. i. in
corpe terreno. q̄s aīas
conuersas reduci igne. i.
charitare reducēte fas
cis reuerit ad te benigna
na lege. i. ordinatōe tua
¶ Hora q̄ aīe testia
rum z plantaz dicūt
mīoris vite respectu aī
me hoīs. eo q̄ nō habēt

tor necita pfectas operationes vite sicut anime hominum

¶ Hora q̄ p leues currus fm intentionē platonicoz intelligit stellas
pares curribz. Oīerūt em̄ platonici q̄ deus oēs aīas simul creauerit
et semiauerit eas in celo delegēdo eas stellis pparibz a qbz postea dilas
bunt in corpa. sed hec opīnio nō valet scz q̄ oēs aīe simul sint create. im̄
mo oī die de nouo creant. z create corpbz infundunt. Dicūt āt aīe feri
in celum ppter virtutem celestem ex qua vnio anime ad corpus contras
hit suam perīodum. licet anima a deo producat in corpore tñ vnio ex
parte dispositiōnis corporalīū dependet a virtute celesti. ideo dicit eas
seri in celum z terram. quā anime non coaptantur corporalibz nisi virtu
te celesti. Unde. ij. phisicorum Homo enim generat hominem z sol

¶ Hora q̄ deus aīas creatas aptat leuibz curribz. i. stellis comparibz
bus. qd̄ sic p̄t intelligi. qz aīa creata comparitatē z similitudinem habz cū
stella. Sicut em̄ stella est nobilior ps sui orbis et est ppetua. sic anima rō
nalis perpetua exīis est nobilior ps hominis. Ut sic p̄t intelligi q̄ de
aīas creatas aptat leuibz curribz. i. rōnī z intellectui q̄ dicunt currus aī
me qz ducunt hoīm in cognitōem rez quas aīas serit in celum z in ter
ram. qz aīa rōne z intellectu habet cognitōem celestium z terrestrium

¶ Hora q̄ p ignem reducē intelligit ardorē charitatis q̄ hoīez auer
sum a deo vicīs facit ipm redire virtutibz. nisi cū hō deū amet. ipm nō
grit nisi q̄rat nō inuenit. nisi inueniat. ad ipm nō reuertetur

Da pī angustā mēti pscēdere sedes

Da fontē lustrare boni. da luce repta

In te pspicuos animi desigere vīsus

Disijce terrene nebulas z pōdera mol

Atz tuo splēdore mica. tu nāq; serenū

Tu q̄es tranqlla pīis. te cernere finis

Pīcipiū: vector. dux. scita. tmin⁹ idē

¶ Postq̄ phia cap
tauit tenuolētā dei ip
suz mltiplr p̄mendādo
Hic expmit suam p̄tī
tione dicens. *Opī q̄ fa*
cis oīa p̄dicta da. i. cons
cede menti humane cō
scendere sedem angustā
tam. i. nobilē sedem sum
mi boni. da lustrare. i. in
uestigādo inuenire fontē

Liber

Tercius

tem boni. i. deum qui est fons omnis boni. da luce reperta. i. cognitioe p^{ri} habitata in te defigere. scz per amorem. conspicuos visus. i. claros intuit^{us} animi id est rōnis z intellectus. **O** pater tu disijce id est disperge nebulas. i. obscuritates z pondera id est grauitates terrene molis id est dilectionis terrene. atq; mica id est resplende tuo splendore. Tu namq; es terrenum quo supple omnia illustrant. Tu es tranquilla requies p^{ri}s supple mentibus. re cernere id est videre est finis supple oim. tu idem existēs es principium quia origo omniū rerum. tu es vector quia vehis nos p^{er} gratiam quo peruenire non possumus per naturam. tu es dux ducēs ab errore ignorantie. ad veritatem sapientie. tu es semita cum sis via et veritas z cum sis summum z perfectum bonum ¶ Nota q^{uod} sedes summi boni dicitur angusta id est subtilis. quia vix magno labore ad ipsam peruenitur. vel dicitur angusta id est nobilis. quia nihil sibi p^{ar}parari p^{oss}it.

¶ Item deum vocat fontem summi boni. sicut em̄ riuli habēt existerē z fluere a fonte z ipse a nullo. sic a deo omne bonum habet esse. ipse autem a nullo ¶ Notandū ad hoc q^{uod} sedes summi boni cōscēdast tur. oportet q^{uod} inuestigetur. z quia non sufficit inuestigare si non inuentur. nec inuenire si non diligatur. ideo p^{ro}ph^{eta} petit per amorem defigi visum animi scilicet rationem z intellectum in summum bonum.

¶ Nota q^{uod} quia intellectus z ratio impediuntur z obscurantur p^{er} affectionem z desiderium terrenorum. q^{uia} corpus q^{uod} corrumpitur aggrasuat animam quando corpori est subiecta. ideo p^{ro}ph^{eta} petit fugari nebulas terrene molis. z quia non sufficit fuga tenebrarū nisi assit lux illuminatōis petit illuminationē dicens. Atq; tuo splendore mica ¶ Itē dicitur cōscēdast cōs. i. diuersis modis tacere. dispergere. separare. diuellere. destruere. Et d^{icitur} a d^{omin}o z iacio. z scribitur per duplex ij. in sēda syllaba

¶ Ista est decima prosa hui^{us} tercij. in qua philosophia ostendit v^{er}itatem beatitudo sit cōstituta. et primo cōtēnuando se probat beatitudinem perfectam esse in rerum natura. secundo ostendit in quo sit vera beatitudo. ibi. Quo vero. Primum dicit. **O** Boeci quoniam vidisti in pcedentib; q^{uod} sit forma imperfecti boni z que sit forma pfecti boni. nunc reor id est opinor esse demonstrandum. quo naz id est vbi hec perfectio

¶ Prosa decima libri tercij

Demonstrat beatitudinē deum summum bonum esse.

¶ Quoniam igitur que sit imperfecti. que etiaz perfecti boni forma vidisti nunc demonstranduz reor quoniam hec felicitatis perfectio cōstituta sit. In quo illud primum arbitror inquirendum. an aliquod huiusmodi bonum (quale pauloante distinxisti) in rerum natura possit existere.

Prosa decima

nenos preter rei subiecte veritatem.
cassa cogitationis imago decipiat.

Sed quin existat. sitq; hoc veluti qui
dam omnium fons bonorum negari ne
quit. Omne enim quod imperfectum
esse dicitur. id minime perfecti imper
fectum esse perhibetur. Quo fit ut si
in quolibet genere imperfectum quid
esse videatur. in eo perfectum quoq;
aliquid esse necesse sit. Etenim perfectio
ne sublata. unde illud quod imperfec
tum perhibetur existerit: ne fingi qui
dem potest. Neq; enim a diminutis
inconsummatisq; natura rerum cepit
exordium. sed ab integris absolutisq;
procedens. in hec extrema atq; effeta
dilabitur. Quasi uti paulo ante monstra
uimus est quedam boni fragilis im
perfecta felicitas. esse aliquam solidam
perfectamq; non potest dubitari. B.
Firmissime inquam verissimeq; con
clusum est.

quoliter genere videat esse quid id est aliquid imperfectum in eo genere neces
sarie sit aliquid esse perfectum. etenim sublata. i. circumscrip ta perfectione. nec
fingi potest unde existerit. et esse habeat quod perhibetur imperfectum neq;
enim natura cepit exordium a diminutis et inconsummatis id est ab im
perfectis. sed natura procedens ab integris et absolutis id est perfectis di
labitur in hec extrema id est inferiora atq; effeta id est infructuosa. Ex
hoc ergo accipitur maior rationis. In quocumq; reperitur aliquid imperfectum
in eodem reperitur perfectum. ¶ Tunc subiungit minorem dicens
Sed sicut paulo ante monstrauimus est quedam fragilis boni et imperfecta

felicitatis. id est perfec
ta felicitas sit constituta
in quo supple inuestigan
do illud ego arbitror pos
sum esse inquirendum aliis
quid homini bonum perfec
tum quale paulo ante. s.
octaua psalms diffinisti pos
sit existere in rerum natu
ra. ne cassa. i. vana ima
go id est species cogita
tionis nos decipiat preter
veritates subiecte rei. id
est existentis rei sed nes
quit negari quin existat
in rerum natura perfec
tum bonum et perfecta felici
tas. et hoc bonum sit ve
luti fons omnium bonorum
et tunc probat ipsum esse
tali ratione. In quocumq;
genere est reperire imper
fectum. in eodem etiam
est reperire perfectum.
sed in omni genere rerum
est reperire imperfectum bo
num et imperfectam felici
tatem. ut patet ex preceden
tibus ergo in rerum natu
ra erit dare perfectum bo
num et perfectam felicitate
tem. Hanc rationem pers
tractat in littera et dicit
Omne quod dicitur esse imperfec
tum illud perhibetur imperfec
tum diminutione. i. ex defectu
perfecti. quo fit ut si in

Tercius Liber

felicitas. Et ponit conclusionē dicens: ergo dubitari non potest ēē alī quam solidam et pfectam felicitatem. Quod pcedens Boetius dicitur missime et verissime conclusum est. ¶ Notandū q in tpalibus et sensibilibus nō p̄t esse summū et pfectum bonū. Et qz multi sunt q nō putant ēē alia bona p̄ter sensibilia. ideo ne aliquis putet nullū esse pfectū bonū in rez natura phia primo anteq̄ ostendat vbi sit sicut pfectum bonū probat ip̄m esse ¶ Nota q res subiecta est de qua habetur sermo et cognitio. sed dum cogitamus de re que non est tunc cogitatio cassa p̄ter veritatem subiecte rei decipiens nos. ne aut talis cognitio videatur esse summi boni. iō pmo pbat ip̄m esse in rez natura ¶ Notandū q imp̄fectū nō p̄t esse principū rez. qz pfectum p̄us est imp̄fecto. p̄ncipio aut nō est aliqd̄ p̄ius. ex quo sequitur q vbi est imp̄fectū. ibi est rep̄re p̄fectū ¶ Notandū q est deuenire ad aliqd̄ p̄fectū a q natura incip̄ens p̄gredit ad posteriora imp̄fecta. cuiusmodi sunt hec inferiora q dīcunt extrema et effera que sunt vltima causarū. nō cā alijs inferioribz.

¶ Hic phia oñdit in q pfectum bonū siue felicitas sit sita. secūdo p̄cludit quoddā correlariū tertio mouet dubitationem. scda ibi. Sup̄ hec tertia ibi. Atq̄ hoc quoqz. Primo dicit vel oñdit pfectam felicitatem ēē in deo p̄stitutam. Secundo ostendit per quem modū sit in deo. ibi. Sz queso. Primo ponit vnā p̄p̄onem notam. secūdo ex ea probat intentum. ibi. Ita vero. Primo dicit. Iam probatum est q est dare p̄fectum bonum quo vero. id est in q habiter illud p̄fectum bonum. ita considera. Et tunc subiungit p̄p̄onem. Omnis conceptio humanorum animorū probat id est cōcedit deū esse bonum. principem omnīū rerum. Et q deus sit quoddā bonum. pbat per hoc. quia deo nihil melius excogitari potest. et quis dubitat illū esse bonū quo melius nihil est. q. d. nullus. ¶ Notandū deum esse principem om̄ rerum om̄es concedunt. sed quia piragorici duo posuerunt esse p̄ncipia rerum. vnum bonū. aliud malum ne ergo aliquis occasione huius negaret deum esse bonum. ideo hoc probat ex eo q nihil potest melius excogitari deo. Unde dicit Augustinus in libro de doctrina christiana. Omnes latine lingue scientes cum aures eorum sonitū gerit quo profertur deus mouentur ad cogitandū excellentissimā quandam immortalem naturam. ita autem cogitatur deus vt aliquid quo nihil sit melius.

¶ Hic pbat intentū q beatitudo siue p̄fectus bonus sit sitū in deo tali rōne. P̄fectū bonū est

P. Duo vero inquit habiter. ita p̄sidera Deum rez om̄ principem (bonū esse) cōmunis humanorū conceptio probat animorum. Nam cum nihilo deo melius excogitari qat. id quo melius nihil est bonū esse q̄s dubitet

Ita vero bonū esse deū rō demonstrat vt p̄fectum quoqz in eo bonū ēē quā

Prosa decima

eat Nam si tale sit rerū oīū princeps
esse nō poterit. Erit em̄ eo pstantius
aliquid pfectū possidēs bonū qđ hoc
prius atq; antiquus esse videatur Oīa
nāq; pfecta minus integris priora cē
claruerūt Quare ne in infinitum pce/
dat rō. pfitendū est summū deū sum/
mi pfectiq; boni esse plenissimū S; p
fectū bonū. verā esse bītudinē pstitui
mus Verā igit bītudinē in summo
deo sitam esse necesse est. **B.** Accipio
inq; Nec est quod cōtradici vllō mo
do queat.

sa pfectū bonū esse veram beatitudinem. igit restat pcludere q necesse est
verā beatitudinē sitam esse in summo deo Cui Boetius consentiens di
cit Accipio id est pcedo inq; nec est quod vllō modo queat contradici.
¶ Notandū q si deus non esset pfectum bonum sed imperfectū pce
deretur in infinitū sic arguendo Deus vel est pfectum bonū vel imperfe
ctū. si pfectum habet ppositū. si imperfectū. erit aliqđ pus eo. cū pfectū sit
pus imperfecto Illud ergo prius vel est perfectum bonum vel imperfe
ctum. si perfectum illud erit deus. et habetur ppositum. si imperfectum
erit aliquid prius eo. cum pfectum sit prius imperfecto. iterum querit
de illo priorē. vel est perfectū bonū vel imperfectum Et sic pcederet in in
finitum vel dabitur deum esse perfectum bonum et hoc innuit in littera
tum dicit. Quare ne in infinitum ratio procedat

¶ **P.** Sed qso inquit te. vide qđ id scē
atq; inuolabiliter pbes q boni sumi
summū deū diximus esse plenissimū
B. Quonā inq; modo Ne hunc rerū
omniū prēm. illud summū bonū quo
plenus esse perhibet. vel extrinsec? ac
cepisse. vel ita naturaliter habere p su

vera bītudo. sed in deo
est pfectū bonū q in deo
est pā bītudo. Cū de
in lra Ratio ista demōs
strat deū cē bonū vt cō
uincat. i. infaliblr cons
cludat in eo esse pfectū
bonū. nā nisi de? sit tale
scz pfectū bonū. qz oīa p
fecta claruerūt. i. manifeste.
ita s; cē pōra minus in
tegris. i. imperfectis. qua
re ne rō pcedat in infinitū
tū pfitendū est summū
bonū cē plenissimū sum
mi et perfecti boni. et sic
patet minor rōnis. scz q
in deo est pfectus bonū
Tunc pbar maiorē dis
cens. Sed concessimus
i. pbauimus nona pros

¶ Nec pbia oñdit per
quem modū vera bītū
do sit in deo. qz non est
in deo tanq; aliquid dis
tinctū ab ipso. sicut acci
dens a subiecto s; ē idē
cum ipso. quod probat
quatuor rationibus. scz
cūda. ibi. Postremo. ter
cia. ibi. Quinoti. quar
ta. ibi. Respice inquit
Prius premittit intentū

Liber Tercius

suū cū quadā diuisione
cuius mēbra improbat
dicens **Q** Boetii queso
te vide qđ id scē. i. firmis-
ter z inuolabiliter pro-
bes qđ diximus summū
deū esse plenissimū sum-
mū bonū. z **Et** Boetius.
Quonā mō supple hoc
pbat Tunc ponit phia
diuisione dicens **P**re-
sumis. i. putas ne hunc
patrē oīm rez. accepisse
extrinsec? illud summū
bonū quo perhibet esse
plenus. vel presumis ita
naturaliter habere a se
illud bonum quasi cogi-
tes diuersā eē substantiā
dei hñtis z britudinē habite **Et** tunc improbat mēbra pīmo qđ deus
non accepit summū bonū ab extrinseco dicens. **N**ā si putes bonū qđ in
deo est extrinsecus acceptū tunc tu possis. i. potes existimare esse prestan-
tius. i. melius illud bonū quod dederit. eo quod acceperit. s. deo quod ē
falsum. qđ confitemur hunc precellentissimum omnium rerum Tunc p-
bat qđ perfectum bonū in deo non est in ipso naturaliter tanqđ differens
a substantia sua dicens. qđ si natura id est per naturam inest deo summū
bonū sz ē diuersum ab ipso rōne qđ diratiua. fingat qđ p- qđ hec diuersa cō-
iūgerit. s. deū z summū bonū. q. d. nō ē dare aliquē potē ista diuersa pū-
gentē ¶ **N**otandū qđ rō quā phia pēndit est ista Summū bonū qđ
est in deo vel est acceptum ab extrinseco vel inest sibi naturaliter. si ab ex-
trinseco aliquid erit prestantius z nobilius deo. qđ dans summū bonum
prestantius est recipiente ipsum Si autē inest deo naturaliter vel tanqđ
idem sibi. vel tanqđ diuersum ab ipso Si tanqđ idem sibi habetur propo-
situm. si tanqđ diuersum ab ipso erit aliquid prius quod ista diuersa cō-
iūgerit. talia autem fingere est difficile
¶ **H**ic phia ponit sedāz
rōnem qđ summū bonū
in deo non differ ab ipso
Et est ratio talis. **I**llud
quod est diuersum
ab alio non est illud a qđ
est diuersum. Si ergo
summum bonum esset
diuersuz a deo deus nō
esset summū bonum qđ
nefas ē dicere vñ **Et** illā

mas quasi habentis dei habiteqz be-
atitudinis diuersam cogites esse sub-
stantiam. Nam si extrinsecus accep-
tū putes. prestantius id quod dederit
ab eo quod accepit existimare possis
Sed hunc esse rerum omnium precel-
lentissimum dignissime confitemur.
Nā si natura quidem inest. sed est rōe
diuersum. cum de rerum principe lo-
quamur deo. fingat qđ potest. quis hec
diuersa coniūgerit

Postremo qđ a qualibet re diuersum
est id non est illud a quo intelligit esse
diuersum. Quare quod a summo bo-
no diuersum est: sui natura id summū
bonū nō est. Quod nefas est de eo co-
gitare. quo nihil pstat eē pstantius

Postremo illud qđ est diuersum a qualibet re illud non est illud a qđvis
deret eē diuersum. quare qđ sui natura diuersum est a summo bono. illd
non est summū bonū. si igit summū bonū ita sit in deo qđ fm naturam sit
diuersum a deo. sequitur qđ deus nō sit summū bonū. qđ nefas est cogita
re de deo quo nihil pstat esse prestantius ¶ Hora qđ si aliquid esset in
deo diuersum ab ipso deus eēt ppositus 2 nō essentie simplicis qđ ē fals
sum. Item qđ ē in deo diuersum ab ipso vel est accidens vel ps etus. nō
accidens. qz deus non est subiectum alicuius accidentis. si est pars eius
cū pars precedat totum aliquid erit prius deo quod falsum est.

¶ Hic pbia ponit terciā rōem que est talis Illud qđ est pncipiū oīm
formaliter est summū bonū. qz summū bonum non potest esse principia
tum sed deus est principium oīm. qđ formaliter est summū bonum. sum
mum autē est beatitudo. ergo deus formaliter est summa beatitudo. Vñ
dicit in littera Omīno id est generaliter nullius rei natura poterit esse

¶ Dīno enim nullius rei natura
suo principio melior poterit existere
Quare qđ oīm pncipiū sit. id etiā sui
substantia summū esse bonū; verissi
ma ratione pclusim. B. Rectissime
inqz. P. Sed summū bonū beatitudo
nem esse concessum est. B. Ita est
inqz. P. Igitur inquit deū esse ipam
beatitudinē; necē est pfiteri. B. Nec
ppositis inqz prioribz refragari queo
et illis hoc illatū psequens eē pspicio.

melior suo pncipio. qua
reqđ omnī est pncipiū
sicut deus illud etiā cōs
cluserim verissima rōne
summū esse bonum sub
stantia. i. per sui substan
tiam. cui assentiens boe
tius de rectissime inqz
pclusum est. Subiūgit
pbia Sed summum bo
num eē beatitudinē pcess
sum ē Dicit boetius ita
est inqz Concludit ergo
pbia Igit necē est deū
pfiteri ipam beatitudinē
Dicit boeti? Nec queo
refragari. i. resistere prio
ribus ppositis. i. pmissis
et ego pspicio hoc illatū

esse psequens illis. i. ad illa ¶ Hora qđ pncipium oīm rep. opz esse sum
mum bonū substantialiter. qz si aliquid aliud a pncipio eēt summū bonū
substantialiter sicut aliquid pncipiatū sequitur qđ pncipiatum sit nobili
suo principio. nam bonum substantialiter nobilius est bono accidentia
liter. Item si principium non est bonum substantialiter sed accidentalit
ter. cū omne qđ est tale p accidens reducatur ad aliquod tale p se tū pnci
pium reduceretur ad aliquid 2 p pns non esset principium.

Hic ponit quartā rōez
qđ beatitudo in deo non
differt ab ipso Si beati
tudo differret a deo euz
vtrumqz tam deus qđ
beatitudo sit summum

B. Respice inquit an huc qz idē fir
mius approbet qđ duo summa bona
qđ se diuersa sint esse non pūt. Etcm

Liber tercius

bonū. eēt duo summa
bona quorū vnū nō eēt
alterū. z cū vnum desit
alteri neutriū erit pfectū
et summū bonū. qz pfectū
est cui nihil deest. ḡ
necesse est beatitudinem esse
idem cū deo. Unde dicitur
in lra. **O** boeti respice
an huic qd mō dicam illud
qd pbatū est firmū
approbet. Duo summa
bona eē nō possunt que
sint a se diuersa. etenim
liquet. i. manifestū est. q
bona que discrepant al/
teri nō esse qd alteruz
sit. quare cū alterū desit
alteri neutriū poterit esse
pfectum cū pfectum sit
cui nihil deest. sed mani/
festū ē illud non esse sum/
mum bonū quod nō est pfectū. igit nullo mō pnt esse diuersa ea que sūt
summa bona. sed deum z beatitudinē collegimus esse summū bonū qre
necesse est ipam naturā que est diuinitas. i. naturā dei esse summā beatitudi/
nem qd **Boetius** approbans dicit. nihil verius est ipsa re nec rōinatione
firmius. nec deo dignius pcludi p. ¶ Notandū ex. iij. thopicoz qd
p supabundantiā dicitur vni soli puenit. cū igit summū bonū dicat p supera/
bundantiā non erūt duo summa bona. Item si essent duo summa bona
vel essent eiusdez speciei vel differrent spē. si eiusdē speciei erūt equaliter
pfecta z vnū erit supflūū. si differūt spē vnum erit pfectius altcro. qz im/
possibile est duas spēs esse equaliter pfectas. sed qd est impfectius non
est summum bonum. ḡ non sunt plura summa bona.

¶ **Hic** pbia pcludit ex
dictis qndā pclusiones
correllariā dices. Sup
hec pdicta ego tibi dā/
bo corollariū. i. pclusio/
nem correllariā ita scz.
Sicut geometre aliqd
solent demonstratis su/
is ppositis inferre. que il/
lata ipsi vocant porisma/
ta id est apertiones. Ec/
tunc ponit correllarium

que discrepant bona. nō esse alterum
quod sit alterum liquet Quare neutriū
poterit esse pfectum cum alterutri al/
terutrum deest Sed quod perfectum
non sit. id summum non esse manife/
stum est Nullo modo igitur que sum/
ma sunt bona. ea pnt esse diuersa. **At**
qui z beatitudinem z deū. summū bo/
nū esse collegimus Quare ipam necesse
est summā eē beatitudinē. que sit sum/
ma diuinitas. **B.** Nihil in qz nec re/
ipa verius. nec rōinatione firmius.
nec deo dignius concludi potest

¶ **Sup** hec inquit igitur veluti geo/
metre solent. demrātis. ppositis aliqd
inferre que porismata ipsi vocant. ita
ego qz tibi veluti correllarium dabo.
¶ Nam qm beatitudinis adeptione fi/
unt hoīes beati. beatitudo vero ē ipsa
diuinitas. diuinitatis adeptione bea

atos fieri manifestum est. Sed uti iusticie adeptio iusti. sapientie sapientes fiunt. ita diuinitatem adeptos. deos fieri simili rōne necesse est. Omnis igitur beatus deus sed natura quidē vnus. participatione vero nihil prohibet eē q̄ plurimos. **B.** Et pulchrū inq̄ hoc atq̄ preciosum siue porissima siue correlarium vocari mauiis

q̄ oīs beatus est deus qđ sic infert. q̄ adeptio ne beatitudinis sūt hoī mines beati. beatitudo p̄o ē ip̄a diuinitas vt p̄batū est. Manifestū est hoīes beatos fieri adeptioe diuinitatis sed si car adeptioe iusticie fiunt hoīes iusti z adeptioe sapientie sapientes. ita necesse est adeptioe diuinitatis esse beatos siue deos. Igitur oīs beatus est deus. s̄ natura quidē vnus deus est z

non plures. participatione aut̄ nihil phibet plures deos esse. Hanc p̄clusionē p̄mēdans Boetius d̄t Et pulchrū inq̄ hoc. s̄. qđ mō p̄clusisti atq̄ q̄ preciosum siue porissima siue correlarium mauiis. i. magis velis ipsum vocari. **A.** Notandū q̄ oīs beatus est deus. hoc p̄batur ex littera sic. Hoīes fiunt beati adeptioe beatitudinis sed beatitudo est diuinitas. s̄ hoīes sūt beati adeptioe diuinitatis s̄ adeptioe diuinitatis aliq̄s efficit de⁹. s̄ oīs beatus est de⁹. Vel potest sic argui. Adeptioe diuinitatis aliquis efficitur deus. Adeptioe diuinitatis aliquis efficitur beatus. cū diuinitas sit idem cum beatitudine. ergo omnis beatus est deus

A. Nota fm̄ Inuiguitioē porus porī est subtile foramen in corpore per quod sudor emanat. Inde porissima porismatis. i. opatio vel illuminatio sensus. Dicuntur etiā porismata regule quas geometre pponunt ad aliquid ostendendum eo q̄ aperiant z illuminent mentem lectoris. z ip̄se sic allegat Boetium in hoc libro de hoc noīe porissima. **A.** Notandum fm̄ eundem Inuiguitioem a corona venit coronarium quod ē premium victorie vel premiū belli vel certaminis. s̄ corona vel aliquid aliud vel coronarium est vnde aliquis meretur honorem vel adipiscitur coronam. Et etiā allegat Boetium in hoc loco de hoc nomine coronarium sed cōter ip̄m notamus correlarium. z est correlarium conclusio sequēs ex premissis. **A.** Nota aliquis diceret. Si oīs beatus est deus. cum plures sint beati. plures erunt dī. Respondet Boetius q̄ vnus est de⁹ naturaliter z essentialiter. sed participatiue. s̄ participatione virtutis z immortalitatis possunt esse plures dī. Vnde psalmista. Ego dixi dī estis z filij excelsi omnes. Idem innuit philosophus. xij. metaphisice vbi sic concludit. Non valet pluralitas principum. sit ergo vnus princeps s̄ fm̄ naturam z essentia. Ergo dicit Seneca Vir speculatiuus est quasi deus in humano corpore hospitatus.

A. Pro quo vltius notandum q̄ deus est quadruplex. Aliquis est deus nuncupatiue vt ydolum. Alius vsurpatiue vt demones cultū
q̄ iij

Libeꝛ

Tercius

de ſibi uſurpantes (vt dicit ſcriptura) Deſ dñ gentiũ demonſta **T**er-
cius pꝛicipatiue vt hoies beatitudinem participant **Q**uartus eſt de
us natura habens eſſentie eternitatem immutabilitatem ⁊ communis
cabilitatem **Q**uinis tribus modis poſſunt bene plures eſſe dñj. ſed nō
quarto modo ¶ **U**ltimo nota deitatem ſiue diuinitatem partici-
pare non eſt niſi immortalitatem . impaſſibilitatem. ſubtilitatem . ⁊ agili-
tatem adipiſci. Nam mortale additum nobis ſeparat nos a dñjs (vt dñ
Porphirius) ergo adeptione immortalitatis erimus dñj.

¶ **H**ic phia mouet cir-
ca pꝛdicta quandā dubi-
tatōez. ſcdo ſoluit eā ibi
Cuius diſcretionē **P**ri-
mo dñ. **O**x q̄ dicit hoc
coꝛelarium eſſe pulchꝝ.
Atqui pꝛocerte hoc qđ
tam dicam nihil eſt pul-
chꝝius qđ rō perſuadet
eſſe annectendū. his ſcꝝ
ſupꝛadictis. ⁊ dñ **B**oe-
tius. quid eſt pulchꝝū il-
lud. Dicit phia cū bea-
titudo videat multa cō-
tinere dubitatur vtruz
hec oīa p̄iungant. i. p̄ſti-
tuant veluti vnū corp⁹
beatitudinis quadā va-
rietate partuz. an ſit ali-
quid coꝝ quod comple-
at ſubſtantiam beatitu-
dinis ad quod cetera re-
ferant **T**unc **B**oetius
petit hāc queſtionē ma-
gis elucidari dicens .
Vellem inquit vt pate-
faceres illud quod que-
ris commemoratiōe ip-
ſarum rerū ſupple exem-
plificando **E**t philoſo-
phia condeſcendens bo-
etio querit. nōne cenſui-
mus beatitudinem eē bo-
num Dicit **B**oeti⁹. cer-
te ſummum bonū **C**ui
phia **L**icet. illicitum eſt
addas hoc ſ. ſummum
omnibꝝ his. nam bea-

¶ **P**. Atqui hoc quoq; pulchꝝ
us nihil eſt qđ his annectendū eſſe rō
perſuadet. **B**. Quid inq; . **P**. **C**ū mul-
ta inquit beatitudo p̄tinere videatur
vtrum ne hec omnia vnū veluti coꝛ-
pus beatitudinis quadā p̄tiū varieta-
te p̄iungant . an ſit coꝝ aliquōd quod
beatitudinis ſubſtātiā p̄pleat. ad hoc
vero cetera referantur. **B**. **V**ellem in-
q; id ipſaz rez p̄memoratiōe pateſca-
ceres. **P**. **N**onne inquit beatitudinē
bonū eſſe cenſuimus. **B**. **A**c ſummū
quidem inq; . **P**. **A**ddas inquit hoc
omnibꝝ licet. **N**ā eadē ſufficiētia ſum-
ma eſt: eadē ſumma potentia reue-
rētia quoq; claritas ⁊ voluptas bñti-
do eſſe iudicat. **B**. Quid igitur. **P**.
Decceine oīa bona. ſufficiētia. poten-
tia. ceteraq; veluti quedā beatitudinis
membra ſunt. an ad bonū veluti ad
p̄ticem cūcta referunt. **B**. **I**ntelligo
inq; quid inueſtigandum. p̄ponas. **I**s
quid p̄ſtituas audire deſidero.

Prosa

decima

titudo est summa sufficientia. eadē est summa potentia. ⁊ iudicat eē summa reuerentia. claritas ⁊ voluptas Quid igit estimas dicendum. hecine id est nūquid hec oīa scz sufficientia. potentia ⁊c. sunt veluti quedam membra beatitudinis an cuncta referunt ad bonū veluti ad verticē id ē tanqz ad summam rōem appetendi omnia alia Tunc Boetius fatet se intelligere questionem ⁊ prestolari eius solutionē dicens Intelligo quid proponas inuestigandum sed desidero audire quid constituas ⁊c. diffinitas questionem dissoluendo ¶ Notandum q̄ questio quam philosophia mouet est ista Utrum predicta quinqz. s. sufficientia. reuerentia ⁊c. constituant beatitudinem sicut diuersa membra vnū corpus vel verū omnia sunt eadem ⁊ referantur ad aliquod vnū scz ad bonum quod sit ratio appetendi omnia ista ¶ Notandum qz in beatitudine est summum bonum. ⁊ in beatitudine est sufficientia. reuerentia. potētia. gloria ⁊ iocunditas. adeo queritur an ista sint in beatitudine tanqz diuersa. aut ad vnum relata scz ad bonum ratione cuius appetunt ¶ Nota ad primam prem questionis debet responderi q̄ non. qz membra vnū corpus constituenta debent esse inter se diuersa vt statim probabitur in littera sequenti. sed illa quinqz sunt vnum vt probatum est ergo non possunt esse partes beatitudinis constituentes ipsam sicut membra vnum corpus Etiam si sic sequeretur q̄ beatitudo seu deus non esset omnino simplex quod est impossibile

¶ Nec philosophia soluit questionem Et pmo oīdīr q̄ ista quinqz. ⁊ non sunt pres ⁊ mēbra beatitudinis. scdo oīdīr q̄ oīa referantur ad bonū ibi. Ad bonum vero. Quid intēdit tale rōem Mēbra constituenta aliquid vnū ad inuicē

¶ P. Cuius discretionē rei sic accipe Si hec oīa beatitudinis mēbra forēt a se quoqz inuicē discreparent. Hec ē enī partiū natura. vt vnū corpus diuersa pponāt. B. Atqui hec oīa idēz esse monstrata sunt. P. Minime igit membra sunt Alioquin ex vno membro beatitudo videbitur esse pūcta quod fieri nequit. B. Id quidem inquam dubium non est. sed id quod re stat expecto

eē debent eē diuersa. sed ista oīa quinqz sunt idē ergo non sunt membra ⁊ pres beatitudinis. vñ dīr in littera. Cuius rei supple posite in questioe sic accipe discretionē Si hec oīa forēt membra beatitudinis tūc discrepārēt a se inuicem Hec enī est natura partium vt diuersa componant vnum. Atqui pro certo hec omnia quinqz monstrata sunt idēz esse supple in nona prosa igitur minime sūz mēbra beatitudinis. S; si in eis saluet

ratio mēbra omnia erunt vnū mēbrū. ⁊ tunc sequit beatitudinē pponit

Liber tercius

ex vno membro quod est impossibile. et hoc est quod dicitur. alioquin. i. si aliter diceretur quod non sunt membra sed vnum membrum. videtur beatitudo esse coniuncta ex vno membro quod fieri nequit. Et dicitur Boetius. id quidem quod modo conclusum est non est dubium. sed istud quod restat de veritate alterius partis questionis expecto. ¶ Notandum quod beatitudo est diuinitas vnde prius visum est. et quia diuinitas est omnino simplex et indiuisibilis ex nullo potest esse constituta. cum enim constitutus prius sit constituto esset aliquid prius deitate quod absurdum est. ergo beatitudo non potest esse constituta ex pluribus membris vel ex vno membro.

¶ Hic philosophia ostendit quod omnia referantur ad bonum. tamquam ad causam propter quam appetuntur. scilicet ex dictis deducit quoddam conclusio nes superius probatas. ut melius intelligantur. scilicet ibi. Quis vero causa. Prius mo dicitur. Mala est cetera. scilicet. quinquaginta supradicta ad quod omnia appetenda reducuntur. ipsa referri ad bonum. Idcirco enim petitur id est appetit sufficientia quia bonum esse iudicatur idcirco potentia desideratur quia id etiam creditur esse bonum. idem licet praedicatur id est iudicare de reuerentia. claritate. et iocunditate. et sic vniuersaliter concludere quod bonum est summa. i. perfectio et causa omnium expectandorum. i. desiderandorum quod declarat per signum dicens Illud enim quod neque in re neque in similitudine. i. apparentia nullum bonum retinet in se. illud nullo modo potest expectari. i. desiderari. et e contra. i. praeter illa que non sunt bona natura. i. ex natura. tamen si videantur. i. apparente esse. quasi vera bona sunt appetuntur. quo fit uti bonitas iure credatur esse summa atque causa omnium expectandorum. ¶ Nota quod bonum est causa omnium desiderandorum. quia deficienter ratione boni in aliquo siue sit bonum secundum apparentiam siue existentiam tollitur ratio appetibilis. posita vero ratione boni in aliquo siue secundum rem siue secundum apparentiam ipsum est appetibile. propter quod dicit Aristoteles. iij. de anima. Douet enim appetibile hoc quidem bonum. hoc autem apparens bonum.

P. Ad bonum vero cetera referri patet est. Idcirco enim sufficientia petitur. quoniam bonum esse iudicatur. Idcirco potentia quoniam id quoque esse creditur bonum Idcirco de reuerentia. claritudine. iocunditate coniectare licet. Quoniam igitur expectandorum summa atque causa. bonum est. Quod cum neque reneque similitudine vllum in se retinet bonum id expectari nullo modo potest. Contraque etiam quoniam natura bona non sunt tamen si esse videantur quasi vera bona sunt appetuntur. Quod fit uti summa cardo atque causa expectandorum omnium bonitas esse iure credatur.

Prosa

decima

¶ Hic ex dictis philosophia deducit quasdam conclusiones prius probatas ut melius intelligantur et sunt due. Prima est quod bonum et beatitudo sunt idem. Secunda quod deus et bonum idem sunt. Deducens ergo primam conclusionem dicit. Illud maxime videtur optari cuius causa quid id est aliquid expetitur id est desideratur ut si causa salutis id est sanitatis quispiam id est aliquis velit equitare. non tam id est

¶ Cuius vero causa quid appetitur. id maxime videtur optari.

Veluti si salutis causa quispiam velit equitare. non tam equitandi motum desiderat quam salutis effectum. Cum igitur omnia boni gratia petantur. non illa potius quam bonum ipsum desideratur ab omnibus. Sed propter quod cetera optantur. beatitudinem esse cōcessimus. Quare sic quoque sola queritur beatitudo. Ex quo liquido apparet ipsius boni et beatitudinis unam atque eandem esse substantiam. B. Nihil vi deo cur dissentire quispiam possit

non tamen desiderat actum equitandi quam id est quod equus desiderat effectum salutis id est sanitatis Cum igitur omnia petantur gratia boni illa non potius desideratur ab omnibus quam ipsum bonum. sed nos concessimus beatitudinem esse propter quod cetera optantur quare sola beatitudo tanquam finis omnium aliorum desideratur. ex quo liquido id est manifeste apparet eam eandem substantiam ipsius boni et beatitudinis Boetius assentes isti deductioni dicit. nil video cur quod prius possit dissentire.

¶ Notandum quorumcumque prietas per se eadem. necesse est illa eam eandem. cum igitur bonum et beatitudo habeant unam

et eandem per se prietatem erunt eadem. Nam per se proprium est beatitudini quod omnia propter eam desiderant. Sicut illa prietas est boni quod omnia appetuntur quia bona. ergo bonum et beatitudo sunt idem

¶ Notandum quod illud magis appetitur cuius causa aliquid appetitur. quia illud propter quod aliquid appetitur. prius est in causando motum desiderii quam illud quod appetitur propter aliud. quod eam primaria plus influit quam secundaria. et ideo illud propter quod aliquid appetitur plus influit desiderio quam illud quod appetitur propter aliud sicut finis plus influit quam ordinata in finem. et hoc declarat per exemplum in littera de sanitate que plus appetitur quam actus equitandi factus propter sanitatem

P. Sed de veram beatitudinem atque idem esse monstrauimus. **B.** Ita inquit

¶ Hic philosophia ex conclusionem prius probata deducit secundum. scilicet deum et bonum esse idem secundum sub

Libër

Tercius

stantiā z dī. Si demō
strauimus deū z veraz
beatitudinē esse idē et
vnū. z dī Boerius Ita
est inq. Ex quo conclus
dit phia dicēs. Igitur
secure licet concludere substantiā dei sitaz esse in ipso bono nec vsq. alio
id est alibi ¶ Notandū q. ex prima conclusionē inferitur secūda ac
cipiendo primā conclusionē pro maiore. arguendo sic. Bonum z be
atitudo sunt idē sū substantiaz. sed deus est vera beatitudo. I. deus
et bonum sunt idē sū substantiam

¶ Istud est merum
decimū huius tercij qd
dī fallentiū ad inuentio
re. z est vndecasyllabiū
p̄stans ex spōdeo z dac
tilo. ex duobz vel tribus
trocheis. qz vltimo loco
p̄t poni spōdeus vl tro
cheus In q merro phia
postq̄ pōdit in q sit sum
ma beatitudo hortatur
ad istā beatitudinē pue
nire dicens. Oēs capri
quos fallax libido. i. fals
lat delectatio habitans
id possides. terrenas mē
tes ligat improbis cate
nis. i. victos cupiditatis
bus. venite pariter huc
id est ad summū bonū
qd est situz in deo. Tūc
ōndit vtilitātē veniēdi
ad illud bonum dicens
Hec est beatitudo q̄ est
de⁹ erit vobis reges lu
bor. cum ipse sit p̄mūz
in hac vita laborantiū
hic est port⁹. i. securitas
manens placida quiete
hic est asilum id est do
mus refugij vnū id est
forū qz tū ad deū est
rūtū refugij. patens. i. aptum miseris. Tunc p̄parat istud bonū ad bo
na tpalia oñdens bona tpalia esse dānosa. qz sū cupiditate obrebrāt
etiam dicens. Quicqd donat tagus fluuius iste aureis suis arenis. quic

P. Secure igit cōcludere licet. dei q
qz in ipso bono nec vsq. alio sitamē
substantiam.

¶ Detriū decimū libri tercij

b ¶ Ac oēs pariter venite capri
Quos fallax ligat ip̄rob cateis
Terrenas habitans libido meutes
Hec erit vobis requies laboz
Hic portus placida manēs quiete
Hic patens vnū miseris asilum
Non quicqd tagus aureis arenis
Donat. aut hermus rutilāte ripa
Aut indus calido p̄pinquus orbi
Candidis miscēs virides lapillos
Illustrāt aciem magisq. cecos
In suas condunt aīos tenebras
Hoc quicqd placet excitatq. mētes
Infimis tellus aluit cauernis
Splendor quo regit̄ vigerq. celus
Vitat obscuris aīe ruinas
Hanc quisquis poterit notare lucem
Candidos p̄bebi radios negabit

Prosa vndecima

quid donat hermus fluvius rutilate. i. splendēre sua ripa. aut Ind^{us} flu-
 vius a quo d^r India. p^rinquus calido orbi. q^r vicinus torride zone. In-
 dus inq^r p^rmiscēs lapillos virides id est smaragdos candidis. i. marga-
 ritis. totū illud nō illustrat aciem supple mētis sed magis conduit. i. in-
 voluunt cecos aīos in suas tenebras. i. ignorārias veri boni. hoc scz bo-
 num ipale q^dquid. i. q^dcunq^r placet z excitat mētes ad cupiditātē. illū
 tellus aluit in finis cavernis. i. pfundis. q^r in pfundo terre gignūt me-
 tallā z gemme. Tūc oī dīr vilitatē boni q^d est deus. in q^d est vera beati-
 tudo dicēs. Splendor. i. beatitudo splendēs q^d splendore regitur celum
 ille vitat obscuras ruinas anime. q^r splendor z obscuritas se nō cōpari-
 unt in eodem. q^d quis q^d poterit notare. i. notam habere hāclucem ipse ne-
 scit. i. nō curabit candidos radios p^rhebi. i. solis ¶ Notandum
 p^rter l^ram q^d aslan fm Huguitionē d^r domus refugū quā Rhomul^{us}
 fecit. ab a q^d est sine. z silon q^d est tacitus quasi sine tactu. q^r nō erat fas
 aliq^{uē} ibi tangere vel offendere ¶ Notandū fm Jsid. li. cl^rymol.
 Tagus est fluvius quē cartago hispanie sic nūcupavit. ex q^d pcedit flus
 vius arenis z auriferis copiosus. z ob hoc ceteris fluvij hispanie est p^r-
 latus ¶ Notandū fm Huguitionē q^d hermus est fluvius asiē q^d cā-
 pos sinurneos secat fluctibus. z est plen^{us} aureis arenis Indus aut fm

Jsid. est fluvius oriē-
 lis qui rubro mari exerci-
 pitur a quo india nūcu-
 pat abundans margari-
 tis z smaragdis

¶ Prosa vndecima terciū libri

¶ Hic vult demonstrare quid sit bo-
 num. q^d vnū atq^z idem est bonū. z q^d
 vnū semp desiderat subsistere

¶ Assentior inq^r. Cuncta em fir-
 missimis nexa rōnibus cōstant.

P. Tū illa quanti inquit estimabis
 si bonum ipm quid sit agnoueris. B.
 Infiniti inquā. siquidez mihi pariter
 deū quoq^z q^d bonū est ptinget agnos-
 cere. P. Atq^z hoc verissima inquit rō-
 ne patefaciā. Daneāt mō q^d pauloā/
 te conclusa sunt. B. Danebunt

tiens p^rdictis d^r. Assentior inq^r. i. iā dictis. cūta em p^rstant nexa firmū

¶ Ita est vndeci-
 ma prosa hui^{us} terciū. in
 qua phia inducit Boe-
 tium in cognitionē quo-
 rundā que prius falsus
 fuit se ignorare scz quis
 fir finis omniū rerum. et
 qbus gubernacul mun-
 dus regat. Primo dūc-
 cit ipsum in cognitionē
 primi. secūdo secūdi in
 sequenti prosa. Primo
 phia inuestigat diffini-
 tionē boni. scdo ex h^{oc} oī
 dīr q^d sit finis oīm rerū
 ibi. Et illa nimis. Pri-
 mo premitit quedam.
 Secūdo phia aggredi-
 tur ppositum. ibi. nōne
 inq^r. Pri^{mo} Boe. assens^{us}

Tercius Liber

simis rationibus. quod demonstratū est. Et philosophia inquit. Quare. scilicet per estimationem
his. si agnoueris quod sit ipsum bonum. Rūdet Boetius Infiniti scilicet per in-
quā estimationem si quidem mihi piter ptingat agnoscere deū quod bonum est. Et
circa philosophia Atque per certe hanc patefaciā verissimā ratione. maneat. id est. pcedant. mo-
id est. tūmō quod conclusa sit paulo ante Et dicitur Boetius. manebunt sine oī ptra
dictōe in sui veritate. Nota quod ad pbandū aliquā conclusionē opz principis
pia manere in sui veritate et ea cōcedi. si em negarent nō posset ex eis de-
duci cōclusio. Volens igitur philosophia ex his que conclusa sunt tanq̄ ex principis
cōcludere quod sit bonum. dicitur hoc velle facere manēbus his que pbata sit
Et dicitur. B. quod manebunt in sui veritate

¶ Nec philosophia aggreditur
intencū ostendendo
quid sit bonum. et inten-
dit probare istam cōclu-
sionem. bonum est illud
quod omnia appetunt
quam probat tali rōne.
Unū et bonū sunt idēz
sed omnia appetunt esse
vnum. ergo omnia appe-
tunt bonū Circa istā
rōem sic procedit. Pri-
mo pbat maiorez. scō-
minorez. tercio resumpra
maiore infert conclusionē
scōa ibi. Est ne igit. pro-
bat ergo maiore quod vnū
et bonū sunt idē per mo-
dum questionis. et pmo
qrit dicēs. Nōne supra
mōstrauimus in. ix. p̄sa
ea que appetūtur a plu-
ribus. scilicet. sufficientia. reue-
rentia. potentia. idcirco
non esse vera bona et p-
fecta. quoniam discrepa-
rent a se inuicem supple-
eo modo quo appetun-
tur a pluribus. et cum
alteruz abesset alteri nō
posse asserre plenum. et
absolutum bonū quod
nullo indigeat.
Tunc autem monstra-

¶ Nonne inquit monstraui-
mus ea
que appetūtura pluribus. idcirco ve-
ra perfecta quod bona non esse quoniam
a se inuicem discrepant cunqz alte-
teri abesset alterū. plenum absolutū quod
bonum asserre non posse. Tum autē
verum bonū fieri. cum in vnam velu-
ti formā atqz efficientiam colliguntur
vt que sufficientia est. eadem sit potē-
tia. reuerentia claritas. atqz iocundi-
tas. Nisi vero vnū atqz idem oīa sint
nihil habere quo inter expetenda nu-
merent. Boe. Demonstratū inquam
nec dubitari vllō modo potest. Philo-
sophia. Que igit cum discrepant. minime bo-
na sunt. cuz vero vnū esse ceperint. bo-
na fiunt. Nonne hec vt bona sunt. vni-
tatis fieri adeptione cōtingit. B. Ita
inquā videt. P. Si oē quod bonū ē. bo-
ni picipatōe bonū ēē pcedis. an mi-
me. b. Ita ē. p. Ozi igit idē ēē vnū atqz
bonū. sili rōe pcedas Eadē nāqz suba

Prosa undecima

est eorū quorū naturaliter nō est diuer/
sus effectus. **B.** Negare inquā neq̃o. uimus vnū verū bonū
efficientiā. i. in vnā cām efficientē. s. deū vt. quē sit sufficiētia. eadem sit
potentia et reuerētia. claritas et iocunditas. nisi vero oīa sint vnū et idē
monstratum est ea nihil habere quo numerent. i. p̃tutentur inter expēs
tenda. i. desideranda Et d̃r Boetius. demonstratū est inq̃ nec vllō mō
dubitari potest Ulterius querit p̃bia Illa que cū discrepāt minime sūt
bona et cū ceperint esse vnū sūt bona Nōne hec p̃tingit fieri bona adep
tione vnitatis Dicit Boetius Ita videt inq̃ Et subdit p̃bia. sed om̃e
q̃d est bonū participatione boni p̃cedis ēē bonū an minime Et d̃r Bo
etius Ita est Tūc p̃bia ex p̃cessis p̃cludit maiorē dices Igit sili modo
opz vt p̃cedas vnū et bonū esse idem. et p̃firmat illā p̃clusionē p̃locū ab
effectu dicens Namq̃ eadem est substantia eorū quorum nō est natura/
liter diuersus effectus. q̃z idem inq̃ tum idem natū est facere idem Bo
etius p̃cedens dicit Negare inquā nequeo ¶ Hora ex littera sic p
batur q̃ vnū et bonū sint idem Quēcunq̃ nō sunt bona nisi q̃z sunt vnū
illa nō sunt bona nisi adep̃tione vnitatis. sed oīa sunt bona adep̃tōē q̃vni
tatis. q̃ vnū et bonū idem sunt ¶ Et aliter arguitur sic. Omnia sunt bo
na adep̃tione bonitatis. oīa sunt bona adep̃tione vnitatis q̃ bonū et vnū
idem sunt. Aliam rōnem innuit in l̃rā dicens Illa sunt vnum quorum
nō est diuersus effectus. q̃z idem inq̃ tum idem nō facit nisi idem. ex. ij.
de generatiōe. sed vnus et boni nō est diuersus effectus. q̃z effectus vtri
usq̃ est bonū. q̃ sunt idem. Et hec p̃clusio p̃r ex. iij. metaphisice. vbi
¶ Restiores vult q̃ bonum et vnum p̃uertantur.

¶ Posti neigit inquit. omne q̃d est
tādū manere atq̃z subsistere q̃zdiū sit
vnum. sed interire atq̃z dissolui pari/
ter. atq̃z vnū esse destiterit. **B.** Quo/
nā mō. **P.** At in aīalibus inquit cuz
in vnū coeūt ac p̃manēt aīa corpusq̃z
id aīal vocat. Tū p̃o hec vnitas vtri
usq̃z se p̃atione dissoluit. interire nec iā
esse aīal liquet Ip̃m quoq̃z corpus cū
in vna forma membroz. cōiunctione
permanet. humana visit species. At
si distribute segregateq̃z partes cor/

¶ Hic p̃bia p̃bat mis
norē. s. q̃ oīa appetūt ēē
vnū p̃ talē rōem Vnū/
q̃d q̃z tamdiū manet atq̃z
q̃z subsistit q̃zdiū ē vnus
sed oīa naturaliter ap
petūt manere et subsiste
re. ergo oīa appetūt esse
vnum Illius rōnis p̃ri
mo declarat maiorē. se
cundo minorē. ibi. Et
neigitur. tercio resump
ta maiorē p̃cludit inen
tum. ibi. Quod autem
inquit Primo q̃z decla
rans maiorē q̃ vnū q̃d/
q̃z tamdiū manet q̃zdiū
est vnū. dicit Posti o
Boetio om̃e quod est tā
diū manere atq̃z subsi
stere q̃zdiū sit vnū. et cū

r-i

Liber Tercius

desinit eē vnum. pariter
p̄tingit dissolui atq; in
terire Querit Boetius
Quonā mō. p̄bia des
clarat in exēplo dices In
aialib; hoc p̄z cū aia z
corpus iū vnū coeūt at/
q; p̄manent vnūz. illud
vnū vocat aial. cū vero
hec vnitas dissoluit sep

aratione vtriusq; aie z corporis liquet id est manifestum est animal inter
re z iam non esse aial. Ponit aliud exemplum Ipsum etiam corpus hu
manum cū p̄manet in vna forma p̄iunctiōe membrorū tunc visitur. i. vi
detur humana species. sed si partes corporis distribuit z segregat. id ē
separare ab inuicem distraxerint vnitatem corpus desinit esse qđ fuerat
Eodem modo p̄currenti cetera proculdubio patebit vnūquodq; subsi
stere. i. permanere dum est vnum. cū vero desinit esse vnū interire videt.
Et dicit Boetius Vnime inq; videtur mihi aliud p̄sideranti plura

¶ Nota qđ aliquis diceret. non videtur qđ esse z esse vnū sint eadez
qđ mali sunt. z tñ non sunt vnū p̄batio. vnū z bonū sunt idem vt iam p̄
batum est. sed mali non sunt boni. ergo non sunt vnum Ista ratio soluit
ex quoq; huius negando maiorem. quia philosophia quarto huius
sus p̄bat malos non solum non esse potentes sed simpliciter nō esse. vñ
mali bene sunt mali. sed qđ simpliciter dicant esse non est verum. sicut ho
mo mortuus simpliciter non est homo. z de hoc videbitur in quarto.

¶ Nēc p̄bia p̄bat seu
declarat minorem scz qđ
oīa appetant esse z per/
manere Et p̄mo oñdit
hoc. scđo probat qđ talis
appetitus est naturalis.
secunda. ibi. Neq; nunc
nos Primo oñdit intē
tum in animalibus. secū
do in vegetabilibus. ter
cio in rebus inaiatis. se
cunda. ibi. Atqui nō est
tercia. ibi. Quarta Pri
mo de philosophia Est
ve aliquid quod inquan
tum naturaliter agat de
sideret peruenire ad in/
teritum id est mortem z
ad corruptionem relin
ta appetentia subsistens

P. Est ne igitur inquit qđ inq̄ntum
naturaliter agat. relicta subsistendi ap
petentia. venire ad interitū corruptio
nemq; desideret. B. Si animalia in
quam considerem que habent aliquā
volendi nolendiq; naturā. nihil inue
nio qđ null' extra cogētib; abijciāt ma
nēdi intētionē z ad interitū spōte festi
nent Omē nāq; aial tueri salutē labo
rat. mortem vero p̄niciemq; deuorat
Sed quid de verbis arboribusq; qđ

Prosa

Undecima

De inanimatis omnino consentiam
rebus prosus dubito

lendi id est prosequendi. et nolendi id est fugiendi aliqd. nihil inuenio qd
abstinet intentione manendi supple in reru natura. et festinet sponte. i. vo
luntarie ad interitum nullis causis extra cogenibus. qz omne animal labo
rat cueri salutem et deuicat mortem et pnciem. sed ego prosus dubito qd
de herbis et arboribus et quid de rebus inanimatis oino pntia supple
an talia appetant esse et pmanere ¶ Boetius non dubitat quin aia
lia appetunt esse et pmanere. cuius rōem innuit Illud qd laborat cueri sa
lutem et vitare mortem hoc appetit esse et pmanere. sed oē animal est hu
iusmodi qz. Sed verum ita sit in vegetabilibus et in rebus inaiatis
de hoc dubitat et potest esse rō dubitationis. qz in talibus non sunt opatio
nes ita manifeste subseruientes appetitui naturali pmanendi sicut in ani
malibus que mouentur ad percipiendum nutrimentum et ad alia que
pertinent ad conseruationem vite

¶ Nunc pbia. pbat q vegetabilia sicut herbe arbores appetunt eē et
pmanere. et hoc pbat quatuor modis sicut patebit Primo ex locor qua
litate qz in talibus locis

P. Atqui nō est q de hoc possis ābi
gere cū herbas atqz arbores ituearis
primum sibi puenientibus innasci locis
vbi quantum earum queat natura. ci
to exarescere atqz interire nō possunt
Nāz alie quidē cāpis: alie mōtibz ori
unt. alias ferūt paludes. alias saxis he
rent. aliaz secunde sunt steriles arene
Quas si in alia quispiā loca trāsferre
conet arescant. Sed dat cuiqz natu
ra quod conuenit. et ne dum manere
possunt ne interant elaborat

litate qz in talibus locis
nascunt vbi diuici pnt
pseruari in eē. vñ de Ar
qui p certe ¶ Boetius nō
est q possis ābigere id ē
dubitare de hoc vrrū in
aiata et vegetabilia appe
rāt eē pnt. i. pmo signo
Cū tu intuearis herbas
atqz arbores innasci lo
cis sibi puenientibus vbi
quantū earū natura. i. vi
gor nature qat non pnt
cito exarescere et interire
nā alie cāpis oriunt sic
olue. alie montibus sicut
cypressi alias ferūt palu
des sicut alnos et salices
alie adherent saxis sicut
herbe que dicunt capilli
veneris et barba tonis.
Aliarum herbarū sunt
fecūde. i. abundantes frēs

riles arene vt illius herbe q dicit mirica. quas si quisqz conat trāsferre in
alia loca arescūt. sed natura dat unicuiqz qd sibi puenit et elaborat ne in
tercant qd diu manere pnt ¶ Nota locus est principium generatio
nis qz saluat et pseruat locatū et ipso mediāte virtus celestis infuit ipsi

Libertercius

locato. cū igit vegetabilia sicut herbe ⁊ plāte requirāt determinata loca in quib⁹ saluant ⁊ in alijs arescāt patet q̄ ip̄a appetant esse ⁊ pmanere

¶ Nic p̄bia pbat idē alio signo qđ sumitur ex modo situatiōis partii fm pueniētiā ad attra/ctionē alimenti quo conseruātur eē eoz. Et dē Quid iudicas ex hoc q̄ oēs herbe ⁊ arbores trahunt alimenta radicib⁹ velut ore demerso in terras. ⁊ diffundunt sibi alimētū p medullas. p robur. ⁊ p corticem qđ nō est nisi ppter appetitū pmanēdi Tunc ponit aliud signum qđ sumit de dispositiōe partii ad phibendū nocumentum ex trinfecū dicēs Quid iudicas ex hoc q̄ mollissimū qđqz sicut est mesdulla semper recōditur. i. locatur in interiore se/

Quid q̄ oēs veluti in terras ore de/merſo trahūt alimēta radicib⁹. ac per medullas. robur. corticēqz diffundūt Quid q̄ mollissimū quidqz sicuti medulla est: interiore semper sede recon/ dīt. extra p̄o quedā ligni firmitate tue tur. vltimus aut cortex aduersum celi intēperiem q̄si mali patiens defensor opponit. Jam p̄o quanta est nature diligentia vt cūcta semine multiplicato ppagent. que oia nō modo ad tps manēdi. vey generatim quoqz. q̄si in ppetuum pmanēdi veluti quasdam machinas esse quis nesciat

extra vero tuet quādā ligni firmitate. vltimus autē. i. exterior cortex arboris quasi patiens mali id est potens sustinere mala opponitur defensor aduersum intemperiem celi. id est aeris Tunc ponit aliud signum quod sumitur ex p̄pagatione seminis que ordinatur ad p̄seruationem nature in alio simili in specie. cū non possit manere idē numero Et dicit Jam vero quanta est diligentia nature vt cuncta propagentur semine multiplicato supple considera que omnia semina quis nesciat esse tanq̄ quasdam machinas. instrumenta manendi non modo. i. non tm ad tempus verum etiam manendi in perpetuum generatim. id est successiua generatione. q. d. nullus est cui hec non pateant ¶ Notandum q̄ radices plantarum ozi similes sunt cū habeant eandē operationem scz trahere alimentum Habent autē plantę radices infixas terre qz extra humorem trahunt ⁊ alimētū qđ p̄mo diffundit in medullā: deinde in robur. deinde in corticē Est autē medulla mollissimū qđ est in medio plante vel arboris non potens pati intēperiem caloris ⁊ frigoris. ideo natura ipsam locauit in medio quam circumdat robur quod est lignum arboris. robur autē circū datur cortice exteriori tanq̄ defensore ab intēperie aeris

¶ Notandum q̄ qz vegetabilia nō possunt idē numero manere ideo natura producit in eis semina. per quorum p̄pagationem manent idē in specie scz in suo simili

Prosa undecima

¶ Nicphias probat q̄ etiam inanimata appetant esse duobus s̄is
gnis. Primo ex inclinatio[n]e naturali eorum ad locum 2 d̄r. Ea etiam
q̄ creditur esse inanimata. vt lapis. aer. ignis. nōne desiderant id est ap
perunt queq̄ id est omnia inanimata. quod suū est id est sue nature con
sonū est simili rōne propter cōseruationē sui esse. q. d. sic. Cur em̄ leuitas

¶ Ea etiam que inanimata esse
creduntur. nonne quod suum est que
q̄ simili ratione desiderant. Cum em̄
flammas quidem sursum leuitas ve
bit. terras vero deorsum pondus de
primit. nisi q̄ hec singulis loca motū
nesq̄ conueniūt. Porro autem q̄ cui
q̄ consentaneū est. id vnūquodq̄ cō
seruat. sicut ea que sunt inimica cor
rumpunt. Jaz vero que dura sunt vt
lapides. adherent tenacissime partib̄
suis. 2 ne facile dissoluantur. resistūt.
Que vero liquentia vt aer atq̄ aqua
facile quidem diuidentibus cedūt. s̄
cito in ea rursus a quibus sunt absci
sa relabuntur. Ignis vero omnes re
fugit sectionem.

vehit id est mouet flam
mas sursum 2 pondus
id est grauitas depmit
terras deorsum nō pro
pter aliaz causam nisi q̄
hec loca 2 motiones cō
ueniunt singulis supple
pro saluatione eoz esse.
Et subdit Porro illud
quod est cōsentaneū
id est pueniens cuiq̄ ill
lud supple cōseruat in eē
vnūquodq̄ sicut ea q̄
sunt inimica. i. contraria
corrumpit. Sed o. pbat
idem p aliud signū sum
ptum ex pseruatiōe nas
turalis p̄teritis cuius
modi est p̄tinuitas quā
q̄libet res naturalis niti
tur pseruare. vñ d̄r Jaz
supple ista vero que dur
ra sunt vt lapides adhe
rent tenacissime id ē fir
missime suis p̄tib̄ 2 re
sistunt p suam duriciem
ne facile dissoluāt. Que
vero sunt liq̄ntia. i. mol
lia sicut aer 2 aqua faci
le cedunt diuidentibus
sed cito relabunt id ē re

deunt in ea a quib̄ sunt abscisa. sed ignis refugit oēm sectionem.

¶ ¶ Nota quod hoc vltimum q̄ dicit ignem fugere omnem sec
tionem dupliciter exponit. Primo sic. Aliquid secatur cum partes ei
ab inuicem separantur. ita vt in nullo cōueniāt. vt maxime pater de ig
ne qui est flamma. Alio modo exponitur sic. q̄ ignis refugit omnē secti
onem. quia ppter vehementiam sue actionis corrumpit ipsum quod de
bet secare. 2 igniēdo ipsum in sui naturā conuertit.

¶ Sequitur prosa.

Liber Tercius

¶ Hic phia ponit q̄ desiderium essendi non est appetitus volūtas
 rius sed naturalis. Et
 dicit Aeg nos tractau
 mus nunc de moribz vo
 luntarijs anime cognos
 centis scilicet de natura
 l'intentione. sicut natu
 rale est q̄ transigimus.
 id est digerimus accep
 tas escas sine cogitatio
 ne. & q̄ in somno nescien
 tes ducimus spiritum.
 id est respiramus. Naz
 amor id est appetit⁹ ma
 nendi id est subsistendi
 in animalibus non pro
 uenit ex volūtatibz sup
 ple sicut tu estimas. q̄a
 superius posuisti solum
 in animalibus esse appe
 ritum manendi. sed ve
 nit ex principijs nature
 quia natura reperit tam
 in animatis q̄ in inani
 matis. q̄ autem appeti
 tus manendi non sit ex
 voluntate probat dupli
 cter. Primo probat h̄
 quia voluntas sepe am
 plectitur mortez que col
 lit esse indiuidui. Unde
 dicit voluntas sepe am
 plectitur mortem quaz
 natura formidat. i. ab
 horret cogentibus cau
 sis scilz extrinsecis sicut
 patet de martyribz.
 Secundo probat idem
 ex hoc q̄ voluntas quā
 doq̄ cohibet operatio
 nem conseruatiam esse
 specifiā dicens. contra
 q̄ id est per contrariū illud opus gignendi quo solo durat diuturnitas
 id est permanentia rerum mortalium (quod natura appetit) interdū co
 ercet voluntas. sicut patet in continentibz adeo hec caritas. i. appetit⁹
 sui supple manendi non procedit ex animali motione sed ex naturali inq̄

¶ Aeg nunc nos de voluntarijs
 anime cognoscentis moribus sed de
 naturali intentione tractam⁹. sicuti ē
 q̄ acceptas escas sine cogitatioe trāsi
 gimus q̄ in somno spirituz ducimus
 nescientes. Nam ne in animalibus q̄
 dem manendi amor ex anime volun
 tatibus. verū ex nature principijs ve
 nit Nam sepe mortem cogentibz cau
 sis quā natura reformidat voluntas
 amplectitur. Contraq̄ illud quo so
 lo mortalium rerum durat diuturni
 tas gignendi opus (quod natura sem
 per appetit) interdū coerct volūtas
 Adeo hec sui charitas non ex anima
 li motione. sed ex naturali intentione
 procedit. Dedit em̄ prouidentia crea
 tis a se rebus hanc vel maximam ma
 nendi cām vt quoad possunt natura
 liter manere desiderēt. Quare nihil
 est: q̄ vllō mō queas dubitare cum
 ta que sit appetere natulr constantiaz
 pmanendi deuicare perniciē. Cō
 fiteor inquā nūc me indubitato cerne
 re que dudū incerta videbant⁹

Prosa undecima

tentione quas deus indidit nature. dedit em̄ prouidentia diuina rebus creatis a se hanc maximam causam manendi. vt desiderent permanere naturaliter q̄ diu possunt. quare nihil est q̄ villo modo queas id est possis dubitare cuncta que sunt naturaliter appetere constantiā permanēdi z deuitare perniciem. quod Boetius concedens dr. Confiteor in quā nunc me cernere indubitato id est sine dubitatione que dudum incerta videbantur supple q̄ vegetabilia z inanimata naturaliter appetunt per manentiā ¶ Notandū q̄ duplex est appetitus. naturalis z animalis. Naturalis est q̄ consequitur formā naturalem. z q̄ prima perfectō illius quod habet formā naturalem est esse. ideo appetitus cuiuslibet rei naturalis est ad suum esse habendū si careat. vel ad conseruandū si habeat Appetitus animalis est qui consequitur formam apprehensam. z si forma est apprehensa p̄ sensus sic est appetitus sensitiuus qui semp̄ tendit in conuenientia nature. si aut̄ est forma apprehensa p̄ intellectū tunc semp̄ inclinatio pueniens est appetitus rōnalis q̄ est volūtas. z q̄ illud quod fin se est discōueniens nature. sicut est mors. illud homo apprehendit q̄n q̄ tanq̄ pueniens ppter aliud annexū scz ppter premiū eterne vite. ideo voluntas sepe amplectitur mortem quam natura reformidat. Ex quo p̄ q̄ appetitus essendi nō est primo z principalr ex appetitu intellectiuo sed ex appetitu naturali. nam appetitus intellectiuus non inuenit in omibz q̄bus inuenitur appetitus naturalis

P. Quod aut̄ inq̄t subsistere ac p̄manere petit. id vnum esse desiderat. hoc em̄ sublato nec esse q̄dem cuiq̄z permanebit. B. Vex est inq̄z. P. Omnia igit̄ inquit vnū desiderant. B. Con/ sensu. P. Sed vnum idipm̄ monstrauimus esse. q̄s bonuz. B. Ita q̄dem P. Cuncta igit̄ bonū petūt. Qd̄ qui dem ita describas licet ipm̄ bonuz eē q̄s desideretur ab omibz. B. Nihil in quā verius excogitari p̄t. Nā vlt̄ ad nihilum cuncta referuntur. z vno veluti vertice destituta. sine rectore fluitabunt. aut si q̄dē ad q̄s vniuersa festinent. id erit omniū summū bonorum

¶ Nec phia resumpta maiore cludit intentionem dices Qd̄ ar̄ appetit subsistere z p̄manere illud desiderat esse vnū hoc em̄ supple vno sublato nō p̄manebit cuiq̄z rei suū esse Dicit Boetius. vex est. Conclusit igit̄ phia. Omnia igit̄ vnū esse desiderant. Et Boetius p̄sentens dr. Consensu. Et tūc maiorem p̄ncipalis syllogismi resumit vt cōcludat diffinitionē boni dices. Sed nos mōstrauim⁹ vnum esse idipm̄ quod bonum est Dicit Boetius. Ita q̄dem. Tunc phia cōcludit intentionem formādo diffinitionem boni dicens. Igit̄ cuncta bonum petunt quod

Tercius Liber

bonū licet. i. licitum est vt ita describas Bonū est qđ desiderat ab omib.
 bus. **¶** Et de Boetius Nichil verius excogitari p̄t. qz ad nihil cūcta re-
 ferunt et destituta vno vertice. i. p̄ncipio cuncta fluitabunt sine rectore.
 aut si qđ est ad qđ vniuersa festinant illud erit summū oīm bonoz.
¶ Notandū qđ oē quod est. appetit p̄fici. vel in sua p̄fectione saluari.
 cū igit p̄fici z in p̄fectione saluari sit bonū oīa appetunt bonum
¶ Notandū cū dī oīa appetunt bonū. ibi non accipit bonū p̄cise pro
 bono morali. nec p̄cise pro bono naturali. sed pro bono cōiter accepto.
 quod bonū cōiter acceptū est esse essentialē vel accēitale pueniens rei vt
 perficiatur vel in sua p̄fectione saluetur

¶ Hic p̄bia ex dictis res/
 ducit Boetius in cogni-
 tionez cuiusdam qđ sup̄
 se ignorare cōfessus ē. i.
 quis sit finis oīm reruz
 Et p̄mo p̄mendat dic-
 tū Boetij dicēs. Valū
 ne nimius letor. quia cu-
 fixisti. i. attigisti notam
 id est cognitionē mente
 medie veritatis. i. perfe-
 cte veritatis q̄ est in me-
 dio. sed hoc patuit tibi
 quod dicebas te igno-
 rare pauloante sup̄le in
 p̄moli. vi. pro. Et que-
 rit Boetius. qđ inq̄ sup̄le est illud. Dicit p̄bia. q̄s sit finis oīm reruz
 Et subdit Is est em̄ finis oīm rez qđ desiderat ab oib. qđ qz bonum
 esse collegimus. vt p̄z ex diffinitōe boni. oz vt fateamur bonū esse finem
 oīm rez **¶** Notandū qđ p̄ notā medie veritatis intelligit noticiam
 diuinā. sicut punctū est mediū circuli a quo oēs linee ducunt sic deus est
 mediū veritatis a quo oīs veritas p̄cedit **¶** Notandū qđ oīa appe-
 tunt sui finē cū finis sit p̄fectio rei z res destituta suo fine frustratur. cūz
 igit de rōe finis sit esse bonū. qz auferentes finē auferūt naturā boni. ex
 q̄ metaphis. ideo finis oīm rez est bonum.

¶ Istud est vndecimuz
 merz b^o tercij qđ dī gli-
 conicum ab inuētoze iā
 bicū a pede p̄dominan-
 te. In quo merro p̄bia
 oñ dīr quō possumus co-
 gnoscere bonum z vez
 et peruenire in cognitio-
 nē rez. ex quo Boetius

¶ Et illa Flimium inq̄t o alumne le-
 tor. ipam em̄ medie veritatis notam
 mente fixisti. Sed in hoc patuit tibi
 quod ignorare pauloāte dicebas. B.
 Quid inquam. **¶** Quis esset inquit
 rerum omnium finis. Is est em̄ pro-
 fecto quod desideratur ab omnibus.
 Quod quia bonum esse collegimus
 oportet rerum omnium finem bonuz
 esse fateamur.

¶ Detrū vndecimū libri tercij

visq̄s p̄fida mēte. vestigat vez
 Lupitq̄ nullis ille deujs falli

In se reuoluat intimi lucem visus
 Logosq̄ in orbē cogat iflectēs mor

Retrū

vndecimū

Aimq; doceat quicqd extra molitur
Suis retrusum possidere thesauris
Dudū qđ atra texit erroris nubes
Lucebit ipso pspicatus pbebo

pius falsus est se modo
scire qđ pus ignorabat
Primo gōit moduz q
possum? deuenire in co
gnitiōē veritatis. scđo
assignat cām eius. ibi.
Non omne Dicit pmo

Quisq; vestigat. i. inuestigare vult rez. p̄funda mēte id est subtili z cu
pit falli nullis denijs. i. falsis opinionib; q̄ faciunt a vero deniare. ille rez
uoluit in se id est exercitaret intra se lucem id est specularōes intimi visus
id est rōnis z intellectus interioris z ipe cogat id est reducat lōgos mo
tus. i. opariones aīe pcedentes ab aīa. inflectentes eos morus in ortēz.
id est in circulum redeundo ad aīam. z q̄quid aīm doceat molit. i. labo
rat specularōe extra. i. circa res exteriores. ille doceat aīm retrusum. i. ad
se puerum possidere suis thesauris id est potentijs q̄ sunt memoria z in
tellectus. z tūc illud quod atra nutes id est obscuritas ignorātie dudū
texit id est occultauit illud lucebit id est apparebit pspicatus id est euis
dentius ipso pbebo. q. d. qđ lōgo tpe fuit obscurum luciduz apparebit
intellectui ¶ Horandū q̄ vult p̄ficere verum dirigat rōem z in
tellectum ad ipsam rem extra z ad rerum p̄prietates: z si aliquid cogno
scit ex his nō statim iudicat sed in se reuertatur deliberando an ita sit vel
nō sit q; sepe videtur homini esse qđ nō est. z nō esse quod est. sine enim
deliberatione nō est iudicandū quod nō est longa deliberatōe pbatuz tō
de phia reuoluit in se lucem vltimi visus ¶ Hora q̄ orbis est linea
circūducta rediens ad idem. inflectere ergo longos morus in ortem ē cū
virtus anime ab anima vsq; ad ipsaz rem diuertitur deliberando an ita
sit vel non sit fm q̄ cognouit

¶ Nec phia assignat cām eius qđ dictum est sez quare possum? cos
gnoscere verum dicens

Nō omē nāq; mēte depulit lumen
Obluiosam corpus inuehēs molem
Heret pfecto semen introsum veri
Quod excitat ventulare doctrina
Nā cur rogati spōte recta censetis
Nīmersus alto viueret fomes corde
Qui si platonis musa psonet rez
Nō q̄sq; discit inemor recordat

Nam corpus inuehens
id est inducens obliuios
sam molem id est graui
tatem qua homo fit ob
liuiosus nō depulit om
ne lumen id est cognitio
nem veritatis mente id
est de mente quia habi
tus principioruz manet
in mente. z subdit. Pro
fecto id est pro certo sez
men id est principiu he
ret id est veritatis. heret
id est manet introsum
id est intrinsecus. in ani

ma quod excitatur ventilante id est exercente doctrina. Qui aut semen

Liber Tercius

veri sit in aia pbatur p hoc q puer ignarus recte rñdet ad interrogata
 vt vtz dualitas sit numerus par vel impar. vñ dr. Nā cur rogati. i. in-
 rogati cenferis. i. iudicatis vel rñdetis recta sponte. i. voluntarie. nisi fos-
 mes. i. radij veritatis merfus. i. latēs viueret alto corde. i. pfunda men-
 te. Et sub dit. q si musa. i. sapia Platonis psonat vez illud qd qsqz dñ-
 cit recordat immemor. i. oblitus ¶ Hora q Platonī imponitur q
 voluerit aias oia sciuisse anteqz p iungerent corporibz. sed adiungere cor-
 poribz oia tradidisse obliuioni. sed p studiū z exercitiū sapiam recuperat
 se. ergo voluit q scire non est aliud nisi quoddaz antiquoz reminisci ad
 quā intentionē videt hīc loqui phia. sed nō est dicendū q scire fiat p re-
 miniscētiā. sed scia de nouo acqritur p inuentionē vel doctrinā. verus
 est qd intellect⁹ nō naturaliter hz se in cognitionē principioz p que virtu-
 te intellectus agentis z p doctrinā deuenit in cognitionē principioz
 ¶ Un inconueniens pmo posterior dr. Non solum vox doctoris exteri⁹
 sonans nec lra visa docet. sed hec duo mouent z excitant. verus ar doc-
 tor est q mentē interius illuminat. veritatē oñ dit. ¶ Hora q sicut
 sanitas qñqz causatur a principio intrinseco. s. a corde. qñqz a principio
 interiori z exteriori puta a medico z corde. sed nunqz causat a principio
 exteriori sine interiori. sic scia qñqz acqrit a principio interiori puta ab in-
 tellectu agente. sicut parz in hñtibus sciam p inuentionem. qñqz acqrit
 tur a principio interiori z exteriori simul sicut a doctore z intellectu age-
 te. nunqz aut acqritur a principio exteriori sine interiori

¶ Ista est. xij. z vltia p-
 sa h⁹ terci⁹ in q phia re-
 ducit Boetiu in cogni-
 tionē alterius cui⁹ igno-
 rantia prius pfectus est
 scilz quibz gubernaculis
 mūdus regat. Primo
 facit hoc. scdo Boetius
 mouet qdā questione⁹
 phie. Sedā ibi. Ludis
 ne me. Prio oñ dit phia
 q de⁹ oia gubernat sua
 bonitate. scdo oñ dit mo-
 dum quo oia gubernat
 ibi. Sed qd dicam. ter-
 cio ex his cōcludit mas-
 lū nihil esse. ibi. Sz vis
 ne. pmo boeti⁹ assentit
 dicentis Platonis in merro
 Et oñt phia ipm posse
 reduci in cognitionē cu-
 iusdā cui⁹ ignorantia⁹
 pfectus est. scdo phia re-
 ducit ipm in cognitionē

¶ Prosa duodecima libri terci⁹.

t ¶ Am ego Platonī inqz vehemē-
 ter assentior nā me hoz iā scdo
 p memoras. Primū q p memoriā cor-
 pea pragioe. dehinc cū meroris mole
 pressus amisi. P. Tum illa Si pora
 inquit pcessa respicias. ne illud quidē
 longius aberit qn recorderis (qd te
 dudū nescire pfectus es) B. Quid in
 qz. P. Quibz ait illa gubernacul⁹ mū-
 dus regat. B. Demini inqz me in-
 sciciam meā fuisse pfectum. Sed qd
 afferas. licet iam pspicias. planius ta-
 men ex te audire desidero

Prosa duodecima

¶ scda ibi. mūdū hūc. Prō dē tū p tūc ego boe. inq̃ vehemēter assens
rior. i. assentior Platōi. nā me o phia hor. i. q̃ de? sit finis oīm rez. 2 lū
mū bonū scdo p memoras. i. recor dari facis. pūmū q̃ amisi memoriā. i.
quod erat in memoriā corporea cōtagione id est corporis grauedine de
hinc id est scdo commemoror bonū cū amisi memoriā. p̃ssus mole id ē
pondere memoris. Tūc phia oñdit q̃ nō tū hor. recordabitur ppter dic
ta sed cuiusdam alterius qd̃ ignorare se dicebat dicens. Si illa p̃us cō
cessa respicias nō aberit longius. i. a mēoria tua quin facile recordarer?
quod dudum cōfessus es te ignorare in p̃mo libro. Et querit Boet?
qd̃ inq̃. Dicit phia. q̃bus guternaculis regatur mūdus. Et dē Boe?
tius Semini inq̃ me fuisse p̃fessum in sciciam id est ignorantiam meā
et licet iam prospiciam id est agnoscam tū desidero planius audire ex te
quid afferas id est qd̃ de hoc dicas. ¶ Notandū q̃ Boetius dē se
scdo commemoratum p̃dictor q̃ deus sit finis rerum 2 q̃ sit summum
bonum. Primo postq̃ mole corpis oppressus est amisit memoriā eo
rum 2 postea p̃ studium recordatus est. Secūdo quia merore 2 tristitia
affectus in ignorantiam eorum lapsus est. sic postea per instructionem
phia ad memoriā reduxit

P. Quidū inq̃t hūc a deo regi paulo
an̄ mīne dubitādū putabas. B. Ne
nūc q̃dez arbitror inq̃. nec vnq̃z dubi
tādū putabo Quibusq̃ in hoc rōnibz
accedā. breuiter exponā. Quid? hic
ex tā diuersis p̃trarijsq̃ p̃tibz in vnaz
formā mīne puenisset. nisi vnus essz
qui tā diuersa p̃iungeret. p̃iuncta vero
naturaz ipsa diuersitas inuicem dis
cors dissociaret atq̃ diuelleret. nisi v
nus eēt q̃ qd̃ nexuit. p̃tineret. Nō taz
p̃o cert? nature ordo p̃cederz. nec taz
dispositos motus. locis tp̃ibz. efficiē
tia. spacijs. q̃litatibus. explicaret. nisi
vnus eēt q̃ has mutationum varietate
manēs ip̃e disponeret. hoc quic
qd̃ est q̃ p̃dita manēt atq̃ agitant. v/
sitato cunctis vocabulo deū nomino

¶ Nec phia vult oñ
dere int̃erum. Et p̃mo
ammonet Boetium de
quodam p̃ius concess
so Et Boetius illud fa
terur 2 ratione p̃firmat
secundo philosophia oñ
dit quibus guternacu
lis regat mūd? ibi Tūc
illa inquit. Primo dis
cit. O Boeci tu paulo
ante in p̃mo libro p̃u
tabas minime dubitan
dum hunc mundum re
gi a deo. Dicit Boet?
us. Nūc arbitror du
bitandum nec vnquam
dubitabo et ergo breui
ter exponam quibus ra
tionibus accedaz ad h
probanduz. Et innuit
Boetius rationes suas
dicens. Nec mūdus mī
nime cōuenisset in vnaz
formā ex tā diuers et cō
trarijs p̃tibus nisi esset
vnus q̃ tam diuersa cōq̃

Tercius Liber

lungeret. i. qui est deus. et ipsa diuersitas naturarum huius mundi discors inter
 cem dissociaret atque diuelleret coniuncta nisi esset quod contineret. i. conserua
 rer quod neruit. i. coniunctio. quod scilicet est deus. ordo vero nature tam certus
 eius non pcederet nec explicaretur tam dispositos morus. i. ordinatos motus
 locis temporibus. efficietibus. spacijs. qualitatibus. nisi esset vnus qui idem mas
 nens immobiliter disponderet has varietatum mutaciones. quicquid autem hoc est
 et condita. i. creata manent et agitant. i. mouent illud vsitato cunctis voca
 bulo nomio deum. ¶ Notandum quod Boetius innuit tres rationes quod mun
 dus regatur a deo. Prima sumit ex diuersarum rerum coniunctione que talis est. Di
 uersa et contraria non vniuntur inuicem per se. cum igitur mundus vnus sit ex prius
 contrarijs vt ex elementis. ordo vt aliquid sit vnus eas et hoc est deus. ergo
 mundus regitur a deo. Hanc rationem tangit ibi. Secundus hic. Secunda ratio sus
 mitur ex contrarijs simul coniunctorum conseruatione que talis est. Diuersa et
 contraria ex proprietate sue nature dissociantur ab inuicem nisi ab aliquo con
 seruentur. sed partes mundi sunt diuersae et contrariae. ergo hanc rationem tangit
 ibi. Coniuncta vero Tercia ratio sumit ex ordinata motuum dispoitione que ta
 lis est. Nichil certitudinaliter et regulariter mouetur nisi ab aliquo. Diuersa et
 motus eorum qui fiunt in mundo fiunt regulariter secundum predicta quinque. ergo ne
 cessario est ponere rectificante et regulante quod est deus. ¶ Mundus regitur a
 deo. Hanc rationem tangit ibi. Non tam vero certus ¶ Notandum quod re
 gulares motus fiunt in mundo locis quod ad approximationem et elongationem
 solis in obliquo circulo. fiunt etiam temporibus quod ad variationem diei et no
 ctis. fiunt efficietibus. quia luna efficit augmentationem et diminutionem humi
 dum secundum sui crescentiam et decrecentiam et efficit fluxum et refluxum maris. fiunt
 etiam ordinati moribus spacijs. quia luna et alij planete maiori et minori spacio
 quicquid distant a sole et ab inuicem. etiam fiunt qualitatibus. quia in estate
 causatur calor in hyeme frigus.

¶ Hic philosophia supposito
 quod mundus regatur a deo per
 bar quod regatur ab ipso per
 suam bonitatem. ¶ Et dicitur
 Boetii cum hec ita sensu
 ritas quod mundus regatur a
 deo puto mihi prestare per
 uiam operam. i. per labores
 vt tu propositis. i. potens fe
 licitatis sospes. i. sanus re
 uillas patriam. i. cognos
 cas beatitudinem. Tunc per
 bat quod deus regatur mundum
 sua bonitate dices. intu
 camur que propositumimus.
 nonne numerauimus? sus
 pra in nona pla in beas

P. Tum illa. Cum hec inquit ita senti
 as. quam mihi restare operam puto. vt
 felicitatis propositis patriam sospes reuillas
 sed quod propositum intueamur. Nonne in
 beatitudine sufficientiam numerauimus?
 deumque beatitudinem ipsam esse pensamus
 B. Ita quidem. P. Et ad mundum igitur
 inquit regendum nullis extrinsecis admi
 niculis indigebit. alioquin si quod egeat ple
 nam sufficientiam non habebit. B. Id inquit ita
 est necessarium. P. Per se igitur solum cuncta di

Prosa duodecima

sponit. **B.** Negari inq̃ nō potest. **P.** Atqui deus ip̃m bonū esse monstra-
tū est. **B.** Demini inq̃ **P.** Per bo-
nū igitur cūcta disponit. Siquidē p
se regit omnia. quem bonum eē p̃sen-
sim? Et hic est veluti clau⁹ atq; gu-
bernaculum. quo mūdāna machina
stabilis atq; incorrupta seruat̃. **B.**
Vehementē assentior inq̃; et id te pau-
loante dicturam tenui licet suspicionē
prospexi. **P.** Credo inquit Jam em̃
vt arbitror vigilantius ad cernenda
vera oculos deducis.

cuncta disponit. siquidē p se regit oīa quē p̃sensum esse bonum. et hic
deus est veluti quidā clauus atq; gubernaculum quo machina mundi
seruat̃ stabilis et incorrupta. Dicit boetius. vehementer. i. valde assen-
tior et illud te dicturam pauloante prosperi. licet tenui suspicionē. Dicit
phīa Credo inquit q̃ hec puidisti. iam em̃ vt arbitror vigilantius q̃ pri⁹
us deducis oculos ad vera cernenda. ¶ Notandū q̃ ex lra accipiū-
tur due rōnes ad pbandum intentum. Primo pbat q̃ deus per se regit
omnia. et taliter. In beatitudine est summa sufficientia sed deus est beati-
tudo. ergo in deo est summa sufficientia. tale autē non indiget extrinsecis
gubernaculis. q̃ per se deus regit omnia. Secūda rō probat q̃ deus per
suam bonitatem que non distinguitur a deo regit omnia. sicut deus per
se regit omnia vt visum est. sed deus est ipsum bonum. ergo bonū regit
omnia vt patet de se. quia sua bonitate et clementia.

Sed qd̃ dicā nō minus ad p̃tendū
p̃t. **B.** Quid inq̃. **P.** Cū de⁹ inquit
omnia bonitatis clauo gubernare iū-
re credat eadēq; oīa sicuti docui ad bo-
num naturali intēctione festinēt. Flum-

ritudine esse sufficientiā
et p̃cessimus deū eē ip̃az
beatitudinē. dicit Boetius?
Fra est inq̃. Ex hoc cō-
cludit phīa deū nullo in-
digere ad regendū mū-
dum. Dicit q̃ ad mun-
dum regendū deus nul-
lis extrinsecis admini-
culis indigebit. alioquin
si ita esset q̃ aliquo eges-
set non haberet plenam
sufficientiā. Et dicit Bo-
etius. Illud inq̃ est nes-
cessariū. Ideo concludit
phīa deus cūcta dispo-
nit. i. regit p se solū. Dis-
cit Boetius Negari ne-
quit sed deus monstras-
tus est esse ip̃m bonum.
Demini inq̃ dicit Boe-
tius q̃ per bonum deus

¶ Nec ponit p quē mo-
dū deus oīa gubernat
et p̃ oīe q̃ oīa gubernat
suauiter. qz omnia sibi
obediunt. secundo q̃ gu-
bernat omnia fortiter qz
nihil sibi resistere potest
secūda ibi. Quod scio/
nes. Primo dicit. Illud qd̃
dicam nō minus p̃t ad

Libeꝛ Tercius

contuendū. i. ad deside-
randū Et dē Boetius
Quid inq̃ Et dē p̃bia
Cū deus iure credatur
oīa gubernare clauo bo-
nitatis sue. ⁊ oīa festinēt
naturali intentōe ad bo-
nū sicuti docui prius in
prosa decima. non p̃t du-
bitari quin voluntarie
regantur. i. sponte ⁊ con-
uertant se ad nutum dis-
ponentis tanq̃ pueniē-
tia. i. obedientia ⁊ p̃tem-
perata. i. coaptata suo
rectori. Dicit Boetius Ita inq̃ necē est q̃ non videret bonū esse regis
men dei si foret inq̃ detrectantiū. i. recusantiū. sicut bos lasciuiens recu-
sat iugū. et si non esset salus obrepanantiū. i. obedientiū. q̃ dē p̃bia. Nihil ē
q̃ naturam seruans conet. i. laborer p̃raire deo. dē Boeti⁹ Nihil inq̃
¶ Nota q̃ cū gubernare nihil aliud sit nisi in finē ordinare. nec aliud ē
deū p̃ bonitatem gubernare q̃ p̃ bonitatem in finē dirigere. ⁊ cū oīa na-
turaliter tendant ad bonū tanq̃ in finem. manifestū est q̃ omnia sponte
in finem diriguntur. ⁊ ita naturaliter oīa sponte obediunt gubernanti. ⁊
p̃ p̃ns deus regit oīa suauiter ¶ Nota q̃ voluntariū sū p̃secram
sū rōnem tū inueni in habentibus voluntatem. sed extendendo volū-
tarium ad oēm appetitum non coactū sic potest reperiri in oībus. ⁊ sic ac-
cipitur hic ¶ Nota q̃ nihil seruans naturā repugnat deo. licet em̃
peccator videatur deo repugnare ipse nō seruat naturam. quia peccatus
diminuit ⁊ deprauat naturam Etiam Boetius loquitur hic de appeti-
tu nature. vt patet ex superioribus
¶ Hic p̃bia ostendit q̃ de-
us regit oīa fortiter. q̃
nihil est q̃ possit sibi re-
sistere. sc̃o p̃firmat hoc
p̃ quandā fabulam. ibi
Accepisti. primo dē Si
quis conet resistere deo
nunquid aliquid p̃ficiet
aduersus eum quē p̃cel-
simus esse potentissimū
iure beatitudinis id est
ex eo q̃ ē beatitudo Di-
cit Boetius. prius ni-
hil supple potest resistē-
re igitur dicit philoso-
phia. non est aliquid q̃

dubitari potest quin voluntarie regā-
tur seq̃ ad disponētis nutū veluti cō-
uenientia p̃temporata q̃ rectori spon-
te conuertant B. Ita inq̃ necesse est
nec beatum regimen esse videretur. si
quidem detrectantium inq̃ foret. nō
obtempantiū salus: p̃. Nihil est igit̃
quod naturam seruans deo cōtrarie
conetur: B. Nihil inq̃

¶ Q̃ si conet ait Num tandē p̃fici
et quicq̃ aduersus euz. quē iure b̃tū
dinis potentissimū esse concessimus
B. Profsus iq̃ nihil valeret. p̃ Nō
est igit̃ aliquid quod summo huic bo-
no vel velit ṽl possit obistere. B. Nō
inq̃ arbitror. p̃. Est igitur summū in-
quit bonū q̃ regit cūcta fortiter sua
uiterq̃ disponit. B. Tm̃ nego. q̃ in

Prosa duodecima

quam me nō mō ea que ꝓclusa ē sum
ma rōnum. verū multo magis hec ip
sa quibꝫ vteris verba delectant. vt tā
dem aliquādo stulticiam magna lace
rantem sui pudeat. **P.** Accepisti inqꝫ
infabulis laceſſentes celum gigantes
sed illos quoqꝫ vti cōdignum fuit be
nigna fortitudo disposuit

tum lacerantem. i. mala reprehendentem magna que tangūt diuinā gu
bernationē pudeat sui. Tūc ꝓfirmat ꝓ fabulam qꝫ nihil potest resistere
deo que talis est Gigantes volētes expellere deos de celo posuerūt mō
tem super montem vt ascenderent. qđ videns Iupiter ipos fulmine de
fecit z mōrībꝫ depressit. z hec in. ij. metamorphoseos. vñ. dicitur Boetius ac
cepisti. i. didicisti in fabulis gigantes laceſſentes. i. lacerare volentes celū
sed fortitudo benigna. i. dei illos disposuit. i. deposuit vti ꝓdignū fuit

¶ Hora ꝓhīa hic alludit ꝓbis sacre scripture que dicit Attingit
ꝓa fine vsqꝫ ad finem fortiter z disponit oīa suauiter. ideo dicit Boetius
se non tñ delectatari in istis rationibus quantum in suis verbis.

Sed vis ne rationes ipsas inuicem
collidamus. forsitan ex huiusmodi cō
flictatione pulchra quedam veritatis
scintilla dissiliet. **B.** Tuo inqꝫ arbitra
tu. **P.** Deum inquit esse omnium po
tentem nemo dubitanerit. **B.** Qui qꝫ
dem inqꝫ mente ꝓsistat. nullus proz
sus ambigat. **P.** Qui vero est inquit
oīm potens nihil est qđ ille non possit
B. Nihil inquam

huic sūmo bono vel ves
lit vel possit resistere dicit
Boetius Non arbitror
ideo dicit ꝓhīa. Sūmum
bonū est qđ regit cūcta
fortiter suauiterqꝫ dis
ponit Dicit boetius qꝫ
.i. qđ me ea summa
rōnū que mō ꝓclusa est
nō mō. i. nō tantū modo
me delectat. verū ꝓsed
ipsa qꝫ vteris ꝓba mul
to magis delectant me.
ita vt stulticiā. i. me stul

¶ Ne philosophia cō
cludit ex dictis qꝫ malū
nihil sit. Et primo ꝓes
tit assensum Boetij dis
cens. vis ne ipsas ratio
nes id est propositiones
ratione probatas. inui
cem collidamus id est
componamus. forsitan
ex conflictatione huius
dissiliet id est proceder
quedam pulchra scintil
la veritatis. Et dicit
Boetius fiat inqꝫ tuo
arbitratu. id est tua vo
luntate. Tunc ponit ꝓ
positiones manifestam
dicens. Nemo dubita
uerit deum esse omni po
tentem. Dicit Boetius

Liber tercius

rius Nullus proflus a
bigat q̄ mente p̄sistat. i.
qui sane mentis est. Tūc
assumit aliam p̄p̄em di
cens. Qui vero est oīpo
tens nihil est q̄d ille non

possit. Dicit Boetius. nihil inq̄. Tunc ponit alia p̄p̄em Deus num
potest facere malum Dicit Boetius Viniue Igit̄ p̄cludit p̄bia ma
lum nihil est. cū illud facere nō possit ille qui nihil non potest facere. i. oīa
facere ¶ Nota sicut deus est causa efficiens oīm. ita est finis oīm
Un̄ quicquid fit ab eo. ordinatur ad ipsum tanq̄ ad finem. si ḡ deus fa
ceret malum ordinaretur ad ip̄m tanq̄ ad finem. z cū ipse sit bonū. ma
lum ordinaretur ad bonum. ergo deus non potest facere malū tanq̄ ali
quid p̄ se intentum Est ḡ p̄clusio quā p̄bia infer̄ q̄ malū nihil est. Rō
p̄clusionis est. Deus potest facere oē quod est cū sit oīpotens. sed deus
non potest facere malum. ḡ malum nihil est. Et si diceret. si malū nihil ē
cū homo dānetur p̄ malo damnabitur pro nihilo Dicendum q̄ malum
dicit defectum boni non negatiue sed priuatiue. z ideo malū est defect⁹
boni quod debet haberi. z qz in potestate hoīs est illū habere z si nō ha
bet illud bonum cum deberet habere. ideo damnatur. z ponitur exēp
plum Aliquis tenetur soluere centum libras. z si non soluat incarcerabit
tur. certū est q̄ non soluere non est aliquid sed nihil. non tamen simplici
ter dicitur incarcerari pro nihilo. sed ideo quia nihil erat quod debuit ad
liquid esse

¶ Nōc Boeti⁹ mouet
q̄stionē p̄bie. sc̄o p̄bia
soluit. ibi Tū illa. Pri
mo boeti⁹ admirās de
p̄nexionē z cōuolūtiōne
rationū q̄b p̄bia ysa est
querit vtrū ista p̄nēxiō
rōnum sit ex delusione
p̄bie vel pueniat ex na
tura rei. z breuiter illas
rōnes recolligit z d̄t
p̄bia ludis. i. deludis ne
me texens. i. formans la
borintū. i. laborem diffi
cilem rōibz. faciendo rōes
circulares. quo sc̄z labo
rinto egrediaris ea pre
qua introcas. z egredia
re eo loco quo introieris
tu p̄plicas quendā or
bem admirabilem diuine

p̄. Num igitur deus facere malum
potest. B. Viniue inq̄. p̄. Valuz
igit̄ nihil est inquit cū id facere ille nō
possit qui nihil non potest.

Tunc ponit alia p̄p̄em Deus num
potest facere malum Dicit Boetius Viniue Igit̄ p̄cludit p̄bia ma
lum nihil est. cū illud facere nō possit ille qui nihil non potest facere. i. oīa
facere ¶ Nota sicut deus est causa efficiens oīm. ita est finis oīm
Un̄ quicquid fit ab eo. ordinatur ad ipsum tanq̄ ad finem. si ḡ deus fa
ceret malum ordinaretur ad ip̄m tanq̄ ad finem. z cū ipse sit bonū. ma
lum ordinaretur ad bonum. ergo deus non potest facere malū tanq̄ ali
quid p̄ se intentum Est ḡ p̄clusio quā p̄bia infer̄ q̄ malū nihil est. Rō
p̄clusionis est. Deus potest facere oē quod est cū sit oīpotens. sed deus
non potest facere malum. ḡ malum nihil est. Et si diceret. si malū nihil ē
cū homo dānetur p̄ malo damnabitur pro nihilo Dicendum q̄ malum
dicit defectum boni non negatiue sed priuatiue. z ideo malū est defect⁹
boni quod debet haberi. z qz in potestate hoīs est illū habere z si nō ha
bet illud bonum cum deberet habere. ideo damnatur. z ponitur exēp
plum Aliquis tenetur soluere centum libras. z si non soluat incarcerabit
tur. certū est q̄ non soluere non est aliquid sed nihil. non tamen simplici
ter dicitur incarcerari pro nihilo. sed ideo quia nihil erat quod debuit ad
liquid esse

B. Ludis ne inq̄z me. inextricabiles
laborintū rōnibus texens Que nunc
quidem qua egrediaris introcas. nūc
p̄o quo introieris egrediare. an mira
bile quendā diuine simplicitatis orbē
p̄plicas Etem paulo ante beatitudi
ne incipiens. eam summū bonū esse
dicebas. quā in summo deo sitas loq̄
bare Ipsum q̄s deū summū eē bonū
plenāq̄ beatitudinez differebas Et
quo neminem beatum fore nisi qui pa
riter de⁹ eēt. quasi munusculū dabas

Retrum duodecimū

Rursus ipsam boni formam dei ac beatitudinis loquebaris esse substantiam. ipsumque vnum id ipsum esse bonum dicebas quod ab omni rerum natura peteretur. ¶ Deum quoque boni tatis gubernaculis vniuersitatem regere disputabas. volentiaque cuncta parere. nec ullam mali esse naturam. atque hec nullis extrinsecus sumptis. sed altero ex altero fidem trahente insitis domesticisque probationibus explicabas

simplicitatis. i. satis mirabilem circulatione rationis in diuina simplicitate. Tunc breuiter recoligit rationes dicens tu paulo ante incipiens a beatitudine dicebas ea esse summum bonum. quam beatitudinem tu loquebaris esse sitam in summo deo. et differebas deum esse summum bonum et plenam beatitudinem. ex quo dabas. id est inferebas quasi munusculum id est correlatiuum neminem esse beatum nisi si esset deus Rursum tu loquebaris formam boni esse substantiam dei

et beatitudinis. et dicebas ipsum vnum esse id ipsum quod bonum. et illud bonum dicebas esse quod appeteretur a natura omnium rerum. et tu disputabas id est disputando probabas deum regere vniuersitatem gubernaculis bonitatis. et cuncta volentia parere id est obedire deo. nec ullam esse naturam mali. et hec omnia explicabas nullis rationibus sumptis extrinsecus id est non accipiendo principia extrinseca sed insitis id est intrinsecis et domesticis id est propriis et puenientibus probationibus rei de qua agebas. altero assumpto trahente fidem. i. certitudinem ex altero. ¶ Nota laborintus dicebatur domus dedali quam cum aliquis intendebat intrare exiuit. et exenndo intrauit et perfecit depingi circularibus protractionibus. et transsumitur hic ad designandum circulationes et revolutiones rationum. ¶ Nota quod circumuolutio et pnerio rationum quibus philosophia vsa est. non est sic circularis. quod vna et eadem propositio sit principium et conclusio respectu eiusdem. quod sic non pringit demonstrare circulo vt prius primo posteriorum. sed dicitur pnerio circularis. quod rationes exinuicem dependunt ita quod propositio conclusa in vna sit principium alterius conclusionis in alia. nec propter istas diuersas conclusiones est aliqua diuersitas in deo sed omnia sunt idem simpliciter.

P. Tu illa Minime inquit ludimur
requis omnium maximam dei munere quem du
dum deprecabamur exegimus Ea est enim

¶ Hic philosophia respondet Boetio ad questionem et dicitur Minime ludimus sed nos exegimus id est perfecimus munere dei quem dudum deprecabamur re maximam omnium rerum. ea enim

Liber tercius

.i. talis forma. i. dispositio diuine substantie vt neq; in extrema .i. in extrinseca dilabatur. i. cadat nec suscipiat aliquid extrinsecum in se Quod probat auctoritate pimenidis quā primo ponit in greco. deinde sensus eius subiungit in latino dicens Sed sicuti permēnides ait de easz substantia diuina q; diuina substantia reꝝ orbem mobile rotat id ē mutat circulatione generationis ⁊ corruptiōnis. ⁊ mutando res ipsa non mutat. sed se ipsum mobile pseruat. Quod hoc cū nos agitauimus .i.

cognouimus rōnes nō extra. i. non ab extrinseco petitas. i. sumptas. sed collocatas intra rei ambitū quā rem tractabamus. nihil est q; de hoc admireris. cum. i. ex quo tu didiceris Platone sanciente. i. pfirmante sermones oportere esse cognatos. i. ppios pueniētes rebus de quibus supple rebus loquimur ¶ Nōra q; sermones accipiendi sunt sūm materiā subiectā. q; certitudo nō est simpliciter querenda rōnibus ex primo est quod q; genus quārum natura respicitur Quā igitur deus sic regat omnia pter hoc q; pmissceatur cum eis. ex libro de causis sermones de diuina substantia accipiendi sunt sūm intranea diuine substantie ⁊ nō sūm extranea cum non commisceatur cum eis.

¶ Istud est duodecimū metꝝ ⁊ vltimū hui⁹ tercij qđ dicitur gliconicū ab iuentore. choriambicū a pede pcedente Primo eū ponit spondeus dicendo felix. secūdo choriambus dicendo qui potuit. tercio pithikus vltrocheus. In q; metro ponit p̄ph̄a ostēdit que sit p̄a beatitudo ⁊ vbi sit sita hortatur nūc ad p̄seuerandum p̄templatione illius beatitudinis Et primo ponit illū esse felicem qui relictis terrenis vacat diuine p̄templationi Secundo ostēdit quid h̄mōi p̄templationē impediāt Tercio illud impediētum vitare

diuine forma substantie vt neq; in extrema dilabatur. nec in se externū aliqđ ipsa suscipiat Sed sicut de ea Permenides ait oēm tu circulo adducis spōte multitudinem Reꝝ orbem mobile rotat. dū se immobile ipsa pseruat Quā si rōnes quoq; nō extra petitas sed intra rei quā tractabamus ambitū collocatas agitauimus? nihil est qđ admirare cum Platone sanciente didiceris cognatos de quibus loquimur rebus oportere esse sermones

¶ Metrum duodecimū libri tercij

Felix qui potuit boni
Fontem visere lucidum

Felix qui potuit grauis
Terre soluere vincula

Metrum duodecimum

docet. scda ibi. Quondā. terciā ibi. Nos hec fabula. Primo dē Felix
supple est qui potuit visere. i. desiderāter videre lucidū fontē. boni. i. deū
qui est fons ois boni. z felix est qui potuit solvere vincula. i. affectōes gra
uis terre. i. terrenorum que sua gravitate trahūt hominem deorsum

¶ Notandū q̄ felix est qui speculatur fontē boni z qui p̄temnit de
lectationes terrenas. Cū in li. de pomis z morte. Aresto. scribit. brā est
anima que non est infecta pravis opibz huius mūdi z intellexit suū crea
torem ip̄a est que reuertet in locū suū in delicijs magnis. ve aut̄ anime q̄
nō hz posse redeundi ad patriā suā. turpia em̄ opera z delectationes cor
porales impediunt. ascensum eius sursum

¶ Quondā funera pingis
Vates thraicius gemens
Postq̄ stēbilibus modis
Silvas currere mobiles
Annes stare coegerat
Iunxitq̄ intrepidum latus
Senis cerva leonibz
Nec visum tinuit lepus
Jam cantu placidum canem
Cum flagrantior intima
Fervor pectoris vteret
Nec qui cuncta subegerant
Dulcerent dominū modi
Immites superos querens.
Infernas adiūt domos
Illic blanda sonantibus
Loris carmina temperans
Quicquid precipuis dec
Patris fontibus hauserat

¶ Nec offēdit quid im
pediat p̄templationē diu
norum. qz affectus terrene
rum. qd̄ declarat per quan
dam fabulaz que talis est.
O. phens filius Laliopē
fuit citharista qui tāta dul
cedine cythare sonabat q̄
non tū homines sed etia
bruta allexit. z in tantum
ea demulsi q̄ impetus su
os naturales dimittebant
silvas currere flumina stas
refecit hic habuit vxorem
dictam Euridicen quam
cū pastor aristēus adamas
re veller ipsa fugiens per
prata calcato quodam ser
pente interiit z ad inferos
descēdit quam Orpheus
volens ab inferis reducere
deos supernos sua cithara
placare cepit. sed cum non
proficeret ad infernum. des
cendit z in tantum deos in
fernales delinxit q̄ p̄cessa
est ei vxor tali condicione
anteq̄ exiret infernum nō
flecteret retro aspectū vx
orem respiciēdo. cū aut̄ iam
prope exiisset Orpheus
amore allectus retrospectit
z sic vxorem perdidit. Cir
ca istam fabulā sic p̄cedit.
Primo offēdit quomodo
Orpheus ad inferos descen

Liber Tercius

dens pro vxore rogauit
Secdo qño monstra in
fernalia placauit. Ter/
cio ostendit qño vxor ei
pcessa fuit z eam pdidit
Secda ibi. Stupet. ter/
cia ibi. Tandem. Dicit
pmo Vates thracicus
i. Orpheus de thracia
prouincia oriundus. dis

Quod luctus dabat impotens

Quod luctum geminans amor

Deficiet. trenara commouens

Et dulci veniam prece

Umbzarum dominos rogat

ctus vates. i. sapiens a multis. ille quondā gemens. i. deplorans funera
i. morte p iugis. postq̃ coheret amnes. i. fluuios stare. siluas currere mo
biles post ipm̃ flebilibus modis. i. modulationibz cythare quas flendo
formauit. z postq̃ cerua iunxit intrepidū latus seuis leonibz. qz cerua eū
leonibus incedebat sequēdo modulationē orphei. nec lepus timuit canē
visum iam placidum canem. cantu. i. sono cythare. qz lepus z canis sūt
sequebant ipm̃ Eū aut feruor. i. amor flagrantior. i. ardentior vixeret in
tima. i. interiora pectoris Orphei. z eū modū. i. modulationes q̃ cuncta
subegerant. i. subdiderant non mulcerent. i. non placarent dñm. s. Ioues
ipse querens superos. i. deos inimicos qz placari nō poterant. adhūc dos
mos infernales illic tēperans blanda carmina sonantibz cordis ipse des
flet. i. flebiliter decantat in cythara quicquid hauerat ex p̃cipuis fontibz
maris. s. dee caliope z ipe deflet qđ luctus impotens qui facit hoīem im
potētem sibi dabat. i. pcessit z deflet illud qđ dabat sibi amor geminans
luctum. p̃mouens trenara. i. inferna z rogat dños vmbzar. i. infernales
dulci prece veniā. i. relaxationem sue vxoris ¶ Nota sū Presto/
telem. ij. mēthaphis. z cōmentatorem. iij. celi z mūdi. Non oēs accipiūt
veritatē p eundē modū tum ppter diuersam p̃suetudinē. tū ppter diuersā
sam naturam. tum ppter paucitatem instructionis in logica. Unde
quidā recipiūt veritatē p modū demōstrationis. qđā p modū auro/
ricarū. quidā p modū fabularū Ut q̃ phia talibz satisfaciāt aliqui demō
strationibz. aliqui sū autoritatibus vtiunt. aliqui fabulas interserit sicut in
p̃posito ¶ Notandū q̃ Orpheus dicit vates qz carmina p̃posuit. dicit
aut vates a vi mētis vel a video ¶ Notandū q̃ trenara dicunt qđ
lamentabilia a trenus treni. qđ est lamentatio Et trenarus in singulari
est nomen cuiusdam montis in quo dicitur ēē via ad infernū In plurali trena
ra sc̃at loca infernalīa. sicut dicit Nugutio Cōter aut inuenit hoc nōmē
scriptum sine r. in p̃ma syllaba apud stolidos. z dicit tenara vel trenarus sū
cut quidā viciose scribūt in doctrinali. Tenarus infernus Nā Nugu/
tio scribit tñ per r. vt trenarus z trenara. Qñ forsan ex vicio scriptorū
et idiotarum qñqz subtrahitur. nec retinet e. sed a. in secunda syllaba

¶ Nōc oñ dicit qño Or/
pheus monstra inferni
placauit dicēs Ianitor i
ferni qui dicit cerberus

Stupet tergeminus nouo

Laptus carmine ianitor

Retrum duodecimū

Que fontes agitat metu
Ultrices scelerum dec
Jam meste lachrymis madet
Nō ixonium caput
Uelox p̄cipitat rota
Et longa siti p̄ditus
Spir̄it flumina cātalus
Vultur dū satur est modis
Nō trahit tycij iecur

cit. Dec id est furie tres vltices scelex id est peccator q̄ dec agitant. id est vērāt fontes. i. peccatores metu. i. timore iste iam meste madet. i. fluxus lachrymis. ¶ Tunc rangit remissionē pene quorūdam in inferno. 2 p̄mo ixonis. Ubi sciendū q̄ ixon voluit concūtere cū Iunone. curz aut̄ Iuno interponeret nubem. ixon piccit semen in nubem ex quo nati sunt centauri. ipse aut̄ adiudicatus inferno cōtinue voluitur in rota que rota sterit orp̄heo modulante Unde d̄r Uelox rota non p̄cipitat. i. non deſcendit caput ixonium. i. ixonis ſupple orp̄heo canente ¶ Tunc rangit remissionē pene Tantalī. Ubi sciendū. q̄ Tantal⁹ d̄r lacerasse proptimū filium dans eum dijs ad comedendū pro quo dānatus fuit. Oī cūtur aut̄ in inferno habere aquā vsq; ad mētum 2 poma pendētia ante os 2 nō deficere siti 2 fame. cū em̄ vult ſumere aquā vel pomū fugiūt ab eo. Iste tantalus ſpreuit flumina Orp̄heo canēte. vñ d̄r Tantalus p̄ditus. i. cōſumptus longa id est magna ſiti ſpir̄it flumina. ¶ Tūc oī dit remissionē pene Tycij. Uñ sciendū q̄ Tycius voluit p̄cūbere cum latona matre apollinis quē Apollo interfecit 2 in infernū relegauit cui⁹ iecur vultur deuorat. Orp̄heo aut̄ canente vultur ceſſauit lantare iecur eius. vnde d̄r Dum vultur eſt ſatur modis. i. modulationibus orp̄hei non trahit id est non lantauit iecur Tycij.

Tandem vincimur. arbiter
Umbraz miserans ait
Donamus comitem viro
Emprā carmine p̄iugem
Scdlex dona coarceat
Nedum tartara liquerit

quasi vorator carnum
ille tergeminus id ē hñs
tria capita canna cap⁹
tus fuit nouo carmine.
id est melodia p̄us inau
dita. 2 ſuper. i. admiras
tur. Tunc oīit q̄uo alia
mōſtra placauerit dicēs
q̄ tres furie infernales
Thesiphone Alecto
Megera que ſunt vlti
ces scelex inferētes me
rum peccatoribz ille laſ
crimabantur p̄pter dūſ
cedinē cithare. vnde diſ

¶ Nōc oīdit q̄uo or
p̄heo vroz ſua p̄cella ſu
it 2 q̄uo eā p̄didit dicēs
Tandem arbiter. i. iug
dex ymbraruz iſte miſe
rans. i. miām habēs ait
nos vincimur donam⁹
id est reſtituimus viro
ſc̄z Orp̄heo comitē p̄i
gē emprā. i. p̄param car
mie ſuo. ſz lex. i. conditio

Libeꝛ

Tercius

coerceat ista dona ne fas
sit sibi deducendi vxoꝛez
flectere lumina. i. oculos
respiciendo vxoꝛe dñi liq̃s
rit. i. reliquerit tartara.
Et tñc exclamat dices
Quis dat. i. imponit les
gem amātibz. q. d. amor
non debet coercere lege
qz amor maior lex est sibi

bñ id est amor maior est lege. Et subdit. Heu ppe terminos noctis id ē
infernī Orpheus Euridicen vxoꝛem suam vidit respiciendo a tergo. eā
p̃didit ab inferis non deducendo. occidit in inferno eam relinquendo
¶ Horandū q̃ apud inferos arbiter. id est iudex vmbꝛaz dicit ad a
mantus qui cogit animas ad faciendum peccata commissa z vnicuiq̃
p̃m merita sua penam distribuit. Iste adamātus dixit. donec viro
coniugem ¶ Horandū q̃ amor nō potest lege coerceri. nā ex incen
so amore homo sepius transgreditur legē. z amor fortior est ad aliq̃d
implendū q̃ lex ad coercendū. ideo dicit. Quis legē dat amantibus
maior lex est sibi. q. d. propter quid lex datur amantibus cum per se du
ra lex sit amare.

¶ Nec phia applican
do fabulaz ad p̃positum
hortat nos vitare impe
dimentū p̃templationis
summi boni z dñi. Ho
mines quicunqz queritis
vultis ducere mentem.
id est contemplationem
in superz diem. i. in sup
nam claritatē. hec fabu
la itaz dicta respicit vos
qz ad vestrā informatiō
nē inducta. Nam q̃ vis
ctus affectu terrenoz
flectit lumina. i. oculos rōnis z intellectus. in tartareuz specus. i. in ter

rena que ducunt ad terrenā profunditatē. Quicqd̃ p̃cipuū. i. bonum
trahit laborando. illud perdit dñi vider inferos. i. dñi intendit terrenis z
tpalibus que sunt infima ¶ Hora q̃ z cupiscētia z affectus terre
suz impedit p̃templationē summi boni. Unde Boetius in tractatu de
summo bono dñi. Inordinata concupiscētia multos impedit a summo
bono quosdā em̃ pigritiā sequi videmus. quosdam enim delectationes
sensuales. quosdam em̃ desiderij auri z argenti. exceptis paucis virz ho
nozandis philosophis q̃ p̃remunt sensus desideria z sequuntur deside
ria intellectus. z ppe finem eiusdē tractatus. dñi Phis maxime delectat
tur in primo principio in cōtemplatione sue bonitatis. z hec sola est rec

Fas sit lumina flectere
Quis legem dat amantibus
Maior lex amor est sibi
Heu noctis prope terminos
Orpheus euridicen suam
Vidit. perdidit. occidit

Vos hec fabula respicit
Quicūqz in superum diem
Mentem ducere queritis
Nam q̃ tartareum in specus
Flectit lumina flecterit
Quicquid p̃cipuum trahit
Perdit. dum vider inferos.

Prosa prima

ta delectatio. hec enim est vita phor. sine qua nemo vivit vita recta. Et subdit. Quid autem voco omnes hominem vivente ordine nature tendens in alta. et finiens vitam acquirere ultimum finem et optimum vite humane quod est deus gloriosus benedictus in secula seculorum Amen

¶ Anicij Banlij Seuerini Boetij exconsulis ordo.
pat. phie consolationis finit liber tercius.

Incipit liber quartus Prosa prima
Ducusque error Boetij corrigat quod mi
rando dicit bonos sine premijs. ma/
los sine penis linquendos

Ec cum philosophia dig/
nitate vultus et oris grau/
tate seruata. leuiter suauiter

terque cecinisset. Tum ego nondum pe
nitens infirmi meroris oblitus. intentio
nem dicere adhuc aliquid pantis ab
rupi. Et o inquam veri prenia lumi/
nis. que usque adhuc tua fudit oratio.
cum sui speculatione diuina. tunc tuis
rationibus iniuncta patuerunt. Ea/
quoniam mihi et si ob iniurie dolorem nuper
oblita. non tamen ante hac prosus
ignorata dixisti

ra dicere interrupte proponendo causas sui doloris. Secundo phia promit
tit sibi perfectam curam. Tercio dar modum curandi ipsum. secunda ibi
Tum illa et esset. tertia ibi. Et quoniam. Et quarto prosequitur intentionem
ipsum curando in sequenti prosa ibi. Tum ego. Primo offendit quomodo
do interrupte intentionem phie volentis plura loqui. Secundo probat
causas sui doloris. secunda ibi. Sedes ipsa est. Primo dicit. Tum phi
lois et hic cecinisset id est decantasset hec scilicet predicta seruata leuiter. b

¶ Hic incipit quartus
liber de consolatione phie
cuius hec est prosa prima
in quo libro phia assignat
quare mala prece
dant in regno dei cum om
nium rerum rector bonus ex
stat scilicet deus et probat bo
nos semper esse potentes
et malos impotentes. et
sicut vicia: nunquam sunt si
ne pena. ita virtutes nun
quam sunt sine premio. Pro
bat etiam quod omnis fortuna
tam prospera quam aduersa
bonis est ad perfectum. ma
lis autem ad interitum. Etiam
probat quod omnia que fiunt
a deo recte fiunt et alia
plura sicut patebit. Et
diuidit iste liber in. xliij.
partes. quia septem sunt
prose et septem metra hu
ius quarti de quibus pas
tebit in processu. Quis
mo ergo ostendit Boetius
quomodo intentionem
phie adhuc pantis plus

Quartus Liber

lectabiliter. 7 suauiter. i. dulciter obseruata dignitate. i. reuerētia vultus
 scz sui. 7 grauitate oris. i. sermonis supple sui. Tūc. i. post h ego Boetius
 nondū. i. nō adhuc. oblitus. i. immemor. penitus. i. omnino insiti meror
 ris. i. inheresci doloris. ego Boetius abrupti. i. interrupti intentionē. i. pro
 ptiā phie parantis. i. intendētis dicere adhuc aliqd. Et inq. i. dixi. o p
 uia. i. pambula veri luminis. i. pfecte pditionis. i. illa q tua oro. i. tu ser
 mo fudit. i. loquutus est hucusq. i. ad istū lib. 7 qrtū paruerūt. i. manife
 sta fuerunt funera. i. insolubilia. Tum. i. aliqū diuina speculatione. i. scē
 mōstrationibz. Et ea. i. illa pdicta. etsi pro q̄uis oblita mihi nuper. i. ali
 qñ ob dolorem iniurie. supple quam p̄pessus suz a Theodorico rege go
 thoz. nō tñ dixisti prius. i. oino hec. i. pdicta ignorata. i. ignota hacren
 tas. d. aut phia habere dignitatē vultus p̄pter sui honestatem. quia fm
 Tullii sola sapia est q̄ meret honores. 7 p̄pter sui auctoritatē q̄ digna ē
 imitatione. Et cū phia d. esse grauis ore. i. stabili sermone. qz sermones
 philosophici firmitate rōnum sunt stabili. ¶ Hora cū phia oñt qd
 sit summū bonū 7 in q̄ sitū sit 7 fecisset exhortationem ad illud querēdū
 intendebat oñdere modū quo ad illud puenit. sed anteq̄ expleret illam
 intentionē Boetius velut audius ad sciendū qdam quoz ignorātia
 detinebat ipm in merore interruptit intentionē phie volētis plura dice
 re. ¶ Hora qz phia d. pūia veri luminis. qz ipsa clarificat aīam 7 tra
 hit eā ab obscuritate ignorātie. ad lucē sapie 7 ad claritatē intellectus
 ex li. de pomo Aristot. Vel iō d. pūia veri luminis. qz p ipam tanq̄ per
 viam homo puenit ad cognitiōē veri luminis qd est deus. qz scribitur
 in li. de pomo. qz p phiam hō cognoscit suū creatorem qui de nihilo fecit
 oīa qui est inceptor oīm inceproz 7 oīmū principioz principii. Et ibi
 dem scribitur. oportuit vt phia mitteret ad instruendum ignorantes 7
 eos qui non cognouerūt creatorem.

¶ Hic Boetius p̄ponit
 cās sui meroris dicens
 S. ea ipsa est cā nostri
 meroris 7 maxima cā qz
 cum rector rerū scz deus
 bonus existat vel esse ma
 la oīno possint. vel prete
 reant impunita qd salte
 si nullū aliud inconueni
 ens seq̄ret psidera quā
 ta sit dignū admiratiōē
 aut pro sed. hūc adiung
 gitur. i. ad dī aliud scilz
 magis admirandū. Nā
 pro qz imperante. i. p̄ci
 piēte. et florēte. i. vigēte

¶ Sed ea ipsa est vel maxima no
 stri causa meroris. qz cum rerum bo
 nus rector existat. v. esse omnino ma
 la possint. vel impunita pretereāt. Et
 solum quanta dignum sit admiratio
 ne p̄fecto consideras At huic aliud
 magis adiungitur. Nam imperante
 florenteqz nequicia. virtus non solus
 premijs caret. verum etiam scelerato
 rum pedibus subiecta calcatur. et in

Prosa prima

In locū facinorum supplicia luit Que fieri in regna scientis omnia . potētis omnia : sed bona tantūmodo volentis dei . nemo satis potest nec admirari nec conqueri

nequicia .i. nequiciosi hoibz virtus .i. hō p̄tuo sus nō solū .i. non tū ca ret p̄m̄s . verū etiā ipsa virtus subiecta .i. subdu/ eta calcat pedibus .i. po tentiis sceleratoz .i. ma lozum . et ipsa virtus luit .i. patit supplicia .i. penas

In locum facinorū .i. viciozorum loco . que scz predicta fieri .i. permitti in regno .i. in mundo scientis omnia scz dei et potentis omnia sed volentis et intendētis tantummodo bona nemo satis nec ammirari nec queri potest .i. querimoniam facere ¶ Nota q̄ mala sūt in mundo patet qz ratio semper deprecatur ad bonum Cum ḡ mali non regant iudicio recte rationis sed vincantur passionibus ire et p̄cupiscentie . ideo deficiūt a bono Item sup̄abundantia et defectus sunt de genere malozum cum virtus p̄sistat in medio . cū igitur in pluribus sit sup̄abundantia et defectus patet q̄ mala fiunt in mundo Cū tamen omnia dependeant a deo celoz et rota natura et deus essentialiter sit bonus mirabile est quomodo mala esse possunt vel saltem permaneant impunita

¶ Nota q̄ quia boni attingunt finem oīm rerū scz summum bonū ideo sunt potentes . mali aut qz hoc ipsum attingere nō possunt sunt im/ potentes . Et qz boetius in primo libro . vi . prosa dicit se ignorare quis sit finis oīm rerum ideo putabat bonos esse impotentes . malos aut pos tentes . et de hoc Boetius ammirat vt patet in littera et ista est vna cau sa suboloris

P. Tum illa et esset inquit infiniti stu poris omnibusq; horribilius mōstris sicuti tu estimas in tanti velut patris/ familias dispositissima domo . vilia vasa colerentur . preciosa sordescerent Sed non ita est . Nam si ea que paulo ante conclusa sunt . in cōuulsa seruā tur . ipso de cuius nunc regno loqui/ mur auctore cognoscēs . semp quidez potentes esse bonos . malos vero ab iectos semp atq; imbecilles . nec sine pena vnq̄ eē vicia . nec sine p̄mio vir

¶ Hic phia promittit Boetio p̄fectā curam q̄ p̄sistit in p̄tractiōe hui⁹ materie dicens ¶ boeci et esset infiniti stuporis . i. iāmratōis et eēt horri bilius oibz mōstris .i. de formidatibz si in dispositissima .i. ordinatissima domo .i. in mundo tanti patrifamilias .i. di sibi colerentur .i. honozarent vilia vasa .i. mali hoies et si preciosa vasa .i. boni hoies sordescerēt id est vilescerent sicut tu estimas . sed nō est ita . nam si ea que paulo ante con clusa sunt seruantur in cōuulsa .i. integra in sui

Liber quartus

veritate tu aurore. i. do/
crore ipso deo de cui⁹ re/
gno nūc loquimur. cog/
nosces sp̄ bonos esse po/
tētes. malos vero impo/
tentes. nec vnq̄ eē vicia
sine pena. nec sine p̄m̄is

esse virtutes. et cognosces bonis semp̄ p̄tingere felicia. et malis infortuna
ra et cognosces multa id genus. i. huius generis que corroborēt te firma
soliditate p̄tra aduersitatē fortune querelis tuis sopitis. i. remotis

¶ Notandū sicut postea patebit oīa que fiunt recte fiūt a deo Quā igit̄
ordo iustitie requirat vicia puniri. et p̄tutes remunerari. si mali manerēt
impuniti et boni irremunerati. et sic p̄uersus ordo esset in domo dei. sc̄z in
mundo quod est horribilius omnibus monstris

¶ Hic phia dat modū
curandi ipm̄ Boetii di/
cens Qm̄ dudū. i. in ter/
cio libro vidisti formaz
vere beatitudinis me mō
strante. i. docēre oīb̄ de
cursis. i. p̄transitis que
puto necēria p̄mittere.
ostēdam tibi viā que te
reuehat id ē educar do/
mum. i. ad cognitionem
vere beatitudinis et ego
affigaz. i. apponā tue mē
ti pennas. i. rōnes quib̄
mens possit se tollere in
altum vt depulsa p̄tur/
batione contingente tē

bi ex affectu bonoz temporalium reuertaris sospes in patriam meo du/
ctu. mea semita. meis vehiculis ¶ Nota q̄ p̄ pennas quas philoso/
phia promittit affigere menti Boetij intelligitur speculatio rōnis et in/
tellectus virtus et sapientia Sicut em̄ auis volando in altum deducit̄
auxilio pennarum. sic mens humana speculatione rationis et intellectus
virtute et sapientia erigitur in p̄tēplatione summi boni

¶ Istud est p̄mū metz
huius quarti cuius p̄m̄/
mus versus ē: metrum
alemanicū ab inuētoze
dactylicū a pede p̄dos/
minante. Sc̄s versus
dicit̄ metrū archilogicū
ab inuētoze. iambicuz
a pede p̄dominante.

tutes: Bonis felicia. malis semper in
fortunata contingere Multaq; id ge
nus que sopitis querelis firma te soli
ditate corroborent

Et qm̄ vere formam beatitudinis me
dudum monstrante vidisti. quo etia;
sita sit agnouisti. decursis omnibus
que p̄mittere necessarium puto. viam
tibi que te domum reuehat ostēdam:
Pennas etiam tue menti quibus se in
altum tollere possit affigaz. vt pertur
batione depulsa sospes in patriā meo
ductu. mea semita. meis etiam vehi/
culis reuertaris

¶ Metrum primum quarti libri

Vnc etem̄ pēne volucres mibi

Que celsa p̄scendant poli

Quas sibi cū velox mens induit

Terras perosa despiciit

Metrum primum

Aeris immensum supat globum
 Rubescq; post tergum videt
 Quiq; agili motu calet etheris
 Transcendit ignis verticem
 Donec in astriferas surgat domos
 Pheboq; coniungat vias
 Aut comitetur iter gelidi senis
 Viles chorufci sideris
 Vel quicq; micans nox pingitur
 Recurrat astri circulum
 Atq; vbi iam exhaustū fuerat satis
 Solum relinquat extimum
 Dorsaq; velocis premat etheris
 Campos viridi luminis
 Hic regū sceptrum dñs tenet
 Orbisq; habenas temperat
 Et volucrem cursum. stabilis regit
 Rerum choruscus arbiter

In q metrophia oñ die
 viam p quas puenit ad
 pgnitionē summi boni.
 z est p pñderatōez creas-
 turaz q gradatim sunt
 trāscendēde hūsq; inue-
 niatur aliquid qd pēmi-
 near omī creature. z istā
 viā tradit sub similitudī
 dñe aius volār. Pñio
 q tradit viā qua mens
 pueniat ad pgnitionem
 summi boni. scđo oñdit
 quid mēs iudicabit cur
 illic peruenerit scđa. ibi.
 Nece te. Pñio dr. dixit
 q affigā pennas menti
 tue. sunt z em̄ mihi pen-
 ne volucres. i. veloces. s.
 virtus z sapiētia que cō-
 scendunt. i. penetrāt cel-
 sa. i. alta poli Quas pē-
 nas cū mens velox sibi
 induit. i. assumit ipa po-
 sa. i. odio habens terras
 despicit eas querēdo vl-
 terius creatorē z mens
 supat globū. i. spericum
 corpus imēti aeris cog-
 noscēdo q vltra aerē est
 creator. Rubes videt
 post tergū. qz vltra nu-

bes querit cognitionem summi boni z transcendit verticē. i. summū itez
 ignis. qui ignis calet ex agili. i. veloci motu etheris. i. celi. z vltērius pces-
 dit. mens inuestigando donec surgat. i. eleuet. in domos astriferas. i. in or-
 bem planetarū. z pñgit vias suas phebo. i. soli. inuestigādo q sol nō est
 deus donec comitet iter gelidi senis. i. saturni. qui est supra solem. mens
 inq; existens miles chorufci sideris. i. dei qui est splendidū sidus. z vltē-
 rius ascendit sup orbes planetarū donec pcurrat id est ptransseat circulū
 astri. i. celi stellarū quo se z astro pingitur. i. ornatū micans nox. qz nox
 stellis firmamenti illuminat. vbi. i. postq; satis fuerit exhaustū. i. specu-
 latione euacuātū q nulla stellarum est. deus. mens vltērius transcendit
 donec relinquat extimū polum. i. vltimū celū z pmar dorsa velocis ethe-
 ris. i. suū mamēti. s. ppos. i. potēs reuerēdi lumis. s. dei Hic supra vltimū
 polum dñs regum. tenet sceptrū. i. imperiū z temperat. i. moderatur habe-
 nas. id est. regimina orbis z manēs stabilis in se regit volucre. i. velocem

Liber quartus

curum. i. circularem motū corporū celestium. deus existens choruscus arbitretur. i. splendidus iudex rerū ¶ Notandū q̄ dr̄ ignem calere motu celi. ex quo videt̄ q̄ calor nō sit p̄pria r̄ p̄ se qualitas ignis cū sibi debeat̄ p̄ motum celi. Sed dicendū q̄ locus nō solū est cā p̄seruatiua locati. s̄ oīm accidentium naturaliter p̄sequentium. vñ qz celi est locus ignis nō solum est cā ipsius ignis. sed etiam ipsius caloris ignem p̄ntis. r̄ quia p̄pria dispositio celi fm̄ quam habet caliditatem super omnia est motus eius. ideo dicit̄ ignem calere motu celi. non excludens per hoc quin calor sit per se qualitas ignis.

¶ Notandum q̄ saturnum vocat gelidum semen. non q̄ sit gelidus formaliter sed affectiue Est enim affectiuus gelu r̄ frigoris. r̄ dicitur senex. quia motus eius tardus est ad modum senis. nam cursum suū complet pluri tempore q̄ sol vel luna

¶ Hic ostēdit p̄bia qd̄ Boetius indicabat cū transcendit creaturas r̄ puenit in cognitionē dei dicens. ¶ Boetii via ducat te reducē. i. reuertentes a r̄palibus huc. i. ad cognitionē dei Quā viam nūc immemor regris Tūc dices Ego memini qui obnubilat̄ sui affectu r̄palius hic. s̄. in cōtemplatione dei est mihi patria hinc. s̄. a deo

ortus supple sum. qz ad eius imaginem creatus. hic. i. in p̄tēplatione dei sistam. i. figam gradum. i. ponam finalem quietem Quod si placeat tibi existenti in cognitione dei visere. i. cum desiderio videre noctem terrarū relictam. tu cernes. i. videbis toruos tyrannos. i. crudeles p̄ncipes quos miseri populi timent. illos toruos esse exules a vera patria sua.

¶ Notandū fm̄ Aplm̄ Non habemus hic manentē patriam sed futuram. inquirimus. hec em̄ est vera patria a qua aīa rōnalis per creatōnem a deo exiuit. ad quā nisi reuertatur esse quod a deo accepit. affectiois ne terrenorum deturpatum prorsus amittit. p̄pter quod dicit in secundo metro tercij libri. Reperunt p̄rios queqz recursus Redituqz suo singula gaudent. Nec manet vlli traditus ordo Nisi quod fini inuenerit orū Stabilem qz sui fecerit orbem.

¶ Hic incipit scda p̄sa hui⁹ quarti Circa quā est sciendū q̄ p̄bia in p̄ri mo. li. vi. p̄sa inuestigando cām r̄ radicem infirmitatis Boetij cognouit q̄ boetij ex ignoran

Huc te si reducem referat via

Quā nunc requiris immemor

Hec dices memini patria est mihi

Hinc ortus. hic sistam gradum

¶ si terrarum placeat tibi

Noctem relictam visere

Quos miseri toruos populi timent

Cernes tyrannos exules

¶ Prosa secunda libri quarti

Boni bonum adipisci p̄nt quod desiderant. mali vero minime

Prosa

secunda

Am ego pape inquam. vt magna promittis. nec dubito qui possis efficere. Tu modo quem exci- aueris. ne moreris

ria finis rez. malos hos mines poteres. bonos vero impotentes putas. Item qz ignorabat qbus gubernaculis mū- dus regat. fortuitorum vices estimabat fluitas

te sine rectore. quia vero phia iam ostendit quis sit finis rerum. z qbus gubernaculis mundus regatur. Nunc phia vult adhuc re Boetio pfer- etiam curam remouendo dolores in quos Boetius incidit ex ignoran- tia premissoz. Et primo Boetius hoc perit z phia secundo illud pro- sequitur ibi. Primum igitur. dicit primo. Tum igitur scz finito sermo- ne philosophie. Ergo Boetius inqz pape est interiectio ammirantis o- philosophia tu magna promittis nec dubito quin possis efficere id ē ad effectum producere tu modo ne moreris id est non prorabas me quem excitaueris ad audiendum. ¶ Notandum q sapiens nihil promit- tit quod adimplere nō possit. qz opus sapiētis est nō mentiri. Ergo dr Boetius phie Sicur magna pmittis nō dubito quin efficere possis

¶ Nec phia psequitur intentū z primo probat bonos semp esse po- tentes z malos impotentes. cuius oppositum putabat Boetius. z cā- git pmo modū p quem vult ostendere. scdo ostendit z probat intentum suū rōnibz ibi Duo sūt

P. Primum igitur inquit bonis sem- per adesse potentiam. malos cunctis viribus esse desertos agnoscas lice- bit. quorum quidem alterum demon- stratur ex altero. Nam cum bonū ma- lumqz contraria sunt. si bonum potēs esse cōstituerit. liquet imbecillitas ma- li. Et si fragilitas clarescat mali. boni firmitas nota est. Sed vti nostre sen- tentie fides abundantior sit. alterutro calle procedam. nunc hinc. nūc inde proposita confirmando

Primo dr. O Boeci p- mum licebit vt agnos- cas bonis semp adesse potentiam z malos esse desertos id est priuatos cunctis viribz quozū al- terum scz bonis semper adesse potentiaz demō- stratur ex altero scilicet ex hoc q mali sunt viri- bus deserti. ex hui? cau- sam subdit dicens. nam cum bonuz z mali sint contraria. si bonum esse potens cōstituerit. liquet id est manifestuz fuerit imbecillitas id est impo- tentia mali. et si fragili- tas clarescat mali. firmi- tas boni nota est. Sed vt abundantiōz sit fides.

nostrae sententiae alterutro calle id est vtracqz via pcedā pfirmans pposita

Liber

Quartus

nunc hinc. s. ex firmitate. nunc inde ex fragilitate mali ¶ Notandum
q̄ p̄bia dictū suū q̄ si boni sunt potentes mali s̄ impotētes. fundat su-
per considerationē topicā. s. si p̄positum in p̄posito et oppositum in opposito
ut si sanitas est bona egritudo est mala. Dicit q̄ velit p̄cedere utraq̄
via ex potētia bonorū. p̄bando impotentia malorū. et ex impotentia malorū
rū potentia bonorū. q̄ si tūc vñ istorū p̄baret. et ex hoc reliquū p̄cludere
p̄ locū a p̄teritis esset argumentū verisile et nō necessariū. et ideo utraq̄
partem vult p̄bare et ex utroq̄ reliquū concludere

¶ Nec p̄bia p̄bat inec-
tum rōibus. sc̄do exclu-
dit quandam dubitati-
onem. ibi. Sed p̄t. ter-
cio cōfirmat p̄ncipale
intentū autoritate pla-
tonis. ibi. Et quibz om-
nibus. Primo p̄bat bo-
nos s̄ esse potentes. et
malos impotentes dua-
bus rōnibus. secūdo ad
idem ostendendum coacer-
uat breues ratiōes. ibi.
Sed qm̄ te. Prima in
duo p̄m̄ duas rōnes. se-
cunda ibi. Rursus inq̄
Primo p̄mittit duo ne-
cessaria ad primā rōem
secūdo ex p̄is arguit. ibi
¶ Des igit hōies Primo
p̄mittit vñ necessariū
sc̄do aliud ibi. Demini
sti ne. Primo d̄r. Duo
sunt p̄ncipia quibz con-
stat. i. p̄manet ois effec-
tus humanorū actuum.
sc̄z volūtas et p̄tās quo-
rum si alterū desit nihil
est quod queat effectus
explicari id est fieri. ¶
Declarat. deficiente em̄
voluntate nullus effec-
tus producitur. quia nullus aggreditur quod nō vult. et si potestas ab-
sit. voluntas frustratur. quo fit id est ex quo sequitur ut si videas aliquē
velle adipisci quod minime adipiscitur. non potes dubitare huic defui-
isse valentiam id est potentiam optinendi quod voluerit. Et iō d̄r B̄
etiū. Perspicuū est nec illo modo dubitari potest. Et subdit philoso-

¶ Duo sunt quibus om̄is huma-
norū actuum constat effectus. volun-
tas sc̄z ac potestas. Quorū si alterum
desit nihil ē quod explicari queat. De-
ficiente etem̄ volūtate. ne aggreditur
quidē quisq̄ quod non vult. At si po-
testas absit. volūtas frustratur. Quo
fit ut si quem videas adipisci velle qd̄
minime adipiscatur. huic obtinendi
quod voluerit. defuisse valentiam du-
bitare non possis. B. Perspicuum est
inquam. nec illo modo negari potest
P. Quem vero effecisse quod volue-
rit videas. num̄ etiam potuisse dubi-
tabas. B. Minime. P. Quod vero
quisq̄ potest in eo validus. quod ve-
ro non potest. in hoc imbecillis cēcē-
sendus est. B. Fateor inq̄

Prosa secunda

phía Quem vero videas effectisse quod voluerit non dubitabis eū nō potuisse id est non habuisse potentia. Et dicit Boetius *Vinime*. Tūc phía concludit tanq̃ manifestū ex dictis dicens. Illud q̃ quisq̃ potest in eo est validus id est potens. Et dicit Boetius *Harcor* inq̃. ¶ Nota q̃ phía dicit nullus aggreditur quod non vult. Contra aliquis nō lens interficit vel ledit hominē. ergo aliquis aggreditur quod nō vult. Item aliquis cogitur facere aliquid contra voluntatem suam et sic agi greditur quod non vult. Dicendū q̃ phía loquitur hic de effectu spon taneo qui ex intentione procedit. non de eo qui casu contingit. Un̄ dicē dum ad primū q̃ voluntas potest p̃pari vel ad ipsam actionem quam aliq̃s p̃mo aggreditur. et sic non deficit volūtas. vel pōt comparari ad p̃ns illam actionem. et sic potest deficere voluntas. vt si aliq̃s nolens ho minē interficit. Ad scdm̄ dicendū Illud quod quis coactus facit ē vo luntarium mixtum tamen simpliciter est inuoluntariū. Aliq̃s em̄ coac tus magis vult hoc facere q̃ sustinere penam vel perdere vitam. et ita respectu talis effectus non deest voluntas sed quantū ad actum interi orem voluntas semp̄ libera est et cogi nō potest.

¶ Hic phía premittit secundū vtile ad rōnem. et est resumptio q̃ r undam prius dictorum dicens *Veministi* ne esse collectum id est con clusum superioribus rō nibus oēm intentiones humane voluntaris fesi stinare id est tendere ad beatitudinem que volū tas agitur id ē ducitur diuersis studiis Respo det Boetius *Veministi* inquā illud esse demon stratur. Itē querit phía losophia. nunq̃d recoz davis beatitudines esse ipsum bonum. et eo mo do desiderari bonū ab omnibus euz beatitudo peti id est desideratur. Respondet Boetius.

Vinime recoz dor quia istud fixum teneo memorie. ¶ Notandum q̃ recordari est aliquid reducere ad memoriā quod per obliuionem est lapsum a memoria. Et quia beatitudinem esse ip sū summum bonum non exciderat a mente Boetij sed semper rema s nebat in habitu ideo dicit se non recordari de hoc sed in memoria tan q̃ quam fixum tenere.

¶ Des igit̄ homines boni pariter ac ¶ Hic phía arguit ex dictis pbans bonos et

Quartus Liber

potētes et malos impos-
rentes tali rōne. Quicū
q; adipiscunt qđ volūt
sunt potētes. et qđ nō adī-
piscunt qđ volūt sunt
impotētes et pmo p am-
bulo. Sed boni adīpī-
scunt qđ volūt. s. sum-
mū bonū. mali licet ve-
lūt nō adīpiscunt ipsuz
q; si mali adīpiscerēt
summū bonū nō essent
mali. q̄ boni sunt poten-
tes. mali impotentes.

Uñ dicit in sra. Omnes
hoies boni et mali nētū-
tur puenire ad bonū in-
discreta intēre. i. indi-
uisa intēre. dicit Boe-
tius Ita pñs est ad dic-
ta. Subdit phia. certū
est bonos fieri adeptōe
boni. Tertū est dicit Boe-
tius. Igit pcludit phia
boni adīpiscunt qđ appe-
tunt id est volūt. dicit

Boetius. sic videt. Dicit phia. si mali adīpiscerent bonū qđ appetunt
nō possent esse mali. Ita est dicit Boetius. Igitur pcludit phia. Cū vtrū
q; petant bonū. sed hi. l. boni illud adīpiscant. illi vero mali minime. nō
est dubiū bonos est potentes. q̄ vero mali sunt imbecilles id est impoten-
tes. Rūdet Boetius Quicūq; dubitat de hoc. non p̄t considerare na-
turam rerum nec consequentiā rōnum ¶ Notandum q̄ quia veri-
tas pponum fundatur super naturam rerum qui negat veritatem ppo-
num non potest considerare naturam rerum. s. l. negans veritatem ppo-
tatem pponum fundat. id dicit Boetius. Qui dubitat de pmissis nō po-
test considerare naturā rerum nec pñam rōnum

Hic phia ponit secū-
dam rōnem dicens. Si
sint duo quib; sit idem
ppositum. i. eadem intē-
rio faciendi aliquid fm
naturā. et vnus eorum
agat id ipsum et perfici
at ipsuz naturali officio
i. naturali organo. alter

mali indiscreta intentione ad bonum
peruenire nitūtur. B. Ita inq; conse-
quens est. P. Sed certum est adep-
tione boni bonos fieri. B. Tertū est
P. Adīpiscuntur igit boni quod appe-
tunt. B. Sic videtur. P. Mali vero
si adīpiscerent quod appetunt. bonū
mali esse non possent. B. Ita est. P.
Cum igitur vtrūq; bonum petant. sed
hi quidē adīpiscant. illi vero minime
¶ Num dubiū est bonos quidē poten-
tes esse. qui vero mali sunt imbecilles
B. Quisquis inquā dubitat. nec rerū
naturam. nec consequentiā potest cō-
siderare rōnum

P. Rursus inquit. Si duo sint qui-
bus idem fm naturā ppositū s. l. eorū
q; vnū naturali officio id ipm agat at
q; pficiat. alit pō. naturale illō officiū
mīme admīstrare q̄at. alio pō mō q̄

Prosa

secūda

nature cōuenit nō qđem impleat pro
positū suū sed imitet implentē. Quez
nā horum valentiozem esse decernis.
B. z si coniecto inq̃ quid velis. plani
tis tamen audire desidero. P. Ambu
landi inq̃t motū fin naturam esse ho
minibz num negabis B. Minime in
q̃. P. Eiusqz rei pedū officiū eē natu
erlua nu m dubitas. B. Ne hoc qui
dem inq̃. P. Si q̃s igitur pedibz in
cedere valēs ambulet. aliūsqz cui hoc
naturale pedum desit officiū. mani
bus nitens ambulare conetur. q̃s ho
rum iure valentior existimari pōt. B.
Contexē inq̃ cetera. naz q̃ naturalis
officij potens. eo q̃ idem nequeat. va
lentior sit nullus ambigit. P. S; sū
mū bonū quod eque malis bonisqz
ppositūz. boni qđem naturali officio
virtutum petunt. Mali vero variā
pcupiditatem quod adipiscendi bo
ni naturale officiū non est. idem ipm
conant adipisci. An tu aliter existias
B. Minime inq̃. nam etiaz qđ est cō
sequēs ptz. Ex his em̃ que concessē
rim bonos quidem potentes. malos
vero esse necesse est imbecilles. P. Re
cte inq̃t precurris. idqz (vri medici spe

vero mīme q̃rat admī
nistrare id est adimplē
re illud officiū. sed alio
mō q̃ nature cōueniat.
nō impleat. ppositum sz
imitetur implentē. quez
horz duoz decernis. i.
iudicas esse valentiozez
i. potētiore. Dicit Boe
tius. Nē p q̃uis piec
to. i. cōsiderem qđ velis
tū ego desidero plenius
audire de te. Tūc phia
declarat sibi in exemplo
dicēs. Num negas mo
rum ambulādi homibz
inesse p naturam. Dicit
Boetius. Minime
nego Et phia. nū etiaz
dubitas eius rei. i. act
ambulādi eē officiū na
turale pedū. Dicit Bo
etius. Nec h dubito et
phia. Si q̃s igit ābulet
valens incedere pedibz
Alius at cui h officiūz
desit manibz nitēs. i. la
borās ābulare conet q̃s
horz p̃t estimari valen
tior ēt boetius p̃texe ce
tera. q. d. p̃cede in rō ne
tua q̃a nullus ambigit.
qn potēs natural' offici
sit valētiore eo q̃ nō p̃t in
idem officiū. Tūc phia
isti p̃pōnī p̃misse tanq̃
maiori adiūgit vñā mī
nozem dicēs Sed sum
mū bonū qđ eē bonis
et malis ē ppositū. boni
qđem petunt id est ad
piscuntur officio natura
li scilicet virtute. mali ve
ro conantur adipisci id ip
sum per variā cupidi
tatem rerum temporaz

Liber

Quartus

iam quod non est officium naturale adipiscens boni. An tu o Boetius estimas aliter. Quia

rare solent) indicium est erecte iam resistensq; nature.

Boetius. Nunne inq; .z Boetius qñ pcurriendo cõclufit principale intentũ dicens. Nam etiã illud qđ est psequens pz̃z mihi. Ex his em̃ qđ cõcesserim necesse est bonos esse potētes. malos vero imbecilles. z p̃bia applaudens Boetio d̃r. Recte inquit pcurris. z illud est signũ sicut me dici solet separare indicium .i. signũ recte nature z nature resistentis sup̃ple ipsi morbo ¶ Notandũ qđ ex l̃ra format talis rō. Quĩ duo intendunt aliqđ ppositum naturaliter. quod id ppositum psequitur officio naturalit̃ ē potēs. z qđ non psequitur illud ppositum naturali officio est impotēs. Sed tam boni q̃ mali naturaliter tendunt ad beatitudinē z boni ipsam psequunt̃ naturali officio scz virtute. mali aut̃ non. S̃ boni s̃s potētes. mali vero impotētes. ¶ Nota circa vltimũ qđ medici solēt accipere signa pgnostica sanitatis ex ego qñ patiens erigit se z p se vti fortiori remedio. Sic in Boetio signũ erit pualescere z sanitatis qđ ip̃e rōem p h̃ie remediante quasi pcurrens p se cõpleuit

¶ Nec p̃bia coacervat q̃dam alias rōnes breues ad ppositum ostendēdũ. Et sunt quorũ rōes Scđa ibi. Considera vero. terciã ibi. In q̃ re quarta ibi. Cum enim. Primo d̃r. Sed qñ te cõspicio promptissimuz ad intelligendũ ego coacervabo. .i. cõponã crebras rōnes. Vides em̃ quanta pareat infirmitas viciosoz hominum cum nec ad hoc queant pervenire ad quod ducit z p̃pellit eos naturalis intentio. z quid esset de istis malis censendũ si deserent hoc auxilio nature precuntis tam magno ac pene iniuncto. q. d. nihil aliud censendũ est nisi qđ impotentie coruz hoc ascriberetur. ¶ Notandũ qđ tam boni q̃ mali vniuersaliter tendunt ad bonũ. z mali deficiunt ab eo quod comperit eis fm̃ naturã. Et hoc arguitur sic. Maxima impotentia est deficere ab eo quod natura intendit. z hoc faciunt mali ergo sunt impotentes ¶ Notandũ qđ de pene iniuncto. qđ appetitus naturalis boni non habet contrarium repugnatũ quo vincatur. sed tamen per ignorantĩã z errorem viciosoz pervenit. z ita aliquo mō vincit. licet non directe ¶ Nec p̃bia ponit secũdũ eandẽ rōem. z dicit. cõsidera vero qñta sceleratos hominũ

Sed quoniam te ad intelligendum promptissimũ esse conspicio. crebras coacervabo rationes. Vides em̃ quanta viciosoz hominum pateat infirmitas. qñ nec ad h̃ qđ puenire q̃ant. ad quod eos naturalis ducit ac pene cõpellit intentio. Et quid si hoc tam magno ac pene iniuncto precuntis nature desererent auxilio

Considera vero qñta sceleratos hominũ

Prosa secunda

ne habeat impotentia Neque enim le-
uia aut ludicra p̄mia petūt. q̄ p̄seq̄ at
q̄s obtinere nō p̄nt. sed circa ip̄am rez
summa verticemq̄ deficiūt Nec in eo
miseris cōtingit effectus. q̄ solum di-
es noctesq̄ moliantur

hoc q̄ ipsi moliant. i. laborāt acq̄rere dies ⁊ noctes id est transitoria ⁊ rē
poralia bona ¶ Hora ex ista formatur talis rō. quāto maius est il-
lud a q̄ aliq̄s deficit. tāto maior est suus defectus ⁊ in maiorem impotē-
tiam cadit. sen illud a quo mali deficiūt nō est qd vile ⁊ modicū. sed est
summū bonū. ḡ maloz maxima est impotentia.

¶ Neiphia ponit terciā rōnem. p̄bando bonos maxime eē po-
tentes p̄tractando exemplū supra positum. ⁊ ex hoc p̄cludit malos ma-
xime esse impotētes. Et
In qua re bonoz vires eminent Si
cut enim cū q̄ pedibz incedens. qd eū
locū vsq̄ peruenire potuisset. q̄ nihil
ulteri⁹ p̄miū iaceret incessui.ambu-
landi potentissimuz eē censeret. ita eū
q̄ expetendoz finem. q̄ nihil vltra est
apprehendit. potentissimū necesse est
iudices. Ex quo fit. quod huic obia-
cet. vt. i. idem scelesti. viribus omnibz
videant̄ esse deserti

id est sequitur quod huic obiaacet id est p̄trarium est vt. idem scelesti id est
mali videantur deserti omnibus viribus ¶ Notandū q̄ sicut vi-
ator aliquis d̄r potens cum ambulat ad eum locum vbi nihil amplius
restat de via. sic boni quando pueniunt ad finem ⁊ ad bonum qd trās-
cendi non p̄r. ideo dicuntur potentes. mali autē qz ipsum attingere. non
possunt. dicuntur impotentes.

Cur em̄ relicta p̄tute vicia sectant̄. in-
scitia ne bonoz. sed qd enervatius ig-

dera ex his q̄ dicā quan-
ta impotētia habeat sce-
leratos homines. Nūc
em̄ apperunt p̄mia leuia
et ludicra. i. iocosa. s̄z ip̄s
si deficiūt circa ip̄arum
rez summā id est p̄fectō-
nem atq̄ verticem Nec
p̄tingit ipsis miseris eff-
fectus boni in eo. i. p̄pter

xime esse impotētes. Et
de in qua reses assuetus
die bone desiderati emi-
nent vires bonoz supra
vires maloz Sicut em̄
censeret. i. iudicaret eē
ambuladi potentissimū
qui pedibus incedens
potuisset peruenire vsq̄
ad eum locū quo vices
ri⁹ nihil p̄miū. i. manū
festū iaceret incessui. ita
necesse est q̄ euz iudices
potentissimū qui appre-
hendit finē expetendoz
quo nihil est vltra. tales
sūt boni. Ex quo fit

¶ Neiphia ponit q̄r-
raz rōem. sc̄do excludit
quādam dubitationez
ibi. Quod quidem.

Quartus Liber

Rō quā intēdit in summa est ista. mali qm̄ relit̄ cta p̄tute declinant ad vicia. aut sciunt bonum esse adherere p̄tuti. aut nesciunt. si nesciunt peccant p̄ ignorantia. nihil at̄ est impotētius ignorantia. ḡ mali peccātes ignorantia sunt impotentētes. Si at̄ sciunt bonū esse adherere p̄tuti z declinant ad vicia. aut volentes derelinquunt bonū aut non. Si non vo-

lentes sed attracti libidine passionū p̄uertunt ad vicia q̄ sint impotentētes. qz maxima impotentia est non posse resistere passionibz. Si autē scientes z volentes relinquunt bonū seq̄tur q̄ non tñ sunt impotentētes s̄ etiam q̄ omnino non sint. Luz em̄ om̄is natura inq̄tum h̄mōi h̄beat ordinem ad finem inq̄tum aliqd̄ desistit ab ordine ad fines int̄m̄ deficit a natura. z p̄ p̄is abesse ipsi nature. Istam rōnem pretendit in l̄ra et dicit. Eū em̄ relicta virtute mali sectant̄ vicia. ne pro nunquid hoc est ex inscitia. i. ex ignorantia bonorū. Sed quid est enervatius. i. debilius cecitate ignorantie. q. d. nihil. An ipsi nouerunt sectanda bona. sed ip̄os trāsiuerfos libido. i. concupiscentia p̄cipitat in vicia z sic ipsi fragiles in r̄pantiā. i. p̄pter int̄pantiā libidinis neq̄unt vicio obluctari. i. resistere. An scientes z volentes deserunt bonū z deflectunt ad vicia voluntate z scia. sed hoc mō non potentes esse desinunt sed oīno desinūt esse. Cuius assignat rōnem. nam q̄ relinquit cōem finem oīm q̄ sunt. s. deum q̄ est ip̄m esse. pariter esse desistunt. ¶ Horandū q̄ primū ens verissime habz esse. nam ip̄m est cā esse oībus vt sint. vt p̄ p̄mentatorē. i. metaphis. et p̄mo celi z mūdi. Ab hoc ente deriuatū est singulis esse z viuere. quā ro ergo magis p̄ vicia aliquis recedit a primo esse. tanto magis desinit esse. vñ Gregorius in li. moralīū loquēs de dyabolo d̄r. q̄ dyabol⁹ hñ d̄r non esse. qz a summa essentia recessit z p̄ hoc quotidie excrescere defecit tu tendit ad non esse. qm̄ ab eo qui vix est esse cecidit. ¶ Horādus q̄ phia tres assignat causas ex q̄bus om̄e pctm̄ procedit. Vis em̄ peccans vel peccat ex ignorantia. z hunc modū primō tangit. vel peccat ex impotentia resistendi. z istū scdo tangit. vel ex voluntate z malicia. z illū

¶ Hic phia excludit dubitationē. Aliq̄s em̄ dubitaret quō aliquis posset esse malus z tñ dicit non esse. hoc excludit phia dicens. mirū forte

norantie cecitate. An sectanda nouerunt sed transuersos eos libido p̄cipitat. sic quoqz intempantia fragiles. qui obluctari vicio nequeunt. An scientes volentesqz bonum deserunt ad vicia deflectunt. Sed hoc modo nō solum potentes esse. sed omnino esse desinunt. Nam q̄ cōmunē oīm finem relinquunt. pariter quoqz esse desistūt

Qd̄ q̄dem cuipiā mix forte videat. vt malos qui plures hoīm sunt eosdē nō esse dicamus. Sed ita sese res habet

Prosa

secunda

nam qui mali sunt eos malos esse non abnuo. sed eosdem esse pure atque simpliciter nego. Nam uti cadaver hominem mortuum dixeris. simpliciter vero hominem appellare non possis. ita viciosos malos quidem esse precesserim. sed esse absolute nequea profiteri. Est enim quod ordinem retinet servatque naturam. Quod vero ab hac deficit esse etiam quod in sua natura situs est. derelinquit

car quam prius dictam dicēs. Solū enim illud est quod ordinē recte servat in natura. quod autē ab hac natura et ab ordine deficit etiam esse quod in sua natura sit tū est derelinquē. ¶ Notandū quod malū est determinatio distrabēs sicut et mortuū. vñ sicut procedendū est cadaver hominis esse hominem mortuum. nō tū simpliciter procedendū est cadaver esse hominem. sic quēcūque malū procedendum est esse malū. nō tū simpliciter procedendū est ipm esse. vñ sicut patebit tertia prosa. homines quēsi in maliciam humanam amiserunt naturā. ergo per maliciam homines desinūt esse quod fuerant.

videat cuiuspiam. scilicet aliter ut malos qui plures sūt hominū. dicam⁹ ipsos non esse. Sicut ita res se habet quod utis mirū videat. Nam qui sūt mali eos esse malos non abnuo. a. nego. scilicet ipsos simpliciter et pure esse nego. Nam sicut cadaver hominem mortuū dixeris simpliciter autē hominem appellare non possis. Ita viciosos malos esse precesserim scilicet nequea profiteri ipsos absolute esse sine determinatiōe distrabente. et replis

¶ Hic philosophia excludit dubitationem contingentē circa principale propositū. Oportet enim quod mali sūt impotentes. aliq̄s dubitaret quō hoc verum sit cū tñ consuetum sit dicere quod mali pñt. hoc soluit philosophia. scdo ostēdit quod potentia maloz nulla sit ibi. Nam si vñ. dr primo

Sed pñt inq̄s mali. Ne ego quidē negauerim. scilicet heceoz poñā nō a viribus sed ab ibecillitate descendit. Pñt ei mala quā minime valerēt si i bonoz efficiētia manere potuissent. Que possibilitas eos euidētius nihil posse demonstrat.

¶ Oportet quod declarat. quod mali pñt quidem mala. que minime valerēt. i. possent si potuissent manere in efficiētia eoz bonoz. i. si efficiētia maloz eēt talis qualis illa quā hñt boni que potissima est ut patet ex dictis. que possibilitas maloz qua pñt mala. demonstrat eos euidētius nihil posse.

¶ Notandū quod dr malos minime posse mala si pmaneat in efficiētia bonoz ex quo videt quod boni non pñt facere malū. nec per pñs peccare. quod est falsum. cum iustus septies in die cadat et fortior resurgit fm scripturā

Libe

Quartus

Ad hoc dicendū q̄ boni non p̄nt facere malū ex electione recte rōnis que semp̄ deprecā ad optima. licet de potentia absoluta possint facere malū. inquantum t̄n potentia eoz p̄iungit voluntati z electioni qua eli gunt bonum z non malum. sic dicitur non posse facere malum.

¶ Hic pbat q̄ potētia maloz nulla sit triplici ter. scda ibi Atq̄ vt in tel ligas. tertia ibi. Huc accedit. Primo d̄r. sicut collegim⁹ paulo ante ma lum nihil est. z mali t̄m p̄nt mala. ex hoc licet ipz obos nihil posse Et dicit Boetius. p̄spicuum est ¶ Notandū q̄ rō sic format. Posse malū est posse nihil. cū malū nihil sit. sed mali t̄m possunt mala. q̄ possunt nihil. z p̄ p̄ns nulla est eoz potentia ¶ Notandū q̄ de hoc q̄ malū nihil sit. visus est pus. z d̄r Aug⁹. Cum vniuerse nature p̄ verbū dei fa cte sint. iniquitas p̄ ipsum facta non est. quia iniquitas nulla substantia est. z peccatum nō est natura sed incitium nature appetēs illud quod nō est sui ordinis.

¶ Nec pbat idem alio mō dices Boeci q̄nā sit vis hui⁹ potētie qua mali dicūt posse sic p̄side ra ex dicēdis. Nos paulo ante diffinim⁹ nihil esse potētiā summo bo no. s. deo Ita est d̄r Bo etius. z p̄bia Sed idē scz summū bonū non p̄r facere malum ¶ Minime d̄r boet⁹ Et h̄bia. Est igit̄ aliq̄s q̄ putet hoies oīa posse Nemo d̄r Bo etius nisi quis insanat. z p̄bia subiungit. idē ho mines p̄nt male facere. Utinam nō possent d̄r Boetius Igit̄ p̄bia ar guit Cū igit̄ t̄m mō po tes bonoz possit oīa nō aut̄ p̄nt oīa potētes malozum. manifestum est eodē minus posse qui mala possunt ¶ Nota q̄ posse malū magis arguit impotētiā q̄ potētiā. q̄ si argueret potētiā tunc deberet oīpotētissimo. s. deo q̄d falsum ē. vnde p̄r argui ex littera sic. deus potest omnia z non potest malum. mali non possunt omnia z possunt malum. ergo posse malū ma gis arguit impotētiā q̄ potētiā

Nā si vti paulo ante collegimus. ma lum nihil est. cū mala tantūmō. nihil posse ipz obos liq̄t. B. Perspicuū est ¶ Notandū q̄ rō sic format. Posse malū est posse nihil. cū malū nihil sit. sed mali t̄m possunt mala. q̄ possunt nihil. z p̄ p̄ns nulla est eoz potentia ¶ Notandū q̄ de hoc q̄ malū nihil sit. visus est pus. z d̄r Aug⁹. Cum vniuerse nature p̄ verbū dei fa cte sint. iniquitas p̄ ipsum facta non est. quia iniquitas nulla substantia est. z peccatum nō est natura sed incitium nature appetēs illud quod nō est sui ordinis.

P. Atq̄ vt intelligas quenā sit hui⁹ potētie vis. summo bono nihil potē tius esse paulo ante diffinimus. B. Ita est inq̄. P. Sed idē inquit face re malū nequit. B. Minime. P. Est igit̄ inquit aliq̄s qui oīa posse hoies putet. B. nisi quis insaniat nemo. P. Atqui idem p̄nt mala. B. Utinā qui dem inq̄ non possent. P. Cū igit̄ bo noz t̄m mōdo potēns possit oīa. non vero queant oīa potētes etiam ma lorum. eosdem qui mala p̄nt. minus posse manifestum est.

¶ Nota q̄ posse malū magis arguit impotētiā q̄ potētiā. q̄ si argueret potētiā tunc deberet oīpotētissimo. s. deo q̄d falsum ē. vnde p̄r argui ex littera sic. deus potest omnia z non potest malum. mali non possunt omnia z possunt malum. ergo posse malū ma gis arguit impotētiā q̄ potētiā

Prosa secunda

¶ Hic pbat idem tercio mō dicens Huc accedit q̄ ostēdimus oēm potentiam esse numerandā inter expetenda. i. desideranda referri ad bonū velut ad qđdam cacumē. i. pfectionem sue nature. sed possibilitas

Huc accedit q̄ oēm potentiā inter expetenda numerandā. oīa q̄ expetenda referri ad bonū. velut ad qđdā nature sue cacumē oñdimus S; patrādi sceleris possibilitas. referri ad bonū non p̄t. expetēda igit̄ nō est Atq̄ oīs poñā expetenda est Liqueť igit̄ maloz pos/sibilitatem. nō esse potentiam

¶ Hic ex dictis concludit p̄clusionem p̄ncipalē p̄firmādo eam auctoritate Platonis dices Ex quib; iā declaratis apparet minime dubitabilis potētia bonoz. et infirmitas maloz p̄o minime dubitabilis apparet infirmitas Verāq; illā platonis eē sententiā liquet. solos qđ desiderēt facere posse sapientes. improbos p̄o exerce quidez qđ libeat. qđ p̄o desiderēt explere nō posse Faciūt em̄ q̄libet. dū p̄ ea quib; delectant̄ id bonum quod desiderant. se adepturos putant. sed minime adipiscuntur. quonīaz ad beatitudinem probra non veniunt

rōnalis. libitū autē spectat ad appetitū sensuale. licet q̄ mali affecrēt b̄ritudinē appetitū naturali. tñ qz faciūt qđlibet sequētes appetitū sensitiuum ideo ad b̄ritudinē nō p̄ueniūt. sapientes autē q̄ p̄tēnunt delectatōes sensuales z inuēiunt intellectualib; ip̄i s; q̄ p̄ficiūt aīam suā scia sui creatoris qui de nihilo fecit eos v̄ scribit̄ in libro de p̄mo. Anima non tristabit̄ neq; p̄turbabitur cū recedit a corpore v̄ scribitur in eodem

id est potentia patrādi sceleris. i. faciendi malū non potest referri ad bonū. Igitur expetēda nō est. omnis autē potentia expetenda est. liquet igit̄ potentiā maloz nō esse potentiam **¶** Notandum q̄ rō sic potest formari ex littera. Vis potentia que est potentia natura est appetēda z refert̄ ad bonū. q̄ potentia mali non est potentia

tabilis potētia bonoz. et infirmitas maloz z liq̄ verā esse illam sententiā platonis. Solos sapientes posse facere qđ desiderāt. improbos p̄o explere posse qđ libeat. i. qđ libidini placeat. qđ p̄o desiderēt rōnali appetitū malos explere nō posse. Faciūt em̄ mali q̄ libet. i. q̄ libido expetit dū putāt se adepturos bonū qđ desiderāt p̄ ea quib; delectent̄. sed minime adipiscunt̄ qm̄ p̄bra. i. vicia vel hoīes viciōsi nō veniūt ad beatitudinē **¶** Notandū q̄ desideritū est appetitus

Lib^r quartus

¶ Istud est metrū secū-
dum hui⁹ q^urti. Et est
metz metrū. p^rimū d^r a/
lematicū ab inuētoze
trochaicū a pede p^redo-
mināte. scōz d^r feregra-
tiū ab inuētoze. sponda-
iū a pede p^redomināte
In quo metro p^rhīa oñ/
dit q^uo potētia malozū
sit p^rsideranda in quib⁹
maxime videt esse. sicut
reges z p^rncipes. z d^r in-
cipiendo p^rstructōez in
septimo versu. Si quis
detrahāt. i. remoueat p^r-
p^rsideratōnem. z intelle-
ctū regimīna. i. regimīna
vānī cul^r ex^rterioris su-
perbis regibus Quos
reges vides sedere cel-
sos culmine. i. altitudie
solij. i. cathedre quos vi-
des claros purpura nī-
tentes septos. i. circūda-
datos armis tristib⁹. i.
p^rtristātib⁹. Reges
inq^z cōminantes. i. mī-
nas imponentes miser^z
toruo ore. i. crudeli aspe-
ctu anhelos. i. cupidos
vel festinos rabie cedīs
. i. crudelitate morēz Jā
videbit d^rnos tales fer-
re intus. i. in aio artas
catenas. i. macula vict-
ozum. Q^uo manifestat
subdens hinc em. i. ex vna parte libido. i. p^rcupiscentia versat. i. p^recipit
tar corda talīū tyrannozū audis venenis Hinc. i. ex alia p^rte ira tur-
bida flagellat. i. punit mentē ipsorū. ita inq^z tollens. i. excitans fluctus. i.
disturbia aut captos infortunio aliquo merore ipsos fatigat Aut spes
lubrica id est vana torquet. Cum ergo cernas vnum caput id est vnu⁹
p^rncipem ferre id est sustinere totū tyrannos id est p^rpassiones tyrannozū
res. ipse p^rcellus iniquis dominis. i. vicijs d^rnantibus non facit q^uo optat
¶ Hora q^uo intentio philosophie est dicere. si quis visu posset penes
trare corda p^rncipum quos videt sedere in altis solijs ornatos claris in

¶ Detrum secundum quarti libri

Vos vides sedere celsos
Solij culmine reges

Purpura claros nitentes
Septos tristibus armis
Ore toruo comminantes
Rabie cordis anhelos
Detrahāt si quis superbis
Vani tegmina cultus
Jam videbit intus artas
Dominos ferre catenas
Hinc cum libido versat
Audis corda venenis
Hinc flagellat ira mentem
Fluctus turbida tollens
Veroz aut captos fatigat
Aut spes lubrica torquet
Ergo cum caput tot vnum
Cernas ferre tyrannos
Non facit quod optat ipse
Dominis p^rcellus iniquis

Prosa tercia

umentis hñtes arma terrèria z toruo vultu respiciētes miseros statim
vñu pgnosceret ipsos ligatos multz catenis insolubilibz .i. passionibz ire
spei timoris z sic ligati passionibz nō faciūt qđ oprant z p pñs sñz ipoten
tes ¶ Notandū qđ dñs qđ hō pñsus inqđs dñis .i. vicijz dominātibz
nō facit qđ oprat Dicit beatus Aug⁹ .in li. de ciuitate dei Bon⁹ etiā
si seruat liber est .malus autē si regnat seruus est .nec vnus hoīs sed qđ
grauius est tot dominorum seruus est quot victorum

¶ Ista est p̄sa terciā huius quarti in qua oñdit p̄bia malis nunq̄
deesse supplicia z bonis nūq̄ deesse p̄mia Et p̄mo p̄bia p̄tinuādo se ad
p̄cedentia p̄mo p̄mittit intentū suū .scđo p̄sequitur intentū ibi Rerū etem

¶ Prosa terciā libri quarti

¶ Narrat p̄miū vnus cuiusq̄ rei
idem quicqđ gerit .z vicijz accedēti/
bus amittere hoīem humanā naturā

Ides neigūt quāto in sceno p/
bra voluantur .q̄p̄bitas luce
resplendat In quo p̄spicuum est .nū
q̄ bonis p̄mia nunq̄ sua sceleribus
deesse supplicia

nos suisbus assimilant .sicut postea patebit qui voluit in sceno fm illud
Suis magis in sceno gaudet q̄ fonte sereno .de quibz dñs scriptura Des
tierit iumenta in in stercore suo . p̄bi autē luce resplendent .qz virtus z p
bitas vltra humanam naturā hominē puehit z dijs assimilat .

¶ Rerū etem que gerunt . illud .p̄pter
qđ vnaqueq̄ res gerit . eiusdē rei pre/
miū esse non iniuria videri potest . vti
currenti in stadio .p̄pter quā currit ia/
cet premiū corona . Sed beatitudinē
esse idē ipm bonū .p̄pter qđ oīa gerun
tur oñdim⁹ Est igit̄ humanis actibz
ipsum bonum veluti premiū com/

Primo dñt sic Vides ne
igit̄ ¶ boeci in quanto
sceno .i. in q̄nta vilitate
imporētie voluant p̄ro/
bra .i. hoies .p̄brosi z vi
ciosi . vides etiaz qua lus
ce .i. qua claritate poten
tie resplendat p̄bitas
p̄tuosoz hoīm . In quo
sicut in suo antecedente p
spicū est hoc p̄ns .i. nū
q̄ sceleribz .i. hoībz sceler
ratis deesse sua supplicia

¶ Notandum qđ ma
li dñcitur volui in sceno
qz mali z maxime libidi

¶ Hic p̄bia p̄sequit in
tentū z p̄mo .p̄bat qđ bo
nis nūq̄ desunt p̄mia
scđo qđ malis nunq̄ des
sunt supplicia . p̄mo ostē
dit qđ bonis nunq̄ des
sunt p̄mia . secūdo ostē
dit quid sit illud premi
um . ibi . At cuius p̄es
miū . primum probat du
abus rationibus . secun
dam ponit ibi . Postres
mo . Prima ratio talis
est . omnis res propter
quam aliud gerit est pre

Liber quartus

miū illius rei que gerit
sed ppter bonū oīa fiunt
z gerūtur. ḡ bonū est p
miū oīm que gerūtur. s
bonū a bonis separi nō
p̄r. qz iam non essent bo
ni. ḡ bonis nūqz desunt
sua premia Un̄ d̄r in lī
tera Rerū que gerunt
.i. fiunt illud ppter quod
vnaqueqz res gerit. .i. sit
illud videtur nō iniuria
esse premium illius rei.
Nec declarat exempla
riter vt currētī in stadio
.i. in aliquo spacio coro
na est pmiū ppter quam
curritur. sed ostēdimus
prius beatitudinez esse
id ipsum bonū ppter qd
oīa gerunt. ḡ ipsum bo
nū est veluti cōe pmiū
actibus humanis posi
tum. sed hoc bonū nō p̄
separari a bonis. Non

em̄ bonus iure vocabit̄ qui careat bono quare probos mores. i. homies
bene moxgeratos non relinquunt sua premia Quantūcūqz ergo se
uiant mali p̄tra bonos. tñ sapienti nō decider corona. i. premiū. nec aref
cet. i. minuetur qz aliena improbitas non decerpit. i. nō aufert p̄rium de
cus probis animis. qz si boni recepto p̄mio extrinsecus letarent poterit
hoc aliquis auferre ab eis vel saltem ille qui p̄tulisset. sed illud premium
sua p̄bitas vnicuiqz p̄fert. tunc quilibet carebit suo p̄mio cum deficiat
esse probus ¶ Notandum qz p̄suetudo fuit apud Rhomanos cur
rere in stadio. i. in aliquo spacio quod vocabāt stadiū. z qui citius venit
ad metam sustulit premiū sez coronam vel aliquid aliud. sicut d̄r Apol
stolus Nescitis qz hī qui in stadio currunt. oēs quidem currūt sed vnus
accipit brauiū. sic currite vt apprehendatis. ḡ id ppter quod curritur est
premiū currentium ¶ Notandum qz bonus non potest carere p̄
mio. qz illud a quo homo denoiatur bonus est virtus vel operatio vir
tuosa. qz s̄m Arestorelem. ij. ethicorū Vis virtus erit viciū habitus et ḡ
homo sit bonus ppter qd dignitas virtutis est premiū p̄tuoſe opantiū
sed opans p̄tuoſe nō p̄r priuari virtute. ḡ bonus nō p̄r carere suo p̄mio.
¶ Notandum quātūcūqz mali seuiant tñ sapienti non deceder co
rona. quia s̄m Senecam. Nunqz in tantū vicium p̄traibit nec malicia
similiter est de malis z stultis respectu bonorum z sapientum

mune p̄positum. Atqui boca bonis
non potest separari. Neqz em̄ bonus
vltra iure vocabitur. qui careat bono
Quare probos mores sua premia nō
relinquunt. Quantūlibet igit̄ seuiant
mali. sapienti tñ corona non decider.
non arefcer Neqz em̄ probis animis
p̄rium decus. aliena decerpit impro
bitas ¶ si extrinsecus accepto leta
retur. poterat hoc vel alius quispiam
vel ipse etiam qui contulisset auferre.
Sed quoniam id sua cuiqz probitas
p̄fert. tum suo premio carebit. cū pro
bus esse deficiat

Prosa

tercia

¶ Hic ponit secundam rationem que talis est Premium non habet rationem propriam nisi inquantum bonum. quod igitur est propositum boni premium est propositum boni. Gerit propositum proprium.

Postremo cum omne premium idcirco appetitur quoniam bonum esse creditur. quis boni propositum premium indicet expertem

Dicitur in ista. Postremo cum omne premium idcirco appetatur quod creditur esse bonum. quis indicet propositum boni expertem esse premium. quod d. nullus

¶ Notandum quod argumentum philosophie fidei est ista acti arguatur. homo non habet rationem hominis nisi quod est rationalis. Quicunque igitur est rationalis est homo. Sic similiter premium non appetitur nisi quod bonum. Qui igitur est propositum boni est propositum premium. sed bonus est propositum boni. ergo non deest sibi premium

¶ Hic ostendit quid sit illud premium quod boni assequitur. scilicet maximum et optimum. quod est fieri deos. Unde dicitur. At cuius premium. scilicet boni non aliter expresse. id est carentes. Responderet philosophia omne pulcherrimum et maximum premium. quod probatur ex quod a correlario supra declarato dicens. Demento correlarium illius

At cuius premium. omne pulcherrimum maximumque Demento ceterum correlarium illius quod paulo ante precipuum dedi ac sic collige Cum ipsum bonum beatitudo sit: bonos omnes eo ipso quod boni sunt fieri beatos liquet. Sed quod beati sunt. deos esse pervenit. Est igitur premium bonorum quod nullus deterat deos. nullius minuat potestatem. nullius fuscet improbitas deos fieri.

quod precipuum ante de de. et sic collige id est ex illo correlario conclude Cum ipsum bonum sit beatitudo liquet omnes bonos esse quod boni sunt fieri beatos. scilicet qui beati sunt eos pervenire esse deos. Igitur premium bonorum est fieri deos. quod premium bonorum nullus deterat. id est sumit. nullus potestas minuet. nullus improbitas fuscet. id est obscurat.

capit beatitudinem per statum quem boni habituri sunt post hanc vitam sed per statum beatitudinis qualis in hac vita haberi potest quem homo persequitur per virtutes. unde qui essentialiter est bonus essentialiter est beatus et deus. et qui non est essentialiter bonus. sed participative. hic etiam est participative beatus et deus

¶ Notandum quod in ista deductione philosophia non accipit beatitudinem per statum quem boni habituri sunt post hanc vitam sed per statum beatitudinis qualis in hac vita haberi potest quem homo persequitur per virtutes. unde qui essentialiter est bonus essentialiter est beatus et deus. et qui non est essentialiter bonus. sed participative. hic etiam est participative beatus et deus

Que cum ita sunt. de malorum quibus inseparabili pena dubitare sapiens nequeat. Nam cum bonum malumque item pene atque pre-

¶ Hic ostendit philosophia quod malis nunquam desunt sua supplicia. secundo ostendit quale sit illud supplicium. ibi. Vide

Liber quartus

aūt p̄ma in duas s̄m du
as rōnes. sc̄da ibi. Jam
vero. p̄mo d̄r Que cū
ita sint. s. q̄ boni nunq̄
carent p̄mijs. sequit̄ q̄
nullus sapiēs possit du/
bitare de inseparabili pena
malozū. Nam cū bonū
z malū pena z p̄miū ad
uersa fronte dissideant
.i. opponant̄ ad inuicem
necē est que in boni pre

mio videmus accidere. eadem necē est q̄ r̄ndeant p̄traria parte in pena
mali. sicut igit̄ bonis ipsa probitas sit p̄miū. ita nequitia ipsa est impro
bis supplicium ¶ Notandū q̄ncūq̄ subiectis p̄trarijs insunt p̄trarie
passiones si vni subiectoz ostenditur inesse sua passio tūc p̄ locū a p̄trari
ijs reliquo subiecto assignat̄ inesse sibi sua passio Quia igit̄ bonū z malum
sunt diuersa subiecta. p̄miū z supplicium sunt diuersae passionēs. si ostēdit̄
bonis non deesse p̄mia ostensum est malis non deesse supplicia

¶ Nec ponit sc̄dam rō
nē que talis est. pena nō
h̄z rationem pene nisi ex
hoc q̄ malū quoddā est
ergo qui ē affectus ma/
lo ipse est affectus pena
sed mali s̄z affecti. imo
infecti malo. q̄ s̄z affecti
pena. z p̄ p̄ns supplicio.
Vñ dicit in l̄ra. Nā p̄o
quisquis afficit̄ pena. malo nō dubitat se esse affectum. cū supple pena nō
habeat rōnem pene nisi qz mala Igitur si ipsi mali seipsos estimare velint
p̄nt se sibi videri expertes suplicij quos malos oīm maloz extrema ne/
quitia. i. maxima in genere mali nōmodo. i. t̄mmodo non afficit. verū p̄
sed vehementer inficit. q. d. non ¶ Notādū q̄ sicut argumentum
tenet sub hac forma. homo nō est hō nisi qz est rōnalis. q̄ qui est rōnalis
est hō. sic arguit̄ in p̄posito. pena non h̄z rōem pene nisi qz malum est qd̄
dam. q̄ qui est affectus malo est affectus pena. sed mali sunt affecti ma/
lo. ergo malum non deest malis. z per p̄ns nec supplicium.

¶ Nec philosophia
ostendit̄ quale sit p̄miū
malozum. sc̄z trāsforma
tio in bestialitatem. secū
do ostendit̄ quomodo
p̄ diuersa vicia homines

miū aduersa fronte dissideant. que in
boni p̄mio videmus accidere. eadem
necesse est in mali pena contraria pte
respōdeant. Sicut igit̄ probis probi
tas ip̄a sit p̄miū. ita improbis ne
quitia ipsa supplicium est

Jam p̄o q̄squis afficit̄ pena. malo se
affectū esse non dubitat Si igit̄ sese
ipsi estimare velint. p̄nt ne sibi suppli/
cij expertes videri. quos oīm malozū
ex. rema nequitia non afficit mō. ve/
rum etiam vehementer inficit

¶ Notādū q̄ sicut argumentum
tenet sub hac forma. homo nō est hō nisi qz est rōnalis. q̄ qui est rōnalis
est hō. sic arguit̄ in p̄posito. pena non h̄z rōem pene nisi qz malum est qd̄
dam. q̄ qui est affectus malo est affectus pena. sed mali sunt affecti ma/
lo. ergo malum non deest malis. z per p̄ns nec supplicium.

¶ Vide aūt̄ ex aduersa pte bonoz. q̄
improbos pena comit̄ Denāq̄ qd̄
sit. vñū esse. ipsumq̄ vnum bonū ei/
lit.

Prosa

secūda

se paulo ante didicisti. Cui cōsequēs est. vt omne quod sit. id etiam bonū esse videatur. Hoc igitur modo quicquid a bono deficit. esse desistit. Quo fit vt mali desinant esse quod fuerant. Sed fuisse homines. adhuc ipsa humani corporis reliqua species ostendat. Quare versi in maliciam. humanam quoque amittere naturam. Scizcum ultra homines quēque prouebere sola probitas possit. necesse ē vt quos ab humana conditione deiecit infra hominis meritū detrudat improbitas. Euenit igitur vt quem transformatū vicij videas. hominem estimare nō possis.

transformatur in diuersas bestias. ibi. *Auaricia*. Primo de *Vide* Boetii que pena comitur improbos et diuersa pte bonorum id est pteritium ad bonos. didicisti em paulo ante in tercio libro omne quod est esse vnum. et didicisti vnum esse bonū cui consequens est. vt omne quod sit videatur esse bonum. Igitur quicquid deficit a bono. desistit esse quod fit vt mali desinant esse quod fuerant. sed ipsa reliqua species humani corporis adhuc manēs in eis ostendat malos fuisse homines. Quare conuersi in maliciam amittere humanā naturam. scizcum sola probitas possit quēque hominem prouehere. ultra homines. sciz in naturam diuinam necesse est vt quod improbus

bitas ab humana conditione deiecit. ipsa detrudat hominem infra meritum id est dignitatem hominis in naturam bestialitatis. Igitur euenit vt non possis estimare hominem sed bestiam quem vides vicij transformatum. ¶ Notandum quod cum gradus entium distinguuntur nobilitatem et ignobilitate. quia non est accipere duas species eque perfectas. sed vna est dignior alia. ideo oportet quod omne ens quod nō est homo sit super pra hominem vel infra hominem. mali autem vt probatur est p maliciā desinunt esse homines. ergo necesse est malos esse supra homines vel infra cum aut sola probitas vehat hominem supra humanam naturam sciz ad naturam diuinam sequitur quod malicia deiciat malos infra naturam humanā sciz ad naturam bestialitatis.

Auaricia feruet alienarum opū violentus ereptor. lupi similem dixeris. Feror atque iniquus linguā litigij ex

¶ Hic phia ostendit quod liter homines p diuersa vicia transformant in diuersas bestias dicens. Aliquis homo feruet avaricia. sciz violentus ereptor

Liber quartus

id est ablator vlt raptor
alienaz opū ralez dixer
sitem lupis. sed hō feror
et inquietus qui exercet
linguā litigij talis cō
parabilis est cani. Nō
occultus insidiator qui
gaudet surripuisse alie
na fraudibz. talis exe
tur. i. pabatur vulpecu
lis. sed hō intempans
id est intemperatus ire
frenit talis credat gesta
re aim leonis. sed hō pa
uidus z fugax q formi
dat hateat silis ceruo.
hō aut legnis z stupid⁹
ille torpet. i. tardus est z
talis viuit asinū. i. asini
ne hō aut leuis z incon
stans q pmutat studia.
id est opera nihil differt
auibz. sed hō q immergi
tur fedis z immūdis li
bidinibz ille detinet voluptate
sordide suis. i. paratur suis. z sic de ces
teris vicijz pringit loq. Un pcludit phia dicēs. Ita fit vt q deserta. p
bitate deserit esse hō. cū non possit trāsire in conditionē diuinā vertat
in beluam id est in bestia. ¶ Notandū q in nobis est duplex virtus
p quē ad supiora ascendimus z deo similes sumus. Sensus at inquan
tum nō obedir rōni est quid brutale in nobis p quem infra naturam hu
manā redigimur et bestijs similes efficitur. iō dī Boertius in tractatu
de summo bono. ¶ Vobis hominibz q de numero bestiaz pputari est
et iō similes estis diuinū aut in hoie vocat intellectum

¶ Istud ē metru tercū
huius quarti quod dī
glyconicum ab inuento
re. choriambicūz a pede
predominante. In quo
phia oñt transformatio
nem hoim in bestias per
quandam fabulaz. scdo
oñdit transformatioez
mentis p vicia esse peio

erect. cani cōparabis. Insidiator oc
cultus surripuisse fraudibus gaudet.
vulpeculis exequetur Ire intempans
frenit. leonis animū gestare credatur
Pauidus ac fugax nō metuenda for
midat. ceruis similis habeatur Ses
nis ac stupidus torpet. asinuz viuit.
Leuis atqz inconstans studia permu
tat. nihil auibz differt Fedis immū
disqz libidinibus immergit. sordide
suis voluptate detinet. Ita fit vt q p
bitate deserta. homo esse deserit. cū
in diuinā conditionez transire nō pos
sit vertatur in beluam

¶ Petrū tercium quarti libri

v Ela narij ducis
Et vagas pelago rates
Eurus appulit insule
Pulchra qua residens dea

Retrum

tercium

Solis edita semine
 Discet hospitibus nouis
 Tacta carmine pocula
 Quos ut in varios modos
 Vertit herbipotens manus
 Hunc apri facies tegit
 Ille marmaricus leo
 Dente crescit et vnguibus
 Hic lupis nup additus
 Flere dum parat ululat
 Ille tigris ut indica
 Tecta mitis obambulat
 Sed licet varijs malis
 Numen arcadis alitis
 Obsitum miserans ducē
 Peste soluerit hospitibus
 Jam tū mala remiges
 Dre pocula traperant
 Jam sues cerealia
 Blande pabula verterant
 Et nihil manet integrum
 Voce corpore pditis
 Sola mens stabilis sup
 Monstra que patitur gemit.

rem transformatiōe cor
 poris. ibi. O leuem. Fa
 bula quam intēdit ē de
 transformatiōe socioꝝ
 vlixis. et est talis Ulix
 es post bellum troianuꝝ
 eꝝ redeundo ad propa
 diuertisset in mari perue
 nit in quandā insulam.
 quam inhabitabat que
 dam dea nomine Circe
 filia solis que ꝑ gramia
 et poriones ꝑfueuit hos
 pites suos mutare in di
 uersas bestias que et so
 cios vlixis qui ad ipsas
 puenerant ꝑ suas potio
 nes mutauit. Sed mer
 curius dedit Ulixi ali
 bum florem ꝑ queꝝ mu
 tauit transformatiōez
 et potionem veneficam
 quā aut socij sui essent
 mutati in bestias q̄tum
 ad figuraz corporis. ta
 men remāsit in eis mēs
 integra. excluda oī bestia
 li secutiā vñ dī in lra eu
 rus vent? tal' appulit? ve
 la ducis nariq̄. i. vlixis
 q̄ denotat nariq̄ a loꝝ
 co vel a regiōe de q̄ oriū
 dus erat et appulit vas
 gas rates. i. naues pela
 go. i. mari. cuidaz insule
 qua. i. in qua insula resi
 dens pulchra dea Cir
 ce edira id est genita ex
 semie solis illa misēz no
 uis hospitibus id est soꝝ

tijs vlixis pocula tacta carmine. i. incantatiōe. quos scz hospites ut id ē
 postq̄ manus Circe herbipotens. i. potēs herbarꝝ vertit. i. mutauit so
 cios vlixis in varios modos. i. in varias figuras bestiaz. hunc. i. vnum
 illoꝝ tegit facies apri Ille. i. alius marmaricus leo. i. african? leo facit
 crescit dente et vnguibus. hic. i. alius nup lupis additus. i. ꝑiunctus dum
 parat flere ap̄ter suā transformatiōē ipe ululat Ille. i. alius obambu

Liber Quartus

lar id est circuit tecta id est domos mitis vt indica tigris id est tigris in die Sed licet numen id est deitas arcadis id est mercurij qui colit in Arcadia qui dicitur ales eo q fingitur habere alas in pedibus ad designandum velocitatem sui motus. Ille mercurius miseransducem id est vltimem obsecum id est circumdatum varijs malis ipse absoluit id est liberauit eum a peste hospitris. i. Circe tamen remiges id est socij vlixis iam traxerant id est biterant mala pocula ore. z iaz sues effecti verterant id est mutauerant pabula cere. alia id est nutrimenta panis qui panis e cibibus hominũ. glande id est glandes qui est cibus suis. z nihil manet in integrum scz de figura humana ipsis p dicitis id est mutatis voce z corpore. sola aut mens stabilis manens gemit supra monstra. i. supra transformatiõẽ corporis quam patit̃ ¶ Notandũ q transformatio hoĩs in bestiã remanente anĩa rōnali non est possibilis fm rē. quia si esset possibilis. vel esset possibilis fm transformatiõẽ substantiãle vel accidentiãle Non fm substantiãle qz p talem introducit̃ noua forma substantiãle et sic due forme substantiales specificẽ differentes vt forma lupi z hoĩs simul informarent idem corpus quod falsum est. Nec est possibilis fm accidentiã p̃pria que disponit̃ materiã ad determinatã formã. quia im̃ possibile est materiã fm vnã z eandẽ dispõnem pporcionari diuersis formis. vnde om̃ino est impossibile aĩam intellectiũ vniri materie dispositẽ ad formã lupi. ergo transformatio de qua hic loquitur si est possibilis erit solũ fm accidentiã indiuidui puenientia ab exterioribus causis quẽadmodum videt̃ cõtingisse de rege. Habugodonosor de quo legitur in Daniele q ex hominibz eiectus est z fenũ comedit vt bos. et rore celi corpus eius infectũ est donec capilli eius cresceret in similitudinẽ aĩalarum. z yngues eius quasi yngues auiũ. qz transmutatio fm talia accidentiã ducit ab expressã rep̃tatione speciei humane ppter deformitatẽ figure. Ideo vt sic potest dici transformatiõẽ esse factam in bestiã aĩa remanente. Alij dicunt q hmoi transmutatio non sit possibilis fm rem sed fm quandam apparitiõem phantasticã. vnde non videt̃ rōnabile q Habugodonosor transtulerit se ad iumenta comedens fenũ nisi q quadam mania z apparitiõẽ phantastica agitatus seipsum rep̃tabat iumentum aut bestiã propter quod a consortio hominũ eiectus est z cum feris habitabat

¶ Nunc om̃e transformatiõẽ mentis p vicia eẽ deteriozẽ transformatiõẽ corporis eo q mens nobilior est toto corpore. Et dr. Ego dico manus Circe. i. p̃tatem esse nimium leuẽ. i. m̃tecillem. nec dico gramina eius esse potẽtia. qz licet valeat p̃tere mēbra cor

O leuem nimium manum
Nec potentia gramina
Membra que valeant licet
Lorda vertere non valent
Intus est hominũ vigor
Arce conditus abdita

Prosa quarta

Nec venena potentius
Detrahunt hominem sibi
Dira que penitus meant
Nec nocentia corpori
Dentis vulnere seuiunt

poris nō tñ valent ver-
tere corda. qz inuis ē vi-
gor hoim pditus. tab-
scōditus arce abdita. i.
in mente abscondita. sz
hec dira venena. i. vicia
potentius detrahūt ho-
minē sibi que vicia peni-
tus meant. i. præsēt. z

non nocentia corpori seuiunt. i. seuire faciūt hoim vulnere mentis

¶ Hora q̄ aīa nobilior z excellentior est corpe. transmutatio facta
in aīa de p̄turibz ad vicia stante corpe humano ipsa est deterior q̄ facta
trāsmutacione corpis humani in spēm bestie aīa remanēte intransmuta-
ta. qz aīa intransmutata dato q̄ corpus trāsmutet adhuc hō dī hō rōne
aīe. sz remanēte corpe hūano z aīa trāsmutata tā hō nō dī hō nisi equoce
sz trāsmutatō aīe peior ē trāsmutatōe corpis aīa remanēte intransmutata

¶ Ista est quarta p̄sa huius quarti in qua p̄ncipaliter tria probat
Primo pbat malos esse miseros qui cupita p̄ficiunt q̄ si eanon p̄fice-
rent. scdo pbat malos

¶ Prosa quarta quarti libri

¶ Audit infeliciores fore ip̄obos
p̄ licentiā Queritur Boetius cur lici/
tum sit seuire improbos

ēē miseros si sint ip̄us
niti q̄ si sint puniti. ter-
cio ostendit illos ēē miser-
iores qui faciunt iniuriā
q̄ illos qui patiunt. scdo
ibi. Nā hoc. tertia ibi.
Nā ne illud P̄rio boe-
tius p̄sentēs p̄dices fas-
cit qdā notū. z p̄bia si
bi rīdet. scdo p̄bia. p̄seq-
tur p̄ncipale intentū ibi
Etē Primo dī Tum
ego Boetius finito car-
mine inq̄. i. dixi. ego fas-
teor. i. p̄cedo verū ēē qd
dictum est. iniuria id est
nō iniuste video dici vi-
ciosos mutari in bestias
qualitate id est vicio ani-
morum. tamen pro q̄
uis seruent speciem hū-
mani corporis. Tunc
Boetius facit notū di-
cens. Sed eis quorum

Um ego: Fateor inq̄. nec iuu-
ria dici video viciosos. tamen si
humani corpis spēm seruet in beluas
tñ aīoz qualitate mutari Sed quoz
atrox scelerataqz mens. bonoz p̄nicie
seuit. id ipsum eis licere noluissem. p̄
Nec licet inquit: vti p̄ueniēti mōstra-
bit loco Sz tñ si id ip̄m qd eis licere
creditur auferat. magna ex pte scele-
ratorum hominum pena reuelatur
mens atrox id est crudelis seuir p̄micie bonoz id ipsum noluissem eis

Liber

Quartus

licere. i. vt seuiat mali in bonos Rūdet pbia. nec licet. vt mōstrabit hūe
nienti loco. tū si ipm qđ credit eis licere si hoc auferat a malis releuabit.
id est subleuabitur pena sceleratorum hoīm ex magna parte.

¶ Nota licet credat malis licere qđ seuiant p̄ra bonos. nō tñ in rei
veritate licet. qz in sexta. p̄sa huius quarti oñ dit pbia qđ nihil licet malis
p̄ra bonos. nisi quantum permittitur ex ordinatōe diuine prouidentie
ad vtilitatem bonorum

¶ Hic pbia. p̄sequit p̄n
cipale intentū. p̄bando
qđ improbi sunt misero
res qui cupita p̄ficiunt
qđ qđ p̄ficere nō p̄nt. scđo
oñdit. qđ in hac vita ni
hil est diuturnū in p̄pa
rione ad vitā eternā. ter
cio ponit ammiratiōez
Boetij sup quodā. secū
da. ibi. Neqz em̄. tertia
ibi. Tū ego. Quarto dr.
Accē est malos esse mi
seriores cū p̄fecerint cu
pita qđ si non possent im
plere. qđ forte videt̄ cui
qđ. i. alicui incredibile. cu
ius p̄batio est. Nā si mi
serum est voluisse praua
miserius est potuisse. si
ne quo. s. posse lāgueret
i. deficeret effectus mis
ere volūtatis Itaqz cū
singulis tribus. s. volun
tati potētie z effectui sit
sua miseria. necesse est vt
illi vigeantur triplici infortunio id est malo qđ

¶ Etem qđ incredibile cuiqz forte vi
deatur. infeliciores esse necesse est ma
los cū cupita p̄fecerint. qđ si ea que cu
piunt implere non possint Nam si mi
serū est voluisse praua. potuisse miseri
us est. sine quo voluntatis misere lan
gueret effectus Itaqz cū sua singulis
miseria sit. triplici infortunio necē est
vigeantur. quos videas scelus velle.
posse perficere. **B** Accedo inqz Sed
vt hoc infortunio cito careant patran
di sceleris possibilitate deserti. vebe
menter exopto : **S.** Carebunt inquit
ocius. qđ vel tu forsitan velis vel illi se
se estimant esse carituros.

videt̄ scelus velle. scelus posse. scelus p̄ficere Dicit boetij Accedo inqz
quam id est p̄sentio. sed ego vehementer exopto vt mali deserti possibi
litate patrādi sceleris cito careant hoc infortunio **¶** Dr̄ pbia Carebūt
inquit ocius id est citi⁹ qđ tu forsitan velis. i. velle doleas. vel qđ illi existi
ment se carituros.

¶ Notandum qđ philosophia dicit qđ posse malum sit peius qđ vel
le malum. hoc videtur falsum. qz posse peccare nō est malū sed velle pec
care. vnde fm Senecam Omne peccatū in actione est. z omnis actio est
voluntaria. ergo omne peccatum est voluntarium. pro tanto etiam dis
cit Augustin⁹ Tolle voluntatē z infernus nō erit ergo peius est velle
malū quā posse malū. cur⁹ p̄trariū hic dicit Ad hoc dicendum qđ si poss
se z velle fm se z absolute considerentur tunc peius est velle malum qđ
posse Si aut accipitur posse vt sequens malam voluntatē z subuenies

Prosa Quarta

eidem vt volūtas mala perficiatur in exteriori ope. sic peius est posse ¶ velle. qz sine tali posse langueret voluntatis effectus. i. non pficeret opus eius extra. sicut autē dicto modo peius est posse malum q̄ velle. sic peius est pficere malum q̄ posse. ita q̄ vnūquodq̄ istorum trium velle. posse. perficere. aliquid mali addit supra p̄cedens

¶ **N**ic phia quia Boetius optauit malos citius carere potentia patrandi sceleris. pbat q̄ in hac vita nihil est diurnū vel duratiū in p̄p̄tione ad p̄petuam vitam dicens Neq̄ em̄ est aliqd̄ ferū. i. tardū vel du-

Neq̄ em̄ est aliquid in tam breuibus vite met̄. ita serum. qd̄ expectare longum immortalis p̄sertim animus putet Quoz magna spes et excelsa facinorum machina. rep̄tino atq̄ inspatō sepe sine destituit Qd̄ qd̄ illis miserie modū statuit. nam si neq̄cia miseros facit. miserior sit necē est diurni or nequā Quos infelicissimos esse iudicarem. si nō eoz maliciā saltē mors extrema finiret. Et em̄ si de prauitatis infortunio vera p̄clusimus. infinitam liquet esse miseriam quā esse constat eternam.

infortunio prauitatis. qz infortunū. i. malū tanto est maius q̄nto est diurnius liquet miseriam eoz esse infinitā quā p̄stat esse eternā Oisset autē miseria malozum eterna si morte non finiretur

¶ **N**ota q̄ de oppositis opposito modo iudicandū est. cū oppositorum opposite sint cause Sicut ḡ in bonis illud quod est diurnius ē melius sic in malis qd̄ est diurnius est peius Lū igit maliciā facit miseros malos. infinita esset eoz miseria si p̄petuo p̄duraret in vita: sed quia mors terminat eoz maliciā. ideo eoz miseriam et infelicitatē diminuit.

B. Tū ego mira quidē inq̄ et p̄cessu difficilis illatio Sed his eā qua p̄us p̄cessa sunt nīmīū puenire cognosco

rabile in tā breuibus met̄tis. i. terminis p̄t̄s vite qd̄ immortalis animus putet p̄ longū tps expectare. i. manere quoz malorum magna spes quam h̄t de longitudine vite et excelsa machina. i. magna potentia facinoruz sepe destruitur sine. id ē morte. sine in quā insperato et repentino. Quod scz finiri morte statuit ip̄sis malis modum. i. terminū sue miserie qd̄ probat per hoc Nam si neq̄cia facit miseros. vt p̄t̄ ex dictis. necē est vt diurnior nequā sit miserior. quos malos iudicare infelicissimos si nō extrema mors eoz maliciā finiret. Si em̄ cōclusimus vera de infor-

Nic phia ponit ammi rationē Boetij sup̄ deductionē phie dicens **P**hia mira est illatio tua et concessu id est ad p̄cedendū difficilis qua pro

Liber quartus

bat miseriam malorum dimi-
nui per mortem. scilicet cognosco
eam nimium peruenire his
que processa sunt. **Hic**
dicit philosophia. Recte inquit esti-
mas. scilicet quod per dicere illatio-
ni difficile creditur. sed quod
durum. scilicet difficile putat ac-
cedere conclusioni ipsam
precedendo equum est ut ip-
se demonstrat aliquid falsum
precessisse in premissis vel
ostendat collationem pro-

positionum necarie conclusionis non esse efficacem. Alioquin processis preceden-
tibus nihil est quod causetur. id est. querat de illatione. unde necarium est eas
precedere quantumvis videatur durum. ¶ **N**ota quod si non presentitur conclusioni
hoc est vel propter peccatum in materia vel propter peccatum in forma propter pec-
catum in materia ut si aliqua premissarum sit falsa. Propter peccatum in for-
ma ut si non sit debita per se propositio respectu conclusionis incidente ali-
qua fallacia. Si autem nihil istorum accidit necessario sequitur conclusio
ex premissis

¶ **Hic** philosophia probat ma-
los esse miserosiores si non
puniantur quam si puniantur. se-
cundo soluit quoddam dubium
tertio ponit quod-
dam epilogum predictorum
secunda ibi. Sed queso.
tercia ibi. Id vero hac
tenet. Primo premittit
conclusionem quam pro-
bare intendit excluden-
do quosdam modos pro-
bationis quibus conclusio
probari posset. secun-
do ponit alium modum pro-
bationis ab istis ibi. Et
illa. Primo dicitur hoc quo-
que quod dicam non mi-
nus videtur mirum sed
eque necessarium videtur
concludi ex his que sumpta
sunt. et querit. Boetius
dicit philosophia. Quidnam est hoc
Dicit philosophia. Ego dico

P. Recte inquit estimas. Sed qui conclusi-
oni accedere durum putat. equum est vel
falsum aliquid precessisse demonstrat. vel
collationem propositionum non esse efficacem
necarie conclusionis ostendat. Alioquin con-
cessis precedentibus. nihil prolixius est quod
de illatione causetur

Nam hoc quoque quod dicam non minus mi-
rum videatur. sed ex his que sumpta
sunt. eque est necessarium. **B.** Quidnam
inquit. **P.** Feliciores inquit esse impro-
bos supplicia lucentes quam si eos nulla
iusticie pena coerceat. Neque ideo nunc
molior quod cuius veniat in mentes
corrigi ultione prauos mores. et ad re-
ctum supplicij terrore deduci ceteris
quoque exemplum esse culpanda fu-
giendi. sed alio quodammodo infelicio-
res esse improbos arbitror impunitos
tamen si nulla ratio correctionis nullus re-
spectus habeat exempli. **B.** Et quod erit
inquit preter bos alius modus

Prosa quarta

Improbos esse feliciores lucres supplicia q̄ si nulla pena iusticie eos coer-
ceat. i. puniat. sed ego nō molior. i. nō intēdo nunc q̄ alicui veniat in mē-
tem prauos mores. i. homines prauē morigeratos corrigi ultione. i. pe-
na. et terrore supplicij ipsos deducti ad rectū et nō intēdo ceteris hoibz pe-
nā maloz esse exemplū fugiēdi culpāda. i. mala. Sed ppter istas duas
cās est alia a p̄dictis q̄ arbitror improbos eē feliciores punitos. tametsi
p̄ q̄uis nulla rō correctionis. et nullus respectus exēpli habeat. et querit
Boetius. Quis erit p̄ter hos alius modus. ¶ Nota q̄ due sūt cāe
p̄ter quas videtur melius malos eē punitos q̄ impunitos. vna est q̄a
p̄ penas mali corrigunt et resipiscunt a malo. Scda cā est. q̄ alij timore
pene maloz declināt a malo. et sic pena maloz est exemplū alijs fugiēdi
malū. licet iste due cause sint vere. tñ phia de eis nō intēdit sed vult as-
signare aliam causam p̄ter istas.

Et illa bonos inq̄t eē felices. malos
p̄o miseros. nōne p̄cessimus. B. Ita
est inq̄. P. Si igit inquit miserie cu-
luspia bonū aliqd addat. nonne felici-
or est eo cuius pura ac solitaria sine cu-
lusq̄ boni admixtione miseria est. B.
Sic inq̄ videt. P. Quid si eidē mise-
ro qui cūctis careat bonis p̄ter ea q̄
bus miser est malū aliud fuerit annex-
um. nonne multo infelicioz eo censē-
dus est cui? infortunū boni p̄cipa-
tionē releuat B. Quidni inq̄. P. Hūit
igit improbi cū puniunt q̄dem boni
aliqd annexū penā ipsam scz q̄ rōe iu-
sticie bona est. i. q̄demq̄ cum supplicio
carēi inest eis aliqd alterius mali ipa
impunitas quā iniq̄tatē merito malū
esse confessus es B. Negare non pos-
sum. P. Multo igitur infeliciores im-
probi sunt iniusta impunitate donati

¶ Hic phia ponit alius
modū p̄ter predictos
probando malos impu-
nitos esse miseros q̄
punitos. secundo decla-
rat quoddā assumptū
in p̄batione. ibi. Sz pu-
niri. p̄mo resumit qd̄ su-
pra probatum est tertia
prosa dicens. Nōne cō-
cessimus bonos esse feli-
ces. malos p̄o miseros
dr̄ Boetius. Ita est inq̄
et phia. Si miserie alijs
cuius addit aliqd bonū
nonne ipse est felicioz eo
cui? miseria est pura et so-
litaria sine admixtione
alicui? boni. dr̄ Boetius
Sic inq̄ videt. Alteris
us querit phia si eidem
misero qui cūctis caret
bonis aliud malū fuerit
annexū nōne censendus
est infelicioz eo cuius in-
fortunū. i. malū releuat
id est p̄paratur p̄cipatōe
boni. dr̄ Boetius. Quid-
ni inq̄. i. q̄re non. Igitur
dr̄ phia. malū cum puni-
untur habent aliqd boni
ni annexum scilz penam

Liber Quartus

que rōne iusticie bona ē et cum iudez improbi carent supplicio. i. pena inest eis aliqd alterius mali. s. i. p̄a impunitas quaz merito. i. iure iniquitatis p̄fessus es esse malū. de Boetius. negare nō possum. Igit̄ cōcludit p̄bia q̄ improbi multo sunt infeliciores donati. i. ad diti iniusta impunitate. i. mala impunitate q̄ puniti iusta vltiōe. i. pena ¶ Hora q̄ rō quā p̄bia intendit est ista. Cuiuscūq; hoīs malicie additur aliqd boni ip̄e felicioz est eo cuius malicie nihil boni addit. sed cuz malus hō punit sue malicie addit aliqd malum. s. impunitas q̄ mala est ergo malus est. q̄ malus punit⁹ felicioz est malo impunito

¶ Hic p̄bia declarat quoddā assumptum in probatione. scz q̄ pena maloz sit bona et q̄ impunitas sit mala dicēs. Manifestū est q̄ puniti improbos est iniquū et iniquos elabi. i. euade re impunitos est iustum. Dicit Boetius. Quis neget illud Subiungit p̄bia. Nunqd illud alis quis negabit omne qd est iustum esse bonuz. et econtra id est per contrarium quod iniustum est liquet id est manifestum est ipsum esse malum. Ergo Boetius dixit. ista iam dicta consequentia sunt eis que pauloante conclusa sunt

¶ Notandū q̄ p̄bia innuit duplicem rationem. Prima talis est. pena malorum est iusta. sed iustum est bonum. ergo pena maloz est bona. Secunda rō est. impunitas maloz est iniusta. sed iniustum est malū ergo impunitas maloz est mala

¶ Hic p̄bia soluit dubium. Querit ei boetius o p̄bia queso te inquit. nunquid nulla animaz supplicia post mortem relinqs. p̄bia rīdet Magna. qz malorum alia ego puto exerceri id est puniti penali acerbitate sicut mala damna: roroz. Alia vero puniti purgatoria clementia id

Sed puniri improbos iustum. impunitos vero elabi. iniquū esse manifestum est. B. Quis id neget. P. Sed ne illud quidez ait quisq̄ negabit. bonum esse omne quod iustum est. contra quod iniustum est. malum lique re. B. Respondi tum ego Ista quidē consequentia sunt eis. que pauloante conclusa sunt

Sed queso inq̄ te. Nulla ne animaz supplicia post defunctum morte corpus relinquis. P. Et magna quidez inquit. quorum alia penali acerbitate alia vero purgatoria clementia exerceo ri puto. Sed nunc de his differi p̄silium non est.

Prosa

quarta

est igne purgatorio. sed differere. i. disputare de his penis q̄ deſerunt anſi
mab post mortē nunc nō eſt conſiliū. ¶ Nota q̄ p̄ctm̄ q̄nq̄ eſt tale q̄
p̄ ipm̄ habituaf voluntas ad malū. cuiuſmodi eſt mortale p̄ctm̄. pecca
tes ſ̄ mortaliter. 7 in tali peccato decedentes puniunt eterna pena poſt
mortē. Nā ſm̄ beatus Grego. Ad magnā iuſticiā iudicantis dei p̄tinet
vt nunq̄ careant ſupplicio q̄ nunq̄ carere volūt p̄cto. Quicq̄ autē peccaſ
tum eſt tale q̄ p̄ſtat cū voluntate habituata ad bonū ſicut eſt p̄ctm̄ veſ
niale. tale non punit eternaliter poſt mortē. ſed q̄ ad iuſticiā dei p̄tinet
vt nullū p̄ctm̄ maneat impunitū. ideo oꝝ vt hō puniat ad tps̄ p̄ peccato
ventali. 7 q̄ p̄ tale penā aſa purgatur ad receptionē plenī p̄m̄i ideo illa
pena dicitur pena purgatoria.

Id vero hactenus egimus. vt que in
digniſſima tibi videbat maloz pote
ſtas. eam nullā eſſe cognosceres. quos
q̄ impunitos querebare videres nun
q̄ improbitatis ſue carere ſupplicijs.
Licentiaꝝ quā cito finiri precabaris.
nec longā eſſe diſceres. infelicioꝝeq̄
foꝝe ſi diuturnioꝝ. infeliciſſimam ve
ro ſi eſſet eterna. Poſt hec miſeriores
eſſe improbos. iniuſta impunitate di
miſſos. q̄ iuſta vltione punitos. Cui
ſententię conſequēs eſt. vt tum demū
grauioꝝibus ſupplicijs vigeantur cū
impuniti eſſe credunt.

¶ Hic p̄bia ponit quē
dam epiloguū ſupra dic
toꝝ. ſecundo oñt Boet
tius op̄inioneꝝ vulgicē
cōtrariā op̄inioni p̄bie.
ibi. Tum ego. Primo
dicit. Id egimus. i. per
tractauimus ſi hactenus
id eſt bucuſq̄. vt p̄as
maloz q̄ tibi videbatur
indigniſſima nullā eam
eſſe cognosceres ſicq̄ oñ
dimus in ſecūda proſa.
et illos malos quos tu
querebare ipunitos tu
nūq̄ videres carere ſup
plicijs ſue improbitatē
ſicut oſtenſum eſt tercia
proſa. et nos etiam egis
mus vt licentiam ſente
di contra bonos q̄ tunc
ro p̄cabaris finiri diſce
res iam non eſſe longā
et infelicioꝝe eſſe potē

tiā ad malum ſi eſſet diuturnioꝝ 7 infeliciſſimā eſſe ſi eſſet eterna ſicut
in iſta proſa oſtenſum eſt. Poſt hec probatū eſt eadeꝝ proſa improbos
eſſe miſeriores dimiſſos id eſt relictos iniuſta impunitate q̄ punitos iu
ſta vltione. Cui ſententię conſequens eſt vt cū credātur eſſe impuniti v
geant grauioꝝibus ſupplicijs. ¶ Notandū circa p̄dicta cuꝝ dicitur
illum eſſe miſeriores qui peccat impure q̄ qui punitur pro peccato. hoc
eſt intelligendū de miſeria p̄tis vite vtrobicq̄ vt ſit cōformis compa
ratio. Accipie do cū miſeriā q̄tis vite ex vna parte. 7 ex alia parte mi
ſeriam que eſt poſt mortē eſſet deformis p̄paratio 7 extra poſitum q̄a
hic non loquitur de miſeria que eſt poſt mortem.

Liber Quartus

Hic Boetius ostendit opinionem vulgi esse pertriaz opinionem philosophicam. scdo ostendit philosophiam non esse perscrutandam opinionem vulgari. scda ibi. Quid igitur primo dr. Philosophia cum ego considero tuas inquisitiones. i. rationes puto nil verius dici supple illis. sz si reuertar ad iudicia vulgarium hominum supple aliter videtur. Quis enim est ille cui hec supple dicta tua non modo. i. non enim videantur non credenda sed etiam non audienda. dr. philosophia Ita est quod vulgares nequeunt oculos rationis et intellectus assuetos id est assuefactos tenebris passionum attollere id est erigere ad lucem perspicue veritatis supple ut verum videant iudicio recte rationis. Et sunt similes auro lez nocturnis et bubombus quare intuitum id est visum non illuminat et dies cecat. Dum enim vulgares non intuentur ordinem rerum qui habet se ad modum lucis sed intuentur suos affectus id est desideria que habent se ad modum tenebrarum. ipsi putant se licentiam esse impunitatem scelerum id est maiorum vel licentiam supple sciendi contra bonos. quod tamen non est. Vide autem quid sanciat id est statuatur eterna lex. id est diuina providentia si conformaueris animi tuum melioribus id est virtutibus nihil est tibi opus iudice exteriori deferente premium quia tu te ipse ad adiudisti excellentioribus et per primum factus es deus. Si autem studium deslexeris ad peiora. i. vicia. ne per primum factus es telum. Hoc declarat in simili. veluti si respicias humum et

B. Tum ego. cum tuas inquisitiones considero. nihil dici verius puto. Ac si ad hominum iudicia reuertar. quis ille est cui hec non credenda modo. sed saltem audienda videantur. P. Ita est inquit illa. Nequeunt enim oculos tenebris assuetos ad lucem perspicue veritatis attollere. similesque auro sunt. quarum intuitum non illuminat dies cecat. Dum enim non rerum ordinem. sed suos intuent affectus vel licentiam. vel impunitatem scelerum putant esse felicem. Vide autem quod eterna lex sanciat. Melioribus animum si conformaueris. nihil opus est iudice premium deferente. tu te ipse excellentioribus addidisti. Studium ad peiora deslexeris. extra ne quiesceris ultorem. tu te ipse in deteriora detrusisti. veluti si vicibus sordidam humum. celumque respicias. cunctis extra cessantibus. ipsa cernendi ratione nunc sceno nunc sideribus interesse videaris. At vulgus ista non respicit.

Prosa

quarta

celum vicibz. i. vicissim. nūc celum nūc terram. cūctis supple iudicijs extra cessantibz. tu ipsa sola rōne cernendi videaris nūc interesse sceno id ē terre nūc sideribz. i. celo Sic eodē mō extra cessantibz ista sola rōe opant di bñ vel male assequis pmiū vel supplicii diuina iusticia hoc ordināte sed vulgus ista non respicit propter predictam causam

¶ Nota qz natura visus requirit medium illuminatum. iō fm cōmunem naturam visus noctue z bubonis melius deberent videre in die qz in nocte. cui? tamen p̄trariū accidit eis. vel propter debilitatē naturalem visus sicut in noctuis. de quibz dicit Isidorus qz orto splendore solis visus noctue hebetatur. vlt propter p̄suetudinē ad tenebras sicut creditur esse de bubone. Quē em̄ bubo hateat alias aues sibi inimicas idō de die in cauernis latitat. z alijs auibz q̄scētibz p̄pter necessitatē victus de nocte volat ¶ Notandū qz dicitur Glide qd eterna lex sanciat dicitur beatus Aug. in li. de lītero arbitrio Lex eterna est qua iustū est vt omnia sint ordinata: z ideo fm ordinē eius nūqz iustus destituitur premijs nec malus supplicio

¶ Nec ondit phia nō esse p̄senciē dum opinioni vulgari dicens. Boetius qd igit dicitis nunqd detemus accedere per consensus his vulgaribz quos monstrauimus similes esse testijs. q. d. nō. z hoc manifestat p̄

Quid igit. His ne accedamus q̄s beluis similes esse mōstrauim? Quid si q̄s amisso penit? visu. ipm etz se habuisse obliuiscere? ituitū. nihilqz sibi ad humanā p̄fectionez deesse arbitrarē nū vidētes eadē cecos putaremus

exemplum dicēs. qd dicitur si quis homo amisso penitus visu obliuiscetur etiam seipsum habuisse visum z arbitrarē retur nihil deesse sibi ad p̄fectionē humanā. nunqd hoies vidētes. i. iudicātes eadē cū ceco putarem? eē cecos. q. d. imo supple sibi Si vulgares dicerēt se recte iudicare

et se nō esse beluas adhuc nō esset eis p̄sentiendū ¶ Notandū qz vulgares z imperiti iudicāt tanqz lōge distātes a veritate qz iudicant fm p̄cupiscentiā nō fm rei veritatē p̄pter qd nō est astandū eoz iudicio. vñ Seneca in de remedijs fortuitoz dicit. Vale opinātur hoies de te sz mali. mouere autē si sapientes hoc loquerent. nūc autē malis displicere est laudari. Vale de te loquūtur. mouerent si hoc iudicio facerēt nūc at morbo ignorātie faciūt. Vale de te loquūtur qz bñ nesciūt loq̄

Nā ne illud qd de acq̄scēt: qd eque validis rōnū nitit firmamētis. infeliciores eos esse qd faciāt q̄s q̄ patiant ininriā. B. Vellēm inqz bas ipas audire

¶ Nec phia probat illos eē inferiores q̄ faciūt iniurias q̄ patiuntur. scdō ex h̄ p̄cludit qz iniuria nō est ipsi patiētis. sz inferētis. terciō in

Liber quartus

uehit cōtra oratores. se/
cūda ibi. Hinc igit. res/
cia ibi. At qui nūc. Pri/
mo dr. Nūqd vulgares
nō acq̄scent. i. recedent
illud qd nūc eque valis/
dis firmamētis rōnum
scilz infeliciores esse eos
q faciunt iniuriā q̄ qui
patiunt. dr Boetius. vel
lez audire has ipsas rō/
nes. Tūc phia intendit
duos syllogismos ad p/
bandū intentū quoz p/
mus est. omis improbi
est miser. sed ois dign/
supplicio est. improbus.
ergo ois dignus suppli/
cio est miser. et per p̄is
quanto dignior est sup/
plicio. tanto ē miserior.
Secūdus syllogismus
quanto aliqs est digni/
or supplicio tanto est mi/
serior. sed faciens iniuriā dignior est supplicio q̄ patiens. q̄ faciens inu/
riam dignior est supplicio q̄ iniuriā patiens. Primo innuit primū syllo/
gismū dicens. Nunquid negas omnem improbū dignū esse supplicio.
Boetius dr. Minime ego. z phia. multipliciter liquet eos esse infelices
qui sunt improbi. Ita est dicit Boetius. Igit dr phia. qui digni sunt sup/
plicio non dubitas eos esse miseros. dr Boetius. Conuenit inq̄ supple/
dictis. Tunc innuit secundum syllogismū per modum interrogatio/
nis dicens. O Boetius si tu resideres cognitor. i. iudex causaz cui puras/
res inferendū suppliciiū vel ei qui fecisset iniuriā. vel ei qui pertulisset
iniuriā. dicit Boetius. Non ambigo id est non dubito quin ego facis/
facere passo iniuriā dolore id est supplicio facientis iniuriā. Igitur
dicit phia illator iniurie tibi esse miserior q̄ acceptor iniurie. di/
cit Boetius. consequitur inq̄ supple dicta.

¶ Notandū q̄ ad eandē p̄clusionē sic posset argui. Quicumq̄ ope/
ratur malū ex p̄posito magis peccat z miserior est q̄ ipsum sustinēs sine
p̄posito z voluntate. sed inferens iniuriā peccat ex p̄posito et voluntate
sustinens autē sustinet p̄tra voluntatem. ergo inferens iniuriā peior est z
miserior patiente iniuriā

¶ Hic phia p̄cludit ex/
dictis q̄ libet iniuriā
non est miseria patiētis
s̄ inferētis dicēs. Hac

rationes. P. Omnē inquit improbū
num supplicio dignū negas. B. Mi/
nime. P. Infelices vero esse qui sint
improbi. multipliciter liquet. B. Ita
inquā. P. Qui igitur supplicio digni
sunt. miseros esse nō dubitas. B. Cō/
uenit inquā. P. Si igit cognitor ait
resideres. cui supplicium inferendū
putares ei ne qui fecisset an qui pertu/
lisset iniuriā. B. Nec ambigo inq̄
quin perpeffo satisfacerem dolore fa/
cientis. P. Misereor igitur tibi inu/
rie illator q̄ acceptor eē videretur. B
Consequitur inq̄

Hac igit alijsq̄ de causis radice nite
tibi q̄ turpitudine suapte nata miseros

Prosa

quarta

faciat. apparet. illatā cuilibet iniurias
nō accipientis s; inferētis eē miserā.

tibus hoc scz fundamēto q; turpitudine facit homies misos suapte natura. i. sua ppta natura. Ex hoc apparet iniuriā cuilibet illatā non esse miseria accipientis id est patientis eam sed inferentis.

¶ Notandū q; ex ista sic potest argui Turpitudine ppta natura sua facit hoīem miser. sed turpitudine est i inferente iniuriā z nō in patiēte. q; inferens iniuriā est turpis z miser. z p pns iniuria non est miseria patientis sed etiam inferentis

¶ Atqui nunc ait contra faciūt oratores. Pro his enim qui grane quid acerbumq; perpepsi sunt. miserationē iudicum excitare conantur. cum magis admittentibus iustior miseratione debeatur. Quos nō ab iratis sed a ppijs potius miserantibusq; accusatoribus ad iudiciū veluti egros ad medicū duci oportebat vt culpe morbos. supplicio resecaient. Quo pacto defensorū opera vel tota frigeret vel si prodesse hominib; mallet. in accusationis habitum verteretur. Ipsi quoq; improbi si eis aliqua rimula virtutem relictā fas esset aspicere. viciozū q; sordes penaz cruciatib; se desposituros viderent compensatione adipiscende pbitatis nec has cruciatus eē ducerent. defensorūq; operam repudiarent. ac se totos accusatoribus iudicibusq; permetterent.

¶ Nec pbis inuehit cōtra oratores. scdo pcludit ex dictis q; odium non h; locū apud sapientes ibi. Quo fit Pritmo inuehit ptra oratores q; iducūt iudices ad miserandū patiēti iniuriā cū tñ potius miserā dū sit patienti iniuriā. Dicat g. Et oratores id est causidici q; officium est psuadere iudici. isti faciūt nūc pparium q; ipsi conātur excitare miserationē iudiciū pro eis q; ppepsi sunt grauez acerbiū qd. cū magis iustior miseras debeat ad miterib; i. facientib; malū q; iurantes oportebat duci ad iudiciū veluti egrotos ad medicū non ab iratis accusatoribus sed a ppijs miserantibus vt resecaient morbos culpe supplicio id est pena. Quo supple ordine pacro. si homies mouerentur miseriorū dia erga facientes iniuriā. opera. id est vilitas defensorum. id est defendere volentius

Libër Quartus

ipſos illa tota frigeret. i. caſſaret vel ſi mallent prodeſſe hominibꝫ inſtanti-
tibi tunc deſenſio eorꝫ verteret in habitũ accuſationis. ita qꝫ ille qui fuit
deſenſor fieret accuſator. Ipſi quoqꝫ improbi ſi eis eſſet ſas reſpicere vir-
tutem relicta aliqua rimula id eſt cognitõe. ipſi viderent ſe depoſituros
ſordes vicioꝝ cruciatibus penarꝫ compenſatione id eſt cã adipiſcende
probitatis. Nec ipſi dicerent id eſt reputarent cruciatus ſed ipſi repudi-
arent id eſt ſpernerent operã id eſt diligentia deſenſorꝫ. ⁊ ſe totos cõmit-
terent accuſatoribꝫ ⁊ iudicibꝫ ¶ Notandũ qꝫ miſericordia ⁊ miſe-
ratio eſt virtus ſm quam aliquis ppatit aliene miſerie. Cui ergo ineſt
maior miſeria ei deſet maior miſericordia. ſed declaratũ eſt maiore eſſe
miſeria inferentis iniuriã qꝫ patientis. qꝫ ad miſerandũ eis maxime de-
bent induci iudices. cuius pcratiũ faciunt oratores. quia inducũt iudi-
ces ad miſerandũ patientibꝫ iniuriam ¶ Notandũ qꝫ facientes ini-
uriam accuſandi ſunt. nõ ex ira ſed ex ppaſſione ⁊ mia. vt penali reme-
dio moribꝫ culpe eorꝫ auferat. Sicut em̃ egrꝫ nõ eſt inſultandũ ſed potiꝫ
ſunt accuſandi qꝫ deſende ndi vt penali acerbitate eorꝫ malicia minuat
¶ Frẽſi mali ppendere ſordes vicioꝝ ⁊ dignitates virtutũ non re-
putarẽt cruciatꝫ ſz ſe accuſatoribꝫ ⁊ iudicibꝫ volũtate offerret puniẽdos

¶ Hic phia ex dictis
concludit qꝫ odiũ nõ hz
locũ apud ſapientes. et
dicit. Quo fit. i. ex dictis
ſequit vt apud ſapiẽtes
nullus locꝫ relinquatur
odio. Nam quis odit boꝫ
nos niſi ſtultꝫ malos ve-
roſo diſſe caret ratione.
id eſt irrationabile eſt. Nam
ſicut languor eſt morboꝫ
corpoꝝ. ita viciũ eſt mor-
bus animarꝫ. Cum ergo
egros corpore minime in-
dicaremꝫ dignos odio
ſed potiꝫ miſeratione
multo magis non pſeqn-
di ſunt odio ſed potiꝫ
miſerandi. quorꝫ mentes
vigeat improbitas id eſt malicia exiſtens atro-
tior id eſt crudelior omni languore corporali.

¶ Nota qꝫ ſapientes non debent odire malos. quia dicit Seneca
ad Lucillium hunc affectum ſapientes habeant aduerſus malos quẽ
hz medicus aduerſus ſuos egros qꝫ eos nõ odio ſz remedio ſtudet p-
ecare qꝫ nec reliqꝫ egroꝝ nec effuſa dedignat intueri.

Sequitur metꝫ quartum.

Retrū quartū

Nie incipit quartū metrū hui⁹ qrti qd dicitur fallentium ab inuētoze. Scōm dicitur pēametrū siue elegiacū. in q phia exclamar ptra hoies q belli cis moribus ex odio semetipos ad mortē deducūt dices Quid inuuar. i. que uilitas est excitare tantos moros. i. odij. z quid inuuar sollicitare. i. so-

¶ Vtrum quartū libri quarti

Vidē tātos inuuar excitare moros

Et ppria fatū sollicitare manu

Si mortē petitis ppinquat ipsa

Spōte sua volucres nec rēmorat eqs

Quos serpens leo tigris vsus a per

Dente petunt. idē se tñ ense petunt

An distant qz dissidentqz mores

Iniustas acies z fera bella mouent

Alteriusqz volunt perire telis

Non est iusta satis seuiicie ratio

Vis aptam meritis vicem referre

Dilige iure bonos z miseresce malis.

seuicie nō est satis iusta. vis ē referre. i. reportare aptam vicem. i. vicissitū tudinē meritis tam boni qz mali dilige bonos z miseresce malis

¶ Notandū qd dicitur mortē nō retardare suos equos p equos mortis intelligunt piales dispositōes periodi p quas homo ad mortem tendit Quilibet homohz certā z determinatā periodum sue vite. eo q forme oim rerum sunt in terminis. i. in corpibus celestibus virtualiter vt patz secūdo de generatōe ¶ Notandū q phia hic nō excludit licentiaz gerendi iustum bellū sed iniustum. qz dicit iniustas acies. bellū em iustum dedit. z ideo gerit vt aliquis nitens ptra iusticiā ad iusticiam reducat.

¶ Prosa quinta libri quarti

¶ Jam que felicitas vel miseria est in pprijs meritis vnus cuiusqz miratur cur bonis mala: malis bona pro ueniant

licite exquirere fatū. i. mor tez ppria manu. q. d. nulla est uilitas. est autē rō hec qz si mortē petitis. i. desideratis siue vram si ue aliorū ppinquat spon te sua. nec remorat. i. res tardat volucres. i. veloces equos. ¶ Mirandū ē etiā q hoies qz leo serpens tigris vsus aper. dente petūt. i. inuadunt qz idē hoies petūt. i. inuadunt se ense vt se mutuo interficiant Et que rit phia. Nūqd hoies mouēt iniustas acies z fera bella. z volūt perire alterius telis. i. muris sagittis. ideo qz mores eoz distāt z dissident. i. discordāt Certe ista rō

¶ Ista ē qnra pla hui⁹ quarti qz boetius pns cō querebat bonis mala z malis bona ptingere. pter qd etiam reputabat istaz fortunaz vices nō ex ordine diuine prouidētie. sed ex casu prouenire. idō philosophia

Liber

Quartus

sup hoc solat Boetii assignando cas que bonis mala et malis bona contingat Et primo Boetius exprimit suum dolorem in hoc quod vices fortunarum videntur confusae et inordinate disponi. Secundo assignat philosophia causam huius apparentie. tercio ipsum posuit assignando causas predictorum. Secunda ibi. Nec mirum. tercia. ibi. Ita est inquit. Primo boetius premitteit quedam. Secundo exprimit causam sui doloris ibi. Quam presertim. Quarto dicit. Ego video. id est intelligo hinc. id est ex dictis quod felicitas sit constituta in meritis proborum. id est deos fieri et que sit miseria constituta in meritis improborum scilicet transformari in beluas. sed ego pendo. id est iudico non nihil. id est aliquid boni vel mali esse in hac fortuna populari. id est prosperitate fortuita. Quod probat. Neque enim quisque sapientium magis vult esse exul. inops ignominiosus. id est infamatus potius quam pollens opibus. quam reuerendus honore. validus potentia. et in sua urbe permanens florere. Sic enim per hunc omnia bona fortune officium sapientis tractat clarius et testatius. id est cum maiori testimonio. quod talibus plus creditur cum beatitudo regentium diffunditur. id est dilatur in populos contingentes. id est vicinos.

¶ Nota quod in bonis fortunis est aliquid boni quod per ipsa sapiens expeditius tractat officium gubernandi subditos. Quia enim diuitiis potentia. et fama precellunt alios. aptiores sunt ad regendam rempublicam quod aptiores sunt ad subueniendum oppressis et ad deprimendum malos ad prelegendum bonos. ad expugnandum inimicos. et ita sapienter qui tractat negotium reipublice necessaria est potentia et diuitiarum abundantia. sed sapienti qui vacat preplationi diuitie sunt onerose. quod nimiam inde gerit sollicitudinem.

¶ Hic boetius exprimit causam sui doloris et admirationis dicens. Cum lex et carcer et cetera tormenta legalium penarum potius debeantur igniciosis. id est malis ciuibus. propter quos constituta sunt. Ego vehementer admittor cur hec tormenta viceversa. id est

In ego video inque quod sit vel felicitas vel miseria in ipsis proborum atque improborum meritis constituta. Sed in hac ipsa fortuna populari non nihil boni mali ve inesse ppendo. Neque enim sapientium quisque exul inops ignominiosusque esse malit potius quam pollens opibus: honore reuerendus. potius validus in sua permanens urbe florere. Sic enim clarius testatiusque sapienter tractat officium. cum contingentes populos regentium quodammodo beatitudo transfunditur.

Cum presertim carcer lex ceteraque legalium tormenta penarum. igniciosis potius ciuibus propter quod etiam constituta sunt debeantur. Cur hec igitur versa vice mutantur. scilicet legumque supplicia bonos permanent permixta fortuitum mali rapiant vehementer ammiror:

Prosa quinta

Queq; tā iuste pfusiōis rō videat ex
te scire desidero. **¶** Sin⁹ etem mirarer
si misceri oīa fortuitis casib; crederes.
¶ Nūc stuporē meū de⁹ rector exagge/
rat q̄ cū sepe bonis iocūda malis aspa/
ptraq; bonis dura tribuat. mal' opta/
ta cōcedat. nisi cā dephēdat. qd ē qd
a fortuitis casibus differre videat.

qui deus cū sepe bonis iocūda malis aspera tribuat. & contra. i. p. ptra/
rum bonis dura malis optata pcedat nisi deprehēdat. i. cognoscatur
causa huius. quid est quod hoc videatur differre a fortuitis casibus qua
si diceret nihil

¶ Nota q̄ tormenta legalia sicut carcer. membrorū mutilatio. flag/
gellatio. & hmoi. sunt inuente ppter malos. & ista sepius videntur infligi
bonis. malis euadentibus. sup hoc admiratur Boetius. cū tamen de⁹
debeat punire malos & remunerare bonos. & nisi huius ratio cognoscatur
quare hoc contingat nihil est quin talia videantur continere a casu & a
fortuna & nō subiacere regimini prouidentie diuine qd absurdum est

¶ Hic philosophia assignat cām apparentie talis pfusionis qz sic
videt esse ppter ignorantiam cause & dicit. Nec mirum si quid credatur

¶ Nec mirū si qd ordinis ignorata
rōne. temerarium confusumq; creda/
tur. Sed tu q̄uis causam tante dispo/
sitionis ignores tñ qm bonus mun/
dum rector temperat. recte fieri cūcta
ne dubites

pfusum & temerarium. i.
casuale in istis inferiorib;
bus ignorata rōne ordi/
nis diuine prouidentie. sz
q̄uis tu ignores causaz
tante dispositionis diui/
ne tñ quoniam bonus re/
ctor sz deus temperat
mundum sua bonitate
ideo non dubites cuncta
ta recte fieri.

¶ Notandum q̄ mirum est cuius causa nescitur. pro tanto enim
multi mirantur de eclipsi solis. qz causam ignorant. & qz Boetius igno/
rabat causam huius pfusionis quare bonis mala & malis bona contin/
gant. ideo hoc ammirabatur & causa admirationis eius fuit ignorantia
dispositionis. diuine prouidentie

¶ Istud est mes/
trum quintum huius
quarti libri qd dicitur.

¶ Metrum quintū libri quarti

Liber quartus

alemanicū ab inuentore
 dactylicū a pede p̄domi
 nante. tetrametrū. i. qua
 tuor pedū. h̄ypcralecti
 cū. i. ab ūdāns in vna sil
 laba In quo metro p̄bia
 declarat quomō ea q̄
 cause non apparent vidē
 tur mira. Scđo ostēdit
 quomodo cognita cau
 sa cessat ammiratio. ibi.
 Nemo mirat flamina.
 Pr̄io ostendit q̄ p̄pter
 latentia causaz hoines
 mirant. z icludit de hoc
 duo exempla. p̄mū ē de
 eo qđ accidit in stellis
 iuxta polū septentriona
 le qđ ille stelle ceteris stel
 lis remotioribus tardi⁹
 mouent z tñ veloci⁹ ori
 untur Qui autē ignorat cām huius illi videt hoc mirū

Uñ ēt. Si quis
 nescit sidera arcturi. i. maioris v̄se labi. i. volui. p̄pinqua summo cardine.
 id est cardini. ponendo ab latitū p̄o dariū casu causa metri. i. polo sep
 tentrionali ille stupebit. i. admirabitur legem alti etheris. i. firmamentū.
 Cur bootes. i. stella tardus legat. i. pertranseat plaustra. i. stellas plau
 stri. scz maioris v̄se z mergat seras flammās equore. loquēs more poe
 tico qui sequentes iudiciū vulgi dicūt stellas mergi in mari qñ occidunt
 et d̄z bootes mergere seras flammās. i. lumina sua tarda. quia nūq̄ ea
 mergit. z est modus loquendi Id quod nūq̄ fit tarde fit. cū tñ bootes
 explicet. ortus nimis celerēs. eo q̄ in p̄ncipio noctis nobis statim appa
 ret. Secundum exemplum est de eclipsi lune. quā (nescientes causam)
 adeo aliqui admirant q̄ putant eius eclipsim contringere per incantatio
 nem. z volentes auxiliari lune z impedire ne audiat in cantationem con
 current omnia vasa erea z sonora tpe eclipsis. vnde dicit in littera Oco
 nua plene lune palleant. qđ incipiente eclipsi luna incipit apparere cornicu
 lata cornua infecta metis. i. terminis opace noctis id est vmbze terre Et
 p̄hebe. i. luna confusa p̄uinatione luminis. detegat. i. apparere faciat astra
 minora que tegerat. i. latere fecerat fulgenti ore. i. abundantia sui fulgoris
 Tunc publicus error quo putat luna incantari z mouet gētes. z lassant
 a. fatigant era. i. vasa erea vel campanas crebris pulsibus

¶ Hora q̄ arcturus dicitur ab arctos quod est v̄sa que est quod
 dam signum iuxta polum septentrionale quod nos vulgariter plaustrū
 noiamus. z sic accipit beatus Grego. super Job dicens Arctus septem
 stellas maxime lucet sp̄ mouetur z nūq̄ mergitur

¶ Notandum q̄ stelle circa polum arcticū mote sicut arcturus z

**Idē arcturi sidera nescit
 Propinqua summo cardine labi**

**Cur legat tardus plaustra bootes
 Mergatqz seras equore flammās
 Cū nimis celerēs explicet ortus
 Legem stupebit etheris alti
 Palleant plene cornua lune
 Infecta metis noctis opace
 Queqz fulgenti tegerat ore.
 Confusa p̄hebe detegat astra
 Comouet gentes publicus error
 Lassantqz crebris pulsibus era**

Metrum quintū

aliæ stelle mouent tardius alijs stellis remotioribus a polo arctico. quia minorem circulū suo motu describūt z stelle remotiores maiorē. vñ cum stelle remotiores in equali tpe p̄trāseant maiorē circulū in quo stelle p̄p̄inquoiores minorem. qz abo circūuoluant semel in die naturali p̄t̄z p̄ diffinicionē velocitatis z tarditatis qz stelle p̄p̄inquoiores polo tardius mouentur z remotiores velocius Illud em̄ mouetur tarde qd̄ in equali tpe p̄transit minus spaciū Et illud mouet̄ velociter qd̄ in equali tpe p̄transit maius spaciū ¶ Morandū qz luna recipit lumen suum a sole. si qz corpus opacum interponit̄ impediens ne lumen solis pueniat ad lunā vel in toto vel in parte. necesse est lumen lune deficere vel in toto vel in parte. z hoc est lunam eclipsari.

¶ Hic oñ dicit̄ p̄bia qz p̄gnita cā cessat admiratio dicēs. Nemo miratur flamina cori talis venti tundere. i. p̄cutere litus frementi fluctu. s. maris

Nemo miratur flamina cori

Litus frementi tundere fluctu

Nec niuis duram frigore molem

Seu nente p̄hebi soluiet̄ estu

Hic em̄ causas cernere p̄mptū est.

Illic latentes pectora turbant

Lunctaqz rara prouehit̄ etas.

Stupetqz subitis mobile vulgus

Ledat in scit̄ie nubilus error

Lessent̄ profecto mira videri

z hoc d̄r. p̄ cāto. qz v̄t̄o flante aqua maris cedat̄ z ad litus resistēs repectitur. nec etiā aliq̄s inuērat molem. i. magnitudinem niuis frigore durā. i. p̄gelatā soluiet̄. i. soluit̄ Et hic est paragoge. i. additio syllabe ad finēz dictionis p̄pter necessitatē metri. q̄ ponit̄ soluiet̄ p̄ solui. seruēre estu p̄hebi. id est solis. Hic em̄. i. in istis exemplis p̄mptum est cernere cās quare vētus impellit mare quas res sol liquefacit̄ niuē. sed illic. i. prioribz exemplis

latētes cause turbant pectora supple p̄ admirationem z mobile vulgus stupet. i. mirat̄ subitis. i. de subitaneis euentibz. z stupet cūcta que p̄uehit̄. i. p̄ducit̄ rara etas. i. que raro eueniūt. sed si vis cassare admirationē nubilus error in scit̄ie. i. ignorātie cāz cedat. i. recedat z accedat noticia cāz p̄pecto. i. p̄certo tūc cessant videri mira que p̄us stāte ignorātia videbātur mira ¶ Hora qz sacerdotes in egipto p̄pter admirari incepterunt philosophari. videntes em̄ eclipses solis z lune z ignorantes causas mirabantur. causas eaz inquirētes quibus inuentis habuerunt scientiaz earum eclipsium. eo qz scire est causam rei cognoscere. cognita ergo causa cognoscitur res. z per p̄sequens cessat admiratio

¶ Prosa sexta libri quarti

Narrat qd̄ sit inter p̄uidentia dei z in

¶ Hic incipit sexta p̄sa huius q̄rti in q̄ p̄bia cōsolando Boetium affignat causas dictōrū que
y iij.

Libertus quartus

videntur mira in diuina gubernatione propter ignorantiam cause. et primo Boetius petit sibi explicari istas causas. et philosophia tamen habet difficultatem explicandi omnes earum. secundo permittit se velle assignare causas. et tertio eas assignat. secunda ibi. Sed quoniam. tertia ibi. Quoniam generatio. Primo Boetius cedit quod dicitur est de admiratione hominum propter ignorantiam causarum dicens Ita est inquit. Tunc petit explicari causas admirationis eorum que contingunt in diuina providentia et dispositione dicens Philosophia cum evolueret. id est elucidare causas latentium rerum sit tui munus. id est tue gratie et explicare rationes velatas caligine. id est rationes obscuras et difficiles. quod so vti hinc. id est de ista difficultate decernas. id est iudices et edisseras. id est disputas quoniam hoc miraculum maxime me perturbat quod re malis bona et bonis mala eveniant. et philosophia paulisper arridens Boetius inquit ad rem maximam omnium quesitum. id est ad maximam questionem vocas. id est incitas me cui vix quicquam exhausti satis est. id est ad quam exhaustiendae et soluendam vix aliquid sufficit Talis namque est materia quam petis declarari. ut vna dubitatio ne succisa. id est soluta. innumerabiles alie succrescant velut capita hydre. quod rum vno ablato tria succrescebant. nec fuerit modus. id est terminus probationum nisi quis eas coerceat viuacissimo igne. id est ardenti investigatione mentis In hac enim materia queri solet de providentie simplicitate. de serie facti. de repentinis casibus. de predestinatione diuina. de libertate arbitrii. quod omnia quanti oneris. id est difficultatis sunt ad determinandum tu ipse perdis.

¶ Nota quod sapientis est scire omnia ut patet ex phemio metaphysice. et tunc scire super causam primo posteriorum. Sapientis est evolueret causas rerum latentium. Ideo dicit Boetius ad philosophiam Tui munus est evolueret causas.

ter id quod a veteribus fatum appellabatur.

Ta est inquit Sed cum tui munus sit latentium rerum causas evolueret. velatasque caligine explicare rationes quod so vti hinc decernas. et quoniam hoc me miraculum maxime perturbat. edisseras. Tum illa paulisper arridens. ad rem me inquit omnium quesitum maximam vocas cui vix exhausti quicquam satis sit. Talis namque materia est ut vna dubitatione succisa. innumerabiles alie velut hydre capita succrescant. nec vltius fuerit modus. nisi quis eas viuacissimo mentis igne coerceat In hoc enim de providentie simplicitate. de fati serie. de repentinis casibus. de cognitione ac predestinatione diuina. de arbitrii libertate queri solet Que quantione ris sint ipse perpendis

Prosa

sexta

¶ Hora q̄ de phiam paulisp̄ sibi arrisisse. p̄ hoc phia innuit mores ⁊ habitū sapientū qui audita simplicitate imperitorum arident eis p̄gratulando q̄ ipsi cū auiditate sapientiam querunt

¶ Hora s̄m fabulas hydra fuit serpens in leerna palude h̄ns plus ra capita quoz vno succiso tria exercebant. quē cum Hercules sagittis interficere non posset greco igne ipsum consumpsit

Sed qm̄ hec quoq; te nosse quedam medicine tue portio est. quanq̄ angusto limite r̄pis septi. tū aliquid delibere conabimur. Q̄ si te musici carminis oblectamenta delectāt. hanc opz paulisper differas voluptatem. dū ne pas sibi ordine p̄terro rōnes: B. Utlibet inq̄: P. Tunc velut ab alio orsa principio ita differuit.

transcras ordine. d̄t Boetio. vt liber inq̄. i. vt tibi placet tūc ip̄a phia orsa id est incipiens loqui velut ab alio p̄ncipio ita differuit. i. disputauit

¶ Notandum per hoc q̄ dicit. nos septi angusto limite r̄pis innuit philosophia p̄ntem materiam adeo esse difficilem q̄ totum tempus p̄sentis vite (quod breue est) vix sufficit ad predicia plenarie declaranda

¶ Hora dicit phiam orsam fuisse ab alio p̄ncipio. nā illa que phia prius probauit deducuntur ex hoc p̄ncipio q̄ deus est perfectum bonum ⁊ vltimus finis oīm. que autem nunc vult demonstrare deducuntur ex hoc p̄ncipio q̄ deus est principium effectuum omnium vt patebit

¶ Omnium generatio rerū cūctusq; mutabiliū naturarū p̄gressus. ⁊ quicquid aliquo mouet modo causas ordinem: formas ex diuine mentis stabilitate sortitur Hec in sue simplicitatis arce p̄posita. multiplicem rebus gerendis modū statuit Qui modus cū in ip̄a diuine intelligentie puritate cō

Nic phia p̄mittit velle assignare cās dicēs Qm̄ hec nosse te ē quedā portio i. pars tue medicine quāq; sumus septi. i. conclusi. angusto. i. breui limite r̄pis. tū aliquid de liberare conabimur sed si te delectāt oblectamenta id ē suauitates musici carminis i. merri. opz q̄ differas paulisp̄. i. modū cū hanc voluptatem donec p̄terro. i. formabo rōnes sibi nexas. id est con

¶ Nic phia p̄sequit in rebus volens assignare cās quare bonis mala ⁊ malis bona contingat ⁊ p̄mo declarat quedā ad suā determinationem necēaria. sc̄do pōit suā determinationem. sc̄da ibi. q̄ vero inquit. P̄rio philosophia determinat de providentia diuina ⁊ de fato. secundo ostendit que sint ea que fato dispenantur. Secunda.

Liber quartus

ibi. **Ha series.** Primo
ostendit quid noietur diu-
na puidencia. 2. quid fa-
tū. scdo rāgit dñam in-
ter ea assignando diffini-
tiones vtriusq.

tercio ponit diuersas opiniones circa fatū. quato infer-
quandam pclusionē circa fatū 2. puidenciam. scda ibi. **Que** licet diuersa.
tercia ibi. **Siue** igit quarta ibi. **Quo** fit. **Primo** dr Generatio oim re-
rum cunctusq. pgressus naturaz. mutabiliū. 2. quicqd alio mō mouet
illud forit cās generationis 2. mutationis. 2. ordine generationis 2. muta-
tionis. 2. formas quibz generant vel mouēt substantiales vel acciden-
tales. oīa ista forit ex stabilitate diuine mentis. **Nec** em mens diuina
pposita. i. stabilita in arce id est in altitudine sue simplicitatis statuit rebz
gerendis. i. fiendis multiplicē modū. qui modus cū pspicit. i. pconsiderat in
ipsa puritate diuine intelligentie. i. fm esse qd hz in intellectu diuino. nos
minat. puidencia **Cū** pō iste modus refert ad ea que mouet 2. disponit
a veteribus. i. ab antiquis fatum appellatum est. ¶ **Nota** q oīa a p-
mo sunt mutabilia. aliqua mouent fm substantiā vt generabilia 2. cor-
ruptibilia quantū ad illa dr **Oim** generatio rez. **Alia** ar sunt mutabilia
fm locū 2. nō fm substantiā. vt corpora celestia. quantū ad illa dr **Lūcrus**
q. mutabiliū naturaz. pgressus. **Alia** mutabilia sūt solū fm opationem
scz fm intelligere. nō fm substantiā nec fm vbi p. sicut intelligēte. qm
tum ad illas dr **Et** quicquid alio mouet mō **Aliter** exponit q in rebz
mutabilibz triplex est dispositio. vna est qua trāsūt de nō esse ad esse p
generationē. quantū ad hoc dr **Oim** generatio rez. **Aut** res pmanent
in exstia p aliq. tps postq. generate sunt. quantū ad illas dr **Lūcrus**
mutabiliū naturaz. pgressus. **Aut** res pcedūt de eē ad nō esse p corrup-
tionē. quantū ad illas dr **Et** quicquid aliquo mouet mō. ¶ **Nota**
q quid ā dicūt fatū eē quandā dispositionem derelictā in rebz inferioribz
ex actione corporū celestū fm quā inferiora incitantur 2. pstringunt ad
immobiles effectus. 2. sic beatus Grego. in omelia epyphanie improbat
fatū dicēs Absit a fidelū cordibz vt fatū aliqd esse dicamus supple ne-
cessitans inferiora. qz sic oīa veniunt ex necessitate. **Alio** mō accipit fatū
p dispōne rez fm quā res dependent ex diuina voluntate 2. potestate. 2.
sic fatū pceditur aliquid esse **Est** g. puidencia diuina ordinatio siue dis-
positio existens in mente diuina qua cūcta inferiora sunt prouisa fm sta-
tum sue nature. **Fatū** aut est dispositio diuina exis in rebz mobilibz
qua singula suis annectunt ordinibus vt magis patebit

Hic ponit dñam inter
puidenciā 2. fatū 2. assign-
nando diffinitiones vtri-
usq. **Scdo** ostendit q vnū
eorū dependet ex altero
ibi. **Que** licet diuersa
Primo dr. **Que** duo

Que diuersa eē facile liqbit. si qd vtri-
usq. vim mēte pspexerit. **Nā** puidencia
est ipa illa diuina rō. in sūmo oim pn-
cipe pstituta q cūcta disponit. **Fatū** v-

Prosa

sexta

ro inherēs rebus mobilibz dispō. per
quaz puidētia suis queqz neccit ordi
nibus. Prouidentia namqz cūcta pa
riter q̄uis diuersa. q̄uis infinita com
plectitur. Fatum vero singula dīgerit
in motū. locis formis ac temporibus
distributa. vt hec tpalis ordinis expli
catio. in diuine mentis adunata p̄spe
ctu prouidentia sit Eadem vero ad
unatio dīgesta atqz explicata tempori
bus fatum vocetur

scz fatū 2 prouidentiaz
diuinam liquebit. id est
parebit ex diuersis si d̄s
mente p̄spererit. i. p̄sde
rauerit vtriusqz vim id
est naturā 2 eēntiā. 2 dīf
finiēs puidētiā d̄r. Pro
uidētia est ipsa diuina
rō q̄ est in summo p̄ncipi
pe oīm rez constituta. q̄
scz ratō cūcta disponit.
Tūc diffiniēs fatū d̄r
Fatum est dispō inherēs
rebus mobilibz. i. tēp
oralibz p̄ quā dispōem
prouidentia neccit queqz
suis ordinibus

¶ Tunc declarat
istas diffinitōes ex p̄prietatibz vtriusqz intendens q̄ puidētia comple
ctitur om̄ia simul. sed manifestum est q̄ om̄ia nūq̄ sunt simul nisi in mē
te diuina. ergo oportet q̄ puidētia sit rō existens in mente diuina. Ad
fatū vero spectat vt ea que fato subduntur distribuuntur p̄ tpa 2 loca.
ita q̄ ordo fatalis quandam successiōē temporalem importet. talis au
tem successiō non est nisi in rebus mobilibz. quare oportet q̄ fatum sit in
rebus mobilibus. Unde d̄r in l̄ra. Prouidentia namqz cūcta cōplec
titur pariter q̄uis diuersa 2 infinita. Fatum vero diuidit singula distri
buita in motu. locis formis. temporibz. ita scz vt hec temporalis explica
tio q̄ ad fatum p̄tinet adunata in prospectu diuine mentis sit prouiden
tia. Eadem vero adunatio diuisa 2 explicata temporibz q̄ successiōez
important vocetur fatum ¶ Nota q̄ qz prius dixit q̄ ratio rerum
faciendaz vt est in intellectu diuino d̄r puidētia. vt aut̄ refertur ad res
mobiles d̄r fatū. Posset alicui videri q̄ futurum 2 puidētia significarēt
eandē rem sub diuersis rōnibz iō p̄bia hoc excludēs cū ea realiter disti
guipōnēs diffinitōem vtriusqz ¶ Nota q̄ p̄gnitio dei h̄z se ad res
sicut p̄gnitio artificis ad artificia. sicut ergo om̄ia artificia subdun
t̄ ordini 2 rōm artis. sic necesse est om̄es res sub dī rōnī 2 ordini diuine p
uidētie. p̄ter qd̄ om̄e q̄ puidētia est diuina rō que cūcta disponit.

¶ Nota q̄ dispō q̄ ponit in diffinitōe fati accipitur p̄o ordine. et
d̄r ille ordo inherēs rebus mobilibz ad orām ordinis q̄ est in ipsa rōe dī
uina quem tam vocamus. puidētiā fm̄ quem ordinēz puidētia dī
uina annectit queqz suis ordinibz. scz vt illa euemant illo tpe. 2 alia alio
tempore. hec prius. illa posterius

Que licet diuersa sint alterz tñ pendet
ex altero Ordo nāqz fatalis. ex puidē

¶ Nec oñdit q̄ h̄z fatūz
et puidētia differant tñ
vnū dependet ex altero

Liber quartus

dicēs. Quelicet sint diuerſa. tñ alterꝝ depēdet ab altero. ſ. fatū depēdet ex puidētia. nā ordo fatalis pcedit ex ſimplicitate. puidētie ſicut declarat in ſimili dicēs. Sicut em̄ artifex puta edificator formā facien- de rei ſicut domus men- te ꝑcipiens. i. ꝑſpicuens mouet. i. ꝑducit effectū operis. ⁊ qđ ſimpliciter et ꝑntarie ꝑſpexerat mēte. ſ. formā domꝝ cū ſuis ꝑtibꝫ. ſit ꝑducit ꝑ ꝑtales ordines ſupple ad effectū ꝑmo fundamentū. poſtea parietes. vltio rectū Ita deꝝ puidētia ſua ſingulariter. i. ſimplꝝ ⁊ ſtabiliꝝ diſponit oīa facien- da. ſed fato. i. ꝑ fatū ea qđ diſpoſuit ꝑtaliter adminiſtrat. ¶ Nota qđ puidē- tia diuina hꝫ eſſe in ꝑma cā. fatum vero in rebꝫ cauſatis. Itēz puidētia diuina hꝫ motū vnicū qꝫ eſt in vno ſimplici. ſ. in mēte diuina. fatū autēz hꝫ motū pluralitatis. qꝫ in pluribꝫ cauſatis hꝫ eſſe. Itē fatū dependet a puidētia diuina ſicut effectus a ſua cā. ſed nō econuerſo. Sicut em̄ for- ma rei artificialis dependet a forma ꝑexiſte in mente artificis. ⁊ nō eco- nuerſo. ſic fatū dependet a puidētia diuina nō aut econuerſo

¶ Hic ponit diuerſas opiniones circa fatū et dī. Siue fatum exerceat quibꝫdā diuinis ſpiri- tibus famulantibus diuine puidētie. ſiue exercea- tur aīma ſiue tota natu- ra inſeruiēte. ſiue exer- ceat motibus corporꝝ cele- ſtiū. ſiue angelica virtu- te. ſiue demonū ſolertia ſiue aliqꝫbus horꝫ vltom- nibꝫ. hoc eſt incertū. tñ iſtud eſt certū proui- dentia diuina eſſe imo- bile ⁊ ſimplicē formam rerꝫ gerendaz. i. fiendaz rum. Sz fatū eſſe mobi- le nexū. i. diſpōnem ⁊ or- dinem ꝑtalē eorꝫ qđ oīa ſimplicitas diſpoſuit ge- rendā. i. ꝑducendā.

tie ſimplicitate ꝑcedit. Sicut em̄ ar- tiſex faciēde rei formā mente ꝑcipies. mouet opis effectū ⁊ qđ ſimplꝝ ꝑnta- rieqꝫ ꝑſpexerat ꝑ ꝑtales ordines du- cit. ita deus puidētia qđem ſingulari- ter ſtabiliterqꝫ faciēda diſponit. Fato vero hec ipſa que diſpoſuit multipli- citer ac ꝑtaliter adminiſtrat.

¶ Siue igitur famulantibus quibꝫ- dam puidētie diuinis ſpiritibus fatū exercetur ſeu aīma. ſeu tota inſeruiē- te natura. ſeu celeſtibus ſiderum mo- tibus. ſeu angelica virtute. ſeu demo- num varia ſolertia. ſeu aliquibus ho- rum. ſeu omnibus fatalis ſeries texti. illud certe manifeſtum eſt immobiles ſimplicemqꝫ gerendaz formā rerum eſſe prouidentiam. Fatum vero eorū que diuina ſimplicitas gerenda diſ- poſuit mobilem nexum atqꝫ ordinem temporalem.

¶ Notandū q̄ fatū est t̄p̄alis dispō reꝝ inquātū ea q̄ p̄issa sunt a deo pducunt ad effectū mediātibꝫ causis secūdis amminūstrantibꝫ. de q̄ bus causis diuerse fuerūt opiniones. q̄s Boerius tāgit in l̄ra. sed nullā earꝫ affirmat. Nā de nūero antiqꝫ q̄dā dicebāt fatū exerceri mediātibꝫ diuinis spiritibꝫ deo famulātibꝫ. Alij dicebāt ip̄m exerceri ab aīa munda. sicut platonici q̄d alij exponūt de aīa hūana. q̄ p̄ ip̄am tāqꝫ p̄ eāz scdām exercent actus lib̄ri arbitrij q̄ sub puidētia cadūt. Alij dixerūt fatū exerceri tota natura in seruiēte intelligētes p̄ totā naturā cōplexiōnem oīm elementoz. Alij dicūt fatū exerceri moribꝫ corpoz celestiu: sicut astrologi. Alij q̄ p̄ variā solertiā demonū. z dicunt demōes in p̄posito spūs habitātes circa humectā p̄re aeris s̄m doctrinā quorūdā platonicoꝝ q̄ dicunt cacodemōes. i. malū sciētes. Alij dicūt fatum exerceri angelica virtute Ubi notandū q̄ in p̄ma opinioe fatū d̄r exerceri mediātibꝫ spiritibꝫ deo famulātibꝫ q̄d est intelligendū de spiritibꝫ omnia disponētibꝫ sed immobiliter p̄manētibꝫ. q̄ s̄t d̄r in q̄nta opinioe fatū exerceri virtute angelica intelligendū est de angelis siue spiritibꝫ applicantibꝫ se diuersis locis nullis in ministeriū Angelus em̄ nūcius interpretat̄ et est nomen officij nō nature s̄m beatū Gregoriū

¶ Hic infert quandā conclusionem circa fatū z prouidentiam. sc̄z cūdo declarat cā in exemplo ibi Nā vt orbiūm. Primo ex d̄e quo dictū

Quo sit vt omnia q̄ fato subsunt. puidētie quoqꝫ subiecta sint: cui ip̄m et̄ subiacet fatū. Quedā h̄o q̄ sub puidētia locata sunt fati seriem superēt. Ea vero sunt que p̄ime p̄pinqua diuinitati stabiliter fixa. fatalis ordinez mobilitatis excedunt

est fatuz dependere a p̄uidentia diuina. Quo fit. i. ex q̄ sequitur vt oīa q̄ subsunt fato etiā prouidentie sint subiecta. Cui etiam prouidentie ip̄m fatum subiacet sed nō ecōuersa. q̄a q̄dam q̄ locata sunt sub puidētia superant seriem fati. sc̄z ea q̄ immediate per deū amministrant sicut creatio reꝝ z gloriificatio

creaturaz rōnaliū. ea vero q̄ sunt p̄pinqua p̄me diuinitati immobilia hec excedūt ordinē fatalis mutabilitatis ¶ Notandū q̄ cū fatū dependeat a puidētia sicut effectus a sua cā necesse est illa que dependēt a fato etiā a prouidentia dependere. nō autē econuerso. q̄ effectus nō a dequat sue cause. puidētia autē ad diuinū intellectu spectat. fatū vero ad ea que in creaturis gerunt

Nam vt orbiū circa eūdē cardinē sese vertentiū. q̄ est int̄m. ad simplicitatē t̄m medietatis accedit. ceterozqꝫ ex

Hic declarat illā p̄celoz p̄ exēplū oīs quō q̄daz subiacēt fato magis q̄daz min⁹. z q̄dā totalit̄ excedūt fatum. sc̄do ex

Liber Quartus

dictis concludit habitum
dinem fati ad prouidē-
tiam per quedam sitta.
ibi. Igitur uti est. Dis-
cit primo. Nam sicut or-
bium. i. circuloꝝ verren-
tium id est mouentium se
circa eundem cardinem
id est axem. ille q̄ est vici-
nior. i. proximior axi ac-
cedit ad simplicitatē me-
diocritatē id est axis vl-
centri. q̄a tardiori motu
mouetur. et ideo magis
accedit ad immobilita-
tē axis. et iste circulus re-
spectu exterioris habet
se ad modū centri circa
q̄d exterior versatur. vñ
subdit q̄ est veluti q̄dā
cardo. i. centꝝ. ceteroꝝq̄
orbū extra locatorum.
circa quē versant. Sic
mediolus in rota adhe-
ret axi. et est sicut cardo
quidam circa quem vol-

uunt cuncti et radij. Extimus vero. i. vltimus orbis exterior rotat⁹. i. mo-
tus maiori ambitu. tanto explicat ampliorib⁹ spacijs. quanto discedit a
media indiuiduitate puncti. i. centri. Si q̄d vero illi medio se p̄nectat il-
lud colligit in simplicitatē. i. immutabilitatē axis. et cessat diffundi et dif-
fluere p̄ magnū spaciū. Si r̄ illud quod longius a p̄ma mente discedit
sicut creature corripibiles maiorib⁹ nexib⁹ fati implicant. et tanto magis
aliq̄d est libeꝝ a fato q̄nto vicini⁹ petit. i. accedit illū cardinem reꝝ sc̄s
deū. q̄d si firmitati sup̄ne mentis adheferit sup̄greditur necessitatē fati.

¶ Notandū q̄nto magis entia sunt p̄p̄inqua primo causato mi-
nus sunt mutabilia. q̄d declarat p̄bia exemplo diuersoꝝ circuloꝝ ab eo-
dem centro ductoꝝ in quib⁹ circulus remotior a centro est maior et velo-
cius mouet. q̄ maior spaciū p̄transit in equali tpe. Qui at̄ est vicini⁹
centro minor est et tardius mouet min⁹ spaciū p̄transeundo. circuli vero
medij medio mō se hñt. et est optima p̄paratio centri circuli ad creatorē.
Sicut enī centꝝ est indiuisibile et ab ipso possent plures circuli p̄cedere.
Ita creator vnus et indiuisibilis ex̄is infinita creat et gubernat

¶ Nec abia p̄cludit
habitudinē fati ad pui-
dentia diuinaꝝ q̄dam

tra locatoꝝ veluti cardo quidam cir-
ca quem versent. existit. Extimus ve-
ro maiori ambitu rotatus. quanto a
puncti media indiuiduitate discedit
tanto amplioribus spacijs explicatur
Si quid vero illi se medio conuectat
et societ. in simplicitatē cogitur. diffū-
diq̄ ac diffluere cessat. Simili ratio-
ne quod longius a p̄ma mente dis-
cedit. maioribus fati nexibus impli-
catur. Ac tanto aliquid fato liberum
est. quanto illum reꝝ cardinem vicini-
us petit. Quod si superne mentis be-
serit firmitati. motu carens fati quoq̄
sup̄greditur necessitatem.

¶ Igit̄ uti est ad intellcū rōcinatio. ad
id q̄d est. id q̄d gignit. ad eternitatē tē-

Prosa sexta

post. ad punctū mediū circulus. ita est
fati series mobilis. ad prouidentie sta-
bilem simplicitatem.

¶ Ubi sciendū q̄ illud qd̄ intellect⁹ simplici p̄itare intelligit rōcinatio
p̄ modū discursus ⁊ successiue apprehendit. Etiam fatū se h̄z ad puiden-
tia⁹ sicut illud quod gignit h̄z se ad illud qd̄ est. Ubi sciendū q̄ illud qd̄
signif est i quadā fluxibilitate ⁊ motu. qd̄ p̄o actu est genitū. ē in quadā
pmanencia. Etiam h̄z se fatū ad puidentiā sicut tps ad eternitatem.

¶ Ubi sciendū q̄ in tpe est successio priū tps p̄ntis. p̄teriti ⁊ futuri
eternitas aut̄ est sine successione tota simul ex̄tis. Item fatū h̄z se ad pui-
dentiā sicut circulus ad mediū punctū. Ubi sciendū q̄ circulus distendi-
tur ⁊ per partes diuidit mobilis ex̄tis. punctū aut̄ est immobile ⁊ indiuiz-
sibile qz ex primo euclidis punctum est cuius pars non est.

¶ Hic p̄bia ostēdit q̄ n̄ illa que fato disponunt. sc̄do p̄cludit q̄ illa q̄
intellectui p̄sula videtur in diuina gubernatōe n̄ rōnabiliter ordinata.

**Ea series celū ac sidera mouet. elemē-
ta in se inuicem tēperat ⁊ alterna p̄mu-
tatione trāssformat. Eadē nascētia oc-
cidenētiaqz omnia per similes fetuū
seminūqz renouat. p̄gressus Decac-
tus etiā fortunāsqz hoīm indissolubi-
li causāz connexionē p̄stringit. q̄ cuz
ab immobilis puidentie p̄ficiscant̄ ex
ordīs. ipas qz imutabiles esse necē ē
Ita em̄ res optime regunt̄ si manens
in diuina mente simplicitas in decli-
nabilem cāz ordinē p̄mat. Hic p̄o or-
do. res mutabiles ⁊ alioq̄n temere flu-
ituras p̄p̄aicomutabilitate coerceat.**
plicitas manens in diuina mente p̄omat id est explicet indeclinabile id
est immutabilem ordinē cāz. Hic aut̄ ordo diuine puidentie coerceat
propria immutabilitate res mutabiles ⁊ alioquin temere id est casualis
ter fluituras.

¶ Nota q̄ fatū considerat dupliciter. vno mō. vt est in causis sc̄tis

Liber

Quartus

quarq; ordo et dispositio dicitur facti et sic factum est mobile et res facta subiacet res sunt mobiles Alio modo considerat factum secundum quod dependet a providentia divina que omnino immobilis est. et sic factum fortiter immobilizatur. et sic etiam res fatales ut sic secundum substantiam sunt immobiles

¶ Nota quod si aliquis posset declinare ab ordine providentie. tunc providentia divina deficeret a suo defectu et hoc redundaret in impotentiam regentis Et si dicis. si omnia subiaceret providentie divine quod omnia eveniunt ex necessitate Odm quod non. quia deus providet res sicut sunt future. quedam providet necesseario evenire et quedam contingenter Et de hoc videbitur magis in quinto huius

Nit phia omni dicit quod ea que apparent in rebus confusa in divina gubernatione sunt ordinata dicentes. Quo fit. i. ex hoc quod divina providentia inevitabiliter ordinat rebus persistit. sequitur ut etiam nobis minime valentibus considerare hunc ordinem rerum videant nobis omnia confusa et perturbata. nihilominus tamen modus suus. scilicet ordo primus divine providentie disponit circa dirigens ea ad bonum. nihil est quod contra malum fiat nec etiam ab ipsis improbis quos bonum querentes pravius error auerit ut prius demonstratum est pedum. i. multo minus ordo fatalis. perficiens de cardine summi boni. i. ab ipso deo defleat a suo exordio. i. a deo qui est finis et principium omnium ¶ Notandum quod de malos nihil facere contra malum eius oppositum prius. multi enim mali seipos interimunt Odm quod nullus operatur respiciens ad malum quia omnia bonum appetunt Si autem quis malum operatur per perniciem sub phantasia mali. Nam aliquis in magna anxietate exis estimat esse bonum fugere anxietatem. et nihil aliud ipse considerans sequitur hanc estimationem seipsum interficiens. et talis privans se bono ducit fantasia boni. quia privatum putat bonum esse effugere anxietatem privatione vite

¶ Nic phia soluit questionem ne quare bona malis et mala bonis contingant. et primo ostendit hoc in generaliter sedo magis in speciali ibi. Sed si aliquis primo assignat causam per dicti accidentis. ex defectu iudicio hominum. secundum ex contrario iudicio

Quo fit ut tamen nobis hunc ordinem minime considerare valentibus. confusa omnia perturbataque videantur. nihilominus tamen suus modus ad bonum dirigens cuncta disponat. Nihil est enim quod mali contra nec ab ipsis quidem improbis fiat. quos querentes pravius error auerit. ne dum ordo de summo boni cardine perficitur cens a suo quoque deflectat exordio

¶ Notandum quod de malos nihil facere contra malum eius oppositum prius. multi enim mali seipos interimunt Odm quod nullus operatur respiciens ad malum quia omnia bonum appetunt Si autem quis malum operatur per perniciem sub phantasia mali. Nam aliquis in magna anxietate exis estimat esse bonum fugere anxietatem. et nihil aliud ipse considerans sequitur hanc estimationem seipsum interficiens. et talis privans se bono ducit fantasia boni. quia privatum putat bonum esse effugere anxietatem privatione vite

Que proinde potest vlla iniquitas esse confusio. quod ut bonis tamen adversa tamen prospera malis etiam tamen optata. tamen odiosa contingant Num igitur ea mentis integritate homines degunt ut quod probos improbosque censuerint. eos. quod uti existimant esse

Prosa sexta

necesse sit Atq̃ in hoc hoīm iudiciā de/
pugnāt. vt quos alij p̃mio. alij suppli
cio. dignos arbitrant̃. Sz pcedam⁹
vt aliq̃s possit bonos malosq̃ discer
nere Hū igit̃ poterit intueri illā intē/
mam temperiem velut in corporibus
dici solet animozum:

dei ⁊ hominum. ibi **N**a
vt pauca. p̃mo facit qđ
dictū est. secundo decla
rat per simile. ibi. Non
em̃ dissimile P̃rio d̃r **O**
boeci tu inquit que p̃te
esse vlla iniquior p̃fuso
q̃ vt bonis aliq̃ p̃pa
aliq̃ aduersa eueniant
cū semp bonis deberent
p̃sp̃era euenire. ⁊ malis
per p̃tratiū aliq̃ contin
gunt optata. aliq̃ odio

sa cū semp malis deberēt odiosa euenire **D**icit p̃phia Hūquid hoies de
gunt. i. viuunt ea integritate. i. integro iudicio mētis vt necē sit eos esse
probos vel improbos quos ipsi censuerint. i. iudicauerint esse tales **A**t
qui pro certo in hoc depugnāt. i. p̃trant iudicia hoīm. vt quos alij p̃e
mio alij arbitrentur dignos supplicio Sed pcedamus vt aliquis possit
discernere inter bonos ⁊ malos Hūquid ipse poterit intueri illam intē/
mam temperiem. i. interiorē p̃ditionem ⁊ qualitatem aīoz veluti solet
dici in corporibus quasi diceret ego loquor de animis s̃m q̃ hoies cons
sueuerunt loqui de corporibus

Nota q̃ ppter defectuosum iudiciū p̃tingit q̃ iudicant eos esse
bonos qui mali sunt. ⁊ ecōuerso Si ergo iudicant malos esse bonos. ⁊ si
illis eueniant mala. putant bonis euenire mala. ⁊ si bonis quos iudicāt
malos eueniant bona. putant malis euenire bona Et ideo etiā sepe pus
tant bonos deprimi cum mali deprimuntur iudicantes malos esse bonos
nos. ⁊ putant malos extolli cum boni extolluntur. quia iudicant bonos
esse malos

Nō em̃ dissimile ē miraculū nescienti
cur sanis corpib⁹ his qđē dulcia illis
p̃o amara pueniāt. Cur egri etiā qđā
lenib⁹. qđā p̃o acrib⁹ adiuvant̃. At **H**
medicus qui sanitatis ipius atq̃ egri
tudinis modū t̃pamentūq̃ dinoscit.
minime mirat̃ Quid p̃o aliud aīoz sa
us videt̃ esse q̃ p̃bitas Quid egritu

Nec philosophia de
clarat per simile dicens
Istud miraculum non
est dissimile immo val⁹
de simile ad propositū
Nescienti alicui cur san
is corporibus his con
ueniant dulcia his ama
ra. etiam nescienti alicui
cur quidam egri adiu
uantur lenib⁹ quidā
acrib⁹. licet hoc videat̃
tur mirum nescienti. t̃as
men medic⁹ de hoc non
mirat̃ qui cognoscit mo
dū ⁊ t̃pamentum sanis

Liber quartus

ratis et egritudinis. si
sicut licet homo ignoret. quod
veniat bonis et malis
tamen deus qui est servator
cordium ista cognoscit vi
des quod bonis aliqui veni
unt adversa. malis. quoniam
quod prospera. ideo sic eis dis
tribuit. et hoc est quod sub
dit applicando similitudinem
ad animam dicens. quid enim
aliud iudicat esse salus
animarum quam probitas. quid ali
ud est egritudo animarum quam

viciis. et quis alius servator est bonorum et depulsor malorum quam deus rec
tor et medicator mentium Qui cum respicit ex alta specula providentia. ipse cog
noscit quid unicuique veniat. et quod agnovit venire hoc accommodat
hinc. id est hoc quod dictum est fit in signo miraculi ordinis fatalis. id est illud
quod admirantur homines in ordine fatali cum a deo illud gerit. id est quod igno
rantes stupeant. id est admirantur ¶ Nota quod est bona proportio sanitatis et
egritudinis corporalis ad medicum et probitatis et vicij animarum ad deum. sicut enim
medicus cognoscens causas sanitatis et egritudinis scit quid veniat sano
et egro alij ignorantibus et mirantibus. sic deus cognoscens qualiter animarum
animarum scit quid bonis veniat et quid malis. et unicuique sibi veniens tri
buit. quoniam quod malis prospera bonis adversa. de quo stupent ignorantes

¶ Nota quod specula dicitur locus altus apertus ad circumspiciendum. et quia
deus per providentiam omnia circumspicit. ideo similitudinarie ipsa providen
tia dicitur specula ¶ Nota quod homines ignorant qui scilicet boni vel mali. igno
rant etiam quid unicuique veniat. ideo aliqua credunt venire bonis que
tamen secundum iudicium dei eis non veniunt. et ideo homines mirantur quare deus eis
non attribuat que vident eis attribuenda Ideo dicitur prophetia ex dictis con
tingit hoc miraculum quod ignorantes stupent que fiunt a deo sciente

¶ Hic prophetia ostendit quod bo
nis mala et bona malis
pertingunt ex contrario iudi
cio dei et hominum dicens Et
ego pauca perstringam que
humana ratio valet ac
cipere de divina profun
ditate illud supple decla
rabo ¶ Boetii de hoc
supple hominem quem tu pu
tas esse iustissimum et serva
tissimum equi id est equi

Nam ut pauca quod ratio valet humana de di
vina profunditate perstringam De hoc que
tu iustissimum et equi suatissimum putas
omnia scienti providentie diversum vident. Et
victorice quod de causa diis victa pro catho
lici placuisse. familiaris noster Lucanus

Prosa sexta

admonuit. Hic igitur quicquid citra spem videas geri. rebus quod rectus ordo est. opinionioni vero tue pueris confusio.

inter Pompeyem et Iulium cesarem cum quereretur ab eo cuius causa esset iustior dixit. victrix causa placuit. sed victa Lathoni. unde de victricem causam scilicet Iulij cesaris placuisse dicitur. victa vero causam scilicet Pompei placuisse Lathoni admonuit Lucanus noster familiaris. Ex quo percludit. Ea quae contra spem hominum veniunt esse confusionem in opinione hominum. non tamen in re dicemus. quicquid igitur videas geri. id fieri vel euenire contra spem hominum causam ignorantis. id in rebus est rectus ordo sed opinionioni tue est peruersa confusio.

¶ Hora ¶ Latho victis propter suam sapientiam et virtutem maxime auctoritatis fuerat in populo. Lutho autem Iulius pugnaret contra Pompeium Latho iudicauit Pompeium esse iustum. et attribuit sibi causam victricem. Alii autem iudicabant Iulium esse iustum attribuentes sibi causam victricem. ex quo patet quod de eodem contrario modo iudicabant dii et homines sapientes qui Orationem sequebantur.

¶ Hic proha assignat causas speciales quae bonis et malis indifferenter eueniunt nunc. propterea nunc aduersa. secundo excusat se de ampliori pertractatione huiusmodi causarum. secunda ibi. Neque enim fas. Primum declarat intentum suum de bonis. secundo de malis ibi. Nam

¶ Sed sit aliquis ita bene moratus: ut de eo diuinum iudicium pariter humanumque consentiat. sed est animi viribus infirmus. Cui si quid adueniat aduersi. desinet colere forsitan innocentiam. per quam non potuit retinere fortunam. Parcir itaque sapiens dispensatio ei. quae deteriozem facere possit aduersitas. ne cui non conuenit laborare patiatur.

¶ Quis sit ita bene morigeratus? quod diuinum et humanum iudicium consentiat de eo forsitan ipse est infirmus viribus animi non potest resistere aduersitatibus. Cui si adueniat quiddam. aliquid aduersi forsitan desineret colere innocentiam. id est exercere virtutem. per quam non potuit retinere fortunam. quod imputabit suae innocentiae quod pergitas sua recessit quae admodum legitur de Job cui vxor sua imprecabatur dicens. Adhuc permanes in simplicitate tua bene dicere deo et moriere. Percir itaque illi sapiens dispensatio. id est. prouidentia dei quae aduersitas possit face

nis. secundo de malis ibi. Nam id quod Priso assignat causas quae aliquibus bonis non eueniunt mala. secundo quae aliquibus praeiungant mala. ibi. Aliis mixta. primum ostendit quae bonis non praeiungant mala secundo quae praeiungant eis quae bona. ibi. Fit autem. Priso assignat duas causas quae bonis non eueniant mala. secunda ibi. Est alia? Primum causa est infirmitas animi alicuius boni cuius adueniret aduersitas ipse desinere. unde dicitur in littera. Sit. id est. ponam? quod alii

Liber

Quartus

re deteriorē ne patiat eū laborare aduersitate cui nō pueniat ¶ **N**ota q̄ qdam boni sūt ita imbecilles anīmi q̄ ex modica rēparatiōe aduersitatis mutant. qđ vides de? p̄cit ip̄is ne eos aduersitate deſiciat. vñ **A**p̄ls. Fidelis deus q̄ nō patit̄ vos rēparari vltra id qđ potestis.

¶ **N**ec assignat aliam cām q̄re q̄busdā bonis nō adueniāt mala dicēs **E**st alt? hō abſolut? .i. p̄fectus cunctis p̄uēti? b? 7 ſcūs 7 p̄rimus deo hunchōiēm contingi. i. tangi aliq̄bus aduerſis prouidentia diuina iudicat nefas. adeo. i. intātū vt nec ſinat ip̄ſus agitaſ rī morbis corporeis qđ confirmat auctoritate cuiuſdam p̄bi dicēs. Nam vt ait qdam p̄hs excellentior me. cuius auctoritatem ponit in greco que tñ ſonat in latino. Corpus viri ſacri edificat̄ uerūt virtutes ſupple p̄ſeruādo ip̄m ab aduerſis ¶ **N**otandū q̄ ſecunda cā quare aliq̄b nō adueniūt aduerſa eſt excellēs ſcītias ip̄oz. ſic em̄ deus excellēter malos nō tñ punit in futuro. ſed etiā in p̄ſenti. ſic aliq̄s excellēter bonos nō tñ p̄miat in futuro ſed etiā in p̄ſenti ab aduerſitate cuſto dit ¶ **N**ota quare p̄bia dicat. Quidā excellētor me dicit. cuius nullus ſit excellētor p̄bia. Dicendū q̄ ſcā ſic debet exponi. Nam qdas p̄bus excellētor alijs philoſophis me. i. per p̄biam dixit. viri ſancti corpus edificauerunt 7c.

Eſt alius cunctis virtutibus abſolutus ſanctusq; ac deo proximus. hunc contingi quibuſlibet aduerſis nefas prouidentia iudicat. adeo vt ne corporeis quidez morbis agitari ſinat. **N**ā vt quidam me quoq; excellentior ait. **V**iri ſancti corpus edificauerunt virtutes

¶ **N**ec oñt quare boīs ſepe p̄tingāt bōa dicēs **S**it at. i. p̄tingit ſepe vt ſumma rez regenda .i. principatus regēdi res deferat. i. p̄cedat probis non tñ p̄pter utilitatez bonoz hōim. ſed vt im̄ probitas exuberans. i. abundans maloz retū datur. i. p̄ſecat vel reſp̄matur. Tunc assignat cām quare bonis aliqñ contingāt mala dicens Alijs. i. bonis d̄s diſtribuit qdam mixta. i. nūc bona nūc mala pro q̄lis

Sit autem ſepe vti bonis ſumma rez regenda deferatur. vt exuberans retū datur im̄probitas. Alijs mixta quēdam pro animozum qualitate diſtribuit. Quosdam remordet ne longa ſelicitate luxurient. Alios duris agitari. vt virtutes anīmi patientie vſu atq; exercitatione cōfirmant. Alij plus eq̄ metuunt quod ferre poſſunt. Alij pl? equo deſpiciunt qđ ferre nō p̄nt. **H**os

Prosa

sexta

in experimentum sui tristibus ducit. Non nulli venerandus seculi nomen gloriose precio mortis emerunt. Quidam supplicijs inexpugnabiles exemplum ceteris protulerunt inuicta malis esse virtutem: Que recte atque disposite et ex eorum bono quibus accedere videntur. fiant. nulla dubitatio est

formidauit ingressum Indis dicens. Domine mitte me quod vis preter ad invidiosos. Alij plus eque despiciunt quod ferre non possunt quam quasi presumendo despiciunt reprobationes quas tamen ferre non possunt ut sanctus petrus qui dixit. Et si oportuerit me mori tecum non te negabo. quod ad temptationem et accusationem ancille christi negauit. Hos verosque deus ducit. id est. tem perat tristibus. id est. aduersitatibus in experimentum sui. id est. in recognitionem sui ut sciant quod possint et quod non possint. et non nulli. id est. aliqui emerunt precio mortis venerandum nomen seculi sicut martires. Quidam inexpugnabiles supplicijs protulerunt ceteris exemplum virtutem esse inuictam a malis. quod omnia recte et disposite fiant ex eorum bono quibus accedere videntur nulla est dubitatio.

¶ Notandum quod quidam plus timeant quam timere deberent aliquam aduersitatem. de quibus dicitur in psalmo. Trepidauerunt timore ubi non erat timor. Talibus deus immittit aduersitates quibus resiliunt ut cognoscat se gratia dei posse resistere ei quod timebat. Alij autem presumetes de propriis viribus despiciunt temptationes quasi potentes resistere eis. illis deus temptationes immittit et permittit eos succubere ut cognoscat fragilis sit humana natura sine diuina gratia.

¶ Hic assignat causas quare malis quicquid bona quicquid mala contingant. Nam illud quoque quod improbis nunc tristitia. nunc optata proueniunt ex eis. deinde ducitur causis. ac de tristibus quod deinde nemo miratur quod eos male meritos omnes existimant. Quorumquidem supplicia tum ceteros ab scelere deterrent. tum ipsos quibus iniunguntur emendant.

tate animorum quosdam enim bonos deus remouet aduersitatibus ne luxuriet. id est. supbiant. loqua felicitate. id est. prosperitate. Alios bonos patitur agitari. id est. vexari duris. id est. aduersitatibus ut virtutes animi ipsorum perficeret usu et exercitatione patientie ut patet in Iob. Alij plus equo metuunt quod bene ferre possunt. sicut Theodosius

Et primo ostendit quare malis contingunt mala. sed ostendit quare bono ibi. Et ratio primo dicitur. Ex eisdem causis dicitur. id est. probatur quod improbis nunc proueniunt tristitia. nunc optata. sed de tristibus que malis eveniunt nemo miratur quod omnes existimant eos. id est. malos esse meritos. id est. dignos malo quorum malorum supplicia ceteros deterrent. id est. terrore

terrentur a sceleribus et ipsos malos emendant quibus iniunguntur

Liber Quartus

supplicia ¶ Notandū q̄ philosophia innuit tres cās quare malis
eueniūt mala. Prima est q̄ oēs hoīes estimant eos dignos malo. secū
da q̄ p̄ supplicia maloz aliā malo retrahūtur. tertia causa est q̄ mali
supplicij emendantur

¶ Hic assignat cās q̄
re malis bona eueniant
Secūdo soluit tacitā obie
ctionē. ibi. Nam vt pro
bis. Primo de Leta ho
i. prospera que mal' eue
niunt loquuntur. i. indi
cant bonis magnū ar
gumētū qd iudicare de
bent de hōi felicitate.
quam sepe cernūt famu
lari improbis. hūc enī
probi ex hoc certissimū
argumentū q̄ illa non
est vera felicitas q̄ ma
lis aduenit s̄ falsa deces
prio. Tunc affigē p̄mā
cām quare deus malis
p̄cedit bonaz prosperaq̄
qd em mali p̄ prospera p̄
seruant a peioribz sceles
ribz ne fiant fures v̄l ra
ptores. et dr. In q̄re q̄
malis eueniunt prospera
illud credo dispensari. i.
dispensatione ordinari q̄
forsitan natura alicuius
mali est tam preceps ad
malum z importuna vt
inopia rei familiaris. id
est paupertas possit euz
exacerbare id est. puoca
re ad scelera sez ad furtū
vel ad rapinam. cuius
morbo diuina p̄uidētia
medetur remedio collate pecunie. Tunc assignat secundā causam tales
q̄ ideo malis eueniunt prospera. vt prosperitate emendent vitam quas
si timentes ne p̄pter maliciā amittant prosperitates. Un̄ dr̄ hic. i. ali
qs malus spectās. i. p̄siderās p̄sciam suā fedatam p̄bzis. i. maculatam
vicijs. z ipse p̄parās secū fortunā. i. p̄speritatē suam forsitan p̄mescit
vt cui? rei sez p̄speritatis iucūdus est ei vsus illi? fiat tristis amissio. vt dū

¶ Leta vero magnū bonis argumen
tum loquuntur. Quid de hōi felici
tate debeant iudicare quam famula
ri sepe improbis cernant In qua re il
lud etiam dispēsari credo. q̄ forsitan
alicuius preceps atq̄ importuna na
tura. vt euz i scelera. potius exacerba
re possit rei familiaris inopia. huius
morbo. p̄uidētia callate pecunie re
medio medetur. Sic fedatam probis
conscientiam spectans. z secum fortu
nam suam comparās (forsitan' p̄mescit
cit) ne cuius ei iocūdus vsus est. sit tri
stis amissio. Dubitat igitur mores.
ac dum fortunā metuit amittere. neq̄
ciam derelinquit. Alios in cladez me
ritam precipitauit indigne acta felici
tas. Quibusdam p̄missum puniendi
ius. vt exercitium bonis z malis esset
causa supplicij.

metute amittere formā derelinq̃t neq̃ciā. Tunc ponit terciā cām dicēs. Alijs malis aduenit prosperitas vt incidāt in maiorē miserā aduersitatis qz sicut dictum fuit. ij. li. psa. iij. In omni aduersitate fortune infelissimū genus infortunij est fuisse felicez. vñ dr in lra. qz felicitas indigne aucta. alia lra h3 acta. i. inducta alios malos p̃cipitat in meritā cladem id est miserā. Et addit qz quibuscūq̃ malis p̃missum est. i. cōcessum ius puniendi. i. potestas vt sint bonis cā exercitij in virtutibz et patientia. et malis sint cā supplicij ¶ Hora qz felicitas quosdā p̃cipitat in clade aduersitatis. vñ Samariens. promouet iniustos fortuna volubiles vt q̃s Scādere p̃cipites fecit. ad imā roter. Nam grauiore ruit turris rui mefacta ruina. Et graui⁹ pulsar alia cỹpsus humū. ¶ Hora qz boni p̃ aduersitates in virtutibz et patiētia exercent. vñ idem paup̃ benicus. Aspera ferre decz maturant aspera mentē. Et bñ matura pleni us vna sapit. Per nuntios estus gelidas transitur ad vndas. Sicqz p̃ oppositum dulcia querit homo

Nā vt probis atqz improbis nullū fedus est ita ip̃i inter se improbi neq̃unt puenire. Quidni. cū a semetip̃is dis/serpentibz p̃sciam vicij q̃sqz dissentiāt faciantqz sepe que cū gesserint nō fuisse gerenda decernant.

miles. hoc soluit p̃bia dicens. Sicut probis et improbis nullū est fed⁹. i. p̃cordia qz sp̃ inuicē p̃riat. Ita ip̃i improbi neq̃unt inter se conuenire. Quidni. i. quare non esset ita. cū q̃p. i. quilibet mali dissentiāt a semetip̃is. vicij disserpentibz id est distrahentibus p̃sciam ip̃oz et sepe mali faciunt que cum gesserint id est fecerint decernant. id est iudicent non fuisse gerenda id est facienda ¶ Hora qz int̃m aliquis est bon⁹ inquantū seruat ordinem in vltimum finem qui finis est summū bonum. et qz illuz finē et ordinē omnes boni seruant. ideo oēs boni in eo qz boni sunt inuicē p̃cordant. maliaū qz hunc finem nō obseruant et a semetip̃is discordant mutuo sibi p̃cordare non possunt

¶ Hic soluit q̃ndā ob/iectionē. scđo infert quādam p̃clusionē. ibi. Et quo sepe. Primo dr. Aliquis diceret. dixisti qz malis est concessum ius puniendi vt sint cā supplicij alijs malis. s̃ non videt vix qz malus nō punit malū cum sint si/

Ex q̃ sepe summa illa p̃uidentiā p̃tuit insignē miraculum. vt malos mali bonos faceret. Nā dum iniqua sibi a pessimis quidam perpeti vidētur. nō p̃ioz odio flagrantes. ad virtutis fru

¶ Hic infert q̃ndā con/clusionē di. Ex quo mali puniūt malos ex hoc diuina p̃uidentiā p̃tuit insignē miraculuz scz vt mali facerent malos bonos q̃d declarat. Nā dum quidā mali videntur p̃peti iniqua a pessimis

Liber quartus

malis ipsi flagrantes. i. ar-
dentes odio noxiōz id ē
damnatōz suoz redire
ad frugem virtutis. i. ad
utilitatē dum tales stu-
pent se esse dissimiles illi
malis quos oderant. et
addit q̄ sola diuina vis
talis ē cui mala sint bo-
na. i. cedunt in bonū sic
cum malus facit maluz
bonū. vñ subdit Qum
de⁹ vtēdo ppetēter ma-
gis elicit effectū alicui⁹
boni. Ordo ei fatal' cūc-
ta pplectit vt qd̄ disces-
serit ab assignata rōe or-
dinis. s. mali. relabat in
aliūz ordinem scilz boni

ne in regno pudentie dei liceat quid. i. aliqd̄ temeritati. i. inordinatōi z
ponit auctoritatē in greco q̄ tñ sonat. Fortissimus in mūdo deus oīa
regit ¶ Notandū q̄ bonū pueniens ex malicia improboz non est
imputandū ipis improbis. sz tñ diuine virtuti que nouit ex malis el-
cere bona. Et licet deus malum dirigat ad bonū sua intentione z pore-
state. non tñ homo. ideo est extra culpā qui illud malū agit mala inten-
tione ¶ Nota q̄ aliū est ordo naturalis. aliū ordo a deo. puius.
Ordo naturalis est vt deū z pximū diligamus. Ordo prouisus est rē-
lis rez dispō que fatum vocat. z licet ordine naturalē sepe dimittamus
aliqd̄ plus deo diligendo. z pximū odiendo. tñ ordine prouisus a deo
nunq̄ effugimus. qz nunq̄ aliter puenit q̄ deus puidet. z si aliquid re-
cedit ab ordine naturalē relabitur in aliū. vt si aliquid est maluz quo
ad misericordīā ipsū est bonum in p̄patione ad iusticiā. ita q̄ in reg-
no diuine pudentie nihil relinquitur temeritati

¶ Hic phia excusat se
de ampliori indagatōe
causaz dicēs. Neq̄ em̄
est fas hōi vel ingenio
p̄prehendere vel sermo-
ne explicare cūctas ma-
chinas. i. causas vel dis-
pōnes diuini operis. hoc
tantū sufficiat perispex-
se q̄ deus proditor. i. p̄-
ductor otanium natura-
rum disponit cūcta di-
rigens ad bonum. Et

gem redire dum se eis dissimiles stu-
dent esse quos oderāt. Sola em̄ ē di-
uina vis cui mala quoq̄ bona sint. cū
eis competenter vtendo. alicuius bo-
ni elicit effectum: Ordo em̄ quidā cū-
cta complectitur. vt quod ab assigna-
ta ordinis ratione discesserit. hoc licet
in aliū tamen ordinē relabatur. ne qd̄
in regno pudentie liceat temeritati.
Fortissimus in mundo deus oīa re-
git ad bonū atq̄ gubernat

Neq̄ em̄ fas est hōi cūctas diuini opis
machinas vñ ingenio p̄prehendere vñ
explicare sermone. Hoc tñ p̄spexisse
sufficiat q̄ naturaz omnium proditor
deus idē ad bonā dirigens cūcta dis-
ponat. Dūq̄ ea que protulit in sui fili-
tudinem retinere festi nat. mauz oē de

Retrū

sextū

reipublice sue terminis p fatalis seriem
necitatis elimiet Quo fit vt q̄ in terris
abū dare credūt. si disponētē puiden
tiā spectes. nihil vsq̄ mali eē ppēdas.
S; video te iā dudū z pōdere q̄stiois
oneratū. z rōnis plicitate fatigatum.
aliq̄ carnis expectare dulcedinē. Ac
cipe igit̄ haustū quo reffectus. firmi
or in vltiora contendas.

duz ea q̄ pduxit festinat
retinere in similitudine
sui. i. in bono ipse elimis
net. i. excludat p seriem.
id est p ordine fatali ne
cessitatis oē malū de rer
minis sue publice rei. id
est mūdi. Quo fit. vt ma
la q̄ credūtur abundare
in terris si spectes proui
dentiā disponētē nihil
ppendas vsq̄ esse mali.
Tūc inuitat Boetium
ad solationē metricam
dices Video te esse one
ratum pōdere q̄stiois q̄

difficilis est z fatigatū prolixitate orationis expectare aliquā dulcedinē
carminis. igitur accipe haustum dulcedinis metricæ. quo reffectus id est
recreatus firmior conscendat in vltiora ¶ Nota q̄ dicitur maluz nus
quā esse in pparatione ad diuinā prouidentiam. quia maluz non est ali
qua natura nec aliqua res. omnis em natura z res appetit suam perfec
tionem. Cum autē appetibile habeat rōnem boni si malum esset natura
et res appetens pfectionem malum esset bonum ¶ Nota q̄ nullū
est malum simplr z totaliter in mundo quin in comparatiōe ad diuinā
prouidentiam habeat rōnem boni vnde expedit multos defectus cōtin
gere in vniuerso ne multa bona tollantur. Si em nō corrumpereetur aer
ignis non conseruaretur. nec vita leonis conseruaretur nisi occideretur
agnus vel asinus. neq̄ laudaretur iusticia nec patientia si non esset iniq̄
tas. Ex quo patet q̄ multa in comparatione ad nos sunt mala que in
comparatione ad diuinā prouidentia omnia disponētes fm q̄ meli
competunt vniuerso bona sunt

¶ Retrū sextū libri quarti.

Vis celsa iura tonātis
Purafolers cernere mēte
Aspice summi culmina celi.
Illic iusto federe rerum
Vetere seruans sidera pacē
Fleu solutilo concius igne

¶ Istud est sextum
metrum huius quarti li
bri quod fm quosdam
dicitur adonicum. fm
quosdam archilogicum
ab inuencore tetramē
trum. dactylicum a pes
de predominante.

In quo metro philo
sophia commendat di
uinā prouidentiam in
dispositione rerum. z p
mo ex pre rerum que dis
uina dispositione resq̄

Liber Quartus

ur. scdo ex pre dei regē
tis. ibi. Seder interea.

Primo pmedar diuinā
prouidentia in regimine
eorpor celestius. scdo in
regimine elemētor. ter/
cio in regimine tpm. q/
to in regimine gnabiliū
et corruptibiliū. scda

ibi Nec p cordia. tertia
ibi. His de causis. q/
ra ibi. Nec temperies.

Primo dicit. Si tu so/
ler. i. sapiens vis pura
mente cernere iura. i. res/
gimēna quib mundus
regit celsi tonātis. i. dei
aspice culmina. i. altit/
dines summi celi. Illic
sidera seruāt veterē pa/
gem. i. antiquā p cordia

quā eis diuina puiden
tia indidit iusto federe. quia sol concitus id est cō motus rutilo igne. id ē
calore non impedit gelidū ares phebēs id est lune. nec visa que flectit ra
pidos motus circa polū septentrionalem nunq̄s lota occiduo profundo
id est mari occidentali cupit tūgere id est mergere flammās oceano id ē
maricernens cetera sidera mergi in mari. Et loq̄tur more vulgari. cres
dit enī vulgus stellas quando occidūt descendere in mare. Et vesper
id est venus semp̄ equis vicib̄ tempis nunciat seras vmbraz noctis z
eadem venus exis lucifer reuehit diem almū id est claz. Sic alternus

amor pueniens ex diuina prouidentia reficit eternos cursus siderz sic. i.
p̄ talem mutuam concordia bellum discors exulat. i. expellit ab oris as/
trigeris id est a regionib̄ celestibus que gerunt astra. ¶ Hora de
hac dictione sollers q̄ fm̄ Ilioz̄ interpretat̄ quasi sollicitus in arte vel
vallis. z sic debet scribi p̄ duplex ll. sed fm̄ Duguitione dī a solon qd̄ est
rotū vel multū z aristis. quasi totus vel multus in arte. z sic debet scri/
bi p̄ simplex l.

¶ Hora q̄ deus magis denotatur tonans a tempe
state tonandi q̄ ab alia tempestate. q̄ maior terror per eum incurit mē
tibus hominūq̄ p̄ aliam. vnde per tempestatē tonandi homies magis
inducunt ad recogitandam diuinam potentiam. ¶ Hora q̄ visa
habet septem stellas circa polū septentrionalez mora nunq̄s occidit
sed semp̄ nobis apparer licet alie stelle nobis oriantur z occidunt. De
venere aut̄ q̄ de nocte seq̄tur solem z de mane (lucifer diera) pcedit solē
visum fuit in primo libro metro secūdo.

¶ Hic phia cōmendat
regimēna diuine puiden

Belidum phebēs impepit apem

Hec que summo vertice mundi

Flectit rapidos visa meatus

Nunq̄s occiduo lota profundo

Cetera cernens sidera mergi

Lupit oceano tūgere flāmas

Semper vicibus tpm̄ equis

Vesper seras nunciat vmbraz

Reuehitq̄ diem lucifer almū

Sic eternos reficit cursus

Alternus amor. sic astrigeris

Bellum discors exulat oris

Hec concordia tēperat equis

Elementa modis. vt pugnancia
 Uicibus cedant humida siccis
 Iungantq; fidem frigora flammis
 Pendulus ignis surgat in altum
 Terreq; graues pondere sidant
 Hisdem causis vere te penti
 Spirat florifer annus odores
 Estas cererem feruida siccit
 Remeat pomis grauis autunus.
 Hyemem defluxus irrigat imber
 Hec temperies alit ac pfert
 Quidquid vitam spirat in orbe
 Eadem rapiens condit z aufert
 Obitu mergens orta supremo

tie in elementis dicens.
 Hec pcor dia pueniens
 ex diuina puidertia tem
 perat elementa. eqs mo
 dis vt humida elemēta
 pugnātia. i. fira cedāt
 siccis vicib; .i. viceversa
 ita q; qñq; pualeant hu
 mida qñq; sicca. z q; frī
 goza .i. elementa frigida
 iungant fidem. i. concor
 diam flammis .i. calidis
 elementis ne vnum cor
 taliter aliud corumpat
 Et hec concordia facit
 vt pendulus ignis sur
 gat in altū. i. moueat sur
 sum z terre graues pon
 dere sidant. i. deorsus res
 sideant. Tūc p̄mendat
 regimen dei circa rpa di
 cens Nisdem causis. i.
 siltibus causis p diuinaz
 puidentiā ordinatis an

nus floriger. i. in quo abundant flores spirat odores ipso vere. i. tempore
 veris repente. i. in calefcente. estas feruida siccit. i. maturat cererem id est
 fruges. Autunus remeat id est reuertitur grauis. i. onerosus pomis.
 imber defluxus irrigat hyemē Tunc p̄mendat regimen dei circa ges
 nerabilia z corruptibilia dicens Hec temperies id est temperata dispos
 sitio. puidentie diuine alit z profert quicquid in orbe spirat vitam. i. quic
 quid viuīt. z eadem temperies rapiens ea que fecit. condit. id est abscon
 dit z aufert sez ab esse mergens orta id est producta supremo obitu. id ē
 vltima morte

¶ Notandum fm p̄mendatorem octauo phisicorum. Primum
 antiquum nihil facit sine secundo antiquo. i. celo. ergo prima causa gene
 rationem z corruptionem elementorū z omnium in mundo z temporis
 distinctionem operatur mediantibus corporibus celestibus. vnde in li
 bro de pmo Aristotelis scribitur q; creator omnium sua sapientia pre
 parauit speras et in qualibet spera stellas lucidas z dedit ipsis virtutē
 tem dominandi in hoc mundo. faciendi bonū z malū. mortem z vitam.
 z incedunt stelle fm virtutem ipsis a creatore datam fm desiderii z vo
 luntatem eius in ascendendo z descendendo. nunc de oriente ad occidentes
 nunc de occidente ad orientem. sine p̄radictione. z omnes stelle sunt sicut
 serui domino obediētes. z cursus z motus earum non est a seipsis nec
 virtute earum. sed est creator qui facit eas moueri. qui est benedictus in
 secula seculorum.

Liber Quartus

Hic commendat pui-
dentia diuinā ex pre dei
regentis dicēs. Interea
dum res sic gerunt alt-
p ditor .i. summus crea-
tor rerū deus sedet .i. in
se imutabilr manet res-
gens oīa. flectit .i. mode-
ratur habenas rex .i. fre-
na. exns rex per sapiām
gubernationis. dñs per
potentiam creationis.
fons oīs bonitatis z ori-
go oīm. z ipe a nullo. lex
omnia ligans. z sapiens
arbiter .i. iudex equi. .i.
equitars oībus retribu-
ens fm iusticiā. qui scz
deus oīa regens pccitat
.i. excitat entia ire .i. pro-
cedere ad esse motu. .i. p
motum. z sistit .i. pma-
nere facit ad tps in esse
retrahens oīa ad nō esse
z ipse firmat per grām
vaga .i. instabilia p natu-

ram Nam nisi deus reuocās rectos itus .i. rectum pgressum qui est
ab esse ad non esse cogat id est reducat entia in flexos orbes .i. in qual-
dam circulationes ea que stabilis ordo diuine prouidentie pincer Ipsa
disseptra id est separata a suo fonte .i. a suo principio quod est deus facit
cant .i. deficient z ad nihilū ueuient. Hic fons est communis amor
cunctis entibus z cuncta repetunt .i. appetunt teneri. id est conseruari fm
ne boni. id est per finem boni. quia res aliter non queunt durare .i. in esse
perpetuari nisi conuerso amore resiliāt id est redeāt cause id est ad caus-
sam primam que dedit eis esse per creationem

Nota q entia reguntur a deo p quādam circulationem fm quā
quodammodo perpetuantur in esse. Verbi gratia. Deus sic disposuit
res vt ex semine proueniat herba. z econuerso. ex herba. pducatur semen
sic in generatione elementorum fit quidam circulus dum ex aere genera-
tur ignis. z iterum ex igne aer

Item in creaturis rationabilibus que pceduntur a deo pro-
ductione nature fit iterum reflexio ad ipsum deum p reductionem gra-
tie vt sic nihil permaneat in rebus ens z perfectum nisi per quandam cir-
culationem. z hoc innuit philosophia in littera

Sedet interea conditor altus
Rerūq regens flectit habenas
Rex z dominus fons z origo
Lex z sapiens arbiter equi
Et que motu concita ire
Sistit retrahens. ac vaga firmat
Nam nisi rector reuocans itus
Flexos iterum cogat in orbes
Que nunc stabilis continet ordo
Disseptra suo fonte fatiscant
Hic est cunctis continuus amor
Repetuntq boni fineteneri
Quia non aliter durare queāt
Nisi conuerso rursus amore
Resiliant cause que dedit esse

Prosa septima

¶ Hora q̄ finis ad quem oīa naturali appetitu tendunt est ipsū summum bonum quod est deus hunc finem p̄sequuntur rationales creature per opationem intellectus z voluntatis Sed irrōnales creature p̄sequunt̄ ip̄m solū p̄ hoc q̄ ip̄m rep̄sant p̄ quandā p̄cipitationē essent̄ di. z ideo eodem appetitu naturali quo aliquid appetit suum esse. eodem appetitu tendit in suum vltimum finem. z hoc innuit in littera cum dicit hic est cunctis communis amor.

¶ Ista est septima z vltima prosa huius quarti in qua p̄bia deducit quandam p̄clusionē ex p̄missis Et p̄mo facit hoc. sc̄do subiungit quandam exhortationē. sc̄da ibi Quare inquit. Primo ponit p̄clusionē

¶ Prosa. vii. li. quarti

Hic oñdit oēm fortunā esse bonā.

Am ne igit̄ vides quid hec oīa que diximus consequatur. B.

Quid nam inq̄s. P. Dēm inquit bonā prorsus eē fortunā. B. Et q̄ inq̄s fieri potest. P. Attende inquit Lū oīs fortuna. vel iocunda vel aspera. tū remunerandi exercendi ve bonos. tum puniendi: corrigendiq̄ improbos cā deferatur Omnis bona quā vel iustā p̄stat esse. vel vtilem. B. Nimis qui/ Dem inq̄s vera ratio Et si quā paulo/ ante docuisti puidētiā. fatum ve considerē. firmis viribus nixa sentētia

cūstī z fatum considerem tunc sententia est nixa id est firmata firmis viribus id est rationibus

¶ Hora ex quo s̄m diuinā prouidentia bonis z malis nunc prospera nunc aduersa eueniunt. bonis propter remunerationem prospera. et propter exercitationem in virtutibus aduersa. patet q̄ prospera fortuna remunerans z aduersa exercitans est bona

¶ Item cum prospera fortuna malos emendet vt vltimū est prius et aduersa ipsos corrigat z iuste puniat patet ipsam etiam esse bonam.

intentam. sc̄do p̄par eā ad op̄tionē vulgi. sc̄da ibi. Sed eam Primo dicit. Vides ne iam Boetius quid consequat̄ hec oīa q̄ diximus. dicit Boetius Quid inq̄s. z p̄bia. oēm fortunā prorsus eē bonā. Et Boetius z qd inq̄s. i. quō p̄ hoc fieri Cui p̄bia Attēde inquit. Lū oīs fortuna siue iocunda siue aspera deferatur causa remunerandi vel exercendi bonos vel causa puniendi vel corrigendi improbos patet q̄ oīs fortuna est bona quam vel p̄stat eē iustā sicut illa que punit malos z premiat bonos vel p̄stat eē vtilem sicut que exercet bonos z corrigit malos Dicte Boetius. nimis. i. valde vera est rō si puidētiā quam paulo ante do-

Liber quartus

Hic patet hanc pelu-
sionē ad opinionem vul-
gi ostendens eam vulgo
esse inopinabiles et inqui-
rit quid vulgus sentiat
de qualibet fortuna. Ses-
cundo ex opinione vulgi
concludit quoddam co-
trarium ipsi vulgo. ibi.
Vide igitur. dicit ergo
Philosophia si placet
eam opinionē quod omnis
fortuna sit bona numerare
mus inter eas opiniones
quas paulo ante posuisti
inopinabiles. Dicit phi-
losophia. quid id est propter
quid. Boetius dicit. quod
communis sermo homi-
num istud usurpat id est
in usum capit quorundam
fortunam esse malam.
quorundam bonam. Et
dicit philosophia. Vis
ne o Boetii accedamus
paulisper sermonibus vul-
gi ne nimium videamur
recessisse a communi usu
hominum. Dicit Boe-
tius. ut placet. Et phi-
losophia. Nonne censet bonum quod
prodest. Dicit Boetius.
Ita est. Et philosophia.
Fortuna que aut exer-
cet aut corrigit prodest.
Dicit Boetius. Ha-
teor inquit. Ideo concludit
philosophia. Omnis for-
tuna bona que exercet
et corrigit. Et Boetius.
Quidni. id est. quare non. et
addit philosophia. hec fortuna
que exercet eorum homi-
num qui positi in perite.
gerunt bella contra aspera. sed fortuna que corrigit est eorum hominum
qui declinantes a vicis arripiunt iter virtutis. dicit Boetius. Negare

Sed eam si placet inter eas quas ino-
pinabiles paulo ante posuisti numere-
mus. **P.** Qui inquit. **B.** Quia id ho-
minum sermo communis usurpat. et
quidam crebro. quorundam malam esse
fortunam. **P.** Vis ne igitur inquit pau-
lisper vulgi sermonibus accedamus.
Ne nimium velut ab humanitatis
usu recessisse videamur. **B.** Ut placet
inquit. **P.** Nonne igitur bonum censet esse
quod prodest. **B.** Ita est inquit. **P.** Que
vero aut exercet aut corrigit. prodest.
B. Fateor inquit. **P.** Bona igitur. **B.**
Quidni. **P.** Sed hec eorum est. qui
vel in virtute positi contra aspera belli
gerunt. vel a vicis declinantes virtu-
tis iter arripiunt. **B.** Negare inquit. ne-
queo. **P.** Quid vero iocunda que in
premiū tribuitur bonis. Num vul-
gus malam esse decrevit. **B.** Nequa-
quam verum uti est. ita quoque esse optimam
censet. **P.** Quid reliquam. que cum sit
aspera iusto supplicio malos coercent.
Num bonam populus putat. **B.** Im-
mo omnium inquam que excogitari pos-
sunt iudicat esse miserrimam

Prosa septima

nequeo. querit pbia Quid est? de fortuna iocunda que tribuitur bonis in premium. nunquid vulgus decernit. id est iudicat eam esse malam. dicit Boetius Nequaquam. sed iudicat eam esse optimam sicut est. querit vltius philosophia Quid est de reliqua fortuna que punit que cum sit aspera et coerceat malos iusto supplicio. nunquid vulgus putat eam esse bonam? Dicit boetius Immo iudicat eam esse miseram omnium que excogitari possunt

¶ Nota q omnis fortuna vel est ad exercendum bonos et corrigendum malos vel ad remunerandum bonos et puniendum malos **Fortuna** que est ad exercendum bonos et ad corrigendum malos homines **Vtraque** est bona. etiam secundum opinionem vulgi quod probat philosophia **Illud** quod prodest est bonum. sed fortuna que exercet bonos homines prodest bonis. et que corrigit malos prodest malis. ergo vtraque est bona **Fortuna** autem que exercet est bonorum qui gerunt bellum contra vitia. **Fortuna** que corrigit est malorum qui declinant ad virtutes **Fortuna** autem que remunerat bonos bona est. etiam secundum vulgares. sed que punit malos omnium pessima est secundum vulgares. et hanc opinionem vulgi de vtraque fortuna philosophia tangit in littera.

¶ Hic philosophia ex processu a vulgocludit quoddam inopinabile et peritium vulgo. scilicet mala esse fortunam cum malorum. cum enim opinetur vulgus ut plurimum malam fortunam evenire bonis. et dicit **Uide** ne nos sequentes opinionem vulgi fecerimus. id est cluserimus quiddam valde inopinabile apud vulgum **Quid** inquit dicit Boetius. et pbia **Ex** his enim que concessa sunt secundum opinionem vulgare euenit qd eorum qui sunt in imperfecta possessione virtutis vel in propectu vel in adeptione virtutis. omnem quicumque sit bona. in improbitate permanenibus omnem pessimam esse fortunam. **B.** Hoc inquit verum est. tamen nemo audeat confiteri.

Dicit Boetius hoc verum est secundum vulgares. quia nemo audeat confiteri secundum veritatem. quia in rei veritate omnis fortuna bona est tam bonorum quam malorum. ut probasti.

¶ Nota q omnis fortuna bona vel est remunerans vel exercens vel corrigens **Fortuna** remunerans est eorum qui sunt in possessione virtutis. **Fortuna** exercens est eorum qui sunt in propectu virtutis **Fortuna** corrigens est eorum qui incipiunt esse virtuosus **Ex** quo relinquatur qd

Liber quartus

eorum qui permanet in malicia sit fortuna pessima. sed hoc non fm op^{is} nionem vulgarium ¶ Nota q^d quelibet fortuna potest dupliciter p^{er}siderari. vno modo in p^{ar}atione ad causam yniuersalem que omnia regit z disponit ordinando singula in finem eis cōuenientem. sic omnis fortuna bona est vt probatum est. vel potest comparari fortuna ad istus cui euenit. z sic solum illa dicitur bona. que aliquod bonum p^{er}fert illi cui aduenit. z illa mala que m^{ul} boni confere

¶ Hic p^{ro}bia facit quamdam exhortationem dicens Ex quo ois fortuna est bona sapiens vir non debet moleste ferre quotiens ducitur in certamen fortune. i. cū fortuna vt nō decet fortes virū indignari id est turbari quotiens increpuit id est insonuit bellicus tumultus id est strepit^{us} Nā ipsa difficultas bellandi z resistendi fortune est vnicuiq^{ue} viro forti z virtuoso materia id ē causa glorie propagande exercitium em bellicum est causa glorie viro forti. Illi vero scz viro virtuoso resistentia fortune est materia id est causa confirmande sapientie. id est virtutis. Ex quo id est ex qua victoria talis difficultas viro vocatur. dicitur em p^{ro}us eo q^d suis viribus nitens non superetur aduersis z subdit. Neq^{ue} em vos positi in prouectu. id est in via virtutis venistis in mūdum diffuere delictijs z emarcescere voluptate venistis acceperitis vel committitis

¶ Quare inquit ita vir sapiens moleste ferre non debet quotiens in fortune certamen adducitur. Ut virum fortem nō decet indignari quotiens increpuit bellicus tumult^{us}. Vtrig^{ue} em huic quidem glorie propagande. illi vero conformande sapientie difficultas ipsa materia est Ex quo etiam virtus vocat^{ur} q^{uod} suis viribus nitens non superetur aduersis. Neq^{ue} em vos in prouectu positi virtutis. diffuere delictijs z emarcescere voluptate venistis Prelium cū omni fortuna nimis acre p^{er}feritis. ne vos aut tristis opprimat aut iocunda corrumpat. firmis mediū viribus occupate. Quicquid aut infra subsistit aut vltra p^{ro}gredit^{ur} h^{ab} z p^{re}emptum felicitatis nō h^{ab} premium laboris. In vestra em situm manu q^{uod} lem vobis fortunam formare malitis Omnis em que videtur aspera. nisi aut exercet. aut corrigit punit cum omni fortuna. Et in littera. Ne tristis forma

Metrum septimū

na vos opprimat efficiendo in despationem. aut iocunda corumpat all
ciendo ad voluptatem. occupate id est tenere ergo medium virtutis fir
mis virtibus. qz qecquid infra subsistit a medio virtutis deficiendo. aut
ultra progreditur medium virtutis excedendo illud habet contemptus
felicitatis id est virtutis et non habet premium laboris. et in vestra ma
nu. id est in potestate situm est qualem fortunam vobis velitis formare
scz bonam vel malam. Omnis em fortuna que videtur aspera aut ex
cer bonos. aut punit malos. et sic est bona

¶ Notandum q phia hortatur sapientem ad magnanimitatem
cum de Sapiens non debet moleste ferre fortunam. Nam fm Aresto
telem in ethicis. Sapiens bene scit ferre fortunas. qz habet se sine vitu
perio sicut tetragonū. Corpus em tetragonum quocunqz projicitur fir
miter stat. et magnanimus est qui contra diffformes insult fortune vna
nimi mentis constantia militat

¶ Nota q virtus consistit in medio inter duo vicia extrema ad q
rum vnum impellit prospera fortuna. ad aliud aduersa. Verbi gratia.
Aduersitas impellit ad despationem et timiditatem. prosperitas autem
ad presumptionem et audaciam inter que consistit medium virtutis cuius
excessus vel defectus est viciosus. et hoc innuit phia in lra

¶ Nota q in potestate hominis est facere fortunam sibi quale vult
scz bonā vel malam. quod declarat phia in aduersa fortuna. qz si ea ac
cipimus bono aio p exercitio et correctione ipsa est bona. si aut eam toles
ramus malo animo etiam pro pena ipsa mala est.

¶ Metrum septimū li. iiii.

Ella bis qnis opatus annis

Ultor attrides phrygie ruinis

Fratri amissos thalamos piauē

Ille dum graie dare vela classi

Oprat. et ventos redemit cruore

Exiuit patrem. miserumqz tristis.

Federat nate iugulum sacerdos

¶ Hic incipit septi
mum et vltimum metrum
huius quarti quod dicit
tur saphicum ab inueni
tore. trochaicū a pede
predominante. In quo
phia confirmat suam ex
hortationem exemplo viro
rum fortium qui speret
voluptatibus magnos
subierūt labores spe lau
dis et glorie. Et primo
ponit plura exempla. se
cundo hortatur nos ad
imitationem eorum ibi.
Ite nunc fortes. Quia
ma pars possit diuidi in
tot partes quot ponit
exempla. que parebunt
Primum exemplum est ta

le. Paris filius patri regis troianor. in grecia profectus rapuit helenā
vxoem Menelai et duxit in phrygia regionem. Menelaus aut pque

Liber quartus

flus fratri suo Agamēnoni hoc factū. Menelaon cōuocatus principibus grecorū transfretauit in phrygiā et obsedit Troiam decem annis quā tandem destruxit. et maioribus interfectis plūm captiuauit. Quā autē Agamēnon pīscisceret versus troiam deuenit in quandā insulā ubi factus est ei ventus pītrius et requirit vates qđ esset faciendū qui dīcerent qđ nō haberet ventū prosperū nisi placaret Oīanā sacrificando ei suam filiam. Cui licet hoc videret dūx ppter pietatē paternā. tñ suadetēte Ulīte spe laudis et glorie super victoria obtinenda pīsensit vt eā imolaret quo facto obtinuit ventū prosperū ad voluntatem. Dicit ergo in hītera. Attrides. i. Agamēnon atride filius exīs vltor opacius bella bis quintis. i. decem annis. pīauit. id est purgauit vīscendo amissos thalamos. i. vxorem contentā in thalamo fratris Menelai. ruinis. i. destructionibus phrygie. i. troie qđ sita fuit in phrygiā dum ille Agamēnon optat dare id est exponere vela grāte classi. id est naui grecali. et dum redeunt ventos cruore filie sue ipse exiit. id est deposuit patrē. i. pietatem paternā. et vxorem trīstis exīs federat. i. federe sacrificat miserū iugulū id est collū vel guttur. nate. i. filie Agamēnonis Scđm Huguītōem em iugulū est idem qđ guttur vel gutturis incisio

¶ Hic phia ponit secū/
dum exemplum in quo
declarat fortia acta ips/
ius vltis intrēdens cas/
lem fabulā. Ulītes res/
dīcs de bello troiano de/
cem ānis errauit in ma/
ri sustinēs multa aduer/
sa. tandem casualiter ves/
nit ad antrū poliphemi

qđ erat maximus gigas habens vnicū oculum in fronte qđ socios vltis occidit et vorauit. super quo vltis contristatus sustinuit vsq; p̄dictus gigas cibo repletus obdormiret. quo dormiente oculū quē in fronte habuit eruit. Qui enī gīlās furibūsus q̄sūt vltixem. sed excecatur cū inuenire non potuit. Dicit ḡ in lra. Itacus. i. vltixes ab itaca regione. vltabuo suo itaco sic dicit. ille fleuit. i. defleuit amissos sodales qđ ferus poliphem⁹ recubās. i. morans in vasto antro. i. magno misit immani alio. i. magno vetre. sed tñ vltixes furibūsus repēdit. i. restituit gaudium mestis lachrymis. suis trīsticij⁹ ore. i. facie poliphemo ceco. i. excecato.

¶ Hic ponit ali/
ud exemplum. In quo
describit acta herculis
et labores eius quibus
fingitur meruisse celum dicens.

Duri labores assumpti celebrant idē
celebrem red dunt herculem. Cuius ponit primū laborem. scz domatio
nem centaurorū dicens. ille hercules domuit superbos centaurorū qui cū

Herculem duri celebrant labores
Ille centaurorū domuit superbos

Retrum septimū

contempserunt ¶ Ubi notandū q̄ centauri monstra q̄dam dicta sunt ex medietate hoīes ⁊ ex medietate tauri. q̄s poete fingūt genitos ex semine ixtionis q̄d. piecit in nubem qua Juno circūdederat se fugiens a facie eius volentis eū ea p̄cūtere. hos cetauros hercules domuit. Cū em̄ cōuenissent ad ludū palestine in mōte foloz Hercules cōgressus cū eis ip̄os vsq̄ ad effusionem sanguinis p̄strauit

¶ Hic ponit scđm laborē Herculis dicēs Hercules abstulit spolia. i. pellem seuo leoni. Ubi notandū q̄ in silua neniica fuit q̄dam leo crudelissimus qui homines

Abstulit ⁊ seuo spoliū leoni.

les pro liberatione patrie ipsum interemit. ⁊ excoctans ipsum pellem p̄ spolio abstulit

¶ Hic ponit terciū laborem dicēs Hercules fixit volucres id ē arpias certis sagittis Ubi notandū q̄ rex finius suos filios excecavit q̄

Fixit ⁊ certis volucres sagittis

cecat. ⁊ apposite sunt ei arpie. i. volucres virginei vult⁹ rapientes cibū de mēsa eius. q̄s Hercules sagittis suis fixit ⁊ fugauit

¶ Hic cāgit quartū laborem dicens Hercules rapuit poma draconi cernenti. i. custodiē

Poma cernenti rapuit draconi

Aureo leuā grauior metallo.

ti illa rapuit. aureo metallo grauior leuam Si gurata locutio est. i. grauem hūis leuam de pomis aureis. Ubi nota q̄ septē fuerūt filie Athlātis hīres ozrū aureos cū pomis aureis q̄ draco custodiebat Hercules aut supueniens draconi poma aurea abstulit

¶ Hic ponit q̄ntū laborem dicēs Hercules cerber⁹. i. canem infernalis traxit ab inferis triplici catēna. Ubi nota q̄ Pirrironēus volēs

Cerber⁹ traxit triplici catēna

sibi despōsare reginam inferni Hercule ⁊ Theseum ⁊ alios viros fortes assumpsit. q̄bus venientib⁹ ad infernū Cerber⁹ ianitor inferni ipsos latratu suo impediuit Hercules aut ip̄m trib⁹ catēnis vinxit. vel fm̄ alios ip̄m traxit de inferno triplici catēna q̄ dicitur habere tria capita canina triplici catēna vincta.

¶ Hic ponit sextū laborem dicens. Victor⁹ Hercules fertur posuisse imitē dñm. i. Diomedē in pabulū seuis q̄

Victor⁹ imitē posuisse fertur

Pabulū seuis dñm q̄ drigis.

drigis. i. eq̄s q̄ driga trahentib⁹. Cū notādū q̄ diomedes fuit rex thrae qui equos suos p̄uit humanacarne quem Hercules interfectū de dñs suis p̄p̄ijs equis deuorandum.

Liber quintus

Nec ponit. vij. labores
herculis dicens Hydra. i.

Hydra p busto perijt veneno
serpēs perijt p busto veneno suo. Ubi nota q in leerna plaude fuit qdā
spēs hñs p la capita qz vno p ciso succrescebāt trīa. quē hercules aggre
ssus sagittādo cū nō videret se pficere collecta p gerie lignoz ipz p bullit

Nec ponit octauum
labore herculis Ubi
sciendū q euz hercules
veller deducere filiā eu

Fronte turbatus achelous amnis
Ora demersit pudibunda ripis
In idā regis q dicebat Oiamera. flumi? Achelous quē dēbat transire
mutauit se in diuersas formas pugnādo cō tra herculē. Euz āt vltimo
mutasset se in spēm tauri. hercules ipo deiecto abstulit sibi vnuz cornu
qd sacrificauit copie. id est dec fortune. ppter qd Achelous verecūdia
cōfusius fugit. z in aqz latuit. vñ dē in lra. Achelous amnis. i. ille flus
vnius fronte turbatus. ppter ablationē cornu ipse merisit in ripis ora pus
dibunda quia latuit pre pudore in ripis.

Nonū ponit hic labo
rem di. Hercules stras

Strauit Anteum libycis arenis
uit. i. occidit Antēū illū gigantē arenis libycis. in arenis lybie regionis.
¶ Nota q Anteus erat gigas de terra pgenit? cui? erat tal? pterus q
si aliquē ex fatigatōe debilitaret tactu terre statiz recupabat vires Qui
cū exereret magnū tyrānidē in lybia aduenit hercules. z cōgressus euz
eo diu sil luctabant. Eū āt Anteus sentitir se debilitari spōte cecidit in
terrā z sic resumpsit vires. qd hercules cōsciscens ipm a terra eleuauit. z
supra pectus suū ipm tenēdo oppressit. quousqz ipm exalaret

Hic ponit decimū
labore. Ubi notandū

Lacus Euandri satiauit iras
q Lacus fuit mōstz euomēs ignē p os. e? p? fuit Vulcan? manebat
āt Lac? in mōte auertino spoliās z occidēs hoies z furto plurimū insi
stēs. Eū āt hercules veniret de hispania ducēs secū mltos boues. La
cus qdā boues herculis furabāt. z traxit eū in antz suū retrorsuz p cau
das ne furtū pateret. cū āt hercules qreret boues. p mugitū vnus bo
uis puenit ad antz Laci. quo extracto ipm interfecit. cuius morte plas
cata est ira Euandri quē idem Oacus multū offenderat. Uñ dē in lra
Oacus supple morte sua quā passus est ab hercule satiauit. i. cōpescuit
iras Euandri quē Oacus multū offenderat

Hic ponit vndecimū
labore hercul. Ubi no
tādū q in Arcadia erat
qdā aper deuastās to

Quosq; pssurus foret altis orbis
Setiger spumis humeros notauit
tā regionē quē cū hercules agitaret aper sibi insultās humeros hercul
spuma maculauit quē app tandem interfecit. vñ dē Setiger. i. aper ge
rens setas notauit. i. maculauit humeros herculis supple spuma vel sa
liua. qz humeros altis orbis foret. i. erat cōpressus. qz vt statim paret
bit hercules humeris suis celum sustulit.

Retrum septimū

¶ Hic ponit duodecimū z vltimū laborē eius. Vbi nota q̄ Ach las fingitur fuisse q̄dam gigas supportans celum humeris suis. hic faci gatus rogauit hercules

Ultimus celum labor irreflexo

Sustulit collo. p̄ciūq; rursus

Vltimū celū meruit laboris

stulit id est supportauit celum collo irreflexo. i. inclinato z rursus meruit celum tanq̄ p̄ciū vltimū sui laboris

¶ Hic hortatur phia ad imitationem predictoz fortū vīroz di cens. Ite nunc fortes resistētes aduersitatibus. ite illuc vbi ducit via cel sa id est ardua magni herculis que est virtutum. et via magni exempli

Ite nunc fortes vbi celsa magni

Ducit exēpli via. cur inertes

Terga nudatis. superata tellus

Sidera donat

aduersa. nam tellus. id est terrena concupiscentia superata donat homi ni sidera id est celum. quia superata terrena concupiscentia efficitur ho mo dignus celo quod est locus deorum z spirituum. Nam s̄m Aristo telem primo celi z mundi. Omnes eum locum qui sursum est deo attri buunt z barbari z greci quicunq; putant deos esse. De quo d̄r Plas to in fedrone. Viri speculatiui viuentes s̄m viam contemplatiuam ce lestes sedes recipiunt. in q̄bus felicitate deorum potiuntur. qua felici tate nos faciat participes Iesus christus qui est deus sup omnia bene dictus in secula seculozum Amen

Amicū Danlij Sene. Boecij Ex p̄sul. ord. pri. phie explicat li. quartus

¶ Incipit li. q̄ntus Prosa. i.
Exponit quid sit casus.

Iperat. orationisq; cur sum ad alia quedam tra ctanda z expediēda ver

¶ Hic incipit q̄ntus liber Boetij de con solatiōe phie. cuius hec est p̄ma prosa. in q̄ phia vult soluere quedā dubia suam determinatio nem consequētia de fatis to z prouidentia. Vide tur enim ex dictis q̄ cas sus non sit. quia si omnia sunt prouisa ita q̄ nihil eueniat p̄ter ordinem p̄ uidētiē diuine. videt q̄

Liber quintus

nihil casualiter euentat
q̄a casus importat eue-
tum inopinari. Itē vi-
detur dictis q̄ liberū ar-
bitriū nō sit. q̄a oīa dis-
ponuntur s̄m ordinē fa-
talīs necessitatīs. liberū
autē arbitriū necessitatē
excludit. videtur ergo si
ponit̄ p̄uidentiā et fatū
q̄ omnino excludat lite-
rum arbitriū. p̄bia ergo
in p̄nti libro inq̄rit vtrū

casus sit. et quid sit. et inquit vtrū liberum arbitrium sit ponendo argu-
menta quibz liberum arbitrium cum prouidentia diuina non videt pos-
se stare. post hoc ponit falsam solutionem quorundā quam improbat. et
ponit p̄riam quam rōnibus confirmat et de eternitate determinat. et
alia plura sicut patebit. Et diuidit̄ iste liber in. xi. p̄tes. qz sex sunt p̄os-
se et quinqz metra eius. q̄ partes et q̄ in eis determinant̄ patebūt in p̄os-
cessu libri. In p̄ma p̄osa determinat de casu. et primo Boetius tangit
acta p̄bie cōmendans eius exhortationem sacram. et mouet questionē
de casu. Scdō p̄bia excusat se ab eius determinatione. et Boetius illam
excusationem remouet. Tercio determinat de casu. secunda ibi. Tuz il-
la festino. tertia ibi. Tum illa modo. Primo d̄r. P̄bia dixerat hec p̄dic-
ta et verbebat cursum oratōis. i. sermonis ad tractanda quēdam alia ac-
q̄ expedienda. Tunc ego Boetius inq̄. O p̄bia recta est tua exhorta-
tio facta et p̄orsus est dignissima auctoritate. sed q̄ tu dudū dixisti sexta
p̄osa. iij. li. questionem de prouidentia implicatā esse pluribus alijs. s.
questionibus ego experior re. id est realiter. quero enim an arbitreris ca-
sum omnino aliquid esse supple in rerum natura. et quidnāz arbitraris
esse casum supple i reruz natura ¶ Nota p̄ hoc quod d̄r Boetius dix-
erat. innuit p̄biā iam expēdiuisse que ad sui speculationem spectabāt
et ita determinasse p̄ncipalem huius libri intentionem et p̄bia verbebat
cursum orationis. id est orationem currentem. qz oīo p̄bie non impēdie-
batur i guozaricia docentis nec tarditate dicētis. hanc orationem ver-
tebat ad quēdā alia tractāda. Que autē fuerunt illa Boetius non exp̄-
mit. qz forsan sua opinione minus erant desideranda vel forsan q̄rū ad
p̄positum extranea ¶ Nota q̄ d̄r exhortationem p̄bie fuisse rectā
qz p̄bia hortabatur ad virtutes et ad p̄emptū fortuitoꝝ. talis autē ex-
hortatio que fit ad bonum p̄sequendū et malū fugiendū recta est. et
d̄r exhortationem p̄bie esse dignissimam auctoritate. qz quod a sapien-
tibus d̄r auctoritate sapientis dignum reputatur

¶ Nūc p̄bia excusat se
de huius opinionis vel
questionis determinati-
one. et Boetius illā excu-

tebat. B. Tum ego. Recta quidez in
q̄ exhortatio. tuaqz p̄orsus auctori-
tate dignissima. sed q̄ tu dudū de p̄-
uidentia questionem pluribz alijs im-
plicitam esse dixisti. re experior. Que
ro em̄. an esse aliquid omnino. et quid
nam esse. casum arbitrarē.

¶ Tum illa. Festino inq̄t debitu p̄-
missiōis absolvere. viāqz tibi qua pa-

Prosa prima

triam reueharis aperire. Hec autē est
perutilia cognitu. tñ a ppositi nostri
tramite paulisp̄ auersa sunt. Verē/
dumq; est ne deujs fatigat⁹ ad eme
tiendū rectum iter sufficere nō possis
B. Ne id inquā prozsus vereare. nā
quietis mihi loco fuerit ea quib; ma
xime delector agnoscere. simul cū om
ne disputatiōis tuelatus indubitata
fide pstitit. nihil de sequentib; am
bigatur.

iter. Dicit boetius **O**phīa ne illud vereare. i. non timeas. q; hoc fuerit
mihi loco quietis agnoscere ea quib; maxime delector. z cum omne latus
i. omnis circūstantia tue disputatiōis mihi pstitit fide indubitata nī
hil est quod ambigat de sequentib; **N**ota q; dī (qua via reuehar⁹
patriā) hic patriā vocat beatitudinē. qua prius inuenire docuit. illa autē p
que hō puenit ad ipsam sunt p̄tutes. de quib; Boetius intēdebat agere
nō in hoc libro. s; in vltimis libris musice sue agendo de musica hūana. in
tentionē suā nō ppleuit. q; a rege Theoderico morte preuentus fuit.

P. Tum illa. **M**orem inquit gerā
tibi. simulq; sic exorsa est. Siquidem
aliq; euentū temerario motu nulla;
causaz cōnexionē pductū casum esse
diffiniat. nihil omnino casum esse cō/
firmo. z p̄ter subiecte rei significatiōez
inanē p̄sūs vocem esse decerno

morem. i. cōfirmabo me voluntati tue. z simul sic est exorsa. id est sic ince/
pit. Siquidem aliquis diffiniat quo ad nomen dicens casum esse euentū. p
ductum motu temerario. id est improuiso. z nulla cōnexionē causaz. ego
philosophia affirmo casum sic omnino nihil esse. z decerno id ē iudico vo
cem casus prozsus esse inanem p̄ter significatiōē rei subiecte. sicut hec
vox chimera. inanis est **N**otandum q; Quis questio si est precedat

sationē remouet dicens
Ophīa inquit. ego festis
no absoluerē. i. p̄ficere. de
bitum p̄missionis z apte
re viā qua reueharis ad
patriā. Hec autē que tu
queris de casu. est si p̄q;
uis sint putilia cognitu
i. cognitione. tñ paulisp̄
auersa sunt a tramite. i.
a via nostri ppositi. et dī
paulisp̄. q; nō sunt totas
licer auersa. s; aliquantulū
elucidat p̄missā. et est
verendum. i. timendū ne
tu fatigatus deujs id ē
q̄stionib; extraneis non
possis sufficere ad eme
tiendū. i. trāseundū rem

Nic phīa determinat
de casu soluēdo p̄miss/
sas cās z q̄stiones. p̄mo
ponit p̄mā. an casus sit
scdō scdā qd sit casus
ibi Licet igit. **P**rimo
ostēdit quid significet p
nomē casus p̄nēdo opi
nionē quorundā. scdūdo
improbat illā opinionē.
ibi Quis em. **P**rimo dī
O boeti ego geram tibi

Liber Quintus

questionē quid est. fm q̄ questio qd est querit de q̄litate rei. qz qd est rei nulli debetur nisi enti. tñ questio qd est q̄rens de quo qd est nois est p̄ma cognitio. ⁊ ideo ex q̄ quid est nois oportet scire de aliquo si est. p̄ter hoc p̄bia ad querendū de casu vtrū sit vel nō sit. accipit q̄ qd est qd significat per nomē. et d̄r. Si aliqui dicūt casum esse euentū temerariū sine omni cā p̄ductū. ego video vocem casus esse inanē tanq̄ sibi nihil corrūdeat in re.

¶ Hic p̄bia improbat opinionē istam. ostēdēs casum nihil esse fm eam scdo soluit q̄stionem fm rei veritate. ibi *Aristoteles meus* Primo poit vnam rōem. scdo aliam. ibi *Nam* nihil. *Antiqui* dicebāt. q̄ casus est euentus temerarius. i. improuisus. Contra hoc arguit p̄bia sic. vbiq̄q̄ omnia sunt p̄uisa. ibi nihil est temerariū. sed oia que sunt. p̄uisa sunt a deo. ergo inter ea q̄ sunt nihil est temerariū. Hanc rōem breuiter innuit in l̄ra dices *Quis em̄ locus vllus p̄t esse reliquus. i. relictus temeritari. i. improuiso/ ni deo coercēte cuncta in ordinē. s. p̄uisum. q. d. nullus* ¶ *Hora* q̄ oia a deo sunt. p̄uisa *Quis rō est. quorūcūq̄ deus est cā. oia ratio. p̄uisa sunt a deo. s. deus est cā omnis entis. ergo oia entia a deo sunt. p̄uisa.* ¶ *Autē deus sit cā omnis entis patet. qz ab ipso dependet celū ⁊ tota natura. vtz ex xij. metaphisice.*

¶ Hic ponit aliā rōem p̄bantem q̄ casus nō potest esse sine omni causa p̄ductus. sicut dicebant antiqui. ⁊ arguit sic. qd est ex nihilo nihil est. sed qd ex nulla causa ē ex nihilo est. ergo qd ex nulla causa est nihil est. Sed fm antiq̄s casus est ex nulla causa. qz est p̄ductus sine omni cōnexionē causaz. ergo casus nihil est. ¶ *Uñ* dicit in l̄ra. vera sentētia est cui nemo vnquā vtz refragatus ē. i. tradidit. s. ex nihilo nihil existere. quamq̄ illi antiqui illam p̄ponem ex nihilo nihil existere. iecerint. i. posuerint quasi quoddam fundamentū

¶ Quis em̄ coercente in ordinem cuncta deo locus esse vllus temeritatis reliquus potest.

¶ Nam nihil ex nihilo existere. vera sentētia est. cui nemo vnq̄q̄ veterū refragatus est. quāq̄ id illi nō de opere p̄ncipio. s. de materiali subiecto. hoc est oim de natura rōnum. q̄si qd dā iecerint fundamentū. At si nullus ex causis aliqd oriatur. id de nihilo ortū esse videt. ¶ *Ex* si hoc fieri neq̄t neccasum quidē hmōi esse possibile ē qualem pauloante diffinimus. B. Quid igitur inquā Nihil ne est quod vel casus. vel fortuitū iure appellari queat. An est aliquid tametsi vulgus lateat cui vocabula ista pueniant.

Prosa prima

non de opante principio. s. de deo creatore. qz ille ex nihilo aliquid fecit. sed intellexerūt hoc de materiali subiecto. i. de tota natura fundata in materia. et exponit seipm̄ dicens. hoc est de natura oīm rōnū. i. de natura que est subiectū formaz naturalū. Sz si aliquid oriatur ex nullis causis id videtur esse ortū ex nihilo. sz hoc fieri nequit vt aliqd oriatur ex nihilo. ergo nō est possibile casum esse h̄mōi. id est talem qlem pauloante diffinitum? fm̄ antiquos q̄ sit euentus temerarius sine cōnexionē causaz. Quid ergo ddm̄ est de casu. querit Boetius Est ne nihil in reꝝ natura qd̄ iure possit appellari casus vel fortuitū. vel est aliquid. tamen si. p̄ q̄uis lateat vulgus cui ista vocabula pueniant ¶ Morandū q̄ hec ppositio ex nihilo nihil existere vera est in p̄paratione ad cām p̄ticularem q̄ in sua actiōe p̄supponit materiā. tñ in p̄paratione ad cām vniuersalē que est cā totius entis non est vera. Unde dicimus deū omnia creasse ex nihilo. et fide tenem? Sz antequi de isto mō. p̄ductionis per creatiōē non loquebant. sz primo modo vñ Aresto. p̄mo phisicōꝝ d̄r Impossibile est aliqd fieri ex his que nō sunt ¶ De hac em̄ opinione pueniunt oīes qui de natura loquuti sunt

¶ P. Aristoteles meus id inq̄t in phisicis. et breui et veri. p̄p̄inqua rōne diffinit. B. Quonā inquā mō. P. Quotiē ait aliqd cuiuspiā rei grā geritur aliudq̄ quibusdā de causis q̄ qd̄ intendebat obtingit casus vocatur ¶ At si quis colendi agri cā fodiens humū defossi auri pōdus inueniat. Hoc igitur fortuitū creditur accidisse. verum nō de nihilo est. Nam p̄p̄rias cās h̄z quaz̄ im̄prouisus inopinatusq̄ p̄cur sus casum videtur opatus: Nam nisi cultor agri humum foderet. nisi collo cū pecuniā suam depositor obruisset aurum non esset inuentum

¶ Hic phia soluit q̄stio nem de casu. et p̄mo ostēdit eam esse solutam ab Aresto. et ostēdit modū eius. scdo declarat q̄ casus licet nō habeat causas per se. h̄z tñ causas p̄ accūs. ibi De sunt igitur ¶ Primo dicit Aristoteles meus. i. doctria mea nutritus et deditus diffinit casum in phisica scz in scdo phisicōꝝ breui rōne et p̄p̄inqua verit. veritati. Et q̄rit boeti? Quonā inquā mō. dicit phia Quotiē aliqd geritur. i. sit grā cuiuspiā. i. alieni? rei. et aliud p̄tigit q̄busdā de causis q̄ qd̄ intendebat. illud vocat casus. vt si aliqd cā colēs diagri fodiens humū inueniat pondus auri de fossū. hec inuentio auri creditur fortuitū. i. a

casu accidisse. ¶ Vex. p̄ sed talis euentus casualis nō est de nihilo. i. de nulla cā. sic dicebat diffinitio antiq̄. qz euentus casualis h̄z p̄p̄rias cās q̄ p̄cur sus inopinat? et iprouisus sp̄ ab eo q̄ aliqd fecit cā alteri? rei videt opat?

Lib^r Quintus

casum. nisi em̄ cultor agri foderet humū. que supple fossio est vna causa in uentionis auri. z nisi eo loco dispositio obruisset. i. abscōdisset pecuniā suā que est alia cā inuentionis auri. aurum nō esset inuentū ¶ Notandū q casus s̄m Aresto. est qñ aliquid fit ppter aliquē finem. vt fossio agri ppter seminationē. Si aliquid aliud euenit ex quibuscūq causis pter hoc qd̄ intendebat hoc est casus. vt inuentio thesauri casualis est que nō intenz debatur a fossore agri. Ex quo patz. q inuentio thesauri casualis est. nō ideo qz nō est. puīsa a deo. s̄ qz nō est. puīsa ab hoīe. z ita casus n̄h̄l est q ad deū. s̄ est aliqd̄ quo ad hoīem pter cuius intentionē z puīsiōe euenit

¶ Hic ostēdit p̄h̄ia q licet casus habeat causas. non tñ h̄z cās p se. s̄ p acc̄is dicens He sunt igit̄ cause fortuiti cōpendij. i. fortuiti euentus. qd̄ fortuitū ppendiū prouenit ex causis obuijs z cōfluentibz. nō ex intentōe gerentis. non em̄ ille qui aurū obruit vel q agruz exerceuit. i. fodit intēdebat vt ea pecuniā repiretur. s̄ vt dixi pter gerentis intentionē euenit hūc fodere. quo ille obruit pecuniā. z occurrit supple intentio pecunie ¶ Notandū q causa efficiens nō agit nisi moueat a fine. finis autē nō mouet nisi s̄m q est in intentōe. z ideo respectu illius effectus q est in intentōe agens est cā p se. sed si aliquid ptingat in actione. pter intentionē agentis illi agens est cā p acc̄is. z sic casus qz cōtingit pter intentionē agentis nō h̄z cām agentē p se sed p acc̄is

¶ He sunt igitur fortuiti cause cōpendij. quod ex obuijs sibi z pfluētibz causis. non ex gerentis intētiōne prouenit. Neqz em̄ vel qui aurum obruit. vel qui agrum exerceuit. vt ea pecuniā repiretur intendit. s̄ vt dixi quo ille obruit. hunc fodisse conuenit atqz concurrat.

¶ Hic p̄h̄ia soluit se/cundā questionē ostēdēdo qd̄ sit casus Cōcludit ergo diffinitionē ei⁹ ex iā dictis. dicens Licet igit̄ diffinire casum esse euentū inopinatū ex causis cōfluentibz in his q gerunt ob aliqd̄ aliud Tūc ostēdit quo effectus casualis cadat sub ordine puidētie. Dc̄m est em̄ q casus puenit ex causis pfluētibz. q autē cause pfluāt hoc puenit ex ordine puidētie unde dicit Las vero pcurrere z pfluere facit ille ordo. i. fatalis pcedens in/uitabili p̄nexionē. i. eāz. qui descendens sp̄ ordo de fonte puidētie cuncta

¶ Licet igitur diffinire casum esse inopinatū ex pfluētibz causis in his q ob aliquid gerunt euentū Cōcurrere vero atqz pfluere cās facit ordo ille inuitabili cōnexionē pcedens. qui de puidētie fonte descendens cuncta suis locis temporibz qz disponit

Metrum primum

disponit suis tpiibz et locis ¶ Notandū qd diffinitio casus est bona qz p eam casus distinguit ab alijs p hoc qd dicitur (casus est euentus inopinatus) excludit effectus necario euenies vel vt frequenter sicut solem oriri vel hos mine nasci cum quinqz digitis in vna manu. talia em non eueniunt casualiter et inopinata Per hoc qd dicitur (ex consuetudine causis) excludit casus pmo modo dictus qd fm antiqs ponebat pducere ex nulla coniectione carz. Per hoc autē qd dicitur (in his q gerunt ob aliqd aliud) excludit a casu causalitas p se. casus em et fortuna sunt cause p accis. et fiunt pter intentionē agentis

¶ Metrum primum libri quinti

Upris achemenie scopulis. vbi ver
sa sequentum

Pectoribz figit spicula pugna fugax
Tygris et eufrates vno se fonte resoluunt
Et mox abiunctis dissociantur aquis
Si coeāt. cursumqz iterz reuocent in vnum
Lōfluat alterni quod trahit vnda vadi
Cōueniant puppes. et vultu flumine trunci
Vixtaqz fortuitos implicet vnda modos
Quos tñ ipsa vagos terre declina casus
Burgitis et lapsi defluus ordo regit
Sicque pmissis fluitare videtur habenis
Fors. patitur frenos. ipsaqz lege meat

et alia q per ista flumina deferunt pcurrere. qui qdem pcurfus puenit in quantū regunt decursu istoz fluuior. et tñ est pter intentionē istoz qui regunt naues Hodē mō pcurfus causaz casualis qbus sit pter intentionē ipsoz agentū. tñ pcurrunt fm defluxū ordinis fatalis ex regimine diuinitie. pudentie. Et quis nobis ignorantibz ordine diuine pudentie videat aliqd casuale et fortuitū. tñ in pparatione ad deū oia sunt ordinata et pūla Tñ dicit in lra Tygris et eufrates resoluunt se vno fonte scopulis .i. ex conuicantibus rupis achemenie .i. montis parthie. vbi sez in parthia fugax pugna versa spicula .i. sagitta figit pectoribz sequentū. Est em pseruando parthoz q fugiendo pugnat sagittando a tergo ptra insēquentes. et mox id ē post parvū spaciū tygris et eufrates dissociantur abiunctis aquis spalius et si dicat fluuij iterz coeāt. .i. pueniāt et reuocent in vñū cursum. cōfluat .i.

¶ Istud ē primum metrum huius qnti. qd dicitur metrum elegiacū et primum metrum ē dactylicū hexametrum. scdm ē trochaicū pentametrum. vel dactylicū pentametrum. In quo phia onit. quō euentus casualis se habeat ad puidētiā diuinā Est autē maria exēpli. q tygris et eufrates sunt duo fluuij ab eodē fōre pcedētes. q postea ab invicē diuidiuntur. et si iterz cōcurrant necē est naues

Liber Quintus

oportet pfluere illud qđ vnda alterni vadi. i. vtriufq; fluminis trahit. i. e. cum ducit. z pueniāt puppes z trunci vult. i. eradicari flumine. i. p flumē et vnda mixta pfluens implicet. i. implicabit fortuitos modos. q; vnda fa ciet pcurrere fortuitu nanes z truncos. qđ tñ vagos casus. i. casuales eue tus regit ipsa declinua terre. i. depressio terre dans viā flumio. z defluus or do lapsi gurgitis. i. currētis aque regit illos vagos cursus. z ita est de eue tu casuali respectu. puidētie. vnde dī Fors. i. casus vel fortuna q̄ videtur fluire pmissis hātenis. i. sine regimine. illa patit̄ frenos. i. regimia. z me at. i. transire ipsa lege. i. p ipsam legē diuine. puidētie ¶ Nota q; scribit in Benesi Tygris z eufates sunt flumina q̄ ortus ē in padiso. Sz hye ronimus auctoritate Salustij dī. q; ortus tygris z eufates demratur in achemenia. i. in parthia. cui videt̄ p̄sentire Boetij Beatus aut̄ Augs sup Ben. ad lram istam p̄rarietate p̄cordat dices. Illud p̄tingit in istis flu minib; qđ in alijs expimur. s. q; aliqñ absorbent̄ a terra. z itez oriunt̄. z q; hoc sepe p̄t p̄tingere. ideo de ortu ipsoz flumioz diuersa p̄nt dici. Qñ em̄ Moyses dī in Benesi. q; oriunt̄ in padiso p̄t intelligi de p̄ma eoz origi ne. Sz quod dī ab alijs q; al̄s oriunt̄ intelligi p̄t de ortu eoz secundario.

¶ Nota q; parthia est qđā regio que alio noīe dī achimēnia. vñ dīcū tur homines parthi q; vincunt̄ hostes suos fugiēdo. sagittas a tergo mitte do. z sic amor vincēdus est fugiēdo. Unde dī poeta Qua specie martis cedit victoria parthis. Lypis ea p̄sumili q; vincitur arte Lypis. i. ve nus. q; colebat̄ in cypros. Et paup̄ Henricus dī. Proscribas igit̄ gla dijs z fustib; ipsum. sp̄e amorē. Et fugiēdo fuga. quē fuga sola fugat

¶ Nic incipit prola se cūda hui⁹ quinti. in q̄ in cipit determinare de pue nientia liberi arbitrij ad p uidentia diuinā. z p̄mo querit an liberū arbitriū possit stare cuz puidētia diuina. Et p̄bia pbat li terū arbitriū esse. secūdo oñdit quō diuersificat̄ in diuersis. et tercio oñdit actus liberi arbitrij cade re sub puidētia diuina. scđa ibi Sz hanc. tercia ibi Que tamen. P̄mo dī Animaduerto inquā id ē cognosco quō casus stat cum puidētia. z ita p̄sentio sic dixisti. z que rit Boetius Estne vl la libertas arbitrij in hac serie causaz sibi herentiū

¶ Prola secūda quinti libri De libero arbitrio

Animaduerto inquā. idq; vti tu dicis esse consentio. Sed in hac herentiū sibi i serie causaz. est ne vlla nostri arbitrij libertas. an ip sos quoq; humanoꝝ motus animoꝝ fatalis cathena p̄stringit. p̄. Est in quāt. Neq; em̄ fuerit vlla rōnalis na tura. quin eidē libertas assit arbitrij. Nam qđ rōne vti rōnaliter potest. id bz iudiciū quo quidq; discernat. p̄t se igitur fugiēda opranda ve dinoscit

Prosa Secunda

Quod pro quis optandū esse iudicat
petit. refugit vero quod estimat esse fugiē-
dum. Quare quibz in ipsis inest ratio
inest etiā volendi nolēdiqz libertas

an fatalis catena. i. fa-
talis necitas cōstringat
morus. i. affectus huma-
norū animorū. Tūc pbia
pbat liberū arbitriū esse
dicens. Libertas arbitrii
est nō obstāre predic-

ta p nexiōe causaz. Neqz em fuerit. i. esse poterit vlla rōnalis natura qn li-
bertas arbitrii eidē assit. Et accipitur hic rōnalis natura large p omni eo
qđ hz cognitionē intellectiū. Probat aut q omni nature rōnali insit libe-
rum arbitriū. dicens Illud qđ potest naturalr vti rōne id hz iudiciū quo
discernat vnūquodqz. igit p se discernit fugiēda z optanda. Qđ autē ius
dicat optandū id petit. i. psequitur. z refugit illud qđ estimat fugiendū.
quare quibz inest rō illis inest libertas volēdi z nolēdi. Potest ergo rō sic
formari. omne qđ potest vti rōne hz iudiciū cognoscēdi fugiēda z optāda
sz quod quisqz iudicat optandū. psequitur. z qđ iudicat fugiendū hoc res
fugit. q omne qđ potest vti rōne hz voluntarē volēdi z nolēdi ¶ Nota qđ dicit
ta qđ dicit (illud qđ vti rōne hz iudiciū quo discernat vnūquodqz) hoc dē
ad dām iudicij naturalis qđ est in brutis. quo nō iudicatur vnūquodqz
agendū. sz aliqđ pculare. sicut ovis nō iudicat de quolibet eoz q agunt. sz de
lupo tm. z apes non hnt industriā ad faciendū aliqđ opus nūi ad fauos
mellis. sz iudiciū rōnis est de quolibet eoz q agunt. ¶ Nota qđ dicit
habet rōnis iudiciū p se iudicat psequendū vel fugiendū. licet em bruta
quodāmodo cognoscāt fugiēda vel psequēda. non tm p se. qz nō sunt cau-
sa iudicij. Hō autē non solū cognoscit finē z ordinata in finē. sz cognoscit
vtr per modū collationis z p modum syllogistici. etiā hō suū iudiciū iu-
dicat z discernit. qz intellectu est p rās conuersa sup se

¶ Sed hanc nō in omnibz equam
esse cōstituo. Nam supnis diuinisqz
substātijs z perspicax iudiciū z in/
corrupta voluntas. z efficac optatoz
presto est potestas Humanas pro ani-
mas liberiores qdem esse necesse est.
cum se in mentis diuine speculatiōe
pseruat. minus pro cum dilabunt ad
corpora. minusqz etiā cum terrenis ar-
tibus colligant. Extrema vero est fui-
tus cum vicijs dedite. rōnis proprie

¶ Hic oñdit pbia quō
liberū arbitriū diuersifi-
catur in diuersis. i. in an-
gelis z in hoibz. dicens
Hanc scz libertatē arbi-
trij nō pstituo esse equā
.i. equale in oibz. qz ma-
ior est in substātijs diui-
nis qz in hoibz. Nam sup-
nis z diuinis substātijs
inest pspicax iudiciū. i.
inestabile iudiciū. z inest
eis incorrupta volūtas
.i. inflexibilis ad malū
et in eis est presto. i. para
efficax p rās optatoz. qz
nō est in eis impedimentū
excurōis. Hinc pro hūa

Liber Quintus

nas necesse est esse literiores. quoniam preseruant se in speculatione diuine mentis. minus vero literi sunt cum dilabuntur ad corpora .i. ad curam rerum corporalium. Et adhuc minus libere sunt cum colligantur terrenis artibus .i. affectibus quibus minus resistere possunt passionibus insurgentibus. Extrema pro .i. maxima est fuitus animarum. quoniam dedite vicij ceciderint a possessione proprie rationis. quoniam rationis .i. dirigi deberet in agendo. Nam ubi .i. postquam anime deiecerint oculos rationis et intellectus a luce summe veritatis ad inferiora et tenebrosa .i. ad terrena et carnalia. mox caligant .i. obscurantur nube inscitie .i. ignorantie. et turbantur pniciosis affectibus .i. passionibus quibus accedendo et sentiendo adiuvantur. et augumentatur seruitutem quam inuexere .i. induxerunt. et anime viciorum sunt quodammodo captivae propria libertate.

¶ Nota quod liberum arbitrium est libertas iudicandi et exequendi res. vel secundum Boetium super primo per hermennias Liberum arbitrium est de voluntate iudicium animi nullo extrinseco aut volente cogente aut volente impediente. nullo cogente ad faciendum quod displicet. nullo impediente ne fiat quod placet. **¶** Nota quod liberum arbitrium in duobus consistit .i. in libertate iudicandi. et in libertate exequendi iudicata. Primum quidem scilicet libertate iudicandi impedit ignorantia. sed secundum scilicet libertatem exequendi impedit impotentia executionis et corruptio voluntatis. quoad quod enim possumus bonum perficere. cum voluntate corrupta vicio non perficimus. In substantijs autem separatis non est ignorantia iudicandi. nec impotentia perficiendi. nec corruptio voluntatis. ergo in eis est maxima libertas arbitrij. Intelligentie enim in nullo falluntur. ergo habent perspicacem iudicium. et nunquam volunt nisi bonum. ergo in eis est incorrupta voluntas. et possunt perficere quicquid desiderant. ergo in eis est efficax potestas optatorum. **¶** Nota quod quidam dixerunt fuisse de intentione Platonis animas humanas sic esse creatas in celo et postea descendere in corpora. et in eis detineri tanquam in vinculis. secundum illos gradus libertatis animarum quas ponit in libro sic distinguunt .i. quod anime cum sint in celo create. in contemplatione diuine mentis sunt maxime libere. Cum autem desiderio corporum incipiunt descendere ad corpus sunt minus libere. cum autem sunt ita colligate corporibus sunt adhuc minus libere sed minima libertas est in eis quando subduntur vicij. Ita tamen expositio non tener secundum veritatem. ideo aliter exponitur. quod illas animas necesse est esse literiores quod contemplationi diuine inseruiunt. ut anime philosophorum et contemplationum pora .i. que descendunt ad curam rerum temporalium. sicut sunt practici qui negotiantur circa bona temporalia et ceterum utilitate dispensanda. adhuc minus libere

Metrum secundum

re sunt anime que terrenis artibus colligantur. i. que descendunt ad proprium corpus et propriam utilitatem. minime autem libere sunt que subdite vicij rationem amittunt. viciosus enim non vnius tamen domini est. scilicet tot dominorum quorundam viciorum secundum Augustinum

¶ Que tamen ille ab eterno cuncta perspicere
ens providentie cernit intuitus. et suis quod
que meritis predestinata disponit: omnia
videt et omnia audit.

¶ ad omnes actus inde pervenientes cernit ille intuitus providentie divine cuncta perspicere et queque predestinata disponit suis meritis. reddendo bonis bona et malis mala. et hoc confirmat auctoritate greca que sonat in latino. Omnia videt deus et omnia audit. Vel secundum alios sonat. Deus illustrat omnia clarius quam sol. ¶ Hora quod licet divina providentia ab eterno omnia perspexerit non tamen propter hoc necitatur liberi arbitrii ad faciendum bonum vel malum. Quia secundum Aristotem in ethica. homo est dominus suarum operationum a principio usque ad finem et secundum merita operationum liberi arbitrii recipit penam vel premium

¶ Nec ostendit philosophia quomodo actus liberi arbitrii cadunt sub providentia divina. quod propter hoc quod divina cognitio se extendit ad omnia dicens. Que omnia dicta quoad diversos gradus libertatis et

¶ Metrum secundum libri quinti

Uro clarum lumine phebum

Melliflui canit oris Homerus

Qui tamen intima viscera terre
Non valet aut pelagi radiorum
Infirma prumpere luce
Haud sic magni conditor orbis.
Huic ex alto cuncta tuenti
Nulla terre mole resistunt
Non nox atris nubibus obstat
Que sint que fuerint veniantque.
Uno mentis cernit in ictu
Que quia respicit omnia solus
Verum possis dicere solem.

¶ Istud est secundum metrum huius generis quod de archilogico ab inverte. dactylicum a pede pedum nate. In quo philosophia preme dat excellentiam divine cognitionis in comparatione ad solem materiale dices. Homerus oris melliflui. id est dulcis eloquentie. canit. i. describit phebuz. i. solem clarum puro lumine forsan enim Homerus fecit librum de claritate solis quod scilicet sol non valet prumpere. i. penetrare intima viscera. i. profunda terre. et pelagi. i. maris. infirma. id est debili luce radiorum haud sic. id est non sic habet se conditor magni orbis. scilicet deus sed ipse sua cognitione penetrat omnia cum nihil possit ipse

Liber Quintus

sum latere. hunc scz conditori tuenti. i. respicienti cuncta ex alto celo terre sub
bi resistunt nulla mole. id ē magnitudine sicut resistunt radijs solis. Nec
etiam nox obscura obstat sibi atris nubibus. immo in vno ictu mētis. id
est in vnico mentali intuitu cernit que sunt quārum ad presentia. que fue
runt quantum ad preterita. que veniūt quārum ad futura quem scz con
ditorum quia respicit omnia solus tu poteris dicere verum solem. ¶ Nos
ta licet deus omnia cognoscendo pvideat. etiam illa que fiunt ex libero ar
bitrio. voluit tamen quasdam creaturas esse liberi arbitrij. qz hoc magis
debet diuinam bonitatem. sicut em̄ melius z nobilius est regnum in q nō
tm̄ seruitur regi a seruis. sed etiaz a literis qz vbi tm̄ seruitur a seruis. Sic
melius erit regnū dei z decentius ex hoc q sunt aliquę creature libere ser
uantes. sicut homo z angelus qz si essent sole creature seruiliter operantes
cuiusmodi sunt omnes creature pter hominē z angelum que ex determina
tione nature necessitantur ad sua opera.

¶ Hic incipit tertia p
sa huius quinti libri in q
Boetius obijcit contra
predicta om̄es nō posse
simul stare providentiā
et liberū arbitriū. Et p
mo p̄mittit q dicta p̄nt
habere dubitatōez. scdo
ponit rōem dubitatōis
ibi. Nūmū in quā. Pri
mo dicit. Tum p tunc
finitis predictis. ego bo
etius in quā. o phia rur
sus ego pfundoz difficult

¶ Prosa tertia libri quinti

¶ Boetius disputat vtrum valeat li
berū arbitrium. quoniam deus cūcta
prospicit. quē falli nihil potest

c ¶ Vm ego. en in quā difficultiori
rursus ambiguitate cōfundoz

p. Quenam inqt est ista. iam em̄ qui
bus perturbare coniecto.

ori ambiguitate. Et querit phia. Quenā est ista ambiguitas. iam enim
piecro. i. iudico quibz tu pturbare. i. prurteris ¶ Notandum q piec
tare est ex aliquibus signis aliqd putare. z sic phia coniecit p locum a cōi
ter accitibus dubitatōem Boetij. qz cōiter quecūqz loquebant de pui
dencia z libero arbitrio dubitabāt de ppossibilitate eorum

¶ Hic Boetius exp
mit suam dubitationez
ostendens providentiaz
et liberum arbitrium esse
impossibilia. Primo
facit hoc. secundo excludit
quasdam vias quibz
aliqui conabātur defen
dere providentiam. ibi.
Quid igitur. Ad pban
dum ergo impossibili

¶ B. Nūmū inquam aduersari ac
repugnare videtur. p̄noscere vniuer
sa deum z esse vllum libertatis arbi
trium. Nam si cuncta prospicit deus
neqz falli vllō modo potest euenire ne
cesse est. quod providentia futuruz ēē

Prosa tertia

fuiderit: Quare si ab eterno nō facta
hoīm modo. s. etiā cōsilia voluntates
q̄ p̄noscit: nulla erit arbitrij libertas
Neq̄ em̄ vel factum aliud vllū. vel q̄
libet existere poterit volūtas. nisi quā
nescia falli prouidentia diuina presen/
serit. Nā si aliozsum q̄ p̄uise sunt de
tozq̄ri valent. nō iam erit futuri fūma
p̄ntia. s. opinio potius incerta. q̄ de
deo credere nephas iudico

leret. p̄uidencia. q̄re si ab eterno nō mō. i. nō t̄m facta hoīm. sed etiā p̄silia
et volūtates p̄noscit. nulla erit libertas arbitrij. sed om̄ia eueniēt de nēcita
te. Q̄ aut̄ deus sua p̄uidencia om̄ia p̄noscit declarat Neq̄ em̄ poterit ex
istere aliquod factū vel aliqua volūtas nisi quā p̄senferit. i. p̄sciuerit p̄uis
dencia diuina nescia. i. nō potens falli nec p̄nt aliter euenire q̄ p̄uisa sūt. nā
si valent detorqueri aliozsum. s. vt aliter eueniant q̄ p̄uisa sūt nō erit iā fir
ma p̄scia dei. s. potius erit incerta opinio q̄ iudico nephas credere de
deo. ¶ Nota q̄ ex littera sic format ratio: Illa que p̄uidet infallibiliter
de nēcitate eueniūt. sed om̄ia p̄uidet a deo infallibiliter. q̄ oīa de nēc
cessitate eueniūt. et sic perit libertas arbitrij. ¶ Nota q̄ scia dei non est
opinio. q̄ opinio est eoz̄ que sic et aliter se possunt habere ex p̄mo postero
rum. Scia autem est eoz̄um que nō possunt se aliter habere. ergo scientia
dei non est dicenda opinio.

¶ Neq̄ enim illam probō rationem
qua se q̄dā credunt hunc q̄stionis no
dum posse dissoluere. Aiunt em̄ non
ideo quid eē vēturum q̄m id p̄uiden/
tia futuruz eē. p̄spererit. s. econtrario
potius. q̄m quod futuruz est id diuinaz
p̄uidencia latere nō posse. Eoz̄ mō ne
cessariū ē in cōtrariā rela bi p̄te Neq̄

litarē p̄dictoz̄ possit tres
rationes. sed a ibi. Ad hec
tercia ibi. Postreō. Pri
mo ponit p̄mam ratōez
sc̄do excludit quādam so
lutionem eius. ibi. Neq̄
em̄. Primo d̄r. Nihilū
videt aduersari et repug
nare deum p̄noscere vni
uersa et esse vllum liber/
tatis arbitrium. Q̄ aut̄
ista repugnāt p̄bat. Nā
si deus prospicit cuncta
neq̄ vllō mō falli p̄r. ne
cesse est euenire illud q̄
p̄uidencia p̄uidet eē futu
ruz. q̄ si nō eueniret fal

¶ Hic philosophia
excludit quandam res/
poncionem que possz da
ri ad predictam rationez
et primo ponit eam. sc̄cū
do eā excludit ibi. Qua
si vero. Primo dicit Ne
q̄ enim probō. id est ap
probo illam rationez. id
est responcionem qua q̄
dam credūt se posse dis/
soluere difficultatez que
stionis Aiunt em̄ nō iā
quid esse ventuz. q̄m p̄
uidencia p̄spererit illud

Liber Quintus

esse venturum. sed potius
us eōuerso. quoniam quod
futurū est illud nō posse
latere prouidentiam diuinā.

Quasi dicant. euentus rei est causa p̄scientie. et nō econuerso. et ideo ex
euentu debet p̄cludi necessitas p̄scientie et nō eōuerso s̄m eos. Et isto mō
nec̄arium est hoc quod p̄cluditur de euentu relatiū p̄trariam partem. s.
ut quod p̄cluditur de euentu hoc p̄cludatur de p̄scientia. Neq; em̄ nec̄
est p̄tingere que prouident s̄m eos. sed que futura sunt nec̄ est prouideri.

¶ Nota q; prior ratio p̄tendebat q; om̄ia futura de necessitate eueniāt.
q; deus futura infallibiliter p̄uidet. Responsio aut̄ quorūdam d̄t p̄trariū.
Dicit em̄. nō ideo quia deus prouidet futura necessario eueniūt. sed quia
ventura sunt. ideo deus ea prouidet.

¶ Hic excludit istam
responsionē dicens. Ista
r̄sio. p̄cedit quasi labo-
raretur querendo cuius
rei causa sit p̄scientia.
vtrū sit causa necessitas
futurozū. vel vtrū ne-
cessitas futurozū sit cau-
sa prouidentie. sed nos nita-
mur. i. laboramus hoc d̄
mōstrare. s. nec̄arium eē
euentū p̄scitarum rerū
q̄quo modo. i. quocūq;
mō se habeat ordo causa-
rū. etsi pro q̄uis p̄scien-
tia nō videat inferre ne-
cessitatem eueniēdi rebus
futuris. q̄d declarat in ex-
emplo dicens. Si aliq; sedeat
nec̄ est opinionez
esse veraz que p̄cedat eū
sedere et econuerso. si de
aliquo vera sit opinio q;
sedet nec̄esse est eum se-
dere. igitur in vtroq; scz
in opinione et sedere ē ne-
cessitas. in hoc scz in sede-
re est nec̄itas sedendi. in
altero scz in opinione est
nec̄itas veritatis. sed
nō idcirco q̄scz sedet sup-
ple causaliter q̄niaz vera

em̄ nec̄esse esse cōtingere q; prouidentur
sz nec̄esse esse que futura sunt prouideri

¶ Quasi vero que cuius rei causa sit
p̄scientia. ne futurozū necessitas.
an futurozū necessitas prouidentie
laboretur. Ac non illud demonstrare
nitamur quoq; modo se habeat ordo
causarum. necessarium esse euentum
p̄scitarum rerum. etiam si p̄scientia
futuris eueniēdi necessitatem nō vi-
deatur inferre. Et em̄ si quispiam se-
deat opinionem que eum sedere cōie-
ctat veram esse nec̄esse est. Atq; econtra-
rio rursus si de quopiam vera sit opi-
nio quoniam sedet. eum sedere nec̄esse ē
In vtroq; igitur nec̄itas inest. in hoc
quidē sedēdi. at vero in altero verita-
tis. sz non idcirco quisq; sedet qm̄ ve-
ra est opinio. sz hec potius vera ē qm̄
quēpiam sedere p̄cessit. Ita cū cā ve-
ritat; ex altera pte p̄cedat. inē tñ cōis

Prosa tertia

in utraq; necitas. **S**ilr de puidencia
futurisq; rebz rōcinari p; Nā etiā si id
circo qm̄ futura sūt puidēt. nō vero iō
qm̄ puidetur eneniunt. nihilomin⁹
tūa deo vel ventura prouideri vel pro
uifa enenire necesse est q̄ ad p̄tinen/
dam arbitrij libertatem solū satis est

nari de prouidentia z de rebus futuris. nā z si pro q̄uis idcirco puiden
tur qm̄ futura sunt. non tū ideo eneniunt qm̄ puidentur. nihilominus tū
necesse est a deo vel ventura prouideri vel prouifa enenire. ita q̄ vtriq;
parti inest necitas q̄uis alteri causalitas quod solum satis est id est suffi
cit ad pertinandam libertatem arbitrij.

¶ Notandū q̄ rñsio ista quā innuit in lra videt esse ipius originis
qui supra eplam ad Rhomanos sic dicit Non p̄terea aliquid erit. qz il
lud deus scit futurū. sed qz futurū est ideo scitur a deo anteq; fiat. qd tū
potest intelligi duplt. Uno^o q̄ euentus rei sit cā p̄scientie fm̄ rōem p̄se
quentie z sic rñsio est vera. Alio^o potest intelligi q̄ euentus rei sit causa
p̄scientie fm̄ existētiā. z sic est falsa. z hoc mō improbatz hic a Boe
tio Primo ergo ostendit Boetius q̄ ista responsio non est ad apolluz
Secō ostendit q̄ non includit veritatem ibi. Jam vero

¶ Neic p̄bia ostendit q̄ ista rñsio inducit fallitātē. qz ponit q̄ ali/
quod tpale sit causa eterni. Dicunt em̄ q̄ res future sint cause p̄uisionis

Jam p̄o q̄ preposterū est vt eterne p̄/
scientie. tpaliū rez. euentus cause esse
dicatur Quid est autem aliud arbitra
ri ideo deum futura quoniā sunt enē
tura. prouidere q̄ putare que olim ac
ciderūt cām summe illius eē puidētie

eternae Un̄ dī Jam p̄o
preposterum est id est q̄
uersum est vt euent⁹ res
rum tpaliū dicatur esse
causa eterne p̄scientie
quod dicit in ista rñsio
ne Unde sub dī. Quid
est aliud arbitrarī deuz
ideo puideri futura quo
niā sunt ventura q̄ put
tare que olim acciderint
id est ipsa futura eē cau⁹

sum. summe puidētie. quasi diceret. nihil est aliud dicere.

¶ Notandum q̄ nullū temporale est causa eterni sed potius econ
uerso Indignius em̄ non est causa dignioris. eo q̄ causa dignior est effe
ctu. temporale autem est indignius eterno sicut corruptibile incorrup
tibili. ergo zc.

Liber quintus

¶ Hic ponit secundam rationem ad probandam secundam conclusionem dei. Ad hec supple predicta addenda est hec ratio. Sicuti scio esse quod id est aliquid. necesse est ipsum esse. ita cum noui quid futurum necesse est id ipsum esse futurum. sic igitur fit. i. contingit ut euentus rei prescrite nequeat euitari.

Ad hec: Sicuti cum quod esse scio. id ipsum esse necesse est ita cum quod futurum noui. id ipsum futurum esse necesse est. Sic fit igitur ut euentus prescire rei nequeat euitari.

¶ Notandum quod ratio sic preformari. Sicut se habet scia respectu scibilis prescitis sic prescientia respectu effectus futuri. sed cum scio in presciti aliquid esse necesse est ipsum esse. cum prescitur aliquid futurum esse necesse est ipsum futurum esse. sed deus prescit omnia futura. necesse est euentus. et sic iterum tollit libertas arbitrii.

¶ Hic ponit terciam rationem ad idem dicens. Si quis existimet aliquid esse aliorum sum id est aliter quam res se habeat illud non modo id est non tamen non est scia sed est fallax opinio longe diuersa a veritate scie quare si aliquid ita futurum est ut eius euentus non sit certus et necessarius quomodo illud poterit presciri euenturum. quod. nullo modo. Tunc rationem assignat dicens. Sicut ipsa scia est impmixta falsitati. sic illud quod percipit ab ea non potest aliter esse quam concipitur. quod si posset aliter se habere tunc scia posset esse falsa. Unde subdit. Ista est causa quare scia caret mendacio. quod necesse est vnamquamque rem ita se habere sicut scia apprehendit eam se habere.

¶ Postremo si quid aliquis aliorum sum atque sese res habet existimet. id non modo scientia non est. sed est opinio fallax. a scientie veritate longe diuersa. Quare si quid ita futurum est ut eius certus ac necessarius non sit euentus id euenturum esse presciri qui poterit. Sicut enim scientia ipsa impermixta est falsitati. ita id quod ab ea percipitur esse aliter quam concipitur nequit. Etenim causa est cur mendacio scientia careat. quod se ita rem quamque habere necesse est. vti eam sese habere scientia comprehendit.

¶ Nota quod ratio quam intendit est ista. Quicumque existimat rem aliter esse quam est eius estimatio est falsa et non est scientia sed fallax opinio. Si deus prescit aliquid futurum esse. et si ipsum non necessario euenit sicut presciunt prescientia dei non erit scia sed fallax opinio. Si futura a deo percipit necesse est

eueniunt. z sic perit liberum arbitrium

¶ Hic p^hia improbat modos q^b aliqui nitunt saluare p^uidentiam. Et p^omo q^urit q^uo possit saluari p^uidentia diuina ip^orobando duos mo-
dos quib^u aliqui conab^untur ip^{am} saluare. sc^odo ponit terc^u mod^u sil^u ip-
sum ip^orob^undo. sc^oda ibi. q^u si apud **P**rimo d^r Quid igit^r dicem^u? Quon^{ia}
m^o dici p^ot q^u deus p^onoscat hec futura incerta **P**rimus modus est vt dⁱ
catur deum ea q^u p^uidet iudicare infallibiliter q^uis non possint euenire
Sed id est inconueniens. q^u tunc falleretur sua p^uidentia **U**n^o d^r. N^o
si deus censet. i. iudicat euenire infallibiliter que eti^a possibile est eueni-
re. fallitur deus. q^u non modo. i. non tantum nefas est sentire de deo sed
eti^a nefas est voce proferre. S^os modus est vt dicat^r de^u p^uidere fut-

¶ Quid igitur Quon^{ia} m^o deus hec
incerta futura p^onoscat. N^o si ineuⁱtabi-
liter euentura censet. q^u eti^a n^o euenire
possibile est. fallitur. q^u n^o sentire m^o
nefas est sed eti^a voce p^oferre At si ita
vti sunt. ita ea futura esse decernit. vt
eque vel fieri ea vel n^o fieri posse cog-
noscat. que est hec p^oscientia que nihil
cert^u nihil stabile p^oprehendit **A**ut q^ud
hoc refert vaticinio illo ridiculo tyre-
sie. q^ucquid dic^a aut erit aut n^o. Quid
eti^a diuina p^ouidentia. humana opi-
nione p^ostitit. si vti hoies incerta
iudicat quoz est incertus euentus

tura indeterminate. sic
futura sunt. sed isto m^o
p^uidentia dei n^o est cer-
ta. **U**n^o d^r Si deus dis-
cernit ista futura e^e que
p^ouident^r indetermina-
te sicut sunt vt. s. p^ognos-
cat ea eque. i. equaliter
posse fieri vel n^o fieri q^u
est ista p^oscientia q^u nihil
cert^u nihil stabile p^opre-
hendit quasi dicat ea
lis. p^uidentia nulla est z
quid hec p^oscientia differat
ab illo vaticinio ridicu-
lo Tyresie q^u dicebat.
Quicq^ud dicaz hoc erit
vel non erit **Q**uo eti^a
id est in quo diuina p^ui-
dentia p^ostitit. i. p^ouena-
lebit humana opinione
si iudicat incerta sicut ho-
mines ea quoz euenit^r
est incertus. quasi dice-
ret in nullo differt.

¶ Notandum q^u cum Tyresias vidisset duos serpentes simul coire p^o-
fecto baculo ipsos separauit ab inuicem. z mutatus fuit in mulierem.
Post septennium iterum serpentes. coeuntes baculo separauit z muta-
tus fuit in virum. **Q**um autem orta fuisset dissensio inter **P**ouem
et **I**unonem an maior esset delectatio in coitu viri vel mulieris. electus
fuit Tyresias in iudic^e qui exptus erat sortem vtriusq^u sexus. **Q**u^o aut^e
diceret maiore e^e delectat^oem mulier^{is} **I**uno p^ometra excecavit ip^um **I**us-
piter at sui miser^{is} in rec^opensaz amissi visus dedⁱt sibi spirit^um vaticina-

Liber Quintus

di. Fuit autē hec sua vaticinatio Quicquid dicā erit vel nō erit. si q̄ deus non aliter p̄sciret futura indeterminata nisi qz eruat vel nō erunt. non differret sua p̄scientia a p̄scia Tyrisie quod est ridiculosum

¶ Hic ponit tertius modū conantiū saluare p̄uidentia Et est vt ponamus omia euenire de necessitate z auferamus liberū arbitriū Primo q̄ ponit istum modū. scdo oñdit que incōuenientia sequantur ad ipsum. ibi Quo semel. Primo q̄ p̄cludit istū modū. dices q̄ si ap̄ illū certissimū fontem oim rez nihil p̄

esse incertum. certus est euentus eoz que ipse firmiter p̄scieuerit futura. Quare nulla erit libertas humanis p̄silijs z actiōibz quas diuina mēs sine errore falsitatis cūcta p̄spiciens alligat z p̄stringit ad vnū euentum.

¶ Horandū est q̄ nulla mutatio cadit circa fontem oim rerū. quia cognitio eius non potest esse incerta. z si esset incerta esset imperfecta z diuina minuta. si ergo est certa respectu futurorum necesse est vt omnia futura p̄scita a deo necessario eueant

¶ Hic ponit incōuenientia que sequuntur si auferat liberū arbitriū Et p̄mo oñt q̄ incōuenientia sequuntur ex p̄e hoim. scdo q̄ ex p̄e dei. tercio q̄ ex p̄e p̄iunctio nis hoim ad deū. scda ibi. Quo nihil. tercia ibi Igit̄ nec sperandi Inconuenientia ex p̄e hoim s̄z Si nō sit liberū arbitriū frustra p̄ponunt hoibz pene vel premia. z iuste puniunt mali p̄miantur boni nec erunt vicia nec virtutes in hoibz sicut nec in alijs q̄ agūt necitate nature z nō libertate animi Un̄ de Quo semel posito scz vt neget

Quo semel recepto. quātus occasus humanarū rerū p̄sequat̄. liquet. Frustra em̄ bonis malisqz premia pene ve proponūt que nullus meruit liber ac voluntarius motus aīoz. Idqz oim videbit̄ iniquissimū qd̄ nunc equissi/ mū iudicatur. vel puniri ip̄obos vel remunerari probos quos ad alteru/ trū nō pp̄ria mittit voluntas. sed futuri cogit certa nccitas Nec vicia igitur nec virtutes quicqz fuerint. sed omnium meritorz poti⁹ mixta atqz indiscrēta confusio.

liberū arbitrium liquet. i. manifestum est. quantus occasus. i. quanta de
structio humanarū rerū. psequatur Frustra em̄ pponuntur bonis p̄mia
et malis pene ita statuta: leges humane erūt inutiles que penas p̄mia
statuūt q̄ null⁹ motus aīoz liber ac volūtari⁹ meruit ⁊ illud videbit̄ int̄
quissimum omnīū qđ nūc iudicatur equissimū sez puniri improbos ⁊ re
munerare probos. quos ad alterutrū. i. ad p̄bitatē vel improbitatē non
mittit̄ p̄p̄ia volūtās sed cogit certa necessitas futuri. igit̄ virtutes ⁊ vi
cia non erunt quicq̄ sed potius erit mixta ⁊ indiscreta p̄fusio omnium
meritorum sez bonorum ⁊ malorum

¶ Nota qđ oēs p̄tutes ⁊ vicia oriūtur ex libera electione boni ⁊ ma
li. ⁊ similiter punitio ⁊ remuneratio fiunt p̄pter liberam actionē boni vel
mali. si ḡ tollit̄ libertas arbitrii nō erit libera electio nec libera actio bona
vel mala. ⁊ p̄ p̄is nulla erit virtus ⁊ nullum viciū. ⁊ iniuste malus pu
nitur. cū ex necessitate malū opet̄. ⁊ iniuste bonus p̄mieretur cū ex necessitate
operetur bonum quod absurdum est dicere

Quoq; nihil scelerat⁹ excogitari p̄t
eū ex providentia rerū oīs ordo duca
tur nihilq; p̄silijs liceat humanis. sit
vt vicia queq; nostra ad bonorum om
nium referantur auctorem

¶ Hic oñ dicit̄ incōueni
ens qđ sequit̄ ex pte dei
sez qđ de⁹ erit auctor mal
lorum. vñ d̄r. Cū oīs or
do rerū ducat̄ ex p̄uīdē
dentia diuina ⁊ si nihil
liceat libere fieri ex hu
manis p̄silijs. fit. i. sequit̄
tur vt vicia nostra refer
rantur in auctorem oīm
supple deū quo nihil sces

leratius excogitari pōt qđ deum dicere auctorem malorum quod tū nec
cessarium est ablata libertate.

¶ Notandū qđ defectus in opatiōe qui defectus nō est in p̄tate rei
vt em̄retur. nec cārio est ab agente ⁊ a p̄ducente. Si ḡ actio voluntatis
nostre non est libera. defectus actionis s̄m voluntatez reducetur in deū
⁊ sic deus erit causa defectuum nostrorum quod est absurdum

Igit̄ nec sperandi aliqd. nec dep̄can/
di vlla rō est Quid em̄ vel speret q̄sq;
vel etiā dep̄cet. qñ optanda oīa series
indeflexa p̄nectit Auseret igit̄ vni cū
illud inter hoīes deūq; p̄merciū spe/
randi sez ac dep̄ecādi Si quidem iu
ste humilitatis p̄cio. incestimabilē vi/
-

¶ Nec ponit̄ incōueni
entia q̄ sequunt̄ ex cō
iūctione hoīs ad deū. qz
tolleret̄ actus dep̄candi
⁊ actus sperandi q̄bus
maxime p̄iugimur deo
Vñ d̄r. Igit̄ si tollit̄ libe
rū arbitriū nec vlla rō ē
sperandi aliquid nec de
p̄cādi inter deū ⁊ hoīes
Quid em̄ quisq; dep̄e
cetur vel speret si series
indeflexa p̄nectit omia
optanda. q. d. frustra fie

Liber quintus

ret vtrūq; igit aufert illud vnicū pmerciū. s. spe randi z deprecandi inter deū z hoies. vocat autē spem z deprecationē com mercium. qz istis merca tur oia beneficia. Un subdit Si quidē precio iuste humilitatis hō. p/ meret inestimabile vices .i. retributionem diuine grē qui modus deprecandi solus est quo hoies vi dent posse colloqui cum deo. z iungi inaccessibili. s. deo. pus qz homo impetret qd petit. prius eū pces porrigimus qz effectum psequamur. que. s. spes z deprecatio si nihil credant habere viriū recepta. i. pcessa necitate futuroz. quid erit quo coniungi possumus illi summo pncipi rerum. q. d. nihil. quare necē erit genus humanū dissepitū id est disiunctum suo fonte. i. a suo principio sez a deo fatiscere. i. deficere vti paulo ante cantabas in sexto metro. iij. libri.

¶ Notandū qz actus deprecandi spectat ad intellectū. z est oratio fm Johanne Damascenū ascensus intellectus ad deū vel in deum quo quidem actu insinuamus deo indigentiam nostrā. nō qz deo p insinuatō nem nostrā aliquid innotescat qd prius ignorauerit. sed vt nos ipsa in sinuatione vtendo p/ sideremus in his esse recurrentū ad diuinū auxiliū. Actus autē sperandi p/ tinet ad voluntatē. qz eius obiectū est bonū futu rum. p istū actum ad heremus deo tanqz pfecto principio bonitatis. insi nitentes eius auxilio ad psequendum bonū quo indigemus sed si hūmō bonum necessario eueniret vel impossibile esset euenire. vterq; actus tās deprecandi qz sperandi esset inutilis

¶ Sic incipit tertium metrum huius qnti qd dr adoniciū. vel fm alios ar chilogiciū ab inventore. dactilicū a pede predos minante In quo facit ex clamatōez sup incōpossi bilitate que apparet ins ter prouidentia z liberū arbitriū Et primo que rit quare sint incompol/ sibilis cum per se p/ sidi/

cem diuine gratie pmeremur qui so/ lus mod⁹ est. quo cū deo colloqui ho mines posse videant. illiq; inaccessē luci: pus qz qz impetrent. ipsa suppli/ candi rōne iungi. Quēsi recepta fu turoz necessitate nihil virium habere credat. quid erit quo summo illi rerū pncipi p/ iecti atq; adherere possum⁹ Quare necesse erit humanū gen⁹. vti paulo ante cantabas. dissepitum atq; disiunctum suo fonte fatiscere

¶ Detrū tertium quinti libri

Venā discors federa rerum

Lauia resoluit. qz tanta deus

Veris statuit bella duobus

Ut que carptim singula consent

Eadem nolint mixta iugari

Retrū

terciū

An nulla est discordia veris
Sempq; sibi certa coherent
Sed mens cecis obruta membris
Nequit oppressi luminis igne
Rerum tenues noscere nexu

rata sine possibilia: scdo
ponit respōsionē ad hoc
tercio p̄tra respōsionē
objicit. quarto obiectio
nem soluit. secunda ibi.
An nulla. tertia ibi.
S; cur tāto. quarta ibi.
Aut cū mentem. *Pr̄*
mo dī. *Quenā* discors

causa resoluit id est seperat federa id est p̄ cordias rerū. s. puidētie diuine
z libet arbitriū ne p̄pantur se simul. aut quis deus bella tanta statuit
duobus veris vt singula vera que carptim. i. sigillatim uel diuisim accep
ta p̄stāt. i. p̄manent. eadē tū mixta. i. p̄iuncta nolūt iugari. i. copulari se in
uicem p̄patiēdo. Tunc ponit respōsionem dicens q̄ istis duobus ve
ris scz puidētie z libero arbitrio nulla est discordia sed apparenia dis
cordie. pue nī ex debilitate nostri intellectus. Unde dī. An est nota so
lutionis nulla est discordia veris sed semper certa coherent sibi. sed mēs
nostra obruta. i. oppressa membris cecis. i. cecātibz animam. illa nequit
igne. i. splēdore oppressi luminis. s. intellectus noscere subtiles nexu id
est p̄iunctiones rerum que videntur discordare

¶ Florandū si p̄sideremus puidētiāz diuinā per se possibile est
eam esse. si p̄sideremus liberū arbitriū p̄ se etiam possibile est id eē vt p̄
ex dictis. sed si p̄sideremus verūq; simul tūc videntur impossibilia si
cur patet ex rōnibus sup̄ioribus. fm̄ veritatē aut bene se p̄pantur sed
nobis nō apparet. qz intellect⁹ noster oppressus mole corporis nō potest
se eleuare in h̄mōi cognitōem Nam fm̄ sapientem Corpus qd̄ corrum
pitur aggrauat aiām. z terrena habitatio opprimit sensum multa cogit
tātem. q̄ aut in homine sit libet arbitrium patet. nam ad hoc nos fides
restringit. cum sine libero arbitrio non possit esse meritum. iusta pena vel
premium Ad hoc etiam inducūt manifesta indicia quibus apparet ho
minem libere vnum eligere z aliud refutare Et ad hoc etiam ratio eui
dens cogit. qua quidem ad inuestigationem liberi arbitriū originem se
quentes hoc modo p̄cedimus In rebus em̄ que mouentur vel aliquid
agunt hec inuenitur differentia q̄ quedam h̄nt p̄ncipiū sui motus vel
op̄ationis in semetipsis. Quedam p̄o extra se sicut ea que per violenti
am mouent in quibus p̄ncipiū est extra nihil p̄ferente vīm p̄llo fm̄ p̄hū
lū. ethicorum. in quibus liberum arbitrium ponere nō possum⁹ eo q̄ nō
sunt causa sui motus Liberum aut̄ est quod causa sui est fm̄ p̄hū in p̄
mo metaphisice Eoz aut̄ quoz p̄ncipiū motus z op̄ationis in ip̄is est
quedā talia sunt q̄ ipsa seip̄a mouēt sicut aīalia. quedā aut̄ q̄ nō mouent
seip̄a q̄uis in seipsis sui motus aliq̄ p̄ncipiū h̄nt. sicut graua z leua

Sed cur tanto flagrat amore
Veri tectas repire noxas

¶ Hic p̄bia obijcit
p̄tra solutionem Si em̄
aīa ignoret istas subri
les p̄iunctiones vnde est

Liber Quintus

q̄ desideret eas scire euz
nihil ignotū possit desī
derari. vñ dī. Sed cur
aīa flagrat. i. ardet tāto
amore. i. dīderio repire
notas rectas. i. notifica
tiones latētes veri. i. ve
ritatis Scit ne mens ill
lud qđ ipa angia. i. sollici
ta appetit nosse. q. d. non
qz nullus appetit scire ill
lud qđ scit. z hoc est qđ

dicat Quis laborat scire nota. q. d. null⁹. opz igit dicere qđ nesciat. z tūc
sequit aliud incōueniēs. s. q. aīa desideret illud qđ nescit. vñ dī Si nescit.
illud qđ petit. i. desiderat mens ceca. i. ignorans Quis em̄ nescius optet
quicqz. q̄s em̄ p̄t sequi nescita. aut quis nescius p̄t noscere quo inueniat
supple illud qđ q̄rit Et q̄s nescius p̄t noscere formā reprā. q. d. nullus

¶ Notandū q̄ dictū est in rñsione q̄ aīa ignorat p̄possibilitatem put
dentie z liberi arbitrii. sed desiderat eā scire Contra hoc arguit sic An
lus appetit scire qđ scit Si aīa desiderat scire aliquid vel ignorat illd vel
scit. si scit ḡ non desiderat ipsum scire. qz nullus appetit scire qđ scit. cum
oīs appetitus sit rōne carentie. si aut ignorat illud qđ desiderat quō igno
tū desiderat cū voluntas nō querat incognitū. ideo si ignorat nūqz cog
noscer. Quis em̄ ignotum inueniet si em̄ paterfamilias quereretur seruum
fugituum quem ignoret posset sibi multotiens occurrere q̄ ipsum nō in
ueniret. sicut dicit Lincomiensis super primo posteriorum

¶ Nec soluit obiectio
ne Ubi notādū q̄ Pla
to posuit aīas eē in celo
creatas z hīc p̄gnitionē
oīm p̄fectam. sed p̄ laps
sum ad corpora eas obli
uisci cognitionē rerū in
p̄ticulari z retinere eam
in vniuersali z postea p̄
exercitiū recuperare cog
nitionem rerum in p̄t
iculari. Vñ dicit sic An
est nota solutionis cum
anima cerneret. i. specu
laret alrā mentem. i. p̄fū
dam mentē dei ipsa pas
siter idē simul nouerat
summam. i. vlem cog

Scit ne quod appetit anxia nosse

Sed quis nota scire laborat

Atsi nescit. quid ceca petit

Quis em̄ quicqz nescius optet

Aut quis valeat nescita sequi

Quo ve inueniat. quis reptam

Queat ignarus noscere formam

An cum mentem cerneret altam

Pariter summam z singula notat

Nunc membrorum condita nube

Non in totum est oblita sui

Summamqz tenet singula perdens

Igitur quisquis vera requirit

Necro est habitu. nam neqz nouit

Nec penitus tamen oīa nescit

Sed quam retinēs meminit summā

Retrum terciū

Consulit. alte visa retractans

Ut seruatis queat oblitus

Addere partes

totum. id est totaliter. sed ipsa tenet summam. i. cognitionē vlem rerū p dēns singula. i. singularem pgnitōnem. Igit̃ q̃s requirit id est inue stigat pgnoscere vera. talis est habitu supple vt pfecte cognoscat de vē turo q̃ oīno ignoret. Uñ dr. Nam neq̃ nouit. i. in spēali pfecte illud q̃ querit nec penitus nescit oīa sed ipse meminit. i. in memoria habet summam. i. vlem pgnitionē quam retinens p̃sulit supple actuali p̃side/ ratione retractās. i. reuocans p studiū alte id est subtiliter visa. i. prius in spēali pgnita vt ipse queat addere oblitus pres p̃bi seruatis sup/ ple in memoria ¶ Notandū q̃ fm istam viam platonis solueretur rō p̃us tracta. Vel anima sit quod desiderat vel nescit. Dico q̃ nescit in spēali z in p̃pria forma. sed scit in vniuersali. Et cū dr. Nullus desiderat notum. Tex est. sicut est notum in vniuersali. tamen desiderat ipsū vt est ignotum in spēali. z cum dicitur. si ignorat nunq̃ in ueniet. verum est si ignorat tam in generali q̃ in spēali. z si ignorat in potentia z in actu si tamen scit in potentia z in vniuersali z ignorat actu et in p̃pria forma potest ip̃m inuenire z adūscere

nitionem z singula id ē singularem cognitionē rez. sed nunc ipsa condē ta. id est recta nūte mē/ broz non est oblita sui p

¶ Prosa quarta vltimi li.

¶ Phia inquit Prescientia fu/ turozū nihil his que ventura sunt necessitatis importat

Am illa. vetus inquit hec est de puidētia querela Dar/ coq̃ tullio (cū diuinationem distribuit) vehemēter agitata. tibi q̃ ipsi res diu p̃orsus multumq̃ ques/ ta. sed haud quāq̃ ab vllō vestrū hac tenus satis diligēter ac firmiter ex/ pedita. Cuius caliginis causa est. q̃ humane rationis motus ad di/

¶ Hec est quarta prosa huius quinti in q̃ philosophia incipit di/ soluere questionē de cō passibilitate p̃uidentie et liberi arbitrij. Et pri mo tangit difficultates huius questionis z cau sam difficultatis. z tan/ git modum procedēdi circa eius solutionem. Secundo dissoluit eam ibi. Quero enim. Pri/ mo dicit. Nec querela id est questio hec de p̃uidentia est verus z est vehemēter agitata id ē p̃tractata a Marco tul/ lio cum distribuit. i. diui dit diuinationēz. i. in. ij. di uinationū vt diuidit di uinationē in suas spēs z nō solum hūc s̃ tibi p̃/ si est res multum diu q̃

Lib^r quintus

sita. sed haud quāq̃. id est nō alicubi ab vllō vestrum satis diligenter et firmiter expedita. Quis caliginis. i. difficultatis cā est q̃ motus id est actus humane rationis non potest admo-
ueri. i. applicari ad simplicitatem diuine prouidentie que si nullo modo q̃
at excogitari nihil relinquet prius ambigui quod se-
rōem et causam difficultatis ita demū patefacere et expedire temptabo si prius expendero
id est declarauero ea quibus tu moueris

¶ Hora q̃ q̃stio de prouidentia diuina et libero arbitrio est oīm q̃stio-
nū difficilima de q̃ multi antiquorū dubitabāt et nōnulli modernorū p-
pter eius difficultatē lapsi sunt quā Tullius in li. diuinationum perac-
tans et non valens dissoluere eius difficultatē. negat penitus prouiden-
tiā et p̃sciam futuroz a deo in p̃dicto libro diuinationū.

¶ Hic phia accedit ad solutionem questionis. et primo discuit motū na-
ua boetij. secūdo soluit dubitationem siue ques-
tionem. ibi. Qm̃ igitur Circa primū sciendum q̃ duo fuerūt motia bo-
etij p̃cipalia circa hāc questionem. Primum q̃ videt necessarium si deus prouidet futura q̃
necessario eueniant. Se-
cundū motium q̃ futu-
ra quorū euentus est in-
certus sicut sunt futura
p̃tingentia non possunt
a deo certa prouideri Pri-
mo ergo peractat p̃mū
motium. secūdo secun-
dum ibi. Sed hoc inq̃s
Primo ostendit q̃ si de-
us prouidet futura non
p̃pter hoc necessario eue-
niunt. Secundo mouet
dubitationem. ibi Sed

uine prouidentie simplicitatem non po-
test admo-
ueri. que si vllō modo cogi-
tari queat. nihil prius relinquitur
ambigui. Quod ita demum pateface-
re atq̃ expedire tēptabo si prius ea q̃
bus moueris expendero.

¶ Quero enim cur illam soluentiū
rationez minus efficacem putes. que
quia prouidentiam non esse futuris re-
bus causam necessitatis existimat ni-
hil impediri prouidentia arbitrij liber-
tatem putat. Nam em̃ tu aliunde ar-
gumentum futuroz necessitatis tra-
his nisi q̃ ea que prouidentur non eue-
nire non possunt. Si igitur prenotio
nullam futuris rebus adiicit necessi-
tatem (quod tu etiam paulo ante fate-
bare) quid ē q̃ voluntarij exitus reu-
ad certum cogantur euentum. Et enim
positionis gratia. vt quid consequat̃
aduertas. Statuamus nullā eē p̃sci-
entia. Nam igitur (quantū ad hoc at

Prosa quarta

tinere) q̄ ex arbitrio eueniūt. ad necessi-
tatem cogunt. **B. Minime. P.** Sta-
tuamus itē esse sed nihil rebz neces-
sitatis in iungere. manebit (vt opinor)
eadem voluntatis integra atq; abso-
luta libertas

batur impedire rōnem oñdentem nō esse libez arbitriū ppter p̄sciam di-
uinam quare rñsionem hic resumit oñdens eam aliquo modo esse bonā
quia sufficienter impedit intentionem aduersarij. Nam aduersarius ex
nullo alio probat necessitatem futuroz nisi quia sunt p̄scita a deo. cum
igitur ex responsione habeat q̄ p̄scientia nullam causalitatem hz super
futura. videtur sufficienter ostensum esse q̄ ea que procedūt ex libero ar-
bitrio non sunt necessaria. **Primo** ergo ponit istam rñsionem resumens
do eius solutionem dicens. **Quero** em̄ cur istam rōnem soluentium p̄s-
tas minus esse efficacem que putat libertatem arbitrij nō impediri a p̄s-
scientia qz estīnat p̄scientiam non esse eam necessitatis futuroz. q̄ autē
p̄ istam rñsionem impediatur illatio necessitatis futuroz. p̄z ex hoc. q̄a
tu non trabis aliunde argumentū necessitatis futuroz nisi q̄ ea que p̄e-
sciūtur non p̄nt non euenire. Si igitur p̄notio. i. p̄scia futuroz nullā im-
ponit necessitatē rebz futuris. vt d̄t rñsio. z tu etiā fatebare paulo ante
qd̄ est. id est qd̄ esse poterit. q̄ voluntati exitus cogantur ad certum euen-
tum. z ita p̄ istam rñsionem excludit necessitas futuroz. z manifestat se-
in exēplo dicens. **Et** aduertas qd̄ consequat̄ grā pōnis. i. exēpli. stitua-
mus. i. ponam⁹ p̄ impossibile nullaz esse p̄sciam futuroz. Nunqd̄ igit̄
hoc posito q̄tum ad hoc. i. quantū ad istam illationem qua ex p̄scia cō-
cludit necessitas futuroz ea q̄ veniant ex arbitrio cogant̄ ne ad necessita-
tem **Dicit** Boetius **Minime.** **Et** p̄ha Statuamus itē esse prout
dēntiam. sed nihil necessarius inungere rebz futuris manebit vt opinor
eadem libertas voluntatis integra z absoluta ab omni necessitate

¶ Notandū q̄ p̄or solutio ip̄robata fuit bona z mala In b̄ fuit bona
qz posuit p̄sciam nō eē eam necessitatis futuroz. **Dicit** em̄ **Id̄** fuit eueniūt
nō qz de⁹ puidet. sed in hoc fuit mala qz posuit futura eē eam p̄scie dei
Dicit em̄ qz futura sunt tō deus ea puidet. pater ḡ ex responsione anti-
quoz q̄ p̄scia non est eā necessitatis rebz futuris.

Sed p̄scia inquires tametsi futuris
eueniēdi necessitas nō est. signū tñ est
necessario ea eē ventura. **Hoc** igitur
modo etiā si p̄cognitio non fuisset. ne

¶ Nō oñdit p̄ha
q̄ p̄scia diuina nō sit sig-
num necessitatis rebz fu-
turis. **Secdo** oñt q̄ mo-
dus probandi ex signo
non est efficax. ibi. **Item**
vero. **Primo** d̄t. Tu in-
quires. i. dicere poteris z

Liber quintus

si pro quāvis p̄scia non sit necessitas euentendi rebus futuris. tñ est signū ea necessario esse ventura. ⁊ ita ex p̄scia potest inferri necessitas futurorum tanq̄ ex signo. Hoc igitur modo ponēdo p̄sciam esse signū necessitatis futurorum constaret exitus. id est euentus futurorum esse necessarios etiam si non fuisset p̄cognitio. qđ probat ex natura signi dī. Omne nā

qđ signū tñ ostendit quid sit. i. manifestat illud cui⁹ est signū. sed nō efficit qđ designat. q̄re vt p̄notionem id est p̄uidentia appareat esse signū necessitatis futurorum demonstrandum erat prius nihil contingere non ex necessitate id est omnia euentire necessaria. Alioquin si hec necessitas futurorum nulla est. nec illa p̄scientia poterit esse signum eius rei que non ē et ita non valet arguere necessitate futurorum ex p̄scientia tanq̄ ex signo.

¶ Nota qđ signum non est causa eius cui⁹ est signū sed tñ manifestat signatū esse. vt circulus non est cā venditionis vini. sed tñ en signū venditionis. Si ergo p̄scientia esset signum necessitatis futurorum p̄supponeret futura esse necessaria. ⁊ sic ad ostendendū p̄sciam esse signū necessitatis futurorum oportet prius ostendere futura necessario esse futura anteq̄ p̄scia esset signū necessitatis futurorum. al's p̄scia esset signū alicui⁹ rei que non est quod est absurdū

¶ Hic ostendit modū p̄bādī ex signo nō esse efficacem. ⁊ dīr Cōstat. i. manifestū est rōnem subnixam. i. firmatā demonstratione eaz non esse duccendam ex signis neq̄ ex argumentis extrinsecis. id est accep-

tis. sed firma ratio ducenda est ex conuenientibus id est p̄p̄is et necessariis causis. Cū ergo predicta ratio processerit ex signo non est efficax et demonstratio cū sit a posteriori. Demonstratio autē que est potissima p̄bationū ipsa est a priori cū sit ex causis p̄ se immediatis prioribus ⁊ notioribus. ⁊ pro tanto etiam demonstratio est syllogismus facies scire efficax ad probandū. ex primo posteriorum.

¶ Hic p̄bia probat quandam dubitationē

cessario s futurorum exitus esse cōstaret. Omne etenim signum tñ quid sit ostendit non vero efficit qđ designat. Quare demonstrandū prius est nihil non ex necessitate p̄tingere vt p̄notionem signum esse hui⁹ necessitatis appareat. alioq̄n si hec nulla est. ne illa qđ ē eius rei signū poterit esse que non est

¶ Jam vero probationem firma rōe subnixam cōstat. non ex signis neque petitis extrinsecis argumentis. s̄ ex conuenientibus necessariisq̄ causis esse ducendam

B. Sed qui fieri p̄t vt ea non pueniā

Prosa quarta

ant que futura esse pudent. **P.** Quasi vero nos ea que prudentia futura esse prenoscit. non esse euentura credamus. Ac non illud potius arbitremur. licet eueniant. nihil tamen ut euenirent sui natura necessitas habuisse. Quod hinc facile perpendas licebit. Plura etenim dum fiunt subiecta oculis intuemur. ut ea que in quadrigis moderandis atque flectendis facere spectantur aurige atque ad hunc modum cetera. Nam igitur quicquid illorum ita fieri necessitas vlla compellit. **b. Diuine.** **P.** Frustra enim esset artis effectus. si omnia coacte mouerentur. Que igitur cum fiunt carent existendi necessitate. eadem priusquam fiant sine necessitate futura sunt. Quare sunt quedam euentura. quorum exitus ab omni necessitate sit absolutus. Nam illud quidem nullum arbitror esse dicturum quod que nunc fiunt. prius quam fierent euentura non fuerint. Hec igitur precognita. liberos habent euentus. Nam sicut scientia presentium rerum nihil his que fiunt. ita presentia futurorum nihil his que ventura sunt necessitatis importat.

et soluit ea. Videtur enim ex dictis sequi quod aliqua possunt presciri que tamen non necessario eueniunt. prescitur tamen euenire. et sic sequitur quod aliquid prescitur a deo non eueniat. Primum ergo philosophia dubitatio de hoc querit dicens. Ex quo ita est quod ea que sunt prescirta non sunt necessaria. sed prescitur non euenire. Qui. i. quod fieri potest ut ea que prouidentur futura esse non eueniant.

Tunc soluit dubitationem dicens. quod non negatur quod prescirta non eueniant. immo oportet dicere quod prescirta eueniant. sed tamen non eueniunt de necessitate. Tamen de (quasi vero) quod. ista dubitatio. preedit quasi non credamus ea que prudentia prescirit non esse ventura. sed hoc non est verum sed potius arbitremur illud scire quod licet futurum eueniat nihil tamen necessitatis habuisse in sua natura ut eueniret. Et manifestat exemplo quod aliquid certe apprehendit. quod tamen non est necessarium. dicens quod aliquid cognitum eueniat. et tamen non necessario licebit. quod tu hoc perpendas. hinc. i. ex tali exemplo. Intuemur enim plura exempla oculis dum fiunt. i. dum sunt in fieri sicut ea que videmus aurige facere in moderandis et flectendis quadrigis. et cetera videmus ad hunc modum. ut que fiunt in alijs actibus voluntarijs. Nunquid illa necessitas est?

Liber Quintus

pellit aliquid istorum ita fieri sicut oculis videtur. dicit Boetius (minime)
 Et assignat rationem. frustra enim esset effectus artis si omnia mouerent cor-
 recta. et frustra esset ars flectendi quadrigam si necesse flecteretur. Ergo il-
 la que cum sunt carent necessitate existendi eadem sunt futura sine neces-
 sitate prius quam fiant. Ex quo concludit quod quedam sunt ventura quorum exitus
 et euentus est absolutus ab omni necessitate. Et forsan aliquis diceret.
 Ea que nunc sunt non erant futura antequam essent. hoc excludit dicens
 Nullum arbitror esse dictum quod que nunc sunt euentura non fuerunt. hoc
 enim esset nimis irrationabile. Ideo necesse concluditur quod hec etiam pre-cognita
 habent euentus liberos. quia sicut scientia presentium nihil imponit neces-
 sariis his rebus que sunt in presenti. sicut patet in exemplo predicto de res-
 gimine quadrigarum. Ita pre-cientia futurorum nihil imponit necessitatis his que
 ventura sunt. ¶ Notandum quod futura in ordine ad diuinam prouidentiam
 sunt necessaria necessitate conditionata. non tamen omnia sunt necessaria necessita-
 te absoluta. Vult enim a ratione euenire. sicut ea que sunt ab arte et a vo-
 luntate. ut regimen quadrigarum. si enim regimen quadrigarum necesse eueni-
 ret frustra esset ars regendi quadrigam. ¶ Nota quod sicut res actu sunt
 ita erant futura. sed quedam actu libere sunt. ergo libere future. et per con-
 sequens non omnia sunt necessaria futura. licet necessitate conditionata in quoniam
 tunc prouidentur ad prouidentiam diuinam. non tamen in sui natura considerata ne-
 cessario eueniunt necessitate absoluta. sicut postea videbitur. ubi distinguet
 duplicem necessitatem. scilicet conditionatam et absolutam

¶ **N**ic philosophia discus-
 sit mortuum Boetii. vtrum
 futura incerta sicut sunt
 contingencia possunt cer-
 te presciri. Et primo mo-
 uet dubitatione de hoc.
 et tangit rationem dubita-
 rationis. secundo assignat
 causam erroris. ibi. Quia
 erroris causa est. Di-
 cit primo. Sed tu inquit
 o boeti hoc ipsum dubi-
 tatur. an possit esse vlla
 pre-notio. id est pre-cientia il-
 lorum rerum que non ha-
 bent necessarios exitus. id
 est euentus. Hoc enim nullo
 modo videtur possibile
 cum videntur hec dis-
 sonare. scilicet pre-cientia et con-
 tingencia. Tu enim putas si
 preuideant contingencia
 necesse ipsa consequi. et si

¶ **S**ed hoc inquis ipsum dubita-
 tur. an earum rerum que necessarios
 exitus non habent. vlla possit esse pre-
 notio. Dissonare etenim videntur. pu-
 tasque si preuideant consequi necessita-
 tem: si necessitas desit minime presci-
 ri. nihilque scientia prehendendi posse ni-
 si certum. Quod si que incerti sunt exitus
 ea quasi certa prouidentur. opinionis id
 esse caliginem. non scientie veritatem
 Aliter enim ac sese res habeat arbitra-
 ri. ab integritate scientie credis esse di-
 uersum.

Prosa quarta

necessitas desit minime ea presciri. et putas nil posse comprehendere prescientia diuina nisi certum. Et si ea que sunt incerti exitus. i. euentus sicur contingentia si pudent illa quasi certa. tu putas illud esse caliginis opinionis non veritate scientie. et in hoc tu decipieris. cuius deceptionis causa est error tuus circa iudicium cognitionis. Quidem enim diuersum esse ab integritate scientie aliter arbitrari rem quam se habeat. et in hoc erras. ¶ Notandum quod quia nos non possumus futura contingentia certe prescognoscere. putamus sicut deum hoc non posse. res enim in eodem modo se habens diuersimode a diuersis potest cognosci. Unde cognoscere rem aliter quam se habet ex parte rei cognoscite non est scientia. sed cognoscere rem aliter quam se habet ex parte cognoscentis bene est scientia. et sic futura contingentia licet in se sint incerta. possunt tamen presciri a deo sine errore falsitatis.

¶ Cuius erroris causa est. quod omnia que quisque nouit ex ipsorum terminum vi atque natura cognosci estimat quam sciuntur quod totum contra est. Omne enim quod cognoscitur non secundum sui vim. sed secundum cognoscentium potius comprehenditur facultatem.

¶ Et primo Cuius erroris causa est. quod existimat quod omnia que quisque nouit illa cognosci terminum ex vi et natura ipsorum que sciuntur. et non ex vi cognoscentis. quod totum est contra. id est per contrarium. quod res magis cognoscunt secundum naturam cognoscentis. Omne enim quod cognoscitur non comprehenditur secundum sui vim. id est secundum modum sue nature. sed potius secundum facultatem cognoscentis. ¶ Notandum quod si cognitio esset secundum facultatem rei cognite tunc res ab omnibus eodem modo cognosceretur. et sic aliquid comprehendere eodem modo ab intellectu humano et diuino. quod falsum est quod sunt incerta comprehensione humana. certa sunt comprehensione diuina. cognitio ergo potius attenditur secundum facultatem potentie cognoscentis. ita quod quanto potentia est efficacior et certior. tanto certius et limpidius rem comprehendit.

¶ Nam ut hoc breui aliquis exemplo. eandem corporis rotunditatem aliter visus. aliter tactus agnoscit. Ille eminens manens totum simul iactis radiis intuetur. Hic vero coherens orbibus atque coniunctus circa ipsum motus ambitum. rotunditatem per se comprehendit.

¶ Hic philosophia assignat causam erroris. Ubi notandum. quod causa erroris quare non putamus in certa non posse certe prescire. quod putatur quod facultas cognitionis sit secundum facultatem rei cognite. et non ipsi? cognoscentis. quod falsum est. Primo ergo pmittebamur eam huiusmodi erroris. secundum eundem improbat ipsum. ibi Nam ut hoc breui.

¶ Hic probat philosophia quod facultas cognitionis est secundum facultatem potentie cognoscentis. et non ex parte rei cognite. Primo declarat hoc exemplis. secundo probat hoc idem per rationem. ibi Neque id iniuria. Prima diuiditur in duas. secundum quod duo ponit exempla. secundum ibi ipsum quod. Primo de

Liber Quintus

¶ Cognitio fit in facultate cognoscētis liquet breui exemplo. nam visus aliter cognoscit eandē corporis rotunditatē. & aliter tactus Ille em̄ visus manens eminus. i. longinquo intuet totum corpus siml' tactis radijs visus sualibz. hic vero scz tactus coherēs & iunctus orbi. i. rotunditati & motus circa ipm̄ ambitū. i. circa corpus rotundū pprehendit eius rotunditatem partibz. i. p̄tes ¶ Nota q̄ innuit duplicem drām inter modū cognoscendi visus & tactus Prima est. q̄ visus a remotis existens cognoscit alī quod corpus rotundū. Tactus autē non cognoscit ipm̄ nisi p̄iunctus Secunda dīctia est. q̄ visus totum corpus sil' pprehendit. tactus autē p̄ partē. talis autē diuersitas in cognoscēdo nō esset si res cognoscere ex sua natura. cum eadē maneat in veraqz cognitōe ¶ Nota q̄ quidā dixerūt visionē fieri p̄ emissionē radioz visu alīū ab oculis vsqz ad rem visam. S; hec opinio est p̄ra Arresto. visio em̄ non fit extramittēdo. s; intus suscipiendo. patiente em̄ aliquo sensitiuo fit ipm̄ videre. scdo de aīa. Dic autē loquitur opinione antiqz. cum dī q̄ visus totū corpus intuet tactis radijs

¶ Nec ponit scdm̄ exemplū in p̄utibz cognoscitiuis subordinatis secūdo ostendit quō iste virtutes se habeāt ad inuicem. ibi In quo illud P̄io ergo declarat quō idem a diuersis potētijs diuersimode pphendit. dicens Sensus exterior aliter contuetur ipm̄ hominē. aliter h̄yminatio. aliter ratio. aliter intelligentia diuina. Sensus em̄ exterior sicut visus indicat figurā hominis in subiecta materia. i. sensibili materia. s; h̄yminatio solam figurā discernit sine materia. i. in absentia rei material. Ratio vero hanc h̄yminationē transcendit. & ipsam spēm. i. naturā specificā hoīs que singularibz inest ppendit. i. discernit vniuersali p̄sideratiōe. Oculis p̄o. i. p̄sideratio intelligentie est excelsior. q̄ intelligentia diuina supgressa ambitum vniuersitatis quī existit in singularibz illam simplicē formā scz y deam hominis que est in mente diuina p̄tuetur acie. i. speculatiōe pure mentis ¶ Notādam q̄ p̄mū exemplū fuit de p̄utibz cognoscitiuis nō subordinatis. sicut de visu & tactu. Istud autē ex^m est de p̄utibz subordinatis q̄ sunt q̄nor. i. sensus exterior. q̄ inest oībz aīalibz. h̄yminatio q̄ inest em̄ aīalibz p̄fectis.

¶ Ipsum quoqz hominē aliter sensus. aliter h̄yminatio. aliter rō. aliter intelligentia cōtuetur. Sensus em̄ figuram in subiecta materia p̄stitutā h̄yminatio vero solam sine materia indicat figurā. ratio vero hanc qz transcendit. speciemqz ipsam que singularibz inest vniuersali cōsideratione ppendit. Intelligentie vero celsior oculus existit. Supgressa namqz vniuersitatis ambitum. ipsam illam simplicem formam pura mentis acie cōtuetur.

Prosa quarta

Ratio que tñ est in hoĩbus. ⁊ intelligentia per quam intelligit diuinā cognitionem. iste virtutes habent diuersum modū cognoscendi eandem rē. s. hominē vt declaratur in littera. quod nō esset nisi pgnitio fieret fm facultatem virtutum cognoscentium. ⁊ nō rei cognite.

¶ In quo illud maxime considerandum est Nam superior comprehendendi vis amplectitur inferiorem. inferior vero ad superiorem nullo modo consurgit. Necq; enim sensus aliquid extra materiam valet. vel vniuersales species ymaginatio contuetur. vel ratio capit simplicem formā. s. in intelligentia quasi desuper spectans concepta forma. q̄ subsunt etiam cuncta diiudicat. s. eo modo quo formam ipsam q̄ nulli alij nota ēē poterat comprehendit. Nam ⁊ rationis vniuersum et ymaginationis figuram. ⁊ materiale sensibile cognoscit. Nec ratione vtens. nec ymaginatione. nec sensibus sed illo vno ictu mētis formatr (vt ita dicam) cuncta prospiciens

trans cum sit in supremo gradu cognitionis ipsa concepta forma ideali diiudicat etiam cuncta que subsunt illi forme. vt pgnosendo ideam hominis cognoscit omnia que sunt in homine. sed eo modo comprehendit ipsam formam quo modo nulli inferiori virtuti nota esse poterit. Nam ipsa cognoscit vniuersum. id est vniuersalem formam rationis ⁊ figurā h̄ ymaginationis. ⁊ materiale sensibile quod spectat ad sensum exortorem non vtens ratione nec ymaginatione sensibus. sed prospiciens cuncta vno ictu mētis. id est absq; discursu cognoscit. quod non facit ratio.

¶ Nec ostendit pbia quomō dicte p̄tutes cognoscitiue se hñt ad inuicem. ostendēs q̄ q̄qd p̄t virtus inferior potest etiam supior ⁊ amplius. Et primo hoc ostendit de intelligentia respectu aliarū virtutum. Secōdo ostendit idem de rōe scilicet cūda ibi. Rō q̄ p̄tmo dicit. In quo. i. in ordine istarum virtutū illud est maxime p̄sideranduz q̄ vis p̄prehendendi superior amplectit in se inferiorem. q̄ virtus superior cognoscit omne illud qd inferior. Inferior autem nō consurgit ad superiorem. ita vt apprehendat illud quod superior. qd manifestat in exēplo dicens. Necq; em̄ vllus sensus aliquid valet apprehendere extra materias et ymaginatio cōtuetur species vniuersales. id ē minus particulares. sed ratio capit simplicem. id est vniuersalem formā. Intelligentia autem diuina quasi desuper spec

Liber Quintus

¶ Notandum q̄ quia virtus superior virtutem includit inferiorē sicut tetragonū includit trigonū. vt pz secundo de anima. ideo q̄cquid p̄ virtus inferior potest ⁊ superior. ⁊ magis quia modo magis vlt̄ comprehendit quod inferior modo magis particulari. licet nō econuerso. iō que potest intelligentia humana comprehendere potest ⁊ diuina intelligētia. licet non econuerso.

¶ Nec ostēdit idē de ratione q̄ sicut intelligētia comprehendit alias tres virtutes inferiores. sic ratio etiam p̄hendit sub se alias duas virtutes. s. ymaginationem ⁊ sensū dicens. q̄ ratio concipit quid vlt̄ nō vtens ymaginatōe nec sensibus. et comprehendit ymaginabilia ⁊ sensibilia vlt̄ comprehensione. Nec enim est ratio que ita diffinit vniuersale sue cōceptionis homo est animal bipes rationale. q̄ diffinitio cum sit vniuersal̄ notio. i. notificatio tñ null⁹ etiam ignorat rēē ymaginabilem ⁊ sensibiles q̄ hac diffinitione explicatur. Illa ratio cōsiderat vlt̄ nō vtens ymaginatōe vel sensu. sed rationali p̄ceptione. Tunc ostēdit q̄ sicut ratio comprehendit ymaginatōnem ⁊ sensum. sic ymaginatio sensum p̄hendit dicēs Imaginatio q̄s tamen p̄p̄io quis sumpsit exord⁹ dū ex sensibus visendi et formādi figuras. tamen absente sensu exteriori ymaginatio collustrat. i. cognoscit q̄q̄ sensibilia nō sensibili. sed ymaginaria ratione iudicādi. Et tūc cludit dicens. Vides ne igit̄ quō iūcta potius vrant̄ sua. i. p̄pria facultate in cognoscendo q̄ facultate eorum que cognoscunt̄ ¶ Notandū q̄ licet rō in comprehensione suā vniuersale nō vtatur ymaginatōe ⁊ sensu. tñ in accusuo

¶ Ratio quoq̄ cum quid vniuersale respicit. nec ymaginatione nec sensibus vtens ymaginabilia vel sensibilia comprehendit. Nec enim que cōceptionis sue vniuersale ita diffinit. Homo est animal bipes rationale. que cū vniuersalis notio sit. tum ymaginabilem sensibilemque esse rem nullus ignorat. quod illa non ymaginatione vel sensu. sed in rationali conceptione considerat. Imaginatio quoq̄ tamen ex sensibus visendi formādiq̄ figuras sumpsit exordium. sensu tamen absente sensibilia queq̄ collustrat. non sensibili sed ymaginaria ratione iudicādi Vides ne igitur vt in cognoscendo. cuncta sua potius facultate. q̄m eorum que cognoscantur vtuntur.

Retrum quartum

presupponit ymaginatōem z sensum. qz nihil est in intellectu nisi fuerit in sensu. Similiter licet ymaginatio in sua opatione nō vratur sensu. tū presupponit sensum fuisse in actu. quia fantasia quā hic vocat ymaginatio nem est motus factus a sensu fm actū. ex scdo de anima.

¶ Neq id iniuria. nā cum omē iudicium indicantis actus existat. necesse est vt suam quisq opam nō ex aliena. s; ex ppria potestate pficiat

et operatio iudicantis. i. potētie cognoscitiue necesse est vt quisq cognoscēs pficiat suam operam. i. suaz operatōem cognoscēdi nō ex aliena potestate scz rei cognite. sed ex ppria potestate. i. ex virtute cognoscētis. **¶** Notā dum q ex littera formatur talis ratio. Omnis actus z opatio sequit cōditōem illius potētie cuius est actus z opatio. sed iudicare siue cognoscere est actus z opatio potētie cognoscētis z nō rei cognite. q iudicare z cognoscere sequitur modū z pditionē potētie cognoscētis

¶ Retrū quartū
quinti libri.

Quondā porticus attulit
Obscuros nimium senes

Qui sensus z ymages
E corporibus extimis
Credant mentibus imprimi
Ut quondam celeri stilo
Vos est equore pagine
Que nullas habeat notas
Pressas figere litteras.

naturā cognoscētis qd est ptra dicta. Primo ergo ponit opinione stoycorū. scdo improbat eā ibi. Sed mēs. Primo dicit. Quōdam porticus attulit senes supple stoycos q dicebāt senes ppter maturitatē mor. senes inq.

¶ Hic cōfirmat dictū suum per rationem dē cens. Illud. s. q res cogit noscitur nō fm sui naturam. sed fm naturā cogit noscētis illud nō cōtinēgit iniuria. i. irrationabiliter. Nam cum omē iudiciū cognitōis sit actus

¶ Istud est metrū qrtū huius qnti. qd dicitur glyconicū ab inuēto re. choriambicū a pede pdomināte. In quo metro improbat opinionez stoycorum ex qua videt sequi ppariū dictis suis. Fuit em opinio stoycorū. q cognitio intellectus ua solū perficeret ex hoc q corpa exteriora suas similitudines imprimat in mētem ita vt mēs soluz se habeat in rōe patētis et res extra in rōe agentis. Ex quo sequitur cum patiens trahatur ad naturam agentis z nō e converso. q cognitio sequet naturam rei pgnite z nō

Liber Quintus

minuū obscuros supple in sentētijs qui stoyci credant sensus ⁊ ymagines id est rez sensibilium formas imprimi mētibus ⁊ corporibus extrinis. id est exterioribz. ⁊ posuerūt corpora illa eo mō imprimere ymagines mentibz vsq; vt quondam mos fuit alicui scribenti celeri stilo figere pressas litteras equore. Lin planicie pagine. que pagina nullas prius notas habebat ¶ Notandū q; stoyci dicūt a stoa grece qd est porticus latine. q; arthenis in manifestissima porticu ⁊ alijs locis publicz stoyci disputare solebat illi posuerūt animam tm habere se in ratione patiētis respectu rez exteriorum. ⁊ quia cognitio magis videtur sequi virtutem actiuam q̃ passiuam ideo fm eos cognitio potius debet attendi fm facultatē rei cognite q̃ est actiua q̃ anime cognoscētis q̃ est passiuā

¶ Nūc improbat hāc opinionem. secundo ponit suam veritatem ibi. Nec est efficiens. Prius mo ergo deducit ad plurā incoūueniētia istā opinionem dicens. Sed si mens vigēs nihil explicat prius moribz. i. si nullam actōem propriā hz sed tm iacer patiens subdita notis. i. similitudinibz corporz. ⁊ si ipsa reddit. i. repñtat cassas hymagines rez. i. similitudines in vicem speculi. i. ad modū speculi. Tunc queritur vnde viget hec notio. i. hec cognitio animis. q; aia est cernēs oīa nō tm corporalia. sed etiam incorporalia ¶ Notandū q; primum incoūueniēs est. si cognitio intellectionis fieret per solā impressionē corporis in anima. tunc nō esset virtus p quam aia cognosceret incorporalia. quia

per solā impressionem corporum tm cognosceret corporalia. Nunc autē manifestum est q; etiā incorporalia cognoscit Aliud inconueniens ponit dicens. Si anima tm est passiuā que vis anime singula perspicit. id est ut dicat. aut que vis anime cognita diuidit. aut diuisa recolligit. aut que vis anime legens. id est apprehendens alterum iter componendi ⁊ diuis

¶ Sed mens si prius vigens
Nihil motibus explicat.
Sed tm patiens iacer
Notis subdita corporum
Cassasq; in speculi vicem.
Rerum reddit ymagines
Vnde hec si animis viget
Cernens omnia notio
Que vis singula perspicit
Aut que cognita diuidit
Que diuisa recolligit
Alternūq; legens iter
Nunc summis caput inferis
Nunc decidit in infima.
Tum sese referens sibi
Veris falsa redarguit

Metrum quartum

de dñi. nūc inserit caput summis. id est generalissimis ascendendo a specialissimis ad generalissima colligendo multitudinem. et nūc decidit vñ de cadit fm altam litteram. id est cadit ab infima. In infima id est in specialissima procedendo a generalissimis ad specialissima diuidendo. Tū id est tandem anima referens id est comparans se sibi redarguit falsa veris id est p veram ¶ Notandum q ex littera talis formatur ratio. Illa anima nō est tm passiuā sed actiuā que iudicat cōponit et diuidit et veris falsa redarguit. sed anima intellectiua est hñmōi. ergo et. Maior nota est q iudicare cōponere et diuidere redarguere videntur esse operationes actiue. Minor apparet. anima iudicat inter verum et falsum. componit p dñs catum cum subiecto. aliquando diuidit predicatū a subiecto et falsas opinionones redarguit.

¶ Hec est efficiēs magis
Longe causa potentior
Quam que materie modo.
Impressas patitur notas.
Precedit tamen excitans
Ac vires animi mouens
Vno in corpore passio
Cum vel lux oculos ferit.
Vel vox auribus instrepit
Cum mentis vigor excitus
Quas intus species tenet
Ad motus similes vocans
Notis applicat exteris
Introsumq; reconditis
Formis miscet ymagines

¶ Hic phia ponit veritatem dicens. Hec mens est magis causa efficiēs que est causa longe potērior q illa que mō materie. id est similitudine materie patitur notas impressas. Et quia aliquis crederet q in anima nulla esset passio. ideo subdit quedam passio prece dit operationes anime in vno corpore excitans et mouens vires animi ad operandum vt quando lux ferit oculos tūc patitur visus. vel cum vox instrepit. i. insonat auribus. tūc patitur auditus. et tādē vigor mētis excitatus id est excitatus vocans species quas intus tenet ad similes motus applicat eas notis exteris. id est similitudinibus exterioribus et miscet. i. applicat ymagines exteriores corporum formis. i. speciebus

introsum. i. in aia reconditis ¶ Notandum q Boetius hic vtritur sententia platonica que ponit species rerum a principio naturaliter inditas anime. sed anima sopita est in corpore. ita q nō intelligit p eas nisi excitetur p immutationem sensuum exteriorum. excitata aurem euocat speciem simile illi quā sensus exterior impressit. et applicatio eam rei exterioris

Liber Quintus

ri sic intelligi p eam. Ad hanc intētionem etiā loquitur L in cōtēstis p rī
mo posteriorū dicens. Rō in nobis sopita nō agit nisi p us p oparōes sen
suū quibus admiscetur fuerit experrecta ¶ Notandum q ex litte
ra videtur q intellectus possibilis intelligendo etiā sit actiuus cū sit cau
sa efficiens vt dī in l rā. Aresto. aut. iij. de aīa vult q intelligere sit pari. z q
intellectus nullam habet naturam. nisi q est possibilis vocatus Ad hoc
dicunt aliqui q q anima pprehendit tam intellectū possibilem q agens
tem. aīa est actiua. immo causa effectiua intellectionis rōe intellectus pos
sibilis. Vel dōm q intellectus possibilis est potentia passiua. saltem quo
ad primū eius actum. cū intelligere sit pari. sed oīs potētia passiua de neci
tate requirit potētiā actiuā que reducat ipsam ad actū. Tale aut a
ctiuū nō potest esse res corporalis extra cū agens sit pstantius passio. iō tale
actiuum ex pre aīe erit intellectus agēs cuius opatio est facere potētia. in
tellecta actū intellectū ita q a rebz extra p tute intellect⁹ agētis impmit
aliquid intellectui possibili p quod in actū intelligendi reducit. Nō est
ergo intentio Boetij negare cū mens sit passiua rōe intellectus possibil
sed vult q mens siue anima magis habeat efficiētiā in intellectione q sit
passiua ab ipsi corpibus extra. z p cōsequens efficiētia intellectus nō de
bet attribui rebz extra. quod erat de intentōe stoicorum.

¶ Hec est qnta prola
huius qnti libri. in q pro
bat specialiter diuinā co
gnitionem esse fm mos
dum cognoscētis z non
rei cognite. scđo ondit in
sufficiētiā eorum q ex
nostro mō cognoscēdi i
probant. puidētiā diui
nam ibi. Quid igit Pri
mo facit quod dictū est
secūdo infert duas pclu
siones ibi. Hac itaqz Pri
mo dicit. Si in sentien/
dis. i. in cognoscēdis cor
poribus animus noster
nō tñ insignitur. i. affici
passione corporis. sed ex
sua vi iudicat passionēz
subiectam corpori. ita q
in pgnosendo sequitur
pprium motum qzuis q
litates obiecte forinsec⁹
afficiant. i. immutent in
strumenta. i. organa sen
suū z passio corpis an

¶ Prosa quinta libri quinti.

Disputat sensum z ymaginatōem ce
dere rationi. rōem intellectui

¶ Quod si in corporibus sentien/
dis qzuis efficiant instrumēta
sensuum forinsecus obiecte qualita/
tes animiqz agentis vigorem passio
corporis antecedit. que in se actū mē
tis prouocet. excitetqz interim quies/
centes intrinsecus formas. si in senti
endis inquā corporibus. animus nō
passione insignitur. s; ex sua vi subie/
ctam corpori iudicat passionem. qzto
magis ea que cunctis corporum affe

Prosa quinta

ctionibus absoluta sunt in discernen-
do nō obiecta extrinsecus sequūt. sed
actum sue mētis expediunt

magis ea que absoluta cūctis affectionibz. i. qualitatibz corporz. s. intelli-
gentie separe z precipue deus. illa in discernēdo nō psequitur obiecta ex-
trinsecus. sed expediūt. id est perficiūt actum sue mentis. i. operatōem in
rellectiuam fm naturam ppriam ¶ Nota q' ex littera potest sic argui
Si id de quo minus videtur inest z de q' magis. sed minus videtur q' ani-
mus noster in cognoscēdo sequat' motū suū z nō rei cognite. z tñ sequi-
tur facultatem sue cognitionis. q' multo magis intelligentia diuina sequi-
tur in cognoscendo propriū motū sue cognitionis q' ipsius rei cognite

¶ Hac itaqz ratione multiplices
cognitiones. diuersis ac differenti-
bus cessere substantijs. Sensus em̄
solus. cunctis alijs pgnitionibus de-
stitutus immobilibus animantibus
cessit. quales sunt conche maris. que
qz alia saxis herētia nutriuntur. Ima-
ginatio vero mobilibus beluis qui-
bus iam inesse fugiendi appetendiue
aliquis videtur affectus. Ratio vero
humani tm̄ generis est. sicut intelligē-
tia sola diuini. Quo fit vt ea noticia
ceteris prestat que suapte natura non
modo propriū. s. ceterarum qz noti-
ciarum subiecta cognoscit

recedat vigorem agentis
animi que passio prouo-
cet actum mentis in se z
excitet formas intrinse-
cus quiescentes. Si h' est
in animo nostro multos

¶ Hic infert duas cō-
clusiones ex premissis dis-
cens. Ex quo cognitio
sequitur naturam cog-
noscentis z nō rei cog-
niti. z cum pgnoscentia sit
diuersa fm naturam. op-
tet diuersis cognoscen-
tibus conuenire diuersas
cognitiones. Unde
dicit. Hac itaqz ratione
quia cognitio sequitur
naturam cognoscentem
multiplices cognitiones
cesserunt diuersis ac dif-
ferentibus substantijs.
sensus enim solus desti-
tutus alijs pgnitionibz
cessit animantibus im-
mobilibus. qualia sunt
conche maris z quecum-
qz nutriuntur herētia
saxis. Imaginatio vero
cessit mobilibus beluis
que mouentur motu. p
gressiuo quibz videtur
in esse affectus. id est ap-
petitus fugiendi maluz
vel appetendi bonum.
Ratio vero quā pprehē-

Liber Quintus

Diuinus vniuersale tñ est humani generis sicut intelligētia est diuini gene-
 ris. Tūc ponit secundam conclusionem q̄ illa cognitio est notior z nobilior
 or que nō solum apprehendit propriū obiectū. sed etiā obiecta aliarū noti-
 ciarū. i. cognitionū. vñ dicit. Quo fit vt ea notio. i. cognitio preter. i. nobi-
 lior sit ceteris que suapte natura. i. p̄pria natura nō modo. i. tñ modo p̄pri-
 um obiectū cognoscit. sed etiā cognoscit subiecta ceterarum noticiarum.
 ¶ Nota circa primam cōclusionem q̄ cum actus z opationes diuersificē-
 tur fm diuersitatem agētiū z opantiū seqtur si agentia z soperantia
 sint diuersa q̄ habent diuersas opationes z cognitiones p̄pter qd̄ sensus
 sine alijs cognitionibz cessit aialibus immobilibz. z accipit hic sensus stri-
 cre p̄ apprehensione sensitua que solū immutat ad p̄ticiam sensibilē. Sic em̄
 distinguitur cōtra ymaginatōem q̄ nō tñ apprehendit rem p̄ntem s; eti-
 am absentem ¶ Notandū circa secundā cōclusionem q̄ quēcūq; pos-
 tētia plura cognoscit videt̄ esse prestantior ea que cognoscit pauciora. si q̄
 aliqua potētia cognoscit p̄prium obiectum z cū hoc obiecta aliaz potē-
 tiaz inferiorz. sicut est intelligētia diuina. z nō eōuerso. seqtur q̄ potētia
 supior plura cognoscēs sit nobilior inferiori

¶ Nec phia ostendit
 insufficientiam eoz que
 ex hoc modo cognosce-
 di nostro improbat diui-
 nam puidētiā. Secdo
 horatur nos ad p̄sides-
 radum modum diuine
 cognitiois. ibi. quare in
 illius Primo manifestat
 insufficientiā eoz per sis-
 mile. Secdo applicat illd̄
 stile ad p̄positum ibi. Si
 mile est. Similitudo au-
 tem quam intendit talis
 est. Sensus z ymagi-
 natio sunt cognitioēs in-
 feriores q̄ rō. Si ergo
 sensus z ymaginatio vel-
 lent iudicare moduz co-
 gnoscendi rōnis ex mo-
 do cognoscēdi p̄prio. z di-
 cere q̄ vniuersale nihil es-
 set quod ratio apprehen-
 dit. vel si vez esset iudici-
 um rōis. vel esset p̄ticiu-
 laire z sensibile. rō verō
 diceret p̄ticiū. Manife-
 stum ē q̄ nos q̄ vigem⁹

¶ Quid igit si ratiocinationi sensus
 ymaginatioq; refragētur. nihil esse il-
 lud vniuersale dicētes. quod sese intu-
 eri ratio putet. Quod em̄ sensibile vñ
 ymaginabile est. id vniuersum esse nō
 posse. Aut igitur rationis verū esse iu-
 dicium nec quicq; esse sensibile. aut q̄
 niam sibi notum sit plura sensibus et
 ymaginationi esse subiecta inanez cō-
 ceptionem esse ratiōis. que quod sen-
 sibile sit ac singulare quasi quoddam
 vniuersale cōsideret Ad hec si rō p̄tra-
 mdeat se q̄dem z quod sensibile et qd̄
 ymaginabile sit in vniuersalitatē rō-
 ne p̄spicere Illa vero ad vniuersitatis
 cognitōem aspirare nō posse. qm̄ eoz
 notio corporales figuras nō possz ex

Prosa quinta

cedere De rerū vero cognitione firmi
ori potius pfectioniq; iudicio eē credē
dum In hmoi igitur lite nos quib;
tam ratiocinandi q̃ imaginandi etia
sentiendiq; vis inest. nonne rōnis po
tius causam probaremus

sunt imaginabile id non posse esse vniuersale fm iudiciū sensus z imagina
tionis. Aut igit iudiciū rōnis necē est esse verū z p pns nec quicq; eē sen
sibile qd est absurdum Aut qm notū est sibi scz sensui z imaginationi que
necē est esse sensibilia. crederes ne pceptiōem rōis esse inanē que p̃siderat
illud qd est sensibile z singulare quasi quoddā ṽle Ad hēc si rō r̃ndeat se
p̃spicere in rōne ṽli quod est sensibile z imaginabile Illa vero scz sensus
et imaginationem nō posse aspiciere id est puenire ad cognitionē vniuers
salis qz cognitio eoz nō excedit figuras corporales z diceret ratio poti⁹
esse credendum firmiori z pfectiori iudicio rerum In hmoi igitur lite scz
inter sensum z imaginatiōem ex vna pte z rōnem ex altera pte nos q̃b;
tneft tam vis rōcinandi q̃ imaginandi z sentiēdi nō ne potius. pbarem⁹
cām rōnis z reputaremus motiua sensus z imaginationis esse sufficiē
tiam quasi dicat immo

¶ Hora q iudicio nobilioris potentie potius est astandū q̃ iudi
cio potencie ignobilioris cū igitur ratio sit potentia nobilior q̃ sensus z
imaginatio. eo q ratio cōphendit propriū obiectū z obiectū sensus z
imaginationis z non econuerso. ergo potius astandū est iudicio rōis
q̃ potenciarum inferiorum.

Simile est q humana rō diuinam in
telligentiam futura nisi vt ipsa cogno
scit non putat intueri Nā ita differis
Si qua certos ac necessarios habere
non videantur euentus. ea certo euē
tura p̃sciri nequeant Harum igitur
rerum nulla est p̃scientia. quā si etiā
in his esse credamus. nihil erit quod
non ex necessitate proueniat Si igit

vtraq; cognitōe potius
q̃sentiremus rōni iudic
cando motiū sensus et
imaginationū esse iusti
ciens Dicit g. Quid
igit si sensus z imaginat
tio refragent. i. p̃tra dis
cant rōni dicentes nihil
esse ṽle id qd rō putat
se intueri sic arguendo.
Quod est em̃ sensibile

¶ Hic applicat illud si
mīle ad ppositū z dē Il
lud qd est dictū de sens
ui z imaginatione respe
ctu rōnis simile est ei q
humana rō nihil putat
diuinā intelligētiā in
tueri nisi vt ipsa rō cog
noscat qd apparet ex ipo
mō arguendi Nam ita
differis id est arguis. si
qua videantur non has
bere certos z nec̃ os
euentus talia nequeant
p̃sciri certe euentura.

Liber quintus

Igitur talia res nulla est
prescia quā scz presciam
si credimus esse in his.
nihil erit quod non pue
niat ex necitate. Si igitur
sicut sumus participes
rōnis ita possemus ha
bere iudiciū diuine men
tis. sicut nūc iudicam?
imaginationē et sensum
oportere cedere rōni sic censeremus. i. iudicaremus iustissimus humane
rationi se summittere diuine menti.

¶ Nota qd simile est de iudicio sensus et imaginationis respectu ra
tionis. et rōnis respectu intelligentie diuine. Nā sensui et imaginationi
videtur qd rō aliter nō possit pprehendere rem nisi sicut ipsa pprehēdit
qd cū falsum est. Sic similiter videt rō ni humane qd intelligentia diuina
nō possit res incertas cognoscere aliter qd ipsa cognoscit qd falsum ē. Nā
que rō humana incerte cognoscit. intelligentia diuina certa pprehendit.

¶ Nec phia hortat vt
erigamus nos ad cog
nitionē diuine intelligentie
dicens. Quare si possu
mus erigamur p dilige
tem plderatōez in cacu
men illius summe intel
ligentie. s. diuine. Illic em
rō videbit qd in se non
pnt inueniri. s. quō certa et
definita pnotio dei cog
noscat illa que non hnt
certos exitus et illud nō
erit opinio. sed potius erit
simplicitas summe scie nullis terminis inclusa. qz simplicitas summe sa
pientie est infinita

¶ Notandum qd si cognitio sequeretur facultatē rei cognite et nō pnt
cognoscentis tunc sicut ratio humana cognoscit futura et ingentia incer
te. sic similiter intelligentia diuina ea incerte cognosceret. sed qz facultas
cognitionū est fm facultatem virtutum cognoscentiū et intelligentia di
uina in cognoscendo excedit rō nem humanam. poterit ipsa certe pgnos
cere que ratio humana incerte cognoscit

¶ Hic incipit quintus
metrū huius qnti qd dicit
archilociū ab inuētoze
dactylicū a pede pdomi
nante. In quo ostendit

vti rationis participes sumus ita di
uine iudicium mentis habere posse
mus sicut imaginationē sensumqz rō
ni credere oportere iudicariū? sic di
uine sese menti humanaz summittere
rationē iustissimum censeremus.

Quare in illius summe intelligentie ca
cumē si possumus erigamur Illic em
rō videbit qd in se non potest inueniri
Id autē est quonā mō etiā que certos
exitus non hnt. certa tū videat ac defi
nita pnotio. neqz id sit opinio. sed
summe potius sciētie nullis terminis
inclusa simplicitas

¶ Metrū quintum libri quinti
Nam varijs terras animalia p
meant figuris

Retrũ

quintū

namq̃ alia extento sunt corpore pul
ueremq; verrunt

Continuum trahunt vi pectoris inci
ta sulcum

Sunt quibus alarum leuitas vaga
verberetq; ventos

Et liquido lōgi spacia etheris enatet
volatu

Hec pressisse solo vestigia gressibus
gaudent

Vel virides campos trāsmittere vel
subire silvas.

Que varias videas licet omnia discre/
pare formis

Prona tñ facies hebetes valet in gra
uata sensus

¶ *i. terre gressibus suis ⁊ trāsmittere. i. p̄trāsfire virides cāpos ⁊ gaudere
inbire filius q̄ oīa aīalia licet videas ea dīscipere varijs formis. tū faci
es eoz p̄na. i. ad terrā inclinata valet ingraue. i. in grauatos ostendere
sensu debetes. i. brutales. ¶ Notādū q̄ p̄bīa tāgīt tria genera aīalīū
sc̄p̄ reptīlia. volatīlia. ⁊ gressībīlia. q̄ licet differāt in formīs q̄ quedā for
mānt ad rep̄ndū vt serpentes. q̄dam ad volandū vt aues. q̄dā ad gra
uendū vt bestīe. tū in hoc oīa pueniunt q̄ hñt faciem inclinatā ad terrā*

Unica gens hominum celsum tenat
altius cacumen

Atque leuis recto stat corpe despicit
terras

Hec nisi terren⁹ male desipis admo
net figura

Qui rē celū vultu per̄ experisq; frōtē
In sublimē feras qūm dī ne grauata

peffum

Inferior si dat mēs corpe celsiꝝ leuato

hoiem esse dispositū ad
templarōnem celestīū
ex figura corporis sui. ⁊
primo describit figurā
corpalem aliarū bestiarū.
Secūdo figuram hoīs. Abi
Unica gens. Primo de
aialia permeant terras
q̃ varīs figuris namq̃
animalia extēto corpore
sicut s̃z serpētes ⁊ repti
lia illa verrūt. ⁊ vertunt
puluerē ⁊ incitat. ⁊. mo
ta vi pectoris trahūt cō
tinuūz sulcum supple
puluere. Sunt alia ani
malia quibz in est vaga
lentis alarū ⁊ enatāt.
transcunt liq̃do volatu
spacia longi etheris. ⁊.
aeris. Sunt alia q̃ gau
dent vestigia n̄ fuisse solo

¶ Hic describit figuram hois dices. Unica gens hominum. i. solum genus humanum. leuat celum. i. caput suum altius. et leuis stare et eo id est erecto corpore et despiciat terras. vultu eleuato ad celum. tu ho terrenus qui teo corpore peris celum et exeris. i. eris. gis frontem. hec recta figura admonet te et te despicias nisi eris feras. i.

Liber Quintus

extollas animū tuū in sublimē. i. in celestia. ne mens grauata. i. grauedine depressa pessum. i. sub pedibus vel subtus. z est pessus aduerbiū loci. ne illa mens sidat. i. resideat inferior corpe leuato celsius

¶ Notandū cū hō habeat figurā corporis erectā ad celū si aīa non exigeretur ad p̄lationē celestium videretur corpus esse nobilitus anima ¶ Hora fm Aresto. xvi. de aīalibz hō inter oīa aīalia hz figurā recti linearē. de qua figura etia loquit Quidius in libro methamorphoseos dicens Pronaqz cū spectent aīalia cetera terram Os homini sublimē de dicit celūqz videre Iussit. z erectos ad sidera. tollere vultus.

¶ Hic incipit sexta. p̄sa z vltima huius q̄nti. in qua determinat veritatē de p̄possibilitate p̄ scie diuine z liberi arbitrij. z p̄mo ponit suā de terminatōez. sc̄do subiūgit vtilē exhortatōnem circa finē libri. ibi. Aduersamini igit. Primo oñt modū diuine cognitiōis. sc̄do soluit obiectiones factas p̄ra diuinam p̄uidentiā. tercio p̄cludit p̄possibilitatem liberi arbitrij cū p̄uidentiā diuinā. secunda. ibi. Quid igit postulas. tercia ibi. Que cū ita sint. p̄mo determinat de statu dei qui est eternitas. Sc̄do ex hoc declarat modum diuine scie. ibi. Qm̄ igit oē iudicium Primo p̄mittit q̄ determinandū sit de eternitate. sc̄do determinat de ea ibi. Eternitas igitur. Primo dicit Qm̄ monstratū est pauloante q̄ oē qd̄ scit cognoscitur non ex sui natura. i. nō ex natura rei scire. sed ex natura cognoscentiū. intueamur nūc q̄rum fas est quis sit star⁹ diuine essentie vel substantie vt possimus agnoscere que sit eius sciētia Et subdit q̄ cōe iudiciū cunctoz degentiū. i. vrentiū rōe ad deū eē eternū. ideo p̄sderem⁹ qd̄ sit eternitas. hec em̄ nobis patefacit naturā z diuinā sciētiā

¶ Prosa sexta quinti libri

¶ Disputat de eternitate dei. de p̄nti tpali ac de p̄terito z de futuro Et q̄ ea que sūt in dei p̄ntia neccāria sūt. ad p̄ns p̄siderata p̄dēt ex libero arbitrio

¶ Noniā igit vti pauloante mōstratū est. oē qd̄ scitur nō ex sua sed ex p̄prehendentiū natura cognoscitur. intueamur nūc quantum fas est quis sit diuine substantie status. vt q̄ nam etiā scia eius sit possimus agnoscere Deum igit eternū esse. cunctozū rōne degentiū cōmune iudicium est Quid sit igitur eternitas p̄sideremus Hec enim nobis naturam pariter diuinam sciētiāqz patefacit

¶ Nota q̄ v̄ri degentes rōe sunt v̄ri p̄diti luce sapientie. z oēs isti p̄cedūt deū esse eternū. Nā p̄s. viij. phis. ex eternitate morus oñt eternitatem motoris. z omnes tam greci q̄ barbari putantes deos esse

¶ Nota q̄ v̄ri degentes rōe sunt v̄ri p̄diti luce sapientie. z oēs isti p̄cedūt deū esse eternū. Nā p̄s. viij. phis. ex eternitate morus oñt eternitatem motoris. z omnes tam greci q̄ barbari putantes deos esse

Prosa sexta

estimar eos imortales ¶ Nota q qz eternitas dei z natura z scia dei
nō dñt fm subam iō pgnita eternitate pgnoscit natura z scia dei

¶ Hic pfectur de eternitate. Et pmo ponit eius diffinitōez. scō de
clarat eam. ibi. Qd si ex collatione. Primo dr. Eternitas est possessio
vite interminabilis exis tota simul z pfecta ¶ Nota fm alteruz
supl. de causis. Aliqd est eternuz z est in eternitate z est ipsa eternitas

Eternitas igit est interminabilis vite
tota simul z perfecta possessio

sicut deus. Aliq sunt et
nar sunt in eternitate. sz
non sunt ipsa eternitas
sicut substantie separas
te. Alia sunt eterna nō

in eternitate nec st ipsa eternitas. vt motus tps z mūdus.

¶ Nota cū dr eternitas est possessio. ibi vtrū nomie possessionis ad
designandū immobilitatem z indeficientiam eternitatis qz ipsa firmi
ter possidet z quiete habet. z dr vite. ad innuendum q non viuentia nō
mensurant eternitate. z dr interminabilis ad dñam illius vite que habz
terminū a pte añ z a pte post. scs vita hois. vel a pte añ tñ scs vita an
geloz. z dr tota simul. ad dñam vite angelice. quīs em esse angeli fm
subam sic totum simul. non tñ fm opationem cū habeat opationes suc
cessiuas z inlectiones. z dr pfecta ad designandū q cñituri nūq des
est. pfectū em est cui nūq deest pmo celi z mundi

Qd ex collatōe tpsaliū clarius liquet.
Nā qd viuit in tpe id pns a pteritū
in futura procedit. Nihilqz est in tpe
pstitutū. qd totū vite sue spaciū pter
possit amplecti. sz crastinū qdez nōdū
apphendit hesternū pō iā pdidit. In
bodierna qqz vita. nō amplius viui/
tis qz in illo mobili transitorioqz mo
mēto. Qd igit tps patitur cōditionē
licet illud (sicuti de mūdo cēsuit Are/
stoteles) nec ceperit vnqz esse. nec de/
sinat. vitaqz eius cū tps infirmitate
tendatur: nōdum tamen tale est vt et/
num esse iure credatur. Non enim to

¶ Hic declarat diffi
nitionem. scō redargu
it quosdam qui vocabu
lo cñitatis abutebant.
ibi. Unde non recte Pri
mo ergo declarat diffini
tionem cñitatis in com
paratione ad temp^o dis
cens. Unde dictum est
q eternitas est possessio
tota simul interminabi
lis vite quod liquet clas
ri^o ex collatione id est ex
comparatione tempora
lium. Nam quicquid vi
uit in tempore illud pre
sens existens procedit p
successiuam mutabilita
tem a pteritis in furu
ra. z nihil est in tempore
pstitutū quod parit pos
sit amplecti. i. pprehēdi
totū spaciū vite sue. sed

Liber quintus

crastinū nondū apphen
dit. besternum vero tps
iam pdidit. z in hodie
na vita nō ampli⁹ viui
tis. i. nihil plus est pns
dehodierna vita nisi q
in isto mobili z transito
rio momēto p̄tinet devi
ta. Et dicitur momentū ill
lud indiuisibile instans
quo futurū copulat cū p
terito. Quicqd igit pas
titur tps pditionem. i.
successione licz nunc in
ceperit eē nec desinat eē
sicut *Aristo.* censuit de
mūdo. z licet vita. i. du

ratio eius tendat. i. extendat cū infirmitate tps. nondū tñ tale est vt ius
re credat esse eternū. qz non comprehendit neqz plectit simul totū spac
um vite sue. i. durationis licet infinite. i. infinito tpe duret. sed futura nō
dum hz transacta. i. ptransita z pterita nō hz. Quicqd ergo pphendit
et possidet pariter totā plenitudinez interminabilis vite cui nihil absit
futuri nec aliqd fluxerit pterit illud iure phibet esse eternū. qz illud eter
nū sui copos eo q nihil sibi desit necesse est sp sibi assistere pns. z est ne
cesse pntem habere infinitatē. i. infinitā durationē tps mobilis. i. succes
siui ¶ Notandū q p cognitionē tps deuenimus in cognitionē eter
nitatis eo q opposita iuxta se posita magis elucescunt. ideo p naturaz z
successionem tps declarat nobis naturā eternitatis. Sicut em̄ rō tps
consistit in successione z apprehensione prioris z posterioris in motu cu
ius vna pars pterijt z alia est futura. sic rō eternitatis p oppositum cōsi
stet in apprehensione vniformitatis illius quod om̄ino est extra motum
comprehēdens simul pteritum z futurū tanq pns ¶ Nota q ipsi⁹
eterni nihil trāsīt in pteritum. ideo sp sibi pns assistit. qz vero nunc de
ciet sicut nec vnq̄ incepit cum habeat vitā interminabilem necesse est q
assint qlibet differentie tps. etiam si ponat tps infinitum. z qz eodē mo
do assistit differentijs tpm p quē modū in se subsistit. motus āt quo in
se subsistit est pntariū. ideo etiā assistit differentijs tps p motū pntez
¶ Ideo dicit q necesse est eternū pntem habere infinitatem tps mobilis

¶ *Nicphā* improbat
qdam qui abutebant
vocabulo eternitatis. se
cundo docet prium mo
dum loquēdi. ibi. *Tras*
digna. Primo facit qd
dictum est. sedo manife

em̄ totum simul infinite licet vite spa
ciū comprehendit atqz complectit. sed
futura nondū transacta iam nō habz
Quod igit interminabilis vite pleni
tudine totā pariter cōprehēdit ac pos
sidet. cui neqz futuri qdqz absit. nec
p̄teriti fluxerit id eternū esse iure phi
bet. Idqz necesse est z sui compos pre
sens sibi semp assistere z infinitatem
mobilis temporis habere pntem

¶ Unde nō recte qdam q cum audiunt
visus platoni mundū hunc nec habu
isse incitiū tps. nec habitū esse dese
ctum. hoc modo conditori. pditū mū

dum fieri coeternū putant. Aliud est
em̄ p̄ interminabilem duci vitam qđ
mundo Plato tribuit aliud intermi/
nabilis vite totam pariter complexā
esse presentiam quod diuine mentis
propriū esse manifestū est. Neq; de
us cōditis rebus antiquior videri de
bet temporis quātitate sed simplicis
potius pprietate nature

stat quomō temporalia
deficiunt a simplicitate
diuine nature quā nūc
tur imitari. ibi. Hūc em̄
Primo dē Dicitū est q
eternitas non solum in
terminabilitatem dē. s;
etia; simplicitatem. vñ
non recte qđam putant
q cum audiūt visum eē
Platōi mundū non has
buisse initium tps. nec
habitu; defectū. i. sinez.
hoc mō putant mundū
conditū fieri coeternum

Aditor. Cā aut̄ quare nō recte putant est q; aliud est duci p̄ intermina
bile vitam cū quadam successione qđ Plato attribuit mūdo. ⁊ aliud ē
simul esse p̄plexam totam p̄ntiam vite interminabilis qđ est p̄tuz dī
uine mētis. Et q; aliq; dicerz. Si mūdus nūq; incepit videt̄ esse coe
ternus deo. Ad hoc rōdet q; deus est p̄or mūdo. nō antiq̄tate tps sed
simplicitate nature. Tū dē. Neq; em̄ deus d; videri antiq̄or reb; cons
ditus quantitate temporis sed pprietate simplicis nature

¶ Notandū sic; p; ex libro Timei plato voluit munduz incepisse
sed finem non habere. Et hoc idem Aristotiles sibi imponit in libro ces
li ⁊ mundi dicens q; solus Plato generat mundū qđ est ergo q; dē Bo
etius q; Plato nō posuit mundū incepisse. Ad hoc dē q; d; Plato dī
xit mundū habuisse initium intelligit q; habuit initium institutionis nō
aut̄ temporis. sic; ponit exemplum de vestigio pedis. vt si pes ab eter;
no sterisset in puluere pes ess; causa vestigi; naturaliter precedens vesti
gium licet non tempore

Hunc enim vite immobilis presenta
rium statum. infinitus ille temporalium
rerum motus imitatur. Cumq; eum
effingere atq; equare non possit. ex im
mobilitate deficit immotum. ⁊ ex sim
plicitate presentie decrescit in infini/
tam futuri ac preteriti quantitatem.
Et cum totam pariter vite sue ple;

¶ Hi manifestat
quomō tpalia deficiūt
a simplicitate diuine na
ture quas nūc imitat;
ri dicens. Ille infinitus
mod; rez tpaliū imitat;
q̄rum pōt hunc p̄ntari
um statum vite immo;
bilis. i. eternitatis. ⁊ cuz
eū nō p̄t effingere. i. exp;
meret equare deficit ab
eius imobilitate succel;
siue acq̄rendo qđ simul
habere non potuit. ⁊ ex
simplicitate p̄ntie decre

Lib^r quintus

scilicet in infinita quantitate
 preteriti et futuri. et cum nequeat
 possidere pariter
 totam plenitudinem vite
 sue hoc ipso quod aliquando
 nunquam esse desinit
 videtur aliquatenus emula
 rillud quod implere non
 potest. alligans se scilicet status
 temporalis ad qualemcumque presen-
 tiam huius momenti. id est in
 statu exiguu. id est indiuisibil-
 bilis et volucris. id est transi-
 torij que seque presens instan-
 tis temporalis habet quandam ima-
 ginem manentis presentie.
 id est eternitatis. et prestat
 quibuscumque pertingit ve-
 la esse videant. nam illa
 dicimus esse que sunt in pre-
 senti momento. quod vero
 non potuit manere. id est presen-
 tia instantis propter natu-
 ram rei mobilis. ideo arri-
 puit infinitum iter temporis per
 successionem. et eodem modo semper est
 ut continuaret vitam eundo de uno
 esse in aliud cuius plenitudinem non
 potuit complecti permanendo.

Et notandum quod infinitus motus
 temporalium rerum quantum pre-
 sentat statum eternitatis. quod non
 potest eum totaliter exprime-
 re. quod status temporalis est
 successiuus. status eternitatis non.
 et status temporalis respicit preteritum
 et futurum. status eternitatis tamen
 presentis. cum in hoc imitatur
 statum eternitatis quod sic eternitas
 nunquam deficit. sicut infinitus
 motus temporalium nunquam esse
 desinit. et sicut in tempore est dare
 instans quod habet quandam
 imaginem cum eternitate. ita quod
 sicut in eternitate aliquid dicitur
 esse. sic illa dicimus esse que sunt
 in presenti instanti. ideo status
 rerum temporalium licet non
 possit imitari statum eternitatis
 presentia permanendo tamen ipsum
 imitatur suam durationem
 successive continuando

In ista parte philosophia
 docet quomodo proprie loquen-
 dum sit de deo et de mun-
 do dicens. Si nos sequentes
 platonem velimus imponere
 nomina digna id est convenientia
 rebus dicamus deum esse eternum
 mundum vero dicamus perpetuum
 et hoc persona et dicto auctoritate
 Gregorius

Itaque si digna rebus nomina
 velimus imponere. Platonem
 sequentes. Deum quidem
 eternum. mundum vero dica-
 mus esse perpetuum.

Prosa sexta

Eternum vere sine principio sine fine. Perpetuum cui principium sed sine carebit

Hic phia ex dictis ostendit modū scientie diuine. Primo ergo ostendit qualis sit scientia diuina. et quāter sit nominanda dicens. Quoniam igitur omne iudicium fin sui naturam quā sibi subiecta sunt comprehendit. Est autē deo semper eternus ac pñtariū status. Scia quoque eius oēm temporis supergressa motiones in sue manet simplicitate presentie: in finitāque preteriti ac futuri spacia complectens. omnia quā si iam gerant in sua simplici cognitione considerat. Itaque si pñciam pensare velis quā cuncta diuoscit. non esse pñciam quā futuri. sed scientiam nunquā deficientis instantie rectius estimabis. Vñ nō pñdientia sed pñdientia potius dicitur quā porro ab rebus infimis constituta quasi ab excelso rerū cacumine cuncta prospiciat

niam omne iudiciū comprehendit ea que sibi subiecta. id est sua obiecta fin sui naturam id est fin naturam virtutis cognoscens. Natura autē dei talis est quā semper ipsi deo est status eternus et presentariū. Ex quo sequitur quā scientia dei supergressa omnem motionem temporis manet in simplicitate presentie. et complectens infinita spacia preteriti et futuri temporis omnia considerat quā si iam. id est presentialiter gerantur in sua simplici cognitione.

Tunc ostendit quomodo scientia dei est nominanda dicens. Itaque si velis pensare pñdientiam que cuncta cognoscit nō dicet diuinam scientiam esse presentiam quasi futurum sed rectius estimabis diuinam scientiam

esse instantie id est presentie nunquā deficientis. quod confirmat per ethymologiam huius nominis pñdientia dicens. Unde cognitio diuina nō dicitur pñdientia quia illa imponit ordinem ad futurum. sed dicitur pñdientia quasi porro id est procul a rebus infimis constituta ab excelso cacumine rerū cuncta prospiciat.

Nota quā cognitio sequitur modum rei cognoscentis. ideo cognitio et scientia dei sequitur statum et dispositionem dei. Status autem dei est eternus et presentariū. cum esse diuinum mensuretur eternitate. ergo scientia dei erit eterna et presentaria. ita quā omnia que sunt preterita et futura. cognoscit quasi sint presentia

Nota aliquis diceret. Non ens non potest aliquid esse presens et preteritum et futurum est non ens. ergo non potest esse pñs cognitio

Liber Quintus

diuine. Dicendū q duplex est non ens. quoddā q nullo modo est ens et tale nō est realiter pns alicui cum nihil sit. Aliud est non ens nō simpliciter sed qz actu nō est ens. et licet hmoi nō possit realiter coexistere tē porū pnti tñ pē coexistere eternitati. qz eternitas cuz sit infinita excedit tps pns extendēdo se ad pteritū et futurū. Et sic pteritū et futurū sunt eternitati coexistēcia pntialiter qz in eternitate nō est successio. vñ nō seqtur. si aliqd coexistit eternitati q p tātō simplr existat. qz eternitas et seq extendit se ad nō exns sicut ad pteritū et futurū. ¶ Notandū q deo oia sunt pntia et sibi nihil est futurū. id scia sua nō est dicēda pscia qz sol nat aliqd futurū. nec dicitur puidencia ppter eandē cām. sed dicitur puidencia quasi pcul pstituta a rebo inferioribz oia prospiciens

¶ Nec soluit obiectio/ nes supius factas ptra puidencia. Primo ergo oñdit qualiter hmoi obiectio nes soluantur. scdo resumit pnam obiectio nem ipsam fortissimando vt formalius soluat. scda ibi. Dic si diccas ¶ Circa primū notandū q tres erāt rōes quaz prima et secunda fundant super hoc q nihil pē esse pscitum a deo nisi id sit necessariū. tertia fundatur sup hoc q euentus incertus non pē

Quid igitur postulas vt necāria fiat que diuino lumine lustrent. cū ne homines qdem necessaria faciant esse q videāt. Num em ea que presentia certis aliquā eis necessitatē tu addit intuitus. B. Minime. P. Atq si est diuini humaniqz pntis digna collatio. vti vos vestro hoc temporario p senti quēdā videtis. ita ille omnia suo cernit eterno

certitudinaliter cognosci. Facit ergo duo Primo oñdit q pscia non imponit necessitatē rei pscire p quod soluit pma et scda rō. Scdo oñdit q scia dei nō mutat naturā rei sed simul stant certitudo a parte scie et incertitudo a pte euentus. p quod soluit tertia rō. scda ibi. Quare hec diuina. Primo dr. Ex quo deus cognoscit omia tanqz pntia. quid igit postulas vt illa fiant necessaria que illustrant. i. pprehendunt diuino lumine. i. diuina cognitione. cū nec homines faciāt ea necāria q pntialiter vident. Verbi grā. q hō videt in pnti nō facit esse necessariū. Nunqd em intuitus tuus dabit aliquā necessitatē eis q tu cernis pntia. dr Boetius. Minime. Et phia. Si est digna collatio diuini et humani intuitus respectu pntis sicut vos videris qdam hoc pnti teporario. i. in pnti tpe ita deus suo eterno intuitu oia cernit tanqz pntia ¶ Nota q intuitus nri rei pntis nullā imponit necessitatē rei pnti. qz visio Socratis currentis nō imponit necessitatē Socrati currenti. qz pē Socrates currere vel nō currere. Sic etiā intuitus diuinus q oia pntialiter cognoscit nullā imponit rebo necessitatē. sed videt ea pntialiter sicut futura alit nē cessario futura et ptingētia videt ptingenter futura

¶ Hic ostendit q̄ circa contingētia simul stant certa cognitio dei et incertus euentus rei dicens. Quare hec diuina prenotio quo deus nō h̄uic futura illa non mutat proprietatem rerum quo ad necessitatem ⁊ contingentiā. quia non im-

¶ Quare hec diuina prenotio naturam rerum proprietatemq; non mutat. Taliq; apud se presentia spectat. qualia in tempore olim futura pueniant. Nec rerum iudicia confundit. vnoq; sue mentis intuitu tam necessarie q̄ nō necessarie ventura dinoscit. Sicuti vos cum pariter ambulare in terra hominē. ⁊ oriri in celo solem videtis. quāq; simul utrūq; conspectū. tamē discernitis. ⁊ hoc volūtariū. illud esse necessariū. iudicatis. Ita igit̄ cūcta despiciēs diuin⁹ intuitus q̄litate rerum minime pturbat. apud se q̄dem p̄ntiū. ad conditionem vero t̄pis futurarum. Quo fit vt hoc non sit opinio: sed veritate potius nīsa cognitio. cum extatuz q̄d esse cognoscit. q̄ idem existendi necessitate. carere non nesciat

ponit necessitatē rei que contringens est sed talia apud se spectat presentia qualia olim proueniunt futura. Nec confundit rerum iudicia vt contringens faciat non eē contringens. sed vno intuitu mentis cognoscit tā necessarie q̄ nō necessarie futura. quod declarat i exemplo dicens. Sicuti vos homines quādo pariter id est in eodez instanti videtis homines ambulare in terra ⁊ soles oriri in celo. licz utrūq; simul sit conspectum tñ discernitis hoc eē voluntarium scz homines ambulare in terra et illud eē necessariū scz solē oriri Ita silt diuinus intuitus cuncta despiciēs id eē deorsuz aspiciens minime pturbat rerum q̄litate scilicet contingētiā ⁊ necessitatem Rerum dico apud se p̄sentium rōne eternitatis. s; futuraz ad conditionez tēporis. Quo fit vt p̄gnitio futuroz dei tanq;

presentiū non sit opinio sed cognitio veritate nīsa id est confirmata cuz cognoscit aliquid esse extaturum id est futurum q̄ idem non nesciat idē carere potest necessitate existendi

¶ Notandum de hoc q̄ dicitur deum omnia presentia liter cognoscere scilicet preterita ⁊ futura ponunt quidam exemplum de baculo fixo in aqua qui successiue toti fluuiō presens est quia partibz eius. sic eternitas simul est cū toto tempore ⁊ cum omnibz que fluūt in tpe ita q̄ totum tempus ⁊ q̄cqd est successiū in tēpore est presens eternitati. vt si ponat eternitas sicut centrū ⁊ totum tps sicut circūferentia tūc licz circū

Lib^r quintus

transfere[n]tia continue moueat et pars toti succedat tamen in comparatione ad centrū vniformiter se habet. Aliud exemplū ponitur de aliquo q̄ vadit p̄ viam. et non videt homines post se venientes. sed ille q̄ de alia turri respiceret videret totam viam. et homines p̄ eam transeuntes tam p̄cedentes q̄ sequentes. sic deus de specula sue eternitatis respiciens. omnia p̄sentialiter videt tam p̄sencia q̄ futura

¶ Hic p̄bia redit ad primam rōnem superi^{or} positam ipsam fortificando vt formalit^{er} soluitur et fortificat eam. secūdo soluit. tercio solutionem declarat. secūda ibi. Respondebo. tercia ibi. Que em̄. Primo dicit. Si dicas hic obijciēdo illud nō posse nō euenire quod de^{us} videt euentū. q̄a tunc deus falleret^{ur}. qđ aut non p̄t non euenire id ex necessitate contingere. et sic astringas me ad nomen necessitatis vt concedam cōtingens aliquo modo eē necessarium. Ego fatebor rem solidissime veritatis cui vix aliquis accesserit eam concedendo nisi speculator diuini. i. diuine nature. Tūc soluit obiectionem dicēs Si coartaueris me vt concedā aliquā necessitatem futuro^{rum}. Respondebo. Idem qđ futurū est quo ad nos cū refert ad diuinam notionem cui ipm̄ est p̄ns. dico necessariū esse. scz necessitate conditionata scz rōne p̄ntie. cū aut idem futurum perpenditur in sui natura. rōne cuius habet futuritōnem et inde terminationem in sui cā necesse est videri liberum

¶ Nota q̄ sicut illud qđ in se est cōtingens qñ est nobis p̄ns rōne p̄ntie sortit^{ur} quandā necessitates q̄ necesse est ipm̄ esse dñ p̄ns sit. qz oia sunt deo p̄ntia. rōe istius p̄ntie in ordine ad ipam diuinam cognitiōem sortiunt quandā necessitatem licet in sui natura prius videant libera

¶ Hic p̄bia declarat solutionē p̄ quandā distinctionem necessitatis et eā applicat ad p̄positū Secundo cōcludit exp̄missis simul stare q̄ aliis qua sunt fm̄ se continē

Hic si dicas. Quod euentum deus videt id nō euenire nō posse. quod at nō pōt nō euenire id ex necessitate cōtingere neq; ad hoc nomen necessitatis astringas. Fatebor rem quidē solidissime veritatis sed cui. vix aliquis nisi diuinū speculator accesserit. Respondebo namq;. Idem futurum cui; ad diuinam notionem refertur necessarium. cum vero in sua natura perpenditur. liberum prius atq; absolutū videri.

Due sunt etem̄ necitates. simplex vna veluti q̄ necesse est omēs homines eē mortales. Altera p̄dictōis vt si aliquē ambulare scias. cum ambulare necē

est. Quod enim quisque nouit id esse aliter ac notum est nequit. Sed hec predictio minime secum illam simplicem trahit. Hanc enim necessitatem non propria facit natura sed predictiois adiectio. Nulla enim necessitas cogit incedere voluntate gradientem quousque enim tum cum graditur incedere necessarium sit. Eodem igitur modo si quid prouidentia prout videtur. id est. necesse est. tamen si nullam habeat necessitatem. Atqui deus ea futura que ex arbitrio libertate proueniunt. presentia presentatur. Hec igitur ad intuitum relata diuinum. necessaria sunt per conditionem diuine notionis: per se vero considerata. ab absoluta nature sue libertate non desinunt.

Eodem modo si quid prouidentia diuina prout videtur. illud esse necesse est scilicet ea conditione qua prouisum est et qua ponitur sibi presens. quoniam nulla habeat necessitate nature sed deus omnia futura conuertitur tanquam presentia que ex libertate arbitrii proueniunt. igitur hec relata ad intuitum diuinum sunt necessaria per cognitionem diuine notionis. per se vero id est in sua natura non habito respectu ad diuinam cognitionem ipsa non deficiunt absolute id est a perfecta libertate sue nature.

¶ Notandum secundum intentionem Boetii ista ratio quicquid est prouisum a deo necessario euenit. soluitur. dicendo quod verum est quod necessario euenit necessitate conditionata sed non necessitate absoluta.

¶ Alii aliter solunt quod illa propositio est vera in sensu propositio scilicet falsa in sensu diuiso. Unde cum dicitur. quicquid prouisum est necessario euenit. verum est in sensu propositio quia impossibile est prouisum a deo non euenire tamen in sensu diuiso falsa est. quia euentus rei saltem contingentis in se non est necessarius.

gentia et incerta que est euentus certitudinaliter in quantum a deo premissa. secunda ibi. Euenit igitur prout dubio cuncta. Prout modo dicitur. Que sunt necessitates. Una simplex que est necessitas nature sicut omnes homines necessario esse mortales. Alia est necessitas predictiois ut si scias hominem ambulare illum ambulare necesse est. quod quod quisque nouit illud non potest aliter esse quam notum est. scilicet hec predictio. id est. necessitas predictiois minime trahit secum simplicem necessitatem. quod necessitatem conditionis non facit propria natura sed adiectio predictionis. Nulla enim necessitas cogit ambulare voluntarie ambulante quousque uis necessario sit cum ambulare tunc cum ambulat. Hanc distinctionem applicat ad propositum dicens.

Liber Quintus

¶ Hic p̄bia pcludit ex predictis q̄ ista simul stant q̄ aliqua fm se s̄ p̄tingentia z incerta que tñ certitudinaliter eueniunt inq̄tū p̄uista a deo. Sec̄do obijcit p̄tra hoc ibi. Quid igit̄ refert nō esse nec̄aria. p̄mo dicit. Proculdubio cuncta futura sunt que deus p̄scit. nōscit esse alioquin falleret̄ diuina p̄uidentia. sed quedam eorū p̄fisciscuntur. i. procedunt de libero arbitrio. ita q̄ q̄dum est de esse ipsozū p̄nt non euenire. Unde subdit. que q̄uis eueniant tñ non amittunt p̄p̄iam naturam libertatis. q̄ p̄ius q̄ fierent potuissent nō euenire.

Fient igit̄. p̄culdubio cuncta q̄ futura dens esse p̄noscit. S̄z eozū q̄dam de libero p̄fisciscuntur arbitrio. Que q̄uis eueniant. e. p̄stendo tñ naturam p̄p̄iam non amittunt. que p̄ius q̄ fierent etiam non euenire potuissent.

¶ Nota q̄ rota intentio Boerij sup̄ hoc q̄ aliquid libere futurū ex sui natura in p̄p̄atione ad p̄sciam diuinam nec̄ario euenit. z talis est necessitas p̄ditionara. q̄ inq̄tū p̄uistum est sic nec̄ario euenit sed nō absolute circumscripta p̄uisione.

¶ Hic obijcit p̄tra solutionēz soluit obiecti onē. Sec̄do p̄tra illam solutionē iterū obijcit. ibi. S̄z si in mea Obiectio in hoc p̄stite. Ex quo futurū p̄tingēs p̄scitū certitudinaliter euenit z nec̄ario. non videtur esse differētia inter. p̄tingens z nec̄arium. Un̄ dicit. Quid igit̄ refert cōtingentia z libere futura non esse nec̄aria. cū ipsa eueniant instar. i. ad sili tudinē nec̄itatis. Tunc soluit dicēs q̄ inter eūz eum nec̄arium z p̄tingētem hoc refert qd̄ manifestū apparet p̄ exēpla q̄ pauloante posui. i. q̄ sol oriens z homo gradiēs que dum fiunt non fieri non p̄nt. z ita utrūq̄ est nec̄arium sub p̄ditione p̄sciciētie. p̄ntia em̄ necē

Quid igitur refert non esse necessaria cum propter diuine scie p̄ditionē. mo dis omnibus necessitatis instar eueniet. hoc sc̄z q̄ ea que pauloante p̄posui sol oriens z gradiēs homo. que dum fiunt nō fieri nō p̄nt. eozū tñ vnū p̄ius quoq̄ q̄ fieret necesse erat existere. alterū vero minime. Ita etiam q̄ p̄sentia deus habet p̄culdubio existunt. Sed eozū hoc quidem de rerum necessitate descendit. illud p̄o de potestate facientium. Haud igit̄ iniuria diximus. hec si ad diuinā noticiā referantur necessaria. si p̄ se considerentur necessitatis esse nexibz absoluta. Si

Prosa sexta

est esse dum sunt pñtia
 nñ vñi eoz. s. sol oriens
 prius qñ fieret necē erat
 existere Alterū vero. s.
 hō gradīens minime hz
 necitatem fieri anteqñ fiat. Ita etiam illa que deus hz pñtia pcul dubio
 existunt ppter necitatem cōditionis qua sñt pñtia euenire tanquā pñtia
 Sed eozū que sic sunt pñtia hoc de rerū necitate descendit sicut solem
 oriri. aliud de pñtia facientū. s. hōiem ambulare Ex quo pcludit. ideo
 nō iniuria diximus hoc prius q illa qñ ptingēter eueniūt si referant ad dis
 uinā noticiā sunt necāria scz ex pditione diuine scie. Si vero p se pñdes
 rentur ipsa sunt absoluta a nexibus. i. a vinculis necitatis qd manifestat
 per simile. sicut si id quod patet sensibus referas ad rōnem tunc est vñis
 uersale. Si autē referas ad sensum tunc est singulare.

¶ Notandū q si idē relatiū ad diuersa potest esse vñe z singulare. vñ
 detur sñt q idem pparum ad diuersa possit esse contingens z necārium
 Nam pñticulare hz rōem ptingentis. z vñe rōem necessariū. Sed videm
 q humana natura ppara ad intellectū agentem abstrahentē a pditione
 bus indiuiduantibus z ppara ad intellectum possibilem hz rōnem vñis
 uersalis. sed ppara natura humana ad sensum qui pñticularet pñhes
 dit habet rōnem singularis. Nam vñuersale est dum intelligitur Par
 ticulare vero dū sentit. sñt erit de futuro ptingenti q ipm pparū ad diu
 nam pñscientiam est necessarium conditionaliter. in se consideratum ha
 bet se contingenter

¶ Nūc obicit ptra
 solutionē iam dictam. z
 soluit illam obiectionē.
 Secūdo mouet dubia
 tionez. ibi. Quid igitur
 Primo dr. Tu obicies
 ptra solutiōem sic. Si in
 mea potestate est muta
 re ppositum meū scz cur
 rendo vel non currendo
 ego euacuabo. i. frustra
 bo pñdientiaz diuinā
 cum ego mutauero illa
 que pñnouit esse futura
 Ipse soluit dices. Ego
 respondebo te posse flec
 tere. i. mutare ppositū
 tuum Sed veritas pñ
 dentie illa intuet illud te
 posse. s. mutare ppositū

Sed si in mea inquires pñtia situm est
 mutare ppositum. euacuabo pñ
 dentiam. cum que illa pñoscit forte
 mutatio. Respondebo Pñpositūz
 te quidem tuum posse deflectere. sed
 quoniam z id te posse. z an facias. quo
 re conuertas pñsens pñdientie ve
 ritas intuetur. diuinam te pñscien
 non posse vitare. sicuti pñsentis ocu
 li effugere nō possis intuitum. quam
 uis te in varias actiones libera volū
 tate conuerteris.

Libër quintus

z an facias q̄ propositum mutas. z intuetur quo p̄uertis tuū p̄positum ideo scias te nō posse vitare diuinā p̄scientiam. sicut q̄uis libera voluntate te conuertas in varias actiones tu non potes effugere intuitum p̄sentis oculi

¶ Notandum q̄ licet homo possit mutare p̄positum suum p̄ hoc tñ non effugit p̄uidentiam diuinā. q̄ deus illam mutationē p̄noscit posito eñ q̄ deus p̄uideret te cras iturum ad forum q̄uis posses non ire z p̄ponas nō ire non tamen non ibis. q̄ deus p̄ouidet simul z propositum z potestatem non eundi z mutationem propositi z actionem eundē di. z ideo non potes aliquo modo effugere eius p̄uidentiam

¶ Hic mouet dubitationē dicens. Tu forte inq̄es. quid igit p̄tingat ex ista solutione mutabitur ne scia diuina ex mea dispositōe. i. ex mea variatione sc̄z cum ego nūc volo hoc nūc aliud videtur ne p̄scia diuinā ex hoc alternare. i. mutare vices suas cognoscendi. Ipse respondet. Vnime p̄tingit hoc q̄ diuina scia mutetur. q̄ diuinus intuitus p̄currit oē futurū z retorquet illud ad p̄sciam p̄prie cognitionis cognoscendo oīa simul tanquā p̄sentia. nec alternat. id ē mutat vices suas p̄rognoſcendi nūc h̄ nūc illud successiue sicq̄ tu estimas sed manens libera mutatione vno ictu p̄uenit. z p̄plectit tuas mutationes. quam p̄sentia p̄phēdēdi oīa tanq̄ p̄sentia deus nō sortitur ex rebus futuris sed ex p̄pria simplicitate. Ex quo resoluitur. i. declaratur illud q̄ pauloante posuisti sc̄z indignū esse si futura nostra dicantur

¶ Quid igitur inquires. Ex mea ne dispositione scientia diuina mutabitur vt cum ego nunc hoc. nunc aliud velim. illa quoq̄ noscendi vices alternare videatur. Vnime. Omne nāq̄ futurum diuinus p̄currit intuitus et ad p̄sentiam p̄prie cognitionis retorquet ac reuocat. Nec alternat (vt estimas) nunc hoc nunc illud p̄noscendi vices. sed vno ictu mutationes tuas. manens p̄uenit atq̄ complectitur. Quā comprehendendi oīa visendiq̄ p̄sentiam. nō ex futurarū p̄uentu rerū. sed ex p̄pria deus simplicitate sortitus est Ex quo illud quoq̄ soluit q̄ pauloante posuisti indignū eē. si scie dei cām. futura nostra p̄stare dicant Hec eñ scientie vis p̄sentaria notione cūcta p̄plectēs. rebo mo

prestare causam scientie. virtus enim scientie

Prosa sexta

Dum omnibus ipsa constituit. nihil v^o ro posterioribus debet

diuine cuncta ppterens
presentialiter. ipsa impos
nit modū oibus rebus
qz scia dei est cā rex. ipsa
pō nihil debet ipis rebz

qz nihil ab eis accipit sicut nos accipimus scientiam a rebus.

¶ Nota si deus simul nō cognosceret ea que successiue eueniunt in tpe tunc scientia dei esset variabilis ppter hoc qz cognitionem vnus suc cederet cognitio alterius. sed qz oia simul pgnoscit tanqz prescia. ideo in sua scia nō cadit variatio vt prius nesciat esse alicuius z postea sciat. vel qz prius sciat hoc nō esse z postea esse ymmo simul oia cognoscit. z ideo simul scit aliquid non esse in vna differentia temporis mensurantis rem et esse in alia differentia temporis

¶ Hic pcludit ex pmissis possibilitatē liberi arbitrii cū pscientia diuina di. Que cū ita sint vt predictū est manet libertas arbitrii inteme rata. i. incorrupta Nec leges pponūt hominibus penas z pnia inique. i. iniuste voluntatibus nostris solutis. i. liberatis ab omni necessitate ma

Que cū ita sint manet itemerata mor talibus arbitrii libertas Nec inique leges solutis omni necessitate volun tatibus premia penasqz pponūt Da net etiam spectator desuper cunctorū prescius deus. visionisqz ei⁹ pns sem per eternitas cū nostrorum actūū fu tura qualitate pcurrit. bonis premia malis supplicia dispensans. Nec fru stra sunt in deo posite spes precesqz. q̄ cū recte sint. inefficaces esse nō pnt aut oia hec si omnia vīculo necessitatis vterentur sicut patet ex dictis

net etiā immobiliter deus prescius cunctor z pns eternitas sue visionis cō currit cū futura qualita te scz bonitate z malicia nostror actuum dispen sans. i. distribuens boz nis premia z malis sup plicia. nec frustra posite sūt preces z spes in deo que non possunt esse in efficaces cum sint recte.

¶ Nota ex quo ppter liberū arbitriū possunt res sic et aliter euenire non iniuste bonis pnia et malis supplicia prepo nuntur nec spes z pces frustrantur. frustrantē

Auersamini igitur vicia. colite virtu tes ad rectas spes animum subleuate humiles preces in excelsa porrigite. Magna vobis est (si dissimulare nō

¶ Sic subiūgit exhor tationē vīle dices Ex quo sic est qz nō estis cōs acti necitate ad facien dū aliquid sed manet in vobis libera voluntas. ideo auersamini. i. sperz

Liber Quintus

nite vicia. ne p ea iuste in
curratis penas. colite. i.
exercete virtutes. ppter
quas merita psequamur
ni. subleuate animū ves
trum ad rectas spes q̄

in veram beatitudinem tendunt. porrigite in excelsū scz ad deū humi
les preces z hoc merito faciatis. qz si non vultis dissimulare auerrendo
aīm vestrum ab his. tunc magna est vobis in dicta necessitas pbitatis
id est virtutis qz illud qd agitis non potest latere illum qui est iudex a
ccusum vestrorum Unde subdit. cū agatis ante oculos. i. cum actiones
vestre sint in prospectu iudicis cuncta cernentis scz dei

vultis) necessitas indicta probitatis
cum ante oculos agitis iudicis cūcta
cernentis.

¶ Nota vicia sunt spernenda qz red dunt hominē seruilem. nā qui
facit peccatum seruus est peccati Et Seneca dicit Si scirem deos pec
cata ignoscituros z homines ignoraturos adhuc ppter vilitatem pecca
ti peccare erubescerem Virtutes aut sunt colende. qz virtus est que ha
bentem perficit z opus eius bonum reddit Recta spes z recte pces sunt
deo porrigende. qz hīs deo p iungimur z ipsum alloquimur. z si nō diss
mulamus negligendo predicta magnam virtutis probitatem nobis in
dicam z pmissam inde prosequemur. qm omnia que agimus sunt in p
spectu dei cuncta cernentis Sicut em scribitur ad Hebr eos. iij. Om
nia nuda z ap̄ta sunt oculis eius q̄ est b̄dictus in secula seculorū Amē.

¶ Finit expositio z declaratio textū librorū quinqz de
consolatione philosophie Boetij viri celeberrimi

Epilogatio

¶ Compendiosa succinctaq; resumptio dictorū in li-
bros Boetij de consolatione philosophie

Primus liber h̄z septē metra z sex p̄sas In metro p̄mo de
plāgit statū suū sue miserie ex pte p̄mutatōis studiij. z ex
p̄te defectus corporalis z ex pte plōgatōis sue miserabil̄
vite apostrophando p̄ra amicos

¶ In p̄sa p̄ma introducitur p̄h̄am se sup̄ sua miseria consolantē z deserti-
bit dispositionē z p̄prietates eius vestesq; tenues quas practica z theo-
rica in textura pornavit

¶ In metro sc̄do p̄h̄a deplāgit p̄turbationem mentis hoīm cōuertens
eo se specialiter sup̄ Boetium

¶ In prosa secunda p̄h̄a inuestigat morbum ex quibusdam signis cō-
solando ip̄m ne desperet.

¶ In metro tercio Boetius declarat p̄ quoddā simile quō remotis im-
pedimētis recuperat vigorem

¶ In prosa tertia oñdit quō p̄h̄am agnouerit z q̄liter de p̄ntia ei⁹ ad
mirari cepit. Et quō p̄secutionē sapientū a vulgarib; nō esse nouā sed
cunctis p̄stantissimis viris cōm

¶ In metro quarto p̄h̄a oñt q̄liter hoc d̄z se habere vt p̄secutiones im-
proboz nō p̄ualeant cōtra ip̄m exclamādo cōtra eos q̄ timēt tyrānos
q̄ sibi neccunt cathenam qua trah̄ ātur.

¶ In quarta p̄sa p̄h̄a requirit Boetius sup̄ attētiōe p̄dictorū z hortat
ip̄m ad sui morbi reuelationem. Et Boetius reuelat morbi suū ostē-
dens se turbari ex his que iniuriōse fieb̄ āt p̄ra ip̄m ex sui in exiliū reles-
gatione z meritorū suorū frustratione. ex iniusta sui cōdemnatione. ex fa-
me sue lesione z tandē ex his que videbat generaliter iniuriōse alijs in-
ferri. z hec oīa sibi venisse p̄pter studia ipsius

¶ In metro q̄nto Boetius exclamat cōtra p̄uidentiā diuinā admi-
rans q̄ oīa regunt a d̄co p̄ter actus humanos: licet hoc sit falsūz. tamē
turbato Boetio videbat. iō rogat deūz vt regat act⁹ hoīm ne sic puer
si p̄ualeant impune aduersus bonos.

¶ In p̄sa q̄nta oñt quō p̄h̄a se habuit ad suam querimoniā z q̄d ex ea
cognouit. z recolligit sub breuitate ea q̄ Boetium p̄turbauerunt dās
modū remedi di ip̄m Boetium

¶ In metro sexto p̄h̄a probat in omnibus ordinem esse seruandum et
facit hoc tribus exemplis.

¶ In prosa sexta z vltima inquit causam radicalem infirmitatū Bo-
etij z de circumstātijs gubernatoris mundi. z de principio z fine rex col-
ligendo omnes infirmitates Boetij ostendens eum esse curabilē. z dis-
cūt p̄h̄a sibi p̄mo velle proponere remedia leuiā. p̄terea graui reserua-
re donec melius conualeseat ac robozetur

Epilogatio

¶ In metro septimo et ultimo philosophia probat per exempla quod caligo perturbat ionem impedit mentis intuitum horrendo ad fugam earum que carenant animam scilicet gaudium. timorem. spem. et dolorem a se abijciendo: non enim potest mens talibus prepedita philosophari

¶ Secundus liber habet octo prosas et octo metra. In prosa prima ostendit Boetius quid philosophia fecit postea dicta et philosophia resumit unam eam dolorem Boetij. scilicet de fortuna ostendens mirabile effectum fortune excusans se de re sumptione preterite felicitatis Boetij. Ostendit etiam oportunitatem medendi Boetium et preedit ad medicamenta

¶ In metro primo philosophia describit mores fortune scilicet quod more rore semper alternat se

¶ In prosa secunda philosophia introducit fortunam ostendentem non esse dolendum de ea

¶ In metro secundo conqueritur de inexplata cupiditate hominum.

¶ In prosa tertia ostendit quod fortuna multa bona Boetio contulit enumerans ipsa bona preterita per ordinem

¶ In metro tercio philosophia determinat ex tribus exemplis mutabilitatem mundanorum

¶ In prosa quarta philosophia ostendit quomodo Boetius adhuc multa habuit bona fortune ex parte Symachi socii sui. et ex parte pudice coniugis. ex parte filiorum. ex his consolatur et ostendens felicitatem temporalem nulli posse totaliter euenire. et de quanto aliquis est felicitior tanto leniori aduersitate prostermitur. et ex hoc concludit felicitatem fortuneam miseram et angustiam. et quod in rebus fortuitis non possit consistere vera felicitas. quia etiam mors cunctis debetur.

¶ In metro quarto philosophia commendat vitam mediocrem per similitudinem edificij mediocriter situati

¶ In prosa quinta ponit remedia pauciora quod fortuna non sit summo petenda. ostendens ignobilitatem diuitiarum. gemmarum. agrorum. vestium. clientium in compa ratione ad hominem. et quod homines predicta nimium diligentes faciunt iniuriam suo conditori

¶ In metro quinto philosophia commendat antiquam etatem que multa pace et sobrietate florebat

¶ In prosa sexta philosophia ostendit quod dignitates et potestates non sunt magno opere appetende. quia adueniunt malis. et solum possunt super corpus Si militer diuitie vane sunt et periculose

¶ In metro sexto ostendit nequitiam potentis Heronis quidem infamis factus fuit quia imperator erat

¶ In prosa septima philosophia ostendit quod gloria etiam iuste acquisita non est appetenda quia mundus est striculus et gentes sunt multe. et quod una gens laudat aliam dānat. Et quia etiam gloria non perdurat. Et quod notanter virtuosus non dicitur querere gloriam. primo quia pertinet ad leuitatem arrogantem. secundo quia nihil spectat ad animam que immortalis est et deiformis

Epilogatio

¶ In metro septimo phia probat glam nō esse qrendam qz celū latū est z terra strictissima. Et adducit viros illustres quoz gla perijt nisi hoc solum q pauculis litteris nominant.

¶ In octaua z vltima prosa phia oñt q bonū est in fortuna sz meli⁹ bonum est in aduersa q̄s prosa. Et q aduersa fortuna oñt amicos. pspera falsos nutrit.

¶ In metro octauo z vltimo commendat amorē quāta facit bona sine q̄ cuncta ad interitū tendūt. z vtiā genus hoim amor diuin⁹ resgat tūc vere felix esse possit.

Ercius liber bz duodeciz psas z duodecim metra. In psa pma Boetius oñt se esse qdammodo curatū z paratū ad remedia grauiora. z phia hec attestat et pmittit se velle sibi gñdere felicitatē verā z Boetius petit hec

¶ In p^o met^o p. p^ond at ordiñē q̄ p^o dñt noscī flā dem pā. z fēit h^o p erē pla q̄tuor. s. agro purgādo. melle gustādo. ibre fugādo. aere mūdādo.

¶ In psa scda phia oñt q oēs hoies naturalr appetunt puenire ad veram teatitudinem. cui⁹ etiā ponit diffinitionē. z q hoies diuersis erroribz abducunt a vera felicitate. z ponit diuersas opiniones circa felicitatē. Et oñt q querētes diuitias velut summū bonū errāt. Sūt de potentia reuerētia z celebritate vel gla z leticia.

¶ In metro scdo phia ponit quāta sit vis nature q oīa sequunt suā naturam. leones. auicule. virga violenter deorsum tracta z celum. z breuiter omnia.

¶ In prosa tertia ostendit phia q vera felicitas non p̄sistat in his in qbus hoies putant eam p̄sistere. Notanter primo q non p̄sistat in diuitiis. qz non faciunt hoim sufficientem. Scdo qz conferūt indigentiam. Tercio inuehitur contra auaros quos in presenti sollicitudo anxior reddit. ampliora concupiscere facit. z ne habita perdantur pauere continue compellit.

¶ In metro tercio oñt qñō diues anarus etiā si omnia habeat adhuc scire ampliora non cessat.

¶ In prosa quarta phia pbat q nō pferūt hominibz ad reuerentiā. Primo qz dignitas nō adueniēs nō auferit honore. Scdo qz dignitates manifestant vicia improboz. Tercio quia opinione hoim vilescunt. Quarto qz tempoz mutatione sor descunt z splendere desinūt. hoc idē qz in sola opinione consistunt.

¶ In metro quarto phia pfirmat p exemplū de Nerone cui bonum fuisset ad imperiū non venisse.

¶ In prosa quinta phia probat q regnum z regni familiares nō conferūt veram potentiam. Primo ppter puritatem durationis regnantū. Scdo ppter puritatem extensionis. Tercio propter annexum timorem. Quarto propter absentantem securitatem. Quinto ppter necessitatez manendi in officio.

Epilogatio

¶ In metro qnto phia oñdit qño vera porentia sit acqrenda. scilicet domando animos feroces.

¶ In prosa sexta phia oñdit q glia mundana non facit hominē beatum. Primo notanter qz est vana z fallax. Sed nec illa q est meritis conquesita. qz sapienti de glia non est cura. Sed nec nobilitas. qz ista nō est eius sed parentū. cum qdammodo necessiter vt z filij nobilium bonos pntes sequant ne degenerent. igit glia mortalium hoīm nihil aliud est q magna inflatio aurum.

¶ In metro sexto phia oñdit q omnes hoīes sunt eque nobiles. presertim viciosos. dei em genus sumus.

¶ In prosa septima phia probat q in voluptate nō sit beatitudo. qz includit multas incommoditates. Etia si sic tunc pecudes beatificaretur. Item felicitas nec est in matrimonio qz sepe fiunt inde neqssimi filij q tortores parentum sunt potius q beatificatores.

¶ In metro septimo pfirmat predicta per mel z p figuram apis. qa cum dulcedine pungit.

¶ In prosa octaua oñdit quātis malis sint multiplicata pdicta bona. etiam oñdit qz vilia sunt bona corporis q in alijs animalibz pfectius sunt. vt magnitudo. fortitudo. Etia q pulchritudo nimis cito perit q in tenui cute flauescit.

¶ In metro octauo phia deplangit errorem hoīm q in acqrendo minima bona sunt prudentes. sed acqrendo summū bonū abducunt ignorantia. z hortat homines qtinus tandē attediati falsis bonis veniāt ad verū bonum qd stelliferz transiit celum.

¶ In prosa nona phia oñdere volens qd sit vera beatitudo assignat causam false felicitatis qz homines ipsam sectantes non adipiscunt qz pollicetur. Et probat q illa qnqz. sufficientia. potētia. gloria. leticia. ee reuerentia sunt vnum. z ergo q qrit vnum sine alijs nō inuenit quod qrit. Et ex isto ponit sibi veram beatitudinem. sed prius vult dñm impicari vt ipe ostendat eam.

¶ In metro nono ponit orationem optimā p summo bono z vera beatitudine cognoscenda.

¶ In prosa decima probat phia veram beatitudinem esse inqrendā diligenter. z ostendit in quo consistit vera beatitudo videlicet in deo. et non in aliquo alio extrinseco tanqz a deo distinctū vt accidens quod probat quadruplī. Primo qz nō inest deo ab extrinseco. Secūdo qz sic deus nō esset ipsum summū bonum. Tercio qa deus est principium oīm. Quarto qz alī essent plura summa bona. Correlarium seqtur q omnis beatus est deus.

¶ Item ista qnqz supradicta nō sunt ptes integrales beatitudinis vlt membra. qz deus est simplex in essentia. nihilominus multa ptinere beatitudo videt q ad eam referunt.

¶ In metro decimophaia hortat ad illā verā beatitudinēz peruenire quia inuenta habent omnia.

¶ In prosa vndecima phia oñdit q bonū est quod omnia appetunt et idem sunt esse bonum z vnu. z q omnia appetunt esse z permanere.

Epilogatio

ut aialia. arbores. et plante. Cuius sunt quatuor signa. scilicet certitudo loci et situs. dispositio partium interiorum et exteriorum. et seminis propagatio. Etiam insanimata moventur ad sua propria loca per naturalem inclinationem. et nunc conseruare unitatem per continuationem partium suarum ad inuicem quare bonum est finis omnium

¶ In metro undecimo philosophia ostendit modum quo possumus puenire in cognitionem veri scilicet per retractionem ab occupationibus exterioribus et recursum ad interiora cum adiutorio doctrine.

¶ In prosa duodecima et ultima philosophia ostendit quibus gubernaculis mundus regatur. Et probat mundum regi a deo tripliciter. Primo ex coniunctione partium diuersarum. Secundo ex conseruatione coniunctionum. Tercio ex dispositione motuum ex parte loci. et temporis spacia. et qualitatibus. et ostendit quod mundus regitur a deo per suam bonitatem. et quod deus omnia disponit fortiter et suauiter. et quod malum nihil sit. ex quo deus pre omnia et non pre malum. et quod sermones omnes esse cognatos rebus de quibus loquimur

¶ In metro duodecimo et ultimo tertijs libri philosophia hortatur ad perseuerantiam in contemplatione beatitudinis ostendens per fabulam cithariste orpheij quomodo affectus mundanorum impedit perseuerantiam in bono quod faciliter recurrit homo ad ea que prius dilexerat

Quartus liber habet septem prosas et septem metra
egregia prebentia quod diuinum regimine optimus est licet hoc non videatur insipientibus pro eo quod aliqui male florent iusti et culcantur
Nihilominus (quod mortales) licet boni tamen misterium non plene intelligant idcirco philosophia benigne ostendit hoc esse rationabile.

¶ In prima prosa Boetius adhuc quasi languens nec plene oblitus pristinae turbationis incipit ingemiscere cum admiratione et intentione philosophie volentis adhuc plura loqui interrumpt inueniens quomodo possit hoc conuenire cum promissis scilicet ex quo deus optimus optime gubernat omnia. quare in suo regno vitia dominantur. et virtutes huiusmodi supplicia scelerum. Ad hec philosophia pulchre respondet quod omnino desipit ostendens per simile hoc omnino esse impossibile. quod in domo bene disposita vitia vasa nullo modo clarescunt nec preciosa fordescunt. Sic virtutes semper preciosae sunt et vitia abiecta monstrantur

¶ In primo metro ostendit philosophia quomodo possit homo plene curari ut intelligat predicta inueniens viam per quam deuenitur ad summum bonum scilicet per considerationem creaturarum que gradatim sunt transcendende de more avis sursum tendendo quousque perueniatur ad aliquod quod preminet omnium creaturam. et ita subtilem intelligentiam illius superni rectoris qui omnia temperatissime gubernat. tunc videbit horrendos tyrannos esse egules.

¶ In prosa secunda efficaciter philosophia curam adhibet Boetio per rationes multas probando contra vulgarem opinionem quod soli boni sunt potentes. quia volunt et possunt adipisci bonum. et quia mali hoc non volunt. igitur

Epilogatio

tur non pñt: z per pñs sunt impotentes. Nam duo sunt ex qbus actus humani procedunt. scz voluntas z prās. quoz si alterz desit nihil produci potest. Item si duo sint qui velint vnum opus facere z debito mō aliter procedat. alter autē non valz pura ambulare qz claudus est. constat q impotens est. Et sic boni sunt similes recte incedentibz motu pedū. mali vero in foribz errant. Item malus homo est homo sicut homo mortu⁹ est homo. z id quod mali pñt hoc idem est impotentia eoz. z ergo potētia maloz est nulla. qz solum malum z hoc est nihil qz deus potest omnia et non potest malum. Item mali nō sñz boni. igit non sñz potentes. quia poña est bona. Item naturalr omnes appetunt omne quod pñt desiderari scz summū bonum in quo est vera beatitudo. liquet igit illos solos potētes qui hoc pñt adipisci. Sed hoc mali nequnt qz ad beatitudinem pñbra. i. vicia non veniunt

¶ In scdo metro oñde pñcipibz huius seculi si sñz mali qño veraciter sint ipotētes quia non possunt facere quod volūt qñiligari grauib⁹ catenis. flagellari etiam acerbis passionum aculeis nec vnqz tranquilli sñz. sed agitāt rabie. supbia. libidine. tristitia. spe vana

¶ In tertia prosa phia oñdit malis nunqz deesse sua supplicia. nec bonis deesse sua premia. Nullum est pñmum nñstōne boni Boni autē nunqz carent bono qz nemo pōt esse bonus qz caret bono. igit nunqz carent pñmio. Item oīs pena est tōne mali. qz mali nunqz volunt carere malo. igit nunqz carent supplicio. Supplicium em̄ summum est expremē eē boni. Nec autē pena que insuperabiliter adest malis naturā vehementer inficit. z ab humana condicione deficiat. ita vt cum probitate deserta quis hō esse deficiat. nec in diuinam conditiōē trāsire possit. verat in teluā vt auarus lupo. iracundus canis. fraudulētus vulpes. accidiosus asin⁹ inconstans autē dicat. Contra cum ipsum bonū beatitudo sit bonos oēs eo ipso qz boni sñz fieri teatos liquet. z qz beati sñz eos cōuenit eē deos quod vñqz summū pñmum est inauferibileqz. z qz pñmum bonoz est fieri deos. suppliciu maloz est fieri testias

¶ In metro tercio phia causa solacii intro ducit fabulam Ulixis cuius socij p quendam que Circe dicit transformari fuerant in diuersas bestias corporaliter non mentaliter quia sensum retinebant. Et concludit q transformatio mentis per vicia corpore manente eodem peior est q transformatio corporis in beluam aia sua manente si talis transformatio esset possibilis p naturam.

¶ In psa quarta Boetius pñsentit rationibz supradictis qz mali sñz infelices. tñ adhuc quasi laxali more indignat eis qz sentiunt in bonos et vellent qz hoc non possent sed potius cito auferrentur de medio. Hāc impatientia arguit philosophia z suo loco probare pñmitit qz non licee sapiētis indignari sed magis cōpati. sicut facimus egrotis corporaliter Valde em̄ miseri sunt victiosi dñi cupra que volūt pñficiunt z miseros qz si ea perficere non possent Et subiungit qz mali sunt feliciores qui sñz

Epilogatio

puncti q̄ qui non sunt puniri. et tanto infeliciores quāto diuturniores. et quanto minus puniuntur. et q̄ illi sunt miseriores qui faciunt iniuriam q̄ qui patiuntur eam. Etiam ostendit q̄ miseria malorum est infinita si eorum vita esset infinita. quia eorum malicia est ipsorum miseria. Et addit. q̄ malos puniri bonum est. Primo quia quādoq̄ relapsi sunt a malo. Secundo quia alij videntes terrorem declinant a malo. Tercio quia eorum miserie additur aliquid boni scz pena. que rōne iusticie bona est. Et q̄ ad malum requiritur purgatorij vel inferni post mortem. et q̄ opinio vulgi est contraria opinioni philosophie. et q̄ opinioni vulgi non sit consentiendū. et ille qui facit iniuriam est puniendus et non cui facta est iniuria. igitur prius est inferior. Ergo iudices potius debent incitari vt p̄pantur facientibus iniuriam q̄ patientibus eandem. Quia ergo ad sapientem pertinet omne odium a se repellere. et cunctis velle prodesse. Ideo clementer debet expectare. et reuocare discolos ad penitentia. et plus compati his qui inferunt iniuriam q̄ qui patiuntur eam. rāq̄ infeliciores.

¶ In quarto metro philosophia iocunde confirmat ea que dixit. et exclamat corā homines illos qui bellicis moribus semivivunt et odio ad mortem deducunt. dicens. Nemo debet mortem malorum desiderare que per se multis modis appropinquat sine bello. Iuste quoq̄ diligendi sunt boni. et mali misericorditer.

¶ In quinta prosa Boetius quasi proficiens in scientia incipit plures dubitationes habere q̄ antea habuit. et ait. Perpendo q̄ in bonis fortuitis est aliquid boni. eo q̄ expediens est rectoribus et sapientibus et guberantibus pollicariū habere ea. Et nunc stuporem meum deus rector exaggetat. qui in bonis fortune vitia constituit. et recta ratione mundum gubernat. Quare ergo indifferenter prospera et aduersa accidunt bonis et malis. Quasi diceret. Si essem pollens opibus. honore reuerēdus potentia validus et. vt olim fuerim. tunc medica ratio sufficeret. sed quia affligor impatentia me vexat. et idcirco totiens ad querendū incitor. et per consolatione causam huius rei scire desidero. Et querit quare carceres et crucis et alia tormentorum genera inuenta p̄pter malos sepius bonis eueniant. Et philosophia responder. q̄ sic videtur esse propter ignorantia cause. scz fari et diuine pudentie.

¶ In quinto metro philosophia quasi p̄parando viam ad inferos mandum Boetium dicit. q̄ cōmune est hominibus habere admirationem de rebus q̄ diu ignorant causas earum. sed illis scitis cessat stupor. et dat exemplū de motu siderum arcturi. id est v̄se maioris. quare scz tardius mouentur ceteris astris. et de eclipsi solis et lune. que mira videntur ignorantibus. Similiter accidit. quia nemo miratur de inquietudine aquarū flante vento. et de nubibus solutis a sole. Sic in p̄posito si causa sciretur et admiratio cessaret. et durante ignorantia cause durat et admiratio.

¶ In sexta prosa Boetius adhuc instat pro declaratione questionis superius motae. scz quare malis bona et bonis mala sepe contingant. et philosophia p̄mittit difficultatem eius. quia ista materia talis est vt soluta vna dubitatione alie innumerabiles succrescant. sed tamē quia ista scire expedit afflicto. ideo saltem parum de eis tractabit. Et ponit q̄ stabit.

Epilogatio

Liras diuine mentis omnia gubernat statuit et disponit. Premittit etiam quod oportet scire quid sit prudentia et quid fatum. et tunc ad hoc quod queritur recte ordinem diuine prouidentie. Prouidentia ergo est ipsa diuina ratio in summo omnium principe constituta. Vel plantus sic. Prouidentia est dispositio diuina siue ordinatio existens in mente diuina. qua cuncta inferiora sunt prouisa secundum statum sue nature. Fatum vero est dispositio inherens rebus mobilibus per quam prudentia omnia suis necesse ordinibus. Et ponit quod prudentia et fatum non sunt unum. et quod fatum cum omnibus sibi adiacentibus dependet a prudentia. Et ponit diuersas opiniones circa fatum. scilicet a quibus vel a quo exerceatur. et quod omnia que fato subiacent. etiam diuine prudentie subiacent. et non conuerso. et declarat hoc de circulis circa eundem axem super se motis. Et quanto quid firmitus se diuine continet. tanto firmitus peruenit a fatali mutatione. Deinde probat per analogiam habitudinem fieri ad prudentiam diuinam per quatuor similia. scilicet fatum se habet ad prudentiam sicut rationatio ad intellectum. id quod fit ad id quod est. tempus ad eternitatem. circulus ad punctum medium. Postea ostendit que sine illa que fatum disponunt. et que apparent in rebus confusa non intelligentibus. sed in diuina prudentia et gubernatione ordinata. et qui per aduertere ista operum in singulis inueniet rationem. ¶ Item quod indifferenter bonis et malis prospera et aduersa contingant non fortuito sed summo libamine. preedit ex prudentia ordinatoris. sicut qui quosdam scit dignos premio. quosdam supplicio. Deum ostendit causam generale quare malis bona et bonis mala contingant. scilicet quia homines nesciunt que sint bona vel mala. probans per simile medicum scientis diuersis corporibus diuersa prouenire medicamina. nec scientes varietate corporum diuersificationem inplexione ignorant causam mutabilitatis curationis. Etiam probat hoc ex contrario iudicio dei et hominum. allegans Lucanum de iudicio deorum et Lactantium. Deum ponit causas speciales que malis bona eueniunt. et est una quod posset fieri deterius si hoc bonum sibi non venisset. Quod autem bonis mala non eueniunt facit eorum meritum. et ideo eis euenit bonum ut improbitas preualens reprimatur. ¶ Item si quidam modesti affligerent deficerent. Et quod boni reprimuntur et eis mala adueniunt hoc est ideo. quod aliqui eorum longa felicitate gloriari possent. et si non exercitarent superbiunt. Secundo ut inde magis mereantur. et exercitatione in futuris perficerentur. Tercio quod aliqui plus metuunt quam debent. Quarto quod aliqui plus presumunt de se quam debent. Quinto propter gloriam preciose mortis. Sexto propter exemplum aliorum. Quod autem malis mala adueniant nemo miratur. sed quod eis bona eueniunt. Prima causa est ne fiant peiores. secunda ut emendantur. tertia ut eorum miseria maior existat. Deum ostendit causam quare mali malos puniunt. quod sic tales mali fiunt boni. Postea exclamat de practicatione tali ampliori. ¶ In sexto metro confirmat probat quod dicta sunt per similitudinem iocundus de alloquens Boetium. ut sic recreatus ad sublimiora tendat. et comendat diuinam prudentiam in regimine corporum celestium. elementorum. rerum porum. generabilium et corruptibilium ex parte dei regentis. ¶ Et ergo si vis pura mente summi dei iudicia intelligere. aspice celum et disciplinam stellarum. et anni cursus quam varii videntur. et tamen unum non confundit. aliud et sic in actibus humanis omnia recte ordinantur.

Epilogatio

In septima prosa phia pcludit ex pdictis q omnis fortuna est bona tanq a deo infallibilr administrata vnicuiq fm sua merita. nā focundā remunerat. aspera exercet vel corripit. Et oñdit q est p trariū vulgo qñ di. **B**oeti caue ne seqris vulgi opiuiōē. quod semp aduersa iudicat mala. s; attende qd in tua prāte est qualē vis habere fortunā. Et p hoc tādem facit exhortatiōe nē vt fortuna magnimīter toleretur. pcludens eē in hoīs prāte formare sibi fortunā qualem velit

In septimo metro phia pfirmat suam exhortatiōē exemplo viroz fortū. qui pzetis voluptatib; spe laudis z glorie labores maximos subie re. Et per hoc hortatur p tuos ne desistant a pposito suo ppter labores difficile eīm est mediū tenere. Et ponit tres fabulas qñ solaciādo ipsi boetio ne q̄uer seriosis pcludit autē **O** fortes ite nunc altas vias ad sup̄na. si tanta fecerint infideles. p inani gloria. cur vos inertes z pigri terga nudatis. i. labores respuit. qñ supata carnalia donāt nobis celestia pmita

Ultimus z vltimus liber sex habet prosas z quinqz metra **I**n hoc vltimo libro phia soluit quedam dubia ex sup̄a dictis puenientia. Nam sup̄a tetigit aliqua multum intricata que non plene exposuit. s; de puidencia z de fato. Ex quib; videtur concludi. q si ita p̄cise deus omnia disponit. ergo neqz casus neqz fortuna est neqz liberum arbitrium

In prima prosa Boetius p̄mendat actum phie z dat occasionem tractādī de casu mouens questionē. An aliquid sit casus. an oīno nihil. et dicit **E**xperior eīm quod sup̄ dixisti. q materia de puidencia sit nimis implicata. Nam ego omnia casualiter putabā euenire. tu vero ecōtra pbasti nulla. Si ergo ita est tūc multa dicta antiqz sunt falsa. qui posuerūt casum esse. **A**d hec phia rñder. q si ita casum diffiniā sicut tu videris diffinire. tunc dico casum oīno nihil esse. non eīm est motus temerarius nulla. causaz p̄nexionē pductus. qz ex nihilo nihil fieri potest. nec vllus temerizati locus in vnīuerso relictus est. phibente deo qui oīa ordinar. Si autē cum meo **A**restotele z nō cum vulgo sentis. tūc dico casum esse sicut scōphiscōz ait **Q**uoties aliquid cuiuspiā rei grā geritur. z aliud quibuscūqz ex causis q̄ quod intendeat ptingit. casus vocatur. **I**d est casus est euentus inopinatus ex p̄tingentib; causatus in his que gerunt ob aliqd. **E**cce ponit exemplū de fossione terre z auri reptione dicens. vt si q̄s agrū colendi causa terrā fodiens aurū repiat. euentus iste etsi nō habeat cām intentā habet tñ causam p̄uenientem ex diuina ordinatiōe pcedentem

In primo metro phia oñdit p simile duoz fluuiroz. i. r̄y gris z euf̄ratis. quō euentus casualis habeat se ad diuinā puidenciā. In achemenia est qdam rupis. de qua fons scaturit a se deriuās duo flumina. q discurrunt r̄y gris z euf̄rates. post aliqd autē spaciū itez pueniunt z vnū flumē efficiunt. Si q̄s ergo disponderet nauim vel lignū in vnū illoz. et sistr̄ nauim vel lignū in alterū. fm naturā aquaz descenderēt donec tandē sū iungerent p̄ter tñ intentionē disponderis. Sic est de casu syllogizandū. qz qd homo nō aduertit hoc tñ ordo nature diuine supplet

Epilozatio

In secunda proſa Boetius quaſi plene informatus de puidencia et ſato z caſu. iam dubitare incipit an etiam ſit liberum arbitrium pro eo q̄ omnia z ſtringuntur carhena fatalis neceſſitudinis. Ad hoc philoſoſphia reſponder. q̄ omnino eſt. licet in diuerſis non eadem facultas ſit pſeſquendi volita. z fugiendi nolita. Nam boni ſunt veri liberi arbitrij. deo libere inherendo. z mali ex propria libertate ſerui efficiuntur ad infima z vicia voluntarie tendendo. Q̄tia puidencia non excludit libertatem. quia ſummiſtrando z mouendo non imponit neceſſitate. ſed libere permittit agere quod placet. z unicuiqz reddit ſm ſua merita. Et ſic actus liberi arbitrij cadunt ſub diuina puidencia. Oſtendit etiā liberum arbitriū eſſe q̄liter in angelis z aliter in hominibz

In ſecundo metro phia p̄mendat excellentiā diuine cognitionis in p̄paratione ad ſolem materiale. z ſic hilariter p̄dicta vera eſſe oñdit. adducens exemplū melliflui Homeri dicentis. q̄ licet ſol ſit immēſi ſplendoris. z omnia in ſuperficie pluſtret. cū non p̄t intima terre viſcera illuminare. Sed nō ſic ſol iuſticie deus poteſt impediri. qui omnia ex alto cernit p̄ntia p̄terita z futura. Et ideo ipſe veraciter dici p̄t verus ſol

In tertia proſa Boetius p̄gitur ſe rursus difficiliore ambiguitate confundi. q̄ nō poteſt capere quō ſimul in veritate ſtat liberū arbitrium cum diuina puidencia. Et oñdit diuinā puidenciā z liberum arbitriū eſſe incōpoſſibilia tali rōne. Que infallibiliter puidentur de neceſſitate eueniunt. ſz omnia infallibilr a deo puidentur. ergo ſi ab eterno nō ſolum ſaeta. ſed etiā conſilia z volūtates. puidens a deo. nulla erit arbitrij libertas

Alia rō. ſicut ſe hz ſcia reſpectu ſcibilis p̄ntis. ſic p̄ſcientia reſpectu eſſe ſectus futuri. ſz cum ſcio aliqd in p̄nti eſſe. neceſſe eſt ipm eſſe. ideo cū p̄ſſe ſciatur aliquid futurū eſſe necē eſt ipſum futurum eſſe. ſed deus p̄ſcit omnia futura. igitur neccario eneniunt. **T**ercia rō. quicūqz exiſtimat rem aliter eſſe q̄ eſt eius exiſtimatio eſt falſa. z non ſcitra ſed fallax opinio. Si igitur diuina puidencia p̄ſcit aliquid futurū. z ſi ipſum non neccario euenit ſicut p̄ſcit p̄ſcientia dei. tunc. puidencia dei non eſt ſcientia. quod eſt abſurdū dicere. Igitur futura a deo. puiſa neccario eueniūt. **P**oſt h̄ im̄ probat modos quibz aliqui nitunt ſaluare puidenciā diuinā. **P**rim⁹ mod⁹ eſt. vt dicatur deū ea que puidet iudicare infallibiliter. q̄uis poſſene nō euenire. ſed hoc nō. quia tūc falleret diuina puidencia. **S**cōd⁹ mod⁹ eſt. vt dicatur deum puidere futura indeterminate ſic vt futura. Sed iſto mō. puidencia dei nō eſt certa. **T**ercius mod⁹ eſt. vt dicatur oia euenire ex neceſſitate. z liberū arbitrium auferat nihil eſſe. Tūc ponit incōuenientia que ſequunt ſi auferat liberum arbitriū. **P**rimū qz tunc leges z ſtatura nō valerent. **S**cōm qz tūc deus eſſet auctor maloz. **T**ercū qz tunc tollerent actus deſpiciendi deum z ſperandi in deo. quibz homines maxis me p̄iungunt deo. Et ſic Boetius videns multa incōuenientia ſequi ex ablatiōe liberi arbitrij quaſi p̄plexus nescit qd p̄ducendū ſit

In tercio metro adhuc Boetius. p̄ſequitur materiā p̄ſatā. z mirādo q̄rit que eā ſit q̄re ſit eſſe nō p̄nt puidencia z liberū arbitriū. volens q̄ apparetia diſcordie. pueniat ex debilitate intellectus. Et h̄ ſic oñdit. ſi d̄z q̄ mens obzuta tenebris nequit cognoscere tā ſubiles nex⁹ rez. tūc ite-

Epilogatio

tum noua questio oritur. quare scz rā tū laborat z desiderat ista scire cum
nemo querat quod ignorat. z si inueniat quesitum nō cognosceret inueni
tū. Aut forte mens summarie aliquid scit z de singulis nihil. Aut negz
nouit omnia nec penitus nescit. sed quasi summas meminit z retractando
cōsultit z subtiliter aduertit q̄ aliqui sciunt vt illis que neglexit itez. queat
addere aliquas ptes. Et sic vult dicere q̄ animā sciat causam incōpassio
nis inter prouidentiam z literum arbitrium in vniuersali. sed nescit in spe
ciali z in propria forma

¶ In prosa q̄rta post longam Boetius vacillatōem in qua visus est q̄
sualiqua lter subtilis z aliqua lter rudis more scholarii nouiciozū q̄ in
uolunt sentētias sermonibus imperitis iam phia vrbane alloquit ipm
nec pfundere disponit. sed dulciter attrahere vt plenius erudiat dicēs
Boeci hec est vetus q̄rela de prouidentia z olim a Tullio vehemēter agi
rata z a te diu quesita necdū ab ylo vestrum firmiter expedita. Et hec ē
causa vestri defectus q̄ humane ratiocinatōis motus ad diuine p̄sciētie
simplicitatem nō potest attingere. hoc si posset nihil dubietz remaneret
Sed nūc temprobo ista tibi patefacere. Volens igit soluere questionez
Boetij resumit solutōem prius improbatā que est bona in hoc q̄ ponit
p̄sciētiā nō esse causam necessitatis futurorū. Dixit em̄ nō ideo futura
pueniūt quia deus ea p̄euidit. Sed fuit mala in hoc. qz ponit futura esse
eām p̄sciētie dei. z dicit. si tolleret p̄sciētia dei nequaqz tolleret literuz
arbitriū ad necessitatem. Et si iterū esse ponit z nihil necessitatis iungere res
bus futuris manet iterū literum arbitriū. Deinde oñdit phia q̄ p̄sciētia
diuina nō est signi necessitatis in rebz futuris. z q̄ modus pbandi ex sig
no nō est efficax. Deinde qz ex dictis videt sed q̄ aliqua pnt p̄sciiri que nō
necario nō eueniunt. Si aut necario eueniūt pnt nō euenire. ita q̄ aliqui
p̄scitum a deo nō eueniat. q̄ phia dubitando de h̄ querit. Et soluit q̄ liz
cet futura in comparatione ad diuinā prouidentiam sint. in necessitate p̄di
tionata. nō tamē om̄ino sunt necaria necessitate absoluta. Dicit ergo. pu
ras q̄ prouidentia imponit futuris necessitatem. si ita est quare non imponit
rebus presentibz necessitatem. Et ponam⁹ an oculos quadrigaz cū auriga
videmus quātam diligentiam facit. si q̄ necario fieri oz om̄ia. ergo vector
frustra vititur literate z arte sua. In hūc modum cetera p̄sidera. Tunc
phia discutit scdm̄ motiūm Boetij. Vtrū futura incerta qualia sūt cō
tingentia possunt certe p̄sciiri. Dixit em̄ pus nihil scia cōprehendi posse
nisi certum. Sed assignat phia causam erroris. quia puratur q̄ facultas
cognitionis sit fm̄ facultatem rei cognite z nō cognoscētis quod falsum
est. Exemplū est de corporis rotunditate. quam aliter visus aliter tact⁹
cognoscit. visus em̄ a remotis existens p̄gnoscit. tactus in propinquo p̄
pres. Similiter ipse homo aliter cognoscit sensu. aliter ymaginatione. ali
ter ratione. aliter intelligentia. Deinde oñdit q̄ quicqd̄ p̄t virtus inferior
etiam p̄t p̄tus supior z amplius. z compar illa quoz ad inuicē subtiliter
etiam in textu. Si hoc potest homo qd̄ potest deus.

¶ In metro quarto offēdit a q̄bus ortū habuit error illoz qui dixerūt
q̄ res cognoscitur fm̄ ppriā naturā. q̄ error magnū prebuit impedimētū
ad alia cognoscenda. qz a magnis philosophis inuentus z defensus fuit.

Epilogatio

Stoici em̃ q̃si ad angelicam puritatē rēdere cupiētes. si possibile fuisset cū Dionysio dixissent quosdā homines diuina passione didicisse. Sed q̃a tantū miserū nondū reuelatū eis fuerat. fecerūt quod potuerūt dicētes. aiam tñ pati in cognoscēdo. non autē agere. z sic cognitio intellectiua fm̃ eos solū perficeret ex hoc q̃ corpora exteriora suas similitudines impmunt in mēte. ita q̃ mens se solū hateat in rōe patientis. z res ad extra in ratioe agentis. Ex quo sequitur q̃ patiens trahitur ad naturaz agētis z nō ecōuerso. z q̃ cognitio sequitur naturam rei cognite z nō naturam cognoscētis. sicut in tabulis rasis fit. in quibz scribunt notule ipsi nihil agentibz. hoc autē nō potest stare. quia anima discernit. colligit. diuidit. immo nūq̃ ociosa est. sed more ignis agitat nunc infima nūc suprema. Unde patz q̃ anima plus agit q̃ patitur in cognoscēdo. Applicat autem ista ad deū vt sequitur in sequenti prosa.

¶ In prosa quinta ponit phia multos modos cognitionuz vltra quos diuina supeminet z probat specialiter diuinam cognitionem esse fm̃ modum cognoscētis z nō rei cognite. z ponit insufficiētiā eoz q̃ ex hoc modo cognoscendi nostro probant diuinam prouidētiā ponēs exemplum de quatuor virtutibz cognoscitiuis subordinat. hortaturq̃ vt diuine mētis humana ratio se summittat. Nisi enim erigamus ad cacumē summe intelligentie ratiocinatōem nostram nō possumus p̃cipēs fieri illius sapientie q̃ vltra nos est. illic enim ratio videbit quod in se nō potest intueri. z de futuris certissimam sciām habebit.

¶ In metro quinto z vltimo phia iocūde hortatur ad idē. s. sursum mente tendere. qz alis nō est possibile vt q̃s possit capere quō dei intelligentia p̃tingentes res certitudinaliter p̃uider. p̃cedit autē hec exhortatio a similitudine corporis humani. nā cetera aialia habēt facie depressā ad terrā. solus hō stat recto corpore. z iō celestia p̃ncipaliter debet querere.

¶ In prosa sexta z vltima procedit phia ad longū p̃firmando predicta et soluēdo instantias suprapositas videlicet q̃ p̃uidētiā nō impedit arbitrii libertatem zc. Uñ autē vt possumus cognoscere q̃ sit scia dei quantum fas est incueamur q̃s sit diuine substantie status. Deum igit̃ eternuz esse p̃stat. Eternitas at̃ est interminabilis vire tota simul z p̃fecta possessio ex hac diffinitione p̃bat totū intentū suū. quia deus neq̃ p̃ditis rebz anteq̃z videri debet t̃pis quāritate. s. simplicis potius p̃prietate nature z manifestat quō tpalia deficiunt a simplicitate diuine nature quā nitunt̃ imitari. Deinde ponit phia q̃ scia diuina. nō p̃sciētiā. nō p̃uidentia. s. p̃uidentia vocat. Tunc soluit rōes sibi superius factas p̃tra p̃uidentiam volens q̃ sicut nostra p̃ns scia nō est causa necessitatis essendi eorum que scimus. sic nec dei p̃uidentia eoz que prouider. Deinde ostēdit q̃ circa cōtingētiā stat certa cognitio dei z incertus euentus rei. Deinde fortificat p̃nam rōem vt formalius soluat̃ z soluit eā per distinctiōem necessitatis p̃ditionate z simplicis. Deinde p̃cludit ex p̃missis q̃ illa simul stāt. alē quā fm̃ se esse p̃tingētiā z incerta. z sic licta z soluta p̃orsus in sui natura vident̃. que tñ ad diuinū intuitū cūcta inspiciēte relata. necāria dicuntur. z certitudinaliter eueniūt. itaqz diuina notio minime rez qualitatē turbat. Deinde obijcit p̃tra illā solutiōem. quia sic nō videt̃ esse d̃nitiā

Epilogatio

inter ptingens z necariū. Et soluit sic q̄ idē relatiū ad diuersa p̄t esse con
tinges z necariū. Tunc obijcit p̄tra solutiōem datam. tñ q̄libet hō pōt
mutare suū ppositum. soluit sic. nec p hoc effugit diuinam puidentiā. De
inde querit vtrū ex nostra mutatione mutet diuina scientia. z dicit q̄ non
quia deus illam mutatiōem etiam scit. quia om̄ia simplicissime cōprehen
dit. Tandem concludit ex p̄missis composibilitatem liberi arbitrii cū
diuina puidentiā offēdens leges esse bonas. z p deūz bonis premia. ma
lis supplicia dispensari. spem z preces nō frustra fieri. Demum post om̄
nia quasi naturaliter tractata theologicam infert conclusionem dicens.
Auersamini igitur vicia. colite virtutes. ad rectas spes animum subleua
te. humiles preces in excelsa porrigite Magna vobis est si dissimulare nō
vultis necessitas indicta probitatis. qui ante oculos agit̄is iudicis cuncta
cernentis.

¶ Deo gratias.

¶ Libri quinqz de consolatione philosophiæ Boetij
Rhmani consulis ac oratoris splendidissimi. vna cum cō
mentaria editione. per Henricum Quentell in Colonia di
ligenter elaborati expliciunt Anno gratie Millesimo. cccc.
xcij. pridie kalendas nouembriis

1

2

3

4

5

6

7

8

9

10

11

12

13

14

15

16

17

18

19

20

21

22

23

24

25

26

27

28

29

30

31

32

33

34

35

36

37

38

39

40

41

42

43

44

45

46

47

48

49

50

51

52

53

54

55

56

57

58

59

60

61

62

63

64

65

66

67

68

69

70

71

72

73

74

75

76

77

78

79

80

81

82

83

84

85

86

87

88

89

90

91

92

93

94

95

96

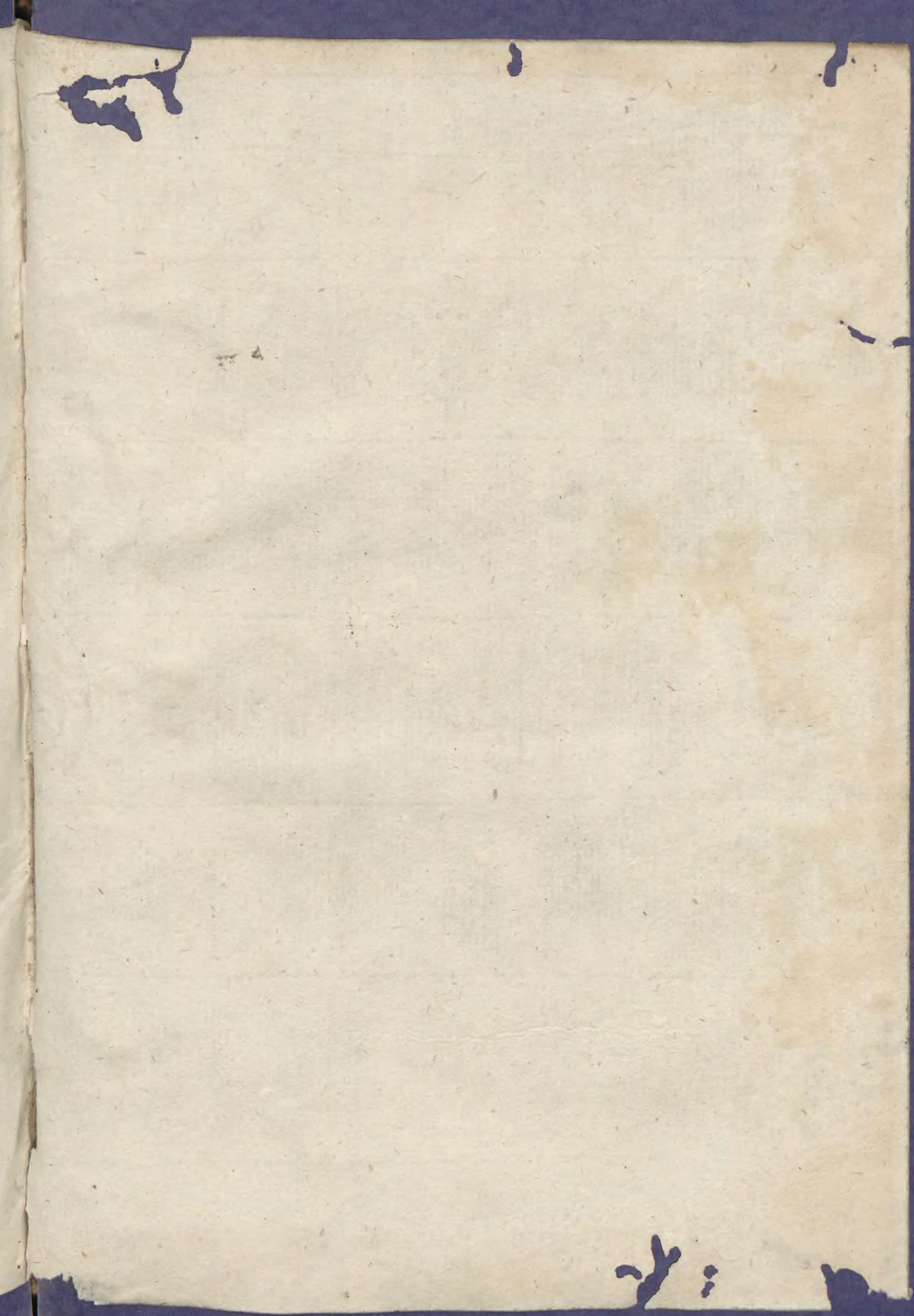
97

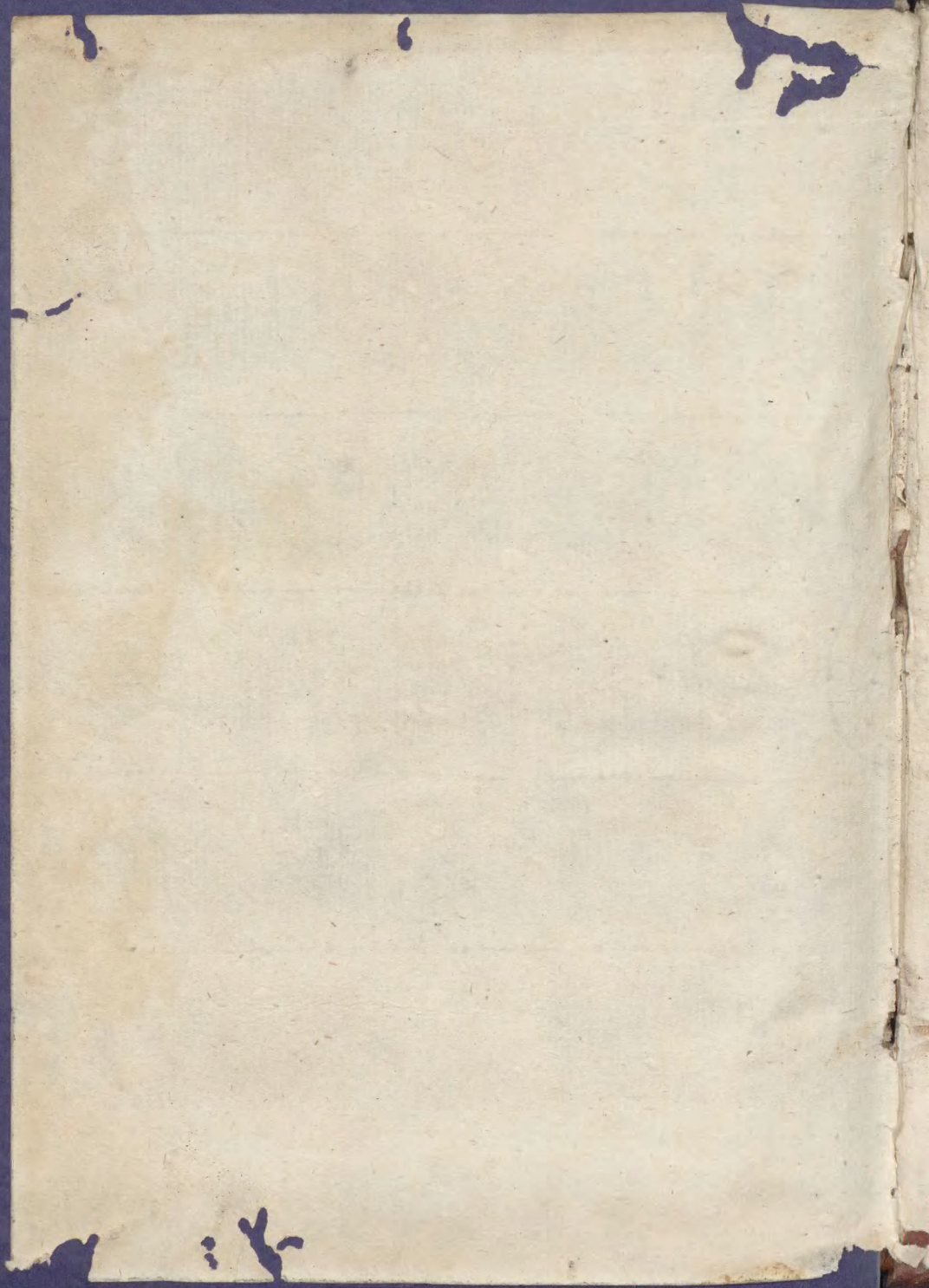
98

99

100

Og 1098

